62653 / 18
H H
1.16
T A
12
D
C. 5

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

HOFFMANN, J.M.

58

JOHANNIS MAVRICII HOFFMANNI

PHILOS. ET MEDIC. DOCTORIS,
Diverſorum S. R. I. Principum
Conſiliarii & Archiatri,
Vniverſitatis Altdorfinæ Senioris & Facultatis
Medicæ Prof. Publ. primarii,
Inclut. Reipubl. Noriberg. Medici,
Academiæ Carolino-Imperialis Naturæ Curioſorum
Adjuncti d. Heliodori,

DISQVISITIO CORPORIS HVMANI ANATOMICO-PATHOLOGICA

RATIONIBVS ET OBSERVATIONIBVS
VETERVM ET RECENTIORVM
SINGVLARI STVDIO
COLLECTIS
confirmata.

ALTDORFI-NORICORVM
A. C.
MDCCXIII.

Typis MAGNI DANIELIS MEYERI.

LONDON MEDICAL SOCIETY

SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
THEODORO
COMITI PALATINO
RHENI

DVCI BAVARIÆ JVLIACI CLI-
VIÆ ET MONTIVM PRINCIPI
MÖRSIÆ COMITI VELDENTIÆ
SPANHEIMII MARCÆ ET RA-
VENSPERGÆ DOMINO
RAVENSTEINII

PRINCIPI AC DOMINO
MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME
DVX
PRINCEPS ET DOMINE
CLEMENTISSIME.

SERENISSIMI NOMINIS TVI fulgorem disqviſitioni præſenti preli tenebris ſubductæ præponere nunqvam auſus fuiſſem, niſi inter virtutes Tuas coruſco emicans jubare clementia æqvam gratiæ veniam mihi promiſiſ-

miſiſſet. Medicæ artis experimenta Æſculapii fano olim ſacrabantur, ego obſervationes corporis humani pathologico-anatomicas ad throni Tui principalis æternitatem ſuſpendo, artificii aliqva ſocietate has pariter ac illa in viventium ſalutem ceſſuras, dum plurimorum morborum & ſymptomatum antea reconditam noticiam nunc luci publicæ offerunt. Eqvidem, SERENISSIME DVX, Tibi in excelſo Principatus faſtigio collocato prima ac perpetua cura eſt, ut ſubditorum tuorum tutelæ incolumitati ac emolumento præſis ac proſis, & qvam accepiſti ditionem, meliori ſtatu reddas: Soles tamen ſubinde à ſummarum rerum majeſtate animum demittere ad inferiorum naturalium ſcrutinium, & de iis, qvæ

vel ad ſecundam ſervandam vel adverſam valetudinem declinandam facere poſſint, gratioſiſſime mecum colloqvi, qvoties præſtanda humillime medendi officia ſublimem Tuum conſpectum ſubire jubent: qvin ſubmisſisſima cum veneratione ſemper miratus hucusqve ſum, ea qvæ Macrocosmus & Microcosmus occulto tegit involucro arcana, SERENITATI TVÆ perſpectiſſima eſſe, ad exemplum Glorioſiſſimæ Memoriæ SERENISSIMI PARENTIS TVI CHRISTIANI AVGVSTI, Ducis qvondam Pii, Prudentis, Felicis, & inter Germaniæ Principes Neſtoris inclutiſſimi, qvi uti Regiminis moderationi, univerſo applaudente orbe ſapientiſſimæ, divinarum humanarumqve literarum

peri-

peritiam incomparabilem connubio junxerat ſtabili, ita ſingulatim chemiæ cenſuris vulgi, judice Borrichio, jamdiu ſuperiori, inqve magnis Regum Principum & excitatiſſimi cujusqve ingenii animis ſemper magnæ & encomium inſigne ſtatuerat, & ejusdem apprime gnarus erat. Excipe ergò DOMINE CLEMENTISSIME ſereno vultu huncce libellum, mole parvum ſubjectione magnum, illumqve more donariorum, qvæ templis dedicantur, non tam pretio qvàm offerentis deveneratione æſtimare dignare, atqve me clementisſima Tua benignitate porro beare haud deſiſte. In qvo voto ſpei plenus finio & Te CELSISSIME DVX cum SERENISSIMA THORI SOCIA

atqve

atq́ve VNIVERSA HÆREDITARIA AVGVSTAQVE DOMO Divinæ protectioni ſerio commendo.

SERENITATI TVÆ

Scrib. Altdorfi
D. XXIV.
Menſis Martii
A. C.
M DCC XIII.

æternis obſeqviis deditiſſimus

JOH. MAVRICIVS HOFFMANNVS, D.

PRÆFATIO.

NEgocioſum horarum ſucciſivarum ocium Tibi, Benevole Lector, hic exhibeo, disqviſitionem corporis humani pathologico-anatomicam, cui operam me impendiſſe ſpero haud fruſtraneam, tametſi enim Riolanus in enchiridio anatomico, Mœbius in fundamentis medicinæ phyſiologicis, Molinettus in diſſertationibus ſuis anatomico-pathologicis, & alii, hiſtoriæ naturali partium præternaturalem quoq; ſubjecerint, illi tamen omni laude majores Viri non inventa ſed qværenda nobis reliqverunt, ſiqvidem recentiores obſervationes pathologiam plurimis adauxerunt acceſſionibus, quas eapropter tum ex noſtri ævi ſcriptoribus prioribus adjungere, tum ſpeciatim ex ephemeridibus noſtris germanicis phyſico-medicis excerpere, excerptas ſub diſtinctis claſſibus colligere, conſultum viſum eſt, eo ſimul obſervato ordine, ut ſtatui partium naturali, in ideâ machinæ humanæ anatomico-phyſiologica à me antehac propoſito, ex disqviſitione hac pathologica præternaturalis εὐτάκτως mox ſubnecti poſſit; nec minus morborum & ſymptomatum rite ab invicem diſcernendorum rationem habui, & quantum inſtituti præſentis norma ferebat, effectus morbidos à cauſis ſuis deducere allaboravi. Excitat Auditor ſtudium, meum quoq; excitarunt

Auditores Nobiliſſimi & Clariſſimi, partim publicis muneribus ſingulari cum famæ celebritate jamdum defungentes, partim ad decus & palmam futuræ gloriæ ſtrenue contendentes, qui ſpecimina ſeqventia viginti, ea qva recenſentur ſerie, ex cathedra academica ſub meo præſidio reſpondendo maſcule propugnarunt.

I. DN. JOHANNES FRIDERICVS HERELIVS, Fürtho-Noricus.

II. DN. JOHANNES FRIDERICVS SCHWARZ, Lubecenſis.

III. DN. NICOLAVS GVOLFGANGVS MÜLLERVS, Noribergenſis.

IV. DN. JOHANNES PETRVS RÖSELIVS, Hersbrucco-Noricus.

V. DN. JOHANN. FRIDERICVS CHARIS, Græcenſis Styrus.

VI. DN. JOH. GEORG. KÖNIG, Hersbrucco-Noricus.

VII. DN. TOBIAS DEGGELER, Scaffuſienſis Helvet.

VIII. DN. JOH. JACOBVS JANTKE, Brega-Sileſius.

IX. DN. GEORGIVS FRIEDERICVS HÖCHSTETTER, Weiſſenburgo-Francus.

X. DN.

X. DN. HELVICVS GVILIELMVS STAVDACHER, Onoldo-Francus.

XI. DN. BENEDICTVS KRVM, Landtſpergenſis Bojus.

XII. DN. JOH. WILHELMVS WIDMANNVS, Noribergenſis.

XIII. DN. JOH. CAROLVS ROST, Noribergenſis.

XIV. DN. JOH. GEORGIVS HASENNESTIVS, Windsheimio-Francus.

XV. DN. JOSEPHVS JACOBVS HÄMPEL, Pilsnâ-Bohemus.

XVI. DN. JOH. FRANCISCVS RAVCH, Breitenprunno-Palatinus.

XVII. DN. HEINRICVS SONNTAG, Altdorfinus.

XVIII. DN. CAROLVS FRIDERICVS GEORGIVS PEZ, Neoſtadienſis ad Ayſchum Francus.

XIX. DN. ALEXANDER HELLADIVS, Natione Græcus è Theſſalia.

XX. DN. AVGVSTVS WOLFGANGVS MILLER, Lindavio-Acronianus.

Cumpri-

Cumprimis autem laudanda mihi eſt induſtria Nobiliſſ. & Experientiſſ. Dn. J. G. HASENNESTII, Med. Doctoris & in patria urbe imperiali Practici feliciſſimi, Fautoris mei honoratiſſimi, qvam in Indice accuratiſſimo conficiendo & conſignandis typothetæ mendis adhibuit, eoq; labore non ſolùm privatam meam ſempiternam, ſed & publicam, benevolentiam promeritus eſt. Ceterum qvoniam probe novi, nulli unqvam ſcripto eam obtigiſſe felicitatem, ut cum ſtatua Minervæ inimitabili Phidiæ manu exſculpta extra obtrectandi ſtudium in arce locaretur, multo minus huic meo aut mitiorem promitto aut vana ſpe præſumo ſortem, dum tamen poſterorum negocium juxta Senecam egi, atq; illis aliqua, qvæ prodeſſe poterint, conſcripſi, intentioni piæ ſaltem haud defuturam gratiam confido.

J. J.

SPECIMEN I.

§. 1.

POſtquam Corporis humani contemplationi Anatomico-Phyſiologicæ hactenus attendimus, nunc huc in ejusdem διάσκεψιν Anatomico-Pathologicam advertemus mentem; atq; ſicuti in priori Æterni Conditoris omnium rerum ſummam potentiam, imperſcrutabilem ſapientiam, & ineffabilem benignitatem admirati & edocti ſumus, ita in poſteriori mortalis generis caducam labem, perniciem inevitabilem, inconſtantiæ imaginem, corruptionis ſpeculum, temporis ſpolium, calamitatis hoſpitium intuebimur & addiſcemus.

2. Jam verò quia brevitatis ratio nobis habenda, & illa quæ ſæpius obveniunt, ac in praxi Medicâ uſum habent, ſaltem ὡς ἐν τύπῳ recenſere propoſitum eſt, nolumus tempus conſumere in *externâ* univerſi corporis ἀσυμμετρία declaranda, quam immanis gigantum moles, vel pygmæorum parva cohors, quæ juxta Juvenalem pede non eſt altior uno, ſpectandam præbet, id interea ad animum ſolùm revocaturi, plus ſolito eminentem vel depreſſam corporis in ætate perfectâ ſtaturam, aut connatæ à parentibus diſpoſitioni hæreditariæ, & definitæ à primo motore ſtaminum primordialium in ovulis menſuræ, aut horum uberiori vel parciori temporis ſucceſſu ſubminiſtrato & appro-

priato nutrimento, aut ſpirituum majori minorive activitati, aliisq; rebus augmentationi vel amicis vel adverſis imputandam eſſe; dum *ſingularum partium* ad invicem *proportionem turbatam* aut *vitiatam* eædem cauſæ, tum porrò inepta faſciatio ac deligatio, inæquabilis ſucci nutricii aſſimilatio, extraordinaria alicubi facta humorum congeſtio ac collectio, prava conſuetudo, extrinſecorum violentus perpeſſus occurſus, læſionesq; morboſæ variæ gignere & relinquere poſſunt. Neque in *monſtrorum* originem operosè inquiremus, qualis etſi ſupranaturalibus cauſis adſcribi nonnunquam poſſit, plerumq; tamen principii vitalis efformantis aberrationi, aut incongruis à matris imaginatione impreſſis ideis imputanda eſt.

3. Quin ergò potius methodum, quâ in Anatomiis publicis hiſtoria naturalis partium exponi ſolet, ſecuturi, initio ſcrutabimur, quas *integumenta corporis communia* dicta *præternaturales afflictiones* patiantur.

4. Primùm igitur quæ in conſpectum venit *Cuticula*, nunc *ſeorſim* & *ſola*, nunc cum *reliquis* in conſortium venientibus *Integumentis* morbidis obnoxia habetur paſſionibus. Præterquam enim quòd nonnunquam ab ortu prorſus *defuiſſe* notata ſit, exemplo Ludovici Bohemiæ & Hungariæ Regis à Th. Bartholino in Anat. conſignato, peſſimis denudatarum papillarum pyramidalium ſubjacentium, fibrillarumq; extremarum nervearum ulterius exporrectarum, immediatum objectorum tangibilium contactum haud impune ſed moleſte admodum ferentium, rebus, nec minùs madore in ſuperficie corporis, propter vaſorum extremorum haud obtecta oſcula, remanente perpetuo: *aliqua* ſubinde ejusdem *portio* ſub *intertrigine*, propter attritum fibrillarum tenerrimarum longiorem aut abraſionem,

aut

aut propter earundem à ſero exundante ſalſugineo eroſionem, deperditur, nunc ab hoc paulo minus acri, modo per ſe uberius affluente, modo per cauſtica & veſicatoria confertim prolicito, & ex vaſculis fibrillisque capillaribus ruptis erumpente, in extremâ tamen motus viâ intercepto, in *puſtulas*, *phlyctænas*, in capite ſpeciatim *pſydracia* dictas, *epinictydes*, & *eſſere* elevatur.

5. Similiter *cuticula* ob ſucci nutricii lentas viſcoſas tenacesq; particulas fibrillis & lamellis minimis interfuſas, & per arctiorem compreſſionem agglutinatas, ſordesq; extrinſecus appoſitas præter naturam *incraſſatur*, & *callo*, fibrillarum nervearum ſubjectarum ſenſum obtundente, obducitur.

6. Adhæc cuticula *poris* nimium apertis, *valvuloſisq;* ſuis *expanſionibus*, cucurbitulæ ſpeciem referentibus, ſudorisque ſubcutaneis vaſculis imminentibus, *relaxatis*, inſenſili tranſpirationi eventilationem, & ſudori exitum ſolutiorem pandit, *poris* contra *occluſis valvulisq; tenſis* utrique cum notabili actionum læſione obicem ponit.

7. *Temperies cuticulæ* ab humorum affluentium & ſubſiſtentium *dyscraſiâ* ſeſe immutari patitur; *ſuperficies* terſa nitida alba æqualis à cruſtoſis ſquamulis, excreſcentiis, tumoribus, cicatricibus, nævis, maculis, exanthematibus variis &c. corrumpitur; *unitas continui* à vulneribus, ulceribus, contuſionibus &c. læditur, qualia pathemata, quia *cutem* ſimul affligunt & occupant, ſub hujus præternaturali expoſitione demum declarabuntur.

8. *Corpus reticulare mucoſum*, cuticulæ ſubtus arctiſſimè connexum, ſubjectum potiſſimum in ſtatu p. n. exiſtere videtur *colorum peregrinorum*, cuticulæ vulgò imputari ſolitorum, ſed revera per hanc tantùm trans-

parentium, quando ab extravaſatis inibi depoſitis, pro diversâ craſi coloratis, rubentibus, flaveſcentibus, lividis, nigricantibus, palleſcentibus, & albeſcentibus, ſanguinis ſerique particulis, ſimilem induit colorum habitudinem, & per cuticulam oculis ſpectatorum repræſentat, etiamſi negari non poſſit, fibroſam ſolidam cutis ſubtenſæ imò & cuticulæ ſuperextenſæ craſſioris redditæ nec amplius diaphanæ texturam ab aſſumtis craſſioribus & præſertim ambientis variâ temperie, radiisque ſolaribus incidentibus ita immutari poſſe, ut variâ hinc eveniente luminis abſorptione, reflexione, vel refractione, color reſultet ſpectabilis, ſicuti id *nigredinis* à radiis ſolaribus contractæ exemplo patet.

9. Sed ad *cutem* nunc propius accedemus, inquiſituri, quibus illa, juxta cum cuticula & corpore reticulari mucoſo ſitu ſuperioribus, & glandulis miliaribus inferioribus, pathematibus laboret. *Intemperiem* igitur acquirit variam ab humoribus & ſpiritibus dyscraſiam vitioſam jamdum habentibus, ipſique conciliantibus & appropriantibus, vel talem inibi ob interceptum commeatum reciprocum, pororumque tubulorum ac meatuum turbatum ordinem ac vitioſam digeſtionem, demum nactis.

10. *Malam conformationem* in *figurâ* & *ſuperficie* cutis ſuſcipit à morbis §. præcedente ſeptimo jamdum nominatis, tùm à *tumoribus* mox enarrandis.

11. *Poros* ac *meatus* tàm minores quam majores, hucq; terminata *vaſculorum ſudoris excretoriorum oſcula, cutis* porro præter naturæ modum exhibet & *laxiora* & *ſtrictiora*, cum ſudoris & inſenſilis transpirationis *ibi* immodica profuſione ac diſſipatione, *hîc* geminæ dictæ univerſalis evacuationis indecente ſuppreſſione & interceptione ſimul eveniente, idque eo magis, ſi cuticula

poro-

pororum diſpoſitioni reſponderit; dum in *ſudore ſanguineo* præter *glandularum ſubcutanearum* ſtructuram per amplificationem vel eroſionem læſam, dictorũ vaſculorum ſanguiferorum ad glandulas excurrentium anaſtomoſin diapedeſin & diæreſin, pro ſubjectorum & cauſarum prægreſſarum diversâ conditione, culpare fas erit.

12. In *tumores* verò *cutis* cum *cuticulâ* attollitur diverſos, ex quorum ſerie nunc ſingulatim adducendi ſequentes occurrunt: *Verrucæ*, eædemq; vel *ſeſſiles* ſpeciatim *myrmeciæ*, vel *penſiles acrochordones*, vel ſi ulterius promineant *cornua*, quorum figuram ac duritiem æmulantur, dicendæ, vid. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Anni I. Obſerv. XXX. enatæ à ſucco nutricio ex fibrillis vaſculisque capillaribus ad cutem deſinentibus laceratis aut eroſis effuſo, cutis cuticulæque texturam fibroſam ulterius protendente. *Calli*, *Clavi*, *Cicatrices*, eandem originem materialem, peculiariter autem per pororum cutaneorum ſuperinductam anguſtiam & compreſſionem ſive condenſationem, carnoſæque ſubſtantiæ ſupplementum, determinatam habentes. *Sudamina*, *papulæ ſudorales* aut *ſudoroſæ*, à particulis ſalinis acrioribus cum ſero tenuiori ad glandulas ſubcutaneas depoſitis, mox hinc ulterius prorumpentibus, ac cutem ulceroſam cum cuticula exaſperantibus, genita. *Impetigo*, ab ichore erodente è glandulis miliaribus ſubcutaneis ad cuticulam effuſo, hancque in cruſtas furfuraceas ſegregante, oriunda. *Alphus*, *vitiligo*, *morphæa*, maculis majoribus ſubaſperis cutis colorem in nigrum vel album mutantibus conſpicienda, ab humore acido-viſcoſo retorrido nutrimentum corrumpente, & partim glandulas ſubcutaneas ſcirrhoſas efficiente, partim epidermidis continuitatem ſolvente producta. *Leuce* macula continua cutis & carnis ſubjectæ colo-

rem ac ſubſtantiam in fœdam leproſæ affinem albedinem mutans, à ſero acido viſcoſo fixiori in coagulum extravaſatum abituriente, natales ſuos accipiens. *Ecchymoma, ſugillatio*, à ſanguinis, propter vaſcula ſubcutanea ſolutionem continui paſſa, meatuumque inverſum ordinem, extravaſatione & ſtagnatione reſultans, atq; in extimo corporis habitu rubicundum, hinc liveſcentem & flaveſcentem, colorem relinquens. *Emphyſema* flatulenta cuticulæ cum cute extenſio à ſero in halitus tenaces reſoluto ſubtus deliteſcente emergens. *Fungus* protuberantia cuticulæ ac cutis nec non ſubjectarum membranarum ac carnium mollis laxa ſpongioſa à ſero lymphatico nutricio præter naturam extravaſato ac concreto inducta. *Inflammatio, phlegmone*, cum calore, rubore, dolore, tenſione, ac pulſatione notabili affligens, à ſanguinis ♀eo - ⊖ini acrioris bilioſi in vaſculis minimis per cutem & cuticulam diſtributis motu intercepto, horumq; varicoſam diſtenſionem efficiente, nata. *Eriſypelas* cum macula rubra lata & diſperſa dolorifica extra cutem & cuticulam, poſt prævium plerumque horrorem, efflorеſcens, à ſubtili & volatili ſanguinis ac lymphæ acido cum particulis bilioſis ſalinis acrioribus ad emunctorium univerſale confluente, hîcque in coagulum abeunte, productum. *Scirrhoſa glandularum ſubcutanearum* tubercula dura, & ſine dolore contactui renitentia, à ſeri particulis chyloſis glutinoſis propter admixtum acidum coagulativum eaſdem infarcientibus reſultantia. *Herpes*, iſque vel *miliaris* κεγχρίας, cuticulam in puſtulas pruriginoſas ſerpendo latiùs progredientes, ſemini milii non abſimiles, attollendo à cute ſegregans, vel *ferus exedens* ἐσθιόμενος, cutem ipſam depaſcens, ab humore ſalino minus vel magis acri, tenuiori ichoroſo, vel craſſiori pituitoſo, ſu-

pra

pra cutem & cuticulam diffuſo excitatus, cui affinis *Zona* ſive *Zoſter* herpetis ſpecies, per regionem corporis mediam, cui cingula circumduci conſueverunt, in circulum quaſi circumducta. *Scabies* tumor integumentorum extimorum cum eorundem ſolutâ unitate & exulceratione conjunctus, à particulis ſanguinis ſalſis excrementitiis, nunc pituitæ viſcoſæ in glandulis ſubcutaneis hærenti impactis, nunc à ſero fluidiori disſolutis & cum eodem diffuſis, proveniens. *Lepra Arabum* ſive *Elephantiaſis Græcorum*, tumor totius corporis, vel quarundam partium, cum pernicioſis aliis ſymptomatibus, fœdas impetigines ac maculoſas deſquamationes inferens, ab inſigni ſangvinis ac lymphæ acrimonia acido-ſalina ſepticâ ingeneratus. *Cancer* tumor lividus nigricans durus inæqualis, venis circumcirca turgidis diſperſis temporis ſucceſſu conſpiciendus, ab humore acido virulento & quaſi arſenicali in ſubcutaneis, potiſſimùm verò mammarum labiorum naſi ac palpebrarum glandulis coagulato, easdem cùm integumentis communibus ſuperſtratis depaſcente inductus, ante manifeſtam autem exulcerationem (humore ejuscemodi noxio moleculis chyloſis ſive pituitoſis blandioribus adhuc involuto) *occultus* dictus. *Carbunculus* ſive *Anthrax* ab acerrimo ac virulento ichore circa glandulas miliares ſubcutaneas collecto, partes circumpoſitas cum atrociſſimo dolore erodente, iisdemque ſubitam mortificationem, ex livore nigro dijudicandam, intentante profectus. *Bubo* affectus glandularum ſub alis & ingvinibus reconditarum conglobatarum inflammatorius, (hîc quoque recenſendus, quatenus cutem ac cuticulam ſimul in tumorem conſpicuum attollit, ac ſi ſuppuretur, eorum continuitatem ſolvit,) a ſanguine & lymphâ ♆eo-⊖inis acrioribus particulis turgeſcete,

te, aut malignis peſtiferis aut virulentis venereis acido-viſcoſis recrementis inquinato, in motu ſuo ibidem intercepto, genitus. *Parotis* tumor in glandulis poſt aures ſitis cum inſigni dolore & inflammatione comites à ſanguine & lymphâ ſalino-acrioribus ſpiculis ibidem ſtagnationem concipientibus ſubortus. *Phygethlon* tumor, à bubone & parotide depreſſiori altitudine ac latiori ſui expanſione discernendus, circa collum alas & ingvina quoque emergens, intenſiſſimo rubore ac calore nec non febre quandoque ſtipatus, à particulis ſanguinis acidis cum lympha viſcoſa ibidem collectis genitus, difficulter ſuppurabilis, qui enim ipſi affinis tumor *phyma* denominatur, minor ac planior ad ſuppurationem mox tendit, chyloſis moleculis mox in pus abeuntibus. *Furunculus* phymati propinqua accedens ſimilitudine cujusvis glandulæ ſubcutaneæ tumor phlegmonodes dici ſolet, anguſtiori tamen termino circumſcriptus, rubore ac calore notabili præditus, à ſanguinis chyloſi crudioris ſubſiſtentiâ enatus. *Terminthus* tuberculi ſanguinolenti ſpecies in tibiis ſæpius apparens, ſub nigrore vireſcens, à ſangvine fæculento ſcorbutico aut venereo virulento præternaturali acore adulterato & in glandulis ſubcutaneis ad coagulationem vergente, primordia ſumens. *Oedema* tumor albicans laxus, mollis, ſine calore & dolore affligens, atque compreſſioni digitorum cedens, à ſeroſis lymphaticisque ſanguinis particulis, propter lentorem aut coagulationem per vaſa lymphatica haud refluentibus, ſed in cavernoſis cuticulæ ac cutis excavatis interſtitiis glandulisq; ſubſiſtentibus, ſubortus. *Roſeolæ ſaltantes* tubercula latiuſcula, ſubrotunda, rubentia vel liveſcentia, in cute hinc inde conſpicienda, à ſanguine ichoroſo ex glandulis vaſculisque

lisque ſangviferis ſubcutaneis per diapedeſin ad habitum corporis externum diffuſo orta. *Ephelides* maculæ utplurimum in gravidis nonnunquam in aliis etiam ſexus ſequioris perſonis fuſcæ, frontem, tempora & genas occupantes, à fæculentis ſangvinis recrementis propter menſium ſuppreſſionem aut diſpoſitionem ſcelotyrbicam ad emunctorium univerſale depoſitis, per cuticulam vultus tenuiorem effloreſcentibus, ſubortæ. *Nævi materni* diverſi per imaginationem maternam vel ſpontaneam humorum ſubſiſtentiam fœtui impresſi characteres, à determinato ſpirituum motu ac texturâ cutis mutatâ reſultantes. *Maculæ infantium volaticæ* ad herpetem ſive eryſipelas referendæ, eandem cum roſeolis cauſam agnoſcunt, infantibus propter diaphoriſin interceptam ſangvinemque ichoroſum moleculis chyloſis indigeſtis aggravatum familiares. *Maculæ epaticæ* ex livido fuſcæ vel flaveſcentes, interdum evaneſcentes mox rurſus emergentes, & ſi ſcalpantur ſquamulas minimas deponentes, à ſanguinis excrementitiis 🜍eo-⊖ino-terreis particulis per acidum vel viſcidum præternaturale combinatis ſubnatæ. *Maculæ ſcorbuticæ* lividæ vel flavæ, femora crura quin & brachia obſidentes, ex ſanguinis recrementis 🜍eo-⊖ino-viſcidis in glandulis quibusdam ſubcutaneis coagulatis & vappeſcentibus, inde ulterius ad cuticulam extruſis, relictæ. *Lentigines* maculæ lentis magnitudine faciem cumprimis & collum tum nonnunquam pedes defœdantes, à ſanguinis bilioſi terreo-oleoſo-ſalſis fæculentiis, per incumbentes ſolis radios aut ventos ſub cuticula coagulatis erumpentes. *Sirones* ſive *Chirones* puſtulæ ſub volis manuum vel plantis pedum ex chylo putredinali corrupto verminoſam ſobolem fovente ac pariente provenientes. *Ficus*, *σύκωσις*, tumor in capite

pite juniorum piloſo rotundus ac ſubruber factâ apertione ſaniem granis ficuum ſimilem fundens, nec non *Talpa topinaria* inter cutem & pericranium ſeſe expandens tumor, à portionibus chyloſis indigeſtis extravaſatis in liquamen purulentum abeuntibus, proficiſcuntur; ſicuti quando ſerum à glandulis ſubcutaneis uberius abſorptum inter integumentorum & pericranii vel hujus & ipſius cranii præternaturaliter excavata interſtitia deponitur, *hydrocephalus* externus accreſcere ſolet. *Cruſta lactea, favus, ichor, tinea,* ſunt tubercula ulceroſa & cruſtoſa in capite & facie infantium lactentium, vel etiam paulo adultorum erumpentia, ex lacte in liquamen acido-viſcoſum acre degenerante, vel etiam chylo ſimilem dyſcraſiam nacto, ad glandulas capitis & faciei ſubcutaneas depoſito, genita. *Vari* ſunt tubercula faciei ſubrubentia ſeminis cannabini magnitudinem non multum ſuperantia, in fronte, facie & circa mentum crebriùs conſpicienda, materiam ſebaceam vel ſangvinolentam poſt rupturam & expreſſionem factam fundentia, ex portionibus chyloſis vel ſeminalibus cum ichore ſalſo in glandulis miliaribus congeſtis enata, quæ ſi incrementum uberius capiant, atque à ſanguine fæculento ichoroſo ſalino acriori foveantur, tuberoſum & puſtuloſum relinquunt ruborem *gutta roſacea* dictum. *Paronychia, Panaritium,* eſt tumor inflammatorius extremitates digitorum manus occupans ab humore acri fervido intra os & perioſtium ibidem collecto enatus. *Perniones* ſunt tumores tempore hyberno potiſſimum in calcaneis, & pedum manuumq; digitis ſolutionem continui tenerioribus & laxioribus cuticulæ ac cutis fibris inferentes, cum inſigni dolore, rubore ac pruritu, à ſanguine, ſero & lympha acrioribus inibi ob frigoris admiſſi inclemen-

tiam

tiam ſubſiſtentibus orti. *Cuticula* demum & *Cutis* cum *glandulis miliaribus* & *membrana adipoſo-carnoſa* ac *muſculis* proximis in tumorem univerſalem præternaturalem diſtenditur, *anaſarca* vel *levcophlegmatia* dictum, à ſero viſcido recrementis variis ⊖ino-∇reis adulterato per arterias ad dicta loca p. n. effuſo, nec per venas aut vaſa lymphatica intra corpus refluente, genitum. *Gangræna* incipiens integumentorum & partium ſubjacentium carnoſarum mollium mortificatio, à cauſis variis, quæ ſanguinis ſpirituumque diſtributionem & commeatum reciprocum inhibere, iisdemque dyscraſiam acido-ſepticam ingenerare poſſunt ſuborta, cui niſi remediis idoneis obviam eatur, ſuccedit *Sphacelus* ſive perfecta mollium non ſolùm, ſed & duriorum partium corruptio, ſenſusque ac motus privatio cum lethali putredine conjuncta.

13. Huc etiam referre licebit inter *exanthemata* notisſimas *variolas* & *morbillos* : *priores* deſcribimus puſtulas cutis ulceroſas cum febre continua acuta, à lymphâ acidâ acri viſcoſo-putrilagineâ, poſt factam prius in glandulis conglobatis ſtagnationem intra ſanguinem denuo recepta, atque inordinata hujus excitata effervеſcentia, dein motu critico rurſus in glandulis ſubcutaneis aliarumque partium membranis ſequeſtrata, affluentes chyloſas nutricias portiones corrumpente & quaſi præcipitante ortas : *poſteriores* dicimus maculas rubras cum minori tamen protuberantia & pruritu extra cutem & cuticulam erumpentes, citra ſuppurationem evaneſcentes, febre maligna vel acuta ſtipatas, à portionibus ſanguinis volatilioribus & acrioribus necroſin pasſis & ad emunctorium univerſale protruſis enatas : quibus accenſere lubet *maculas petechiales* & *purpuratas* à ſanguinis bilioſi acrioris quibusdam moleculis, per acorem præternaturalem malignum, vel ſcorbuticum, in glandulis ſubcutaneis coagulatis, provenientes.

14. Præter nominatos *tumores* obveniunt adhuc alii materiam *folliculo membranaceo* peculiari incluſam complectentes, ideo *tunicati* ſive cum *folliculo* denominari ſoliti, qui ipſi non absque plauſibilibus rationibus recentioribus quibusdam Doctoribus nihil

nihil aliud quàm hydatides magis dilatatæ videntur, & ob materiæ contentæ diverſam conſiſtentiam in *tres ſpecies* dividuntur: harum igitur *prima, Meliceris* cognominata, tumor habetur citra dolorem rotundior, digitorum presſioni cedens, minus prominens, ſed in latera ſeſe extendens, materiam melli concreto ſimilem granulatam pelliculæ nervoſæ incluſam, à lymphæ portionibus ⊖inis volatilibus cum ⚯ſo-ramoſis chyli moleculis concretis enatus. *Secunda Atheroma* tumor cuti concolor oblongè rotundus, baſi anguſtiori ſuffultus, digitorum presſioni reluctans, tardius cedens & revertens, materiam pulti aſſimilandam tunicæ nervoſæ ambitu comprehenſam exhibens, ex lympha portionibus chyloſis ſaturata provenientem. *Tertia Steatoma* tumor depresſus rotundus reliquis durior baſi latiori ſuſtentatus, materiam ſebaceam intra folliculum proprium continens, ab oleoſis ramentis ad ſtirias vel lobulos membranaceos præternaturaliter fortè dilatatos ac ultra cutem expanſos ſubminiſtratam. Ceterum etiamſi ad tumores quoque pertineant *ſtrumæ*, *aneurismata*, *varices*, *herniarumq́ʒ* diverſæ *ſpecies*, eorum tamen expoſitionem ſub partium primariò affectarum ſingulari recenſione pathologicâ demum afferemus.

15. Adhæc *ſolutionem continui* patitur cutis cum cuticula in *vulneribus* morbis læſæ unitatis *cruentis*, ab inſtrumento acuto ſecante, vel pungente, vel lacerante inductis, & in *ulceribus*, *fiſtulis*, *abſceſſibus*, *ſinibus*, morbis ſolutæ unitatis *purulentis*, ab humore acri acido inſtar fermenti putrefactivi ſeſe multiplicante genitis, nec non in *aduſtionibus* à cauterio vel actuali vel potentiali excitatis, tùm & in *contuſionibus* à corpore obtuſo violenter reſiſtente, vel cum impetu adacto, remanentibus.

16. *Papillæ cutis pyramidales*, nec non fibræ ſimiles nerveæ per integumenta communia diſtributæ, præternaturaliter afficiuntur: vel ratione *ſenſationis auctæ* in quocunque *dolore* corporis *externo* à diverſis cauſis ſolutionem continui iisdem intentantibus eveniente; item in *pruritu* ſive continuo ſcalpendi deſiderio ab acrioribus ſalinis ſeri ſpiculis ſub epidemide concluſis impreſſo; vel ratione *ſenſationis imminutæ* in *ſtupore* & *ἀναιϑησίᾳ*, propter ſufflaminatum ſpirituum animalium per nervos ad illas influxum, vel horum ſuppreſſam activitatem, inſequente.

17. *Membrana adipo-carnoſa reſpectu pinguium globulorum* ſeorſim *duplici modo* ſuos patitur manes, dum *illi* intra ſtirias ſacculosque membranaceos à chylo pingui nimium coacervantur, uti in *obeſitate nimiâ* evenit, vel à calore colliquativo, ut & acrimoniâ ſalſugineâ plus æquo abſumuntur, & *maciem* ac *tabem* relinquunt; reſpectu autem *fibrarum carnoſarum motricium*, vel *tendinoſarum*, à ſubditis muſculis exporrectarum, eadem membrana propter varias cauſas irritativas & laceſſentes in motus ſpasmodicos interpolatos acta *rigorem* & *horrorem* ac *horripilationem* gignit.

18. Poſtremo loco recenſere hîc fas eſto *malum odorem*, nunc ex toto corpore, nunc ab axillis pedumque digitis exhalantem, ſulphuri ſanguinis retorrido per aliqualem putredinem cum fuliginibus ſalino-acrioribus reſoluto imputandum.

SPECIMEN II.

§. 1.

P*Ræternaturalibus*, quæ Integumenta corporis communia dicta manent, viſis *afflictionibus*, nunc *eas* commemorabimus, quæ *muſculos abdominis* tangunt; *infimi* quippe *ventris hiſtoriam Pathologicam* mox proponere, ut *Phyſiologicæ* ſectionibus accommodæ reſpondeat, æquum eſt.

2. Solent igitur *dicti muſculi*, in morem aliorum, morbificam, ab humorum & ſpirituum influentium ac appropriatorum vitioſâ dyſcraſiâ, aut propriâ turbata ſtructurâ organicâ, ſuſcipere *intemperiem*, præprimis autem *inflammationem* perpeti, à ſanguine ſulphureo-ſalino, ob violentam fibrarum vaſculorumq; minimorum diſtenſionem, dilacerationem, abruptionem, meatuumq; ibidem immutatam convenientiam ac cognationem, per concuſſionem, contuſionem, lapſum, gravioris ponderis elevationem, difficilioris partus emenſos labores, aliasque cauſas prægreſſas violentas inductam, in ſuo motu progreſſivo intercepto demumque extravaſato *enatam*.

3. In ampliorem *protuberantiam* iidem muſculi à fœtu uterino abdomen expandente, in *præternaturalem* verò *tumorem*, ſub cachexiâ pituitoſâ ac inſequente tympanite & anaſarcâ, propter ſerum ſalſo- vel acido-viſcoſum intra fibrarum tubulorumq; ſuorum interſtitia effuſum, una cum integumentis inſtratis, protenduntur.

4. *Abſceſſus* propoſitos quoque aliquando occupat muſculos, poſt inflammationem nec reſolventibus nec discutientibus cedentem, à ſaniei vel puris vel materiæ purulentæ intra excavatas præternaturaliter inter-

capedines facta collectione, aut alias etiam ob cauſas antecedentes humorum illuc eveniente paulatina congeſtione, aut repentino confluxu, genitus, qualis ſi per occultos cuniculos adauctâ puris copiâ vel acrimoniâ ſerpat, ac fibras membranaceo-nervoſo-tendinoſas, quibus aliàs tùm cuti copulantur, tum ſibi mutuo cohærent, tùm etiam peritonæo ſubjacenti committuntur, erodat ac dilaceret, *ſinus* efformatur, in *fiſtulam* facile degenerans; quid? quod ejuscemodi *abſceſſus* nonnunquam *cum folliculo* occurrat, ſic namque abſceſſus talis abdominis ingens & raræ magnitudinis à Viro Celeberrimo Dn. D. Carolo Raygero Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. I. Obſ. XII. deſignatus legitur, propriæ membranæ ambitu comprehenſus, ex quo ope cauterii aperto viginti dierum ſpatio per vices XLIV. menſuræ puris albi ſubviridis, primùm craſſi mox liquidioris, valde fœtidi effluxerunt, illum verò natales ſuos accepiſſe, à vaſe aliquo ex fortiſſimis vomitionibus rupto & extravaſato ſanguine Excellentiſſimus idem Vir conjecit.

5. Non minùs *ſerum inter abdominis cutem & muſculos* potiſſimum verſus lumbos *effuſum*, ubi & frequentes aderant *hydatides* ſeu membranacei aquâ ſcatentes folliculi, in adoleſcente XVI. annorum aſcite defuncto obſervavit Peyerus in Methodo hiſtor. anatomico-medicarum cap. VI. *quale* etiam *inter muſculos prædictos atq; peritonæum* ſeſe inſinuans, vel laxiorem hujus cum illis cohæſionem, vel omnimodam ſejunctionem, cum interſtitii præternaturalis efformatione, effeciſſe deprehenſum eſt.

6. *Lapidem ſpongioſum* trium unciarum pondere, poſt intenſiſſimos abdominis dolores *abſceſſu* inſequente *aperto*, volſellâ extractum, vertebræ dorſi non abſimilem, inæqualem & anguloſum, à Beato Dn. D. Michaele Röten-

Rötenbeccio Phyſico Norimbergenſi olim celebratiſſimo aſſervatum, hujusque particulam ad ſe translatam deſcripſit Illuſtri famæ meritorumq; gloriâ celeberrimus Academiæ Leopoldino-Imperialis Director Excell. Dn. D. Wurffbain, Affinis, Fautor & Collega noſter honoratiſſimus Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. III. Obſ. CLXXXIII. ſimiliter *lapillos* fabæ magnitudinem ferme adæquantes, ex tumore civis cujusdam Norici lateri abdominis dextro ad diſtantiam trium ab umbilico digitorum imminente, poſt factam apertionem atque inſignis ſaniei copiæ cum teterrimo fœtore emanationem, compreſſo abdomine proſilientes, & ſubinde de novo (materiâ proculdubio ſuggeſtâ à ſucco nutricio chyloſo recrementis tartareo-ſalinis coagulabilibus mixto, aut viſcidiori unguine terreo-ſalino adulterato) regeneratos ſibi viſos publicæ noticiæ communicavit Exc. D. D. Bſchererus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni V. Obſ. CVII.

7. Ceterum vulnera, ulcera, aduſtiones, contuſiones, ab iisdem, à quibus integumentis communibus talia adveniunt, cauſis, una cum hisce muſculi abdominis quandoque ſuſcipiunt.

8. Poſt muſculos abdominis quia *Peritonæum* ſuccedit, ad præternaturalem hujus diſpoſitionem indagandam nunc nos convertemus. Id verò etiamſi juxta conſuetam ſtructuram ex geminæ ſaltem membranæ complexu efformatum deprehendatur, adaucta tamen craſſitie extraordinaria in *tres membranas* diviſibile viſum legitur; & ſicuti ob vaſcula ſanguifera intertexta minima, ſi intra ea humorum in orbem quaſi circumagi ſolitorum motus conſuetus intercipiatur, *inflammationis* periculo obnoxium habetur, ita etiam à ſero viſcido intra poroſam ſuam ſubſtantiam uberiùs

 depo-

depoſito intumeſcit, atque ab ejusdem per longiorem moram particulis ſalinis extraverſis & in fluorem quaſi abreptis acrimoniâ *roſionem* patitur, ut per poros hinc magis adapertos illud deinde in abdominis cavum depluat, hinc Cl. Peyerus paulo ante citatus in dicto aſcitico *peritonæi ſuperficiem internam aſperiuſculam*, *poroſam* tamen, creberrimisque ſanguineis vaſis diſtinctam & rubentem conſpexit, atque idcirco in ſcholio ſubnexo non malè cenſuit, aquam ſi non omnem certe magnam ejus partem à peritonæo deſtillaſſe, ſiquidem hoc poroſum plurimisque ſanguineis vaſis diſtinctum fuerit, quæ natura dilataſſe ac multiplicaſſe videtur, ut huc redundans ſerum commode exantlaret. Inde vero porrò non ineptè quispiam conjecerit, ſeroſos humores, qui teſte Ballonio Conſil. XLV. lib. I. in ſpatiis & inanibus foraminibus viduæ quadragenariâ majoris poſt mortem reperti ſunt, atque *meteoriſmum* inferebant, eandem ſedem primigeniam & exundationis viam habuiſſe: Quanquam ſi ſolertiâ ſingulari accuratiſſimi Anatomici Nuckii Adenograph. curioſ. c. IX. noviſſimè indagata attendamus *vaſa peritonæi lymphatica*, inter muſculos abdominis, ſpeciatim ex membranis iisdem muſculis propriis, nec non inter duplicaturam peritonæi emergentia, ac partim venis muſculis ſuperioribus inhærentia, lymphamque ſuam in glandulas iliacas & hinc per lymphatica Cavæ in chyli ciſternam ducentia, partim in glandulas ſacras inſerta, & inde æque ac priora in glandulas iliacas, hincq; porro ad eundem alveum lympham refundentia, vid. figur. XXXI., ex hisce modo adductis vaſculis *lymphaticis ruptis eroſis* vel *dilaceratis* præternaturalem *aquarum* abdomini moleſtarum *ſcaturiginem* repetere poſſimus; dum idem Nuckius ibidem peculiarem hydro-

pis

pis in peritonæo ſuborti exhibuit ſpeciem in feminâ quinquagenariâ, una cum umbilici prominentiâ pugni magnitudinem facile ſuperante, à ſe annotatam, ubi *peritonæum ſacciformem* induerat *figuram*, atque intra duplicaturam inſignis aquarum moles abſcondita fuerat, internaque membrana ab externâ receſſerat, & adeo incraſſata erat, ut altera tantum lamina peritonæi naturalem hujus membranæ conſtitutionem triplo quadruplove craſſitie ſua ſuperaret, & cavitate ſua exactiſſime aquam extravaſatam ſervaret, ut ne guttula quidem abdominis viſcera irroraret. Confer. Nicol. Tulpii lib. IV. cap. XLIII. aliæque à Nuckio p. 108. 109. allegatæ obſervationes.

9. Singularis eſt obſervatio Laz. Riverii Centur. I. XCII. qui in parte dextrâ feminæ quatuordecim annos natæ abſceſſu abdominis mortuæ, „ *hypogaſtrica inteſtina peritonæo adhærentia*, & partes hujus loci etiam putrefactas, in loco tumoris autem *muſculos abdominis putredine* affectos circa partem ſiniſtram umbilicalem invenit.

10. Miraculo proximus extitit *ſacculus calculis* (quorum major ex illis pendit libr. unam & ℥iiij) ac *arenulis* inter duplicaturam peritonæi circa ejus glandulam enatus, muſculis lumbaribus accumbens, in feminâ miſerè per annum propter tumorem in abdomine moleſtum afflictâ, & gravidam vel incantatam ſe eſſe ideo rata, à Joh. Baptiſta Lamzwerde ſub diſſectione cadaveris repertus, referente Joh. Theod. Mœren Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Obſ. LXXVIII.

11. Porro ex *dilatato* vel potius ultra modum *protenſo* circa *regionem umbilicalem*, à funiculo vaſorum umbilicalium tranſeunte *perviam* relictam, *peritonæo* (quale quid ſub ponderis gravioris elevatione, difficillimi

partus exantlandis laboribus, flatibus indomitis vel ſeroſo-lymphaticis humiditatibus ſubtus concluſis obtingere ſolet,) *Omphalocele* emergit, & modo omenti, modo inteſtinorum ſuccumbentium, ilei præſertim, parti, modo flatibus prorumpentibus, gremium concedit. Quin & *hydropicorum aquæ* qua data poſt diſtenſionem præviam porta illuc eruentes, *tumorem translucentem*, cutisque ac cuticulæ ſupertenſo amiculo demum cum peritonæo ipſo rupto, *aquarum* notabile *ſtillicidium* illic pariunt.

12. Nec minus verò peritonæum *in* aliis etiam *abdominis locis diſtendi* præternaturaliter & tandem *disrumpi* ſolet, quemadmodum Hippocrates jamdum Epidemior L. II. Sect. I. 70. non obſcurè innuit: Sic in uxore vietoris ab incurvata pertica ad ſiniſtrum inguen reſiliendo adacta, ex laxato nimium peritonæo *tumor* ſubortus eſt, ſumto incremento poſtea neutiquam intra abdomen ſe recondi paſſus, uteroque cum fœtu concluſo (inſtante dehinc partu ſectione cæſareâ ideo eximendo) extra abdomen inſtar ſacci aut cucurbitæ oblongæ propendenti diverticulum præbens, de quô vid. Sennerti Inſtitt. lib. II. Part. I. c. IX. & Med. Practic. lib. IV. Part. I. Sect. II. cap. XVII. Conf. Epiſtola de novâ rara & admiranda herniâ uterina à Doringio ad Guil. Fabric. Hildan. perſcripta una cum hujus reſponſoria. Ad *dorſum* verò in parte poſteriori *idem* etiam disrumpi poſſe & *herniam* efficere experientia docuit Paulum Barbette Chirurg. Part. I. c. VII. ſupra *umbilici regionem* mox infra *cartilaginem enſiformem rupto peritonæo* tumorem herniosum in muliere vidit Th. Bartholinus Cent. II. hiſt. XCV. *herniam* ſupra *penem* adnotavit Mangetus ad allegatum Pauli Barbette caput. Cumprimis tamen & ſæpius non tam *proceſſus utrinq; peritonæi vaginalis ſexui hu-*

mano maſculino à Nuckio denegatus, & ſolum quadrupedibus attributus, quàm *corrugata peritonæi pars* in regione inguinali abdominis conſpicua lateraliter vaſa ſpermatica tangens, ab incumbentis inteſtini vel omenti mole in ſacciformem tumorem plus minus extenſa *bubono-enterocelen* vel *bubono-epiplocelen*, atque ulterius ad *ſcrotum* usque demiſsâ prolapſi inteſtini vel omenti portione *oſcheo-enterocelen* vel *oſcheo-epiplocelen* inducit, in ſexu humano ſequiori autem *peritonæi diverticula nova* ab allegato Nuckio primùm deſcripta *inguinali herniæ* ſedem præbere ſolent, mortem repentinam, uti à nobis quoq; obſervatum eſt, inferenti, cùm inteſtini violenter intruſi pars per oſtium ibidem admodum anguſtum intromiſsa reverti neſciat, quin inflamationi & anguſtationi ſuperveniente lethali *gangrænæ* cataſtrophe terminetur, vid. Obſervatio noſtra M. N. C. Decur. III. Ann. II. CCX.

13. In feminâ febre hectica ex abſceſſu meſenterii & hydrocardiâ defuncta, *abdominis muſculis* in jecoris viciniâ & inferiùs corruptis, lividis, gangrænæ proximis, *nulla peritonæi veſtigia* ſuperfuiſſe Th. Bonetus Sepulchreti ſive Anatom. practic. ex cadaveribus morbo denatis collectæ lib. IV. Sect. I. Obſ. XIX. recenſet.

14. *Dolore* adhæc *peritonæum* haud rarò afficitur, tam à ſanguine ſub inflammatione in motu ſuo intercepto, quàm ab eodem ichoroſis acribus ſalinis ſcorbuticis ſpiculis exaſperato, fibris membranaceo nerveis divulſionem, lancinationem ac eroſionem intentante; ſed & à flatibus expanſivo motu *ſolutionem continui* in iisdem molientibus, aut *hac ipſa* ſub nimiâ diſtenſione & ruptura revera facta. Imminente hydrope aſcite vel tympanite moleſtus *tenſionis ſenſus* non ſolum anteriorem imi ventris partem, ſed & regionem lumbarem obſidet, peritonæi adeo ambitu ejusdem-

que

que circa lumbares vertebras adhæſione circumſcriptus.

15. Relicto peritonæo *Omentum* accedimus, viſuri, quos & hoc morbidos patiatur manes? Et primo quidem cum vaſis ſit pertextum numeroſiſſimis, gaſtroëpiploicis & epiploicis non poteſt non *inflammationis* damno eſſe expoſitum, ac ſubnatis exinde *abſceſſibus* obnoxium fieri, nec minus juxta Hippocratem Sect. VI. Aphor. 58. ſi exciderit (inflicto nempe vulnere, vel facta abdominis ruptura) mox *putredinem* idem concipere conſuevit, ſanguine necroſin coagulativam ab aëre ambiente intemperato immediatè admiſſo mox ſubeunte, & pinguedine cœnosâ ſalino-terreo-ſulphureis acrioribus fæculentiis referta, in *putredinem* proclivi, niſi aut illico, aut poſt idoneum fotum, in tempore adhuc, cum aromaticis amaricantibus & ſalinis volatilibus oleoſis ſpeciebus in vino decoctis inſtitutum, mox repoſitum fuerit, aliàs enim enſe *reſcindenda* eſt putredinalis portio, ne reliqua pars ſincera trahatur, injecto tamen ad arteriolarum vaſculorumque reliquorum conſtrictionem & hæmorrhagiam antevertendam neceſſario *vinculo*, tametſi omenti extra abdomen propendentis *ſine ligaturâ* ab imperito chirurgo abſciſſa parte ſanatum ægrum D. Joh. Richier Decur. II. Ann. VI. Obſ. CXCVIII. memoriæ prodiderit, qualem temeritatem imitari velle, ſummæ foret imprudentiæ. Adhæc citra naturalem conſuetudinem *omentum inteſtino ileo firmiter annexum* & quodammodo *ſphaceloſum* iliaci morbi & tenſivorum circa præcordia dolorum cauſa extitit, juxta Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VII. Obſ. XI. ſimiliter in hydropico mediante *membrana* denſa ac firma *inteſtinis* adeo arcte *adhærere* viſum eſt, ut nec manu nec acie cultri ſeparari potuerit,

erit, juxta ejusd. Decur. Ann. VI. Obſ. LXXIII. Contra in alio ex nimio vomitandi niſu & corporis ſuccusſione omentum prorſus *disruptum per medium*, (unde inteſtina illis in locis denudata, ſiniſtrorſum & dextrorſum reclinata erant) viſum eſt, juxta citatæ Decur. Ann. VIII. Obſ. LXXV. Adhæc Th. Bonetus Sepulchreti lib. I. Sect. VIII. Obſ. II. p. 179. in puero *phrenitide* potius quàm *mania* (ſecus ac ille cenſuerat) mortuo *omentum* cum peritonæo *divulſum* conſpexit, quorum pars ſupra, altera infra retracta erat, & Th. Bartholinus Cent. II. Hiſt. LXXI. infra ventriculum ad os iſchii usque protenſum omentum intuitus eſt: In hydrope ſaccato defuncta femina non ſuper viſcera expanſum, ſed ſupra diaphragma *idem corrugatum* fuiſſe legitur Miſc. Nat. Curioſ. Dec. II. Ann. II. Obſ. CLXXXIII.

16. Aliàs in *illis*, quibus vel *hydrops*, vel *abſceſſus interni*, vel *tabes colliquativa*, necem attulerunt, cadaveribus à particulis ſeroſis vel purulentis acribus ſalſo-muriaticis vel acido-ſalinis *omentum* penitus *putrilaginoſum abſumtum* & *deperditum* Medicorum obſervationes loquuntur. Sic namque Clariſſ. Peyerus l. c. p. 83. teſtatur in adoleſcente hydropico defuncto epiploon labem & ferme unicè contraxiſſe, omni ſpoliatum pinguedine ac inſuper putridum fuiſſe, & in ſeq. pag. 97. ſubdit, in hydropicis plerisque omnibus, quos diſſecare ſibi contigerit (contigiſſe autem plurimos,) *omentum extenuatum putridum* ſibi viſum, & pro confirmatione in Hiſtor. Anatom. de hydrope & utero tuberoſo p. 130. profert exemplum mulieris hydropicæ, ubi *omenti nihil* prope ſuperfuiſſe, utpote *putredine* conſumti, deprehendit. Conf. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Schol. ad obſ. LXXIII. Decur. II. Anni VI. Obſ. LXXIII. & anni ſequentis VII. Obſ. CLXXXVIII. Th. Bonetus Se-

pulchret. lib. II. Sect. VII. Obſ. XXVIII. Nuckius Adenograp. p. 105. Nec minus Williſius Patholog. Cerebr. c. IX. *omentum* in plerisque à tabe aliisque morbis chronicis interemtis *corruptum* notavit, vid. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. An. I. Obſ. LXXXVII. Actor. Hafnienſ. Volum. II. Obſ. XV. Anni 1673. atque Joh. Jacob. Harderi Apiarii Obſ. LX. & LXXIII. Et hæc quidem in memoriam nobis revocant Hippocr. Sect. VI. Aphoriſmum LV: Quibus *epar aquâ* repletum ad *omentum* eruperit, his venter aquâ impletur & moriuntur, lymphæ ſiquidem præternaturalem effuſionem, & ex lobo hepatis minori dehiſcente, & ex vaſis lymphaticis ruptis, ad omentum & abdominis cavitatem fieri poſſe palam eſt; illi interim intra ſuam duplicaturam continendo membranoſa teneraq; textura omenti impar exiſtit, niſi *craſſiorem* ejusdem alæ induerint, aut à primo ortu jamdum nactæ ſint, *habitudinem*, ſicuti apud πολυμαθέστατον Velſchium in Obſerv. Medic. Epiſagmat. Obſ. L. ſingularis & oppido rari hydropis omento concluſi exemplum proſtat.

17. Porro autem *pinguedo* omenti *plus ultra* intra ſtrias ſacculosque membranaceos *congeritur* & *accumulatur*, cujus fidem facit Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni X. Obſ. CLXXV. ubi ob adnatæ *pinguedinis* ubertatem in quopiam *omentum* facile xxx. *libras* ponderaſſe refertur, ſimiliter Rhodius Cent. II. Obſ. XXIV. memoriæ prodidit, dyspnœam in muliere Fabr. Bartoletum deprehendiſſe ab omenti pinguedine ſeptum transverſum comprimente, diſſentientibus Medicis pulmonum hydropem accuſantibus. Hippocrates noſter Sect. V. Aph. XLVI. ſtatuerat mulieres, quæ præternaturam craſſæ exiſtentes non concipiunt in utero, his *omentum uteri os* comprimere, & priusquam *extenuentur*,

tur, prægnantes non fieri, atque idem in lib. de ſterilitate, & de aere locis & aquis aſſeruerat, tùm exemplo mulierum ſcythicarum confirmaverat; ſed enim verò præterquam quod effatum hocce perpetuæ veritatis haud ſit, quin feminam ſtupendæ proceritatis & corpulentiæ Noribergæ nobis viſam, fermè quotannis concepiſſe recordemur, ſi ejusmodi effectus ab omento per pinguedinis circumaccretæ pondus ultra conſuetum terminum inferius ad pubem detracto aliquando ſubſequatur, exiſtimamus id propter ovarium potius coarctatum aut lentori oleaginoſo immerſum, ſicque ſufflaminatam ſpiritus genitalis maſculini vim energeticam fœcundantem potius evenire. Interea Dominico Panarolo Iatrologiſm. Pentecoſt. III. Obſ. X. libenter ſubſcribimus, inter ſterilitatis cauſas *duritiem omenti præternaturalem* ac ferme *lapidoſam* recenſenti, ſub illa namque ſuppreſſus cum ovario uterus ita fortean ſubigi potuit, ut nec ovulis ſeceſſus, nec intra uterum pro fœtus formatione requiſitum ſpatium patuerit.

18. Nec verò à ſolâ *pinguedine*, quin & à *glandularum* interſperſarum *incremento*, aut *carnoſâ* aſſumtâ *ſubſtantia præternaturalem molem* & *pondus* omentum adeptum eſſe conſtat, hoc namque confirmat Th. Whartonus Adenograph. c. XII omenti penitus glanduloſi ſemipollicari craſſitie in virgine cachectica XIX. annos nata exemplo; & Joh. Daniel Geier Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCXXX. omentum militis hydropici multa millena millia glandularum diverſæ magnitudinis ſevi ad inſtar in ſe complexum eſſe, ita ut racematim nonnullæ prominerent inſtar botryos deprehendit; non minus Celeberrimus Salam. Reiſelius ejusd. Dec. Ann. X. Obſ. XXVIII. ab amico communicatam recen-

ſet

ſet hiſtoriam nobiliſſimæ mulieris ventre tumido ſupra modum præditæ, in qua poſt mortem diſſectâ inventum *omentum conglobatum* pendens XXVI libras, multis *glandulis* differtum, quæ exceperant lac amygdalinum, quo uſa fuit per annum & diutius ſingulis diebus. Idem *ſcirrhoſum* totam epigaſtrii regionem occupans &quatuor digitorum transverſorum craſſitiem adæquans in Canonico Monſpelienſi offendit Laz. Riverius Prax. Medic. lib. XIII. c. V. totum *carnoſum* in noſocomio Lugdunenſi exſectum vidit Th. Bartholinus Anat. reformat. lib. I. c. VIII. ſimiliter Veſalius de humani corporis fabric. lib. V. c. I. omentum in tantam molem auctum ſe notaſſe ſcribit, ut quatuor aut quinque librarum pondus adæquaret.

19. *Solutæ unitatis morbis* demum *omentum* ſuccumbit, nam præter *abſceſſus* & *rupturam*, quorum jam mentio facta, *vulnera* etiam ſuſcipit, aliquando periculoſa, vix tamen lethalitatem per ſe inferentia, ſed & à violento externorum occurſu, vel abdominis ad corpus durum renitens alliſione facta, præſertim in gracilibus, *contuſionem continuiq; ſolutionem multifariam* admittere ſolet.

SPECIMEN III.

§. 1.

VEntriculus communis corporis cocus, qui omnibus proſpicit, malè ipſo habente perituris, uti ſcite non minus quàm vere diſſeruit πολυμαθέστατος Th. Bartholinus Orat. XI, *morboſis afflictionibus* nihilominus ſæpius tentatur, quarum præcipuas nunc tantiſper conſiderare juvabit: Et primum quidem *Intemperiei* idem obnoxius habetur diverſæ, viz: *calidæ* à ſanguine ſulphureo-ſalino bilioſo fervidiori & acriori, uberiùs influente, vel unà cum ſpiritibus in motum concitatiorem redacto, vel in peridromo ſuo intercepto, item liquore gaſtrico ſimiliter intemperato, viſcerum adjacentium & contiguorum fervore phlegmonode, aſſumtis calidioribus, tùm & cauſis externis ac rebus nonnaturalibus ſanguinis commeatum plus ſolito intendentibus, vel ibidem intercipientibus; *frigidæ* à ſanguine dyscraſiâ pituitoſa vel acida vel auſtera, ut & liquore gaſtrico eodem modo, corrupto, ſpirituum languore & defectu, nec non cauſis externis ac rebus nonnaturalibus ſanguinis & ſpirituum energiam ſupprimentibus; *humidæ* à ſeri lymphatici exuperantia, potu humectante uberiori, evacuationibus per tranſpirationem ſudorem alvum & urinam neglectis ac ſuppreſſis; denique *ſiccæ*, ab ejusdem ſeri defectu, calore interno & externo exceſſivo, evacuationibus prædictis, tum & ſalivatione mercuriali, immodicis, enatæ.

E 2. *Figu-*

2. *Figuræ* dein præternaturalem ventriculus nonnunquam patitur *depravationem*, uti Joh. Henric. Brechtfeld monſtrante Sylvio in Noſocomio Lugdunenſi vidit, in vetulâ disſecta ventriculum infra umbilicum protenſum, loco ſuperiori ampliorem, intermedio anguſtiorem, & inferiori loco rurſus ampliorem, anguſtiæ in medio cauſa notata epatis & lienis magnitudine inſolita, à quibus coarctabatur ventriculus, teſte Th. Boneto in ſepulchreto p 441; & in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. II. Obſ. XXII. in fœtu legitur deprehenſus ventriculus admodum contractus & multum protenſus, inteſtinum potius quoddam repræſentans.

3. *Magnitudo* ventriculi ſuos etiam patitur manes, ſiquidem ultra modum *augetur* in gurgitibus & helüonibus non laudi & gloriæ, ſed abdomini ſuo, natis, nimia ingluvie ventriculi parietes plus æquo diſtendentibus, cum inſequente nonnunquam fibrarum ἀτονία; nec minus *incrementum* p. n. idem ſumit *à tumoribus, inflammatorio, eryſipelaceo, œdematoſo, ſcirrhoſo, gangrænoſo & ſphaceloſo,* ex cauſis aliàs expoſitis genitis, aut à *materiæ* ſteatomaticæ & aliarum rerum præternaturalium incluſarum infarctu, aut ab *inflatione*, ex flatulentis ſuſceptis, vel ex lympha gaſtrica viſcidiori per ſalinas volatiles acres concurrentes particulas in halitus flatusque reſoluta, vel crebriori purgantium abuſu, vel ſpiritibus in commeatu æquabili interceptis expanſivo inordinato motu fibras diſtendentibus, inſequente; contra *eadem* nonnunquam plus ſolito *imminuitur*, ſive ab ortu *connata* ſit *anguſtia*, poſt Galenum lib. II. artis parvæ viſa à Foreſto Obſervat. lib. XVIII. 38, ſive à *cauſis ſupervenientibus*

tibus demum *inducta*, ita Hildanus Cent. IV. Obſ. LI. memorabile exemplum profert puellæ quinque annorum, ab infeliciſſimo croci metallorum uſu hypercatharſi & concuſſionibus vehementiſſimis totius corporis extinctæ, cujus ventriculus adeo anguſtus & in ſe contractus reperiebatur, ut magnitudinem ovi vix excederet, & in præcedente obſervatione idem memorat, in juvene XXV. annorum ita attenuatum & in ſe contractum præ cibi ἀπεψίᾳ fuiſſe ventriculum, uti cyathi unius haud admittere potuerit menſuram.

4. *Situm* etiam *ordinarium* mutat ventriculus, nam præterquam quod juxta diaphragma revulſus, vel ad umbilicum usque detruſus in conſpectum venerit, notante Riolano Enchirid. Anatom. lib. II. c. XXIV. idem occaſione diaphragmatis à vulnere perfoſſi totus in ſiniſtrum thoracis latus aſcendiſſe deprehenſus eſt à Dan. Sennerto, vid. Hildan. Cent. II. Obſerv. XXXIII. & anni ſuperioris Menſe Majo hîc in puella propter vulnus regioni epigaſtricæ parvum inflictum extra abdomen aliqua ejus portio protruſa viſa eſt à Venerabili Univerſitatis noſtræ & Facultatis Medicæ Seniore, jamdudum primam merito cum laude coronam, Excellentiſs. D. D. Brunone, Collega Compatre & Affine noſtro ſuſpiciendo, qui nobis ſpectandi copiam etiam benevolentiſſime fecit; adhæc ventriculum omnia inteſtina cooperientem ad pubem usque devolutum laxum albicantem, ſimilem membranæ pergamenæ madidæ extenſum, absque ullis rugis intus & foris, deſcripſit Th. Bonetus ſepulchret. lib. III. Sect. VIII. p. 807.

5. *Defuiſſe* prorſus ventriculum, nulla, quantum ego quidem memini, loquitur Medicorum obſervatio, *duplicem* verò *præſentem* ex Gerh. Blaſii p. 4. Obſerv. Med. IX. recenſet idem Bonetus ſepulchr. p. 804. quorum prior œſophago continuus minor, craſſioris ſubſtantiæ, infinitis plicis iisque inſignibus intus exaſperatus erat, alter inteſtinis proximus plicis deſtitutus tenuis valde conditionis cernebatur; locus conjunctionis, ubi duæ hæ cavitates à ſe invicem ſeparabantur, interius valde anguſtus erat, ſic ut vix digitum minimum reciperet, frequentioris vomitus cauſa: ſimiliter in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II, Ann. III. Obſerv. CIII. Cl. Dorſtenius recenſet, in puero quinque annorum ventriculum ſe deprehendiſſe duplicem, verum ſive interiorem luridis maculis notatum, capſula quaſi alteri non tenuioris membranæ incluſum.

6. *Superficies externa* ventriculi *tuberculis* prominulis aut *verrucis* obſeſſa nonnunquam depravatur, *interna* rugis aliàs inæqualis hisce deletis quoque immutatur, atteſtante Th. Williſio Pharm. rationalis Part. I. Sect. I. c. 2. in bibonibus & guloſis, quibus à crebrâ & nimiâ impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interiorem illi coextenſam rugas ſuas amittere, & planam ac tenuem inſtar veſicæ inflatæ evadere.

7. Nec *morbi cavitatum* ſive *meatuum* ventriculum derelinqvunt, *orificium* ſiquidem ejus *ſiniſtrum* nunc propter fibras ſpasmodice contractas, nunc propter diaphragma convulſum, nunc tumorem incumbentem phlegmonoden œdematoſum ſcirrhoſum anguſtiam præternaturalem paſſum, ciborum per gulæ viam regiam.

giam advenientium introitum remoratur; pariter *dextrum* pylorus dictum præternaturali ſpaſmo verſus fundum aut orificium ſiniſtrum revulſum, aut tumore ſcirrhoſo occupatum, aut tuberculis obſeſſum, aut à mucronata ſterni cartilagine introrſum depreſſa coarctatum, *anguſtiam noxiam* eapropter nactum, aſſumtorum chylificationi ſubjectorum egreſſui facili obicem ponit. Quin & citra naturalem ordinem *cavitates* aut *meatus* alii aperiuntur in ventriculo, & incluſis inſolita porta vel via panditur, ſic Miſcell. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſ. 229. deſcribitur *foramen* ventriculi, magnitudine nucis avellanæ, fœtidiſſima amurca ſcatens, in ſede ejus elatiori viſum; ſtomachum ancillæ ab *arſenico perforatum* obſervavit Helmontius in Tr. tumulus peſtis p. m. 246. vermibus ventriculum rodendo perfoſſum conſpexit Anton. de Pozzis Miſc. Nat. Cur. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſerv. XXXVIII. In cachectico Theologo defuncto ventriculum antica parte perforatum vidit Lechelius Miſcell. Nat. Cur. Decur. II. Ann. II. Obſerv. LXXVI. ita tamen, ut foramen extrinſecus æquali membranæ ſuperficie non connivens, ſed omnino patulum pollicem grandiorem admitteret, intrinſecus autem ab eminentiis quibusdam carnoſis obvallatum eſſet, quas Autor ſuſpicabatur inſtar valvarum occluſiſſe foramen, quo minus contenta ſtomachi effluerent in abdominis cavum.

8. Porrò nec à *morbis ſolutæ unitatis* ventriculus immunis habetur, ſuſcipit enim, patefacta præternaturali cum impetu in partibus incumbentibus externis acceſſione, *vulnera* tam cæſim quam pun-

ctim inflicta, quæ inter *orificio utriꝗ;* advenientia propter convulſionis periculum, deglutitionis abolitionem, conſvetæ chyli diſtributionis interceptionem, vomituum bilioſorum vehementiam, pernicoſa & utplurimum lethalia, *fundo impacta* conſolidationem nonnunquam recipere poſſe credo, perſvaſus obſervatione tùm à Beato Dn. Parente meo habita in ruſtico ebrio, qui vulnere in fundo ventriculi punctim inflicto, cum largiori cereviſiæ epotæ profluvio, uſu pulverum terreo-ſtypticorum & travmaticorum cum albumine ovorum ſubinde exhibitorum convaluit, tum alia in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. num. I. conſignata, de vulnere ventriculi venabulo inflicto ultra XI. annos aperto, ſuperſtite viro, cibos aſſumtos per illud non ſine fœtore, quoties libuerat, manu exprimente.

9. Maximo cum damno ventriculus *ulcera* experitur, poſt inflammationem apoſtemate genito rupto reſultantia, aut à cruore extravaſato diutius retento in pus abeunte genita, aut ab aſſumtis acrioribus qua medicamentis qua venenis, aut ipſo liquore gaſtrico ſepticam malignitatem induente, oriunda.

10. *Contuſionibus* ex violento extrinſecus occurrentium cum impetu adactorum impulſu, vel regionis epigaſtricæ ad renitentia dura corpora alliſione, quandoque obnoxius habetur, comite ſæpius indivulſo animi deliquio, ſpirituum animalium ex percuſſione perturbationi imputando.

11. *Rupturam* demum ſubire poſſunt vaſcula ſanguifera, per tunicam nerveam inſigni numero & choro elegantiſſimo diſtributa, ſed & externe ven-

triculum

triculum cingentia, ſub vomitu, aut hypercatharſi, aut percuſſione, aut lapſu, aut graviori vociferatione, aut ponderis nimii elevatione obvenientem, ſicuti aliàs ſub exulceratione per diabroſin, aut à plenitudine ſanguinis per anaſtomoſin illa dehiſcere poterunt.

12. Poſt morbos *ſymptomata ventriculo inſenſa* & ſingulatim *actiones læſæ* nunc ſui expoſcunt contemplationem. Hîc verò primo obvenit *Cardialgia* dolor ſive triſtis ſenſatio orificii præprimis ventriculi ſiniſtri, ab humore ſalino alcalico vel acido vel acidoſalſo acriori illuc effuſo, lumbricis ibi hoſpitantibus, bile porracea eo regurgitante, pure vel ſanie ibi collecta, halitibus acribus & diſtenſivis à partibus ſubjectis & vicinis aſſurgentibus, tùm & aliis cauſis vellicationem & lancinationem moleſtam continuique ſolutionem intentantibus, enata; non minus obvenit *ardor* ſeu *ſoda*, moleſta pariter ſenſatio æſtus cujusdam in ventriculo & præcordiis, cum halitibus fervidis per fauces aſſurgentibus, à vitiosâ acidi & alcali oleoſi in ventriculo exorta effervefcentia enata.

13. *Appetentia ciborum* ſeu *fames* aboletur & imminuitur in *anorexiâ*, *culpa modo liquoris gaſtrici* elaſticitate & activitate ſalino-aereo-ſpirituoſa deficientis, vel ab alimentorum copiâ indigeſta & cruditatum farragine fatiſcentis, vel à ſaliva viſcoſiori, vel bile oleoſa, vel aſſumtis pinguibus admixtis hebeſcentis, vel à potu nimio vappeſcentis, ſicque vellicationem blandam in fibrillis nerveis ad appetitum excitandum neceſſariam haud inducentis; modo *fibrillarum ipſarum nervearum*, ab opiatorum vel narco-

ticorum

ſticorum indecente uſu necroſi affectarum, vel à ſpiritibus animalibus ob curas graviores, meditationes profundas, dolores atrociores aliorſum avocatis, abſumtis, deperditis, depreſſis, itemque propter cerebri & nervoſi generis morbida pathemata, aut ſtupefacientia uſurpata, juſta copia & energia debita haud influentibus, derelictarum, ſicque vellicationem eandem non perſentiſcentium.

14. Dicta appetentia *adaugetur* in *bulimo*, cum imminente animi deliquio affligente, à particulis ſalinis volatilibus acrioribus liquori gaſtrico admixtis, vel bile ejusmodi propter conſtrictionem folliculi fellei ſpasmodicam factam intra ventriculum regurgitante, fibrillas ventriculi nerveas plus ultra rodente ac percellente, & per impreſſum motum concitatiorem in ἀταξίαν ſive fugam ciente, enato; item in *fame canina*, inſatiabili cibos devorandi cupidine ſtipata, à liquoris gaſtrici acore exceſſivo fibrillas nerveas plus æquo laceſſente, inſequente ex nimia repletione & digeſtionis imperfectione vomitu, ad exemplum canum aſſumtorum nimia mole ventriculum onerantium, mox per vomitum rurſus relevantium.

15. Demum eadem *depravatur* in *pica*, corrupto gravidarum appetitu expetentium res ad nutritiooem prorſus ineptas, & *malacia* appetitu pravo rerum etſi edibilium in quantitate & qualitate vitioſa aſſumtarum, cum præcordiorum anxietate, langvore univerſi corporis, & ſuperveniente nonnunquam variorum humorum vomitu; utroque hoc affectu oriundo à liquore gaſtrico acrimoniam peculiarem adepto, variisque à ſanguine, bile ac lympha

pancrea-

pancreatica & inteſtinali ſuggeſtis recrementis inquinato, fibrillas ventriculi nerveas moleſtè laceſſente, ac per certum ſpiritibus animalibus impreſſum motum phantaſiam ad hoc vel illud objectum determinante.

16. Nec minus *appetitus fluidorum* ſeu ſitis *imminuitur* & *aboletur* in ἀδυψίᾳ, vel ab exuperantia ſeroſæ & aqueæ humiditatis tùm in corpore univerſo, tum & præcipuè intra ollam ventriculi membranaceam, vel à liquore gaſtrico inſipidis viſcoſis & lentis recrementis obſeſſo, vel ſuppreſſa ob delirium & alias cauſas ſpirituum animalium influxum pervertentes aut eorum energiam deſtruentes, fibrillarum nervearum ſenſatione ſitifica, eveniens.

17. Sed & p. n. *augetur* & *intenditur* in πολυδιψίᾳ, propter peculiarem in fibrillis ſenſilibus orificii ventriculi ſiniſtri & tunicæ hujus nerveæ, tum ſimilis circa gulam fauces & linguam ac oris interni cavitatem expanſæ, paſſionem, aut à lymphæ gaſtricæ itemque ſalivalis acrimonia, modo ſalina volatili acri, & aromatica, modo lixiva, modo ſalſa vel ſalſo-muriatica, prædictas fibrillas ſpecifico modo rodente, aut à defectu humiditatis aqueæ roridæ, & caloris tàm interni quàm externi exceſſu, halitibusque inde ſuſceptis fervidioribus, inductam.

18. Actio ventriculi χυλοποιητικὴ ſive *chyloſis* diverſimode quoque læditur, nam *aboletur* in ἀπεψίᾳ, ubi cibi in ventriculo morantur integri ac illibati κατὰ πᾶσαν ποιότητα; *imminuitur* & *retardatur* in βραδυπεψίᾳ, ubi vel manent ſemimutati, fatiſcente ventri-

culo in medio conatu, vel mutationem difficulter ac longiori temporis ſpatio conſequuntur, vel quædam eorum partes proſpere coquuntur, dum reliquæ ſuperſunt leviter mutatæ; *utraque* hac *afflictione* à ſpirituum animalium influentium & liquoris gaſtrici majori vel minori inopiâ & inertia, ab aſſumtis quantitate & qualitate eorundem vim plus minus eludentibus, inſequente; vel denique pervertitur in δυσπεψία, ubi cibi ἀλλόκοτον ποιότητα induunt, ſicuti obtingit ſub *cruditate* vel *nidoroſa*, bilis oleoſæ volatilis acrioris uberiori intra ventriculum recurſui, vel aſſumtis pinguibus & oleoſis immodice ſuſceptis imputanda, vel *acida* liquoris gaſtrici acori exuperanti adſcribenda, vel *putrilaginoſa fœtida*, aſſumtis crudis indigeſtis, & vappeſcenti ſanguinis ac ſpirituum, ob portiones ſpirituoſas balſamicas ſulphureo-ſalinas ſubjugatas, dyſcraſiæ ſcorbuticæ, ac principii vitalis imbecillitati, attribuenda.

19. *Motus fibrarum ventriculi motricium*, & inde profecta contentorum per pylorum ad inteſtina conſveta diſtributio, pervertitur, in *vomitu* ſub pylori cum fundo verſus orificium ſiniſtrum coacta convulſione, & contentorum tam alimentorum quam præternaturaliter ibidem collectorum per gulam & os eliminatione, *eveniente* vel à præternaturali illarum *diſtenſione* vel *irritatione*, per *ingeſta quantitate* nimia aut *qualitate* & *acrimonia* diverſa noxia, aut talia aliunde illuc *transmiſſa* facta, vel à ſpiritibus animalibus modo per cauſas ventriculo quaſi infixas, vulnera, ulcera, excoriationem, ſanguinem extravaſatum, pus, ichorem

modo

modo per ſimiles aliunde per vaſa adducentiæ meatusque extra ordinem patefactos transmiſſas, vel intercedente nervorum commercio ventriculum afficere idoneas, in ἀταξίαν & verticoſam confuſionem redactis; in *cholerâ quâ humida*, à præternaturali fibrarum motricium & ſenſilium, ventriculi præcipue, tum & inteſtini duodeni, ductuumque huic inſertorum, ad reciprocos ſubſultus ſtimulo, per admiſſa ſalina acriora & acida, vel ſpeciali modo adverſa, ſubminiſtrato, profecta, humorem bilioſorum aliorumque varie corruptorum violentam per ſuperiora & inferiora expulſionem comitem habente; *quâ ſiccâ*, halituum acriorum excluſione per guttur ſuperius & inferius ſe prodente; in *ſingultu* & *eructatione crebriori*, motu ſcil. convulſivo orificii ventriculi ſiniſtri & diaphragmatis, orto à corrugatione & contractione fibrarum ibidem diſpoſitarum ſpasmodica interpolata furſum facta, cum ſonitu vehementique aëris halituoſi verſus ſuperiora eliſione conjuncta; in *lienteria* aſſumtorum aut prorſus non aut leviter ſaltem immutatotum per alvum cita egeſtione, in quantum hæc ab intempeſtiva fibrarum ventriculi ordinaria contractione, propter humores acres, purulentos, ſcorbuticos, tunicam nerveam denudatam, nimiamque refrigerationem, ſuccedente, alimenta citius quam par eſt per pylorum ejiciente, dependet.

20. Atque hæc ipſa pathemata certo reſpectu ad *ſymptomata* ſecundæ claſſis, ſcilicet *vitia excretorum* quantitate, qualitate, motu, & loco excretionis peccantium referre licebit; dum de reliquo

liquo *qualitates mutatæ habitudini ventriculi naturali adverſæ*, *repugnantes*, & quaſi *inimicæ* e. gr. rubedo in inflammatione, durities in ſcirrhoſa callositate, tenuitas in nimia diſtenſione & eroſione, nigredo in necroſi, ab hauſto præſertim arſenico notabilis, in Theatro noſtro Anatomico antehac in vetula inde peremta obſervata &c. denominandæ erunt.

Specimen IV.

§. 1.

Viſis morbis & ſymptomatibus *ventriculi*, nunc circumſpiciamus, quænam *utriq; canali alimentorum* illi continuo in *ſtatu præternaturali morbidæ* obtingant *afflictiones*. Et ſuperiorem quidem canalem, *œſophagum*, cibi potusque viam rarò morbis tentari, quod in eo nihil quod præterlabitur diutius moretur aut tardet, etiamſi ſcripſerit Fernelius de partium quæ ſub diaphragmate ſunt morbis lib. VI. c. 1; vere tamen ex Avicennæ effato experientiæ ſuffragio confirmato aſſeruit Hieronym. Capivaccius Pract. Med. lib. III. c. 1. partem hanc obnoxiam eſſe cuilibet vitiorum generi. Primum namque cùm œſophagi ſubſtantia membranaceo-glanduloſa ſanguinis ac ſeri lymphatici alluvie non ſolùm perfundatur, ſed & intrinſecus partium continuarum & contiguarum ſubditarum dimiſſis exhalationibus, nec minus extrinſecus atmoſphæræ occurrentibus effluviis & evaporationibus pateat, non poteſt non diverſæ intemperiei hinc ſuſcipere labem: Adeoque notabilis in *œſophago* obvenit modo *intemperies calida*, ſanguinis ſulphureo-ſalini bilioſi æquo calidioris concitatiori ac febrili motui & per arterias affluxui, hinc retardato vel intercepto per venas remeatui, vel halitibus viſcerum ſubjectorum inflammatione correptorum fervidioribus aſſurgentibus, adſcribenda, vel aëris intemperati æſtuoſi ac pulverulenti aut fumidi acrioribus ſub inſpiratione impactis particulis, vel ſuſcepto à ſaliva canis aut alterius animantis rabidi hydrophobiam pariente ſulphureo-fermentativo veneno, imputanda; modo *frigida* à ſanguinis dyſcraſia

pituitoſa vapida, ſegniori peridromo, acido coagulo, aëris rigidi illapſu, ac frigidiſſimorum liquorum ingurgitatione deducenda; modo *humida* à ſeroſæ colluviei exuperantia & in glandulis œſophagi laxioribus ſubſiſtentia deducenda; modo *ſicca* caloris tàm interni quàm externi exceſſum, evacuationes enormes, ſeri lymphatici defectum, aut pulviſculi terrei aut fumi reſiccantis diuturnam per inſpirationem prægreſſam admiſſionem inſequens.

2. Dein *œſophagus tumoribus* hoſpitium præbet diverſis, etenim præterquam quod in anginæ ſpecie *ſynanche* dicta interiores faucium & pharyngis muſculi, & in altera *paraſynanche* denominata exteriores earundem muſculi tumorem patiantur, pro fluidorum catholicorum variante dyscraſia, nunc *inflammatorium* & *eryſipelaceum*, nunc *œdematoſum*, reliquus canalis gulæ ulterius exporrectus & per metaſtaſin materiæ morbificæ deorſum vergentem, & ſanguini ſeroque hinc inde inibi injecta repagula, vel ſpinam acutam infixam (de qua vid. Schenckius Obſ. Medicin. lib. III. 14.) vel obturamenta alia detenta conſimiles tumores ſuſtinere poteſt, ſicuti venena arſenicalia cauſtica & acida concentrata tardè vel iteratò deglutita phlegmonen comitemque individuam funeſtam νέκρωσιν ibidem inducere conſveverunt. Nicolaus Tulpius Obſervat. Medic. lib. I. c. 44. annotavit, inter œſophagum & aſperam arteriam inſinuare ſe nonnunquam *durum* & *exitialem* quibusdam *tumorem*, modo foris conſpicuum, modo verò intus deliteſcentem, primum coarctantem, ſed mox occludentem gulam, & quidem tam ſtrictè, ut denegato alimentis omni tranſitu certo peſſundet hominem, idque comprobavit ſpeciali obſervatione in vidua cujuspiam naupegi habita, cui ſuccreverat paulatim ex deſtillatione humilis

ac

ac latus tumor, qui ſpiritum & tandem tantopere impedierat deglutitionem, ut circa ſummum ejusdem incrementum vix quicquam amplius transmiſerit gula, niſi forte exiguas aliquas lactis vaccini guttulas, qualis proculdubio ab extillante per ruptas aut eroſas gulæ fibrillas ſucci nutricii pituitoſis lymphatico-viſcoſis aut acido-⊖laceo-terreis moleculis corrupti parte natales ſuos accepit.

3. Interim quemadmodum prolata hæc hiſtoria *œſophagum* præternaturalem *anguſtiam* à tumore oppilatorio & oppreſſorio ſubnatam perpeti commonſtravit, ita ſimiliter annulum gemma inſignem ab infante viginti circiter menſes nato in fauces ingeſtum viam alimentis intercepiſſe & mortis cauſam extitiſſe Stalpart van der Wiel Obſervat. rarior. Cent. 1. Obſ. 22. memoravit, & Platerus Obſerv. lib. 2. p. 395. retulit, infantem nutricis brachio inſidentem aureum florenum ore prehenſum ad fauces depuliſſe tam arcte œſophago intruſum, ut nulla evelli aut promoveri ratione potuerit, quin infantem jugulaverit. Nec minus verò *tumores* alios §. 2. jamdum enumeratos morboſam *anguſtiam* ibidem ſimul efficere veritati conſentaneum eſt; quibus accenſeri merebitur *glandularum congregatarum* ſub tunica nervea reconditarum & ſuperextenſæ huic cruſtæ villoſæ *intumeſcentia catarrhalis*, aut *ſalivatoria mercurialis*, ſeri plus minus lenti tenacis & acris collectioni ac liquationi imputanda, perviam ceteroquin gulæ fiſtulam opplendo anguſtans, dum illam ipſam à vertebris ſpinæ cervicis & dorſi contiguis introrſum luxatis aut depreſſis coarctari, vel à vermibus ex ventriculo & inteſtinis aſcendentibus oppilari, experientia loquitur; quid quod eandem à ſtypticis per os admiſſis p. n. ſtringi & occludi ridicula comprobet obſer-

vatio apud Höchſtetterum Decur. III. cap. 5. ruſtici à potu radicis conſolidæ majoris vino malvatico infuſæ faucium præcluſionem maximamque deglutiendi difficultatem paſſi; adhæc perſpectæ hodie ſunt *ſpasmodicæ fibrarum gulæ longitudinalium* ac *transverſarum motricium contractiones* ab irritamentis ſalinis acribus acidis ſalſis laceſſentibus excitatæ, gulæ cavitatem ſtringendo imminuentes, & boli quaſi inhærentis ſenſationem inprimentes, quarum exempla Horſtius Decur. V. caſu 2., & Williſius hinc inde referunt: Nec ſilentio relinquendus eſt *œſophagi coalitus* mediante variolarum ſuppuratarum extillante liquamine glutinoſo tenaci ſuperinductus, qualem in filiolo ob denegatum prorſus cibi potusque tranſitum fame & ſiti miſerrimè mortuo obſervavit Joſeph. Lanzonus Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. 47. & in puella annotavit Th. Bartholinus Actor. Hafnienſ. Ann. 1671. & 1672. Obſ. 109. p. 199. ſicuti idem fatum etiam manſiſſet ex eadem cauſa textoris filium ſeptem annos natum, cujus mentio facta à Petro Rumelio Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. 47. niſi forte fortuna oblata lucanica, fragrantiſſimo deſiderio aſſumta, vixque tentata maſticatione non ſine dolore abliguriendo quaſi detruſa viam clauſam perrupiſſet, ſicque aſſumtis ad ventriculum iter liberum reddidiſſet.

4. Porrò autem præternaturam viciſſim *ampliari* & *extendi œſophagum* ſciendum eſt, ſive cavitatis mediæ nimia eveniat ſub bolorum fruſtorum aliorumque corporum majorum devoratione plus æquo *expanſio*, ſive à potu ἀπνευστὶ ingurgitati copia *dilatatio*, ſive fibrarum membranoſo-carnoſarum ac nervoſarum paulatina immodica *extenſio*, uti ex Antonio Braſavola Schenckius Obſ. lib. III. Obſ. 1. fidem facit, multos eſſe, qui absque transglutitionis

tionis motu bibunt, ſed deſcendere quod bibunt, ac ſi in phiolam tranſmittant, & ex Cardani de varietate lib. VI. c. 40. narrat, viſum Germanum quendam militum tribunum, apud Gallos ſtipendia meritum, vinum haurire aſſvetum immoto gutture. Aliàs Petrus Borellus Cent. II. Obſ. 8. memoriæ prodidit, in urbe vivarienſi prope caſtra textorem tanta gutturis amplitudine à natura donatum fuiſſe, ut lucanicæ dimidium palmum, piſces integros, & ova etiam gallinarum integra deglutierit, eaque ad libitum per os reddiderit, exceptis ovis per anum integris rejectis. Sed nec oblivioni tradenda œſophagi *dilatatio* ſub oſcitatione eveniens, tunc enim ductum illum nobis vel invitis ampliari & quaſi à vento quodam inflari & expandi ſentimus, teſte Williſio Pharmac. rationalis Part. I. Sect. I. c. 2. eò quod particulæ halituoſæ ac vaporoſæ ſpiritibus intermixtæ fibrarum ventriculi ac gulæ nervearum ac carnoſarum inflationem moliantur, cui dum inſequens carnoſarum ſpasmodica conſtrictio reluctatur, ſub exſpiratione tardiori ac longiori illæ rurſus exprimi ſolent; Sylvio namque, oſcitationem ab halitibus lenioribus & ob admixtam pituitam inteſtinalem magis flatulentis ad pulmones tendentibus Prax. lib. I. c. 30. §. 82. accerſenti, haud ſubſcribimus, etiamſi fibras incumbentis tracheæ per ſympathiam ex contactu immediato reſultantem ſimili modo affici poſſe non eamus inficias.

5. Præterea nec *à vulneribus gula* immunis habetur, quæ quidem vel *eandem per colli regionem expanſam*, vel *intra thoracis ambitum comprehenſam* & per diaphragma ad ventriculum usque demiſſam lædere ſolent; *priora* ſi exiliora & ſummitati ejus cervici accubanti illata fuerint, curationem admittere, exempla à Schenckio Obſerv.

l. III. 19. & Pigræo exercit. med. & chirurg. lib. IV. c. 12. ac Purmanno in ſeinen Chirurgiſchen Lorbeer-Crantz Part. I. c. 7. prolata confirmant, quia medicamenta commodè illic locorum applicari, ſuturis vulnuſcula conjungi, & liquida nutrientia travmatica ac glutinantia ſorbillando & lingendo recipi poſſunt; *poſteriora* majora & ampliora ſi extiterint, medelam renuunt, quia nec topica idonea manuum ope admovere, nec ſuturas inſtituere, adeoque nec alimentorum nec medicamentorum intra thoracis cavum illapſum impedire, nec putredinis lethiferæ vim declinare licet: dum de reliquo Excellentiſs. Bohnius de Renunciatione Vulnerum Sect. II. c. 2. p. 185. adverſus Svevum aſſerentem inciſiones gulæ transverſales longitudinalibus graviores eſſe recte animadvertit, in humano corpore præter tunicam nerveam ex fibris longitudinalibus coagmentatam, carneam duplici fibrarum ſtrato contextam eſſe, exteriori quidem ex ſtaminarum rectarum manipulis craſſioribus, interiori ex transverſalium circulis tenerioribus efformato, ita ut ex transverſis ſimplicioribus ac tenuioribus fibris ſecundum tractum gulæ diſciſſis minor metuenda ſit vulneris apertura, quàm ex longitudinalibus internis pariter ac externis laceratis.

6. Nec *ulcerum* exors exiſtit *œſophagus*, quæ ab ichore acri ſalſo aut acido-ſalino muriatico, ſcorbutico, vel virulento venereo, in glandulis ſtagnante, atque eroſionem fibrillarum membranaceo carnoſo-nervoſarum & ſuperinductæ villoſæ lanuginis moliente, vel liquoribus ſtygiis aut venenis cauſticis, ſimili modo noxiis, gignuntur, atque ex dolorifica mordicationis moleſtia, ab admiſſis acribus exacerbari ſolita, nec non puris egreſſu dignoſcuntur, ac tametſi ægrè conſolidationem,

propter

propter deglutitionis motum neceſſarium, morboſi humoris in glandulis hoſpitium commodum, & aeris intemperati occurſum, recipiant, nihilominus eſculentorum & potulentorum abſtergentium mucilaginoſorum, gelatinoſorum gummeorumq; magis quàm medicamentorum uſu ſubinde curantur, uti erudite ex Galeni ſententia lib. IV. & V. M. M. declarat Joh. Vigierius Chirurg. Lib. III. c. 48. atque Schenckius l. c. Obſerv. 18. ex Albucaſis Lib. II. c. 36. chirurgia exemplum ſingulare apoſtematis gulæ inciſi & curati proponit.

7. *Contuſionis* noxam *à gula* ſuperior trachea antevertit, nec *rupturæ* periculum membranaceo-fibroſa fiſtulæ cibariæ textura, cedere & amplificari idonea, unquam metuit.

8. *Symptomata* verò eadem ſibi damnoſa experitur plurima: Obvenit enim *dolor* plus minus acerbus, inflammationis, vulnerum, ulcerum, excoriationis, & cauſarum multiplicium unionem continui & contigui in œſophago lædentium ſatelles perpetuus. Adhæc *deglutitio imminuitur* ac *aboletur*, vel *culpâ cavitatis gulæ à tumoribus* ſuperius enumeratis, item *verrucis* ex obſervatione Marcelli Donati Lib. III. de medicâ hiſtoriâ mirabili c. 5. aut obturamentis aliis variis, (de quibus leg. Stalpart Obſ. Centur. I. 31. & 32. cum ſcholiis annexis) aut præternaturali coalitu, *occupatæ, oppilatæ, occluſæ; vel culpâ fibrarum motricium* ſub vulnere, ulcere, eroſione, in unitate continui læſarum, ſicque periſtalticum motum ad deglutitionem requiſitum perficere ineptarum, vel denegato ſpirituum animalium influxu *paralyſi affectarum*, ideoque inſtinctum ad motum neceſſarium haud recipientium, cujus lethalis exemplum legere eſt in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni III. Obſervat. 48. & apud Tulpium Obſervat. Medic. lib. I. c. 42.

9. Cete-

9. Ceterum ſicuti *ſolidorum* amplioris molis, quinimo & pilularum mediocris magnitudinis in quibusdam ſubjectis *difficilis* admodum deprehenditur *deglutitio*, peculiari pharyngis & œſophagi conformationi & præcipuè anguſtiæ adſcribenda, ita contra nonnunquam *ſolida* promte, *liquida* nonniſi *cum inſigni niſu*, per gulam ad ventriculum amandari ſolent, id quod vel *epiglottidis* duriorem rigiditatem nactæ, vel *muſculorum ſphænopharyngæorum* ac *ſtilopharyngæorum* ac *ſphincteris æſophagæi culpa* accidere videtur, quatenus *illa* quidem liquidis neutiquam facile cedit, ſicque in altum elata vel reſiliens transgreſſum eorundem remoratur, *hi* verò in munere ſuo deficientes collabeſcere gulam ſinunt, à leviori liquidorum attactu non pari facilitate ac ſolidorum graviori preſſorio impetu dilatandam.

10. *Vitia excretorum* in *gula* adſunt, ſive apertis ruptis aut eroſis aut nimium attenuatis vaſculis ſanguiferis *ſanguinis* hinc *excretio* inſequatur, ſive ex glandulis ipſius tumidis propter inverſum fibrarum motricium motum periſtalticum ventriculi conatum excretorium depravatum excipientem, *aquæ* aut *ſeroſi liquaminis* excretio ſuperiora verſus fiat. *Qualitates* denique *mutatæ* præcipuè in *æſophago* dignoſcuntur, quando ab inflammatione *rubor*, ab eroſione *aſperitas* aut *cruſta ulceroſa* ibidem ſeſe manifeſtat.

Specimen V.

§. 1.

PRopoſita nobis ordinis ratio demandat, ut poſt *morbos* & *ſymptomata ſuperioris canalis alimentorum* perſpecta, mox inſtituamus *ſcrutinium pathologico-anatomicum* præcipuorum *malorum*, quæ *in ſtatu præternaturali canalem alimentorum inferiorem* nempe *inteſtina* ſubinde manent. Ubi quidem primò compertum habetur, inteſtina tam tenuia quàm craſſa, cum & continuitatis & ſtructuræ reſpectu non immeritò pro ventriculo prolongato habeantur, intemperiem quadruplicem ab iisdem cauſis perpeti, ut adeo temporis pretioſiſſimi dispendium & repetitæ enumerationis tædium evitaturi, illis recenſendis heîc imorari nolimus, hoc ſaltem moni-turi, perniciem inteſtinis ſæpius minari *inflammationem*, ſive ab aſſumtis quà eſculentis quà potulentis calidioribus, quin & purgantibus draſticis, ſanguinem plus ſolito rarefacientibus, fundentibus & ad influxum impetuoſiorem ſtimulantibus, ſive ab illis frigidioribus repente ſuſceptis ſanguinem in reciproco commeatu intercipientibus, ſive à bilis acrioris & fervidæ factâ effuſione, ſive à corporis motu vehementiori, aut hujus æſtuantis ſubitanea refrigeratione, aut abdominis alliſione, contuſione & lapſu vehementiori, aut dolore prævio enormi, aut nexu cum meſenterio ſoluto, aut ſitu mutato, aut ſpasmodica conſtrictione, aut alvinarum fæcum ſuppreſſione, aut vaſculorum ſanguiferorum aliis etiam de cauſis inductâ oppilatione, presſione, conſtrictione, & hinc inſequente ſanguinis in motu & craſi turbatione, evenerit.

2. *Anguſtiam* dein *morboſam* habent inteſtina, ſive ab ortu connatam, ſive à diuturna inedia, fame, nauſea & vomitu perpetuo, contentis alias cavitatem inteſtinalem replentibus denegatis imputandam, ſive à terreo-ſtypticorum, martialium & cydoniatorum abuſu inſecutam, ſive à ſcybalorum duriorum, aut calculorum, vermiumque, item coaguli pituitoſo-viſcidioris ſtipatione evenientem, ſive à ſpaſtica fibrarum motricium corrugatione, ſive à tumorum inibi genitorum, aut viſcerum proximorum accumbentium, aut eveniente ſub herniâ preſſione, profectam, ſive à coalitu poſt alvi ſuppreſſionem aut ulcera conſolidata relictam: Vid. Marcell. Donat. lib. IV. de medica hiſtoriâ mirabili cap. X. Fernel. lib. VI. de partium morbis & ſymptomatibus cap. IX. Hollerius lib. I. de morbis internis c. XLI. in Scholiis p. 189. Sennert. Med. Practic. lib. III. Part. II. Sect. I. cap. III. Miſcellan. Nat. Curioſor. Decur. II. Anni IX. Obſ. IX.

3. Viceverſa *amplitudinem* quoque acquirere poſſunt extraordinariam, bibacibus & edacibus familiarem, aut importunæ flatuum concluſorum expanſioni, aut contentorum diſtributioni & motui ſuppreſſis, aut ſub inflammationis doloriſque vehementia ſpirituum animalium exploſivæ evibrationi adſcribendam. Vid. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni X. Obſ. CCIV. cum annex. ſcholiis, Fernel. lib. citat. c. X.

4. Adhæc *inteſtina* à vermibus & lumbricis *perforata* viſa ſunt, uti conſtat ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Obſ. CXLVI. Decur. II. Ann. I. Obſ. CXX. Decur. II. Ann. III. Obſ. CXLI. Decur. ejuſd. Anni VI. Obſ. CXCI. Nec minus verò illa ab abſceſſibus & ulceribus vel aſſumtis acribus ac corporibus acutis devoratis pertuſa fuiſſe hiſtoriæ loquuntur plurimæ.

5. Læ-

5. Lævitatem etiam *inteſtina* acquirunt morboſam ſuperficiei internæ, valvularum conniventium & tunicæ easdem efformantis rugoſæ ac cruſtæ ſupertextæ villoſæ lævori ac laxitati imputandam, ſive tali potulenta uberius hauſta, aut ſeri ex glandulis nimius affluxus, aut prægreſſa immoderata extenſio, aut poſt exulcerationem ſubnatæ cicatrices anſam præbuerint.

6. Nonnunquam *eadem* proprii corporis menſuram ceteroquin aliquoties ſuperantia plurimisque gyris circumducta, ut accepta diutiùs remorari ac aſſervare queant, *breviori ambitu* & *flexu* circumvoluta obveniunt, ſic in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Anni IV. & V. Obſ. XXX. recenſetur exemplum Illuſtriſſimæ cujusdam Baroniſſæ hydrope tympanitide defunctæ, ubi poſt mortem tria tantum inteſtina, jejunum, colon amplius craſſum, & rectum, ſectio inſtituta exhibuit, quorum longitudo non quatuordecim ulnarum Patavinarum ſecundum Spigelium, ſed tantum trium viſebatur.

7. Citra naturæ ordinem *inteſtina circa umbilicum* multis in locis *peritonæo* ac *muſculis abdominis mediante membrana craſſa arctiſſimè connexa* memorat Obſervatio XV. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni VII.; cœcum & colon per umbilici foramen anguſtum extra abdomen fœtus ſub malâ conformatione protruſa, pro ſarcomatis ſpecie viſa, & à Chirurgi manu temere reſecta prodit Decur. III. Anni II. Obſ. CLXXXIII.; ſic etiam Decur. II. Ann. III. Obſ. CXXVIII. in ſcholio annotatum eſt, in geminis ſubjectis, hernia umbilicali affectis, inteſtina mirè implicita firmiſſimisque membranis cuti extenſæ ac ſibimetipſis tenaciter fuiſſe agglutinata.

8. Similiter *morbis in ſitu* inteſtina ſuccumbunt diverſis, dum vel ab ipſo ortu extra naturalem locum

ſcil. abdominis cavitatem propendent, uti poſt aliquot adductas obſervationes gemina hiſtoria à ſe annotata declarat Illuſtris Academiæ noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum Præſes ſumme per omnia meritus Excellentiſſ. D. D. Schröckius, Fautor noſter honoratiſſimus, Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. I. Anni VI. & VII. Obſ. CCXXXII. conferatur Decur. II. Ann. IX. Obſ. XCVIII; vel in *herniis* extra determinatum à natura peritonæi ambitum aut limites erumpunt, de quibus vid. Speciminis ſuperioris II. §. 12. vel facta eorundem quadantenus à meſenterii fimbriis tendinoſis avulſione, inteſtini portio abrupta ſuperior intra inferiorem detruditur, ſive inferior dimota ad ſuperiorem propellitur.

9. *Vulnera inteſtinis* inflicta mortem minantur, ſive ampliora ſive profundiora ſive transverſa extiterint, aut cum inſigni contuſione aut dilaceratione & violentia ac necroſi obtigerint, aut diverſis in locis eadem ſimul penetraverint, aut vaſa majora læſerint, tùm quod ab aëre & contentis aliis quà fluidis quà ſolidis expanſa, aut ſub motu periſtaltico ſubinde exagitata, fibrarum deſideratam unionem & nexum renuant, ſanguinis, chyli ac alvinarum fæcum ad abdominis cavum profuſionem inferant, & inflammationem gangrænamque exitialem pediſſequam habeant, ac ſæpius medicamentorum decenti applicationi ſeſe ſubtrahant: lethalia plerumque habentur *tenuibus inteſtinis* advenientia, non tam ob fibrarum teneritudinem, quàm potius motus periſtaltici crebriorem & citatiorem actum, vaſorumque ſanguineorum & lacteorum numeroſiorum ſolutam unitatem, niſi inteſtini vulnerati portio extra abdomen protruſa contentis exitum etſi inſuetum pandat, vel medicamentis admovendis pulveribusque glu-

tinatoriis aſpergendis, vel fortean ſuturæ artificiali inſtituendæ ſeſe exponat; benigniorem naturam experiuntur *craſſorum inteſtinorum vulnera*, ſiquidem mediante coalitu cum peritonæo contiguo & inprimis incumbentibus abdominis muſculis ac integumentis, vel beneficio intertextæ ſubſtantiæ carnoſæ craſſioris, conſolidationem recipere poſſunt. Sic e. g. inteſtinum colon quoniam peritonæo & muſculis ac integumentis communibus admodum propinquum eſt, id anno ſuperiori in centurione quodam ſub conflictu prope Höchſtett globulo ſclopeti circa os ilium dextrum ſauciatum cum muſculis & integumentis adſcitis unionem ſalutarem ſubiiſſe vidimus. Conf. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni I. Obſ. XX. & ſcholion additum.

10. *Abſceſſum* in colo inteſtino, ex graviſſimo dolore cum ventris conſtipatione neglecto, ſubnatum deſcribit Hildanus Centur. II. Obſ. LXXIV. *alium* à vermibus inductum recenſet Celeberrimus Schelhammerus Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. X. Ceterum autem *ulcera* tùm ſub dyſenteria emergentia, tùm à cauſis aliis ſecando, pungendo, adurendo, erodendo, lacerando, contundendo, ſolutionem continui ulceroſam in ſubſtantia inteſtinorum membranaceo-carnoſo-glanduloſo-vaſculoſa efficientibus pronata, materiam purulentam & ſubcruentam fundentia, torminibusque ſenſilibus ſtipata, curationem pro diverſa ægrorum temperie, humorum ad ſentinam corporis publicam confluentium majori vel minori acrimoniâ, vitæque regimine, diverſimode admittunt vel reſpuunt.

11. Hiſce namque aliquando ſupervenit *gangræna & ſphacelus*, quæ mala etiam inflammationem minus dextre curatam, vel dyſenteriam malignam, vel ſub vulnere inteſtina aeris intemperati contactui diutius expoſita,

vel ſub hernia incarcerata, vel ab humoribus acribus & ſepticis intentatam illis ſiderationem, inſequi ſolent: cujus poſtremi aſſerti majorem fidem facit Miſcellan. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. CXLIII. ubi in viro quopiam literato quadragenario majori, melancholicæ & dum viveret valetudinariæ conſtitutionis, poſt mortem aperto corpore, in dextro latere inteſtina livida nigricantia & ſphacelata vaſaque meſaraica in inteſtina deſinentia ſanguine nigricante turgida ſeſe conſpicienda præbuerunt.

12. Infenſi inteſtinis hoſpites ſunt *vermes*, ex ſeminio verminoſo ſive ovulis potius minimis cum aſſumtis liquidis aut ſolidis, lacte cumprimis & farina ad inteſtina delatis, & intra horum cellulas ac valvulas conniventes ibidemque depoſitum tunicæ vaſculoſo-glandulosæ vel periſtromatis villoſi mucum pituitoſo-putrilaginoſum, permittente bilis inertiâ, hoſpitium ac uterum, ubi & foveantur & excludantur, commodum nactis pronati, longitudine figura ac mole numeroque diverſo conſpiciendi: obveniunt enim modo *longi teretes lumbricorum* nomine compellari ſoliti, nonnunquam *in gyrum convoluti* vid. Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXI. modo *lati* membranæ tenuis ad inſtar ad aliquot ulnarum longitudinem protenſi *tineæ latæ* nomine venientes, modo ſeminis cucurbitæ ſpeciem referentes *cucurbitini* hinc denominandi, modo *cornuti*, modo *bicipites*; inteſtinum autem rectum occupantes termitibus ſimiles *aſcarides* nuncupari conſueverunt. Vid. Sennert. Med. Practic. lib. III. Part. II. Sect. I. c. 5. Fr. Joel. lib. IV. Practic. Sect. III. 8. Ettmüller. Oper. Tom. II. p. 179. Binninger. Obſerv. & Curat. Medicinal. Centur. I. Obſerv. XCVII. & Centur. III. Obſerv. LXXXIX.

13. Sed

13. Sed & *calculi* in tubo inteſtinali diverticulum inveniunt, ſive cum bile calculoſa per meatum cyſticum & ductum cholidochum illuc deferantur, qualem obſervationem antehac exhibuimus in Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CCXLIV. ſive ex materia tartareo-ſalina coagulabili intra cœci inteſtini anguſtiam aut cellularum valvularumque conniventium intercapedines cum pituita inteſtinali viſcoſiori conglutinentur; teſtatur ſiquidem ejusd. Decuriæ Anni VIII. Obſervatio CLXXXIV. calculum prægrandem pondere ℥iß & ʒij, ponderis civilis, figuram inſtar ovi gallinacei in inteſtino colo abſconditum, tandem maximo cum niſu per alvum excretum, & Decur. III. Ann. IV. Obſ. CXI. dictum inteſtinum undecim lapidibus magnitudine ovi gallinacei repletum prodit.

14. Porrò ſingulatim *inteſtini recti extremum* occupat ſæpius *inflammatio*, ex dolore inſigni pulſatorio, cum ardoris ſenſu, vel circulo ani introrſum retracto, dignoſcenda, nunc à cauſa interna ſanguinis ſulphureo-ſalini acrioris impetuoſiori affluxu aut ejusdem acido-ſalino-viſcoſioris intra vaſa hæmorrhoidalia tumentia ſtagnatione, nunc à cauſa externa, violentâ ſcilicet concuſſione, contuſione, equitatione celeri diutura, chartarum piperatarum aut 🜍latarum pro anitergio abuſu, inducta.

15. Illi autem niſi per remedia repellentia reſolventia & diſcutientia ſub certo reſpectu ordinanda maturè ſuccurratur, ſuccedit *abſceſſus*, ex ſanguine in motu ſuo intercepto, puris corruptelam aſſumente atque tunicarum ſubſtantiam depaſcente enatus, haud rarò in *fiſtulam* curatu difficilem terminari ſolitus.

16. Peculiaris morbus etiam proſtat *ani procidentia*, *culpâ fibrarum motricium muſculorum ani levatorum ſimiliumque*

que inteſtinum rectum cum oſsis ſacri extremo & oſſiculis coccygis *firmantium*, propter fæcum duriorum violentam egeſtionem, laborioſam fœtus excluſionem, continuum, ſub teneſmo aut hæmorrhoidum cœcarum tumore, aut apertarum acriori fluxu, aut ſeri ſalſuginei acrioris ex glandulis illuc facto decubitu, aut calculi veſicæ imminentis, aut ſuppoſitoriorum crebrius intruſorum irritatione, obvenientem ad motum ſtimulum, *nimium relaxatarum* aut *abruptarum*; vel *culpâ earundem* ſub violento corporis ad os ſacrum & lumbales vertebras facto lapſu, aut frigoris immodici incautâ admiſſione, ſpirituum animalium intercepto affluxu aut ſuppreſsâ energia, *paralyſi* affectarum, oriunda.

17. *Ani pruritus* ſcorbuticis nonnunquam accidit, à ſero acriori ſalſo ad muſculum ani ſphincterem effuſo, ejusdemque fibras laceſſente ac ſuperficietenus rodente, cum madore notabili, obveniens; non minus ab eodem ſero miasmatibus virulentis venereis coinquinato modo *rhagades* & *fiſſuræ* per fibrarum carnoſo-membranacearum eroſionem, modo *verrucæ, thymi* & *condylomata*, per effuſi hinc inde ſucci nutricii concretionem, exſurgunt; ſed & per attritum, urinæ ſalſugineæ alluviem, aut excrementorum adhærentium ſorditiem acrem, *intertrigo* ibidem ingenerari ſolet.

18. Nec reticenda eſt *ani clauſura*, à nativa vitioſa conformatione eveniens, ab artis & inciſionis miniſterio medelam recuperans, vid. Horne in Microtechn. Sect. I. §. 15. & Sect. II. Part. I. §. 31. nonnunquam nullam admittens, vid. Miſcell. Nat. Curios. Decur. III. Ann. I. Obſ. CXXIII. Atque illuc etiam ſpectat, inteſtino recto ceteroquin recte conformato, ſphincteris ani carne facta *oppletio*, uti ex Benivenio C. XXX. de abditis conſtat, confer. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. I. Obſ. XI.

Obſ. XI. & additum Scholium, aut inteſtini recti ad inſtar funis *contorſio* annotata in Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. II. aut ejusdem poſt ulcera conglutinata *coalitus*, aut à phlegmone & hæmorrhoidum tumore inducta *anguſtia & obturatio*, aut ſpasmodica ſphincteris *conſtrictio*. Singularem hiſtoriam legimus apud Hildanum Centur. I. Obſerv. LXXV. pueri clauſo ano nati, & excrementa alvi ſimul & urinam per urethram excernere viſi, in cujus diſſecto cadavere inventum eſt inteſtinum rectum fundo veſicæ implantatum.

19. Inter *Symptomata Inteſtinorum* primum nobis enumerare placet *dolorem* & *tormina*, *quæ* propter *ſolutionem continui inteſtinorum*, præſertim *ilei* ac *coli*, ſed & ſæpiùs connexi *meſenterii*, *membranis* & *fibrillis motricibus* ac *ſenſilibus plexibusq; nervoſis*, à ſanguine ejusque vehiculo ſero recrementis ſcorbuticis intemperatis referto, à bile ſalina acriori, ſucco pancreatico, lympha inteſtinali, & pituita vitreâ, acidis aut acido-auſteris, mucagine viſcida, excrementis alvinis ſcybalisque retentis, vermibus incluſis, fermenteſcibilibus, flatulentis, acidis, pinguibus, purgantibus reſinoſo-acrioribus colliquativis, aſſumtis, flatibus concluſis, ſitu mutato, aut facta compreſſione, aut prævia inflammatione, vulneratione, contuſione, alliſione, avulſione, refrigeratione intempeſtiva, &c. *inductam* ingraveſcunt.

20. *Chyli* ab alvinis fæculentiis in duodeno & jejuno *ſeparatio* & *attenuatio* læditur: *vitio*, vel *bilis* inertis, aut oleoſæ & pinguioris, aut aquoſæ, aut terreæ, aut deficientis nec in quantitate debita affluentis, vel *ſucci pancreatici* minus ſpirituoſi, aut acore aut auſteritate corrupti, vel *pituitæ inteſtinalis* plus æquo glutinoſæ, vel *alimentorum* imperfectè in ventriculo præparatorum.

21. *Inteſtinorum motus periſtalticus invertitur* & *depravatur* ex parte *in vomitu*, præcipuè in *cholera* tam *humida* recrementa bilioſa acria ſalina ἄνω καὶ κάτω eliminante, quàm *ſicca* ſimiles halitus per utramque portam expellente, tum in *volvulo*, *gangrænâ*, *iliacâ paſſione* ac *miſerere mei* contenta inteſtinalia aſſueta quin & enemata ac ſuppoſitoria ſuperiora verſus ad os retundente *valvulâ inteſtini coli* tunc ſimul ſe male habente, & p. n. laxatâ, divulſâ aut abruptâ; *idem motus intenditur* ſub *alvi fluxu* quocunque *ſpontaneo* aut *coacto*, tum & *teneſmo*; inſuper *imminuitur* ſub *inflammatione*, *inflatione*, *diſtenſione*, & incipiente *necroſi*, demum ſub *paralyſi* & *ſphacelo* conſummato aboletur.

22. Ad *excretorum vitia* referenda ſunt aſſumta in *lienteria* immutata, in *cœliacâ paſſione* ob chyli prohibitam ſecretionem & diſtributionem chyloſa, in diarrhœa ſeroſa bilioſa pituitoſa, in dyſenteriâ mucoſa purulenta & ſubcruenta, in *fluxu epatico*, rectius *inteſtinali* aut *hæmorrhoidali* nuncupando, ſeroſo-ſanguinolenta, per guttur inferius egeri ſolita: huc etiam pertinet excretio per alvum, *pellicularum membranacearum innumerarum* in perilluſtri quapiam perſona obſervata, aut *glandularum* annotata à Peyero de glandulis inteſtinalibus Exercit. II. pag. m. 38. & Parerg. I. Cap. XII. *aut corporis membranoſi* geminum quaſi inteſtinum cœcum referentis conſignata in Miſcellan. Natur. Curios. Decur. I. Anni IV. & V. Obſ. LXVIII. aut *portionis inteſtinalis* relata Dec. II. Ann. III. Obſ. CXXIX. & Dec. III. Ann. V. & VI. Obſ. CLXX. neque hîc indicta relinquenda *excrementorum alvinorum per alienum locum egeſtio*, ſic in Miſc. Nat. Curios. Dec. II. Ann. VIII. Obſ. CXXIX. refertur fæcum per inteſtini reſecti, & cum cute per coalitum juncti, parte in latere dextro ſub umbilico ad appenſam

ſam veſicam exoneratio in viro ſexagenario majori annotata; & apud Hildan. Cent. I. Obſerv. LXXIV. mentio fit excrementorum per inguen egeri ſolitorum; miraculo proximam dixeris hiſtoriam in Miſcell. Nat. Curios. Decur. II. Anni VI. numero CCV. legendam mulieris ſeniculæ, cui ob herniam prolapſa inteſtina ſphacelo abſumta per relictum in inguine foramen fruſtatim unà cum alvi fæcibus ſenſim abſceſſerunt, ventriculo ſe per abdominis cavitatem vacuam inclinante, & orificio ſuo inferiori per dictum foramen ad duorum digitorum latitudinem inſtar colli lagenæ vitreæ proeminente, & excrementa reddente.

23. Ad *retentorum vitia* alvinarum fæcum ſcybalorumque ſuppreſſio, chyli cohibita diſtributio & ſecretio, flatuum intercepta excretio, vermium fomentatio, calculorum detentio &c. ſpectant.

24. Hîc verò etiam *morbida hæmorrhoidum diatheſis* conſiderari poterit, ſive à ſanguinis fervidi commeatu intercepto *inflammentur*, ſive ab illius viſcoſioris coagulati infarctu tumidæ *cæca* dictæ promineant, ſive à ſanguinis copiâ *anaſtomoſin*, aut ab ipſius aquea tenuitate *diapedeſin*, aut ab iſtius acrimoniâ ichoroſa *diabroſin* perpeſſæ ſanguinem plus æquo fundant, ſive demum à puris geniti acrimonia *exulcerationem* acquirant. Nasdam glanduloſam in recto inteſtino venis ac arteriis hæmorrhoidalibus adhærentem, ℥iiij cum dimidia pondere, à natura ſeparatam ſubſecutâ periculoſâ hæmorrhagiâ memoriæ prodidit Obſerv. LXVII. Miſcell. Nat. Curios. Decur. II. Ann. VIII.

25. *Qualitates* tandem *mutatæ* præterquam in *excrementis* à naturali habitudine degenerantibus, purulentis, ſubcruentis, inſtar picis atris, &c. ſubinde notentur, inſuper in *inteſtinis* ſub inflammatione rubentibus,

ſub

ſub ſphacelo nigricantibus, à bile effuſa & imbuta flavidine tinctis, &c. diſcerni poſſunt.

26. Reliquum eſt, ut *Meſenterii*, inteſtinis utpote connexi, præternaturalem *diſpoſitionem* aliquantisper contemplemur, idem verò ab humorum affluentium & ſubſiſtentium dyscraſiâ *intemperiem* contrahit, à *ſteatomate*, *ſcrophulis glandulis ſcirrhoſis* & *calculis* adnatis indureſcit, *pinguedinis* copia obrutum vel *pituitæ* infarctu oppletum incraſſeſcit, *ſuppuratione* & *abſceſſu* itemque *ſphacelo* abſumitur, *dolore* ab ichoribus acribus membranaceas nerveasque fibrillas laceſſentibus inducto afficitur; *lymphæ* & *chyli* in vaſa lymphatico-lactea ibidem notabilia *ingreſſus* à periſtromate villoſo inteſtinali propter pituitam craſſiorem obturato, & oſculis nominatorum vaſorum illuc aliàs hiantibus ideò ſimul occluſis, impeditur, *progreſſus* intercipitur à glandulis meſentericis ſcirrhoſis, aut à materiâ tartareo-ſalinâ gypſeâque oppletis, hinc dein eveniente corporis atrophiâ, aut vaſorum lymphatico-lacteorum nimia extenſione ac ruptura hydropem aſcitem pariente: *vaſa meſenterica* & *meſaraica* præternaturaliter ad inteſtinorum cavitatem *dehiſcentia* aut *conniventia* fluxum epaticum mentiri, *obſtructa* vero *oppilata* ſpasmodice affecta hypochondriacis ſuppetias noxias largiri posſunt. Plura vid. apud Martin. de morbis meſenterii abſtruſioribus, Miſc. Nat. Curioſ. Dec. I. Anni I. Obſerv. XXXII. Anni II. Obſerv. XXXII. Ann. VIII. Obſ. L. Decur. II. Anni IX. Obſerv. IX.

Specimen VI.

§. 1.

PAncreas nunc ſcrutinio pathologico ſubjicere lubet præternaturaliter conſtitutum: Idem verò præterquam quod *intemperiei* diverſæ, pro *variante* ſanguinis & ſeri lymphatici ac ſpirituum *dyscraſia*, obnoxium habeatur, ab intercepto fluidorum catholicorum intra compagem glanduloſam conglomeratam *motu tumoribus* ſuccumbit, ſic Nicol. Tulpius Obſerv. Medic. lib. IV. c. XXXIII. in juvene notavit *pancreas*, ſupra infraque ut *extuberans* ac *turgidum*, ſic intus ſordido *pure* ac viſcida *pituita* impendio nimis *infarctum*, ut hujus pondere depreſſis occluſisque venæ cavæ ac arteriæ magnæ tunicis, viſceri huic ſuppoſitis, emarcuerit juvenile hoc corpus genio ſuo defraudatum; nec minus Riolanus Anthropograph. lib. II. c. XVI. in multis natura ſua & corporis habitu melancholicis *Pancreas epatis molem æquaſſe* deprehendit, & ſpeciali in Auguſto Thuano habita obſervatione confirmavit, cujus pancreas amplitudine ſua epatis ponderi haud diſpar totum *ſcirrhoſum*, multis *globulis ſpecie ovi columbini* differtum conſpiciendum fuerat; *abſceſſus* in pancreate hiſtoriam conſignavit Aubertus progymnaſm. ad lib. abdit. Fernel. exercit. XLIV., ſimiliter *tumorem ſcirrhoſum ſuppuratum* inſtar *ſteatomatis* magnitudine duorum pugnorum in fabro quodam lignario reperit Guil. Fabr. Hildanus Cent. I. Obſ. LXXI.: *Cancroſum* pancreatis duas ſpithamas longi & duas manus transverſas lati *ulcus*, quod non ſolum corroſivo ſuo acido diaphragma perforaverat, ſed & ſpinam dorſi ac ipſam venam cavam arroſerat, conſignavit Illuſtris Hertodus Miſcell. Natur.

K Curioſ.

Curioſ. Decur. I. Ann. I Obſ. XCIX. Excreſcentiam *Pancreatis glanduloſam* cum vaſis amplis in varicoſos ramos diſperſis in puero illuſtri domo nato Salamon Reiſelius Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. XXXI. memoravit. Totum *lapidoſum pancreas* in vetulâ conſpexit Panarolus Obſervat. Pentecoſt. I. Obſerv. XLIV. vomitum quotidianum poſt prandium & cœnam paſſa, & demum atrophiâ mortuâ; & anno 1667. Pariſiis D. Gajea Chirurgus atque Anatomicus inſignis in nobile triginta annorum catarrhis admodum obnoxio in pancreate circa exitum ductus pancreatici ſeptem vel octo *calculos* majoris ciceris magnitudinem habentes collegit, referente Regn. Graff. in Tract. Anatomico-Medico de ſucci pancreatici natura & uſu c. VII. p. 587. qui etiam in canis ductu pancreatico, eo in loco, ubi aſcendens cum deſcendente concurrit, atque tantum ſimplex eſt, circumcirca ductum & ejus exitum *extimam cartilagineam excreſcentiam* contemplatus eſt, quæ inſtar papillæ craſſitie digitum æquantis in inteſtinis prominebat, & in ſui medio ſucco pancreatico allabenti exitum ſatis magnum concedebat. Ceterum tametſi in canibus inſtituto ſæpius experimento *pancreas extirpari* poſſe, & ſalvis relictis plerisque vitæ muniis ex celeberrimi Brunneri experimentis novis circa pancreas habitis in Idea noſtra machinæ humanæ Anatomico-Phyſiologica p. 43. probaverimus, in *homine* tamen *ejusdem* ad *vitam neceſſitatem* omnino aſſeveramus, perſuaſi, nec absque ſucci pancreatici admiſcela chylificationis opus rite abſolvi, nec bilis acrimoniam noxiam futuram rite demulceri: Hinc etiam Excellentiſſimo Bohnio in Vulner. lethal. Examine p. 362. *pancreatis plagas* non, niſi arteriarum ac venarum tranſeuntium ac perreptantium occaſione, *mortiferas* auguranti, quatenus organi hu-

jus

jus actio ſeu uſus non tantus, quantum olim Gräff aliique venditabant, haud prorſus ſuffragamur, dictæ partis *vulnera* ob profunditatem & medicamentis applicandis denegatam ſedem aut opportunitatem, ſucci extravaſationem, ac putredinis in glandulоſa laxiori ſubſtantia metuendæ periculum *omninò pernicioſa* pronunciantes.

2. Adhæc verò ulterius in *ſucci pancreatici morbidam* à naturali deſciſcentem *indolem* inquirere è re erit. Quò quidem referri poterit: (1.) ejusdem *defectus* & inſufficiens in duodenum *effuſio, culpâ idoneæ* à ſanguine & ſpiritibus haud ſubminiſtratæ *materiæ* ſeroſo-lymphaticæ, aut *pororum* in *moleculis glanduloſis* aut *ramorum lateralium* in *ductu* à tenacibus mucoſis glutinoſis tartareo-ſalinis recrementis *obſtructorum* & *oppilatorum* eveniens, inſequente hinc chyli lentore, ab alvinis fæculentiis difficiliori ſecretione, & in lacteo-lymphaticorum vaſculorum oſcula impedita receptione, cum notabili languore & atrophiâ, tum & bilis acrioris fruſtrata attemperatione, vomitus bilioſos dein concitante. (2.) *præternaturalis exuperantia & uberior effuſio* à ſanguinis & ſpirituum tenuitate ſeroſâ aut ichoroſa in glanduloſo pancreatis corpore copioſè imbibita pleno gutture redundans, ſuperveniente nonnunquàm diarrhœa ſeroſa, vel intumeſcentia corporis cacochymica: (3.) *acrimonia vel muriatico-⊖ſa* ſimilis ſeri genio reſpondens, dolorem obſcure urentem ac rodentem inferens; (4.) vel *acida* depreſſis particulis ſulphureo-ſpirituoſis & in fluorem evectis ſalinis emergens, frigoris ſenſum in dorſo lumborumque finitima regione pariens, lancinationes dolorificas in inteſtinis adaugens, bilemque atram ac æruginoſam reddens, nec non ad coagulum diſponens. (5.) *lentor glutinoſus* ac *viſcoſus* cum *tardiori effluxu* conjunctus

ctus ſecernendo chylo remoram injiciens, pituitam inteſtinalem ſimiliter vitiosè disponens, alvique ſegnitiem fovens.

3. Pancreate relicto ad *Epar* nos recipiemus, notum ſeculis, ſed ignotum naturæ, quod nominis majeſtatem & dignitatis fama firmavit, opinione conſervavit, & tamdiu coxit, donec cum cruento imperio ſeipſum decoxerit, uti in ultimæ devotionis inſcriptione tumulo illius conſecrata olim luſerat Th. Bartholinus in epatis exſequiis vaſis lymphaticis noviter inventis ſubnexis, cujus adeo miramur ne *veſtigium* quidem deprehenſum in abortu humano monſtroſo juxta obſervationem Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. II. CXLIII., ſicuti in Matthia Ortelio Mercatore Antverpienſi tanti momenti aliàs habitum *viſcus* plane *defuiſſe* jam olim annotaverat Schenckius Obſervat. Medicinal. lib. III. Sect. poſterior. Obſ. 7.; etiamſi M. Malpighius in Exercit. de Epate cap. VIII. exiſtimet, vulgatam Ortelii ſectionem, quæ multorum torſit ingenium pluribusque impoſuit, ſi ad trutinam eſſet revocanda, utique patere, non defuiſſe jecur, ſed in opportuniori forte ſitu ſecundum inteſtinorum longitudinem (quorum ſubſtantiam ideo ſectores ſolidiorem & carnoſam viderant) locatum extitiſſe, ut ſecreta bilis illuc derivaretur; ſed & in femina ex menſium retentione tympanitide extincta ad vicem epatis *maſſam carneam* ab epatis regione ad umbilicum extenſam, XXXVI. librarum pondus adæquantem Zacutus Luſitanus prax. medic. admirand. lib. II. Obſerv. XXXVIII. memoriæ prodidit.

4. *Situm Epar* mutaſſe, & in *ſiniſtro*, lienem contra in dextro *latere* recubuiſſe Cornelius Gemma Coſmocrit. lib. I. c. VI. annotavit, *ſimilem* etiam *obſervationem* à Fa-

à Fabricio Aquapendente in molitore Patavino habitam refert Rolfincius in Diſſert. de hepate cap. I., ſubditque prodigioſum eſſe omninò, quod *epar* aliquando in thorace ſub dextra mammilla fuerit repertum; laxatis autem ligamentis, quibus diaphragmati & cartilagini xiphoidi devincitur, ultra nothas coſtas ad umbilicum *idem* usque *deſcendiſſe* ſcribit Joh. Riolanus Enchirid. Anatom. lib. II. c. XXV.

5. *Intemperiem* ab *humorum affluentium* & *ſubſiſtentium dyscraſia* intra ſubſtantiam ſuam glanduloſam conglomeratam admittit *Epar* variam, & gravem nonnunquam ſuſcipit *inflammationem*, poſt vehementiorem contuſionem aut lapſum ab alto ad hypochondrium dextrum factum, aut potus frigidiſſimi ingurgitationem, aut emplaſtrorum aut linimentorum calidiorum incautam admotionem, aut cucurbitularum impoſitionem, occaſione ſanguinis inde inducta coagulatione & in commeatu reciproco interceptione enatam. Vid. Foreſtus lib. XIX. Obſ. VII. VIII. IX. Hildanus Cent. II. Obſ. XLVI. & XLVII. Panarol. Pentecoſt. I. Obſ. XXXVII. Tulpius Obſerv. lib. II. cap. XXVII.

6. *Inflammationi*, ſanguine chyloſo extravaſato in pus per acidum putredinale mutato, ſæpius ſuccedit *abſceſſus, apoſtema, ulcus*, & materia purulenta peculiari folliculo concluſa *vomica*, de quibus vid. Foreſtus lib. XIX. Obſ. IX. & X. Schenckius Obſerv. Medicinal. de epate lib. III. Obſ. 19. Miſc. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. XI. & Ann. IX. Obſ. XXXI.

7. Nonnunquam eidem ſupervenit, vel ſponte ſua gignitur *ſcirrhus epatis*, portionibus ſanguinis & lymphæ fluidioribus reſolutis, diſcuſſis, abſumtis, relictis craſſioribus mucaginoſo-terreo-ſalinis in coagulum condenſatis, poros acinorum glanduloſorum & vaſorum mea-

tus obſtipantibus; vid. Amat. Luſitan. Cent. III. Cur. 48. Foreſt. lib. XIX. Obſ. XIII. & XIV.

8. Nec multum abſimili modo *obſtructio* in *epatis textura glanduloſo-vaſculoſa* à recrementis chyli, ſanguinis, lymphæ, ac bilis induci ſolet, non ſine vano icteri aut hydropis mox ſubſecuturi metu: Quid quòd & *materia ♀eo-ſalinâ illuc depoſita lapides* in epate genitos obſervationes teſtentur, Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. LXVI. cum annexo ſcholio, Ann. II. Obſ. CVI. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXLVII. confer. Decur. II. Ann. IV. Append. p. 211. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XX. p. 70. & Obſ. CIV.

9. Sic & præter naturæ ordinem obtingit, ut *epatis acini lobuliq; glanduloſi* aut à ſanguine acriori ♀eo-ſalino, aut ichoroſo aut aqueo tenuiori, laxata nimium ſui compage, *molleſcant*, & *rimas fiſſuraſq;* agant, uti Excell. Hartmann. Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. V. Obſ. LXII. in phrenitico invenit epar magnitudine vaſtum, & pondere grave, friabile, minus ſoliditatis habens, leviſſimo contactu in rimas ac fiſſuras dilabens, & Riolanus Enchirid. Anatomic. lib. II. c. XXV. ſe bis aut ter vidiſſe rimas in epate arido, quibus uti in olla ſciſſa feroſitas quædam exſudaverit, ſcripſit. Interim tamen *epatis compagem* uti nonnulli ſomniant, penitus *diſſolvi, liquari*, & per alvum *excerni*, ſuperſtite vita, fabulam cenſemus per eburneam illam portam ad nos delatam, qua falſa ad cœlos mittunt inſomnia manes.

10. Id verò facilius quis conceperit, *epatis ſubſtantiam glanduloſo-vaſculoſo-membranaceam* aut à *primo ortu* ampliorem *molem* nanciſci, aut ab uberiori humorum affluxu & portionum nutriciarum aut recrementitiarum accremento adipiſci poſſe, ſicuti exempla ab Hildano Cent. II. Obſ. XLV. Bartholino Cent. IV. hiſtor. LXXI. & in Schol.

ad

ad Miſcell. Natur. Carioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. II. & ejusd. Decur. Ann.IV.& V.Obſ.CXLII.Decur.II. Ann.II. Obſ. LXXI. abunde comprobant.

11. Prodigioſum dixeris, hominis epar *vermiculis* ſcatere, quales per microſopium à Benedicto Spinoſa inſigni Mathematico ſibi datum tamen obſervaſſe Theod. Kerckringium confirmat Scholion ad Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. L., atque à Th. Bartholino quoque notatos refert.

12. *Vulnera epatis* lethalia triſtis eheu eventus nobis bis comprobavit, idque ob vaſculorum innumerorum inevitabilem læſionem, & ſanguinis maximam inde evenientem vel extra corpus vel in abdominis cavum profuſionem; quod ſi tamen aliqui inde evaſerint, vel læſioni ſaltem ſuperficiariæ & leviori, vel vaſorum minorum diſciſſioni, vel viæ ad medicamentorum congruorum applicationem neceſſariam patefactæ, vel cum carnibus & integumentis propinquis ſuperinductæ unioni & redintegrationi, vel rarius obtingentibus fortunæ caſibus merito adſcripſeris, conf. ſi lubet Excell. Bohn. Exam. Vulner. lethal. p. 364. & ſeqq. Hildanus Cent. II. Obſ. XXXIV. Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. V. Obſ. IX. Schol. ad Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. III. Obſ. LXXIV. Schenckius Obſ. lib. III. de Epate XXXVIII.

13. Nec *ulcera* latè ac profundè ſerpentia, aut *phagædenica*, aut *cancroſa* & *gangrænoſa* ſalutis recuperandæ ſpem nobis facere poſſunt, ad quam tamen aliquando fortean illi redire poterant, quibus talia *minora* obtigerunt, & aut à naturæ Critico molimine intus repurgata, aut facta apertione, per medicamenta immiſſa mundificantia & conſolidantia denuo ſanata fuerant, leg. Capivaccius l. III. Med. pract. c. III. Schenckius Obſ. Medicinal. lib. III. de epate XXI. & XXII.

14. In-

14. Inter *ſymptomata* epatis *dolor* ſe etiam ſiſtit *pulſatorius*, *punctorius*, *gravativus*, *diſtenſivus*, *preſſorius*, intentatæ fibrillis membranaceo-nerveis ſenſilibus à ſanguinis quantitate, fervore, acrimonia, cohibito motu, lentore, aliisque præternaturaliter ibi detentis aut extrinſecus violenter adventantibus, ſolutæ unitati imputandus.

15. *Actio* epatis *bilis ſecretoria* & *excretoria* imminuitur & impeditur aut *epatis glanduloſis acinis* ſub ſcirrho *obſtructis*, aut *vaſis ductibusq; biliariis* à *materia pituitoſa viſcida*, *gypſea*, *calculoſa*, *verminoſa &c.* obſeſſis.

16. *Excretorum vitia* in epate potiſſimum exhibet: (1.mo) *bilis*, ſive in *nimia copia* à ſanguine ſeparetur, & ad duodenum effuſa, vomitum & alvi fluxum bilioſum quandoque concitet, aut per pylorum ad ventriculum regurgitando amaritiem notabilem inde aſſurgentem bulimumque ſaltem inducat, ſive haud ſufficienter ſegregata, icterum, chyli lentorem, cachexiam, & hydropem inferat; ſive *ſolito acrior ſalina & fluxilis* choleram, vel diarrhœam bilioſam, vel icteri alteram ſpeciem, cruditatemque nidoroſam pariat; ſive *inertiâ ſua terrea*, *aquea*, *aut oleoſa*, chylificationem imperfectam relinquat, & ad ardorem ſtomachi concurrat; ſive *æruginoſa* icterum nigrum corpori conciliet, fæcesque al vinas ſimili colore inquinet; ſive denique *calculoſa* calculos in folliculo vaſisque biliariis concreſcere faciat. (2do) *Lympha* ſive non rite à ſanguine circa epar *ſecedat*, & in vaſcula propria colligatur, ſive *lentore* ſuo eadem infarciendo ac denique rumpendo aut *acrimonia* erodendo in abdominis cavum effuſa hydropem aſcitem accieat: dum de reliquo *fluxus epaticus* olim dictus, rectius à ſanguine inteſtinali vel hæmorrhoidali acriori ichoroſo ſub vaſorum diapedeſi diæreſi vel diabroſi intra canales inteſtinorum effuſo, hodie deduci ſolet.

17. *Quali-*

17. *Qualitates mutatæ* in epate ſenſibus obveniunt, quando *tuberoſis eminentiis duriuſculis & albicantibus* ubique, non tantum quoad ſuperficiem, ſed etiam ſubſtantiam internam ſimilibus variæ magnitudinis nodis ſcatere viſum eſt, Miſcell. Natur. Cur. Decur. II. Ann. II. Obſ. LXXVI. vel ſub inflammatione plus ſolito rubet, aut ſub ſcirrho indureſcit, palleſcit, ſub ictero flaveſcit &c.

18. Quin & *veſicula fellea* ſuos quoque patitur morbos: dum vel *à bilis* concluſæ *copia* plus æquo turget & protuberat, vel *bile pene vacua* apparet, vid. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. XXXII. vel *calculis* referta eſt, ſicuti Excell. Dn. D. Steinius, Conſiliar. & Archiater Barutho-Brandenb. celeberrimus, Fautor & Affinis noſter honoratiſſimus, in Sereniſſ. Marchioniſſâ Baruthina tales CLXXXI. ibidem conſpexit, & deſcripſit in Lithographiâ curiosâ §. XXIV. p. 24. conf. Excell. Bergeri phyſiolog. Medic. cap. XIV. p. 219. & ſeq. Ceteroquin *rupturam* ejus ſub vomitu diuturno prægreſſo lethalem factam propalavit Georg. Berlinus med. lib. XII. cap. 1. ſimilem ab ictu ſubſecutam notavit Celeberrimus Joh. Matth. Faber. in addend. ad Miſcell. Nat. Carioſ. Decur. II. Ann. VIII. p. 466. ut propterea etiam vulnera folliculi lethalibus annumerare ſana ratio perſuadeat, defuiſſe nihilominus illam in femina fidem facit Hartmannus Miſcell. Nat. Carioſ. Decur. II. Ann. X. Obſ. CLX.

19. Ab epate ad oppoſitum tranſimus *Lienem*, aut *morbis* pluribus obnoxium aut ex iisdem condemnatum. Hîc verò primum mirari ſubeſt *Liene* quædam ſubjecta ab ortu deſtituta fuiſſe, uti patet ex Becker. Cultrivor. Cur. p. 83. & Miſc. Nat. Carioſ. Decur. II. Anni II. Obſ. CXLIII., nec minus eodem ſectione ablato ſupervixiſſe, confirmantibus hiſtoriarum fidem Miſcell. Nat. Cur. Decur. II. Ann. III. Obſ. CXCV. & Boneti Med. Septentrion. collatitiæ lib. III. Sect. XX. c. XII.

20. *Lienem parvum*, ut pollicem majorem vix æquaret, in femina Lipſienſi annotavit Ph. Salmuth. Obſervat. Medicin.

Cent. I. XXI. epate contra maximo, non dextrum ſolum hypochondrium, ſed & omnem ventriculi regionem ſicque ipſum fere totum hypochondrium ſiniſtrum occupante.

21. *Magnum* ſæpius *Lienem* intueri in hypochondriacis hominibus datur, viſcere ob laxitatem ſubſtantiæ innumerasque arteriarum in ſpiras quaſi ac helices contortarum ac revolutarum, ac dein in venarum & lymphæductuum radices deſinentium, *infarctui* & *extenſioni* præternaturali cumprimis obnoxio, ſuppetias ſimul ferente vita ſedentaria, aut victu craſſiori, flatulento, indigeſto; adeo Cappadox apud Plautum in Curculione non immerito querelas olim haſce movit: *Nam jam quaſi zona liene cinctus ambulo,*
Geminos in ventre habere videor filios,
Nihil metuo, niſi ne medius diſrumpar miſer;
& Hippocrates de locis in homine t. XXXVI. edit. Lindenianæ, ὅτι ὁ σπλὴν θάλλει, τὸ σῶμα φθίνει ſcripſit: Henricus ab Heer autem Obſerv. Medic. lib. I. Obſerv. 1. nobilem annos natum ſedecim in Spa veniſſe refert, magno laborantem liene, qualem depinxit Hippocrat. libr. de Affectionibus edit. Foëſian. in fol. Sect. 5. fol. 81. genitum & ipſum patre lienoſo, adhuc poſt annum quinquageſimum cetera ſano; & Hartm. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſ. CLX. in femina vidit *lienem vaſtum*, ex vaſis inciſis cruorem tetricum & atrum ac lentum extillantem, circum circa pluribus fiſſuris inciſum στρογγυλώδην non rhomboidem. Similiter Anton. de Pozzis Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. XXX. *lienem* recenſet ponderis librarum ſex cum dimidia, *novem contextum denſis membranis*, inter quas aquæ limpidiſſimæ portio continebatur, hypogaſtrium præ pondere occupantem ſpatio 24. annorum, dum femina interea ter ſobolem utero geſſerat: adhæc *vaſtum* admodum *lienem* in lobos diviſum in fure diſſecto contemplatus eſt Hartmannus Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XI. quem etiam revera ſplen ridere fecit, ſi quid riſus hujus viſceris magnitudini debetur,

nam

nam nec is coram judicio à riſu ſibi temperare poterat, quando ſua recenſeri ſcelera audiverat. *Inflationem lienis* ac tenſionem peculiarem legere eſt apud Foreſtum Obſerv. lib. XX. Obſ. IV.

22. Adhæc *lienes duos* in juvene mortuo viſos, alterum majorem, alterum minorem, & illum quidem in ſuperiori hypochondrii ſiniſtri regione totaliter ab hoc ſejunctum, atque unumquemque ſuis ſplenicis ramis dotatum recenſet Panarol. Pentecoſt. I. Obſ. 2. Bened. Cabrolius Obſ. XV. allegatus à Morono in Directorio Medico practico p. 263. *tres* in cadavere Patavii publicè ſecto, unum juſtæ magnitudinis, alterum dimidio minorem, tertium verò magnitudinis ovi columbini, & quemlibet ſuis venis, arteriis & nervis inſtructum, demonſtravit Fallopius, & recenſuit in Obſervat. Anatomic. ad Petr. Mannam Medicum.

23. *Lienem inflammatione* corripi arteriolarum per tunicam geminam numeroſa diſtributio credere facit, & confirmat Foreſtus lib. XX. obſ. V. *Scirrho* indurari intricatus vaſorum plexus glanduliformis juvat, *hydatidibus* aut *veſiculis* ſero limpido turgidis obſideri vaſorum lymphaticorum obſtructio efficit.

24. *Lienem* dimidia ferme ſui parte *oſſeâ cartilagine* incruſtatum deſcripſit Rudnicius Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CLVIII. & *tunicam* ejusdem *extimam* in ſeneſcentibus plurimum ſæpe indurari, ut & *oſſeam* ac *cartilagineam* evadere annotavit Th. Bartholinus Anat. reformat. lib. I. c. XVI. p. 159. plura vid. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. CXXXIII. & in Schol. Porrò *os cruciforme* in *liene* Petrus Borellus Cent. I. hiſt. IV. recenſuit, & lapidem in liene nobilis & generoſæ feminæ caſtaneæ magnitudine, ſubalbidum, alabaſtri mollitie, pondere ℥iiß. & ʒj., laminis, ovorum putaminibus invicem cruſtatim involutis, ſimilibus concretum *Turneiſſerus* in Exam. urinarum retulit.

25. Lienis *tumorem* ex febre *tertianâ* Riverius Obſ. Cent. I. Obſ. L. ex *quartana* Amat. Luſitan. Cent. VI. Cur. XXXIX. & Foreſtus lib. XX. Obſ. IX. conſignaverunt; *ſteatoma* capitis magnitudine, ad regionem lienis protuberans & lethale in Viro communicavit Lotichius Obſervat. Medicinal. lib. VI. c. III. Obſerv. XI. *tumorem aquoſum* ſive *hydropem particularem* lienis annotavit C. Piſo ſelect. obſervat. & conſilior. de morbis à ſeroſa colluvie & diluvie natis p. m. 320.

26. *Vulnera lienis* mortiferis accenſere haud veremur, habita vaſorum ſanguiferorum per viſcus hocce diſtributorum innumerorum, ac texturæ membranaceo-fibroſæ ratione, hincque cum Celſo Romano Hippocrat. lib. V. de re medica c. XXVI. vix ad ſanitatem pervenire

arbi-

arbitramur, quibus lien vulneratus fuerit, tum ob ſanguinis copioſam extravaſationem, tum ob ſpasmodicam fibrarum conſtrictionem interpolatam conſolidationi renuentem.

27. *Ulcera lienis* dubii judicamus eventus, ſæpius tamen funeſti, curationi obſtante viſceris mollitie, uberiori ſanguinis & ſeri affluxu, ac continua agitatione, hinc in tympanitico quopiam lien ſphacelatus putredine ac nigrâ amurcâ diffluens ſeſe viſui obtulit J. P. Albrechti Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. XI. A ſcipionis ictu ſuſcepto in juvene XIV. annorum lienis viſcus molle medium diffiſſum, licet foris nullum conſpiceretur vulnus, poſtridie ejus diei eodem vitam cum morte commutante, teſtis eſt Tulpius Obſerv. Medic. l. II. c. XXIX. qui textorem etiam à ſimili ictu inopinatè vidit occiſum.

28. *Dolor* Lieni etiam inducitur à cauſis variis tam internis quàm externis, diſtendendo, lacerando, rodendo, rumpendo, contundendo, ſolutionem continui in fibrillis membranaceo-nerveis molientibus, nec enim cum Aretæo lib. I. de cauſ. acut. cap. XIV. quispiam recte dixerit ἐπαναίσθητον καὶ ἐν ὑγίει τὸ σπλάγχνον valde inſenſile etiam in ſanitate viſcus lienem eſſe, nam præterquam quod modernos Anatomicos ad reconditos lienis receſſus geminum nervulum dispergi avtopſia edocuerit, argumento ſenſus ſatis exacti eſſe punctiones viſcerum, quibus multi etiam ſani ſunt obnoxii, ſi vel modicè incaleſcant, antehac jamdum ex vulgata experientia annotavit Lindenus Med. Phyſiolog. cap. V. Articul. II. §. 26. p. 69.

29. *Excretorum vitia* in *Liene* quoque indaganda obveniunt, ita Excell. Wedel. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XX. deſcribit *vomitum cruentum*, culpa *vaſis brevis* calamum ſcriptorium majorem æquantis, à liene in ventriculum hiantis, illucque ſanguinem profundentis, (reſerata ſcil. aut eroſa à ſale acri ſcorbutico alias id inhibente valvulâ) ſubſecutum, qualem etiam beatus Parens noſter ex compreſſione hypochondrii ſiniſtri quondam obſervaverat: nec minus *lympha* à refluxu per vaſa propria, occluſa aut disrupta, detenta ad ſpatiola membranacea lienis p. n. excavata effuſa veſiculis tumoribusque ſeroſis inibi oriundis materiam ſuppeditare, aut in abdominis cavum prorſus evacuata hydropi ſcaturiginem addere poteſt.

30. *Qualitates* denique *mutatas* ſub inflammatione intenſe *rubente*, ſub hydrope *albeſcente*, ſub calculoſa aut ſcirrhoſa duritie nimium preſſioni *renitente*, tum & aliis vitiis organicis jamdum expoſitis colligere in promtu erit.

Specimen VII.

§. I.

Partes *urinæ ſecretioni*, *collectioni*, & *excretioni* deſtinatæ, quia ſuos etiam patiuntur manes, à nobis non immerito disquiſitionem pathologicam expoſcunt. Hîc vero tametſi ceteroquin *renes*, ob muneris neceſſitatem, atque ſeri excrementitii, quod ſegregare debent, copiam, *bini* plerumque exiſtant, *unum* tamen quandoque deeſſe, obſervationes confirmant: ſic Panarolus Iatrologism. Pentecoſt. I. Obſ. III. in juvene ſatis carnoſo *renem unum*, non in medio ſpinæ, ſed in parte ſiniſtra juſtam quantitatem non excedentem, cum duobus tamen infundibulis duobusque ureteribus inde exporrectis vidit, & Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. I. Obſ. XXXV. in puella XIII. annorum *renem dextram* cum *ſuccenturiato* proximo *defeciſſe* Excell. Harderus annotavit, in ejusdem vices natura *veſicis pluribus maximis minutis & minutiſſimis*, in quæ vaſa emulgentia egregie inſerebantur, corpuſculo proſpiciente. Non minus *renem dextrum* totaliter *conſumtum*, ejusque loco *maſſam* XXII. uncias pondere ſuo adæquantem, fœtidiſſimo pure repletam, & quamplurimis membranis, quas natura in auxilium fecerat, circumvolutam Greiſelius Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. LXIV. memoravit: Similiter *renem ſiniſtrum* à *calculo* totum *contritum* & *deperditum*, ut nihil præter membranam reſtaret, ex Fr. Losſii Lib. III. Obſ. LII. Cl. Vieuſſens in novo vaſorum corporis humani ſyſtemate p. 194. conſignavit; & Ingenioſiſſimus Williſius in Tr. de Anim. brutor. Part. 2. Pathologic. c. XIV. in viro ex nephritico arthritico facto *renem dextrum* jam pridem fere

abſumptum, ſuperſtite tantum exiguo *glandularum acervo*, vaſis omnibus & uretere coalitis, & penitus occluſis, deprehendit, plura vid. apud Schenckium Obſervat. Medicinal. Lib. III. de Renibus CLXXII.

2. Quin & aberrantis à ſolitâ *formâ* Archei luſum circa renes deprehendere licet, ſiquidem renem fœtus ex *unica glandula* efformatum Kerckringius Spicileg. Anatomic. Obſ. XLIX. conſpexit, per *fiſſuras quatuor* renem ſiniſtrum maximum quaſi *diviſum*, carne ſatis compacta, idem Harderus in citata modo obſervatione deprehendit, atque in ſcholio annexo ſubdidit, ſe in cadavere puellæ phthiſi defunctæ in rene dextro, eo loci, ubi alias vaſa emulgentia ingrediuntur, *fiſſuram amplam & cavam*, vaſis ſtipatam duplicatis, binis viz. arteriis & binis venis, ſiniſtro altero pari carente, reperiſſe: adhæc juxta Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni II. Obſ. XXII. in fœtu renum loco *glandulas* tantum *renales*, *irregularis figuræ*, ſubſtantia ſolito ſolidiori præditas, & admodum compreſſas, ramuſculis nihilominus ex aorta & cava deſcendente oriundis, emulgentes arterias & venas ſupplentibus, adhæreſcentes Laur. Wolffſtriegelius ſpectatoribus monſtravit.

3. Miraculo tantum non proximum fuiſſe dixeritis, *renem* perfecte *ſiliceum*, è cadavere Norwagi cujusdam exciſum, aliquot uncias pendentem, uti recenſet Cl. Paullinus in Appendic. ad Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni IV. num. L. p. 211., confer. Ejusd. Decur. Ann. VI. Appendix numero XL. p. 48.; ſicuti Celeberrimus Cnöffelius Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. LXIV. in filiola octo annos nata *renem dextrum*, remoto adipe à parte mediâ, ubi pelvis incipit, *penitus incruſtatum* & quaſi *lapideum* detexit, tactu durum, & materia *calculoſa* quaſi *gypſea* circumcirca obductum;

duſtum, à ſanguine ſiquidem recrementa tartareo-ſalina hinc inde depoſita, & vel diverticulum quò ſecedant, vel adnaſcantur, nacta, vel glutine viſcoſo & tenaci vel acido coagulo accedente combinata, concreſcere, lapideæque ſubſtantiæ acceſſione nativam priſtinamque faciem immutare poſſunt.

4. Nec verò porro novum aut inſolitum malum habetur *Renum inflammatio*, νεφρίτις & nephritis aliàs dicta, tumor ſcil. eorundem præternaturalis phlegmonodes, cum vehementi dolore, urinæ difficultate, fibroſis aut arenoſis quandoque cruentis excretionibus, item febre, aliisque ſymptomatibus ſtipatus, & à ſanguine ſulphureo-ſalino aut ſalino-ſulphureo intra membranarum glandularum tubulorumque renalium meatus ex arteriis emulgentibus effuſo, ac à refluxu reciproco libero per venas ſocias impedito pronatus, cui quidem vel ſanguinis copia aut intermiſſa aſſueta evacuatio & imminutio, aut præternaturalis incaleſcentia, aut impulſus concitatior impreſſus, aut repentina coagulatio, aut extravaſatio, aut à cauſis violentis externis in membranis glandulis & tubulis turbatus meatuum ordo, aut denique ſpasmodica fibrarum ipſarum renalium ſtrictura per diſtenſionem, lacerationem, lancinationem, preſſionem, puncturam, inducta anſam præbent: vid. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni V. Obſ. CCXVII. Foreſtus lib. XXIV. de renum morbis Obſ. XXX. Rarius animadvertitur *intemperies renum frigida & humida*, ſanguinis dyscraſiæ ichoroſæ aut ſeri exuperantiæ imputanda, aut tubulis fibroſis glandulisque laxioribus adſcribenda, aut ab actuali extrinſecus admiſſo frigore ſuſcepta, uti exemplum habet Höchſtetterus Obſervat. Med. Decur. V. caſ. X. cujusdam Viri nobilis, qui podagricis offenſionibus laborans, renes,

ne à diuturno decubitu incaleſcerent, marmore, quod gelu à nive contraxerat, regioni eorum admoto, peſſundederat; rariſſime obvenit renum *intemperies ſicca*, aut à ſeri affluxuri inopia, aut aliorſum facto decubitu, aut profluvio, aut ſtrictiori canaliculorum fibroſorum glandularumque compage, aut eorundem prægreſsâ obſtructione itemque compreſſione, nec non anguſtia, aut viceverſa vaſorum lymphaticorum ſerum repente nimis abſorbentium amplitudine, inſequens.

5. Sed quemadmodum aliorum organorum ſecernentium, ita pariter *Renum* ſæpius p. n. obtingit *anguſtia* & *obſtructio*, in *glandulis*, *fibris tubulatis*, & *pelvis cannulis* fundata, & vel ab enati tumoris phlegmonodis aut ſcirrhoſi comprimente pondere, vel ab humorum pituitoſorum oppilante lentore, vel à ſanguinis in vaſis turgeſcentis, aut extravaſati grumoſi, aut puris illuc depoſiti, vel ſabuli calculique ibidem impacti, obturante obſtaculo inducta, leg. Tulpius lib. II. Obſ. XLIII. & XLIV. Foreſtus lib. XXIV. Obſ. XV. Salmuth. Cent. III. Obſ. XXX.

6. Contra in quibusdam ſubjectis *earundem partium renes conſtituentium* quandoque peccat nimia *amplitudo* & *laxitas* ac quaſi *ἀτονία*, nimiæ potulentorum ingurgitationi, aut aliàs uberioris ſeri affluxui, aut medicamentorum diureticorum, balneorum item & fomentorum humectantium abuſui, aut connatæ ab ortu debilitati ſuccedens; atq; hîc etiam recenſeri poterint *vaſculorum ſanguiferorum renalium ἀναστόμωσις* à contenti ſanguinis copia extenſiva, aut acrimonia corroſiva, aut medicamentis & venenis cathæreticis aſſumtis, aut calculis acutis & aſperioribus, dein διαπήδησις ab ichoreſcentis ſanguinis per tunicas vaſorum extenuatas & rarefactas tranſudanti-

dantibus quibusdam particulis, tum διαβρώσεις à pure ex abſceſſu genito, vel materia tartareo-ſalina acriori, progeniem ſuam habentes morbificam.

7. *Figura* renum phaſeolum repræſentans, *ſuperficiesq;* in adulto homine polita æquabilis continua in ſtatu præternaturali nonnunquam vitiari ſolet, quod teſtatur Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I Ann. I. Obſ. XLIII. ubi delineatus proſtat ren dexter in parte ſuperiori extrorſum *cyſti* ad magnitudinem pilæ luſoriæ ſero ſubflaveſcente turgida deformis, & Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ CCXXXIV. ren ſiniſter in maniaco tunicis evolutus exterius *ſex hydatidibus* conſitus fuiſſe legitur, quarum una & maxima ovum columbinum æquaverat, ad latus vaſorum emulgentium appenſa, quales procul dubio à lymphæ intra vaſcula propria reſtagnatione, vel intra membranacea interſtitia effuſione emerſerunt. Nec minus renum ſuperficies *varicoſa* & innumeris *tuberculis* ſæpe ſcatens à Barthol. Euſtachio notata eſt in Tr. de Renibus c. XLV.

8. *Magnitudo* renum *naturalem* etiam *excedit* interdum *menſuram*; adeo ut Diemerbrockius Anat. lib. I. c. XVIII. in cadavere quopiam ſingulos renes dimidii capitis magnitudinem exceſſiſſe, per autopſiam à ſe A. 1658. habitam fidem faciat, & ego triennio abhinc in principiſſa bimula, inſatiabili bibendi deſiderio dum viveret flagrante, & copioſiſſimas urinas reddente, renem dextrum adulti hominis reni parem, inſtituta poſt mortem disſectione, miratus ſim, dum ceteroquin ab humorum circulantium reciproco intercepto commeatu, aut urinæ ad ureteres denegato progreſſu, *tumoribusq;* hinc enatis accreſcentibus, incrementum etiam renes capere immodicum palam eſt. Enimvero & viceverſa determinatam à natura quantitatem interdum haud

adimplet, vel *amittit renum parvitas*, minimi namque renis meminit Rhodius in Mantiſs. Anatom. Obſ. XXXVII. ſimilis in Bonifacio Corneo nobili perusſimo diuturno renum dolore & calculo interemto adeo imminuti, ut magnitudine parvam caſtaneam vix æquaret, mentionem fecit Euſtachius paulo ante citatus. Atque hîc etiam meminiſſe licebit *renum tabis*, ſive ea tantum quoad *pinguedinem* exteriori membranæ circumfuſam, cum univerſali corporis contabeſcentia, à variis cauſis chylum intricium ſufficientem haud ſuppeditantibus vel colliquantibus vel pervertentibus & corrumpentibus vel abducentibus obtingat, exemplo id confirmante Foreſto lib. XXIII. Obſ. III., ſive in *ipſa renum ſubſtantia* ab ichore aut pure acri erodente, aut calculo & ſabulo atterente, aut pharmacis deleteriis depaſcentibus inſequatur, ſic namque in Miſcellan. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCXXVII. renum portiones cum urinâ excretas deſcripſit Georg. Segerus: Interea cum in neogamis & ſalacibus tabem iſthanc neophriticam contigiſſe adverterit Riolanus Encheirid. Anatom. lib. II. cap. XXIX. conſider. Medica male hinc concluſit, ſeminis materiam à renibus profluere, & ad uſum venereum plurimum valere, ſiquidem cauſa noxii hujus effectus à ſanguine detractis nimium particulis chyloſis balſamicis ſeminalibus acriori relicto, aut plus æquo ſub συνουσία conjugali incaleſcentibus renibus, & fortean tubulis renalibus disruptis, repetenda videtur, ut proin etiam immerito miratus ſit Excellentiſs. Hertod. à Todenfeld corruptis renibus aliquem generaſſe, vid. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. XCIX.

9. *Numero* renes culpabiles eſſe *deficiente* jamdum oſtendimus, an autem *excedente eodem* dicendi ſint nota affecti morbida, nullo hinc eveniente ſymptomate,

ambi-

ambigo; etenim Schenckius l. c. CLXXIII. & ſeq. tres quatuorve viſos renes ex Gemma, Euſtachio, & Botallo enarrat.

10. *Situ mutato* renes præter naturæ conſuetudinem morbidos evadere autor eſt Riolanus l. c., dum ſcribit, quamvis renes adipis glutine videantur tenaciter affixi lumbis, interdum tamen luxari & antrorſum procumbere, interdum in hypogaſtrium delabi non ſine vitæ detrimento, hocque ita verum eſſe, ut nullo modo ſit dubitandum, & potiſſimum accidere, non tantum liquata pinguedine, qua ſunt obvoluti, ſed etiam ex pondere, ubi tam grandes ſunt ex tumore vel calculo in cavitate concluſo, ut ſuis retinaculis in ſua ſede contineri nequeant, tumque ibi aliquandiu ſubſiſtant, tandem putreſcant & abſceſſum patiantur. Conf. Schenckius l. c. CLXXVI.

11. *Calculis* ſive coagulis *præternaturalibus variæ formæ & magnitudinis*, ex chyli lymphæ ac ſanguinis particulis recrementitiis ♀eis fæculentis viſcoſis ac bituminoſis, acido-coagulanti connubentibus progenitis, renes dolorifice affligi, illosq; modo alicubi in fibroſa tubulata compage, modo vaſis, pelvi, ac ureterum inde exporrectis canaliculis hærere, modo univerſam eorundem ſubſtantiam occupare & depopulare, numero plures aut pauciores, magnos, mediocres, aut parvos, friabiles, granulatos, aut læves ſiliceos, Medicorum obſervationes confirmant, de quibus videantur hiſtor. calculor. humanor. Jenæ à Joh. Carolo Heinlein A. MDCLXXVI. editâ, Charteton. Diatrib. de Lithiaſi Sect. II. c. 1. Theophilus Bonetus ſepulchreti pag. 901. 1205. 1279. & ſeq. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. X. Obſ. CLX. Foreſtus lib. XXIV. Obſ. XXI. & ſeqq. Exc. D. D. Stein Conſiliarius & Archiater Brandenburgo-Baruthinus Lithograph. curioſ. §. XXIX.

12. Hoſpi-

12. Hoſpitium porro in renibus quærunt & inveniunt *Vermes*, non ex cibo aut chylo corrupto, ſed ſeminio potius verminoſo cum alimentis vel potulentis oblato ibidem animato pronati, vid. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni III. Obſ. CCLXI. Sennert. Medicin. Practic. Lib. III. Part. VII. Sect. I. cap. VII. Mœbius Fundam. Medicinæ Phyſiolog. cap. XVII. p. 441. & ſeq.

13. Nec intactus relinquendus eſt *Renum ſcirrhus*, confirmatus peculiari obſervatione ab Excellentiſſ. P. J. Hartmanno Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXX. confer. Ejusd. Decur. Ann. VIII. Obſ. CLIII. Sane enim cùm renes glandulis ſtipatæ ſint quamplurimis, hasce verò ſeri particulæ chyloſæ glutinoſæ mediante acido in coagulum tenax concretæ infarcire omninò poterint, ecquis ſcirrhum renum tanquam non ens cavillari auſit?

14. *Vulnera Renibus* etiam obtingunt, quæ per dolorem ad inguina teſticulosque deſcendentem, urinam difficulter reddendam, eamque aut cruentam, aut cum cruore ferri ſolitam veluti ſigna ſeſe prodentia juxta juxta C. Celſum lib. V. de re Med. c. XXVI. plerumque lethalia cenſentur, conſentiente Avicenna lib. IV. Canon. Fen. IV. Tract. I. c. 2. eò quod renibus læſis iſchuria ſuperveniens, & laticis urinoſi ad cavum abdominis rejectio, necem inevitabilem minetur, vulnera talia ob affluxum ſeri urinarii ſalſi difficillime conſolidari queant, & vaſis emulgentibus amplioribus læſis ſanguinis nimia profuſio eveniat; quod ſi tamen leviora eadem fuerint, nec etiam ſubſtantiam renum altius penetraverint, curationem quandoque recipere concedimus aſſerentibus, Melchiori Sebizio Examin. vulnerum partium diſſimilarum Part. III. §. 137. Bernhard. Svevo Tr. de inſpectione Vulnerum cap. XIV. confer. Welſch.

in

in Rational. Vulner. judicio cap. XII. Bohnio de Renunciatione vulner. cap. IV. p. 384. & ſeq.

15. Sed & *ulcera renibus* infenſa notantur, *ſolutione continui purulenta*, aut ab alimentis aut medicamentis acribus, aut humoribus ſimilibus, item virulentis venereis, illuc transmiſſis vel ibi collectis, aut à vaſculis ſanguiferis læſis eroſisve, aut ſabulo calculoque aſperiori & inæquali, aut rupto abſceſſu, ibidem facta; ex dolore ac gravitate in lumborum regione, pure minus fœtente urinæ mixto egrediente, & malo adaucto abraſionibus rubris veluti carunculis in urina ſubſidentibus discernenda, vid. Hieronym. Vigierii Chirurg. lib. III. cap. LIX.: qualia quidem ob renum perpetuam humiditatem, & à ſero excrementitio ſalino evenientem quaſi elutriationem, in ſenili præcipue corpore, aut difficulter aut rarò admodum conſolidantur, leg. Hiſtoria pathologica de rene exulcerato ad B. Parentem meum à Joh. Lechelio Brunſvicenſium Medico quondam celeberrimo perſcripta, Theoph. Bonet. Polyalth. Tom. II. lib. IV. in Not. ad cap. LX. p. 1065.; nihilominus ſi recentia fuerint, in corpore vegeto juvenili, vel virili robuſto, medelam nonnunquam admittunt, uti conſtat ex Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni III. Obſerv. CXXXIX., Ejusd. Decur. Anni VI. Obſ. XLIV. Cl. Paullini in appendice p. 52., Foreſto in Scholiis ad Obſerv. XXXVII. lib. XXIV.

16. Inter *Symptomata Renum* frequens notatur *dolor*, à cauſis variis fibrillis membranaceo-nerveis ſolutionem continui intentantibus, ſcil. inflammatione, vulnere, ulcere, abſceſſu, eroſione, lapſu, contuſione, calculo, vermibus, ſed & pure aliunde transmiſſo & glandulas fiſtulasque renales transeunte introductus, ſic

antehac Illuſtriſſimo cuidam S. R. I. Comiti poſt pleuritidem empyico facto, pus renibus cum ſanguine transmiſſum ſub tranſitu acerrimum renum dolorem peperiſſe etiamnum recordor, ſanitati, Divinâ gratiâ curationi adminiculante, tamen reſtituto, nuncque pancratice valenti.

17. Præterea *Renum actio ſeri urinarii ſecretoria* nimium intenditur & augetur in *diabete* vel *lienteria nephritica*, eademque vel *notha* ac *ſpuriâ*, quando urina pinguis ſeu oleaginoſa cum æſtu febrili & colliquativa corporis contabeſcentia copiosè nimis profunditur, ob diatheſin ſanguinis, nec non intemperiem renum, acriorem alcalicam colliquativam, chyloſas ac balſamicas portiones in liquamen ſeroſum fundentem; vel *vera*, quando potulenta, eadem qua ſuſcepta erant intra corpus forma, ubertim rurſus egeruntur, (uti Bartholinus quempiam vinum Rhenanum epotum immutatum mingentem, & Benedictus Sylvaticus alium vinum rubrum eo colore & odore, quo fuerat hauſtum, per urethram refundentem memoravit) propter liquoris gaſtrici deficientem activitatem, aut meatuum pororumque in ventriculo & inteſtinis renibusque nimiam laxitatem & ἀτονίαν, aut fortean viarum, etſi nondum ſatis perſpectarum, à ventriculo ad renes exporrectarum extraordinariam apertionem, ſicuti è recentioribus Cl. Vieuſſens peculiares ſtatuit tubulos ſecretorios lymphatico-nerveos, iisdemque mediantibus acidularum portionem, quæ ad inteſtina tenuia defluit, cito ad renes ferri contendit, vid. novum vaſor. corporis humani ſyſtema p. 25.

18. Eadem *actio* quoque *imminuitur* ac nunquam *aboletur* in *iſchuriâ renum* ac *ureterum culpa* eveniente, & qui-

& quidem vel à *nimiâ ſanguinis copiâ* vaſa renum emulgentia plus ſolito dilatante, fibras glandulasque tubulatas renales urinæ ſecernendæ & excipiendæ deſtinatas comprimente, vel à renum *inflammatione* eodem modo nocente, vel à *muco viſcoſo pituitoſo* aut *tartareo-ſalino* meatus renales oppilante, vel à *calculo*, dolorifica ſua punctura aut diſtenſione aut preſſione ſpasmodicam fibrarum renalium tubulatarum conſtrictionem inferente, itemque pelvim & hinc exporrectos canaliculos membranaceo-nerveos obturante, aut talem etiam extrinſeca frigoris incauta admiſſione pariente, vel deniq; ab *ureteribus* anguſtatis, ſpasmodicè contractis, à calculo occluſis, aut ſanguine grumoſo, aut muco viſcido, aut cruſtâ tartareo-ſalina, nec non lapillis oppletis, aut à tumore quovis compreſſis, Vid. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Anni II. Obſerv. XXIII. Ejusd. Decur. Ann. III. Obſerv. XXXIX. Laz. River. Centur. I. Obſerv. I. Amat. Luſitan. Centur. VI. Curat. XII. Höchſtetter. Obſerv. Decad. V. Caſu X. G. F. Hildanus Centur. IV. Obſerv. LII. Centur. V. Obſerv. LIX. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. III. Obſerv. CLXXXV. Decur. I. Ann. II. Obſerv. XXIII. & Anni IX. ac X. Obſerv. CLXXIX. Bened. Sylvaticus Centur. III. Conſ. XLV. Panarol. Pentec. X. Obſ. XL. Fr de le Boë Sylvius Prax. Med. lib. I. c. LVI.

19. *Depravatur* denique *actio ſecretoria*, in *mixtione cruenta renali*, aut à calculo diſtendendo, pungendo, lacerando, aut à vermibus rodendo, aut à vaſculorum ſanguiferorum ibidem diverſimode, uti jamdum expoſuimus, facta anaſtomoſi, diapedeſi, diæreſi ac diabroſi, cumprimis à cantharidibus aliisque acrioribus aſſumtis, aut fortuito

violentorum externorum ſub ictu lapſu contuſione occurſu, ponderis gravioris elevatione, aliisque cauſis continui unitatem in renibus lædentibus, ſanguinique alienam ad effluxum per ureteres viam pandentibus, proveniens, quandoque etiam à ſanguine extravaſato aliunde eo transmiſſo oriunda, vid. Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCCIX. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXXI. Decur. II. Ann. VI. Schol. ad Obſ. CCI. G. F. Hildanus Cent. II. Obſ. XI. Braſſavol. in Comment. ad Hippocr. Sect. IV. Aph. LVII. Foreſt. lib. XXIV. Obſ. VI. & ſeq. usque ad Obſ. XIV. Matth. Moronus in directorio Medico-Practico ſub titulo ſanguinis mictus pag. 392. & ſeq.; dein in *mictione purulenta* pure ex abſceſſu aut ulcere in renibus producto, aut aliunde transmiſſo, vid. §. anteced. 15. & 16. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. XXXIX. Decur. II. Ann. VI. Obſ. C. Ejusd. Decur. Ann. IX. Obſ. CX.; in *mictione pultacea*, à chyli portionibus crudis indigeſtis acore ſcorbutico infectis emanans, vid. Drawiz. de Scorbuto cap. IX. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. LXXXIX. addit. ſchol.; in *mictione pediculari*, de quâ vid. Miſcell Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. VII. Append. Cl Paullini Dec. I. Obſ. III. p. 130. & ſeq.; in *mictione verminoſa* vid. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. III. Ann. III. Obſ. CXVII.; in *mictione pilari ſive Trichiaſi* nempe urinæ filamentis mucoſis piliformibus ſcatentis excretione, à portionibus chyli ſalinis volatilibus oleoſis, viſcidis, ac quaſi bituminoſis cum latice aquoſo intra renum tubulos coagulatis, & in pilorum ſpeciem concretis; cujusmodi affectum bis mihi hîc obſervari licuit, primo quidem in puero calculo veſicæ gemino cruciatim ſibi incumbente miſerrime afflicto & mortuo, à B. Parente meo diſ-

ſecto

ſecto, deinde in ſtudioſo pauperculo pane atrato ex jure heſterno comeſto latrantem ſtomachum ſopire coacto, conf. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. IV. & V. Obſ. CXLVIII. p. 179. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCXIV.

20. *Qualitates habitudini naturali adverſas circa renes* demum diſcernere licet, quando iidem rubri reſplendeſcentes, interdum obſcuri & ſubnigri, pallidi, ſubalbidi, duri, denſi, aridi, laxi, molles, fragiles ac putridi ſub obtutum Anatomicorum venerunt, vid. Schenckius Obſ. Medicinal. l. III. de Renibus. Obſ. CLXXVII.

21. *Ureteres* renum morbos ſæpius per ſympathiam ſibi adſciſcunt, ſpeciatim tamen *anguſtiam* præternaturalem, vel à calculo, muco viſcido tenaci glutinoſo, ut & ſanguine grumoſo *obſtructionem*, vel à materia tartareo ſalina fæculenta interioris ſuperficiei *incruſtationem* ut & ſpaſmodicam conſtrictionem ac compreſſionem juxta §. 18., vel immodicam *dilatationem & amplitudinem*, à calculo inhærente & urinæ progreſſu intercepto, propriam quandoque experiuntur.

22. *Veſica urinaria* ab iisdem, quas in §. 4. recenſuimus cauſis *inflammationem* etiam contrahit; *auctam* etiam *magnitudinem* ab eadem aliisque tumoribus, vel urinæ copioſioris collectæ, vid. Smetii Miſcell. Medic. lib. X. p. 529., aut muci detenti prohibita excretione, nec non violenta perpeſſa *contuſione* acquirit; quo etiam ſpectat *veſicæ dilatatio* deſcripta à Panarolo Pentecoſt. I. Obſerv. XXVII.; *imminutam eandem* aliquando *nativam* habet, aliquando ab in- & ac-

cumbentium viſcerum pondere ac intumeſcentia compreſſoria adipiſcitur.

23. Inteſtini *recti dilatationem* & quaſi *appendicem veſicæ æmulam* in Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Anni II. Obſ. XXII., quinimò *nullam* prorſus adfuiſſe *veſicam*, Binninger. Centur. II. Obſerv. XXXIV. & Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni VII. Obſ. CXLI. teſtantur; *veſicam* in *corpus carneo-ſpongioſum* mutatam *extra abdomen poſitam* figura Decur. ejusd. Anni V. Obſerv. XLIII. appoſita monſtrat; *eandem* cum utero prolapſo mutata ſede *procubuiſſe*, nec tamen ruptis ſed ſaltem laxatis vinculis, Celeb. Peyerus Anatomicus & Medicus Scaphuſianus excellentiſſimus Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. I. Obſ. LXXXIV. confirmat.

24. *Calculus veſicæ* vel intra renes primordia ſua nactus ac per ureteres transmiſſus, vel intra illam ipſam ex eadem, quâ renalis proſapiam ducit, materiâ genitus, modo intra veſicam *fluctuans*, modo eidem *adnatus* & *immobilis*, ex annotatione Tulpii Obſervat. Medic. l. III. c. V., vel intra frequentem ibidem mucum *abſconditus* ex ejusd. Obſervatione l. c. cap. II., variæ ſubſtantiæ, formæ, figuræ & magnitudinis ſubinde obvenit, uti legere eſt apud Schenckium lib. III. de Veſica urinaria Obſ. CCLXVIII. Miſc. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſerv. LXXV. & Schol. addit. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. XI. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCXXXI. Ann. VII. Obſ. L.

25. *Vermes intra veſicam* latitabulum quærere, ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſerv. CXIII. Schenck. lib. III. de Veſica urinariâ Obſerv. CCXCIII. & ſeq. patet.

26. Infenſa porro *veſicæ* eſt *ſcabies* ex pruritu in pectine, urinæ gravi odori, & furfuraceo ſedimento ad fundum veſicæ ſecedente, dignoſcenda juxta Hippocr. Sect. IV. Aph. LXXVII., à ſero acri ſalſo intimum villoſum ejusdem tegmen cum tunicæ nervoſæ ſuperficie arrodente inducta, à quo etiam adaucta ſui acrimonia *ulcera* ac *fiſtulæ* ingenerari ſolent, nonnunquam *inflammationi* minus dextrè curatæ aut *calculo* & *excoriationi prævia* ſupervenientia, medelam niſi in cervice fuerint difficulter capientia: leg. Miſc. Nat. Curios. Decur. I. Ann. I. Obſ. XVI. Ann. IX. & X. Obſ. LXIII. Bonet. ſepulchret. lib III. Sect. XXVIII. Obſ. XXV. ut & Autores plures allegati à Morono in directorio Medico-Practico p. m. 463.

27. *Vulnera veſicæ* Hippocrates noſter Sect. VI. Aph. 18. lethalibus accenſet, ubi tamen Doctores inter vulnera collo & fundo illius inflicta diſtingvunt, & priora quidem ſanabilia eſſe, ob intertextam craſſiorem carnoſam ſubſtantiam, vulgatæ ſectionis pro calculi veſicæ extractione feliciter adminiſtrari ſolitæ exemplo evinci poſſe ajunt, poſteriora autem inſanabilia eſſe contendunt, tum quod ob ſubſtantiam maximam partem ibi ſaltem membranaceam dolor exquiſitus, uberior humorum affluxus, inflammatio, febris continua, lipothymia, & convulſiones mox ſuperveniant, ac urina effu a cavitatem abdominis cum putredinali labe inundet, nec medicamenta decenter ac commode admoveri poſſint; nihilominus præter obſervationes à Fallopio, Platero, Bauhino & Riverio à Bohnio in l. de Renunciatione Vulnerum p. 388. citatas, celeberrimus idem Vir propriâ conſolidationem talium factam demonſtrat,

atque

atque ſapientiſſime monet, nec cervicis vulnera ſemper adeo ſalutaris eventus eſſe, ſed frequenter ex his quoque perire percuſſos, ſi annotante Foreſto lib. VI. Obſerv. Chirurg. V. in Schol. contundatur ac valde laceretur illa ſub extractione calculi majoris, aut potius per hypogaſtrium ſubintret inſtrumentum collum lædens, adeoque ſanguis æquè ex vaſis colli disciſſis, ac ex ipſa veſica urina emanans ad cavum abdominis confluat, nec vulneri interno medela adæquata fieri queat. Conf. Miſcell. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. IX. & X. Obſ. LXXV.

28. Succumbit adhæc *veſica* æquè ac Renes *dolori* à cauſis hinc inde jamdum allatis ſolutionem continui fibrillis illius membranaceo-nerveis intentantibus.

29. *Actio veſicæ retentrix* læditur in *urinæ incontinentiâ*, nunc *culpâ ſphincteris*, ob ſpirituum animalium ſub paralyſi, vertebrarum lumbalium luxatione, ſyncope graviori, terrore, ebrietate nimiâ, ſuſcepto externo aëris vel aquæ frigore, appropinquante mortis agone, denegatum, interruptum, aut prorſus ceſſantem ad eundem motum & influxum, aut ſeri tenuis aquoſi illuc depoſiti copiam, aut topicorum humectantium abuſum *relaxati*, aut ſub partu difficili *dilacerati*, aut ſub ſectione cervicis veſicæ pro calculi extractione *diſſecti*; nunc *culpâ* ipſius *veſicæ*, aut à fœtus, aut incumbentis tumoris pondere, aut inteſtini recti fæcibus flatibusque repletione, aut muſculorum abdominis rectorum & pyramidalium ſpasmodica intumeſcentia, depreſſæ ac coarctatæ, aut ab urinæ collectæ copia aut acrimonia ad involuntariam fibrarum motricium, *muſculum urinæ depulſorem*

pulſorem quaſi efformantium, contractionem, ſphincteriſque hinc obtingentem divulſionem, irritatæ & laceſſitæ.

30. *Actio veſicæ expultrix adaugetur* in *diabete*, *imminuitur* & *aboletur* in *iſchuria*: vel *vitio veſicæ* poſt nimiam fibrarum expanſionem non ſe promte contrahentis, vel ejusdem cervicis cum muſculo ſphinctere aut inflammatæ, aut paralyſi affectæ, aut à calculo inhærente, aut muco viſcido collecto, aut à ſanguine in grumum concreto obturatæ; vel *vitio urethræ* à calculo incluſo aut carunculis obſtructæ, aut à curationis prægreſſæ errore occluſæ, (uti ego anno ſuperioris ſeculi ſeptuageſimo ſecundo Patavii in Noſocomio ad D. Franciſcum majorem militem vidi ex Turcicâ captivitate reducem, cui ob infeliciter curatum à gonorrhœa inductum ulcus urethra coaluerat, urinâ per ulcus fiſtuloſum ſub medio penis inferius erumpente,) aut à primo ortu in extremitate imperviæ: *depravatur* in *dyſuriâ*, à ſanguine ſulphureo-ſalino acriori inflammatorio, à pure acri illuc aliunde effuſo vel ibi circa ſphincterem aut urethram genito, urina acri acida, acido-ſalſa, humore proſtatarum glanduloſorum vel ſemine virulento, calculo, ſabulo, arenulis tartareo-fæculentis ſcorbuticis, portionibus chyli crudis acido-viſcoſis excitata; item in *ſtranguriâ* ab iisdem ferme cauſis profecta, tum & in *mictione cruentâ*, à cauſis, quas in §. XIX. antecedente jamdum exhibuimus, ſano ſenſu huc applicandis inſequente, ubi tamen etiam monendum, *mictionem cruentam* peculiarem induci à venæ hæmorrhoidalis externæ ramo intra veſicam dehiſcente, de quâ vid. Höchſtetteri Obſervat. Med. Decad. I. Schol. ad Caſ. II. p. 8. ut & D. D. Neſteri Archiatri Brandenbur-

O gico-

gico-Baruthini quondam ſolertiſſimi Obſervationem II. promtuario Mater. Medicæ Macaſii ſubnexam, & in Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. VIII. pag. 42. legendam, cujus oculatum teſtem me profiteri poſſum, cum urinæ talis cruentæ Baruthi Anno Seculi proxime elapſi ſeptuageſimo quinto medio menſis Junii conſpiciendæ copia mihi in aulâ tunc verſanti data fuerit.

31. Singularis prorſus eſt obſervatio à Panarolo Pentecoſt. V. numero VI. conſignata, de quadam moniali nobili diu doloribus nephriticis vexata, quæ tandem expulit per urinarios meatus lapides, figura, ſubſtantia & colore abſolute carbones repræſentantes, an igitur in renibus fortaſſe Vulcani antrum adfuit? aut potius Æthna furens è ſuo gurgite carbones evomuit? an potius cum Illuſtri Academiæ noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum Præſide D. D. Schröckio in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. II. Obſ. XIII. ſtatuendum, lapides iſtos non calculos, ſed ipſos carbones, errore aliquo fortuito devoratos, & in veſicam detruſos fuiſſe veroſimilius videri, in eâ enim ſententia offendimus etiam fuiſſe Guil. Fabric. Hildan. Centur. V. Obſ. LI. qui viſos à matrona Bernenſi cum urina excretos carbones, neutiquam in corpore genitos, ſed cum juſculis & pane ipſo potius devoratos cenſuit, præſertim cum ab eadem etiam ſemen aniſi poſt paſtum quotidie comedi ſolitum ſimili modo rejectum conſpexiſſet.

32. Memorabilem porrò hiſtoriam nobis ſuggerit Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſ. CXIII. de quodam patre Collegii Jeſuitarum Monspelienſium, conſtitutionis atrabiliariæ, ſedentariam agente vitam, inſigni dolore & diſtenſione hypogaſtrii ſiniſtri divexato,

to, cùm ad urinæ excretionem à naturâ ſollicitaretur, qui ſcil. non prius urinam libere mingere poterat, quam virga virilis inſtar uberum vaccarum emulgeretur illaque rigidior redderetur; cujus quidem phænomeni cauſa poſt mortem demum revelata eſt, quando in cadavere disſecto circa collum veſica, carne veluti glanduloſa incraſſata, ſubſtantia ſcilicet ubera brutorum albicantia glanduloſa referente, ad urethram usque expanſa hujusque principium obducente, urinæ remoram objeciſſe viſa eſt.

33. Ceterum nec *urethra*, canalis à cervice exporrectus urinæ emiſſioni in utroque ſexu ſubſerviens, à morbidis afflictionibus immunis habetur, nam præterquam quod in nonnullis *à nativitate eadem imperforata* ac velamento membranaceo vel excreſcentia carnoſa clauſa obſervata ſit, *carcinomatis ſordidi* mentionem facit Tulpius lib. IV. Obſ. c. XXXVIII. quod urethram occupaverat, ex quo Mercator Brabantinus poſt exſectum in pueritia calculum, nunquam deinceps lotium per colem, ſed per anum reddiderat, relicto ibidem loci hiatu non minus in anum quam veſicam pervio, per quem annis plus minus decem intolerabili doloris cruciatu urina profluxerat. Alias verò à ſeri acrioris ſalſuginei aut ſabuli calculoſi & ſcorbutici, aut ſeminis virulenti tranſitu *urethra eroditur* ac exulceratur, à *calculo infixo obturatur*, quem mediante ſectione in *Viris* auferre nonnunquam durum neceſſitatis telum nos cogit, cum in *feminis* idem brevior promtiorem ad extractionem calculi dilatationem admittat, uti patet ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſerv. LXXVIII; nec minus à *carunculis*, & *verrucis carnoſisq. ſimilibus excreſcentiis* obſidetur; ſed & ab ipſo *ortu anguſtior* plus juſto formata inter-

interdum occurrit, ope ſectionis dilatanda, ſi fides Zacuto III. Prax. admirandæ LXXI. citato à Boneto Polyalth. Tom. II. p. 1074. cui tamen anteferenda merito eſſet *dilatatio* mediante inflatione tentanda ad exemplum Ægyptiorum, uti tradit Proſper Alpinus de Medicina Ægyptiorum lib. III. c. XIV. p. 104.

34. Plura addenda ſupereſſent, niſi paginarum anguſtia finem me imponere juberet; pauciſſimis ergò tantum de *renibus ſuccenturiatis* recenſuiſſe ſufficiat, Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Anni I. Obſ. LVII. *alterum* eorum monſtroſæ *magnitudinis*, cum *ulcere ſinuoſo* poſt inciſionem libras xij. aquæ rubræ fundentem, & in Theophili Boneti Anat. Practic. lib. III. Sect. XXIV. Obſerv. VI. th. 7. p. 1063. *ulcere cancroſo* correptum legi, Decur. I. Anni II. Obſervat. LXVIII. *dextrum* cum rene proximo flaccido & minori *plane obliteratum*, *ſiniſtrum majuſculum*, notatum eſſe, in *ſcirrhos* denique utrumque verſum, nec poros nec vaſa conſpicua obtinuiſſe, cum colore ex obſcuro nigricante Bonetum citatum lib II. Sect. I. Obſ. LXXIII. p. 412. conſignâſſe.

Specimen VIII.

§. I.

Contemplati ſumus hucusque *partes imi ventris individui conſervationi aliàs dicatas, in ſtatu præternaturali* conſtitutas, nunc oculos noſtros transferemus ad *ſpeciei propagationi deſtinatas, in eodem ſtatu* poſitas. Ubi quidem primum nos advertit Obſervatio Miſcellan. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. IV. CLXXII. ab Excellentiſs. Dn. D. Bſcherero Phyſico Noribergenſe celebratiſſimo, Fautore & Collega noſtro honoratiſſimo prolata, de milite ob λειποταξίας crimen triſti morte mulctato, in quo ſub demonſtratione Anatomica viſa eſt *arteria ſpermatica ſiniſtra* ex trunco aortæ deſcendente enata, ſupra *arteriam & venam emulgentem vicinam* ductu hemiſphærico prius *reflexa*, tum demum verſus teſtes & incumbentia hiſce corpora viam iniiſſe, quem *circuitum* tamen potius *extraordinarium* quàm *præternaturalem* quis appellaverit, cùm nulla inde actionis læſio ſubſecuta fuerit, nec miles in vita aut ignavus aut inermis ad veneris etiam caſtra acceſſerit; Illi mox ſubjungimus aliam, in virgine quadam duos circiter & viginti annos nata, à ſolertiſſimo Th. Kerckringio habitam, ubi quatuor arterias ſpermaticas, dexterarum ab emulgente unam, alteram ex arteria magna enatam, ſiniſtras verò ambas ab emulgente propagatas, & antequam ſe inſinuarent utrinque ovario in corpus pyramidale collectas, nullis comparentibus venis ſociis, diſſectio revelaverat, atque aperte monſtraverat, nusquam hærere omniparentem illam matrem, aliam ſibi reditus viam aut facientem aut invenientem, vid. Spicileg. Anatomic. Ob-

ſervat. XXXII. cujus etiam luſui accenſeri meretur, quod ex Riolani Anthropographia refert Rolfincius in ordine & methodo generationi dicatarum partium Part. I. c. XIX., ab illo viſos tres ramos, à vena ſpermatica ſiniſtra juxta ejus originem enatos, in ſpinalem medullam terminatos oblongiuſculos; etiamſi male inde conjecerit Riolanus, non abſurdam eſſe Hippocratis ſententiam, videlicet materiam ſpermaticam à cerebro per ſpinalem medullam ad teſtes defluere, alioquin autem rectius idem docuerit, quando anthropograph. Libr. II. c. XXV. ſcripſit, in quibus *deficiunt arteriæ ſpermaticæ* ſteriles ſibi obſervatos, licet genitalia habuerint probe efformata. Arteriarum deficientium loco in utroque latere duas venas vidit Pavius, teſte Barthol. in Anatom. reform.

2. In Studioſo viginti quatuor annorum, ante aliquot annos hæmorrhoidum fluxum perpeſſo, poſtea in latere ſiniſtro *in vaſis ſpermaticis*, ubi ex peritonæi proceſſu in ſcrotum inſeruntur, *tumorem varicoſum* notavit Exc. D. D. Wedelius in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni II. Obſ. CXXXI.

3. *Vaſa ſpermatica dextri lateris* in Viro globulo ſclopeti minimo fortuito disrupta, ſanguine extravaſato ad ſcrotum effuſo, ibidemque putrefacto, necem intuliſſe antehac obſervavimus.

4. Poſt vaſa ſpermatica virilitatis teſtes accedimus *Teſtes, à morbida ſorte* variâ haud exceptos, ſiquidem à *fluidorum* affluentium *dyscraſia intemperiem* intra *tunicas* & *ſubſtantiam* ſuam vaſculoſo-glanduloſam experiuntur *diverſam*, cumprimis *calidam* à ſanguinis ſulphureo-ſalini fervidioris influxu & turgeſcentia oriundam, nonnunquam etiam *frigidam*, ſeroſæ colluviei illuc depoſitæ, aut ſanguinis minus ſpirituoſi ſegnitiei, aut ex-

trinſecus per aerem, aquam aut glaciem admiſſæ nimiæ refrigerationi imputandam, ita ut teſtetur Salmuth Centur. III. Obſ. XCI. ex militibus ſe cognoviſſe, dum per fluvios ducti fuerunt genitalibus aqua frigida contactis, effæminatiores eſſe redditos.

5. *Figura teſtium,* tutelæ & viciniæ cauſa *ovalis*, propter tumores, vel excreſcentias ſupervenientes ac ulcera vitiatur, quin & ob vaſa propinqua vel interna, magis vel minus turgentia, in aliam formam mutari poteſt, uti hoc cum aliis Autoribus pluribus in morbis venereis aliisque obſervare potuit Regner. de Gräff in Tractat. I. de virorum organis generationi inſervientibus p. m. 14.

6. Nec minus eorundem *ſuperficies glabra* & *æqualis* tunc vitiari ſolet, ceteroquin à tubulis ipſis interioribus interpoſitisque glandulis, nec non membranis exterioribus malam conformationem nactis morbidæ circumſcriptioni obnoxia.

7. *Magnitudo teſtium naturalis*, quæ circiter in viris inſtar exigui ovi gallinacei, vel majoris columbini eſſe cenſetur, adeo generatim equidem determinari nequit, utpote ſæpius tùm pro corporis proceritate, tum veneris uſu, vitæque genere aliisque cauſis concurrentibus varians, ſicubi tamen moleſtiam aliquam aut ſub ingreſſu, aut ſeſſione, aut equitatione pepererit, aut brutorum majorum amplitudini par fuerit, non immerito pro *morboſa* aut ad minimum *extraordinaria* habenda erit, ſicuti Petrus Laurembergius in Colleg. Anatomic. Exercit. VIII. §. X. 1. recte idcirco ſtatuit oportuiſſe eum penſilibus probe peculiatum fuiſſe, cujus colei pependere dupondium, teſte Satyrico ita jocante:

Ergo exſpectatos & juſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres.

Similiter Fel. Platerus Obſervat. lib. I. p. m. 6. de homine corpore adeo obeſo & vaſto, ut vixdum pedes progredi & incedere poſſet, memorat, teſtes ipſum admodum magnos & ponderoſos habuiſſe, capitis amplitudinem adæquantes, quos proin faſcia involutos, colloque appenſos geſtare cogebatur. Nec minus Laz. Riverius in Obſervationibus à D. Petro Paſcequo communicatis numero XLIV. de quopiam refert, teſticulis adeo magnis à natura dotato, ut multo intervallo ſuperarent magnitudinem teſticulorum equi. Inſuper Celeberrimus Hartmannus Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. X. Obſ. CLVI. teſticulum ex contuſione ad magnitudinem capitis excreſcentem cum peculiari oſcheo-didymohydro-ſarco-cele, & Illuſtr. Dn. D. Franck de Franckenau, teſticulum ſcirrhoſum, magnitudine vix ovo ſtruthionis cedentem M. N. C. Dec. III. Ann. I. Obſ. CXXII., deſcribunt.

8. Viceverſa *teſtium magnitudo imminuta* etiam cum generationis læſione p. n. deprehenditur, ſive à primo ortu, ſive à violentâ compreſſione, aut aliis de cauſis ſubnata atrophia, aut medicamentorum ſeminis turgeſcentiam reſtinguentium incauto abuſu, aut omnimoda rei venereæ abſtinentia inſequatur, ſic ex fide Vidii de curat. membratim c. 2. novimus, monachum in agro Barcinonenſi teſtes quidem à nativitate habuiſſe magnitudine naturali, at progreſſu temporis, ob votum caſtitatis inviolabiliter ab eo multis annis obſervatum, fere contabuiſſe, vaſaq; ſpermatica ita exaruiſſe, ut cadavere poſt mortem aperto exſiccatorum nervorum ſeu potius durorum ligamentorũ præ ſe tulerint imaginem.

9. Nec minus *incrementum præternaturale Teſtibus* accedit à variis *tumoribus*; hos vero inter mox nobis obvenit *inflammatio*, cum dolore lancinante & pulſante, vicinarum partium rubedine ac tenſione, febre, nonnunquam etiam delirio (uti in Studioſo quopiam heic depre-

prehen-

prehendimus) ſtipata, à ſanguinis ſulphureo-ſalini acrioris & fervidioris impetuoſiori per arterias ſpermaticas affluxu, ac intercepto ibidem motu per venas reciproco, hincque eveniente extravaſatione, poſt prægreſſas varias cauſas procatarcticas, teſtium cumprimis concuſſionem, aut violentam agitationem, aut compreſſionem emergens, exempla vid. Miſcellaneor. Natur. Curioſor. Decur. I. Anni IX. & X. Obſ. CLVIII. Decur. II. Ann. VI. Obſ. XXXII. Paullini in appendic. Decur. II. Ann. X. Obſerv. III., *quam* diſcuſſis per medicamenta topica moleculis ſanguinis tenuioribus, & relicto craſſamento ſeroſo-lymphatico viſcoſiori promte coagulabili, vel tali ab ipſo ſanguine pituitoſo & tartareo-ſalino ſponte illuc depoſito, aliquando excipit *ſcirrhus* tumor durus prementi digito cedere renuens, confer. Plateri Obſervat. lib. III. p. 680., nunc cum hebeti doloris aliqualis ſenſu, nunc absque eodem obtingens, denegata ſeminis prolifici generatione & diſtributione *ſterilitatem* pediſſequam habens. Huc etiam referri debet *Sarcocele, carnoſa teſtium hernia*, dura, ſenſim incrementum, ſine inguinis prævio tumore, ſumens, ab effuſis ſucci chyloſi nutricii per fibrillas tunicarum eosdem involventium nerveas ac carnoſas abruptas, divulſas, aut dilaceratas, gelatinoſis moleculis, in carnis ſpeciem concreſcentibus, reſultans, modò cum modò ſine dolore affligens, modò benignam modò malignam & cancroſam indolem induens, tùm & *hydrocele, hernia teſtium aquoſa*, ab effuſo inter tunicam nerveam & erythroidem vel ipſam teſtium ſubſtantiam ſero lymphatico, ejusdemque per vaſa lymphatica propria intercepto conſueto refluxu originem ſuam accipiens, ac per fluctuationis aliquam ſenſibilem perceptionem lucidamque pelluciditatem ſeſe prodens, nonnunquam à ruentibus deorſum per viam in pe-

ritonæo patefactum antea in abdominis cavo collectis aquis proſiliens; nec non *pnevmatocele* ſive *hernia flatuoſa* ab incarceratis intra teſtium tunicas halituoſis ſanguinis & ſeri roris q; nervei particulis aſſurgens, qualem legetis apud Martinum Rulandum Curationum empiricarum Centur. IX. Cur. LXXV.; porrò hîc obvenit *cirſocele* ſive *hernia varicoſa*, qualis proprie appellatur valvularum in venis ſpermaticis teſtium nodoſa & inæqualis protuberantia, propter easdem nimium à ſanguine craſſiori tartareo-ſalino incumbente & tardius refluente relaxatas, & ordinariam ſuam contractionem obire ineptas, eveniens; nec indicta relinquenda erit *ſpermatocele* ſive *hernia ſeminalis* à ſemine intra teſtium & epididymidum vaſorumq; deferentium tubulos ſpirales ultra modum collecto illosq; plus æquo expandente obtingens.

10. Adhæc ſub *teſticulo ſacculum craſſum* ſero limpido repletum Miſcellan. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VII. Obſ. XI. conſiderandum nobis exhibet; teſticulum à contuſione *cartilagineum* relictum ad capitis magnitudinem ſeſe extollentem Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſervat. CLVI. proponit. Riverius in allegatâ ſuperius obſervatione, ulcere poſt caſum ab equo facto deterſo, teſticulorum fruſtula omninò lapidea deciſſe ſiliceamque duritiem æmulata eſſe, & malleolo in multas partes, ut ceteri lapides, diſſiliiſſe, ſubdidit.

11. In *numero deficiunt teſtes*, quando μονόρχεις vel ab ortu *unicum* tantum obtinent teſtem, id quod de Romanorum belli Ducibus Sylla & Cotta autore Ario Menandro proditum legitur, aut poſt vulgatam herniæ inteſtinalis ſectionem itemque caſtrationem, eundem *ſolum* retinent, pro ægris tamen haud habendi, ſi, quod ſæpius notavimus, nihilominus ſtrenue veneri litare poſſint; ſed & *excedunt*, dum τριόρχεις viſi ſunt, quales

les tamen à Rolfincio in ordine ac methodo generati-
ni dicatarum partium Part. I. c. XI. p. 35. ſcite admo-
dum pronunciantur vel *vere* vel *apparenter* tales, atque
poſtremi rurſum duplices notantur, dum vel epididy-
mis ita laxo nexu juncta eſt cum teſtis corpore, ut
teſtem mentiatur, vel plexus quidam vaſorum appa-
ret teſtis æmulus, etenim Fallopius illos, quibus epi-
didymis laxiori nexu jungitur, τελόρχεις haberi cenſuit
in Obſervationibus; antehac autem à Cœlio Rhodigi-
no lib. XXIV. Lection. antiquar. cap. IV. relatum no-
vimus, Bergami familiam Coleonum illuſtrem tres te-
ſticulos quaſi familiæ ſuæ proprios oſtentare, plura
exempla vid. apud Fernel. lib. I. de partium morbis &
ſymptomatibus c. 8. Foreſt. lib. XXVII. Obſerv. XV. in
ſcholio, Daniel. Sennertum Med. practicæ lib. III. part.
IX. Sect. I. c. II., quin πένταρχον etiam quempiam memo-
rat Miſc. Nat. Cur. Dec. III. Ann. V. & VI. Obſ. LXXXIX;
in illis tamen morbum haud inculpaverit quiſpiam
ullum, nulla hinc eveniente notabili actionum læſione.

12. *Situs teſtium* porrò à naturali norma nonnun-
quam recedere ſolet, ſiquidem modo eorundem *alter*,
nempe dexter cutem inter & abdominis muſculos in
inguine delituiſſe repertus eſt, ab Illuſtri Academiæ
noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum
Præſide Dn. D. Schröckio Miſcellan. Natur. Curioſ.
Decur. II. Anni II. Obſervat. XIV. vel à prima nativi-
tate abdominis interiori cavo incluſus remanſit, uti
annotavit Th. Bartholin. Hiſtoriar. Anatomic. rarior.
Cent. I. hiſtor. XXXVI. modo *ambo* intra inguina ab-
ſconditi, monticulorum tamen inſtar prominentes,
Chirurgis occaſionem dederunt, conjecturandi de her-
niâ utriusque lateris, uti conſtat ex Mantiſſ. Obſervat.
ſelectiorum Felic. Plateri XLVII., ubi tamen nec illud
reti-

reticendum erit, ejuscemodi teſticulos perruptis primitivis clauſtris aut effractis carceribus ad ſcrotum temporis demum ſucceſſu deſcendiſſe, quod confirmat obſervatio de tonſoris cujusdam filio octo menſium infante, cui alter teſticulus ſub ſpecie tumoris inguinalis & Medico & parenti imponens, ſeptem aut octo menſium ſpatio ſenſim in ſcrotum delapſus eſt; huc etiam facit Actor. Hafnienſ. Ann. 1671. & 1672. Obſ. CVI. D. Brechfeldii, qua refert xviij. annorum adoleſcentem, dum ex rhedâ fortius in terram proſiliret, ingentem in ſiniſtro inguine percepiſſe dolorem, parentesque tumore in inguine conſternatos herniam metuiſſe, ſe autem accerſitum, & quod μονόρχις ſit perſpiciente, ope linimentorum & cataplasmatum emollientium id effeciſſe, ut qui hactenus in foro teſtari non poterat, nunc boni teſtis officio fungi poſſet, conferatur Kerckring. Spicileg. Anatom. Obſ. XIII., ut proin ſapientiſſimum etiam fuerit conſilium Ambroſii Paræi de Tumoribus contra naturam particularibus lib. VII. cap. XVI., qui cùm in puero à Chirurgo imperito fruſtra & miſere veluti hernioſo curato, unicum ſaltem in ſcroto teſtem ſubeſſe animadvertiſſet, ac nunquam caſtratum puerum reſciviſſet, procul dehinc ab ipſo emplaſtra & ſubligacula removeri juſſit, parentibusque edixit, ut ipſum curſare & ſaltare permitterent, quò ocioſè ceſſans promoveretur in ſcrotum teſticulus, eventu voto & ſpei conceptæ ſenſim & ſine dolore reſpondente, Similiter apud Martin. Ruland. Curat. Empiric. Cent. V. Cur. XCVII. duobus pueris alteri quidem XII. alteri XV. annorum, fratribus germanis, teſtes ſupra pubis oſſa imo ventre concluſos uſu balnei & unguenti in ſcrotum evocatos, & injecto ligamento aliquamdiu à retroceſſione detentos miraberis, nec tamen ex viarum angu-

anguſtia exitus talis impoſſibilitatem concluſeris, quin potius in mentem revocaveris, quæ Th. Bartholinus de inſolitis partus viis ſub finem apppoſuit verba: Multa certe fieri non poſſe judicantur, priusquam ſint facta; & in multis naturæ vis fide caret, in iisque occultis naturæ operibus non ratio ſemper quærenda ſubtilius, ſed cum admiratione ſpectandus effectus, fatendumque eſt multa in corporibus noſtris quotidie fieri, quorum vim naturamque perſpicere non poſſumus. Interea autem hîc ὡς ἐν παρόδῳ præpoſterum dignumque notari nobis in mentem venit à Riolano Enchirid. Anatomic. lib. II. cap. XXXV. prolatum judicium, ex illo teſtium ſitu, dum intra abdomen latitant, in divortiis viros declarari ſteriles, etiamſi validi, quia non ſunt naturali loco poſiti; quid enim obſtabit, quo minus in illis ſemen generari & per vaſa deferentia ad veſiculas transmitti poterit? Quid quod Bartholom. Cabrolius Obſ. 3. ſtupratorem plane inteſtatum produxerit, utpote cui tamen cellulas aliquas ſeminales natura conceſſerat. Conf. Paul. Zacch. Quæſt. Medico-legalium libr. IX. Tit. III. Quæſt. VI. §. 7. Conf. Gräff. Tr. de Viror. organis p. 6. & 9.

13. Ceterum teſtes ſcroto ab ortu equidem comprehenſi ſunt, propter ſpasmodicam tamen muſculorum cremaſterum vaſorumq; ſpermaticorum adſtrictionem etiam plus quam par eſt, ſurſum, verſus abdomen, retrahi ſolent. Etenim Salmuth. Obſervat. medicar. Centur. I. XIX. poſt abſceſſum renis dextri, inflammatione epatis ſuperveniente, dextrum teſticulum poſt aliquot dies intra inguen retractum, nec minus in puero ab alio calcibus circa teſticulum petito eundem ad pubem revulſum vidit; tum in alio ſiniſtrum una cum hernia inteſtinali repoſita intra abdomen revolu-

tum ejuſd. Cent. Obſ. XCI. annotavit; & Centur. III. Obſerv. LXIII. retulit, ſibi aulam tranſeunti quendam conqueſtum eſſe de dolore tractivo, quaſi per filum, vaſorum ſpermaticorum teſticuli ſiniſtri, quem cùm ex immoderata venere obortum ipſemet putarat, neglexit, ſubſecuta mox teſticuli intra peritonæum retractione.

14. *Vulnera Teſtibus* inflicta, abſolute lethalibus equidem haud accenſenda, ſi tamen à globulis ſclopetorum evenerint, cum inſigni impetu adactis, propter dolorem exquiſitum, inflammationem, vigilias pertinaces, febremque acutam, inſequentes, tum & relictam eſcharam gangrænæ ulterius ſerpenti facile obnoxiam, periculoſis nihilominus annumeranda ſunt.

15. *Ulcera* in *Teſtibus*, à lue venerea vel inflammatione & contuſione prævia erumpentia, medelam etſi non absque difficultate recipiunt, vid. Guil. Fabr. Hildanus Centur. IV. Obſ. LXXX., nec minus *abſceſſus* curati memorabile exemplum in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. IX. & X. Obſ. CLVIII. prolatum eſt; quin & *gangrænæ* curatæ exempla Mœbius in Fundament. Medicam. Phyſiologicis p. 499. & Foreſtus lib. XXVII. Obſ. Chirurgic. VI. propoſuerunt.

16. *Contuſio teſtibus* admodum infenſa deprehenditur, inflammationem, ſcirrhum, ſeminisque elaborationem læſam, ac gangrænam inferens.

17. Sub *caſtratione* denique & *vulgata* agyrtarum *herniotomiâ* teſtes reſcinduntur, hincque homines evadunt *Evnuchi*, à τὸ εὐνὴν ἔχειν à *cuſtodire* dominæ *lectum*, vel quaſi ἐυ νȣ̃ν ἔχειν *bonam mentem* i. e. illecebris venereis non contaminatam *habere* denominati, quales etiam *Spadones* dici conſueverunt, ἀπὸ τȣ̃ σπᾶν, & violenta quaſi

teſtium

teſtium evulſione , vid. Theophil. Boneti polyalthes Tom. II. p. 1151.; leguntur verò alii etiam denominati Thlibiæ ἀπὸ τῆς θλίψεως à contritione, quibus teſticuli contriti ſunt, item Thlaſiæ ἀπὸ τῆς θλάσεως à contuſione, qui teſticulos habent fractos & contuſos , veteres namque fiſſa ferula conprimebant teſticulos , & ita paulatim eosdem confringebant, idque optimum caſtrationis genus eſſe reputavit Mago apud Columellam l. VI. c. XXVI. allegatum à Mœb. Fund. Phyſiolog. p. 499., eò quod contritis tubulis ſeminalibus, & quoad ſitum ordinemque inverſis, ac proculdubio divulſis & dilaceratis, ſeminis ſecretionem & ad veſiculas ſeminales per ſolitas vias diſtributionem tali modo intercipi probabile ſit; ſicut ſi novelli teſtes frangantur , certo id eventurum philoſophus olim ſibi perſuaſerat, & Hippocrati in lib. de Genitura t. III. idem viſum erat, ita ſcribenti: Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς, evnuchi proptereà non coëunt, quia genituræ tranſitus ipſis ſublatus eſt: nihilominus quia ſub iſto caſtrandi modo facile evenire poteſt, ut maneant aliquæ viarum integræ, & quos ſpadones pueros feminis cuſtodes adhibuiſſent , eos adultos poſtea cum illis in adulterio deprehenderint , ideo teſtibus deinde cœperunt mariti capere mox evnuchos, quo ſecurioribus ſibi eſſe liceret, eruditè annotante Lindeno Med. phyſiolog. Cap. VII. Articul. III. §. 40., imò Aſianorum barbaria cum neque ſic ſibi ſatis cautum experiretur , progreſſus fecit in crudelitate , & totius virilitatis amputatione ulta flagitium fuit , ut memorat Busbequius Epiſt. III. Interea num relicta & præſente nota virili evnuchi nihilominus poſſint cum feminis libidinari , ſi quis ex nobis reſciſcere vellet? affirmative reſpondendum foret,

ſi publicæ famæ fides relinquenda eſſet, hinc, allegante C.Hofmanno inComment. adGal. lib. XIV. deV. P. 1034., at pol ego, inquit illa apud Afrum in Evnucho A. 4. h. 3., amatores audieram eſſe mulierum eos maximos, ſed nihil potuiſſe, & apud Philoſtratum lib. I. legitur bella hiſtoria Evnuchi cujusdam regii, in adulterio deprehenſi; ab influente ſiquidem intra corpora nervoſa ſanguine ſpiritibus turgido inflata corpora nervoſa haſtam virilem equidem erigunt, & uti Illuſtris Scaliger de Subtilit. CLXXV. 2. p.342. ſcribit, evnuchis penis flatu urgetur, ſed ſine ſemine, hoc namque ipſis deficit, quicquid in contrarium ſtatuant Ariſtoteles & Albertus magnus, adeoque ſi quicquam humiditatis etiam excernant, ſeroſi humoris ex proſtatis aut veſiculis fortean etiam ſeminalibus portio tantum ſtatuenda erit, ad prolificationem inepta, unde ut eſt apud Scholiaſten Juvenal. Sat. VI. v. 364.

-- -- *Si quando ad prælia ventum eſt,*
Ecce quidem ſtipulis magnus ſine viribus ignis
Incaſſum furit, -- -- --

dum nihilominus cum Ariſtotele & Accorambono ἀκριβῶς Caſp. Hofmannnus in adducto ſuperius loco num. 1035. cenſuit, ejuscemodi mutilis non ſeminis emiſſionem, ſed ſpiritum, qui titillationem facit, voluptatem excitare, δῆκελον quippe hanc veriſſimam eſſe ipſemet fando accepi à Perilluſtri quodam marito, ob ſcirrhum teſtium conſummatum nunquam vel tantillum ſeminis effundentem, in συνȣσίᾳ conjugali nihilominus ex auræ cujusdam blanda exploſione delicias facientem.

18. Atque ſic perluſtrata *Teſtium* præternaturali diſpoſitione proximum eſt, ut, quid circa *Epidymides morboſi* obvenire ſolet, disquiramus. Præterquam igitur

tur quod *epididymides* laxiori nexu teſtibus incumbentes flexuoſo ſuo ductu, aut à ſeminis copia aut retardato progreſſu turgidiori reddito, ſingulari prominentiâ quandoque mentiantur *teſtem gemellum*; ſi intra illas *ſeminis* ad vaſa deferentia *iter* per obſtructionem, compreſſionem aut alias cauſas intercipiatur, denegata ejusdem ad veſiculas ulteriori diſpenſatione ſterilitatem relinquunt, ex ſeminis inopia natam, ſicuti ipſis remanentibus ſalvis, absq; teſtibus etiam fœcunditatem ſubſecutam in Diſſ. Anatomico-phyſiologicis noſtris ad Hornii Microcoſmum annotatis p. 274. comprobavimus. Ceteroquin autem afflictis teſtibus neceſſe eſt propter continuitatem ac contiguitatem epidymides in conſenſum ac συμπάθειαν trahi, ut eapropter rarius *morboſorum pathematum* in epididymidibus viſorum ſeorſim fiat mentio.

19. *Veſiculæ ſeminales intemperiei* aliisque *morbis* æque ac teſtes à cauſis ſimilibus expoſitæ ſunt, *exulcerationi* verò ac *eroſioni* vel *laxitati* & *dilatationi nimiæ* unà cum *ductibus duobus ſeminalibus excretoriis* ſub *gonorrhæa* præcipue ſuccumbunt. *Induratæ & ſcirrhoſæ* eædem annotatæ deſcribuntur Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni VI. Obſ. XXXIII. & *calculus* ibidem in fure repertus Decur. II. Anni VI. Obſ. LXVIII. proditur.

20. *Glandoſum* adhæc *corpus*, in quopiam involuntario ſeminis fluxu laborante, Patavii diſſecto, cum divideretur, non minus quam teſtes ipſos *ſemine* completum equidem tradit Veſalius lib. V. cap. XIII. de humani corporis fabricâ, ſed ex noſtra conjectura procul dubio corrupto magisque ſeroſo-mucaginoſo. *Idem* etiam in Federico Triviolo diſpoſitorum equorum Mantuæ Magiſtro *lapidem infixum* continuit, ut propterea ſemen niſi paucum admodum aquoſumque potuerit

tuerit excernere, ſicuti teſtatur Marcellus Donatus lib. IV. de Medica hiſtoriâ mirabili cap. XXX., & in Johanne Maria Facino Medico Mantuano, Cornelium Manilium Chirurgum lapillum ibidem etiam inveniſſe puſillum, ſubdit.

21. *Ductus* bini *ſeminales excretorii* à veſiculis ad urethram proxime exporrecti, aut à *ſeminis* nimiâ *quantitate* plus ſolito expandi, aut ab ejusdem *tenuitate aquoſa* relaxari, aut ab *acrimonia* modo *ſcorbutica* modo virulenta *venereâ erodi* ſeſe patiuntur cum inevitabili involuntario *ſeminis ſtillicidio:* quemadmodum etiam *caruncula* oſtiis modo dictorum ductuum ſeminalium excretoriorum ſuſcipiendis & firmandis ac blande comprimendis alioquin deſtinata, ſi vel à cathetere, cui in veſicam deducendo facile ſe opponit, *disrupta*, vel acrioris excrementi fluxu *eroſa* fuerit, inemendabilem gonorrhœam accerſit, aliàs autem *ipſa* à transeuntis ſeminis *corruptela ſeptica* fibrillarum ſejunctionem indepta in *hyperſarcoſin* excreſcit, aut medicamentis aut ferro tollendam.

22, Ad *ſcrotum* nunc tantisper divertere lubet *variis* non minus *morbis* conflictatum; infenſum quippe eidem malum eſt *inflammatio* vel à teſtibus *communicata*, vel à cauſis propriis talem gignere ſolitis *ſeorſim genita*, cum notabili dolore rubore, ac febre, vid. Foreſt. Obſervat. lib. XXVII. Obſ. III.

23. Diverticulum etiam ibidem inveniunt *herniarum* diverſæ *ſpecies*, in antecedentibus à nobis recenſitæ; non poſſumus verò non hîc mentionem facere oſcheoceles horrendæ, quam poſt illam enormem in Miſcellan. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. VII. Obſerv. CCXLII. à nobis exhibitam, in Viro generoſa ſtirpe proſato notavimus, qui bubonocele primum affectus,

ſen-

ſenſim ſenſimque ex bracherii idonei neglecto uſu in- incrementum ſumente, demum ſub lapſu graviori no- cturnis ſub tenebris proceriorís corporis facto ſupino, maximam inteſtinorum molem in ſcrotum mox dela- bi ſenſit, ita quidem ut ſcrotum ultra genua diſtractum, venis ſanguiferis tumidiuſculis innumeris obductum, abdominis amplitudinem æmulari viſum ſit, tanto cum pondere, ut eidem ope ſubligaculi à collo penduli ſub- levando miſerrimus Vir vix par eſſe potuerit, ſed vi- ribus paulatim dispereuntibus morti ceſſerit. Conf. Job. van Meckren Obſervat. Medico-chirurgic. poſthu- mar. cap. V. Fel. Plater. Obſervat. lib. III. p. 737.

24. *Tumorem ſcroti aquoſum* à bubonibus venereis per inunctionem retropulſis caput pueri æquantem ſiſtit Miſcell. Nat. Curioſor. Dec. I. Anni VIII. Obſ. LXVIII. *Tumorem flatuoſum* Job. van Meckren in Obſervat. poſthum. cap. IV. adducit, conf. ejusd. Obſervat. Me- dico-chirurgicarum cap. LI. Smetius Miſcellan. lib. X. p. m. 547.

25. *Vulnera ſcroti* parum periculi in receſſu per ſe habent, ut adeo pro hydropicorum illuc effuſo aut ſub hydrocele collecto ſero lymphatico ejusdem paracen- theſis inſtitui ſoleat, de qua leg. Nicol. Tulpius Obſer- vat. Medicar. lib. II. c. XXXIX., Horſtius Operum Tom. II. lib. VIII. p. 435. & 439., Scultetus in Armamentario chirurgico, & alii chirurgi paſſim.

26. *Quin* & per *abſceſſus*, *vulnera* ac *ulcera* imo ſuper- venientem etiam *gangrænam* abſumta notabili ſcroti portione ægros cum ſanitate in gratiam rediiſſe, Mi- ſcellan. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. III. Obſervat. CXLVIII, Hildanus Obſerv. Cent. V. LXXVI, ac Bartho- tholinus Hiſtor. Anatom. Centur. VI. LXIX. Stalpart.

van

van der Wiel Obſerv. rarior. Centur. I. Obſ. LXXXV. aliique hîc citati Autores confirmant.

27. *Moleſtum* magis quàm *pernicioſum* malum habetur *Scroti* excoriatio & *intertrigo* aut ab attritu aut ſeri ſalſuginei decubitu emergens. Rarioribus denique obtingentibus quis non immeritò annumeraverit, in quopiam hernia inteſtinali laborante poſt mortem in *ſcroti* fundo multum *pinguedinis* appoſitum, & ileon inteſtinum vaginali tunicæ plurimarum fibrarum interventu firmiter adnatum, à Regnero de Gräff de Virorum organis p. 16. viſum, tùm & *lapides* à G. F. Hildano Centur. VI. Obſerv. LVII. ibidem repertos.

28. Reliqvum nunc eſt, ut ad *Membri*, à quo *Viri* denominamur, *Pathologicam conſiderationem* demum transeamus. Ubi quidem primum id indicare nobis lubet, *pene* quosdam ab ortu deſtitutos in publicum hoc mundi theatrum prodiiſſe, quale exemplum Schenckius Obſervat. Medicar. lib. IV. de genitalibus maſculorum Obſ. IX. memorat; Virum item quadragenarium robuſto corpore ſine penis nota viventem, lotiumque ex pila quadam fungoſa circa locum umbilici abſentis enatâ, veluti per ſpongiam ſtillando reddentem, & pro lubitu veluti lac ex papillis exprimentem adducit Th. Bartholinus Hiſt. Anat. Cent. I. Hiſtor. LXVI. cui hiſtoriæ ſimilis extat Obſervat. Miſcell. Natur. Curioſorum Decur. II. Ann. V. XLIII. de corpore carnoſo loco penis extra abdomen propendente, cuticula & cute deſtituto, undique madido, tactu ſpongioſo & tenellulo X. hebdomadas nato dolorifico, cum propendentibus à latere carunculis binis ejusdem ſubſtantiæ: ſic & Kerckringius Spicileg. Anatomic. Obſ. XII. pueri meminit trimuli, in quo nullis conſpiciendis teſticulis aut ſcroto, adfuit tantum virgæ cujus-

dam

dam imperforatæ exiguus tubus, & infra eum foramen quod caput majoris aciculæ magnitudine non exceſſerat, urinæ pervium.

29. Ludit verò ſubinde natura in partibus generationi inſervientibus, dum ſæpe quidem deficit, nec minus tamen quandoque excedit, ut adeo *gemini penis* etiam deprehendamus exempla à Th. Bartholino Centur. IV. Hiſtor. XXII. & Schenckio l. c. Obſerv. VIII. adducta.

30. Porro nec *doloris* nec *periculi* expers ſubinde obvenit *penis inflammatio*, cauſis variis, ſulphureo-ſalini fervidioris ſanguinis influxum accelerantibus, refluxumque remorantibus, tum & præcipue impuro concubitui imputanda, in *abſceſſum* & *exulcerationem* ſubinde terminari viſa, leg. Foreſti Obſ. lib. XXVI. Obſ. III. cum Scholio, nec minus *ſeroſus* & *hydropicus* ejusd. *tumor*, nunc à colluvie ſeroſa ex abdomine huc exundante, nunc à ſero lymphatico intra tunicas & vaſa in motu ſuo ibi intercepto erumpit, à nobis in tenero infante cum iſchuria lethali heîc aliquot abhinc annis obſervatus; ſimiliter *emphyſema* à ſero viſcoſo in flatus reſoluto ſubitaneum deſcriptum & depictum extat in Obſervat. XCIX. Anni III. Miſcellan. Natur. Curioſ. Decur. I. *Fungus cancroſus* in quinquagenario ex membro virili in tantam molem diſtento, ut magnitudinem capitis infantuli recens nati fere adæquaret, enatus, apud G. F. Hildanum Obſervat. Chirurg. Cent. II. XXXVI, *ganglion penis* apud Foreſt. lib. XXVI. Obſ. VIII, *verrucæ* apud Sennert. Med. Pract. lib. III. Part. IX. Sect. I. cap. IX. & Henric. ab Heer Obſ. Med. lib. I. n. VII., *apoſtema durum in radice virgæ* apud Bartholom. Montagnan. Conſil. CXCVIII., Medicinæ cultoribus innotuerunt.

31. *Magnitudo* & ſpeciatim *longitudo*, quæ ratione ſpe-

cierum, individuorum, uſus, & climatum variat, tum demum *morbifica* pronuncianda erit, ſi in cohabitatione conjugali aut ad *moleſtiam* aut *detrimentum* vergat, antepoſito radici circulo aut ſcuto quodammodo reprimenda vid. Hildanus Centur. VI. Obſ. LXI.

32. *Brevitas ſyllabæ mediæ culpationem* ſæpius meretur, neutiquam, quæ obſtetricum fabula eſt, in umbilici reſectionem minus providam rejicienda, adeoque ſi à *nativæ menſuræ* arctioribus limitibus definita fuerit, vix remediis à Fallopio libr. de decoratione cap. VIII. & Foreſto lib. XXVI. Obſ. XIX. laudatis extendenda, quæ tamen certioris efficaciæ futura crediderim in *penis retractione*, talis quippe in infante ignei caloris blando fomite, ex Obſerv. CLXXIX. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII., item in alio, facto cum carminativis fomento, ex Obſerv. L. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. II., reſtituta legitur, dum *urticarum viridium* in *inguina incuſſibus* brevitatem haſtæ virilis, ſi ſterilitas ob eam metuatur, emendari, virgamque magnificari legimus apud Menghum Faventinum Practic. Part. II. cap. de paſſion. membr. generat., atq; iisdem languentem aut ſopitam venerem excitari Petronius jamdum noverat, apud quem Eucolpio funerata erat pars illa corporis, qua quondam Achilles fuerat, & frigidior rigente bruma confugerat in viſcera mille operta rugis, lorumque in aqua, non inguen erat, hinc cum Enothea priapi ſacerdos promiſiſſet, faſcinum tam rigidum redditurum ut cornu, naſturtii ſuccum cum abrotano miſcet, perfuſisque ejus inguinibus, viridis urticæ faſcem comprehendit, omniaque infra umbilicum lenta manu cædit, conf. Th. Bartholini, Joh. Henr. Meibom. Patris, & Henrici Meibomii filii Epiſtolæ de uſu flagrorum in re Medica & venereâ.

33. *Ere-*

33. *Erectio penis voluntaria,* ſeminis in arvum muliebre ejaculationi deſtinata, diverſis modis *præternaturalis* evadere ſolet: Siquidem ſub *impotentiâ virili* vel *extincta virilitate, imminuta* aut prorſus *abolita* notatur corporum nervoſorum inflatio & turgeſcentia rigida, vel culpa ſanguinis ſpirituumq; inſufficienter influentium nec debite prædicta corpora actuantium, vel culpâ conformationis obſiſtentis organicæ in cavernulis meatibusque eorundem quærendæ, vel denique culpa muſculorum *accumbentium* ſub *contractione* ſua debiliori ſanguinem ſpiritusq; intra corpora nervoſa per venarum preſſionem non rite detinentium, vel denique culpa faſcini per illicita media injecti. Contra *eadem actio* nimium *aucta* deprehenditur ſub *priapiſmo* convulſiva membri tenſione, citra veneris deſiderium moleſta, à ſanguinis & ſpirituum corpora nervoſa muſculosque directores ſubeuntium diſpoſitione halituoſa repletiva orta, cui ſi humorum & ſingulatim ſeminis *acrimonia* ♆*eo-ſalina* nupſerit, aut per acriora & quaſi cauſtica ſtimulantia excitata fuerit, *ſatyriaſin* cum inextinguibili coeundi ardore parit, ſingularis hanc in rem eſt obſervatio à Salmuth Cent. III. XXIX. conſignata, de quodam venationum magiſtro ſene juvenculam in matrimonium nacto, ut ſtrenuum veneris militem ſe præberet, variis uſo aphrodiſiacis, alterâque ſtatim nuptiarum die mortuo, pene continuo erecto permanente. Demum etiam *depravata notatur*, quando coles lunatur, id quod Heraclii Imperatoris exemplo jamdudum innotuit, qui niſi tubulum imo ventri, quoties mejeret, opponeret, faciem ſuam permingebat, uti ſcribit Zonaras annalium libro tertio; ſimile narrat de quinquaginta quinque annos nato, cui in modum cornu inverſi flexus penis erat, Henr. ab Heer. Obſerv. Med.

 lib. I.

lib. I. Obſ. VII. plur. vid. apud Tulpium Obſervat. Medic. lib. III. c. XXXIX. Mœb. Fundam. Med. phyſiolog. p. 515. Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IX. Obſ. CXCIX. Jam verò quemadmodum in ejusmodi caſibus, ubi *membrum ſuperiora verſus incurvatur*, partim muſculorum, directorum rectius quam erectorum dicendorum, nimia facta prolongatio, partim & præcipuè fibrillarum per ſuperiorem corporum nervoſorum aream excurrentium propter obſtructionem aut compreſſionem à ganglio, tuberculo, aut duro nodo factam ulterior impoſſibilis, & fibrarum inferiorum expanſioni reluctans extenſio in culpa eſſe videtur; ita quando *membrum* ſub *erectione deorſum inflectitur*, vel dictorum muſculorum abbreviatio, vel fibrarum in corporibus nervoſis per aream inferiorem diſpoſitarum ulterius cedere neſcia inflatio, vel omnium maximè heîc ſubjectæ urethræ ſpongioſæ pars erectioni reſiſtens, aut præputium mediante ligamento ſubter balano fortiter adhærens, & veluti chorda appenſa ſuperioris areæ fibras deducens, accuſanda eſſe videtur.

34. Adhæc *Seminis* per colem *excretio* diverſimode lædi ſolet, quando vel prorſus *abolita* aut *depravata* eſt, in hominibus *glandem imperforatam* habentibus, (quos Græci ὑποσπαδιαίους dixerunt) aut per aliam *aperturam* infra frenum ſemen effundentibus, de quibus leg. Stalpartus van der Wiel Obſervat. rarior. Centur. I. Obſerv. LXXXV. cum Scholio annexo, Miſcell. Natur. Cur. Dec. I. Ann. IX. & X. Obſ. CV. Decur. I. Ann. III. Obſ. XCVII.; vel eadem *tantum non perpetua moleſta* & quandoque *dolorifica* obtingit: in *gonorrhæa vera ſimplici* ſive præternaturali & involuntario ſeminis per urethram effluxu, ſine tenſione membri virilis venereoque orgasmo, à vaſorum deferentium veſicularumque ſeminalium & præ-

præprimis ductuum excretoriorum inde ad carunculam urethræ principio præpoſitam exporrectorum nimia diſtenſione, laxitate, contractione, aut compreſſione ortâ; in *gonorrhœâ notha benigna*, liquaminis tenuis ſeroſi citra pruritus ſenſum aut membri tenſionem per urethram effluxu, in *eadem notha maligna* vel *virulenta* & *venerea*, præternaturali liquaminis ſeminalis primùm albeſcentis, dein ſubcitrini, diurno & nocturno tempore per urethram, nunc cum nunc ſine doloris ſenſu obtingente ſtillicidio, inducto à ſale fermentativo putredinali acri corroſivo per congreſſum impurum communicato; denique in *pollutione nocturnâ*, ſcil. ſeminis nonnunquam chyloſi craſſi & perfecti, nonnunquam tenuis & ſeroſi, cum tenſione pudendi & imaginatione actus rerumque venerearum, à ſeminis copia & ſpirituaſcentia elaſtica, vel acrimonia, veſiculas ductusque excretorios ſeminales ad contractionem expulſivam irritante; incaleſcentibus præſertim ſub ſtragulis partibus ſpermaticis, dependente.

35. *Excretorum vitiis* hîc etiam accenſeri poterint: *ſeminis excretio* cum alvinarum fæcum duriorum excluſione, per factam veſicularum ſeminalium compreſſionem, ſimul eveniens, aut *talis* ſub barbæ raſione in quopiam à Th. Bartholino alicubi notata, item ſeminis ſubſtantia in *flatuoſos crepitus* converſa, de qua vid. Caſp. Calderam in Tribunali Magico Medico Tom. II. Statione VII. §. 2. & Zacut. Luſit. Lib. II. prax. admirandæ Obſerv. CXXI. *flatus* item per penem ſæpe cum ſæpe ſine urina excreti, in Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IV. Obſ. XLVI. aut ob immodicum fervorem ſub congreſſu rupto circa veſiculas ſeminales aut corpus glandoſum vaſculo teneriori poſt ſemen ſuccedens *profuſio ſanguinis*, biennio abhinc in juvene quodam viſa, item

hæmorrhagia penis ſpontanea Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. III. Obſ. CCXV. legenda, *alvinorum excrementorum ſummo cum dolore per penem egeſtio* in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Obſ. LXXV. propoſita. Interea ſingularem naturæ providentiam demirari par eſt in Studioſo, in glandis apice, duos meatus, alterum ſemini, alterum urinæ paratum, apud Veſalium lib. V. c. XIV. de humanâ corporis fabricâ.

36. *Vulnera veretro* inflicta ob ſpongioſam corporum nervoſorum ſubſtantiam curatu difficilia, ob ſenſationem exquiſitam *dolorifica*, ob vaſa numeroſa ſimul ſauciata hincque evenientem hæmorrhagiam & inflammationis metum *pernicioſa* cenſentur. Nihilominus ex Benivenio refert Schenckius l. c. Obſ. XX. monachum ob caſtitatis zelum colem ſibi ad pubem usq; amputaſſe, teſtatur etiam Franc. Ronſſetus L. de partu Cæſareo c. VI. Sect. IV. vidiſſe ſe plures maniacos ac melancholicos, qui ſibimetipſis tam teſtes quam virgam præſecuerint, denique Cardanus autor eſt Comment. in Lib. Hippocratis de aere, aquis & locis lect. 62. t. 9. ſolere Turcas multis tota virilia reſecare, qui ſuperſtites tamen maneant.

37. *Ulcera* qualia ſint cenſenda, ex antedictis colligere in promtu erit; adeoque *pene*, poſt validiorem à maniaco arrepto filo factam conſtrictionem, *gangræna* mox *ſphacelo* correpto, ſicque dimidia parte abſciſſo, mutilum tamen ſuperſtitem manſiſſe narratur in Scholio ad Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Obſ. LXXV. *Cancrum penis* videſis in Obſerv. CXXV. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Anni III.

38. *Præputium* demum afflictiones varias nobis ob oculos ponit; eas autem inter primo recenſemus *phimoſin*, impeditam præputii à *balano* ſive *glande penis* detractionem

nem, (à quâ tamen Turcæ, Judæi, ceteriqúe recutiti, qui ſecundum Juvenalem Satyr. XIV. v. 99. præputia ponunt, liberi ſunt) inductam aut propter idipſum carnea mole ſeu tubere nimis turgidum, vid. Caſp. Welphium citatum à Schenckio lib. IV. de part. genital. Obſerv. XV., aut propter excreſcentem poſt læſionem externam violentam cicatricem, tandemque callum juxta Ballonium lib. II. Conſult. V. p. 211., aut propter fibras præputii à ſordibus viſcidis purulentisque ſubtus collectis, itemque à nimia coëundi prurigine & tentigine, nec non ſuſcepto fermento venereo acri corroſivo, eroſas ac ruptas inſequente conſolidatione præputium contrahentes, aut præputium per ſe mediante ligamento ſub balano arctius connexum, vid. G. F. Hildani Centur. III. Obſerv. LIV: nec minus *paraphimoſin* indicare operæ pretium erit, eam ſcil. *glandis à præputio detracto denudationem*, ut nequeat denuo retrahi, utplurimum aut à præputii ſub violentâ prima contentione à frænulo abrupti, & inflammatione tumefacti, aut ulcuſculis virulentis obſeſſi, aut à ſeri halituoſi decubitu inflati, fibris motionem & preſſionem aut tenſionem nullam admittentibus relictam.

39. Veslingius *αὐτόπτης præputium* Ægyptiorum Arabumq; puerulis *ſuperius immodicè excreſcere*, plurimumque excreſcendo attenuari ſcribit Syntagm. Anat. cap. VI., ut non minus ob periphymoſis metum, quàm ex religionis præſcripto partem ejus abſcindere cogantur; ſubditque ab illius reſidua portione perforata annulum geſtare enormem, quotquot apud dictos populos ſerio caſtitatis voto puritatis æſtimationem tuentur. Antiquitus impoſita *fibula* cautum illud fuit, quali etiam Comœdis & Cytharœdis extrema virilium pellis illigabatur, ad conſervandam vocem, quæ venere mutari & corrumpi ſolet, quo alluſit Martialis lib. XIV. Epiſt. CCXV.

Dic mihi ſimpliciter, Comœdis & Citharœdis
Fibula quid præſtat?

Inſibu-

Inſibulandi verò illos modum legimus apud *Corn.* Celſum l. VII. de re Medica c. XXV. Cæterum ætate provectiores liberabantur fibula, quod refibulare dicebatur, quo reſpexit Martialis lib. IX. Ep. XXVIII.

--- *Jam pædagogo liberatus, & cujus*
Refibulavit turgidum faber penem,

plura leg. in Acia Cornelii Celſi propriæ ſignificationi reſtituta à Joh. Jacobo Chiffletio p. 8. & 9.

40. Atque ita *præcipuas partium genitalium maſculinarum* à ſtatu naturali *aberrationes* contemplati ſumus, ſed memorem etiam nobis vellicant animum *Hermaphroditi* ſive *Androgyni*, duplex & utriusque ſexus genitale oſtendentes, ita tamen, ut quandoque ſexus ſint minus diſtincti, & vel ad neutrum vel ad utrumque commode ſatis referri queant, vel dubium dimittant inſpectorem: Ex tali cenſu proculdubio fuit, cujus deſcriptionem Marius Grapaldus lib. 2. Lexic. cap. 5. ſeq. epigrammate exhibuit:

Cum mea me genitrix gravida geſtaret in alvo,
Quid pareret fertur conſuluiſſe Deos.
Mas eſt, Phœbus ait, Mars fœmina, Junoq; neutrum,
Cumq; forem natus, Hermaphroditus eram.
Quærenti lethum, Juno ſic ait, occidet armis,
Mars cruce, Phœbus aquis, ſors rata quæq; fuit:
Arbor obumbrat aquas, aſcendo, decidit enſis,
Quem tuleram caſu, labor & ipſe ſuper:
Pes hæſit ramis, caput incidit omne, tuliq;
Femina, Vir, neutrum; flumina, tela, crucem.

Similiter Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. CCLIII. deſcriptus & delineatus cernitur hermaphroditus Caſpari & Marthæ nomine inſignitus; & Decur. II. Anni III. Obſ. LXV. recenſetur femina, quæ intra pudendum muliebre ſuperiori in parte geſſerat membrum virile non perforatum, & ſine præputio, deficientibus nymphis, & collo uteri anteriore exiſtente cartilaginoſo duro; ſingulare adhæc exemplum recenſet Kerckringius Spicileg. Anatomic. Obſerv. XII. de puella ſeptenni & alia famoſa Angla Anna Weyde dicta. Ubi quidem non poſſumus non animadvertentes contra Galenum l. II. de ſemine c. 3. in fine negantem, hermaphroditos utriusque ſexus genitalibus uſos dari, provocare ad exempla Miſcell. Nat. Curioſorum Decur. I. Anni II. Obſerv. CCIII. in Scholio, & Anni III. Obſ. CLXVIII. evolvenda.

Specimen IX.

§. 1.

GEnerationi ſacras partes, prout in ſexu maſculino obveniunt morbis & ſymptomatibus diverſis obnoxiæ, poſtquam expoſuimus, proximum nunc eſt, ut *ſpeciei propagationi in ſexu femineo* deſtinatas *partes* pariter diſpiciamus, quatenus ad *præternaturalem ſtatum* deſciſcunt. Obſervaturi autem & hîc ordinem, quem in Sectionibus publicis aliàs tenere conſuevimus, primum *vaſa præparantia* communiter dicta rimabimur, qualia tametſi à *morboſa ſorte*, aliis *vaſculis ſangviferis communi* non ſint exemta, hujuſcemodi tamen rara admodum apud Scriptores pathologicos fit mentio, dum interea nec improbabile nec impoſſibile fore credimus, ut dicta *vaſa* à *ſanguine* vel in nimiâ *copia* per *arterias* affluente, vel *non libere* per *venas* ſocias refluente, ſed in commeatu reciproco variis de cauſis intercepto, plus æquo *diſtendantur*, & *varicoſa* reddantur, vel à *coagulo* ſanguineo-grumoſo, lymphatico-viſcoſo, tartareo-ſalino, *obſtruantur*, vel à partium vicinarum incumbentium *tumore* comprimantur, vel à cauſis quà internis quà externis violenter tendendo, rumpendo, rodendo, lacerando intentatam ſibi *ſolutam unitatem* patiantur.

2. Morbidas ſpecies Naturæ conſulti in *ovario femineo* ſæpius ſpectant, id namque à ſanguine ſulphureo-ſalino fervidiori bilioſo extravaſato *inflammationem* ſuscipit, *hyſtero-maniam* ſecum nonnunquam inferre potentem, ſed & in alios excreſcit *tumores*, ſic Cl. Hartmannus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXIII. in herniosâ & aſciticâ femina idem deprehendit quoad *exteriorem* formam anfractuoſorum ductuum impl-

plicata ſerie conſpicuum, qualem inflatis ſpermaticis in epididymidibus maſculorum eſt obtinere, *diſſecti* vero *anfractus* incurvatam variisque rugis condenſatam monſtraſſe tunicam albam, *reliquo corpore carneo* ſolido; & Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCIX. recenſuit, *teſtem dextrum* tumore magnitudinis pomi borsdorffeeriani mediocris diſtentum, cum exterioribus lividis latis maculis cancroſi corporis inſtar alicubi expanſis, communem vero ejusdem *tunicam*, extra ordinem denſam, coagulum quaſi ſebaceum fibroſo-album ſubſtratum habuiſſe, & ſub hoc demum plurium glandularum congeriem in lucem prodiiſſe; ita *dextrum* quoque *teſticulum* ſive *ovarium* ad pugni magnitudinem distentum Steph. Blancardus Collectan. Medico-Phyſic. P. I. Obſ. 28., & Anatom. practicæ rationalis Cent. II. Obſ. 99., quin in hydropica capitis infantilis magnitudine æmulum Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. III. Ann. I. Obſ. XCII. Excell. Adamus à Lebenwaldt, annotaverunt; prominulum ex teſte dextro majori globoſum corpus magnitudine ceraſi carneâ facie enatum, pure fœtido inſtar amurcæ repletum memorat Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni V. Obſ. LXXV.

3. Stupendum *ovarii* hydropem legimus deſcriptum Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. IX. Obſerv. CXXXVI. confer. Decur. II. Ann. X. Obſ. XXVII. Exc. Harder. in Apiario Obſervat. Med. Obſ. LXXXVII. Dn. Juſtus Theodor. Schorkopff in Diſp. Medic. Inaugurali de hydrope ovarii muliebris, qui §. XVI. ex communicatione Medicorum Comitis Excellentiſſimi, Beati D. D. Wepferi, diverſorum S. R. I. Elector. Princip. & Reipubl. Scaphuſienſ. Archiatri celeberrimi meminit duarum feminarum, quæ affectu hoc detentæ ſingulæ poſt mortem ultra libras CXX. ſeri exhibuerunt,

& ve-

& vetulæ cujusdam ſexagenaria majoris, quæ tumorem in ovario geſtaverat mole & contentorum copiâ his majorem ultra XX. annos, nec tamen ab hoc, ſed à pleuritide malè tractata diem ſuum obierat. Sicuti autem rationi conſentaneum videtur, ejuscemodi hydropem ſenſim induci à lympha per vaſcula lymphatica plus æquo diſtenta & rupta inter membranaceum ovarii ambitum effuſa; ſive ejusdem lymphæ copia, & propter alibi interceptum liberum per vaſcula ad- & evehentia propria commeatum ad ovarium uberior factus affluxus, ſive lentor viſcoſus cachecticus, ſive acrimonia ſalino-corroſiva & ichoreſcentia cauſæ antecedentis rationem habuerit, ſive abdominis concuſſio, conſtrictio, lapſus, contuſio, temerarii & intempeſtivi parturiendi niſus aliæque cauſæ violentæ externæ meatuum & pororum in ovario ovulis ac vaſis lymphaticis ordinem turbantes & ſolutionem continui illis intentantes præceſſerint; ita *hydatides* etiam in ovario ſæpe conſpiciuntur, quales ab extravaſata lympha folliculi proprii ambitu circumſcripta, aut eadem inter fibrillas membranæ ovarium obtegentis effuſa hancque in veſiculas attollente, aut ipſis etiam ovarii lymphaticis vaſculis propter obſtructionem in veſicularum ſpeciem elatis emergunt, & in cadavere infanticidæ humore limpidiſſimo repletæ, numero tres magnitudine ovula ſeminalia vera ſuperantes, magis pellucidæ, & à membrana exteriori teſticulum ſive ovarium dextrum, quâ parte uteri fundum recipiebat, involvente erumpentes proximeque ſibi invicem accumbentes à me in Theatro Anatomico noſtro Altdorfino publice aliquot abhinc annis demonſtratæ ſunt, quam obſervationem etiam inſerendam conceſſi Miſcell. Natur. Cur. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCVII;

 ad-

adhæc *veſicam ovalem* humore lymphatico turbido repletam in *ovario dextro* anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum nonageſimo primo, in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IX. Obſ. CCXXIV. Fig. XXXIX. p. 415. æri inciſam, *ſimilemq;* ſuperioris anni menſe Martio ſub Anatome corporis feminei publica in ovario *vaſculis ſanguiferis retiformibus exterius obductam*, heic loci deprehendi, & philiatris noſtris demonſtravi. Cl. Nuckius in Adenographiâ curioſa c. IV. annotavit *ovariorum* etiam dari *tumorem hydropicum*, *lymphâ peculiari ſacculo incluſa*, atque ex relatione Anatomici olim excellentiſſimi Caroli Drelincurtii recenſuit, in muliere poſt extractas ope paracentheſios 40. aquæ pintas, & ſeparato teſticuli ſiniſtri tumore teſtem inſuper pependiſſe libras decem, utpote totum tuberoſum, & ex veſiculis ſeminariis ad illam magnitudinem accretis compoſitum, quarum aliæ humorem ſeroſum & limpidum, aliæ ſeroſum ex flavo nigricantem, aliæ ſerum glutinoſum melli non abſimile, aliæ liquorem gelatinoſum transparentem continuerant, rurſus aliæ erant gypſeæ, aliæ grumoſæ, aliæ coriaceæ, modo nucis, modo columbini, modo gallinacei ovi, quinimo pugni magnitudinem adæquantes.

4. Singularis prorſus eſt obſervatio Celeberrimi *Albini* in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. numero XCIV. legenda, de puerpera juvencula pridie puellam enixa, alium adhuc mortuum in utero habente fœtum, quæ cum fatis conceſſiſſet, non ſolum exhibuit *teſtes ovis turgidis pellucidis & copioſis refertos*, ſed præprimis notabile ex *dextro teſte pollicis latitudine medianti-bus vaſis ſanguiferis verſus Tubam Fallopianam pendulum ovum*, piſi magnitudine vaſis ſanguiferis copioſiſſimis refertum. Ubi mihi ſimul in mentem veniunt in femina

ſala-

ſalaciſſima, elegantiſſimæ formæ, capitis ſupplicio affecta, & ipſa ante ſupplicium obnixiſſime petente, ut corpus ſectionibus concederetur, *ovula* non ſolum in utroque ovario hîc *viſa*, & in Theatro Anatomico à me publice demonſtrata *turgidiſſima*, ſed & quædam in orbem diſpoſita, arctiſſimo tamen nec unquam metuente ſolvi nexu *combinata*.

5. Sicuti autem paulo ante tum *hydropis* tum *hydatidum ovarii* exempla attulimus, ita *ſimilia* etiam circa *tubas Fallopianas* ſive oviductus notanda nobis obveniunt; Sic *Tulpius* Obſervat. lib. IV. c. XLV. in Catharina Bonevallia utrumque uteri cornu novem circiter aquæ purisque libras innumeris veſicis incluſas continuiſſe memoriæ poſteritatis ſcriptum reliquit; imo quod maxime mireris Curioſiſſimus Joh. de Muralto *dextram tubam* ab aquarum copiâ ita dilatatam conſpexit, ut inflicto parvo vulnuſculo CXII. libræ effluxerint, vid. Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. II. Obſ. CXCV. & figura addita 38.; porrò in *exterioribus Tubarum muliebrium partibus hydatides* enatas ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. IX. & X. Obſ. CXCI. & *tubas Fallopianas glandulis & hydatidibus in & extra refertas* ex Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. An. IX. Obſ. XCIX. novimus.

6. *Tubam uteri dextram obliteratam*, ex qua ſaccus *membranaceus* quadraginta circiter menſuras aquæ complectens exierit, Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Anni I. Obſ. CLXXXIII., *eandem nulla cavitate hiantem* fuiſſe Miſcell. Nat. Cur. Decur. II. Ann. VI. Obſ. XXXIV. in noſtram noticiam detulerunt; *utramq;* prorſus *imperviam* ſive *cæcam ligamenti inſtar cultro dividendam* in vetulâ hydrope extinctâ, ubi *fimbriatum* ſive *foliacem ornamentum* in *carneas globulas* exiguas conceſſerat, orificium verò ipſum in *globoſum caput* coaluerat, ab utroque latere hinc inde veſiculis diverſæ magnitudinis limpidis pendulis,

annotavit Cl. Hartmannus Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXIII; *Teſtes* in muliere cum ligamentis & tubis ita implicatos, ut velut ſine diſtinctione una maſſa videretur carnea conſpexit Dominic. de Marchettis Anat. c. VII.

7. Ceterum etiamſi *Tubæ* ab uſu rectè modernis *oviductus* dictæ præprimis ovulo uni & alteri facta conceptione ovario expulſi receptioni, & ad uterum, obſtetrice earundem motu periſtaltico, deductioni pro *complemento* hîc neceſſario expectando ſubſerviant, evenit tamen quandoque, ut ovulum intra *cancellos* oviductus, vel propter amplitudinem ſuam, vel ſegniorem fibrarum motricium motum, vel lentum humorem ad parietes oviductus ovulum agglutinantem, in medio ſuo intercipiatur itinere, ſicque *conceptionem* ac *geſtationem fœtus tubariam* efficiat, de quâ memoratu digna præterquam quod Th. Bartholinus Cent. VI. Hiſtor. Anat. XCII. pag. 362. Cent. III. Epiſt. medicinal. IV. Diſſertat. novæ de inſolitis partus viis cap. X. p. 98. propoſuerit, legi merentur, quæ Celeberrimus Elsholzius in epiſtola de conceptione tubaria ad D. D. Wolrahtum Huxholzium perſcripta, tùm & Matth. Tilingius in Exercit. Anatomic. de Tuba uteri deque fœtu in gallia extra uteri cavitatem in tuba concepto attulerunt, atque hisce addi poterunt, quæ Abrahamus Cyprianus in Epiſtol. de fœtu humano poſt xxı. menſes ex uteri tubâ matre ſalva ac ſuperſtite exciſo ad Th. Millington Equitem auratum, Medicum regium ordinarium & Collegii Medicorum Londinenſium præſidem, Anno M. DCC. erudite diſſeruit, & figuris æri inciſis elegantiſſimis illuſtravit.

8. In cadavere feminino hyſtericâ paſſione extincto Patavii apud Excell. Antonium de Marchettis uterum

rum unà cum teſtibus & vaſis deferentibus materia ſeminali corrupta caſeo recenter coagulato haud abſimili vidit D. Zacharias Mannagetta Miſcell. Nat. Cur. Decur. I. Ann. I. Obſ. XXXII.

9. Teſtes femineos putridos, ſub caruncularum ſpecie per ſinum virgineum protruſos, reſectos, virgine 45 annorum ſanitati denuo reſtituta, recenſuit Illuſtris quondam Academiæ Leopoldino-Imperialis Nat. Curioſ. Præſes Beatus D. D. Volckamerus Miſc. N. Cur. Dec. I. Ann. II. Obſ. CCXXXVI.

10. *Ovaria* denique ab omenti plus ultra deorſum protracti incumbente mole & oleoſo lentore ita comprimi ac inviſcari, ſeminiſque maſculini adeò ſpiritum genitalem energeticum ab ovulis arceri poſſe, probabilius nobis videtur, quàm ut ab Hippocrat. in Sect. V. Aph. XLVI. nobis perſuaderi patiamur, ejuſcemodi ſterilitatem ab omento os uteri internum comprimente ſuboriri: dum erudite inſuper animadvertit Cl. Nuckius in Adenograph. curioſa & uteri feminei Anat. nova c. VI. p. 73. ſterilitatis cauſam ſæpe latitare in lympha illa craſſiuſcula tenellas ovulorum partes obſtruente & comprimente, ut ſubtiliſſimi ſanguinis ſpiritus, ipſumque fermentum ſeminale virile, fruſtra in partes obſtructas arietent, vix ullam ipſis inducere mutationem valentia; nec minus obſtructa vaſa lymphatica tubas perreptantia, quoties in magnam molem aſſurgunt, & pondere ſuo latera eorum premunt, ovulorum in tubas impedire introitum.

11. Diverticula peritonæi nova, ſi forte fortuna in illa inteſtini propinqui portio ob ponderis gravioris elevationem vel alium vehementiorem corporis niſum protruſa, ab orificio illorum anguſtiori arctius compreſſa fuerit, inflammationem demumque gangrænam &

patienti

patienti necem infert, ſicuti aliquando etiam heîc loci obſervavimus, quanquam ſi tum dictorum diverticulorum orificia tum & ipſæ capſulæ ſenſim & ſubinde ampliationem & extenſionem admittant, & tumoris inguinalis minor moleſtia, & retruſio verſus abdominis cavum facilior futura ſit, niſi ab incaute admiſſo extrinſecus frigore, aut prolapſi inteſtini cum diverticulorum internis parietibus coalitu ulterius eveniat periculum.

12. Sed nunc ad *uterum* ipſum accedemus, quem Hippocrat. ſub initium lib. II. de morbis mulierum *πάντων τῶν νȣσημάτων αἰτίαν* cenſuit; *eundem* verò æquè ut alias partes membranaceo-carnoſo-glanduloſas à varia humorum affluentium & ſubſiſtentium *dyscraſiâ* affici tametſi ex obſervationibus Practicorum ſatis conſtet, ſingulatim tamen attendi meretur *inflammatio* cum ardore & dolore venarumque per cervicem diſtributarum rubedine ac repletione conjuncta, à ſanguine ſulphureo-ſalino plus minus acri nunc in uteri univerſi ambitu, nunc in aliquâ ſaltem ejus parte intercepto ac collecto enata, qualis furore uterino veluti comite ſtipata in mortem terminata legitur Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CXXIV. conf. Foreſti lib. XXVIII. de Mulier. morb. in Schol. ad Obſ. XLI.

13. *Figura uteri mirabilis* quaſi bicipitis, & circà orificium ejus internum longius propendens corpus, ſive moles rotunda videatur in Celeberrimi Chriſt. Franciſc. Paullini Obſervationibus Medico-Phyſicis ſelectis & curioſis numero CVIII. in Append. ad Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. X. p. 68.

14. *Uterus* inſtar *ſteatomatis* in unam maſſam concretus nullâ intus apparente cavitate Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. CLII. *idem totus cartilagineus*

lagineus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. LVII. in virgine LXV. annos nata *naturali triplici aut quadruplici major*, *externa fronte calloſus gibboſus variis diverſæ magnitudinis & figuræ protuberantiis inæqualis*, Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. XXXIV. deſcribitur.

15. *Uterus duplex* Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXVIII. adducitur, & pluribus pag. 153. adductis exemplis comprobatur, conferatur Hiſtorica relatio uteri duplicis in femina Mr. Dionis Chirurgi Regii Pariſienſis, quæ proſtat in append. ad Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. II.

16. *Uterus* per totum abdomen *extenſus*, omnibus ferme integumentis & viſceribus infimi ventris *adnatus vel accretus*, cum innumerabilibus intus & extus conſpiciendis cyſtidibus, ſebaceâ cartilagineâ & lymphaticâ materiâ repletis, Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſerv. CCXXVI. *idem* cum *omento* inſtar chordæ ſupertenſo *præternaturaliter connexus* Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. IV. Obſerv. VII. proditur.

17. Porrò haud raro obvenit *Uteri inflatio* vel *empnevmatoſis*, tumor ſcil. vagus & inconſtans cum anxietate, anhelitu difficili, laſſitudine aliisque flatulentiam ceteroquin concomitantibus ſymptomatibus conjunctus, proveniens à flatibus in eodem aut genitis aut collectis; vid. Hochſtetter. Obſerv. Decur. VI. Caſu IV.

18. Nec infrequens eſt uteri *ſcirrhus*, vel totum vel partem ejus occupans, modo *exquiſitus* & indolens, modo *ſpurius* cum aliquali dolore, tumor durus tactui reſiſtens, ſtantibus feminis cum gravitate in pudenda incumbens, ſedentibus inteſtinum rectum premens,

ceteroquin autem inceſſum retardans, à ſanguine ejusque vehiculo ſero lymphatico acido - viſcoſo - terreo intra poros & meatus ſubſtantiæ uterinæ membranoſo - muſculoſo - glanduloſæ effuſo inque coagulum tenax concreto, enatus, aut poſt inflammationem ab incauto repellentium aut discutientium abuſu relictus, in tantam ſoliditatem compactus aliquando notatus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſerv. CXXVI., ut novaculæ aciem vix admitteret etſi acutisſimam; conf. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. CXXVIII.

19. Grave malum habetur *Uteri hydrops*, tumor pariter præternaturalis à *ſeri lymphatici* quantitate & qualitate vitioſi, ex ſanguine cacochymico intra uteri cavitatem internam aut tunicas & appendices facta *effuſione*, aut impedito intercepto ac abrupto per *vaſa lymphatica* uterina anguſtata, coarctata, adſtricta, aut quocunque demum modo impervia, aut abrupta, *ejusdem* refluxu inductus, qualis una cum fœtu ſimul geſtato à G. F. Hildano Cent. II. Obſerv. LVI. Primeroſio de Morb. Mulier. lib. II. c. VII. & Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCCV. annotatur, & ex menſium retentione inſecutus per umbilicum demum feliciter evacuatus legitur Miſcell. Nat. Cur. Decur. II. Ann. I. Obſ. CXIV.

20. Nec indicta relinquenda eſt *uteri procidentia*, triplici precipue modo eveniens, vel enim (1) *uteri fundus invertitur inſtar chirothecæ & foris prominet*, uti conſtat ex Petr. Marchettis Obſervat. Medic. ſylloge Obſ. LXI. Isbrandi Diemerbröck Anat. l. I. c. XXV. Th. Bartholino Hiſtor. Anatomic. Centur. II. Hiſtor. XCI. Fr. Ruyſch. Obſerv. Anatomico-Chirurgic. Centur. Obſ. X. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann I. Obſ. CXLI. Decur. II. Ann. VI.

Obſ.

Obſ. XCI. Decur. II. Ann. IX. Obſ. CXLIX. Decur. III. Ann. I. Obſ. CXIV; vel (2) *cervix & uteri oſculum internum in ſinum pudoris decidunt*, prout Felix Platerus Obſervat. lib. III. p. 742. & ſeq. Jacob. Primeroſius lib. II. de Morbis mulierum c. XV. notaverunt, quæ quidem binæ afflictiones reſpectivè inſequuntur violentam fundi uterini & cervicis, nec non ligamentorum tam latorum eundem oſſibus ilium alligantium, quàm teretium ipſum partibus anterioribus devincientium, violentam inverſionem avulſionem & abruptionem, factam, aut quando obſtetrix imperita placentam firmius utero cohærentem ſingulari vi & impetu tollere, aut chirurgus fœtum mortuum extrahere conatur, aut quando difficilior parturientium & laborioſiſſimus conatus, aut caſus ab alto, aliique motus corporis violenti præceſſerunt: vel (3) *tunica interna vaginæ rugoſa*, nimium aut à rudi obſtetricis manu, aut à fœtu graviori aut gemello, aut diutius ibi ob viarum anguſtiam hærente, aut à parturiendi itemque alvum egerendi niſu validiori extenſa, aut ab humoribus ſeroſis illuc copioſe confluentibus relaxata, aut à prægreſſo diuturno fluore albo eroſa, extra pudendum propendet *& globoſa figura prominula* uterum verum mentitur, vid. Obſervatio noſtra Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. X. CLXXXI. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCXXVI. Job. van Meekren Obſerv. Medico-Chirurgic. cap. LIV. David. van der Beeke in peculiari Diſſertatione de uteri procidentiâ. Adhæc *inverſum uterum carneis excreſcentiis plurimis involutum* Miſc. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXXXVI., *prolapſum uterum ſinui muliebri adnatum* Salmuth. Obſ. Cent. I. LXXVII, *excreſcentiam* item *fungoſam* uterum prolapſum ſimulantem Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. CXXI., in noticiam noſtram

detulerunt. *Uterum* etiam *diſtorqueri*, ſi alterius lateris ligamenta contrahantur aut convellantur, naturalem modum ſervantibus oppoſitis, ſtatuit Anton. Molinettus in Diſſertationibus Anatomico-Pathologicis lib. VI. c. XII.

21. *Uteri vulnera* rarius obſervantur, aut quod uterus in pelvi veluti in ſecuro portu reconditus à læſionibus externis magis immunis ſit, aut quod ad prælia & conflictus feminarum genus nec proclive nec aſſuefactum ſit, nec tamen *eadem* utero, dum fœtum geſtat, inflicta, etiam extra vaſorum majorum diramationes, matri & proli lethifera exiſtere, ſicuti aſſerit Exc. Bohnius de Renunciatione Vulnerum p. 395., contrario exemplo edoctus ſum, cujusdam Religioſi Capucini ab aliquot abhinc annis à me Neagori in vicino palatinatu viſi, cujus mater ipſo gravida ex vehementi ad bacillum extremitate acutum alliſione non uterum ſibi ſolum, ſed fœtus etiam thoracem ſub papilla dextra pertuderat, matre poſt conſolidationem viva remanente, ut & cicatrice in dicto religioſo relicta conſpicua. Imo quod magis in admirationem nos rapere poterit, *uteri* pro partu cæſareo abſolvendo in vivâ matre *inciſionem* feliciter ſucceſſiſſe Franc. Rouſſetus de partu cæſareo, Doringius in peculiari epiſtola ad G. F. Hildanum perſcriptâ, & Obſerv. Chirurgic. Cent. III. annexa, Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Ann. II. Obſ. XVII. & à Celeberrimo Pauli in Not. ad Horne Microtechnen p. 475. allegati Autores, confirmant, nec minus uteri extirpationem ſine vitæ diſcrimine eveniſſe exempla à citato Fr. Rouſſeto Sect. IV. c. V. Langio Epiſt. Medicinal. lib. II. Epiſt. XXXIX. Miſcell. Nat. Cur. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XCIV. Theoph. Bonet. in Medicinâ Septentrionali Part. II. lib. IV. Sect. I. Obſ. XXIII. XXX. & ſeqq. prolata demonſtrant.

22. *Ulce-*

22. *Ulcera* pariter *uterum* obſident, *ſolutiones continui purulentæ* & *ichoroſæ* à *cauſis vel internis*, ſanguine acri bilioſo, melancholico, ſeroſo, ac lue venerea virulento reddito, menſium lochiorumque ſuppreſſione, inflammatione, fluore albo diuturno, partu difficili, ſecundinis retentis, vel *externis*, congreſſu violento, peſſis acrioribus intruſis, vel ſimilibus injectionibus per metrenchyten infuſis, ſemine maſculino miasmatibus venereis pravis infecto ſuſcepto, lapſu, contuſione ſimilibusque cauſis violentis, enata.

23. *Ruptura uteri* à difficili partu ex Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſerv. CCLIV. & Decur. I. Ann. VII. Obſerv. X. & Ann. IX. Obſerv. CXV. Salmuth Centur. I. Obſerv. XVI. *ejusdem dilaceratio* fœtu maſculino cum ſecundinis intra inteſtina latitante ex Miſc. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſerv. XXCV. *perforatio* non procul ab orificio interno, per quod infanti via in cavum abdominis patuit, ex Miſcell Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. VI. & VII. Obſerv. LXXXIII, *putrefactio*, fœtu in abdomine reperto mortuo quidem ſed ceterum abſoluto & perfecto ex Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. VIII. Obſerv. LX. Rouſſeto de partu Cæſar. Sect. IV. c. IV; *omnimoda ferme conſumtio*, fœtu poſt annos graviditatis XVI. matre mortua in ventre viſo nullis tecto involucris ex Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſerv. XII; *defectus* in hydropica ex M. N. C. Dec. II. Ann. VII. Obſ. CXLI. nobis innotuit.

24. *Orificium* uteri *internum*, ſive ob *calloſam duritiem* ſive *denſitatem quaſi cartilagineam* capiti fœtus clauſtra ſua perrupturi cedere nolit, eundem retardat, vid. Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Anni II. Obſ. XCIV.

25. *Tunica vaginæ uterinæ rugoſa* ſub congreſſu frequentiori partuque iterato plus æquo *extenſa* aut ab

humoribus confluentibus *relaxata rugas* amittit, conf. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſerv. LXIII. *Glandulæ* autem ſub eadem reconditæ, quales in ſtatû præternaturali morbos parere poſſint, erudite declaravit Cl. Valentini in Epiſtol. de novâ matricis & morbonæ muliebris Anatome ad D. D. Widtium perſcripta in append. Miſcellan. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. II.

26. *Anguſtia* denique ſive *clauſura* uteri *præternaturalis* notatur, ſeminis maſculini exceptionem, menſtruorum excretionem, & fœtus excluſionem impediens, eademque vel eſt *connata*, quando ab ipſo ortu *pudendo femineo externo velamentum* membranaceum prætenſum eſt, uti in *atretis* ſive *imperforatis* dictis obvenit, de quibus vid. Fortunatus Fidelis de Relationibus Medicor. lib. III. cap. VI. Hier. Fabric. ab Aquapend. de chirurgicis operationibus p. 279. Henr. van Ronhuyſen in Hiſtor. Chirurg. p. 105. Johan. Wierus de præſtigiis Dæmon. lib. II. c. XXXV. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſerv. III. Barth. Cent. V. Obſerv. Hiſtor. XLII; aut *in orificio vaginæ* ſive ductu & ſpatio cervicis, in quod deſinit meatus urinarius, & membrum virile inſeritur, aut in *proprio* ſeu *interno uteri orificio*, *obſtructio* adeſt, à membrana, carne, itemque tuberculo inducta, uti plura ad ulteriorem cognitionem neceſſaria legi poterint apud Joh. Varandæum in Tractat. de morbis Mulier. cap. XI Operum Tom. II. p. 196.; vel eſt *accidentaria* & *aſcititia*, qualis ex violento partu dilaceratæ, aut vulneratæ, aut ex aliis cauſis prægreſſis exulceratæ & eroſæ, poſtea conſolidando conglutinatæ & occluſæ vaginæ ſuccedit, uti talis caſus in praxi aliquando à me notatus fuit, in uxore cujusdam civis, quæ cum ſub primo partu dilacerationem vaginæ

uteri-

uterinæ perpeſſa fuiſſet, adhibitis ab obſtetrice travmaticis coalitum vaginæ mediæ paſſa, denuo quidem concepit, ſed exitu fœtui intercepto, cùm ad adminiſtrationem neceſſariam & ſectionem chirurgicam nullis rationibus aut precibus permoveri potuerit, ſub partu ſecundo occubuit, miſeroque fœtui ſepulcrum in ſeipſa condidit.

27. *Tubercula* inſuper *genitales partes* occupant *diverſa*, nimirum vel ab *hæmorrhoidibus* ſive venulis pudendorum colli ac cervicis uteri propter ſanguinis viſcoſioris & terreo-ſalini, aut laudabilis, in motu retrogradi intercepti, infarctum tumentibus, modo *cæcis* modo *fluentibus* efformata; vel *verrucarum* ſpecie ſeſe viſui & contactui objicientia, modo penſilia *acrochordones*, modo baſi latiori ſuffulta, & calloſitate obducta *myrmecia* dicta, modo ad formam *thymi* ſciſſa, aut inſtar *ficus* vel *mariſcæ* diviſa, hincque denominationem etiam ſimilem nacta, à fibrillarum membranaceo-carnoſarum ruptura & eroſione, nonnunquam virulenta venereâ, indeque ſubſequente nutrimenti aliqua effuſione & concretione enata; vel ſpeciatim denominata *condylomata* tubercula diuturniora, duriora & eminentia in rugis orificiorum pudendi aut uteri, inſtar internodiorum, quæ in complicatis digitis apparent, & à ſucci chyloſi nutricii infra cutem illuc depoſiti & ab acidis miasmatibus venereis malignis coagulati congeſtione emergentia.

28. Nec reticeri debent *rhagades*, quæ ſunt quædam oblongæ *rimæ* & veluti *ſciſſuræ* inter iſtas rugas orificiorum poſitæ, exulcerationibus harum ſupervenientes cum pauca aut nulla ſanie, aliquando tamen ſi fricentur ſanguinis effuſione, quandoque notabili prominentia aut duritie ſtipatæ, inter fibrillarum abruptarum & eroſarum intercapedines emergentes.

29. Gra-

29. Gravidis appropinquante partu aliquando *labia* pudendi ob ſanguinis refluxum impeditum *tumore ſeroſo* diſtendi ſolent, vid. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. III. Obſerv. X., tumoris *ibidem* in femina quintum menſem gravidâ oborti caput hominis æquantis robuſtisſimi poſt ſuppurationem magnam cruentæ & purulentæ copiam dimittentis in Miſc. N. C. Dec. III. Ann. I. Obſ. CXIII, & alius *eryſipelatodis* in ſcholio ibid. addito fit mentio.

30. *Virga muliebris Clitoris* communiter nuncupata equidem naturaliter deliteſcit inter nymphas in ſinu pudoris, erumpit tamen ea ipſa ſubinde tàm longe foras, ut mentiatur Virum prodigioſa venus, aut ſatagant ipſæ propterea laſcivius cum aliis verſari mulieribus, vid. Nic. Tulp. Obſ. Med. l. III. cap. XXXV. M. N. C. Dec. III. Ann. IV. Obſ. CXII, & Ann. VII. & VIII. Obſ. XXXV.

31. Monſtroſum prorſus loco pudendi & ani *foramen*, *os piſcis hians repræſentans*, lanugine circumcirca ſeptum in virgine duos transverſos digitos infra umbilicum viſum, per quod non ſolum urina ſed & excrementa alvi ac ſtato tempore menſes excernebantur, deſcribitur M. N. C. Dec. III. Ann. IV. Obſ. CXII.

32. *Symptomata utero propria* vel circa *menſes*, vel *fœtus conceptionem & geſtationem*, ac demum *partum*, cumprimis obtingunt. 1.) Igitur *Menſium extraordinarius* & *prœmaturus fluxus* evenit, quò pertinet eorundem mox à *nativitate & infantili ætate fluxus*, juxta Miſc. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. Obſ. CXIV. & CLI. Decur. I. Ann. IV. & V. Obs. XXIII. Decur. II. Ann. IX. Obs. C. Tulp. Obs. Med. l. III. c. XXXVI. 2.) Eorundem *emanſio*, quando præſentibus pubertatis annis nec *apparent*, nec poſtea per totum vitæ decurſum in viraginibus quibusdam fluunt, idque aut propter peculiarem ſanguinis craſin, aut

propter

propter vaginam uteri prorſus occluſam, aut aliam vitioſam partium muliebrium conformationem organicam, ſterilitate ut plurimum comite individuo, etſi matrem fœcundam ſtante matrimonio nunquam menſes paſſam M.N.C. Dec.II. A.IV.Obſ.CXXVI.memoret, & inſolitum ſit menſes nonniſi ſub ingravidatione fluere juxta M.N.C.Dec.I.A.III. Obſ. CCCXLVIII.; vel *morbida ſuppreſſio*, quando qui jamdum *fluxerunt, intercipiuntur*, propter tubulos vaſaq; excretoria aut à pituita lenta tenaci glutinoſa obſtructa, aut ab aëre frigido aut medicamentis ſtypticis adſtricta, aut à prolapſu uterino aut vaginæ uterinæ vicinarumq; partium ſcirrhoſo phlegmonodeq; tumore aut diſtorſione compreſſa. 3.) *Stillicidium, fluxus dolorificus*, aut *idem inordinatus*, à ſanguinis deficiente turgeſcentia ſpirituoſa, fæculentia, inæquabili craſi ſcorbutica ac melancholica, vaſorumque anguſtia aut oppilatione proveniens. 4.) *Fluxus nimius* culpa uteri *laxioris*; *vaſorum* per anaſtomoſin diapedeſin diæreſin nimis apertorum, aut *à ſanguinis* bilioſi aut ichoroſi acrioris orgasmo, aut morbis ſolutæ unitatis prægreſſis ſuccedens. 5.) *Vitioſa qualitas*, quando menſes *decolores*, *pallidi*, *ſeroſi*, *nigri*, *virides*, *purulenti*, *fœtidi*, propter *digeſtionum* vitia, *humorum* corruptelam, *recrementorum* exuperantiam, *labemq;* partium *putredinalem* contractam effunduntur, quo etiam pertinet *fluor albus*, liquaminis vel pituitoſi viſcoſi, vel lymphatici ſeroſi, vel ichoreſcentis acrioris diverſimode corrupti, ex utero in minori vel majori quantitate facta excretio, hæcq; modo *continua*, modo per *intervalla ordinata* aut *incerta* affligens, vitio vel *uteri* fermento p. n. acido inquinati, aut *laxioris* & *ſpongioſi*, aut *oedematoſi*, aut *ſcirrhoſi*, aut *glandularum* vaginæ uterinæ nimium relaxatarum, virulentiâ ſeminis maſculini admiſſi venereâ corruptarum, eroſarumque; vel *vitio ſanguinis*, portiones chyloſas non aſſimilabiles, recre-

U menta

menta tartareo-ſalina ſcorbutica, itemque ichoroſa & purulenta illuc deponentis; vel *vitio* denique *lymphæ*, propter lentorem ſuum, aut vaſcula lymphatica eroſa, non uti decet refluentis, ſed in motu interceptæ, uterique poris ac glandularum meatibus excidentis, ac pro vario corruptionis gradu, longiori morâ, & acquiſita acrimonia, aëris demum occurſu ſive miſcela ſub hoc vel illo ſchemate profluentis: huc etiam referri poterit *menſium frigidorum excretio*, (ſiquidem apud Hippocr. lib. I. de morbis Mulier. XXII. 78. expreſſe τὰ καταμήνια ψυχρὰ denominantur) ſanguinis & ſpirituum motui debiliori imputanda. 6.) *Per aliena loca excretio*, e. g. per ruptum pedum *tumorem*, vid. Barth. Cent. III. Obſ. Hiſt. XVI. it. per *ulcus tibiæ* M.N.C. Dec. II. A.V. Obſ. XXCI. per *abſceſſum* ſub coſtis ſpuriis in regione epatis apertum Bartholin. Cent. II. Hiſt. XXCVII. per *vomitum* Cent. V. Hiſt. XXXII. M.N.C. Dec. I. Ann. IV. & V. Obſ. LXXV. per *pulmones* Chiffletius Obſ. Med. XXV., per *tuſſim* Bonnettus Theatr. tabid. veſtib Exerc. XIV., per *anum* M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. XXIV. 7.) Cum *alienis corporibus rejectio* e. g. cum ranis intermixtis vid. Append. ad M. N. C. Decur. II. Ann. IV. p. 216.

33. *Conceptio eſt* 1.) *abolita in ſterilitate muliebri*, *proveniente* vel *ab utero deficiente*, *intemperato*, *nimium denſo*, *cartilagineo*, *ſcirrhoſo*, tum *obſtaculis* ibid. & vitiis organicis diverſis, *ſpiritus maſculini intromiſſionem* excludentibus, vel ab *oviductibus*, *ovario* & *ovulis ejusdem energiam* non recipientibus, vel à *contraria* quaſi *harmonia tamperamenti vitalis* maſculini & feminini, vid. Fortun. Fidel. de Relat. Medicor. l. III. c. VII. p. 371. 2.) *Depravata*, quando in vicem fœtus *mola* ſive maſſa carneo-glanduloſa inanimata ſine oſſibus ac membris diſtincte notabilibus, exterius pellicula obducta, figura formaque varia prædita utero continetur, *genita* aut à *ſtaminibus ſeminalibus*

cordis

cordis aliarumque partium ideam complectentibus, ovulis mulieribus incluſis, propter fermenti genitalis maſculini ineptitudinem debito modo haud *actuatis explicatis* ac *extenſis*, aut ab iisdem propter compreſſionem in expanſione ſua & explicatione *cohibitis*, aut denique propter conquaſſationem nimiam aliasque cauſas *turbatis* & *confuſis*. vid. M. N. C. Dec. II. Ann. II. Obſ. CXXCV. Decur. I. Ann. I. Schol. ad Obſ. I.

34. *Geſtatio fœtus in utero* vel *ſimulatur* ſub falſa *ingravidatione*, ab uteri *inflatione*, vid. M. N. C. Dec. I. Ann. I. Obſ. I., *motu inani*, *menſiumque ſuppreſſione*, vid. Miſcell. N. C. Dec. I. Ann. III. Obſ. CXVIII., *tumore globoſo cartilagineo oſſeo* M. N. C. Decur. II. Ann. I. Obſ. LXXXIX. *globulo cartilagineo* ibid. Obſ. CXXIII. p. n. incluſo; vel *abrumpitur* ſub *abortu*, fœtus ſive imperfecti ſive perfecti nondum tamen maturi ante legitimum pariendi tempus ex utero materno excluſione, inducta à fibrarum uterinarum motricium ac nervearum nimia relaxatione, ruptura, aut contractione expulſiva intempeſtiva: vel *nimium prolongatur* ultra conſuetum terminum, exempla vid. apud Dan. Sennert. Med. practic. lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. VI. Moronum in directorio Medico-practico p. 186. 188.; ubi ὡς ἐν παρόδῳ etiam meminiſſe liceat, *oſſiculorum* emortui in utero infantis per annorum XIII. ſpatium intra uterum relictorum, muliere interea bis pariente, juxta M. N. C. Dec. III. Ann. IV. Obſ. XXCVII. *vel in alieno loco peragitur*, uti exemplum habemus ſingulare fœtus Muſſipontani extra uterum in abdomine per plures annos detenti & petrefacti, de quâ vid. Laurentii Strauſſii reſolutionem obſervationis Muſſipontanæ cum additis Virorum Excellentiſs. judiciis, conf. M. N. C. Dec. I. Ann. I. Obſ. CX.

35. Partus denique ſicuti *acceleratur* in *abortu*, vel *retardatur* in geſtatione prolongata, ita ſæpe per *inſolitas*

evenit

evenit vias, de quibus leg. Bartholinus in pecul. diſſertatione, Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. Ann. I. Obſ. CX. p. 258. & 259. , nonnunquam exiſtit *mendoſus hydatidum* ſive *molarum veſicularium*, de quô legatur noſtra obſervatio inſerta M. N. C. Decur. II. Ann. VI. CLXIV. cum ſimilibus exemplis in ſcholiis annexis, vel *aliorum* etiam *animalium* & *corporum*, e. g. *canis perfecti* vivi, item *ſerpentis*, M. N. C. Dec. I. Ann. II. Obſ. LV. &c. vid. M. N. C. Dec. I Ann. I. Schol. ad Obſ. I. Dec. II. Ann. II. Obſ. LV. Append. ad M. N. C. Decur. II. Ann. IV. n. LXIII. p. 216; ſæpius obvenit *difficilis*, *culpâ* vel *matris* partus laboribus exantlandis imparis, aut ſuccumbentis, aut minus dextre ſe accingentis, vel *uteri* fibrarum contractionem expulſivam inſufficientem molientis, vel *orificii* hujus interni tum *vaginæ* & *extremi pudendi* occluſorum, obturatorum, compreſſorum, arctatorum, vel *oſſium* pelvim circumſcribentium nimis renitentium, vel *fœtus* inuſitatâ magnitudine præditi, gemelli, monſtroſi, indecenti ad exitum ſitu collocati, debilioris, mortui; vel *funiculi umbilicalis*, motum fœtus ad egreſſum impedientis, aut tortuoſe circa hujus collum complicati, ſicque ſtrangulationis & ſuffocationis periculum intentantis; vel *membranarum fœtus* nimis durarum ac denſarum, vel *aquarum* parturitionis præmature effuſarum, vias alias lubricantium, vel denique *obſtetricis* & *adſtantium* inopiæ & imprudentiæ.

36. Poſt *partus vitia ſecundinarum retentio* hîc etiam ſui expoſcit mentionem, quam dicimus *membranarum* cum *placenta* poſt fœtum ſeparationem & eliminationem ex utero impeditam, aut propter *earundem* firmiorem cum interiori cavernosâ & pumicosâ uteri ſubſtantia nexum & quaſi inoſculationem, aut intumeſcentiam phlegmonoden, aut funiculi umbilicalis abrupti aut amiſſi retroceſſionem, aut ſpasmodicam orificii uterini internam adſtrictionem, aut amiſſas prorſus mulieris vires.

37. Sed & hîc ſunt recenſenda *lochia* ſive *uteri purgamenta*, nimirum recrementa ſanguinis & ſeri circa uteri lacunas partim tempore geſtationis depoſita, partim de novo huc delata, & ex vaſculorum tubulorumque uterinorum illuc terminatorum oſculis, ob avulſos placentæ uterinæ acinos glanduloſos, ac abruptas membranarum fœtus connexas fibras, conniventibus ac denudatis exſtillantia, quæ non abſimili ac menſes modo, nunc *ſupprimuntur*, nunc *parce*, nunc *nimium fluunt*, & quidem ob easdem cauſas quas ſupra in §. XXXII. propoſuimus, dextre huc applicandas.

38. Ceterum ſub *partu difficili* ob fœtum grandiorem *ſinus muliebris* ſæpe fibris dilaceratis perrumpitur, ac ob *ſphincterem veſicæ urinariæ* ſive à graviſſimis parturiendi laboribus, ſive ab imperita & temeraria obſtetricis manu *divulſum*, *incontinentia* urinæ, nonnunquam incurabilis, remanet.

Specimen X.

§. 1.

HIppocrates maximus ille Medicorum, hujus ſcientiæ conditor ac naturæ peritiſſimus à ſapientiſſimo Seneca Epiſt. XCV. judicatus, verè in Epiſtolâ ad Damagetum altera num. 297. ſcripſit: Ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσός ἐστιν, *totus homo ex nativitate morbus eſt*, ſiquidem ſub ipſis conceptionis & formationis primordiis jamdum ſeminia quaſi quædam *embryoni* ingenerantur morbifica, vitioſi inprimuntur characteres, ideæ efformantur pravæ, & *plurima* obtingunt *præternaturalia*, quibus præcipuis recenſendis in Disquiſitione corporis humani anatomico-pathologica noſtram heîc officioſam ſedulitatem atque opellam tantiſper impendemus.

2. Quemadmodum enim parentum effigiem, ac vulnus lineamenta, corporis proceritatem vel exiguitatem, temperamentorum conſtitutionem, animorum mores, & adſuetudinem æmula repræſentant indole nati, & juxta notiſſimum illud Horatii Carminum lib. IV. Ode IV.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:

Sic viceverſa à *genitoribus morboſam corporum diatheſin* ſub generatione recipiunt *geniti*, quod quotidiana *hæreditariorum morborum* exempla confirmant, adeò ut à parentibus utriusque ſexus liberi apoplexiam, epilepſi-

am, phthiſin, nephritidem, arthritidem, &c. ſequioris autem perſonæ à matribus circa tributum lunare, conceptionem, geſtationem, partum, lochiorum fluxum, lactationem, obvenientia familiaria ſymptomata, hæreditario quaſi jure habeant & aſſumant.

3. Equidem *patres* cum *ſpiritu energetico ſeminali* μιάσματα vel βλαστήματα quæpiam morbida ad ovula muliebria transfundere probabile eſt, quæ & futuri embryonis ſtamina primordialia varie diſponere, partibusque tam ſolidis quam fluidis certos motus imprimere, & ubi per ætatis decurſum breviorem aut longiorem maturitatem conſecutæ, aut uberiorem *fomitem*, quo ſeſe multiplicent, adeptæ fuerint, in actum citius ac tardius erumpendo, *conſimilia* ſibi *corporum* & *animorum pathemata*, ibi producere poterunt.

4. *Matres* autem, cum intra *ovula* ovario ſuo comprehenſa *materiam ſeminalem*, ex quâ fœtus formatur, non ſolum contineant, eandemque continuo ſanguinis & ſpirituum affluxu quaſi vivificent, ſed & ovulo poſt conceptionem ad uterum deducto pro nutritione & accretione *chylum* ſubminiſtrent, nec minus *ſpirituum animalium varios impulſus & modificationes* ſub animi paſſionibus & phantaſiis multiplicibus exortos, pariter partibus tam ſolidis quàm fluidis fœtus communicent, ſingulis hisce & morbifica ſeminia committere, & vim πλαστικὴν in ἀνωμαλίαν ἀταξίαν καὶ ἀκοσμίαν diverſam redigere, rationi conforme videtur.

5. In fidem dictorum lubet nobis primum recenſere, ex eruditiſſima Dn. Johannis Burchart Diſſertatione Medica inaugurali, de hæreditaria diſpoſitione ad varios affectus Halæ Magdeburgicæ Anno ſuperiori MDCCVI. habita, §. LI. prolatam hiſtoriam de *conjugibus*

gibus, è quibus maritus *altero oculo* in bello privatus erat, uxor autem *altero oculo capta*, panno ſuperinducto incedebat: genuerunt *filium* & *filiam*, *filius* lineamentis faciei *parentem* exacte referens, etiam exquiſite uti pater *alterum oculum* penitus *exſiccatum* habebat: *filia matrem* facie plurimum æmulans, habebat quidem utrosque oculos claros ſatis, atque bene conſtitutos, *illum* tamen, quo mater laborabat, & *toto bulbo altero minorem*, & adeò *profundiorem*, & *palpebram* inſuper ita *tenuem*, *arctam* & parum *mobilem*, ut ultra calami ſcriptorii mediocris latitudinem illum aperire non valeret.

6. Et profecto, quantæ ceteroquin ſit *imaginationis maternæ in fœtum efficacia*, innumeris comprobare liceret exemplis, quibus tamen prolixe recenſendis, ne temporis pretium nos ignorare quispiam præſumat, inpræſentiarum immorari nolumus, dum unam alteramve *obſervationem* notatu dignam ſaltem appoſuiſſe juvabit. Ita namque Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Anni VI. Obſ. CL. memorat *filium vulnere ſub pectore quaſi ſtudio inflicto* & *ſanguinem lymphatico humore mixtum ſtillante* natum, culpâ matris, quæ gravida oculis nimium defixis ſtatuam ſalvatoris crucifixi humi jacentem cum vulnere inſculpto ſanguinem fundente affabre depictam contemplata erat. Ejusdem Decuriæ Ann. VIII. Obſerv. CLXXXVII. noſtra *fœtum* exhibet *natum cum tumore inſigni ab oſſe ſacro natibusq; cumprimis ſiniſtrâ pendulo, partim albo partim rubore ſuffuſo vaſculisq; ſangviferis dotato*, ex matris imaginatione, quæ ventriculum ſuillum prægrandem cruore & lardo infarctum, Germanis einen Säuſack dictum, cupidis conſpexerat oculis, & admiratione permota manibus primum in altum elatis, dein depreſſis nates ſibimet percuſſerat. Prædictæ Decuriæ Ann. VI. Obſerv. XIII. refert *fœtum nigrum* à matre pulvere

pyrio aduſtâ excluſum; & proxime ſubnexa Obſ. XIV. narrat *matronam*, cùm ſub Sacræ Cœnæ uſu *calicem bis libaſſet*, *tertiam* autem *delibationem* ipſi ſacerdos denegaſſet, peperiſſe quarto conſequente die *tres filios*, quorum *duo priores* ſani ac vivi erant, *tertio* mortuo uteri clauſtris emancipato, & in liberum mundi theatrum dimiſſo; cui non abſimilis eſt Obſ. à J. Hellwigio phyſ. med. LXXXVII. conſignata gravidæ, quæ poſt *unum* à *viro* conceſſum *ſuræ nudæ morſum*, cùm ſecundus denegaretur, mœſta abiens paucos poſt dies gemellos etiam partu excluſerat, *viventem unum* & *alterum demortuum*; huc etiam pro ulteriori confirmatione facit Joh. Langii Lib. II. Epiſt. Medicin. XII. hiſtoria de *alia quapiam*, quæ cum humero piſtoris denudato *binos morſus* inflixiſſet, *tertio* non conceſſo, *tergeminos* fœtus enixa erat, *duos vivos*, & *tertium mortuum*. Porrò in M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LIII. mentio fit *filioli labiis leporinis geminis, oculisq; clauſis ac cæcis cum fovea cranii in vertice* nati, propter matris pravam, à viſo mendico labiis leporinis deformato, & altero cœco, *imaginationem*, atq; à camelo obvio labiis & faucibus horrido eidem incuſſum terrorem; & in ſubſequenti LIV. ſiſtitur figura *trunci infantilis ſine artubus* per partum editi, poſtquam miſera mater poſt medium conceptionis tempus à mendico brachiis pedibusq; truncatis humi repente terrefacta hunc defectum quoq; extremorum impreſſit embryoni: Nec minus huc ſpectat Obſervatio M. N. C. Decur. I. Ann. II. LXI. de *muliere* partui vicina, quæ viſa civis utraq; manu curvâ paucis diebus elapſis *filiolum incurvatis manibus* & *pedibus* partu excepit. *Viſcera* extra *abdominis*, cute externa ſaltem tecti & clauſi, *cavitatem propendentia*, ex prava imaginatione ancillæ ingravidatæ exenterato vitulo oculos attentius advertentis, deſcribuntur in M. N. C. Decur. I.

Ann.

Ann. III. Obſ. CIII. & Hœchſtetterus Obſ. Medic. Decad. VI. caſu quinto mortui meminit infantis cum pendulis extra abdomen inteſtinis, involucro vaſorum umbilicalium incluſis, culpa quoque ab imaginatione proveniente. Joh. Baptiſta van Helmont Tr. de injectis materialibus §. 9. tradit, *ſartoris uxorem* Mechliniæ præ foribus ſpectaſſe militem in conflictu manum amittere, ſtatim perculſam terrore peperiſſe *filiam una manu, altero autem cruentoq; brachio extinctam*, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret; ſubditque mox *uxorem* Mercatoris Antverpienſis Anno 1602. viſo milite mendicante, cui pila ferrea in obſidione oſtendana dextrum brachium abſtulerat, illudq; adhuc cruentum circumferebat, mox abinde *filiam* peperiſſe *orbam brachio*, & quidem *dextro*, cujus *cruentus adhuc humerus* per chirurgum ſolidare debuit; adhæc l. c. §. 8. præmiſit idem *hiſtoriam*, quæ fidem ferme ſuperat, de *prægnante*, quam libido edendi conchilia nigra inceſſerat, cumque aliquot præcipitanter comediſſet, ut & teſtas crudas bis terve dente conciſas devoraſſet, mox infra horam *fœtum* enixam eſſe ſanum & adultum, *cum iisdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine*. Probabilitatis ſpeciem magis præ ſe fert Obſervatio M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. XXI. annotata in *uxore* quapiam, quæ cum ſeptimo ingravidationis menſe circa rem culinariam occupata *bombardam* cum fragore inſigni explodi audiiſſet, perterrita exinde globum clunes ferire exiſtimans, manum derepente, averſura quaſi globum, circa inteſtinum rectum protrudit, excluſit autem poſtmodum juſto tempore *puerulum, foramen circa anum rotundum* habentem, quod *circa inteſtinum rectum* ad digiti longitudinem intra corpus, ut ſtilo immiſſo judicare licebat, extendebatur, & poſt elapſum

trium menſium ſpatium ſanioſam fundebat materiam; conf. obſ. ſequens XXII. Quibus lubet ulterius ſubnectere geminam, ſed ſimilis argumenti, *hiſtoriam* ex M. N. C. Decur. II. Ann. I. Obſ. XL. excerptam, *alteram filii* ſimul ac in lucem excluſus erat ex faucibus *ronchum ſonorum* per 36. horas edentis, roncho canis in hoſtem irruituri æquiparandum, poſtquam prægnans mater caniculæ inimico faucium in filiolæ faciem involantis ſtrepitu perculſa fuiſſet; *alteram filii* ad inſtar porcorum *grunnientis*, dum mater geſtationis tempore ab horrendo ſuis grunnitu abominationem conceperat. Coronidis loco addimus *puerum* quoad manus & pedes *ſquameum*, quoad *brachia* autem *& crura, adeoq; corpus totum* (ſolo excepto capite) *veluti phocæ pelle tectum*, Biſegliæ regni Neapolitani ad Hadriæ littora oppido, Patre Petro Antonio Conſiglio & matre Eliſabetha Naſtaſia proſatum, deformitatis cauſa prægreſsâ matris, cum linteamentorum purgandorum cauſa littus petiiſſet, nimis intenta in ſquammatos & teſtaceos piſces oculorum acie, quem Cornelius Stalpart van der Wiel Obſervat. rariorum Cent. poſterioris Part. prioris Obſ. XXXV. accuratè deſcripſit, & æri inſculpi fecit, nobis autem heîc loci aliquot abhinc annis intueri datum eſt, ſquama manui demta adhuc penes nos exiſtente. Plura de imaginationis maternæ in fœtum poteſtate leg. in citati Stalpart. van der Wiel annotat. ad Obſervat. propoſitam, Excell. D. D. Steigerthalii Diſput. ſub præſidio Schraderiano quondam Helmæſtadii habita de imaginationis maternæ in fœtum efficacia, & Miſcell. Naturæ Carioſorum Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. LVI. Marc. M. à Kronland. lib. I. Idear. operatric. Idea cap. IV. Schol. ad M. N. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. LXI.

7. Ne-

7. Neque verò ulterius hîc vacat *conformationis multifarias læſiones* & *immutationes præternaturales* in aliis *monſtris* obſervabiles referre, utpote quibus deſcribendis operam ſuam jamdum commodaverunt Fortunius Licetus de monſtror. cauſis natura & differentiis, Ambroſ. Paræus operum XXIV. de monſtris & prodigiis, & Dionyſius van der Serre in Epiſtola ad Stephanum Blancardum perſcripta de monſtrorum generatione; dum in talium geneſi vel ſponte aberrantis virtutis plaſticæ luſum, vel ob pravam imaginationem & ideas impreſſas factam emotionem & turbationem, vel etiam quandoque τὸ θεῖον & occultum quid præſupponendum eſſe cenſemus.

8. Attendimus quin potius *puellam absq; funiculo umbilicali* editam, in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CCIX. propoſitam, umbilicum inſtar infantis plurium menſium jamdum in utero nactam, præterquam quod proceſſus parvus inſtar vermiculi longitudinem articuli digiti minimi non attingens, plane tamen impervius & occluſus prominuerit, dum altera funiculi umbilicalis portio à placenta pendula longe tenuior nec rugoſa, in extremitate umbilicum ſpectante plane cœca & imperforata erat, nec veſtigium unquam præſentis alicujus aperturæ monſtraverat; atque inſimul nos recipimus ad memorabilem *maſculum infantem ſine umbilico*, imò ne *minimo quidem funiculi umbilicalis indicio* natum, à C. Stalparto van der Wiel Obſervat. rarior. Centur. poſter. part. prior. Obſerv. XXXII. deſcriptum, qui exinde nutritionis per os neceſſitatem in embryone abunde monſtravit, filius autem Petrus Stalpart van der Wiel in peculiari exercitatione eandem ſententiam paulo fuſius confirmavit.

9. *Fœtus*

9. *Fœtus ſine epidermide natus* apud Camerar. Syllog. memorabiliumCent.III. p.XXXV; *talis* ex potu & appetitu nimio *eadem* orbatus & *ſemicrudus* M. N. C. Decur. II. Ann. IX. *alius* à calore febrili matris febricitantis quaſi *excoriatus* Decur. ejusd. Ann. VI. Obſ. CLI. *extra uterum lapideſcens* in Laurent. Strauſſii Hiſtoriâ fœtus Muſſipotana, *viginti octo annis in utero geſtatus & petrificatus* Sennert. Lib. IV. Med. practic. Part. 2. Sect. 4. cap. VIII. *in utero exſiccatus* Miſcell. Naturæ Curioſor. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. XXIV. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. CLXII. Bartholin. Hiſtor. Anat. Cent. I. XCVI. Hildan. Cent. II. Obſ. LI. *in utero putrefactus* C. Stalpart. van der Wiel Obſerv. rarior. Cent. I. Obſ. LXXI. *poſt alterius fœtus abortum in hujus placenta incluſus cum propriis ſecundinis* M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCXXXIII. *amnio adnatus parvulus digiti inſtar durus & quaſi ex latere cocto formatus*, C. Stalpart. van der Wiel. Cent. I. Obſ. LXXIV. *abortu excluſus cum infinitis parvis globulis piſcium ova referentibus* Panarolus Pentecoſt. II. Obſ. XVIII. *In tumore ſtrumoſo feminæ poſt obitum aperto repertus, medii digiti longitudinem largiter æquans, in quo cranium manus & pedes optimè diſcerni poterant* M. N. C. Decur. II. Ann. X. Obſ. LVI., *ex veſicâ aqua plena aſperæ arteriæ adhærente in utero matris mortuus* in Panarol. Pentec. I. Obſ. V. *exanguis* à matre ad cachexiam diſpoſita, uſui ſpiritus vini & cereviſiæ triticeæ nimium indulgente, *editus* Miſcell. Natur. Cur. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXXXI. *loco fœtus perfecti corpus ovatum partu rejectum anſerino ovo proximum ſuis tunicis involutum, quibus reſectis non diſtincta humani corpuſculi figura, ſed rudis & obſcura moles apparuit*, Miſcell. Natur. Cur. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XXXVIII. deſcribuntur.

10. *Infans ſine capite* ex M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXXVII. *ſine cerebro* Ejusd. Decur. & anni

Obſ.

Obſerv. CCXXIX. C. Stalp. van der Wiel Obſerv. rar. Cent. I. Obſ. II. *ſine cranio & cerebro* M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXXX. *fruſtulatim per alvum excretus*, Tulpii Obſ. lib. IV. c. XXXIX. Moroni directorio p. 188. *per umbilicum exemtus ruptis inteſtinis & horum motu periſtaltico extra abdomen conſpicuo*, ex M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CVI; *fœtus gemellus, quorum alter ſuo capite alterius capiti inſiſtens impedimento fuit, quò minus neuter naſci potuerit*, ex M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. CXXII. nobis innotuerunt.

11. *Monſtroſus flexilis & exoſſis fœtus* à G. H. Velſchio Hecatoſt. I. Obſ. VIII. p. 101. *puer ſine oſſibus coagulatis genitus*, à Ph. Grülingio Cent. V. Obſ. LXVI., *alius in artubus oſſibus deſtitutus*, ita ut brachia & manus inſtar chirothecæ circumvolvi potuerint, in Act. Hafnienſ. Vol. III. Obſ. XXIV. & Vol. V. p. 275. Th. Bartholin. Hiſt. Anatom. Cent. VI. Obſ. XL., *conſimilis farinæ homo*, cujus pedes & brachia ita flexibilia erant, ut pro lubitu manibus tractari & inſtar lori contorqueri potuerint ſine omni incommodo ac dolore, ab Excell. P. Rommelio M. N. Cur. Cent. II. Ann. VII. Obſ. CCXII. memoriæ produntur.

12. *Fœtus vivus* comitiſſæ cujusdam, feminis pluribus ſimul præſentibus, cùm obſtetrix caput jam tangeret, ſurreptus, neq; à matre neq; adſtantibus quàm maxime ſtupentibus unquam viſus, à Salmutho Cent. II. Obſ. LV. narratur, ſed recte obſtetricis tanquam ſagæ maleficio potius, quàm cauſis naturalibus imputatur, conf. M. N. C. Decur. I. Ann. I. Schol. ad Obſerv. I.

13. *Embryo prægnans*, & inventus in fœtu alius fœtus ſexus feminini in loco conſueto ſitus, circiter ſpithamam longus, unguibus & pilis donatus ad morem fœtus perfecti, non tàm miraculum quàm ingenioſum

commentum haberi poſſet, niſi propter certiſſimam eruditionem alioquin incredulus Th. Bartholinus, ſumma autoritate atque fide Vir, ex obſtetrice Siſſelia juramento adſtricta, id ſe non opinari ſed ſcire Hiſt. Anat. rar. Cent. VI. hiſtor. c. ult. ſcripſiſſet, addito hoc Pliniano epiphonemate: Scrutare tu cauſas, potes enim, quæ tantum miraculum efficiunt, mihi abunde eſt, ſi ſatis expreſſi, quod efficitur.

14. *Fœtus* ſub partu difficili ob collum uteri abſceſſu prominulo turgidum *cranii depreſſionem ad intra* perpeſſus in M. N. C. Dec. I. Ann. II. Obſ. CLXXX, *quidam in vertice cranii foveâ* excavatus M. N. C. Dec. II. Ann. VIII. Obſ. LIII. *alius diffractis in utero lumbis editus* C. Stalp. van der Wiel Obſ. rar. Cent. poſter. Part. prior. Obſ. XXXIV. itemq; *ſpina bifida deformis* Tulp. Obſerv. Medicar. lib. III. c. XXX. deſcribuntur.

15. Ceterum cùm *fœtus* in utero chylo nutriatur *matris*, & ſanguineo *ejusdem* foveatur calore, tam à *chyli* quam *ſanguinis materni exuperantia*, *vaſculorum tenerrimorum* nimiam *diſtenſionem*, *fibrarum* & *viſcerum preſſionem*, *ſpirituumq; ſufflaminationem*, venæſectione materna juſto tempore relevandam, experiri, & viceverſa *denegato* chyli nutricii neceſſario *pabulo*, ac caloris blando ſubtracto *fomento*, atrophiam actionumque ſingularum imminutionem contrahere ſolet.

16. Adeoque *fœtus* etiam cum *chylo materno aërisq; interfluis moleculis* à matre morbifera ſuſcipere miasmata deprehenditur. Sic M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſ. LIII. generoſi viri uxorem, cùm ante variolis laboràſſet, *filiam* peperiſſe *veſtigiis variolarum conſpicuam*, & adhuc in utero materno ſimul cum matre variolis affectam legimus, conf. M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. LXI. Joh. Rhodius Cent. III. Obſ. Med. LXXXIII. Th. Bartholinus

Cent.

Cent. III. Ep. LXXXV. Hildanus Cent. IV. Obſ. LV. *filiolum hydropicum* partu excluſum à matre cereviſiæ ſecundariæ largiori potu aſſumto M. N. C. Dec. I. Ann. I. Obſ. XLII. narrat. *Fœtus ſanguinem & oſſa ab ictero matris flavo colore tincta* Kerckringius ſpicil. Anat. Obſ. LVII., item duas *puellas coloris lutei* natas poſt epotum medicamentum, cui admixtus crocus erat, Amat. Luſitan. Cur. Medicin. Cent. V. fol. LXXI. notat. *Puellam* ab Illuſtriſſima quadam Comitiſſa *eryſipelate* laborante gravida *idem pathema* contraxiſſe ipſe novi. *Morbillis* correptam Baroniſſam, ultimo imprægnationis menſe, fœtum maculis rubris ſignatum edidiſſe M. N. C. Dec. II. Ann. III. Obſ. XCVII. teſtatur. *Febres intermittentes* à *matre* ad *prolem* tranſire ex Fernelii Patholog. lib. I. c. XI. & M N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. XLIV. Barthol. Centur. IV. Ep. LXXXVI. *luem veneream* ab infecto gravidarum corpore ad embryonem transfuſam ex M. N. C. Dec. II Ann. VI. Obſ. LXI. *verrucas gallicas* ſimiliter per traducem quaſi propagatas, ex ſingulari à me habita obſervatione, *epilepſiam* à matre infanti communicatam ex M. N. C Decur. I. Ann. III. Obſ. CLX. conſtat. Rarum exemplum recenſet Cl. Philip. Jacob. Düttel auditor olim noſter ſumme induſtrius & amicus ſuaviſſimus in Diſput. ſua inaugurali de morbis fœtuum in utero materno §. VI. de *veſicæ calculo* in ipſo infante intra uterum concreto, nempe enim ante viginti & quod excurrit annos Sereniſſimi Ducis Zeizenſis Mauritii uxor ex renali calculo magnos ſubinde dolores perpeſſa, peperit principiſſam, quæ mox à partu atrocia tormina experta fuit, præſertim in mictione, tertia ſeptimana moriebatur, aperto corpore in veſica inventus fuit calculus inſtar lapidis perſici majoris.

17. Silentio prætterimus *nævos maternos multiplices protuberantes & planos, figura & colore variantes*, quibus hinc inde intra uteri hoſpitium in corporis extima ſuperficie embryones, aut ex vitioſa matris imaginatione, aut humorum congeſtione, coagulatione & interceptione, ſignari conſueverunt; de quibus vid. Theoph. Bonett. Med. Septentrionalis lib. I. Sect. I. cap. VIII. & Sect. XXVI. c. I. & II. & Corn. Stalpart. van der Wiel annotationes ad Obſerv. rarior. Cent. poſterior. Part. prior. XXXVI. p. 379. & ſeq. Unicam ſaltem liceat huc excerpere hiſtoriam ex M. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſ. LXXXIII. de conjuge circa initium noni ab impraegnatione menſis inopinato metu perculſa, propter incendium in urbe, dum illa ab eo temporis momento male ſe habere cœpit, motumque infantis per triduum nullum ſenſit, ſequentibus verò diebus admodum debilem, variis autem uſurpatis roborantibus octavo die peperit filiam bihorium tantum viventem, cujus totum *ſiniſtrum latus à capite usq; ad calcem colore flammeo* conſpiciendum erat.

18. *Vagitum fœtus in utero auditum* Hornung. Ciſtæ Med. Epiſt. 81. p. 218. refert, & cumprimis confirmat Gualt. Needham. in disquiſitione anatomica de formato fœtu cap. III. p. m. 96. & ſeq. quem tametſi nonnulli in dubium vocent, eò quod embryo uteri clauſtris membranarumq; carceribus incluſus haud liberâ aëris gaudeat per reſpirationem uſura, nos tamen haud prorſus eandem negandam cenſemus, quo magis compertum eſt, pullum in ovo tum ante fractam teſtam, tum poſt hujus fracturam membranis adhuc integris exiſtentibus pipire, & aliàs vix negari poterit, chylo materno intra pulmones aſſociatas aëris moleculas etiam fœtui ſurrogari, hujus pnevmonicas veſiculas ab aëris tantillo intercedente à coalitu prohibitas, ventriculum & inteſtina halitibus aereis turgida cerni, amniique liquori aëris etiam corpuſcula procul dubio interfuſa eſſe, ſicuti aliàs fluidis aërem interfuſum eſſe Boylianis experimentis hodie evidentiſſime demonſtratum eſt; tametſi rarius obtingentibus & peculiari humorum diatheſi aut pulmonum texturæ etiam vagitum talem adſcribendum eſſe lubentiſſime concedamus.

19. De reliquo fœtum *ſingultiiſſe* intra uterum ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſerv. XV. reſcivimus, *infantes* autem *nondum natos locutos eſſe*, Auguſtinus de Civitate Dei l. III. c. XXXI. ſcripſit.

SPECIMEN XI.

§. 1.

INſimi ventris hiſtoriam pathologico-anatomicam jamdum declaratam, nunc excipiat *illa*, quæ *medii ventris* ſive *thoracis diſpoſitionem præternaturalem* nobis revelet. Ubi quidem generatim primum innuiſſe juvabit, ſapientiſſimum opificem *internum* ibi *ſpatium*, ſuperius ſub collo claviculis, dein coſtis utrinque clauſum, exterius pectore lateribus dorſo ac ſcapulis circumſcriptum, demum inferius diaphragmatis termino præcipuè definitum, adeo amplum affabre efformaſſe, ne cordis pulmonumque motui *obſtaculo* foret, *quale* tamen mox evenit, ſive affectato virgines ſtudio ad ſervandam corporis gracilitatem pectus arctius thoracalibus ſtringant, ſive deformis gibboſitas ex inflexione aut extorſione ſpinæ aut curvatura ſterni enata dicti ſpatii dimenſionem imminuat, peſſimis ſecundæ valetudinis rebus, in priori etenim caſu cachecticus vultus pallor cum ſymptomatum pernicioſorum aliorum ſyndrome vitalem ac progreſſivum ſanguinis motum depreſſum ſatis arguit, in poſteriori ſuperveniens aſthma ante pubertatem afflictos fato concedere Hippocrates noſter Sect. VI. Aph. 46. ex fide experientiæ teſtatur.

2. In Rachitide pectus *anguſtum* & *acuminatum* obvenire erudite declarat Joh. Mayow in pecul. diſſertatione num. 5., ſed & in mammoſis & obeſis mulieribus à mole mammarum os ſternum acuminatum, ſicque pectus anguſtum, evaſiſſe, atque hinc talibus continuam dyspnœam natam fuiſſe ex Riolano infert Isbr. Diemerbröck. Anat. lib. IX. c. XIV.

3. Amplum & præcipuum cordis coſtarumque firmamento datum pectoris os, *ſternum* dictum, ſubſtantiâ ſua cavernoſa humores acres, ſanguinem extravaſatum, indeque productum pus admittit, *abſceſſibus ulceribus fiſtuloſis* ideo quin & *cariei* hinc obnoxium; vid. Miſcellan. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni III. Obſ. CXL. Petrus de Marchettis Obſerv. Chirurg. XXXIX.; redit verò ὡς ἐν καιρῷ hîc in memoriam mihi rara obſervatio Noribergæ in mercatore quopiam antehac habita, qui cum graviorem lapſum ad ſternum in adoleſcentia perpeſſus eſſet, in virili demum ætate immenſis pectoris afflictus doloribus poſt mortem ſternum purulentâ carie deperditum ſpectatoribus exhibuit.

4. Sterni *dolorem* non ſævum nec aſperum, ſed pertinacem ac diuturnum, & qui intermitteret quotidie magnam diei partem; inſpiratione tamen valida ac profundis ſuſpiriis, ut & ſubita ac magna corporis reſupinatione, capitisque ad dorſum reclinatione; nec non pandiculatione exacerbari ſolitum; ab humore, inter membranam peculiarem (illa enim toti thoraci communis pleura ſeu ſuccingens dicta, à ſterno longius recedit, dum mediaſtinum conſtituit,) atque ipſum ſterni corpus, qua cavitatem thoracis introreſpicit, impacto, haud magna copiâ, nec valde acri aut maligno, bilioſo tamen, profectum deſcribit Arnoldus Bootius de affectibus omiſſis cap. XI. p. m. editionis ſecundæ Helmſtadienſis 28., ſimilemque ſe in Gedeone de Bergeries temperamenti fervidi viro, crine rubro, deprehendiſſe, ferro ac ſeta admiſſis ichore flaveſcente ſubducto levatum, refert Th. Bonetus Polyalth. Tom. II. lib. III. de pectoris affectibus c. IX. p. 86.

5. Interdum uſu venit *frangi* aut etiam *violenter introrſum deprimi ſternum*, dum fracturam prodit inæqualitas

litas tactu perceptibilis, ad digiti impulſum introceſſio, & crepitantium ſub digitis oſſium ſtrepitus, depreſſionem verò manifeſta in parte cavitas, tuſſis, ſputum ſanguinis, atque ex membranæ coſtas ſuccingentis ac pulmonum compreſſione dyspnœa arguunt, vid. Pa[illegible]us oper. chirurgic. lib. IIII. cap. X. Petrus Pavv de oſſibus part. III. c. III., ut adeo ſterni cum coſtis ad interna reflexionem nativam ſpirandi difficultatis cauſam extitiſſe ex Obſervationibus Bauhini recte comprobaverit Schenckius Obſerv. medicinal. de oſſibus lib. II.

6. Speciatim *mucronata cartilago depreſſionem prolapſum ac reflexionem* verſus interiora ſuſcipit, Italis vernacula lingua l'anima caduta dictam, falſò verò Germanis das Nabel-Verrucken oder Abbrechen denominatam, ab ictu, lapſu, & alliſione ad objectum durum renitens, aut violenta corporis contorſione ac quaſi conglobatione, (quale exemplum in adoleſcente XV. annorum heîc loci antehac deprehendi,) inductam, rarius, nec niſi in tenera ætate, à relaxatione, humorum ſeroſorum decubitum ſequente, evenientem, dolore inſigni ventriculi, proſtrato appetitu, vomitu, quin & niſi medela detur, atrophia, ictero aliisque gravioribus ſymptomatibus ſtipatam; rarioribus enim contingentibus quis merito accenſuerit obſervationem, ab Excellentiſs. Ephemerid. noſtrarum Directore, D. D. Wurffbainio, Fautore, Affine & Collega honoratiſſimo M. N. C. Decur. III. Ann. I. in ſcholio conſignatam, in paſtore quopiam habitam, cui interiora verſus mucronata cartilago ſine omni moleſtia depreſſa fuerat. Adhæc juxta Veslingii obſervationem Syntagm. Anat. cap. IX. *eadem cartilago extrorſum* recurvatur, nonnunquam *digiti longitudine* ad umbilicum usq; producta, pariterq; rigida, plu-

mum tam chyli diſtributioni, compreſſo pyloro, quàm flexui corporis verſus anteriora obſtat, confirmante idipſum Rolfincio in Diſſert. Anatomic. lib. II. c. XLI. p. 399.; *induratam* ac *oſſeam nactam duritiem* de ſumma reſpirandi difficultate querulos effeciſſe homines memorat P. Pavv l. c., qui inſuper annotat, in tabidis, item hypochondriacis, viſcerumque abdominis, lienis, jecoris, ac meſenterii potiſſimum, obſtructionibus laborantibus, conſpicuam quam maxime eſſe ſupra cartilaginem xyphoidem lacunam ac foveam, etiam pugni capacem, quantam in lenta tabe defuncto Per-Illuſtri quodam Libero Barone in Suevia non absque ſtupore me conſpexiſſe memini. Adhæc mucronatam eandem cartilaginem *bifidam* in Theatro noſtro Anatomico Altdorfino bis mihi videre obtigit.

7. Coſtæ *luxationis* verſus ſuperiora, inferiora, & anteriora recedentis, obnoxiæ fiunt periculo, quoties aut humores muſculorum membranarum & ligamentorum, capitula bina earundem cum vertebris propinquis firmantium, nimiam cauſantur *relaxationem*, aut cauſæ violentæ externæ capitulorum è ſedibus *evulſionem* aut *dimotionem* efficiunt, recenſet hanc in rem memorabilem caſum Th. Bartholinus Hiſtor. Anatom. rarior. Cent. IV. hiſt. LXVI. Celeberrimi Simonis Pauli, qui cum ſuperata febre maligna in Scaniam vocatus eſſet, in itinere ſalebroſo & ſaxoſo ſive crebris concuſſionibus, ſive à defluxu humorum poſt morbum ad ſpinam dorſi, dolore ingenti lateris ſiniſtri prope ſpinam correptus, cum ſterni tumore & protuberantia, tandem tumore ſublato ſemiluxationem octavæ coſtæ veræ accurate pertentantibus videndam præbuit. In moniali a palpitatione cordis *duas loco motas coſtas* conſignavit Höchſtetterus Decur. IX. Obſerv. Med. c. IX.

8. Nec

8. Nec minus *fracturæ* expoſitæ ſunt damno, qualem à palpitatione cordis illatam, in Philippo Nerio Florentino ex Angel. Victorii Conſult. Medic. XCVII. prodit Schol. ad Obſ. XVII. M. N. C. Decur. II. Anni VI., talem cum vulnere, ſideratione, ac pulmonis hydrope M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCLXXVII; ſimilem ex lapſu Hildanus Cent. V. Obſerv. XXCV. proponit.

9. *Depreſſioni* porrò & *plicationi* à cauſis externis intentatæ ſuccumbunt coſtæ, ut docet Foreſtus Obſ. Chirurg. lib. VIII. Obſ. VI., ſic & dyspnœam à nothæ ultimæ coſtæ cartilagine depreſſa, ſubortam, hacque in locum reſtituta mox ablatam recenſet Bonetus ſepulchret. ſive Anatom. practic. lib. II. Sect. I. in Schol. ad Obſ. CXVI., additque ex duarum *coſtarum extremarum cartilaginum depreſſione*, quarum inferior ſuperiori incumbebat, pariter ſpirandi difficultatem pectoris oppreſſionem vomitumque in nobili puella Lauſanenſi ſubſecutam eſſe.

10. *Coſtas duas treſve admodum connexas* in notatu dignum tumorem excreviſſe Columbus lib. XV. Anat. annotavit: Platerus autem de functionum læſionibus lib. II. cap. IV. de reſpirationis defectu p. m. 361. & ſeq. advertit, *cartilagines coſtarum*, quæ ad motum faciliorem edendum, circumferentiam pectoris ex parte componunt, ſi *induratæ in ſubſtantiam oſſeam* reliquis coſtis ſimilem convertantur, quod ſenii cauſa aliquibus, aliquibus citius, idque fere mulieribus mammarum ſuſtinendarum cauſa evenit, quia tunc thorax ſufficienter dilatari non poteſt, homines ſuſpirioſos, accedente præſertim pondere mammarum, ſi mammoſæ mulieres dorſo incumbant, efficere.

11. *Carie eroſas coſtas* & aliis Anatomicis & mihi cadavera ob oculos poſuerunt, dum illam vel abſceſſus partium contiguarum prægreſſus, vel lapſus gravior ingenerare ſolet, quod poſtremum in Illuſtri quopiam ſupremo locum tenente Capitaneo obſervatum recordor.

12. Ceterum *coſtarum numerum variare*, atque modo undecim, modo tredecim in demortuis repertas eſſe ex Schenckii Obſerv. medicinal. l. II. de oſſibus thoracis 262. 266. Bartholini Hiſtor. Anatom. Cent. V. Hiſtor. I. atque citatis ibi Autoribus manifeſtum eſt.

13. Spatia inter *coſtas* cùm potiſſimum occupent *muſculi intercoſtales* dicti, ad horum contemplationem pathologicam etiam tantisper oculos noſtros reflectemus, deprehendimus autem *eosdem* ſub pleuritide graviori *inflammatione* quoque corripi, ſub *ictu* aut *lapſu* aut *contuſione dolorifice affici*, *humoribus* ſive per defluxionem vel congeſtionem vitioſis extravaſatis *premi*, *ulceribus* & *abſceſſibus* hinc profectis *obſideri*, à *pure* ſub empyemate collecto ſpontaneum exitum proſequente *perrumpi*, aut pro eodem nec non ſero lymphatico aut ſanguine educendo ſub *paracentheſi thoracis*, (de quâ vid. Scultet. Armament. Chirurgic. Part. I. Tab. XXXV. Joh. van Horne Microtechne §. 18. atque eruditiſſimæ additæ notæ Excellentiſs. Joh. Guilielm. Pauli P. P. Lipſienſis celeberrimi p. 437. Joh. Nuck. Experiment. & Obſervationes chirurg. Experim. XXXI.) *pertundi*. *Muſculorum intercoſtalium* ῥῆγμα & *fibrarum aliquam divulſionem* ex ponderis elevatione annotavit Bonetus Anat. Pract. I. Sect. I. Schol. ad Obſ. CXVI.

14. Ceteroquin autem reſpectu *partium incumbentium mollium* tum communium tum propriarum, ſed & *durarum*, concurrente majori impetu & violentia à *vulne-*

ribus

ribus thorax haud immunis eſt, quæ ſi penetrent ad *ipſam interiorem cavitatem* magis pernicioſa ſunt cenſenda aliis *ſuperficialibus*, ſingulatim quæ *jugulum* transeunt vulnera, muſculis maſtoideis, ſternohyoideisq;, octavæ conjugationis nervis, trachæa, gulâ, venis jugularibus arteriisque carotidibus, tunc graviter ſauciatis, mox interimunt, adeo ut ne ipſa quidem ſi advolet ſalus, niſi miraculum editura, ſalutem attulerit, item ſi *quæ* cum *coſtarum plurium* aut *ſterni effractura*, *cordis*, *pulmonum*, *eorundemque vaſorum ſanguiferorum ampliorum læſione* accidunt, medelæ ſpem omnem eludunt: Binos tamen divina adjutus gratia thoracis vulneribus ſclopetariis vulneratos ego ſervavi, dum in altero extremitas lobi infimi pnevmonici ſaltem continui ſolutionem acceperat, in altero incurvato thorace equum conſcenſuro globulus plumbeus ſupra angulum ſcapulæ dextræ ſuperiorem adactus illæſis pulmonibus ſupra mamillam ejusdem lateris eruperat, tunc verò pro ſanguinis purisque detergendis & ſubducendis immunditiis injectiones vulnerariæ cumprimis ſalutiferam dederunt opem. Monet interea ſapienter Celeberrimus Bohnius in Examine vulnerum lethalium p. 288. equidem *pectus perfoſſum*, modo intranea illius intacta maneant, conſolidari, obſervatum eſſe, etiam infinita forſan vulnerum ejusmodi ſanatorum exempla ex ſcriptoribus corradi poſſe, majorum tamen & latorum, i. e. à quibus motus thoracis ac pulmonum inſigniter læſus, aliquod ſalutare penes neminem legere aut obſervare ſibi datum, proin & cum cauſalitas horum ſuffocatoria evidens maxime, donec reſectionem v. g. quatuor vel plurium coſtarum, harumque interſtitiorum coaluiſſe audiat, ſe vulnera ejusmodi lethalia vereri, confirmantibus idem animalium

vivorum ſectione hujus phænomeni experiundi cauſa adminiſtrata, & Galeni dogmate Sect. I. ex VI. de Uſu partium c. III. allegato; urget quippe maxime reſpirationis neceſſitas, neque tamen vel ſutura vel glutine vel deligatione labia ejusmodi hiatuum fortuitorum ſibi adducere & conbinare conceſſum, quin thoracis motus, vel impetuoſior in hunc conatus, qualem in pectore ſauciatis experimur, hoc interpellet aut inhibeat, expiret verò interim percuſſus.

15. Sed dum *exteriora* thoracis ulterius perluſtrare animus eſt, *virorum mammillæ*, & *mulierum mammæ* nos ad *inſolitam* & *præternaturalem* ſuam *diatheſin* ſpectandam advocant. Et primo quidem tametſi Spigelius de human. corporis fabric. lib. IX. c. 11. ſcripſerit, à Latinis nomine diminutivo in Viris *mammillas* vocari, cùm uſum illis fere nullum, aut certe minimi admodum momenti præſtent, offendes tamen in *viris obeſis* & *habitioribus* non tantum amplitudine muliebribus mammis *illorum hasce pares*, quin *ſuperiores* eſſe, ſed & in nonnullis *lactationis officio* reſpondentes, exemplis id confirmantibus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. in Schol. ad Obſ. CXX. in appendic. ad eandem Decur. Paullini Obſervat. medico-phyſico ſelectarum XCVI. Salmuth. Cent. I. Obſ. XCII. Sinibald. geneanthrop. Lib. IV. Tract. II. c. IV. M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXXV. & annex. ſcholion, Schenckius Obſerv. medicinal. l. 1. de mammillis CCXC.

16. Interea mulierum *mammæ affectus* ſæpius ſuſtinent *morbidos* hic præcipue conſiderandos: eos inter mox obvenit *intemperies* diverſam humorum affluentium & in motu interceptorum dyscraſian æmulans, moleſta cumprimis habetur *inflammatio*, ex rubore, calore, dolore inſigni, acuto pulſation's ſenſu, renitentia

tia ac ſuperveniente febre dignoſcenda, à ſanguinis ſulphureo-ſalini exuperantis copioſi ad ſubſtantiam earundem membranaceo-glanduloſo-vaſculoſam affluxu ac ſubſiſtentiâ, tum & lactis turgidioris aut coagulati inſufficiente aut prohibita per tubulos lactiferos excretione inſequens.

17. Affinis illi exiſtit *Eryſipelas*, macula lata rubea & reſplendeſcente in cute cuticulaque exteriore magis effloreſcens, ac cum rigoris aliquali ſenſu invadens, iræ aut terrori præcedenti utplurimum ſuccedens, remiſſiori tamen dolore ac renitentia minorique pulſatione ſtipatum, à ſanguine bilioſo acido-ſalino volatili acri profectum.

18. Nonnunquam mammas diſtendit tumor mollis laxus rubedinis ac doloris expers *œdema* dicendus, à colluvie ſeroſa circa glandulas mammarias exundante proveniens.

19. *Abſceſſus* ibidem fiunt *fiſtulæ* & *ulcera*, inflammationis, gravioris contuſionis, compreſſionis, incauti repellentium medicamentorum abuſus, lactisque retenti pediſſequa, quoties à commeatu ſuo reciproco intra mammas relictæ ſanguinis lactisque particulæ excrementitiæ reſolutioni ac diſcuſſioni ſubeundæ inidoneæ acoris purulenti putridique indolem ſibi aſciſcunt Singularis plane extat *obſervatio* M. N. C. Dec. II. Ann. I. numero CXXXVI. legenda *de abſceſſu*, in mamma cujusdam lactantis poſt applicationem emplaſtri anodyni & emollientis ſponte rupto, ac puris inſignem quantitatem cum *folliculo lacteo* unciam ſemis adæquante referente: Dein M. N. C. Decur. I Ann. I. Obſ. VI. recenſetur *mammarum tumor*, qui facta apertura ultra libram unam ſanguinis ſinceriſſimi ex ſanguinis menſtrui præ-greſsâ ſuppreſſione fuderat.

 20. Ne-

20. Neque ſilentio abſcondendus *mammarum tumor flatuoſus* ſive ἐμπνευμάτωσις, dolore acuto vago mammæ præſertim ſiniſtræ cum brachii totius lateris coſtarum & ſcapularum cruciatu, tumore inconſtante mox evaneſcente mox denuo aſſurgente, duritie tenſiva & aliis concurrentibus flatulentiæ ſignis dignoſcibilis, à ſanguinis chyli lymphæque halituoſis ſalinis volatilibus plus minus acribus moleculis rarefactis ac propter menſium deficientem repurgationem exuperantibus, atque intra vaſorum tubulos glandularumque contextum ſpongioſum concluſis emergens.

21. Sæpius in conſpectum venit *ſcirrhus* mammarum, tumor præternaturalis durus, plus minus ſenſilis, prout nempe vel *recens* aut *nothus*, vel *confirmatus* aut *exquiſitus* fuerit, colore inter rubrum pallidum lividumque medio præditus, ponderoſus, fixus, à portionum ſanguineo-chyloſo-lymphaticarum viſcoſo-glutinoſarum, aut ſalino-terrearum, concurrente acido vel acido-auſtero morbifero, intra vaſculoſo-glanduloſam mammarum compagem, tubulos lactiferos, canaliculosque lymphaticos, tenacius coagulatarum ac compactarum concretione prodiens. vid. Foreſt. lib. XVII. Obſ. XXIV. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. II. Ann. VI. Obſ. CLV. ſic & in hydropicis ubera ſcirrhoſa ex lympha glandulari ab acido quopiam p. n. ibidem coagulata annotata ſunt M. N. Cur. Decur. III. Ann. I. Obſ. LXXV.

22. Nec minus *ſcirrhoſa* durities unam alteramve hinc inde ſparſim in mammis prehendit *glandulam*, duritie inæquali tumore circumſcripto & ſpeciali figura prominulam, tumque conſtituit *ſcrophulas*, Mercat. lib. I. de communibus mulierum affectionibus lib. I. cap. XVII. p. m. 524. & Celeberrimo Schelhammero in In-

ſula

ſula maris balthici Femara viſas M. Nat. Cur. Dec. III. Ann. IX. & X. Obſ. XXCIV. in *oſſeam* autem *ſoliditatem* virginis cujusdam mammas induruiſſe cum pectoris hydrope M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCX. nos certiores fecit.

23. Inſenſiſſimum feminis malum eſt *cancer* mammarum, isque *vel occultus* unius aut aliquarum ſaltem glandularum tumor durus immobilis, ab initio parvus vix ciceris magnitudinem adæquans, mox latius ſeſe diffundens, à ſanguinis lymphæque particulis excrementitiis ſalino-acidis ſucco nutricio adhuc involutis minusque acribus illuc depoſitis originem habens; vel *manifeſtus*, aut *exulceratus*, tumor lividus, colore ex cinericio vel plumbeo ad purpureum vergente, venisque tumidis nigricantibus hinc inde disperſis conſpicuus, dolore ac ardore nocturno tempore ingraveſcente ſtipatus, univerſam mammarum ſubſtantiam cum notabili fracida fœtida ac putrilaginoſa exulceratione undiquaque ſeſe diffundente depaſcens, à prædictis ſanguinis & lymphæ particulis in fluorem magis evectis expanſis ac virulentia cauſtica imbutis propullulans, conf. Foreſtus lib. XVII. Obſ. XXVI. cum annexo Scholio, Miſc. Nat. Curios. Decur. II. Ann. X. Obſ. LXXVI., Ettmüllerus Operum. Tom. II. p. m. 1158: Singularis obſervatio mammæ *cancroſæ verminantis* proſtat in Cl. Paullini Obſerv. medico-phyſic. ſelect. XLVI. in appendice M.N.C. Decur. II. Ann. V. p. 29.

24. Atque idcirco, ſed alias etiam ob cauſas, à quibus *gangrænam ſphacelumq;* ingenerari alibi docuimus, *talem* quoq; demum mammæ in gremio ſuo fovent, donec vel lethalis cataſtrophe ſuperveniat, vel eandem (dubio tamen nonnunquam eventu) operatione chirurgica

(in cancro exulcerato etiam ſubinde neceſſariâ) *amputatione reſciſſione* antevertere Medicus & Chirurgus periti allaborent. vid. M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſervat. VI. Hildanus Cent. III. Obſervat. LXXXVII. Scultetus Armam. Chirurgici Part. II. Obſ. XLIV. Nuck. Experiment. Chirurg. XXX. Muraltus in Obſervat. Chirurg. XLIX. p. 247. Paul. Barbette Chirurg. Part. II. Lib. I. c. XIII. Purmann. Chirurgiſchen Lorbeer-Cranzes P. II. cap. VI. p. 449.

25. Præterea *in indecoram & moleſtam* magnitudinem excreſcunt *mammæ*, ferunt quippe indicorum itinerum Scriptores in regno Senegæ uxoribus mammas ad ventrem usque à maritis divelli, & in inſula Arnabonis tàm vaſtas eſſe mammas, ut ad terga reflecti poſſint, & Bartholinus Hiſtor. Anat. Cent. III. hiſt. XLVI. ſcribit, mulierem Helſingorenſem primariam tàm amplas & ponderoſas mammas circumtuliſſe, ut ad genua propenderent, atque ipſa oneroſam molem ſedendo genubus ſuffulcire debuerit, cui mammillare Martialis lib. XIV. Epigr. LXVI. ſubſidio eſſe,

Et taurino poterat pectus conſtringere tergo,
nam pellis mammas non capit iſta ſuas.

Stupendæ amplitudinis mammas, ita quidem, ut ſiniſtra poſt mortem LXIV. librarum pondus adæquaverit ex Actis Anglicis M. Octobr. A. 1669. recenſet Bonet. polyalthes Tom. III. lib. V. de affectibus mulierum c. XXVII. Eſt vero etiam, quod mireris, *mammas* ad phaſes lunæ *incrementum* & *decrementum* ſumſiſſe æmulum juxta M. XLC. Decur. II. Ann. VII. Appendii. p. 140.

26. Quin & *abundantis* naturæ *luſum* animus noſter attendit circa *mammarum numerum*, quando Romæ vixiſſe

vixiſſe feminam quatuor mammis, ſingulis lac fundentibus dotatam, ex J. Fabri Bamberg. notis in Recchum fol. 475. & Cabrolio Obſ. anat. VII. M. N. C. Decur. I. Ann. II. annotat. ad Obſ. LXXII. item ruſticam in comitatu Winzenbach præter mammas in loco ordinario geminas adhuc duas alias è regione in tergo lacte fœcundas Cl. Paullini Breviar. rerum memorabilium num. XXXI. in appendic. ad Miſc. N. C. Decur. II. Ann. IV. p. 203., mammas duas in pectore, tertiam in dorſo ſed papilla deſtitutam, M. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſ. LXXII. in alia præter binas tertiam ſub ſiniſtra Borell. Cent. I. Obſ. XLIX. nobis notificarunt.

27. Lazarus Riverius Cent. IV. Obſ. LVII. declarat rarum affectum mammarum *foveam*, nempe enim, nobilis, ait, matrona annum agens quinquageſimum, temperamenti bilioſi & melancholici ante decennium ſubito terrore correpta, ex repentina infantis à nutrice incauta interfecti morte, hinc menſium fluxus omnino ſuppreſſus, poſt duos annos exortus eſt in parte ſuperiori mammæ ſiniſtræ tumor ſubdurus & oblongus digiti craſſitiem æquans, paulo poſt apparuit in parte inferiori ejusdem mammæ tumor alius exiguus & rotundus, qui intra paucos dies *foveam* effecit in eadem parte exiguam, & ſine dolore, quæ fovea ſenſim incrementum ſumſit, ut intra biennium dimidiam ferme mammæ totius partem ad interiora retraxerit, & in fundo illius cutis coſtis hærere videretur. Jam verò quia non abſimilis caſus menſe Martio, anni ſuperioris, curam meam in auxilium votis precibusque popoſcit, eundem ſubjiciam. Vivit etiamnum in vicino palatinatu matrona, ſexagenaria major, tertio nupta viro, ſed nunquam mater facta, hypochondriaco-ſcorbutica, ſenſit illa in ſiniſtra mamma tumores binos du-

ros, magnitudine globuli luſorii, cum dolore punctorio interdiu leviori, noctu appropinquante graviori, cum aliqua rubedine, quos mox inſecuta eſt papillæ introceſſio, & disparitio, elapſis vero aliquot menſibus, tumefactæ & induratæ glandulæ binæ pariter ita interiora verſus retractæ notabile *fovearum* veſtigium reliquerunt, quam quidem metamorphoſin conjecturo acrimoniæ ſanguinis & lymphæ mammariæ occultæ cancroſæ fibrillas vaſculaque ad ſtricturam ſpaſticam laceſſenti ac cogenti, atque glandularum nutrimento corrupto ariditati & ſubſidentiæ imputandum eſſe, ideoque Hippocratici præcepti in Sect. VI. Aph. XXXVIII. dati memor abſorbentibus ſpecificis interne oblatis, & topico mercuriali exterius admoto, medica ope eniſus ſum, ut ægra vitam etiamnum agat vitalem.

28. Oſtentum dixeris *mulieris viro junctæ mammam ex imaginatione mentulatam, figuram gammari* mammæ fœtus impreſſam, ex terrore, cùm dormientis matris gravidæ mammam octipedis ſerpentia brachia cancri tetigiſſent; atque id etiam extraordinarium pronunciaveris, mammas ſolas citra reliqui corporis labem poſt *pruritum ictero* defœdatas vid. append. p. 35. ad M. N. C. Decur. II. Ann. VII.

29. *Aſperitatem mammaram morbidam* Hippocrat. de morbis mulier. lib. II. n. LXVI. p. 595. Tom. II. operum edit. Lindenianæ declarat, atque topicum pro medela adducit. *Gracilitatem* earundem fœtus perditionem præſagire Sect. V. Aphor. LIII. innuit.

30. *Vulnera* tandem etiam *mammas* tangunt, quæ in gravidis ob uberiorem chyli lactiferi affluxum, tum & in aliis menſium ſuppreſſione laborantibus ob vaſorum turgeſcentiam, ſed & in humidioribus corpori-

bus

bus ob ſeroſam colluviem difficilius conſolidantur, aliàs autem lethalia cenſenda non ſunt, dummodo ſanguinis mature ſiſtatur profluvium, ſiquidem amputationem totalem ſuperſtite vita fieri poſſe, in antecedentibus conprobavimus, atq; ex Hippocrat. l. de aere aquis & locis atque Galen. commment. VII. aph. 43. novimus, quod amazones mammam dextram ſibi exuri curaverint, quo plurimo alimeuto ad manum vicinam dextram perveniente, major ei vigor adeſſet, aut potiùs arcus pectore firmius ſuffulciri poſſet.

31. Peculiaris affectus mammarum eſt τριχίασις, cujus meminit Ariſtoteles lib. VII. de hiſtor. animalium cap. XI. ſic enim ille: Ubera tota fungoſa ita ſunt, ut ſi forte ex poculo pilum mulier hauſerit, dolor in mammis excitetur, quod malum pilare τριχίαν appellant, nec dolor ſedatur, donec pilus vel exeat ſponte vel cum lacte exugatur, tam in homine quam in quadrupedum genere viviparo. At enim verò tametſi Ariſtoteli Plinius l. XXXI. cap. X. Alſaarahavius tractat. XIV. pract. c. II. veluti αὐτόπτης teſtis, Cardanus lib. VIII. de rerum varietate cap. XLIV. Thomas à Veiga comment. ad lib. VI. c. III. de locis affectis Gal. ſubſcribant, ego tamen, aſſumto etſi ore à muliere pilo, viam ad mammarum tubulos lactiferos, quam pilus inſequi poſſit, nullam perſpicio, ſicuti de hac etiam jamdudum Anatomicus perſpicaciſſimus Andr. Veſalius lib. V. de human. corporis fabrica cap. XVIII. merito dubitavit, ut adeo vel vermiculos teretes intra mammas ex ovulis excluſos vel lacti inhoſpitantes, vel lymphæ viſcoſæ oleoſo-ſalino terreas portiones in piliforme coagulum ſub tranſitu per papillarum tubulos preſſas, ſub pilorum verè talium ſpecie Medicis impoſuiſſe credam, hinc nec me perſuaderi patiar, ut fidem habeam à

Mar-

Martiano in Comment. ad Hippocr. libr. de natura pueri allatæ, & à Charletono Oeconom. animal. Exercit. II. citatæ obſervationi, de matrona quadam Romana, cujus è papilla, Chirurgi manu extractus fuerit cichorii ſurculus, quem heſterna cœna comederat.

32. Expoſcunt verò hic nunc etiam ſui conſiderationem *papillæ*; quarum fibroſo-pulpoſa ſubſtantia ex uberiori ſanguinis affluxu ac intercepto reciproco commeatu *inflammationem*, ex puſionis autem ſitibundi firmiore apprehenſione preſſione ac tenſione *fiſſuras* capiunt, ex ſalſi acrioris ſeri confluxu latius ſerpentes, & exquiſite dolentes, vid. Foreſt. Obſ. Lib. XVII. Obſ. XXVIII. Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. I. Ann. I. Obſ. LXV.

33. *Papillæ* ſive *ab ortu primo deficiant*, quale exemplum M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. III. proſtat, ſive nimium *breves* ac introrſum *retractæ* ſint, ita ut à puſione labiis prehendi nequeant, lactationis officio mulieres privant.

34. *Excedunt* verò eædem quandoque *numero*, *binas* etenim papillas in una mamma Borellus Cent. I. Obſ. XLIX. Hollerins apud Schenckium lib. II. Obſ. de mammillis VIII. Kerckring. Obſ. Anat. XXI. p. 49. M.N.C. Decur. II. Ann. X. Obſ. CXXXVIII., *tres triangulares* in utraque mamma Paullinus in Obſervat. medico-phyſic. ſelect. LXVII. in appendic. ad M. N. C. Decur. II. Ann. V. p. 40. exhibent. *Nattam* à dextræ mammæ papilla funiculo allegatam inſtar uvæ propendentem Gockelius M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LXVI. & Gallicinii Medico-practici Cent. I. Conſil. XCI. memorat.

35. Quod reliquum eſt, ſi *ſymptomata* mammis obtingentia ſcrutari velimus, mox obvenit *dolor* ſolutæ in

parti-

partibus & vaſis exquiſite ſenſilibus à variis cauſis intentatæ unitati veluti cauſæ adſcribendus, dein *lactis generatio & excretio diverſimode læſa*, ac demum *qualitates mutatæ in mammarum duritie, inæqualitate, rubore, livore, flavedine icterica* &c. notabiles.

36. Clarioris autem doctrinæ gratia aliquantum intererit, ſi *lactis* vitia ſingulatim tantisper conſideremus: *Abundat* ſiquidem *lac*, atque tumorem *mammarum ſparganoſin* dictum quandoque ciet, quando vel *glandulæ mammariæ* ſecernentes *plures molliores* & magis *patulæ præſto ſunt*, *vel ſanguis chyloſus* propter victum πολύτροφον, potum nutritivum, vitam curis vacuam in majori copiâ *generatur*, vel per arterias mammarias ampliores uberius *affluit*, vel à fœtu ſæpius admoto parum tamen bibente *allicitur*, vel ob lactationem neglectam aut fœtu mortuo ceſſantem *redundat*.

37. *Deficit* viceverſa *lac*, dum vel *glandulæ mammariæ ſecernentes pauciores* in mammis exiguis adſunt, vel natura *ſolidiores*, aut minus *perviæ*, vel à ſanguine acido auſtero terreſtri, aut viſcoſo pituitoſo intra illas ſubſiſtente, vel improvida frigoris admiſſione, acidorum & ſtypticorum incauta applicatione, aut a thoracis arctiori conſtrictione *oppilatæ, induratæ*, ac *ſcirrhoſæ* redduntur; vel *chylus nullus* ob inediam, victum parcum aut pravum producitur, vel non in adæquata quantitate *ad glandulas mammarias fertur*, idque tàm propter abſentiam aut anguſtiam vaſorum ſanguineorum arterioſorum, quam propter eorundem obſtructionem, vel quando *chylus* aliorſum per hæmorrhagias immanes, alvi fluxum chyloſum, fluorem album &c. *evacuatur* & *effunditur*, vel ſub æſtu febrili *abſumitur*, vel nutrimenti corporis obeſioris *impenditur*.

38. Non minus *coagulatur lac* & quidem vel in *ſpeciem caſei*, tuncque τύρωσιν *caſeationem*, vel in ſpeciem grumi,

tuncque θρόμβωσιν dictam infert; idque *culpa vel glandularum mammariarum* acore p.n. infectarum, vel ab aere frifrigido aut topicis incongruis admotis alteratarum, lac ad concretionem disponentium; vel *ſanguinis chyloſi ſecernendi acore* & *lentore* præternaturali, ex diſpoſitione hypochondriaca, ſcorbutica, venerea, acidorum abuſu, mœrore & aliis gravioribus animi pathematibus, *contaminati.*

39. A *matribus* & *nutricibus morbiferis & contagioſis lac* infectum conſimilibus *fermentis & ſeminiis*, per traducem quaſi morbos ad utriusque ſexus prolem propagat.

40. Extra *conſuetum naturæ ordinem* accidit, quod *lac ex mammis infantis femellæ* 18. ſeptimanas natæ & lactatæ effluxerit M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXXXIX., *in mammis nec gravidæ*, nec *puerperæ*, nec *lactantis*, viſum M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CXXXVI., in *vetala vidua ſexagenaria* ope ſuctus frequentis prolicitum, ex *virgineis mammis* pro tribus illuſtribus infantibus lactandis ſuppeditatum M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. CVII., *per umbilicum* denique ex epate per venam umbilicalem eo delatum effuſum M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CLXXVII., *per femur* Miſc. N. C. Ann. IX. & X. Obſ. LXVI. expurgatum, ac denique *ad os remandatum* hicque exeretum fuerit, M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. LXXVI.

41. Haud *vulgari commodo* mulieri cuipiam licuit adeo eſſe felici, ut poſt quatuor ſeptimanas *intermiſſa* interim *lactatione lac* mammas denuo appulerit, *quod* in Sereniſſima quapiam Principiſſa, poſt primum puerperium mediante faſciatione mammis tubulisque lactiferis excluſum, nulla arte revocari potuit, præſertim cum *idem* ſub febris lacteæ inſultu per *alvi fluxum chyloſo-lacteum* tunc ſeceſſiſſet.

42. *Mu-*

42. *Mulieribus in mammis collectum ſanguinem*, ob concitatiorem ſanguinis impulſum & efferum ſpirituum motum, furorem ſignificare non immerito Hippocrat. Sect. V. Aphor. XL. auguratus eſt, dum alioquin *vulnerata in cubito matre* loco lactis *ſanguinem* è mammâ ſugendo prolicitum M. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obſ. XLV., adhæc *feminam lue venerea correptam* ex mammis lac & ſanguinem ſimul fudiſſe, quæ tamen non commiſceri poterant, allegata obſervatio nobis propalavit.

43. *Lac luteum à Rhabarbari* nodulo incluſi & potui immerſi uſu evaſiſſe, eo facilius à Cl. Paullino in breviario rerum memorabilium Obſ. XXXIV. in appendic. ad M. N. C. Decur. II. Ann. IV. p. 204. ſibi perſuaderi patietur, qui à Gualt-Charletono l. c. edoctus fuerit, nutrici ſi propinetur *lac croci tinctura* leviter imbutum, illam intra ſemihoræ ſpatium (paulo plus minusve) hoc ex mammis refuſuram eſſe, odorem, ſaporem, imò & colorem quoque croceum plane relaturum.

44. *Lac acre ſalſum* mammarum vicina loca erodens & exulcerans, ac maculis obſcure luteis lintea inficiens M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LXII. exhibet, *tenue aquoſum ichoreſcens* pauperculæ mulieres, & ſcorbuticæ ac ſeroſæ fundunt, *idemq́;* chyli ſanguinis & lymphæ recrementis heterogeneis diverſis coinquinari ſolet.

45. *Pleura dolet in pleuritide, dolore* lateris unius, rarius utriusque *punctorio*, cum tuſſi, reſpiratione difficili febre continua acuta, pulſu duro inæquali & frequenti afficiente, proveniente vel à ſanguinis ſulphureo-ſalino-bilioſi aut lymphæ acido-viſcoſæ partim intra vaſcula ſanguifera & lymphatica interceptione partim extravaſatione, inflammationem & ſolutam unitatem in fibrillis membranaceo-nerveo-carnoſis ſenſilibus pariente.

46. *Mediaſtini inflammatio in phrenetico* ex Boneto Anat. practic. l.II. Sect. I. Obſ. CXXV., *ejusdem intercapedo vomica craſſo pure repleta* ex Bartholin. Cent. II. Obſ. LIX., *ſero ſanguineo inundata* ex River. Cent. I. Obſ. LX., Bonet. Anat. practic. lib. II. Sect. IV. Obſ. I. lib. II. Sect. I. Obſ. CXXIII. Schenck Obſervat. medicinal. l. II. de Mediaſtino CCLIV. *copioſiſſima pinguedine ſuffarcta* ex Daniel. Majoris Hiſtor. anatomic. c. XIII. Sect. XIV. à Boneto Anat. practic. lib. II. Sect. I. Obſ. CXXIV. allegata, nobis innotuerunt.

47. *Diaphragmatis inflammatio* in *phrenetico* à Boneto Anat. pract. l. I. Sect. VII. Obſ. XV. & lib. II. Sect. I. in Schol. ad Obſerv. CXXV. viſa eſt; in puella lipothymia ſubitanea interemta *carnoſa diaphragmatis pars abſceſſu* magno cum cyſti ſanie & veſiculis aquoſis impleta rurſus *Boneto* Anat. pract. l. II. Sect. II. Obſ. XVII., eidemque *pus ſuprà diaphragma effuſum* Anat. pract. lib. II. Sect. VII. Obſ. XCIII. ſeſe conſpiciendum præbuit.

48. *Diaphragma* à *pancreate ſubjecto putrido* corroſivo ſuo acido *perforatum* M. N. C. Decur. I. Anni I. Obſ. XCIX. legimus.

49. *Vulnera diaphragmatis* communiter in *illa*, quæ *carnoſæ*, & *hæc* quæ *nervoſæ parti* infliguntur, dividi conſueverunt, ac *priora* quidem *ſanabilia*, *poſteriora lethalia* reputantur; ſedenim verò ſi rationem cum ſenſu confirmatam attendamus, *minora vulnera* nervoſo centro intentata ſi absque *convulſionibus* fuerint, medelam recipere, (conf. M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXCVIII.) & *majora carneſi ambitus* amplam læſionem conjunctam habentia, ob reſpirationis turbationem inſignem lethalitatem poſt ſe trahere, aſſerere nulli dubitamus.

50. *Cavitatem* denique *thoracis* vel *pus* ex rupto *empyemate vel ulcere thoracis excretum*, vel *lympha* vaſis lymphaticis cordis pulmonum & intercoſtalibus aliisq; vinicis ſolutionem continui paſſis effuſa, vel *ſanguis extravaſatus* nonnunquam occupat, *caſeoſum* autem *empyema* M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. XCVIII. nobis ſiſtit.

SPECIMEN XII.

§. 1.

CONtemplati hucusque ſumus *diſpoſitionem præternaturalem continentium medii ventris partium*, proximum nunc eſt, ut *contentarum ſcrutinium* inſtituamus *pathologicum*. Haſce verò inter primum oculorum noſtrorum obtutum ſubit *pericardium*, ſive *cordis capſula* ex geminæ membranæ complexu efformata, qualem inter decurrentia vaſcula arterioſa exilia ſi *fervidum ſulphureo-ſalino-acrem ſanguinem* citatiori impulſu illuc effundant, quam ut à venoſis æque recipi posſit, vel tubulorum meatuumque aliis de cauſis turbatus ordo *eundem* in commeatu reciproco intercipiat, *inflammatio* ſuboritur, teſte Th. Bartholino Anat. reformat. l. II. c. V. periculoſa & pernicioſa, quin & lethalis à P. Salio l. de affect. part. cap. VI. Riolano Enchirid. Anatom. l. III. c. IV., Zacuto Luſitano prax. admirand. Obſerv. CXXIX. æſtimata, atque cordis tremore, ſyncope, pulſu item duro & inæquali ſtipata, annotante Theoph. Boneto ſepulchreti anatomic. lib. II. Sect. VIII. Obſ. XLI. cum Schol., Sect. X. Obſ. XIII. & XVIII., Sect. IX. Obſ. XVII., nec enim tam facile medicamentis quà internis quà externis ſanguinis extravaſati inque coagulum verſi ſolutionem, & intra oſcula venoſa anguſtiſſima regreſſum, ibidem aſſequi, nec ſuppurationem tentare licet, corde ipſo propter vicinum contactum vaſorumque communionem in conſenſum veniente.

2. *Pericardium* porro *duplo* quàm aliàs naturaliter eſſe ſolet *craſſius*, *corio* ideo aſſimilandum, *extrinſecus* undique

aliquè *pulmonibus*, anterius *ſterno*, inferius *diaphragmati* arctiſſimè connexum Th. Bonetus Sepulchreti ſive Anatomiæ Practicæ lib. II. Sect. I. Obſ. LXXIII., *idem cordi undiq; adnatum* rurſus Th. Bonet. Sepulchr. lib. II. Sect. IX. Obſ. XV., ſimiliter per fibroſos nexus *mediæ cordis regioni* & adipoſæ hujus *ſubſtantiæ* firmiter alligatum M. N. C. Decur. III. Ann. II. Obſ. LXXVIII. in ſcholio, *denſum diaphragmati* ubivis ferme adhærens, intus *hiſpidum* & veluti *holoſerico* obductum Miſc. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XCII., *dextro ventriculo cordis nexu* firmiſſimo devinctum, neque à *ſiniſtro* niſi κατὰ δύρσιν ſeparabile M. N. Curioſ. Dec. III. An. V. & VI. Obſ. CCVII., *puſtulis* exaſperatum Th. Bonetus Sepulchret. lib. I. Sect. VII. Obſerv. LVIII. & lib. II. Sect. VI. Obſ. V. *hydatidibus inæquale* Rolfincius Epit. p. 161. & ex eo Bonetus Polyalthes Tom. II. lib. III. de affectib. pector. cap. XXIV., *duriuſculo tumore* nucis parvæ avellanæ magnitudine, non perfecte *calloſo*, obſeſſum modo citatus Bonet. Sepulchret. lib. II. Sect. VIII. Obſ. XXI., *lapillis* ſubviridis coloris tribus onuſtum M. N. C. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. LXXV., *vermibus* denique, rodendo magnam cordi moleſtiam facientibus, atque ejusdem inducto tremore, anxietate, pulſu ſæpe intermittente, dolore pungente, ac ſyncope ſeſe prodentibus, refertum Lowerus Tr. de corde cap. II. p. 107. Joh. Riolan. Enchirid. Anatom. lib. III. cap. IV. Hartmannus Prax. chymiatric. c. CXI. Th. Bonetus Sepulchr. lib. II. Sect. VIII. Obſerv. XIX., *uteri demum* inſtar *inflatum* Hercules Saxonia Prælect. practic. cap. I. part. II. Th. Bonet. in Scholio ad Sepulchreti lib. II. Sect. VIII. Obſ. XVIII., ſimiliterque *flatu diſtentum* Scholiographus ad lib. I. Prax. Hollerii c. XXIX. nobis ſcriptum reliquerunt.

3. Sæpius autem ab *aquæ contentæ exuperantia* in præternaturalem *amplitudinem pericardium* expandi ſolet: Et Spigelius quidem de humani corporis fabrica lib. IX. c. V. opinatur, *illam* in mortuis copioſiorem eſſe, præſertim ſi diutius à morte aperiantur, feminis item ac maribus copioſiorem colligi ſeroſo ſanguine abundantibus, aut viſcerum obſtructione chronicâ prehenſis; Celeberrimo etiam Bohnio in circul. Anatomico-Phyſiolog. Progym. XX. facile quadantenus conſentimus, aut à morbo aut mortis genere, ſi nimirum alterutrum aut utrumque horum tale extiterit, qui circulationem ad tempus turbet, quantitatem aquæ iſtius accreſcere, non tam, uti ipſe porrò ſuſpicatur, quaſi ſub ejusmodi turbatione violenta ac præternaturalis ſeri tranſudatio ac digeſtio inducatur, quàm quod ſub tardiori aut interrupto ſanguinis motu lymphæ ſecretio in aſpredinibus pericardii glanduloſis uberior ſuccedat: Solet verò inſuper *adeò copioſus* in pericardio nonnunquam *humor* colligi, ſuffocationem minans corque opprimens, ceu legere eſt apud Joh. Riolan. Enchirid. Anatomic. l. III. c. IV., ut adeo pro ejusdem evacuatione terebra ſternum, intervallo pollicis à cartilagine xiphoide, perforandum eſſe, nulla alia ſalutis ope ſuperſtite, idem Autor ſuaſerit: Sic & ex diſſecto hominis febre hectica defuncti *pericardio* aquæ uncias viginti circiter effluxiſſe, atq; talem aquæ in pericardio exundantiam hydrocardiam non inepte denominandam eſſe annotavit Bonetus Anatom. practic. lib. IV. Sect. I. Obſ. XIX; pariter Richardus Lowerus tr. de corde c. II. p. m. 103 id quandoque evenire confirmavit, ut nimia aquæ pericardio concluſæ copia, cor undiquaque premendo & coarctando, ejusdem pro ſanguine admittendo dilatationem impediat, cum pulſus accedente imminutione,

ſuppreſſione; demumque ipſa morte ſuperveniente; nec minus Carolus Piſo de colluvie ſeroſa Sect. III. c. II. atteſtatur, in corpore cujusdam Græcenſis oppidi incolæ jam pridem palpitatione laborantis, (ſicuti à redundantia aquæ prædictæ ſubortam cordis palpitationem recte aliàs animadvertit lib. IV. Obſ. XIX.) & ſpirandi difficultate detenti, repertum pericardium immanem in tumorem elatum pluribus libris aquæ diſtentum; hinc Hercules Saxonia in Prælect. practicis de Veneto quodam Procere refert, quod ipſe cor quaſi aquæ innatare ſenſerit, & Raym. Joh. Fortis Conſil. Centur. II. cap. XLV. ſimilem hiſtoriam recenſet de alio, ſimilem fluctuationis cordis perceptionem in ſemetipſo experto.

4. Viceverſa in ſtatu præternaturali *aqua pericardii deficere* ſolet, tuncque *cor arefactum* ſenſim *contabeſcit*, uti in pluribus obſervatum ex relatione Joh. Riolani Enchirid. Anat. lib. III. c. IV. quin *univerſi corporis tabem* inde ſubſecutam novimus ex fide Caſp. Banhini Anat. lib. II. c. XVII., ſed & à *diuturno mœrore ac pervigilio*, vel *inedia ac ingente marcore* item *febribus ardentibus abſumtam pericardii aquam* tabem poſt ſe reliquiſſe, autor eſt Th. Bonetus ſæpius citatus Anat. practic. lib. II. Sect. VII. obſ. CVIII., appoſito ex Melanchtone Caſimiri Marchionis Brandenburgici exemplo, cujus propter mœrores & vigilias deperdito pericardii humore cor pyri ad inſtar toſti exſiccatum viſum eſt.

5. Adhæc *pericardii aqua* ſæpe præternaturaliter *vitiata*, aut *alienis humoribus mixta* deprehenditur, ſic in *hydropicis urinæ turbatæ*, in quibusdam aliis *loturæ carnium ſimilis* à Spigelio l. c., pariter ab Illuſtri Dn. D. Georg. Friderico Franco de Frankenau in Regiâ Hafnienſium Academiâ hodie Prof. Publ. celeberrimo, Fautore noſtro

ſtro honoratiſſimo, (ex cujus eruditiſſimâ de Pericardio ſub noſtro præſidio anno ſuperioris ſeculi nonageſimo hîc habita diſputatione potiores obſervationes huc excerpſimus) Miſc. Nat. Cur. Dec. III. Ann. I. Obſ. CXXII. *urinæ haud abſimilis*, & paulisper ſpumeſcens; inſuper *congelata in conſiſtentiam cultro ſciſſilem* juxta relationem Dom. Marcelli de Montalbano Actor. philoſoph. Anglic. A. 1670. à Boneto polyalthes Tom. II. lib. de affectibus pectoris cap. XXIV. annotata eſt. In viri cujusdam *pericardio* plus quam *libræ quatuor ſanioſi ſanguinis* & *materiæ purulentæ* Guil. Fabric. Hildano Cent. I. Obſ. XLIII., in puerorum duorum *pericardio humor bilioſus luteus fœtidus*, in alio ſubjecto *tres libræ acris turbidiq; liquoris*, propriam cordis membranam proximeque ſubjectam carnem depaſcentis, allegato ſæpius Boneto Anat. practic. lib. II. Sect. I. Obſ. LXXXVI., *humor* ⊖*ſus acris*, à quo tam *pericardii* quam *cordis membrana proxima* eroſa & excoriata fuerat, Sylvio Prax. lib. I. cap. XXVI. §. XXVI. *ſanguis* denique pericardii capſulæ membranaceæ incluſus, Welſchio Mict omnimemat. Cent. III. XXV. (confer. Append. ad annum IV. & V. Ephem. Nat. Curioſor. Decur. I. p. 54.) in conſpectum venerunt.

6. Ulterius *pericardium exulceratum* in phthiſico obſervavit Platerus Practic. Tom. III. c. V.; *vulneratum* etiam fuiſſe exempla loquuntur, ubi inſimul advertendum Cl. Dominicum de Marchettis Anatomic. & Chirurgum Patavinum ſumme meritum, Præceptorem olim noſtrum etiam poſt fata gratâ mente celebrandum, Anatomiæ ſuæ cap. X. p. 12. vulnera pericardii lethalia pronunciaſſe, eo quod plures ex vulnerata ſolum cordis capſula absque cordis læſione fato conceſſiſſe viderit, quod effatum tamen non univerſalis veritatis eſſe vel inde probari poterit, quod Thomas Bar-

tholinus Anat. reform. lib. II. c. V. memoret exemplum Johannis Savioli pugione in pericardio ſauciati, cum aqua ſingulis pulſibus cordis ex vulnere proſiliente, à Veslingio nihilominus feliciter reſtituti; conf. Rhod. Cent. II. Obſ. XXXVIII. Hûc etiam facit obſervatio pueri perſanati, cui pectoris exciſo oſſe, atque involucro ejus computrefacto, cor aliquamdiu nudum viſum erat, prolata à Schenckio à Gräffenberg. lib. II. Obſerv. medicinal. Obſ. CLXXI., à quo etiam l. c. Obſ. CLXXIV *pars pericardii citra necem ablata* deſcripta eſt. Proin vere ac ſapienter admodum Hieron. Cardanus in Commentar. ad Hippocratis Sect. VI. Aph. XVIII. cenſuit, vulnera pericardii per ſe lethalia non eſſe, fieri tamen, quia idem vix vulnerari poterit, niſi alia multo nobiliora membra lædantur; & ἀκριβῶς, uti aſſolet, Exc. Bohnius in Exam. vulner. lethalium cap. III. p. 309. docuit, lethalitatem imputandam eſſe vel continuitati, quæ pericardio cum diaphragmatis parte tendinea intercesſit, ejusmodi vulneribus ſolutæ, hincque reſpirationi turbatæ, vel inflammationi, cui ſaccus hic membranaceus cum partibus, quibus continuus exiſtit, exponitur, vel denique aëris cordi minus proportionati contactui immediato. Ceteroquin in quibusdam *fiſſum* aut *eroſum* pericardium denuo coaluiſſe, atque ægros poſtea feliciter vixiſſe, præter exemplum ſervi Marulli mimographi apud Galenum exempla duo alia apud Benivenium demonſtrant, vid. Schenck. lib. II. Obſerv. Medic. de pericardio CLXXI. & Riolanus anthropograph. lib. V. c. VII.; nec minus aquam pericardii occaſione *vulnuſculi* inflicti effuſam, eodem conſolidato denuo collectam obſervariones à Cardano, Benivenio, & Petro Salio adductæ commonſtrant, de quibus vid. Isbr. Diemerbrœck Anatom. lib. II. cap. V.

7. Nec

7. Nec deſunt Autores, ſibi & aliis perſuadentes, eodem modo ac extra pectus, mediæ cordis regioni oppoſitum, *pili* pronaſcuntur, tales quoque intus ex pericardio erumpere, generationi eorundem materiam ſubminiſtrante aqua ambitu pericardii concluſa craſſa & viſcida, unde quibusdam *cor piloſum* obſervatum fuerit, vid. Caſp. Bauhinus loc. cit. Joh. Riolan. Anthropograph. lib. III. c. VII. at enim verò ſicuti rariſſime contingentibus quis phænomenon hoc merito annumeraverit, ita pilos ex ipſa cordis ſubſtantia muſculari potius prodire veritati mage conſentaneum videtur.

8. Singulare prorſus id fuiſſe credimus, quando *cor humanum ſine pericardio* Columbo & Brodtbeckio intuentibus ſeſe exhibuit, annotante Th. Bartholino Hiſtor. anatomic. rarior. Cent. IV. hiſtor. XX., & confirmantibus Adr. Spigel. de human. corporis fabric. l. IX. c. V. Schenckio Obſ. Med. lib. II. Obſ. CLXXV. Boneto Sepulchret. lib. II. Sect. X. Obſ. IX. quamvis Sectionum peritiſſimus Cl. Peyerus in Method. Hiſtor. anatom. p. 92. opinari fas eſſe moneat, pericardium aut pulmonibus aut ipſi potius cordi ita tunc adnatum p. n. hæſiſſe, ut diſtinctum videri non potuerit, nam & in adoleſcentis cujusdam cadavere cor primo intuitu expers involucri putatum eſſe, quod poſtmodum diligentior inquiſitio adnatum detexerit. Quicquid ſit, *pericardium* à vulnere in puero computruiſſe, oſſe pectoris autem exciſo à Galeno curato, ex VII. de adminiſtrat. Anatomic. cap. XIII. accepimus, *illudq;* penitus quoque abſumtum in Johannis Penant cadavere ab Eduardo May deprehenſum eſſe ex Mœbii Fundamentis Medicinæ phyſiologicis cap. XII. p. 231. novimus.

9. Relicto nunc pericardio *Cor* propius intuebimur, prout *morboſis* etiam *pathematibus* obnoxium eſt, tametſi

enim

enim Ariſtoteles III. de partibus animalium c. IV. cor ſolum viſcerum atque omnino partium corporis nullum vitium pati grave ſcripſerit, & Hippocrat. de Morbis IV. Sect. XIII. t. 17. idipſum eò quod ſolidum ſit ac denſum ab humore non ægrotare, & propterea nullum morbum in corde oboriri perſuaſus fuerit, longe tamen aliud (niſi hæc de cordis ῥώμῃ καὶ δυσπαθείᾳ juxta Galenum lib. VI. de Uſu partium cap. 8. explicentur) ipſam rem & obſervationes Medicorum evincere, rectè cenſuit celeberrimus Strauſſius in palæſtra medica part. II. progymmaſ. VIII. p. 134. Adeoque cor primo *intemperie* afficitur *calida, frigida, humida, ac ſicca,* prout ſanguis & illius ſubſtantiæ muſculari compactæ, & auricularum ac ventriculorum cavo, dyscraſiam ſulphureo-ſalinam, bilioſam, fervidam, vel acido ſalino-viſcoſo ▽eam, pituitoſam, aut melancholicam, ſerique lymphatici ubertatem vel penuriam, ſuppeditaverit, ex pulſus reſpirationisque atque aliorum concurrentium ſymptomatum ſignorumque diverſa qualitate æſtimandam.

10. *Cor ſtupendæ magnitudinis* ſanguine atro & nigerrimo plenum & extenſum Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. LXXVII., *aliud* in femina quadragenariâ viginti duarum unciarum, ubi ſola dextra auricula æquaverat cor hominis ordinarium magnitudine, arteria etiam pulmonaria & vena cava deſcendens exceſſerant modum, nec enim hujus os patens argenteo Imperialis nummo, nec illius medio occluſiſſes, Kerckingius Spicileg. Anatomic. Obſ. XVI., aurigæ cujusdam *inſolitæ amplitudinis* & quolibet *bubulo majus* Th. Bartholinus Hiſtor. Cent. I. hiſt. XLV., *ſimile* ejusd. Centur. hiſt. L. & LIV. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni IV. & V. Obſ. XXX. *cor magnum* in aſcitica M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. LXV. in hydropicâ longe nativam molem

exce-

excedens iterum Bartholinus Hiſtor. Centur. II. hiſtor. LXVI., *cor* prodigii inſtar in eam *molem expanſum*, ut thoracem fere totum adimpleret Laurent. Hiſtoriæ Anatomicæ lib. IX. quæſt. XVIII., *aliud adeò amplum*, ut tria naturalis magnitudinis adæquaret Petrus de Marchettis Obſerv. chirurgic. XLIX. & appendix ad M. N. C. Decur. III. Ann. I. p. 97., in noſtram noticiam detulerunt. Sicuti vero *excedens* ejusmodi *cordis magnitudo* vel conformationi nativæ primigeniæ, vel nutrimenti illuc congeſti ubertati, vel ſanguinis transeuntis copiæ, & elaſticitati, vel ejusdem ibidem in motu progreſſivo interceptioni, excreſcentiis item diverſis enatis meritò imputanda videtur, ita vix univerſalis ratio reddi poterit, cur *prægrande Cor timidos ſemper arguat?* proſtant ſiquidem in contrarium exempla à Bartholino Cent. IV. Hiſtor. VI. & in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. III. Appendic. p. 86. conſignata.

11. Vidimus itaque *excedentem cordis menſuram* in ſubjectis diverſis, nunc agedum *deficientem* quoque contemplabimur, in puero quippe novem annorum *durum* & *longe infra* ætatis ſuæ *magnitudinem cor* Kerckring. Spicileg. Anatomic. Obſ. XVII., *idem extenuatum & exſangue* Hildanus Centur. IV. Obſ. LI., *inſtar loculi coriacei corrugatum* Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. LXV., *tabidum & exſiccatum* inſtar pyri toſti Barthol. Anat. lib. II. c. VI. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. III. Appendix pag. 86.; mediocre pyrum *magnitudine* haud ſuperans, formæ non rotundæ ſed planæ ac depreſſæ Stalpart van der Wiel Obſervat. rarior. Centur. I. Obſ. XXXVII. quinimò lenta tabe *conſumtum*, reſidua tantum exteriori membrana ibidem citatus Teleſius rerum naturalium lib. V. cap. XXVII. & in Comite Solmenſi Braunfelſenſi A. M DC XCIII. diſſecto, *non Cor*,

ſed ſolum maſſulam muſculoſæ carnis putridæ, teterrimum ſpirantem odorem, viceque cordis fungentem ſeſe conſpectui obtuliſſe Clariſſ. Joh. Ægidius Euth Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. III. Anni II. Obſ. IX., ſimiliter *cordis penetrale prorſus defuiſſe* Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. II. Obſ. CXLIII. ſed & pericardium *absq; corde* deprehenſum Job. van Meeckren Obſerv. medico-chirurgicarum cap. XXXV. tradiderunt. Quibus quidem obſervationibus & relationibus etſi fidem prorſus derogare nolim, vitam tamen ſuperſtitem homines eousque manſiſſe autumo, quousque integræ in corde aliquæ ſaltem relictæ fibræ motrices ſyſtolen & diaſtolen ad diſtributionem nectaris vitalis neceſſariam per vices obire potuerunt, verè adeò Ariſtotel. de partibus animalium lib. III. c. VI. docuit, cor & jecur omnibus animalibus neceſſaria eſſe, nullumque ſanguine præditum iis (ſcilicet propter ſanguinis dispenſandi neceſſitatem) carere poſſe.

12. *Cor ſingularis figuræ* mucrone non acuto, ut fieri ſolet, ſed bifido, ut diſtincti ventriculi manifeſtius externâ facie apparuerint, dexter nempe & ſiniſter interjecto hiatu, memorat Th. Bartholinus Hiſtor. Anatom. Centur. I. hiſt. LXVII.

13. *Cor adipis copiâ tectum imò ferme abſconditum* paſſim obſervationes Doctorum recenſent, quibus adjungimus Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Anni II. Obſ. XI. tum & Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni VII. Obſ. XII. ideoque Spigelius de humani corporis fabrica lib. IX. cap. VI. minus peritis Anatomicis impoſuiſſe credit, *cor* abfuiſſe, præſertim cum & ipſe ex diſſectionibus annotaverit, animalia ſanguinea, quò pinguiora ſunt, eò minus cor habere, hincque porrò quando Plinius Hiſtor. natural. Lib. XI. c. XXXVII. tradit, Cæſarem Dictato-

ſtatorem in extis hoſtiæ bis cor deſideraſſe, infert, quis credat bovem excordem vixiſſe unquam? cùm animalium ſanguineorum principium ſit cor, á quo omnia dependent, ſubditque porro ſibi certe ipſi obtigiſſe, ut dum in theatro publico ſtruthiocamelum diſſecaret, cor tanta adipis quantitate obſitum invenerit, ut facile multis præſentibus fidem fecerit, cor huic avi defuiſſe.

14. *Cor permagnum & inæquali ſuperficie horridum, carneis veluti lemniſcis plurimis externe cinctum, in aquâ pericardii natitantibus, & branchias piſcium quodammodo mentientibus* Anatomicus dexterrimus Joh. Conrad. Peyer in Methodo hiſtoriarum Anatomico-medicarum, Scholio ad cap. VI. p. 87., *idem* in hydrope pectoris *centum duris tuberculis per totam ſuperficiem obſitum* Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. An. VI. Obſ. CXCIV., *pluribus pellucidis glandulis*, vel *quadam quaſi gelatina conſtantibus* extrinſecus circa utrumque ventriculum ipſumque apicem occupatum Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. I. Obſ. LXXXIX; tùm & *hydatidibus adnatis inæqualiter prominulum*, quibusdam in baſi, in apice quibusdam, aliis medio inter apicem & baſin ſpatio, ante & retro, quibusdam pendulis, quibusdam profundius quaſi immerſis &c. ὁ πάνυ Wepferus in Schol. ad Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſ. CXXI. p. 314., non minus *carunculis* extra ſuperficiem ſemiunciam altis deforme, fungi ſpeciem exprimens, quam cavernoſam appellant, menſis multorum etiam principum expetitam, Peyerus l. c., *pilis refertum* Lanzonus Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CXXII., referunt.

15. *Cordis auriculam dextram tantæ molis, tamque inſolitæ figuræ*, ut galli Indici junioris caput, dum œſtro venereo rubeſcit, colore & magnitudine referret, formam verò

ſungi arbori accreſcentis non inepte repræſentaret, ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCVII; *mucronem excreſcentia quadam gravatum*, quæ colore variegato carcinomatis naturam induiſſe videbatur, una cum veſicula, ea parte, ubi arteria magna exoritur, propendente, duplici tunica prædita, ſuccum continente ſubamaricantem, ex Kerckringii Spicileg. Anatom. Obſ. LXXXIII. novimus.

16. *Cor in ſiniſtro hypochondrio palpitans* Miſcell. Natur. Cur. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXIV., *idem* in ſiniſtram *cavitatem pectoris detruſum*, dextra auricula mire expanſa & ſpatioſa ventriculo ſubjecto multo ampliori Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCXXXII., *diſtortum* cuſpide ad dextram thoracis partem vergente in ſicario Pariſienſi Patinus, (citatus à Th. Bartholino Hiſtor. Anat. Cent. II. Hiſt. XXIX.,) in *dextrum latus* à ventriculo per vulneratum diaphragma ſurſum erumpente *retruſum* Sennert. Med. practic. lib. II. part. II. c. XV., in *dextro latere pulſans* Exc. Lentilius in parallelismo in appendice ad Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Anni I. pag. 130., *penitùs inverſum*, apicem in dextro, baſin in ſiniſtro latere, ſiniſtrum ventriculum in dextra thoracis, dextrum in ſiniſtrâ parte reconditum Miſcell. Natur. Cur. Decur. I. Ann. II. Obſ. LXXVI., & Frid. Hofmannus in Cardianaſtrophe miranda deſcriptum memoriæ prodiderunt.

17. Adhæc *cor præternaturalia* etiam *contenta* ſenſui viſus exhibere, obſervationes loqvuntur: Inter quæ ſæpius obvenire ſolet *polypus*, concreſcentia mollis tenax & viſcoſa, variæ formæ, modo æqualis & obſcure fibroſa, lardo tenaci, albumini inſpiſſato aut medullæ oſſium coctæ ſimilis, modo filorum multorum vario ordine invicem ſuperinductorum, aut membranarum pluri-

marum

marum ſe invicem, uti pelliculæ cæparum, involventium ſpecie conſpicua, plerumq; oblonga & teretia rarius globoſa, in exiguam aut magnam longitudinem extenſa; ex chylo ac ſero lymphatico viſcoſo - pituitoſo à ſanguine vel intra auricularum ventriculorumque fibroſas intercapedines, vel valvularum retinacula, vel vaſorum propinquorum canales & tubulos depoſito, hinc ibidem, adjuvante tam acido morboſo coagulatore, quàm cordis ſub ſyſtole facta compreſſione, agglutinato proveniens, de quo plura, ſi lubet, legantur apud Marcell. Malpighium in Diſſertatione de polypo cordis, Wepferum de Apoplexiâ pag. 124. & 196. Th. Bartholinum Hiſtoriar. Anatom. Cent. III. hiſtor. XVII. Theophil. Bonet. Sepulchreti pag. 104. 246. 285. 430. 492. 829. 1629.; conferantur Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Scholion. ad Obſervat. XXVIII. Ann. IV. & V. Obſ. XXXI. Decur. II. Ann. III. Obſ. CLIII. Ann. VI. Obſ. CCXXXII. Scholion ad Miſc. Nat. Cur. Dec. II. Ann. X. Obſerv. CLXXIV. Epiſtola peculiaris de aortæ polypo Alexandr. Knipsmacoppe ad Carolum Patinum perſcripta, in Appendic. ad Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. I. p. 118. & 119.

18. Mirari adeo ſubit, cur Th. Kerckringius Spicileg. Anatom. Obſ. LXXIII. tot tantorumque autorum fidem in dubium vocare, & *polypum* id cordis aut aliarum partium eſſe, quo vivi afflicti fuerint, *negare* auſus fuerit, *eumq;* ſolum *ſanguinem* poſt animalium mortem demum *refrigeratum* & *grumoſum mentiri* contenderit, ſiquidem tantæ amplitudinis & longitudinis ſæpius obtutum ſubiit polypus, quò minus à ſanguine ultima diaſtole recepto, & juxta Harvei ac Lovveri computationem uncias duas haud ſuperante, efformari potuerit, adhæc viventes adhuc ejusmodi polypoſi homines

 mines

mines per cordis palpitationem vel tremorem, pulſum inæqualem & interruptum, reſpirationis difficultatem, gravativum ac preſſorium in cordis regione perceptum dolorem, polypi jamdum geniti præſentiam ſatis ſuperque comprobaverunt. Nec etiam confundendi ſunt pſeudopolypi illi, quos ex ſanguine mediante acido liquore in venas injecto ipſe produxerat, & nos ad ejus imitationem antehac in Theatro noſtro Anatomico infuſo in venam cruralem brutorum oleo vitrioli aqua aliquantulum diluto oſtendimus, cum vero polypo confundi debent, ſiquidem tales putatitii nonniſi ſanguinis ab acido coagulati grumi habentur, atrorubentes, digitis friabiles, ſicque primo intuitu mox dignoſcendi.

19. *Extranaturalibus contingentibus* verò quis non immerito annumeraverit, *anguem bifidum flagelloſum* Londini in Angliâ viſum in Joh. Penant lævo cordis ſinu, de quo videatur M. Aurel. Severinus de Abſceſſib. p. 281.; *ſingularibus* item accenſuerit, in ſiniſtro cordis ſinu *glanduloſæ & ſubnigricantis carnis* libras propemodum duas à Veſalio viſas, tùm & *maſſam* in ſiniſtro ventriculo inventam *fibroſam* pinguedinem repræſentantem, nulla parte adnatam, ſed liberam ovi columbini magnitudine deſcriptam in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. II. Obſ. CXXXIII.

20. *Vermes in corde* genitos ex Salio, Angli etiam cujusdam *cor ab iis eroſum* ex M. A. Severino refert Riolanus Enchirid. Anatomico-Pathologic. lib. III. c. VIII., plura exempla legantur in Miſcell. Natur. Curioſ. Scholio ad Decur. I. Ann. I. Obſ. L. Ann. IX. & X. Obſ. XIII. Decur. II. Ann. VI. in appendice p. 18.

21. *Lapides tres in dextro cordis ventriculo* repertos narrat

rat Zacutus Luſitanus Prax. admirandæ lib. I. c. CXXXI. *lapidem* ramis coronariis majoribus, ubi dextrum à ſiniſtro ventriculo dirimunt, adnatum, & in altera valvularum *genitum* vidit Bellinus, recenſente Knipsmacoppe in Epiſt. medicinali de Aortæ polypo in Append. ad Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. I. p. 103.

22. *Os in corde humano* (quod humida admodum ſi reliquis animalibus conferatur eſt conſtitutione,) exquiſitum nunquam ſe reperiiſſe equidem ſcribit Veſalius Anatomicus exercitatiſſimus de human. corporis fabricâ lib. I. cap. XX., nihilominus in Pontificis Urbani VIII. *ſiniſtro cordis ventriculo triangulare* lit. T. figuræ ſimilitudine exprimens inventum Th. Bartholinus Cent. II. Hiſt. XLV.; in phthiſico ad radicem aortæ *os triquetrum* cordis picti figuram vel lit. Y. repræſentans viſum, Idem Cent. I. Hiſtor. L., non abſimile *cordis os tribus articulationibus* conſtans Felix Platerus lib. III. Obſervat. p. 618., *oſſiculum forma amygdalæ* & in hoc Baronis demortui impreſſam effigiem *meditullio cordis* admodum arefacti erutum fuiſſe Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. XL., fidem faciunt. Sic & *valvulas ſemilunares* ad arteriæ magnæ è corde egreſſum ſitas *oſſeas* Miſcell. Nat. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCXXCII., *mitrales valvulas* in *oſſeam ſubſtantiam induratas*, oſtiumque ita præcludentes, ut ſanguis in ſiniſtrum ventriculum penetrare nequiverit, J. C. Peyerus in Method. hiſtor. anatomico-medicarum p. 100., comprobant.

23. *Vulnera Cordis* quod attinet, de iis quia prolixe disſeruit Excell. Bohnius, atque obſervationes plures adduxit, Benevolum Lectorem amandamus ad evolvendas Examinis vulnerum lethalium pag. 297. & ſeqq. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXIII. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXXXVIII. Anni III. Obſ. CXIII. & CXIV.

& CXIV. Anni VI. Obſ. LXXVII. Bartholinum Centur. I. hiſtor. anatomic. LXXVIII.

24. *Abſceſſus & ulcera* cor quoque invadunt, ſicuti Fernelius de partium morbis & ſymptomatibus lib. V. cap. XII. Hildanus Cent. II. Obſ. XXVII. Job. van Meeckren Obſ. medico-chirurgicar. cap. XXXV. Cardilucius in officina ſanitatis ad cap. CVII. Hartmanni prax. chimiatricæ, Theoph. Bonetus Sepulchreti anatomici lib. II. Sect. I. Obſ. XXVII. atteſtantur.

25. Nec inter *afflictiones cordis* morbidas *poſtremam* dixeris *ſyncopen*, poſt ἔκλυσιν, λειποψυχίαν, & λειποθυμίαν graviſſimam, cum præcipiti actionum vitalium & animalium abolitione, pulſu imminuto ac ferme abolito, ſudoreque frigido circa frontem tempora & artus erumpente ſtipatam, à variis cauſis principii vitalis ſeu Archei activitatem, cordisque hinc ſyſtolen, ac conſequenter ſanguinis peridromum intercipientibus, abrumpentibus, diſſipantibus, condenſantibus, ſupprimentibus, &c. oriunda.

26. Sed & moleſta ſatis paſſio ægris accidit *depravatus cordis in palpitatione & tremore motus*, ab humoribus flatibusque viſcoſis, ſanguine nimium rarefacto, vel ab acido grumoſo reddito, rore nerveo-acido-auſtero, vermibus in ipſo aut pericardio ſtabulantibus, aqua pericardii copioſiori, aut acriori, tuberculis & excreſcentiis tam externis quàm internis, tùm & aliis cauſis, fibras cordis motrices ad motus irregulares & anomalos laceſſentibus, vel æquabilem ſanguinis & ſpirituum influxum invertentibus, introductus.

27. *Cordis ſpaſmus ſive tetanus* ſanguinis intumeſcenti æſtui præcordia replenti, ſimulque cordis thalamos ac auriculas diſtendenti, ut fibræ ſuprà modum extenſæ ad propulſandam ſanguinis congeſti molem & continuandum circulationis filum inhabiles ſint, ingenioſiſſime à Celeberrimo Brunnero Miſc. Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. IV. Obſerv. LXXI. deſcriptus proſtat, à me in Sereniſſima quadam perſona poſt cœnam largam, aſſumtum hauſtum ſpiritus vini aromatico-ſaccharati, moxque inſeſſum in ſimicupium calidum factum, antehac annotatus; cui affinis *tenſio cordis* lipothymiæ cauſa erudite declarata à Clariſſ. Rudolpho Jacobo Camerario Illuſtris Tubingenſis Lycei Prof. Publ. celeberrimo, in peculiari Diſputatione, cujus Synopſin vid. in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. V. Obſ. LIII.

28. Ceterum *retentorum & excretorum vitia in corde* quemadmodum ſub enumeratis hucusque variis ſymptomatibus ſimul concipi poſſunt, imò & debent, ſic *qualitates mutatæ ſub deformi cordis ſchemate* præcipue oculos in ſui contemplationem abducunt.

Specimen XIII.

§. 1.

PUlmones, ſpiramenta animæ Virgilio lib. IX. Æneïdos v. 580. dictos, ad uſuram vitæ adeoque ſumme neceſſarios, multiplex morborum ſymptomatumque occupat ſeries. Et primum quidem ſe nobis ſiſtit ejusdem *Intemperies calida* ex genarum rubore, ſiccitate linguæ & inde eveniente ſiti, crebriori anhelitu aliisque præternaturalis caloris ſignis dijudicari ſolita, ſangvinis & ſeri lymphatici illuc confluentium dyscraſiæ ♀eo-⊖inæ acriori imputanda; facile à cauſis procatarcticis & antecedentibus transmutanda in *peripnevmoniam* malum gravius, (ſiquidem juxta B. Caſp. Hofmannum Inſtit. Medicar. lib. IV. c. XXV. §. 28. τὸ περὶ auget ſignificationem) ſive dictorum humorum affluxus ad pulmones per arterias plus æquo concitatus, ſive refluxus per venas & reſpective vaſa lymphatica interceptus, ac intra cavernulas veſicularum pulmonalium tunicæque ſuccingentis poros facta effuſio, hincque ſubſecuta ſtagnatio, *inflammationem* induxerit cum reſpirationis difficultate, pectoris oppreſſione, tuſſi & febre acuta ulterius ſtipatam, qualem malignam & exitialem Fabricius Bartolettus in methodo in dyspnœam lib. V. cap. XIII., & id genus morbi plus periculi quàm doloris habere excelſus ille Celſus de re medica lib. IV. cap. VII. recte cenſuit; propinquâ autem affinitate eidem accedere probabile eſt *Eryſipelas*, à ſubtili & volatili acido cum particulis ſanguinis ſalinis volatilibus acribus bilioſis in extremitatibus vaſo-

rum pulmonalium & tunica ſuccingente extima coaguli formam aſſumente enatum, Hippocratis lib. II. de Morbis n. LIII. non ſolum à Molinetto in Diſſert. Anatomico-pathol. lib. V. c. 2. p. 222. citati autoritate, ſed & exemplis à Ballonio Epid. & Ephem. lib. I. p. 23. & Th. Boneto ſepulchreti ſive anatom. practicæ lib. IV. Sect. I. Obſ. LVI. p. 1482. & ſeq. & 1509. confirmatum.

2. *Intemperies* vero *pulmonum frigida* deficientibus in fluidis catholicis portionibus ſpirituoſis ♃eo-Θino-æthereis, & ambientium vel aſſumtorum ſuſcepto refrigerio; *ſicca* calori quà interno quà externo reſiccanti, ac ſeri roridi defectui & abſumtioni, *humida* denique redundanti *ſeroſæ colluviei*, per cauſas varias tam internas quàm externas adauctæ, adſcribi poterit, dum operoſum admodum fuiſſe legimus in ſignis tradendis Caſp. Hofmannum Inſtit. Medic. lib. IV. c. IX. p. 570.

3. Pulmones *vaſtos*, *lobis inſignibus*, *ſtigmatibus lividis* hinc inde *notatos*, *dextrum* liberum, in capite vero ſupremi lobi duritiem tactui offerentem, *ſiniſtrum* inferioribus lobis pleuræ & pericardio adnatum, adhæc memorabilem unum *lobum*, digitum fere longum & latum parvo margine cum ſuperiori cohærentem, hinc pendulum, duabus extremitatibus ab oſſe ſterni ſuſpenſum, inciſum aliorum vaſorum veſtigia nulla autem bronchialium exhibentem, adeoque *conformationem pulmonum ſingularem* erudite recenſuit Clar. Hartmannus Miſcell. Natur. Curioſorum Decur. II. Ann. IX. Obſ. X.; jamdudum autem in Carolo Sabaudiæ Duce nono præter alia monſtroſa *quintum pulmonis lobum* vidit putridumque deprehendit Franciſc. Puteus lib. 5. Apolog. Anatomic. pro Galeno contra Veſalium; è recentioribus pulmones ſine *ulla* fere *loborum diſtinctione* una

tantum

tantum carnis ſpongioſæ compage efformatos Williſius Patholog. cerebr. c. IX. vidit.

4. Similiter *pulmonem maximum* omnem cavitatem totius thoracis replentem, in puello duorum menſium diſſecto, deprehendit Philipp. Salmuth. Obſervat. Medicar. Centur. I. XXII. Ceteroquin autem *pulmonum infarctum* à lento viſcoſoque humore haud periculo vacantem, quin magnam reſpirandi difficultatem inferentem recte advertit Daniel Sveppius in Epiſtola ad D. Schnitzerum legenda in Hornungi Ciſta Medica num. CLXV. p. 345., nec minus *eorundem intumeſcentiam* à ſanguine intra vaſa ſtagnante craſſiori ac fæculentiori bronchia premente Williſius pharmac. rationalis part. II. Sect. I. cap. 2. Schneiderus lib. III. de Catarrhis cap. VI. pag. 205. & D. Laurent. Wolfſtriegel Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. XLIII., *dilatationem* demum *varicoſam*, ſpadon pulmonum dictam, veluti ſpeciem anevriſmatis periculoſam & formidabilem Riolanus Enchiridii Anatomic. lib. III. cap. VI. in conſideratione annexa medica, deſignaverunt: Ejuscemodi verò malis facile ſubjiciuntur pulmones, tum propter ſubſtantiam veſicularem membranaceam illam teneriorem, tum glandularum bronchiis intertextarum copiam, tum vaſorum innumeras propagines & bronchia concomitantes, & per ſuccingentem externam tunicam diſtributas, fibrillarumque motricium tendinoſarum & nervearum, propter extenſionem nimiam perpeſſam, aut inſufficientem ſpirituum animalium energiam, languentem niſum oſcillatorium. Adhæc in cadaverum ſectionibus pulmonum parenchyma atque vaſa *flatu* adhuc diſtenta ſemet ſæpius offendiſſe ſcripſit Regnerus de Granf de ſucco pancreatico cap. IX. pag. 609.

quamvis in aſſignanda eorum origine, à ſucci pancreatici acidioribus halitibus per effervescentiam cum bile alcalica concurrentibus, ſecundum ipſius opinionem petenda, rem acu minus tetigerit.

5. Jam verò ex quo facem præferente Nückio Anatomici moderni perſpexerunt vaſa lymphatica, ex lobulorum interſtitiis enata, conſpicuo numero per tunicam externam pulmonarem flexuoſo ductu excurrere, hisce obſtructis aut introrſum ruptis ſicque lymphâ inter lobulorum intercapedines & membranæ exterioris interſtitia effuſa *hydropem pulmonum* induci poſſe nullus dubitabit, ejus namque olim Hippocrat. lib. 2. de Morbis, Marcellus Donatus Hiſtor. mirabil. lib. III. c. 9. & plures alii à Schenckio Obſerv. Medicinal. lib. II. de pectoris & pulmonum hydrope meminerunt, de univerſi tamen thoracis inundatione hydropica potiſſimum intelligendi, quam propter eroſam, ruptamque pulmonum ſubſtantiam, vel extrorſum hiantia vaſa lymphatica, à pulmonibus illuc effuſa lympha ſecum inferre ſolet.

6. *Pulmones plane defuiſſe in abortu monſtroſo*, ex Miſcell. Nat. Curioſorum Decur. II. Anni II. Obſerv. CXLIII., in hydropicâ *omni parenchymate deſtitutos*, ſolis vaſis & membranis reſiduis ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. I. Obſ. XCII., in homine ſtith-hydropico *ſiniſtrum pulmonem* totum conſumtum, ſervato ſolum veluti fruſtulo quodam aortis arteriis hoc eſt bronchiis applicato, ex Fabricii Bartholetti Method. in dyspnœam lib. IV. cap. III. p. 291., & in alio ſubjecto *amborum pulmonum defectum*, ut utrinque quid potius ſubſtantiæ pulmonicæ analogum videretur, ex fide ab eodem citati D. Jo. Baptiſtæ Viadanæ clari Medici, *fruſtulum* pulmonis *in*

phthi-

phthiſico abruptum atque ſub exſpiratione ad aſperam arteriam *protruſum* ſuffocationem & mortem repentinam intuliſſe, ex Miſcell. Natur. Cur. Decur. I. Ann. I. Obſ. XLI., *ſimile* longitudine ſeptem, latitudine tres digitos adæquans fauces occludens, ex Tulpii Obſervat. Medic. lib. II. cap. XIV., poſt vulnus totam fere *pulmonum* ſubſtantiam cum pure longo excretam, ex Foreſto in Schol. ad Obſ. XXXVII. lib. II. novimus: conf. Salmuth. Cent. I. Obſ. XIV. Panarola Pentecoſt. I. Obſ. XLVI. ſimiliter *pulmonum lobos ſuperiorem & inferiorem ſiniſtri lateris abſentes* ex M.N.Cur.Dec.I.Ann.IV.&V.Obſ.XL.percepimus.

7. *Compreſſionem pulmonum* à *mediaſtino* adipe onuſto, dilatationem eorum pro aëre inſpirando impedientem, in plurimis obeſis ſe deprehendiſſe, idem Bartholettus teſtatur, ſicuti *talem*, nec non *anguſtiam*, eorundem *ſubſtantiam veſicularem & vaſa interpoſita* vel *coarctando*, e. gr. aqua & pus in thoracis cavitatem effuſum, pericardium tumore diſtentum, introrſum luxatæ vel vitiosè inflexæ vertebræ, diaphragma ſurſum repulſum aut revulſum, ſternum depreſſum, vicina viſcera p. n. tumefacta, *tumores* & *tubercula* varia adnata, vel *opplendo* & *obſtruendo*, *fluidorum* aut *ſolidorum* corporum præternaturalia *coagula*, *concrementa*, *ſtabilimenta*, *excreſcentiæ*, vel *conſtringendo*, fibræ, à cauſis vel internis, vel externis ſpasmodificis contractæ, vel à nimia reſiccatione corrugatæ, efficere poterunt.

8. Adeoque *ſtrumoſam pulmonum ſubſtantiam* in Epiſtola medica de aortæ polypo legenda in Appendice ad Miſcellan. Nat. Curioſor. Decur. III. Ann. I. p. 96. Alexander Knipſmacoppe; eandem *aridam ſcirrhis plenam* Schenckius in Obſerv. lib. 2. de tumoribus pulmonum; in lobo dextro *pulmonum ſcirrhum ovi gallinacei* magnitu-

 dine

dine viſum Hippol. Boſcus de Facult. Anatom. Lect. IV. p. 23. 40. (confer. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXII. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CLXXXVIII. & Ann. X. Obſ. CLVIII.) *ſteatomata* & *atheromata pulmonalia* Columbus lib. XV. Anatom., *pulmones* purulento *ichore* repletos Platerus Obſervat. lib. II. p. 455; *exuſtos aridos mucagine alba obductos* D. Bidgood in hiſtoriis rarioribus Edmundi de Meara p. 161; in *φθινώδει bronchia alba materia fere tota referta* Bonetus Sepulchreti lib. IV. Sect. I. in Scholiis ad Obſervat. XIII. p. 1407; in phthiſica *glandulas* pulmonales pus continentes D. Alardus Hermannus Cummenus Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. III. Obſ. CXIX; ſero & maculis repletos *pulmones* poſt ſuſceptam ſalivationem mercurialem D. Adamus à Lebenvvaldt Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CXXII; denique *cancroſos* Jacotius Comment. I. in lib. V. Sect. II. Aphor. 67. Coac. Hippocrat. à Schenckio in Obſerv. allegatus, *ſanguine nigerrimo liquido* tum exquiſita *ſanie* multa *repletos*, citra tamen propriam eorundem *ſuppurationem*, Cardanus artis curandæ parvæ pag. 294. & ſeqq., nobis propalarunt.

9. *Tubercula bina in pulmonibus viſa* ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. XLIV; *tuberculum crudum* cum dolore exili ante & retro, magna inſpiratione, ſubdifficili ſpiritu, tusſi ſicca, caloriſque incremento conjunctum, ex Jodoci Lommii Obſervat. Medicinal. lib. II. p. 132. & ſeq., *vomicam pulmonum* ſive abſceſſum à ſanguine extra vas quoppiam pnevmonicum propter ſolutionem continui factam effuſo, paulatim hinc in pus converſo, propriâ tunicâ inveſtito, & in eorum aliquâ parte abſcondito, ex Galeno lib. I. de locis affectis, Tulpio Obſervat. Medic. lib. II. cap. X. Bartholino Hiſtoriar. Anatomic. Centur. III. hiſtor. XCV. Petr. Foreſto lib. XVI.

Schol.

Schol. ad Obſervat. LI. Th. Williſio Pharmac. rationalis part. II. Sect. I. cap. X. & XI. Stalpart van der Wiel Obſervat. rariorum Cent. I. Obſ. XXXII. Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. XCVII., & talem plusquam quadrageſies in muliere ſanatam ex Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CXXCVI., collegimus.

10. *Lapides in pulmonibus calculosq́ genitos* ex diverſis Autoribus confirmant Bonet. Sepulchreti ſive Anatom. practic. lib. II. Sect. VII. Obſerv. LXXXVI., & Schenckius Obſerv. Medicinal. lib. II. n. 49., Miſcellan. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſerv. CXXXII. & in Scholio quamplurimæ adductæ Obſervationes, & Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. I. Obſ. CLXVII.; *grandines* ovi magnitudinem æquantes Galenus lib. IV. de locis affectis cap. IX., *pulmones grandineos*, inprimis ad bronchialia vaſa grandinum multitudinem, celeberrimus Hartmannus in Miſc. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. IX. Obſ. IX. vidit; merentur huc vero conferri, quæ *de grandinibus pulmonum* ἀκριβῶς, uti ſolitus erat, ſcripſit ὁ πάνυ Joh. Jacob. Wepferus in Miſcell. Natur. Curioſor. modo allegatorum Decur. & Ann. Obſerv. CCXXIX. & appoſitis Scholiis eruditiſſimis: addere ſaltem adhuc liceat obſervationem ſingularem Excellentiſſimi Wedelii in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. III. numero XVI. conſignatam, de femina quadam, natione Holſata, quæ cùm ancillæ vices apud calcarium Jenenſem per aliquot annos gesſiſſet, & in officina calcis pulverem frequentius hauſiſſet, *calculos* à calcis vivæ coagulatione pronatos in pulmonibus ſuſcepit.

11. Ceterum *oſſa haud exigua* in pulmonibus pronata in Franciſco Capello ſub ſectione deprehendit Columbus

bus lib.XV. Anatom., *duo talia* inter pleuram & tunicam pulmonum *cavernoſa* genita in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. IX. & X. Obſ. XLIII. D. D. Guſtav. Caſimirus Gahrliep recenſuit & æri incidi curavit. Vid. etiam Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſerv. CCCXXXVII.

12. *Vermes* intra *pulmones* & *uterum*, quo foveantur, & *hoſpitium*, quo excludantur, nanciſci Fernelius Patholog. lib. VI. cap. X., Braſavolus Comment. ad Aphor. 97. lib. IV. Hippocratis, fidem faciunt. confer. Boneti Sepulchret. lib. II. Sect. III. Obſ. X. cum Scholiis.

13. Sed & per tracheam *in bronchia* pulmonalia & ipſos pulmones nonnunquam ſub deglutitione ac inſpiratione ingrati irrumpunt aut impelluntur hoſpites, ſic *fabam* illuc delapſam lethali cum eventu refert Muys Obſerv. Chirurgic. Decur. VII. Obſ. IX. *ſemen phaſeoli minoris* ſpirando in pulmonem detruſum & aſperæ arteriæ parti, qua abit in ramos, *incuneatum* funeſtum Exc. Sommerus Miſc. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. V. & VI., tradunt: plura exempla leg. in Scholiis ad citat. obſervationem M. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſ. CLIII. & in parallelismo ad hanc Obſerv. Decur. III. Ann. I. in Appendic. p. 129. Felicior ergo ſors obtigit *mulieri Patavinæ*, quæ *deglutitum* inter ridendum *avellanæ nucis nucleum* poſt exactum bimeſtre ſpatium tuſſi rurſus rejecit, vid. Th. Bartholin. Hiſtor. Anat. Centur. II. XXVII. & civi cuidam Hilzockerenſi, qui nucis avellanæ putaminis fruſtulum ante XIII. menſes intra trachæam admiſſum ſolo expectorantium uſu regeſſit, vid. Miſc. Nat. Cur. Decur. I. Ann. III. Obſ. CXI. tum vel maxime Domino de Catyli Duci Rothomagenſi, qui nucis myriſticæ partem, tuſſim & extremam maciem ſibi intentantem, tandem

tandem cum tuſſi maximo repulit cum conatu, ſanitati priſtinæ poſtmodum reſtitutus, vid. P. Borelli Hiſtoriar. & Obſervat. Centur. IV. Obſ. LXIII.

14. *Situm pulmonem* naturalem mutare innuit Hippocrat. de Morbis II. n. LVII., ſi pulmo ad latus prolapſus fuerit, ait, tuſſis tenet, & erectæ cervicis ſpiratio, & ſalivam tuſſiendo rejicit albam, & dolor ad pectus & dorſum emergit, & incumbens pulmo impellit, & grave quiddam in pectore incumbere videtur, & dolores acuti pungunt, & ſanguis ſtridet velut pellis, & ſpirationem cohibet, & ad affectum quidem latus decubitum ſuſtinet, non autem ad ſanum; quæ omnia ex perverſo pulmonis ſitu ſuboriri, dum quæ inania eſſe convenit replentur, hinc aëris tranſitum impediri, illapſum etiam in latus pulmonem, jacenti in contrarium, moleſtiam afferre, dum preſſus pondere in oppoſitum propendet, & cordis ſpatia opprimit, perverſionis autem cauſam ſolere eſſe motus vehementiam, vel fibrarum laxitatem, per quas partibus thoracis cum ante tum retrò affigitur, cenſuit Anton. Molinettus loco ante citato.

15. *Pulmonum vulnera* ſi in ſubſtantiam pulmonum profundius penetraverint, atque arteriæ venæque pnevmonicæ ramos majores, vel plures minores cum inſigni ſanguinis profuſione, ſauciaverint, non poſſunt non ob nectaris vitalis nimium diſpendium, à pulmonum perpetuo motu adaugeri ſolitum, pro lethalibus haberi: *ſuperficialia* nihilominus & *levia* curam admittere obſervationes teſtantur, qualem egomet habui in caupone pagi Oberferrieden, cui anno ſupra milleſimum

Ff ſexcen-

ſexcenteſimum nonageſimo ſecundo pulmonis dextri lobus globulo ſclopeti transfoſſus erat, à me Divinâ medicamentis benedicente gratia reſtituto, vid. Miſc. N. Curioſor. Decur. III. Ann. I. Obſerv. CXLI., quid quod & vulnera graviora ſæpe medelam recepiſſe experientia loquatur, ſive caſu ſive arte ſanguinis profluvium & alia pernicioſa ſymptomata cohibita, præviſa, & præcauta fuerint; quinimo ſi ullibi hîc veriſſimum deprehenditur Valleriolæ lib. IV. Obſervat. X. effatum, quòd plagis planè lethalibus vulnerati propeque ad internecionem cæſi incolumes quandoque evadant, exempla ſi deſiderentur, vid. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. II. Obſerv. XXXVII. Ejusd. Decur. Ann. IX. Obſerv. XCIII. Anni ſequent. X. Obſerv. CII. Thom. Bartholini Hiſtor. Anatomic. Cent. V. Hiſtor. XCVI. Foreſti lib. VI. Obſerv. Chirurg. IV. Hildani Centur. II. Obſerv. XXXII. Tulpii lib. II. Obſ. c. XVII. Nicol. Fontani lib. I. Reſp. & Cur. Medicin. p. 11.

16. *Phthiſis, apoſtemata* ac *ulcera* pulmonum à lymphæ ſalſo-muriatica, bile ſalina volatili acri, humore acri acido vitio digeſtionis privatæ in pulmonibus genito, inflammatione ſuppuratoriâ, ſanguine extravaſato puris acris indolem induente, pure ex vomica vel tuberculis purulentis ruptis effuſo, vulnere prægreſſo, exhalationibus metallicis, mercurialibus, arſenicalibus, ſulphureis, miasmatibus contagioſis, ſub inſpiratione ſuſceptis, pilulis mercurialibus deglutitis teſte Foreſto lib. XVI. Obſerv. LVI., vermibus, & aliis cauſis violentis externis ſolutionem continui ſubſtantiæ teneriori membranaceæ vaſculisque numeroſis interfu-

ſis

ſis intentantibus. Quin & in culpa ponenda eſſe videtur nativa ſive hæreditaria diſpoſitio, à parentibus vel cum ſemine ad natos transfuſa, & vel in teneriori parentum æmula ſtructura pulmonum, vel in humorum peculiari dyscraſia ſuppuratoria quærenda, ſiquidem teſte Fernelio patholog. lib. V. cap. X. plerique jam ab ipſo ortu & à parentibus latente pulmonum vitio tenentur, quo tandem omnes contabeſcunt, etiamſi nulla aut certe minima deſtillatio è cerebro aut aliunde decumbat. Qui tabida ſtirpe nati ſunt, quaſi hæreditario jure omnes neceſſario tabe marceſcunt, hocque malum ſæpe idem vidit in omnes ejusdem familiæ ordine graſſari. Et qui natura pectus anguſtum atque depreſſum obtinent, hi ſunt in tabem procliviores.

17. *Cancroſum pulmonem* Jacotius Comment. I. in lib. V. Sect. II. Aphor. 67. Coac. prænotionum offendit. *Sphacelosum* Salmuth Cent. I. Obſerv. IV. enarrat. Sideratam partem membranæ ſuccingentis & coſtarum, dum æger ante triennium pleuriticus, nunquam pus expuerat neque ſanguinem, refert Hollerius libello proprio obſerv. 16. citatus à Schenckio Obſervat. Medicinal. lib. II. de Tumoribus pulmonum n. 162. Nigrum, ſpumoſum, concretum undique poroſum ſanguinem, ſpongiam aut pumicem repræſentantem cum valida tuſſi excretum, ob pulmonis partem nigricantem repertam & ſphacelo corruptam, vidit Dodonæus Obſerv. Medicinal. cap. XXIV.

18. *Pulmonum coaleſcentiam cum pericardio* Fabricius Bartolettus Method. de difficil. reſpirat. Part. III. lib.

IV. c. 3. pag. 291. *coaleſcentiam cum thorace* Idem lib. IV. part. II. c. 25. p. 269., *cum coſtis* p. 271., *nexum firmiorem cum pleura nunc in alterutro nunc in utroq; latere* Columbus lib. XV. Anatom., conſignaverunt, plura leg. apud Job. van Meeckren Obſerv. Medic. Chirurg. c. XXXV. p. 154. Theophil. Bonetum Sepulchreti ſive Anatom. practic. lib. II. Sect. I. Obſ. LXIII. & ſeqq. Isbrandus de Diemerbroeck Anatom. lib. II. cap. XIII. poſtquam annotaverat pulmones pleuræ nunc toto ambitu, nunc aliquâ parte, fibroſis nexibus alligari, atque in profectionibus ſe inveniſſe, fere tertiæ hominum parti hanc connexionem contingere, poſtea animadvertit, Maſſam, Riolanum, Bartholinum, Lindanum, errorem errare communem, quando ejuscemodi pulmonum cum partibus vicinis connexionem dyspnœam diuturnam & incurabilem poſt ſe trahere ſcripſerunt, in contrarium enim profert obſervationem in capitaneo furum Anno 1660. menſe Novembri publice diſſecto habitam, qui in vita optime ſanus ſine ulla reſpirandi difficultate vixerat, tametſi in eo pulmo in utroque latere undequaque, non ſolùm pleuræ, ſed & toti diaphragmati & mediaſtino, tam firmiter annexus fuerit, ut non ſine magnâ dilaceratione avelli potuerit.

19. Adhæc *ſymptomata* pulmonibus infenſa ſunt quamplurima: *Actio* quippe *eorundem* ſive *reſpiratio* in reciproco aëris commeatu conſiſtens, nunc (*a*) *augetur*, ſub concitatiori corporis motu, fluidorumque catholicorum peridromo, ac ſpirituum impulſu vehementiori; nunc (*b*) plus minus eadem *imminuitur*, ſub *reſpirandi difficultate*, *aſthmate*, *orthopnœa*, idque (1.)

quando

quando bronchia ac veſiculæ pulmonales præternaturaliter obſtruuntur, ab humoribus *pituitoſis* craſſis viſcidis à *ſanguine* vel *glandulis* illuc depoſitis, vid. Hildan. Cent. I. Obſ. XI. Hollerius Prax. lib. I. c. XXV. in ſcholiis, vel *lympha* ſimili vitioſa ex glandulis aſperæ arteriæ & bronchialibus extillante, vel *ſanguine* coagulato atro congeſto, vel materia *purulenta*, vel pulverulento *molarum* polline juxta Miſcellan. Natur. Curioſor. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſervat. LXIII., vel *lapicidarum* pulviſculo juxta Diemerbrock. Anat. lib. II. c. XIII., vel *polypoſis* excretionibus, tuberculis, vomicâ, calculis grandioribus, maſſa indurata eſſentiæ pulmonum coadnata ingenti copia lapillorum referta juxta Schenckium Obſervat. lib. II. de aſthmate LXIII. (2.) quando *comprimuntur* ſimul tum à cauſis nonnullis jamdum adductis, tùm à *thorace* ſub *gibboſitate* male figurato, vid. Hippocrat. Sect. VI. Aph. 46., vel alias natura *arctiori*, vel *pectoralibus* munimentis nimium coarctato, aut coſtis & cartilaginibus morboſe depreſſis, vid. Bonet. Sepulchreti lib. II. Sect. I. in Scholiis ad Obſerv. CXVI. item à fracturâ ſterni & coſtarum, vid. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſervat. CLXXIX. vel viſceribus incumbentibus, interpoſitis, & ſubjacentibus in præternaturalem tumorem diſtentis, arteriis item & venis pnevmonicis oſſeis redditis; (3.) *quando* ab aëre nimis panſo aut raro, vel plus æquo craſſiori, vel arſenicalibus, ſulphureo-acidis, aut vitriolaceis, aut ſebaceis, aut mercurialibus tetris effluviis gravido, flatibus & halitibus viſcoſioribus in motu ſuo, ſublato etiam ambientis & interni aeris æquilibrio, ac humorum circulo *ſufflaminantur*, vid. Pechlinus lib.

III. Obſerv. phyſico-medicarum XLIV. Borrich. Actor. Hafniens. Vol. V. Obſerv. XXCVI. Sylv. Prax. Medic. lib. I. c. XXIII. §. 24. &c. (4.) quando *fibræ tendineæ* & *motrices bronchiorum pulmonalium nervique pnevmonici phrenici* ac *thoracici* à materia ſalino-acri acida vel auſterâ ex ſanguine vel lympha ſuggeſta ſpasmodicè contrahuntur, vel propter nimiam ariditatem *corrugantur*, tuncque propter tubulorum æoliorum conſtrictionem non ſolùm aeris commeatus liber impeditur, ſed & ſanguinis peridromus intercipitur, dum nervuli recenſiti vaſcula ſanguifera ſuo circuitu hinc inde amplectentes ſimul conſtringunt, ſicque *aſthma convulſivum* efficiunt. (5.) quando *mobilis* coſtarum cum ſterno ſpinâque *connexio* & *conformatio læſa* thoracis motum ad reſpirationem neceſſarium impedit, vel ſpirituum animalium ad muſculos reſpirationi deſtinatos influxus interruptus, aut diaphragmatis obſtacula, movendi potentiam intercipiunt. Porrò reſpiratio (c) *depravatur* ſub *rhonco* ab infarctu pulmonum quadantenus eveniente, *ſibilo* item & *fiſtuloſo* pectoris *ſono* aeris per anguſtiam pulmonalem alicubi factam eliſionem inſequente, tum & præcipue ſub *tuſſi*, vehementi illa crebra & ſonora aeris copioſioris prius admiſſi ex pulmonibus exploſione, à fibrarum tracheæ ſenſilium ac motricium pnevmonicorum pulmonumque, nec non conſequenter muſculorum pectoris, contractione ſpasmodica, propter irritationem prægreſſam, à ſero lymphatico ſalſo aut acido, aut pituita, aut humore viſcoſo plus minus acri, pure, halitibus & fuliginibus intemperatis, ſanguine pulmonali extravaſato, pure effuſo, pulvere aut fumis ſub inſpi-

ratione admiſſis, vermibus, calculis, concretionibus gypſeis in pulmonibus genitis, aere inclementiori, potu frigido, alimentis vel medicamentis acribus aſſumtis, viciniſque aliis partibus morbosè ſeſe habentibus, ac fibras prædictas laceſſere ac irritare valentibus inducta, eveniens; denique (*d*) ad ſenſum fere *aboletur* ſub apoplexia graviori, ſyncope, aut hyſterica paſſione decumbentibus.

20. *Excretorum vitia* notantur, in *hæmoptyſi*, ſanguinis ex partibus reſpirationi dicatis facta rejectione, propter eorundem vel *anaſtomoſin*, per ſanguinis abundantiam aut abſolutam, aut ex menſium vel hæmorrhoidum ſuppreſſione aut intermiſſa conſueta aliàs ejusdem imminutione comparativam, aut orgasmum & elaſticitatem adauctam inductam; vel *diapedeſin*, à ſanguinis tenuitate ichorosâ, aut fibrarum vaſculoſarum nimiâ laxitate profectam; vel *diæreſin*, per acrimoniam ſanguinis, chyli, ſeri lymphatici, bilioſam, aut ſcorbuticam, aut puris colluviem, coactam vocis acutæ expreſſionem, tuſſim graviorem, clamorem vehementiorem, riſum immodicum, ponderis gravioris elevationem, & alias cauſas externas violentas, impetu ſuo ſolutionem continui in vaſculis ſanguiferis efficientes factam, oriundâ. Sed & huc referri merentur puris, muci viſcidi, calculorum, grandinum, vermium, vaſculorum pulmonalium eroſorum, ſubſtantiæ eorundem putrilaginoſæ, nec non fruſtulorum pulmonalium citra tabem à muliere ſimulata per tuſſim rejectio, de quâ leg. Borellus Centur. IV. Obſerv. XXCI.

21. Tandem *qualitates mutatæ habitudini naturali inimicæ* in pulmonibus obſervantur, quarum præcipuas eleganter complexus eſt Dominicus Panarolus Pentecoſt. III. Obſerv. XV. verbis ſequentibus: Nos inter centum cadavera, ait, vix quinque invenimus, in quibus pulmones non eſſent aut variegati aut nigricantes, aut dealbati, aut exſiccati, aut purulenti, aut aquoſi, aut coſtis inhærentes, aut in totum ex una parte carentes, aut his ſimilia; quod nullo modo oriri poteſt niſi ab aëre Romano, ſed non omni, nam ii qui habitant in ſummitatibus, & præcipue in alta ſemita, in colle hortulorum & monte Exquilino, meliori ſanitate fruuntur; ille enim aër Zephyro expoſitus ſympathiam quandam habet cum ſanguine, qui ſi melancholicum terreum morboſumque invenerit, beneficio ſingulari fluidum florentemque reddit.

Specimen XIV.

§. 1.

POſt morbidam *pulmonum* viſam *diatheſin* progredimur ad *eorundem cannæ*, ſive *ſpiralis fiſtulæ*, *tracheæ* & *arteriæ aſperæ*, quaſi *ἀεροτηρίας*, præternaturalem conſtitutionem declarandam, hæc namque cum illis nexu nunquam metuente reſolvi conjuncta ſpectatur. Contemplabimur adeò primò ejusdem *ramos* inter *pulmonum membranaceo-veſicularem ſubſtantiam* multiplici ſerie diſtributos *bronchia* dictos, quorum *inflammationem* vel ſolam, vel peripnevmoniæ ſociam, *ſangvinis* ♀eo-⊖ini in *vaſculis* & *pnevmonicis publicis* & *bronchialibus privatis* interceptus commeatus, *intemperiem humidam* ex glandulis inrerioribus retiformi vaſculorum texturæ interſperſis effuſa ſeroſa colluvies, aut lymphæ exundantia, *ſiccam* denique æſtuantis circa præcordia *ſangvinis* fervor, halituumque expanſivus ac preſſorius *calor*, tùm & præcipue *ſeri roridi defectus*, inducere poterunt.

2. *Meatuum* autem *in tubulis* iſtis ipſis *æoliis anguſtiam* & *obſtructionem* nunc *pituita* ibidem depoſita lenta tenax ac *glutinoſa*, *nunc pus*, nunc *cruor extravaſatus*, *tubercula*, *lapilli*, *grandines*, *polypoſæ excreſcentiæ*, & alia extraordinaria, tum & quædam toto genere præternaturalia, in iisdem atque circumpoſitis pulmonibus *enata*, aut *impulſa*, aut *detenta* corpuſcula, in ſpeciminis proxime antecedentis §. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. recenſita, *vel compreſſionem vel conſtrictionem* ibidem in §. 7. enarratæ cauſæ, ſimul moliri conſueverunt.

3. *Vulnera* & *ulcera bronchiorum* quoniam & *cauſas* & *ſymptomata* ac reliquam *ſortem cum pulmonibus* communem habent, remittimus Benevolum Lectorem ad retroſpi-

ciendos citati ſpeciminis §. 15. 16. 17; ſingularem ſaltem hic recenſebimus obſervationem in Illuſtriſſimo quodam S. R. I. Comite antehac à nobis annotatam, qui poſt aſthma diuturnum, pulſusque à polypo cordis factam ſubinde ſufflaminationem, tandem tuſſi ferina cum febre catarrhali & ictero gravi correptus, *pituitoſa coagula bronchiorum figuram & divaricationes* ramiformes exacte repræſentantia croceo colore ſaturatè tincta rejecit, ſanitati tum aliquantum reſtitutus, ſub velociori corporis autem intentato motu ac animi pathemate concitatiori ſubitaneâ morte poſt oppreſſus.

4. *Supervacaneum* foret, ſi *ſymptomatibus bronchiis infenſis* enumerandis peculiarem operam hîc collocare vellemus, dum enim hæcce non ſolitarie ſed in pulmonum communitate obveniunt, talem jamdum in ſuperioris ſpeciminis §. 19. & ſeqq. impendimus.

5. Quin ergò potius nos recipimus ad *truncum aſperiæ arteriæ* ſive *bronchum* inviſendum, prout is p. n. affici ſolet; ubi quidem nobis mox obvenit Joh. Rhodii Centur. I. Obſ. C. in cadavere feminæ anno 1624. conſignata obſervatio, cui *aſperia arteria tota* erat *inflammata* parte interiori cum notabili nigredine, conf. Bonet. Sepulchret. L. I. Sect. XXII. Obſ. I. quid quod & *bronchi tunicæ ac hemicycli* ab *aëre* qua *externo* ingrediente qua *interno* exeunte plus æquo fervido ultra modum *reſiccari*, à *recrementis ſalinis acrioribus* illuc depoſitis *exaſperari*, ab *uberiori ſeri* ex glandulis *alluvie humectari & relaxari*, (vid. Celeberrimus I. I. Wepferus in cicut. aquaticæ hiſtor. ac noxis p. 266.) *media* autem intus efformata *cavitas* à fortuito *illapſis* vel *intruſis*, aut ex pulmonibus *rejectis recrementis*, aut *pituitæ*, *cruorisq́ extravaſati*, *coagmentis*, ſuſtentatis *obturari*, ſeſe patiantur: Sic ſumme meritus Academiæ Naturæ Curioſorum quondam Præſes, Beatus D. D. Volckamerus Senior, in Schol. ad

Ob-

Obſerv. CXXXIV. Decuriæ II. Anni II. Miſcellan. Nat. Curioſ. puero bimulo oſſiculum in aſperam ateriam illapſum inſufflato naribus lilior. convallium pulvere vi ſternutationis feliciter excuſſit.

6. Plurima *craſſæ albæ*, ac *glabræ* alicujus *membranæ fragmenta*, ab *interna* bronchi *tunica* per ferinam atque acrem deſtillationem abraſa expectorata Nicol. Tulpius Obſervat. Medic. lib. IV. cap. IX., *cartilagines* aſperæ arteriæ *corruptas* à Laurentio quodam Alemanno tuſſi rejectas Petr. Foreſtus Obſervat. & Curat. Medicinal. lib. XV. in Schol. ad Obſ. XXXII., miras *tracheæ exulcerationes* Marcellus Donatus de medic. hiſtor. mirabili lib. III. c. 2. Zacutus Luſitanus de Medic. princip. hiſtor. lib. II. hiſtor. II. & III. Galeni de ulcere tracheæ, *abſceſſum externum ganglioformem* nucis juglandis magnitudine mox *ſub capite* aſperæ arteriæ ad *cartilaginoſos circulos* firmiſſima radice adnatum Ehrnfrid. Hagendornius Hiſtor. medico. phyſicar. Centur. I. hiſtor. LXXXIX, memoriæ prodiderunt.

7. *Broncho* inflicta *vulnera*, qua parte extra thoracem is in collo prominet, non obſtante cartilagineâ hemicyclorum ſubſtantia, nec præpediente aëris frigidi immediato occurſu, nec turbante continuo ſub reſpiratione motu, nec ſanguinis ac ſaniei ad pulmones delapſu reſiſtente, à circumeffuſo ex membranis & ligamentis carneo-membranaceis nutricio & balſamico glutine conſolidationem admittunt, ſicuti exemplis plurimis id confirmant Schenckius lib. II. Obſervat. XL. Joubertus de affectibus thoracis c. I., Paræus l. IX. c. XXIX. Tulpius lib. I. Obſ. L., Marcus Aurelius Severinus Chirurg. efficacis Part. II. cap. XL; tametſi facile concedamus, ſub latiori ejusmodi vulnerum ſpatio vaſa ſanguifera per collum lateraliter aſſurgentia cum nervis ſimul læſa mortem inferre inevitabilem. Atque hinc à Practicis & Chirurgis fide dignis edocti novimus, in

deſperata anginâ, conclamatis ferme ægri rebus, viam aëri ad pulmones pandi per *bronchotomiam* (minus recte *laryngotomiam*, Fieno concinne *tracheotomiam*, Aquapendenti barbaro vocabulo *ſubſcanationem dictam*) inciſionem nempe inter tertiam & quartam, vel quartam & quintam cartilaginem inſtitutam, ac intruſam mox cannulam alatam, de quâ plura leg. apud Joh. van Horne in Microtechn. §. 17. Celeberrimum D. D. Joh. Guilielmum Pauli in annotationibus eruditiſſimis p. 433. & ſeq., Nuckium Experiment. Chirurgic. XXV., Joh. van Muralto Hippocrat. Helvetic. p. 546. Dolæum Encyclopæd. Chirurgic. rationalis. lib. IV. c. XIV. Quærit autem Riolanus an in *ſtertore ſuffocante* idem tentandum, cum æquè tuto id adminiſtretur? ut liquor dulcis attenuans & incidens aſſumi vel introduci queat ad incidendum ſputum, & provocandam anacatharſin, ſi fieri poſſit, nec dolor tuſſiendo impediat.

8. Interea tamen prudentiſſime animadvertit Excell. Bohnius in Examine Vulnerum lethalium p. 279., tracheæ ſub claviculis & in thorace reconditæ vulnera utplurimum ſuffocando enecare, hinc ſub tali circumſtantia per ſe lethalia pronunciari debere, quod ars naturam in conſolidando juvare nequeat, ſoli vero hujus robori commiſſa opera, quorum ſucceſſus incerti, judicio ſuper lethalitate enunciando normam ſuppeditare haud valeant, cùm non de hujus ſed artis potentia, ubi de lethalitate deponendum, quæſtio ſit, aliàs vulnus illud aſperæ arteriæ ac venæ jugularis Paræus l. a. præter expectationem & divino potius favore quàm arte ſanatum fuiſſe non ſcripſiſſet. Sane enim ſanguinis intra pectoris cavum tunc ſimul introducta effuſio, aërisque irrumpentis admiſſum elaterium veſiculari pulmonum ſubſtantia compreſſa reſpirationis detinebit negocium.

9. Pro-

9. Proximum nunc eſt, ut *Laryngem* ſive *caput aſperæ arteriæ morbificè p. n. conſtitutum* contemplemur. Siſtit verò hîc ſeſe nobis ſtatim *Angina*, *tumor* nempe *vel inflammatorius angina vera* cognominatus, in muſculis laryngis *proximis*, aut *gulæ vicinis* quà *internis* quà *externis* à *ſanguinis bilioſi* intercepto inibi peridromo enatus: vel *œdematoſus angina notha* itemque *ſpuria* nuncupatus, à ſanguinis pituitoſi lenti lymphæque viſcoſioris ſubſiſtentia & commeatu reciproco ibidem ſufflaminato progenitus: *ſingulatim* verò ejuscemodi *tumor* ſi *interiores laryngis* vel *gutturis* muſculos κυνάγχη, ſi *interiores gulæ muſculos* occupet, συνάγχη, ſi *exteriores gutturis muſculos* obſideat παρακυνάγχη, *ſi gulæ*, παρασυνάγχη, appellari ſolet. Vid. Sennert. Medicin. practic. lib. II. Part. I. c. XXIV. Ettmüllerus Oper. T. II. p. m. 602. Paulus Barbette prax. lib. II. cap. I. & Frid. Deckeri appoſitæ notæ; quam tamen ἀκριβολογίαν planè ſupervacaneam cenſuit Beatus Univerſitatis & Facultatis noſtræ Medicæ Senior cujus memoria ſit in benedictione in Amaltheo ſuo p. 60., & nullum inde commodum reſultare, ſed potius Medicis confuſionem parere reputavit Cl. Dolæus Encyclop. Chirurgic. lib. II. cap. I. p. 581.

10. *Laryngis monſtroſi* exemplum recenſet Hoferus in Herculis Medici lib. I. cap. XII. in ruſtici cujusdam filio recens nato viſi, à cujus gula per medium palati ſpatium proceſſerat rotundum & oblongum corpus cartilagineum, (anſerinam dixiſſes aſperam arteriam) quod extra os ſiniſtræ narium alæ firmiter adhæſerat, & in tuberculum triangulare durum contilagineum terminabatur, ut hinc idem conjecerit, laryngem eſſe è gula per errorem facultatis formatricis, forſitan per imaginationem matris protruſum, incurabilem & portentoſum.

11. *Laryngis cartilagines* in declivioris ætatis corporibus *oſſeam* nanciſci *duritiem* Columbus lib. I. Anat. c. XIII.

c. XIII. & Coiterus lib. I. Obſervat. Anatomic. deprehenderunt, & Riolanus Enchirid. Anatom. lib. IV. c. XIII. talem obſervatam eſſe memorat in quibusdam qui ſtrangulari non potuere in patibulo, nec tantum laryngem ſed etiam canalem aſperæ arteriæ alias cartilaginoſum offeum, hujusque aſſerti fidem facit Cardanus, qui lib. II. Tract. II. Contrad. 7. fuiſſe olim Bononiæ ſuſpenſum, ſed ſervatum, quòd aſperam arteriam habuiſſet oſſeam, & lib. XIV. de varietate rerum c. LXXVI. quendam bis cruci affixum, ſed eandem ob cauſam ſalvum evaſiſſe, refert. *Oſſiculum* retro *laryngem* natum magnitudine avellanæ majoris ſenſus ibidem moleſti & tuſſis cauſa poſt mortem detectum fuit à Cl. Reiſelio M. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. II. Obſ. CXVI.

12. *Glandem plumbeam* per laryngem ad usque primam cervicis vertebram intruſam & incolumi ægro detentam narrat Ambroſ. Paræus de monſtris & prodigiis lib. XXIIII. c. XIX., *ſemen anguriæ* à puero trienni devoratum, per trimeſtre tempus citra corruptionem in larynge detentum, demumque nulla parte immutatum ac ſi ex recente fructu noviter extractum eſſet, tuſſiendo fortiter exſcreatum teſtatur Panarol. Pentecoſt. II. Obſ. VII. *Tumorem* ex deſtillatione catarrhoſa ad venam jugularem circa aſperæ arteriæ principium omnino *cartilagineum*, filamentorum plurimorum ope muſculis cervicem deorſum trahentibus connexum & aëri & alimentis viam præcludentem, nec ulla arte auferendum Job. van Meeckren Obſervat. Medico-Chirurgic. cap. XXXVII., & in puero decenni poſt lapſum aſthmatico reddito lapides quamplurimos ex gypſeâ materiâ concretos Bonetus Anatom. practic. lib. I. Sect. XXII. Obſ. III. annotaverunt.

13. Porrò

13. Porrò *Scutiformis* cartilago, viris antrorſum magis quam mulieribus prominens, tactuique expoſita, ſubinde *gemina* idque in Viris viſa eſt à Veſalio de human. corporis fabric. lib. I. c. XXXVIII. p. 186: Speciatim verò morboſis pathematibus obnoxiæ ſæpius habentur *cartilagines binæ arytænoides* & *guttales* cum *apertura media glottis* vel *rimula* nuncupata, illæ ſiquidem nimium *comprimuntur* & *anguſtantur* à muſculis accumbentibus vel ſub tumore p. n. intumefactis, vel ſpasmodice contractis, vel à laqueis & vinculis circumjectis *conſtringuntur*, vel à *nucleis eſculentis* aliiſque *corpuſculis* irrumpentibus vel intruſis, aut *depreſſa* nimium vel arctius *incumbente*, aut intercedente limo viſcoſo quaſi *agglutinatâ*, epiglottide *occluduntur*; quin & viceverſa ſub *vociferatione* nimia, *clamore indomito*, muſculorum *arytenoidum* languidiori niſu ſyſtolico, uberiorique ſeri affluxu *relaxantur*, atque idcirco Cl. Wepferus in l. c. p. 267. ſi tonſillæ, ſeri ſecretioni & effuſioni deſtinatæ glandulæ à vehementiſſimo vomitu labefactatæ ſint, inde humoris plus extillare & *laryngis* rimulam ab acri ſalſo humore irritari atque ad tuſſim ſtimulari reputavit, dum ceteroquin à tali & aliis ſub raucedine recenſendis cauſis *aſperitatem* membranæ propoſitas cartilagines inveſtiente induci palam eſt.

14. Præterea *Epiglottis inflammatione* tentatur juxta Hoferum Herculis Medici lib. I. c. XI. p. 88.; vel *p. n. rigida induratur* ob deficientem humiditatem rorido-mucaginoſam, tum ex caruncula pingui ejus parti gibboſæ incumbente tum ex glandulis minoribus parti concavæ ſubditis ſubminiſtrari ſolitam, & excedentem calorem reſiccantem tabificum; vel *à muſculo attollente proprio* nimium *relevatur*, adeoque quando tunc vel alias ſub admiſſo inter deglutiendum riſu aut exſpiratione validiori plus ſolito dehiſcit, eſculentorum aut potulen-

torum

ctorum intra rimulam declivi aberrationi (quod vulgo vocant **in den unrechten Schlund kommen**) tramitem pandit; quin & alii cuidam *phænomeno* anſam ſuppeditat, dum aſſumtis ſolidis eandem *deprimere* valentibus ſponte cedit, fluidis non adeo promte paret, adeoque illorum præ his deglutitionem faciliorem infert; conſimile prorſus pathema adduxit Guil. Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurgic. Cent. V. Obſ. XXXV. alia tamen ſubdita cauſa, quod nimirum in viro ſexagenario paralyſi correpta & humore viſcido imbuta epiglottis aſperam arteriam exacte obtegere haud potuerit, adeoque liquida & inprimis tenuium partium vinum in ipſam aſperam arteriam ſeſe diffundendo ſuffocationis metum excitaverit, duriuſcula contra ratione craſſitiei & ponderis operculum aſperæ arteriæ depreſſerint, & proinde ſine difficultate ad ventriculum pervenerint. Andr. Laurentius Hiſtor. Anatomic. lib. IX. poſt cap. XVII. ſubnexa quæſt. XXVI. cur aliquando liquida difficilius devoremus à cauſis diverſis deducit, viz: *ab eroſa epiglottidis portiuncula*, per ſolidi non permeare idonei alimenti pondus depreſſa, viam ad gulam ſolum concedente, liquidis per fiſſuras & rimulas minimas illius in tracheam influentibus, *ab oſſis ypſiloidis* & *laryngis muſculis* paralyſi aut ſpasmo tentatis, ſolis adeo cibis ſolidis pondere & gravitate declivem ad gulam tranſitum ſibi parantibus, *à tumore & inflammatione glandularum*, in faucibus obviarum, nec non *caruncularum mollium & fungoſarum*, in interiore œſophagi parte adnatarum, à potulentis imbibitis in majorem molem deglutitioni obſiſtentem tunc expanſis, ſolidis vero & ſiccis per compreſſionem & coarctationem dictarum glandularum cavum tranſitorium ſibi facile efformantibus.

15. Re-

15. Reliquum eſt, ut *ſymptomata aſperæ arteriæ totius* indagemus, *actiones* itaque *læſas* quod attinet, ipſæ vel in *reſpiratione* vel *ſonoræ vocis expreſſione læſa* attendendæ ſunt: & *priores* quidem cùm ex præcedentis ſpeciminis §. 19. facile colligi poſſint, de *poſterioribus*, ut loquamur, reſtat.

16. *Sonoræ* igitur *vocis* ſive *vocalis ſimplicis efformationis aucta actio* obvenit ſub *vociferatione*, & *clamore* majori cum impetu prolato, conſpirante hûc inſigni fibrarum motricium in muſculis, thoracem deprimentibus, tùm diaphragmate ac pulmonibus, & trachea, diſpoſitarum ſeſe contrahendi niſu: *imminuta*, ſub *voce exili ac debili*, deficiente varias ob cauſas dictarum fibrarum in officio ſuo conatu. *Depravata* cognoſcitur ſub *longâ*, in comparatione ad naturalem dijudicandâ, duo quaſi temporis momenta ſub expreſſione tranſigente, atque ſenio rigidioribusque bronchi & bronchiorum cartilaginibus, nec non pulmonum ac diaphragmatis tum & thoracis muſculorum exſpirationi famulantium fibris motricibus ſegniori motui idoneis imputanda; *ſub brevi* contrario ſeſe habente modo & cauſas contrarias agnoſcente; *durâ* ex alliſione aëris ad rigidiores reſiccatasque laterales arytænoidum cartilagines reſultante; *molli* ex contactu ad easdem teneriores placido emergente; *ſubtili & tenui* ex rimulæ laryngis anguſtiâ & verſus fauces elevatione proſiliente; *craſſa ac gravi* ab ejusdem rimulæ dilatatione, à faucibus depreſſione, & bronchi amplitudine eveniente; *tenebrosâ*, ſonitui quem edit plumbum ex unius laminæ cum altera attritu æquiparanda, laxitati glottidis & circumaffuſo humori pituitoſo viſcido adſcribendâ; *tremulâ* ab intercepta ſubinde aëris ex pulmonibus ac tracheæ hemicyclis expulſione ac inæquabili ſpirituum

animalium influxu deducenda ; *abrupta* Hippocrati in lib. de victus ratione in acutis lib. IV. comm. XXXIII. (vel quicunque alius auctor fuerit) dicta, quod media incidatur, à ceſſante ſub actione ſua fibrarum motricium derepente vi ſyſtolica, ob cohibitum ad tempus ſanguinis & ſpirituum influxum inſequente ; *clangoſa*, ſonum capite in fictile ſiccum aut cavum ædificium immiſſo editum æmulante, ſecundum Galenum l. II. de uſu partium cap. VII. vehementi ariditati vocalium inſtrumentorum, quæ ad laryngem & arteriam pertinent, & præſertim ſiccitati tunicæ interioris aſperæ arteriæ, aliàs naturaliter levi humiditate rigari ac æquari ſolitæ, quin & juxta aliorum obſervationes eroſioni internæ bronchi ac bronchiorum factæ, aſſignandâ ; *clavthmode plorabunda querula luctuoſa flebili* à cordis axietate & mœrore, vel inflammatione aliquâ interna eryſipelaceâ productâ ; ac demum & frequentius ſub voce *rauca ſive raucedine* ab *aſperitate* membranæ arytenoides cartilagines rimulam laryngis efformantes ſuccingente, à variis cauſis aëre frigido, clamore immoderato, pulvere, fumo acri, vapore conſimili, lympha acri ſalſa vel ſalino-acida plus minus tenui ac viſcoſa &c. confertim ibi ſuſceptis, & admiſſis, vel paulatim congeſtis profectâ eveniente; plura de his vide in Baptiſt. Codronchii de vitiis vocis lib. I. c. XII. & ſeqq. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. IV. & V. & Obſerv. CXLVI. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. XIV. & CLI. Helmont. Tr. Aſthma & Tuſſis 42. 43. Miſc. Natur. Curioſ. Dec. III. Ann. I. Obſ. XXXVI. Actor. Hafnienſ. Volum. II. Obſ. CXVII. *Deniq; ſonoræ vocis actio abolita* adeſt in *aphoniâ*, ejusdem omnimodâ *privatione* vel *amiſſione*, à *nativitate* vel *aliis cauſis rimulæ coarctationem* impedi-

pedientibus *aëriſq; determinatam* per eandem *eliſionem* denegantibus, cumprimis *ſpirituum animalium* per quinti ac ſeptimi paris nec non recurrentes nervos *denegato aut abrupto & turbato influxu* inſequente. Sic Sennertus Med. practic. lib. II. part. III. cap. IV. recenſet affectum κατ' ἐξοχὴν ἀφωνίαν dicendum, neque ad apoplexiam, neque ad epilepſiam referendum, ſed inter eos medium, cadunt enim eo affecti velut apoplectici ſine ſenſu, non autem motu privantur, neque tamen convelluntur ut epileptici, aliquando ſtertunt, nec tamen diſcuſſo morbo paralyſin alicujus membri incurrunt, uti accurate annotavit Adrianus Spigelius l. II. de febre ſemitertianâ cap. XVI. conf. Rolfincius lib. II. ordin. & method. Medicin. ſpecial. conſultator. Conſultat. XV. Henr. ab Heer Obſ. III. Cardilucius in in Officin. ſanitatis p. 260. & 261. Jamque olim Galenus *nervis recurrentibus filo interceptis* aut *diſſectis* vocem tolli novit, uti patet ex lib. I. de locis affectis cap. VI. & VIII. Adminiſtrat. Anatom. ac II. de Decret. Hippocr. & Platonis: à *cerebri percuſſione obmuteſcentiam* Hippocrat. lib. VII. Aphor. 59., conf. Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. II. Ann. VIII. Obſerv. XV., *à caſu ab alto eandem* Valleriola lib. VI. Obſervat. IV. Foreſtus lib. XIV. Obſ. XXXIII. Höchſtetterus Decur. IV. Obſ. IV. à *crapulâ* rurſus Hippocrates Sect. V. Aphor. V. Foreſtus lib. XIV. Obſervat. XXXIII. in Scholio, Höchſtetterus Decur. III. Obſ. IX. deprehenderunt; ac Valerius Maximus lib. I. c. VIII. commemorat, Nauſimenſis Athenienſis uxorem cum filii ac filiæ ſuæ ſtupro interveniſſet, inopinati monſtri perculſam conſpectu, & in præſens ad indignandum, & in poſterum ad obloquendum obmutuiſſe.

17. Ex-

17. *Excretorum vitia* coincidunt cum illis, quæ in Speciminis præcedentis §. 20. recenſuimus.

18. *Qualitates habitudini naturali Tracheæ inimicæ adeoq; mutatæ, tactiles* in aſperitate, duritie ac rigiditate, vel viceverſa mollitie ac flexilitate cartilaginum præternaturali, *viſibiles* in *rejectis extraordinariis*, & *conformationis* vitiis, *audibiles* ſub *vocis morbidis ſonis*, *guſtatiles* in *excretis* mediante ſcreatu vel tuſſi *expulſis*, denique *olfactiles* ſub *fœtore* animæ *putrilaginoſo* ſeſe in ſenſus ingerunt noſtros.

Specimen XV.

§. 1.

EMenſo ferme Thoracis interno decederemus ſpatio, niſi nos ad ſui etiam contemplationem revocaret *Thymus*, & ſuos quos patitur manes tantisper reſpicere juberet. Equidem ſi id, quod veritas exigit, libere eloqui velimus, in conſignandis *illius morboſis pathematibus* Autores, deſidesne dicam, an tumultuarios, parcos admodum fuiſſe deprehendimus. Sed enim verò ſi æqua mentis lance perpendamus, à Galeno lib. XVI. de Uſu partium c. X. & lib. VI. de Uſu partium cap. IV. *glandulam maximam* & *molliſſimam thymum* habitam, mirari quiſpiam poſſet, cur non ſub morboſa ſpecie etiam ſeſe Anatomicorum oculis ſæpius ſeſe obtulerit, aut ut verbis Celeberrimi Simonis Pauli in Digreſſione de vera unica & proxima febrium cauſa §. 17. utamur, practicæ Medicinæ Doctores de *ejusdem morbis* notatu dignum quidpiam non ſint commentati? niſi cum ætatis incremento *ipſam* utplurimum decreſcere, viſuique ſe ſubtrahere communis ſenſu confirmata opinio eſſet.

2. Nulli interea dubitamus, ab *intercepto* fervidioris *ſanguinis*, per *arteriarum carotidum propagines* uberius intra laxiorem glanduloſam ſubſtantiam effuſi, ad *venoſos* à *jugularibus* propinquis dimiſſos *ſurculos* reciproco commeatu, *thymum* inflammationis periculo obnoxium eſſe poſſe; ſicuti ceteroquin ob molliorem texturam, & ſeri tam exuperantiam quàm illuc factam promtiorem receptionem, in feminis quàm maribus, & in humidis complexionibus quàm ſiccis, modo nominatam glandulam in majorem aſſurgere tumorem Whar-

tonus in adenograph. cap. XVI. de glandulis thoracis annotavit.

3. Adeoque paulo ante citatus Simon Pauli affirmat, ſe ex quorundam lue venereâ infeſtatorum cadaverum ſectionibus id doctum, poſſe *thymum* tam certo inſtar ſpongiæ ab excrementitiis corruptis humoribus intumeſcere, quàm ter tria ſunt novem: unde quoq; taliter affectos non eſſe ſonora voce, ægrè cibum potumque deglutientes, ſæpiusque per foramina naſi in nares ea excernentes, ægre reſpirantes, inſuper compreſſo à tumore *thymi* œſophago, renitente cartilaginoſâ aſpera arteriâ; imò ſubdit porrò, eosdem ob pravam hanc *thymi* conſtitutionem fœtente eſſe animâ, ſalvis adhuc pulmonibus (id enim ſi ita ſe non haberet, aut exulcerati pulmones eſſent, qui quæſo fieri poſſet, ut ſpatio ſex ſeptimanarum lue venereâ infectis mederi poſſemus?) non tuſſientes ſed ſputatores & ſcreatores.

4. Id ſane à vero haud alienum videtur, *rhonrum infantilem pectorisq; ſtertorem* à ſeri chylique viſcidioris recrementis, non in ſolis organis ſpiritualibus, quin & glandulosâ *thymi* compage, collectis ac coacervatis induci. Quod ſi enim Deuſingius, uti in Idea Machinæ humanæ Anatomico-phyſiologica Sect. XVIII. §. 6. p. 182. annotavimus, infantium & recens natorum *thymum* lacte turgidum obſervavit, & Schneiderus in omni fœtu humano vegeto & ſano lac perfectum reperiri, eodemque maxime glandulam *thymum* abundare perſpexit, ecquis dubitabit lacte aut ex longiori inibi factâ morâ in coagulum coeunte, aut à vitioſo acore in liquamen viſcoſum coacto infarctum *thymi* ingenerari poſſe, ut adeo, quando Hippocrates lib. de glandulis t. II. ſcripſit: τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι τροφὴ

ξύντρο-

ξύντροπος αὐτέησιν ἐστίν, redundantia reliqui corporis, quam glandulæ pro lucro deputant, alimentum ipſis familiare eſt, verba iſthæc quodammodo hûc applicare liceat.

5. Porrò *thymum* magnitudine pugnum æquantem intus ſuppuratum, oſtium in tracheam habentem, in ſtudioſo ſuevo ex ſuppreſſo riſu hæmoptoico facto, tandem hectica tabe demortuo obſervavit Excellentiſſimus Jenenſium Medicinæ Doctor & Prof. Slevogtius, referente Dn. Licent. Granzio in Diſſert. inaugurali ſub ejusdem præſidio habita de vomicâ pulmonum & glandularum vicinarum §. XXIII. p. 16.

6. Clariſs. Joh. Nicol. Binninger Obſervat. & Curat. medicinal. lib. III. Obſ. XXIX. in filiola ſua Margaretha trienni ex tuſſi implacabili defunctâ, poſt mortem *thymum*, ſpongioſum aliàs, *plane oſſeum* conſpexit: in virgine octodecim circiter annorum ex inteſtini ilei gangrænoſi maxima ac polypo cordis defuncta *thymum* glandulam duram & ſubatram Exc. Harderus in Apiario Obſ. LXVI. p. 260. & alibi *liveſcentem* ac maxime *ſcirrhoſam* deprehendit: Riolanus verò in Enchirid. Anatomici cap. ultimo ſuſpicatur, tumefacto *thymo* viris ſtrangulationes accidere poſſe, uti in mulieribus hyſtericis frepuentius *idem* intumeſcens ipſas ſuffocet, niſi venæſectione occurratur.

7. Poſt Thymi conſiderationem pathologicam ſimilem nunc ordine expoſcunt glandulæ binæ *thyroideæ* dictæ, circa laryngis humiliorem ſedem ad latera cartilaginis thyroideæ, primarumque aliquot annulorum aſperæ arteriæ ſitæ, & à Fr. Ruyſchio Obſervat. Anatomico-chirurgicarum Centur. I. Obſ. LI. pro glandulis ſanguineis, id eſt ſanguini inſervientibus, vel cum ſanguine reſpectu coloris convenientibus æſtimatæ, tales ſiquidem modo ſolæ modo juxta cum aliis ſociis circa

 collum

collum obvenientibus conglobatis glandulis morboſè afficiuntur, quando à *ſtrumis* ſive *ſcrophulis*, pro peſſimo colli morbo Hippocrati de glandulis VI. 3. reputatis, ſcilicet tumoribus absque inflammatione & dolore duris ac concoloribus, à lympha tenaci coagulabili, & partim pituitoſis indigeſtis crudis viſcidis ac glutinoſis recrementis combinata, partim tartareo-ſalinis ſive ſalino-acido-terreis aſpredinibus condenſata, intra fibrillarum intercapedines muſcoſas membranularumque poros ab ulteriori progreſſu detenta, occupantur.

8. *Strumæ* ſiquidem ac *ſcrophulæ* communiter pro iisdem habentur, uti etiam legimus in Beati D. D. Brunonis Amalcheo p. 819. & Blancardi Lexico p. 292. & 308. Whartonus autem adenograph. c. XL. diſtinctionis ſequentes recenſet notas, quòd ſcrophula mollior & utplurimum minus profunda exiſtat, ſtruma immobilior & profundior, illa altius in tumorem attollatur, hæc depreſſa magis ſubſiſtat, illa acutius ſentiat, hæc ſtupidior notetur: ſed & apud alios Autores offendimus, quòd majores & ſolitarios hujuscemodi tumores ſtrumas, plures autem minores per ſeries diſpoſitas, & inſtar uvarum ex eodem racemo dependentes ſcrophulas appellare conſueverint.

9. Quam tamen ἀκριβολογίαν nos haud moramur, quin potius id attendimus, quod præter dictas glandulas *jugulares* etiam, à latere colli ſitæ inter muſculos capitis & cervicis, ſuperiores majores pallidiores, inferiores magis rubeſcentes, quin inſuper glandulæ novæ Nuckii ſub occipitis & cervicis cute deliteſcentes *occipitales* & *cervicales* ideo denominatæ ſedem modo propoſitis tumoribus præbeant.

10. Idque eo facilius obtingere poterit, cum prædictæ glandulæ omnes & ſingulæ merito conglobata-

rum

rum claſſi adſcribantur, nec enim aſſentimur Cl. Barbette prax. medic. lib. II. c. 2. aſſerenti, ſub *ſtrumis* pariter affectas eſſe glandulas conglomeratas colli ſalivales hodie dictas, utpote quas ſubjectum per ſe ſcrophulis haud præbere Anatomiæ magis gnari melius norunt, hinc quas citatus Autor in obſervatione ſubnexa in virginis nobilis bilioſæ macræ ſcrophulis multiplicibus vexatæ & febri hectica emaciatæ cadavere ultra mille glandulas minores & majores à faucibus ad os pubis usque ſe reperiſſe ſcribit, conglobatas fuiſſe probabili animi conjecturâ præſumimus, inprimis cum Anatomicus accuratiſſimus Fr. de le Boë Sylvius A. 1663. d. 22. Jun. in Noſocomio Lugdunenſi cultro ſubjecta virgine ex glandulis colli conglobatis diſſectis & preſſis albicantem quandam materiam pultaceam & veluti gypſeam erupiſſe, conglomeratas autem nihil mali paſſas annotaverit, teſte Boneto Sepulchreti ſive Anatom. practic. lib. IV. Sect. II. in Schol. ad Obſerv. VI. p. 1527., atq; idcirco quodammodo ſubſcribimus Riolano Lib. II. Anthropograph. c. V. cum ſcrophulis meſenterium etiam ſtrumoſum eſſe ſtatuenti, ſicuti pro confirmatione facit Joach. Georg. Elſneri Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. I. Obſ. LVII. & Henr. Roonhuſii Obſ. Chirurg. p. 2. adducta obſervatio. Similiter in nobili adoleſcente auſtriaco ſcrophulas non ſolum in ambitu colli enatas, ſed & ſub axillis glandulas induratas, ut & exiguas ſub pectore dorſo ſub cute patefactas, inque collo indies auctas Felix Platerus lib. III. Obſervat. p. 675. adhæc in juvene Friburgenſi ſcrophulis in collo multis abundante, tumorem in pectoris regione, ubi coſtæ dehiſcunt, inſtar pugni mollem tamen & tactui cedentem Idem ibid. p. 678., nec minus *glandulas ſub mento* intumefactas & in ſcrophulas induratas p. 668. obſervavit.

 11. *Scro-*

11. *Scrophulas ſubito* erumpentes non raró mali quid portendere Ehrnfried Hagendornius Hiſtor. medico-phyſicar. Cent. III. Hiſt. XCIIX., ac per eos, quibus praxin exercuit medicam, annos, ſæpe ſibi obſervare licuiſſe ſcribit, ſi in ſcorbuticis, cachecticis, aſthmaticis, aliisque morboſæ conditionis ægrotantibus præter morem ſubitaneo impetu ſive in colli confinio, ſive brachiis pectore alibique tubercula albicantia, renitentia, dura, indolentia efflorescant, quæ neque internis neque externis profligari poſſint, utplurimum præ *foribus* eſſe *mortem*, cæteris tunc paribus, contendit, tribusque id confirmat exemplis.

12. Ceterum *ſtrumam pediculis refertam* Petrus Foreſtus in Schol. ad lib. VIII. Obſ. XV., *ſtrumas* terribili exemplo juvenis cujusdam gulam aſperamque arteriam ſimul comprimentes, ut neque potus neque aër tranſire poterit Nic. Fontanus lib. I. Reſponſ. & Curat. p. 66., in regione juguli unciam unam cum ſemiſſe pendentem *ſtrumam magnam* venis refertam, & quæ beneficio membranarum duntaxat vaſis maximis illis juxta jugulum adſcendentibus adhæſerit, carniformi quadam materia ac ſanguine repletam, vaſa illius loci prementem, infantem ſuffocaſſe Platerus lib. I. Obſ. pag. 175., *ſtrumarum ſemina* à formâ ſeminum lupinorum parum differentia Nicol. Tulpius Obſ. l. 1. c. 46.; *ſtrumam* vermiculis plerumque ſubruffis & piloſis, nec non multipedibus Cl. Paullini in Obſervat. medico-phyſicis numero IV. in appendic. ad Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V.; ex tumore in ſiniſtra colli parte inſtar *ſtrumæ* oblongæ, fœtum humanum medii digiti longitudinem æquantem, in quo cranium manus & pedes optimè diſcerni poterant, exemtum M. N. C. Decur. II. Ann. X. Obſ. LVI., nos certiores fecerunt.

13. *En-*

13. *Endemias* adhæc *ſtrumas*, aquarum potui inſervi-entium petrificis aut viſcoſo-terreis moleculis permixtarum culpa, alicubi exiſtere, teſtantur Carinthiæ, & Styriæ homines, & qui ultra Salzburgum Oenopontem & Curiam Rhætiæ oppidum incolunt, item Luccenſes in Italia, obviis paſſim exemplis, vid. Joh. Langii Epiſt. Medicinal. l. III. Epiſt. IV. p. 984.

14. Circa ramos tracheæ arteriæ *tubercula plurima* ex viſcida materia in ſcirrhos concretâ conſignavit G. F. Hildanus Cent. II. Obſ. XXIX., & Hagendornius Hiſtor. Medico-Phyſic. Cent. I. Hiſtor. LXXXIX. memorat, ſibi viſum in muliere ſexagenariâ majori piſcatoris Calicenſis uxore *abſceſſum ganglioformem*, nucis juglandis magnitudine mox ſub capite aſperæ arteriæ ad cartilaginoſos circulos firmiſſima radice adnatum, interdum dolorificum, interdum ruborem præ ſe ferentem, reſpirationis difficultatem inferentem, rejecta demum per tuſſim materia purulenta maciem pediſſequam habentem.

15. Interea neutiquam cum ſtrumis confundi debet *Bronchocele* ſive *hernia gutturis*, viz. tumor colli magnus & rotundus inter cutem & aſperam arteriam reconditus, variam materiam modo ſevo, modo melli, modo pulti ſimilem, propriæ membranæ folliculo incluſam, comprehendens, modo carneam molem complectens, modo inſtar anevrismatis ſeſe habens, qualis utplurimum emergit à nimiâ membranarum ibidem circumexpanſarum dilatatione & ruptura, ſive per violentam ſpiritus retentionem, ſive ponderis gravioris elevationem, ſive in ſexu ſequiori per laborioſam valde fœtus ſub partu excluſionem, inducta, ut adeo è divulſis fibrillis tubulisq; vel ſanguiferis vel lymphaticis vel lymphatico-nerveis membranaceisve ſolutionem continui ſic paſſis extillantes ſeri lymphatici ac nutricii particulæ extrava-

travaſatæ, & ſtagnando acorem coagulativum adeptæ varieque corruptæ, ſub tali tumore colligantur. Ubi non poſſumus non mentionem facere oppido raræ obſervationis ab Illuſtri Paulo de Sorbait olim habitæ, qui ex *bronchocele* ab aquæ frigidæ & cœnoſæ potu ſubſecuta *bufonem vivum* exiiſſe notavit M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CIII.

16. De reliquo nullum penes nos dubium eſt, glandulas, quas Celeberrimus Philippus Verheyen corporis humani Anatom. Tr. III. c. VIII. deſcripſit, & Tab. XIIX. Fig. VI. lit. CCC. ære exprimi curavit, primæ aſperæ arteriæ diviſioni primisque ejus ramulis adjacentes, nonnullas ab illis notabiliter diſtantes, magnitudine varias molles & ſucculentas, communi involucro tectas, colore ſubnigras, alias figura ferme ovales, alias irregulares, alias magis longas ad inſtar uvarum corinthiacarum, alias triangulares, ob ſuperficiei æqualitatem ad glandulas conglobatas referendas, ſimilibus cum affinibus glandulis morbis, etſi hactenus nondum deſcriptis, obnoxias eſſe, hinc conſequenter ab intemperata ſanguinis & lymphæ dyscraſiâ *intemperiei diverſæ*, ab eorundem cohibito motu *tumoribus* & *morbis meatuum*, ab acrimoniâ erodente & depaſcente *abſceſſibus ac ulceribus, deſtillationibus* adhæc *catarrhalibus* ſuccumbere, & haud ſubminiſtrato, uti quidem debebant, ab ipſis pro bronchiorum humectatione humore unctuoſo ad *raucedinis* geneſin ſymbolum conferre.

SPECIMEN XVI.

§. 1.

A *Thorace* medio dum ad ſupremum tendimus *caput*, ſub tranſitu *cervicis vertebræ ſeptem* nos tantisper in ſui contemplatione detinent, utpote quæ ex obſervatione Cl. Muys Chirurg. rationalis Decur. VII. Obſ. VII. ſæpe *vitioſe inflecti* ſolent, cum notabili *colli diſtorſione* in puerulis atque puellis, quoties tendo muſculi maſtoidei alterutrius hac aut illa de cauſa contrahitur; dum & ſcaleni vitioſam inflexionem, præſertim ſi cum maſtoideo rigidam ac calloſam duritiem contraxerit, obſtipum caput efficere, recte advertit Tulpius Obſervat. Medic. lib. IV. cap. LVIII.; huc quoque conferantur, quæ perdocte, uti ſolet, diſſeruit de capitis diſtortione Arnoldus Bootius in Obſervat. Medic. de affectibus omiſſis cap. V.

2. Neque indicta relinquenda *earundem luxatio* & *ſubluxatio*, quæ aut violentæ ſub lapſu emotioni proceſſuum obliquè aſcendentium & deſcendentium ex ſinulis ſuis, aut muſculorum tendinum & ligamentorum devincientium relaxationi, ab humorum ſeroſorum uberiori affluxu inductæ, imputanda erit: Sic Dominic. Panarolus Pentecoſt. II. Obſ. XXVI. memorat, ruſticum quendam ex arbore delapſum, *cervicis vertebra ſecunda* prope atlantem vertebram (uti ex mortui ſectione obſervaverat) *luxatâ* per quamplurimos dies vixiſſe, ubi alios brevi temporis ſpatio mortuos viderat, quanquam admodum magna luxatio eſſet; nos verò heic quondam in ſenatorii oppidani ordinis viro ſub præcipiti ab equo lapſu *quartæ cervicis vertebræ ſubluxationem* annotavimus, collo inde relicto oblique inflexo rigido, angina poſt ali-

quot annos eodem demum mortuo; ceteroquin ingenioſe admodum Celeberrimus J. J. Wepferus aliquando in illis, qui ob luxatas colli vertebras diu paralytici decubuere, quibusque ob eandem cauſam vertebrales arteriæ anguſtiores redditæ fuere, arteriarum carotidum compreſſionem quoque ſubitam ſupervenire poſſe, atque apoplexiam gigni, haud adeò à veroſimili abeſſe, quin aliquando fieri hoc queat, cenſuit in Exercitat. de locis affectis in apoplexiâ p. 121.

3. De *ſtrumis* cum in proxime antecedente ſpecimine verba jamdum fecerimus, hic addere liceat à Joh. Muis in Not. ad Paul. Barbett. Anatom. practic. lib. II. c. III. deſcriptam extare in femina 17. annos nata ſponte enatam *ſtrumam*, quadrienni ſpatio in magnam molem, à ſuperiori maxilla ad cervicem, & ab auris meatu ad claviculam usque protenſam, circumferentia ſua dodrantem ulnæ Batavæ implentem, nodoſam, ſaxeâ duritie præditam, feliciter nihilominus cultro reciſam.

4. Singularis *glandula*, ſive *tuberculum* ancillæ cujusdam in collo ſupra claviculam genitum, quod ſingulis pleniluniis creverat & rumpebatur, plerumque circa menſes, ſi verò non rumperetur, ancilla ſe male habuerat, proponitur in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. III. Ann. IV. Obſ. LXXIX.

5. Adhæc verò notandum, *glandulas jugulares*, ſimilesq; in collo diſpoſitas *conglobatas*, *occipitales* & *cervicales*, aliasque fortean *innumeras minimas* morboſum affine cum aliis hujus ordinis ſociis commune ſubire fatum, atque lymphæ motum reciprocum nonnunquam remorari, ſuccedente hinc neceſſario hujus ſtaſi aut extravaſatione, fœcunda tumorum rhevmaticorum aut ulceroſorum matre; hinc Medicus perſpicaciſſimus Beatus Ettmüllerus in Valetudinario infantili cap. II. §. XXVI. ſapien-

pientiſſime annotavit, defœdationibus faciei & capitis puſtuloſis cruſtoſis ulceroſis infantium, glandularum in collo & circa caput denſe conſitarum item parotidum &c. tumores conjunctos eſſe ſolere, ita quidem ut vel præcedant, vel ſimul affligant, vel dictos affectus declinantes ſubſequantur; rariſſime tamen hoc poſterius obſervari, & vel metum recidivæ vel mutationem dictæ defœdationis in alium affectum p. n. ſecum trahere; iſtud prius frequentiſſime accidere, ita ut mulierculæ etiam per experientiam edoctæ, ex conditione dictorum tumorum quaſi ſcrofuloſorum, & quos ordinarie Hauptdrüßen appellare ſolent, affectuum talium vel diuturnitatem vel magnitudinem aliasve circumſtantias probabiliter præſagire ſoleant; ſubditque Celeberrimus ille vir, ſe obſervâſſe tumores tales glandularum ad parvi ovi gallinacei magnitudinem in collo, mox infra aurem, protuberâſſe, cum cruſta lactea caput obducens evanuiſſet, tumore autem ſucceſſivè ſubſidente, tandem dicta lactumina rurſus effloruiſſe.

6. Vaſa *carotidum & vertebralium arterioſa*, ſive à *tumoribus* adnatis, aut *glandulis* in præternaturalem amplitudinem & duritiem protuberantibus, *compreſſa*, aut à *coagulo* quopiam interno *obſtipata*, aut à *polypoſis* concretionibus *obturata*, ſanguinis ad cerebrum affluxum neceſſarium interceperint, *apoplexiam* ingenerare erudite declaravit ante citatus Wepferus; eidemque aſſentitur Excellentiſſ. Hermannus Boerhaave in Aphoriſmis doctiſſimis de cognoſcendis & curandis morbis n. 1010., ubi inter cauſas apoplexiæ recenſet, quæcunque ſanguinem, lympham, materiem ſpirituum ita mutant, ut per arterias cerebri libere ire non poſſint, ſed impacta hæreant, taliaque ſunt, inquit, ſæpe polypoſæ in carotidibus vertebralibus arteriis concretiones, ſive circa cor primo, ſive intra ipſum cranium factæ.

7. Nec

7. Nec minus *venoſæ, jugularium* præcipue, quadantenus vero *vertebralium* ac *cervicalium*, propagines, ſi in revehendo à capite ejusdemque confinibus ſanguine deficiant, tum ipſius tum ſeri lymphatici exundationis culpam habere, præter experimentum à Williſio pharmac. rational. part. II. ſect. II. cap. III. & Lowero in tractatu de Corde cap. II. p. 124. conſignatum notiſſimum, ſana ratio comprobat.

8. De *vulneribus* etiam *colli* id hîc monere oportet, ſive *arteriæ carotides* ſive *vertebrales*, ſive *venæ jugulares internæ* & *vertebrales* gravius ſauciatæ fuerint, ob ſanguinis haud coërcendam profuſionem lethale inferre periculum, hinc Hippocrat. lib. II. prorhet. lethalia dixit vulnera, quæ in venas παχείας h. e. magnas & amplas colli inciderunt, notante Sebizio in Exam. vulner. part. diſſimilarium part. II. §. 20., & Celſus lib. V. de re medic. cap. XXVI. ſervari, inquit, non poſſunt, quibus circa fauces h. e. circa jugulum venæ grandes ſunt præciſæ. Sic porrò *nervorum recurrentium vulnera*, cum dolore & inſigni inflammatione ſtipata ſunt, atque ſi in utroque latere inflicta fuerint, vocis uſum naturalem auferunt, ſi in alterutro ſaltem latere obvenerint, vocem ex dimidio tollunt, neq; ſoluta continui unitate nervi illi unquam coaleſcunt. Stupendum ideo & ſine pari quis exemplum illud dixerit, quod in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. XXXIX. conſignavit Antonius de Pozzis cujusdam capitanei, vaſis prædictis ſub profundo colli vulnere omnibus læſis reſtituti, & in prælia denuo armati.

9. Atque nunc ipſum, quod collo ſuſtentatur, *caput*, nobiliorum alias animæ functionum ſedes, prout *morboſas* quoque *turbas* capit, à nobis conſiderandum erit. Stupuimus adeò primum, Plinium Hiſtor. Natural. lib. V.

c. VIII.

c.VIII. integras gentes ἀκεφάλους recenſere, atque expreſſis verbis Blemmyas capitibus deſtitutos, ore & oculis pectori affixis, nominare, & Solinum Blemmyas, (ſed non eos, qui vicina rubro mari incolunt) truncos naſci parte, qua caput eſt, os tamen & oculos, habere in pectore, quoque aſſerere; ſed πολυμαθέστατος Wepferus, quid de fabula iſta ſtatuendum ſit, erudite docuit in Diſſertatiuncula peculiari Miſcellan. Nat. Curioſor. Decur. I. Ann. III. Obſ. CXXIX. ſubnexa p. 214. & ſeq.

10. Jam verò ut *ſingulatim morboſa capitis vitia* recenſeamus, haud equidem hic adducemus *præternaturalem diſpoſitionem*, quam *ejusdem integumenta* cum reliquis totius corporis *communem* habent, cum quæ hic notanda veniant ex ſuperioribus facile dijudicari poterunt, quin potius ſeorſim primo *capillorum*, quorum in cute capitis fœcundam pariter ac denſam produxit cæſariem provida utilitatum natura, *diatheſin morbidam* disquiremus. Ubi quidem mox nobis obvenit *calvities* indecora, nam juxta Ovidium

turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus,
& ſine fronde frutex, & ſine crine caput,

qualis quidem in *ſenibus bulborum radicalium tabitudini & ariditati* ex ſucci nutricii inopiâ vel aſſimilatione denegata, *cutisq; reſiccationi* ejusdem diſtributionem intercipienti, ſuccedit, nonnunquam *ante diem deperdito* ſub morborum diuturnitate aut vehementia aut virulentia *nutrimento*, vel *pororum* in cute ac ſuperextenſa cuticulâ *laxitati* firmandis capillis impari ſupervenit. Singulare interea exemplum *fontanellæ* cranii in muliere 23. annorum pollicem circiter latæ *calvitie deformis*, licet capilli toto reliquo capite provenerant, exhibetur in M. N. Cur. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. LXXIV.

11. Illud autem *pilorum defluvium*, quod ab humori-

 bus

bus acribus vel venenatis ſepticis radicales bulbos depaſcentibus inducitur *alopecia* & *ophiaſis* ſpeciatim nuncupatur, pilis in utroque *affectu* areatim decidentibus; dum *prior* ſub qualibet figura in conſpectum veniens, & quandoque barbam inficiens, à vulpe ἀλώπηξ Græcis dicto, ejusmodi depilationem ſæpius oſtendente, *poſterior* in occipite, ad aures vel etiam verſus frontem conſpicienda, à ſerpente ὄφις, eò quod depilatio inſtar tortilis ſerpentis hinc inde obrepat, nomen ſuſcepit, vid. Galen. l. II. Meth. medendi c. 2. & Euſtachius Rudius de affectibus externarum corporis humani partium partis poſterioris lib. II. cap. VII. & VIII.; *alopeciæ leproſæ* exemplum in append. Miſc. Natur. Curioſor. Decur. I. Ann. VI. & VII. p. 179. habetur.

12. Quin & *capilli* per violentam *attractionem abrumpi*, ſed & *evelli* ſeſe patiuntur, quanquam Th. Bartholinus Hiſtoriar. Anatomic. rarior. Cent. III. hiſtor. LXXVI. notaverit, Helſingora oborta inter duos contentione alterius pilos tam altis radicibus hæſiſſe, ut à cute avelli nequiverint, quin potius ipſa ſubjecta cutis una cum pilis ex cranio divulſa ſit.

13. Atque huc etiam referenda erit tùm illa *tinea capillorum*, ſub quâ ſicuti à tinea veſtes, ita à vermiculis exiguis illi non quidem integri, ſed particulatim & fruſtillatim eroſi & abſumpti decidunt, vulgo die Haarmilben appellant, pl. vid. apud Sennert. Medicinæ practicæ lib. V. Part. III. Sect. II. cap. V.: tùm & *eorundem fiſſura*, ſub quâ iidem in extremitate diviſi, atque fisſi & veluti bifurcati redduntur, qualem deformitatem à ſucco nutricio in capillorum veluti canaliculorum extremitatibus forſan ſubinde conſtrictis, aut ab aëre rigido ex parte contractis, ad latera exſudante, & ita ſenſim ulterius aucto in bifurcatas aut tricuſpidatas extremi-

tremitates faceſſente atque elongato deducit Cl. Zvvingerus in Theatro praxeos Medic. p. 389. & ſeq.

14. Adhæc præternaturaliter ſibi implicantur capilli in *plica polonica* Germanis Polniſchen Zopff / oder Marenlocken / item Wichtel-Zöpff / Juden-Zopff &c. dicta, nota ſcilicet illa capillorum vaſorumque capillarium ac tubulorum excretoriorum illuc exporrectorum in longitudinem & amplitudinem quaſi ſcirrhoſam inſigni contorſione, à ſucci nutricii viſcoſioris & glutinoſioris exuperantia, per vaſorum capillarium ac tubulorum excretoriorum ipſorumque capillorum fibrillas minimas deſtendendo dilaceratas exſtillante, atque in coagulum concreſcente enata, de quâ merentur legi, quæ de plica explicata antehac prolixe diſſeruit D. Simon Schulzius in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni VI. & VII. Obſ. CXXXVIII., *plicam* autem ex vulnere capitis genitam exhibet Miſc. dictorum Decur. II. Ann. I. Obſ. I. Cæteroquin *pilorum* non in capite ſolum, ſed facie & univerſo corpore *luxuriem* videatis in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XCV. Bartholin. Hiſtor. Anat. rarior. Cent. I. Hiſtor. XLII. Borell. Hiſtor. & Obſerv. Cent. I. Obſ. X.

15. *Canities pilorum* in ſenibus naturalis omnino habenda eſt, *extraordinaria* & quandoque *præternaturalis* contra pronuncianda erit, quæ ex terrore repentino, motu, curisque gravioribus intempeſtive, & repente evenit, qualis exempla collegit paulo ante citatus Sennertus cap. ſeq. VII., inſigniter mutatæ humorum affluentium craſi, & texturæ capillorum aliter modificatæ, aliam luminis incidentis reflexionem parienti, adſcribenda: ubi quidem non poſſumus non ex antea allegati Zvvingeri Theatro p. 389. illam huc excerpere obſervationem, quod qui à patribus jam ſenibus progeneran-

tur

tur infantes, citius quam alii caneſcant, in cujus aſſerti fidem in proſcenium adducit binos fratres Baſileenſes, Medicinæ Profeſſores, Felicem & Thomam Plateros, quorum prior à parente adhuc juvene genitus ante ſenectutem decrepitam canus non evaſit, poſterior autem quadraginta & aliquot annis junior, atque adeo à parente jam ſeptuagenario prognatus, pluribus ante fratrem ætate ſua majorem annis canus redditus fuit. Naturæ interea luſui imputabimus *capillos* in ſene quam maxime *virides* juxta M. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CLV. *ſimilesq;* in Viro inter quintum & ſextum luſtrum vivente juxta M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCXXVI., confer. Borell. Obſerv. phyſico-medic. Cent. II. obſ. LVI., tùm & *cæruleos* à Paullino in Appendic. ad M. N. C. Decur. II. Ann. IV. p. 203. notatos, ſicuti Solinus c. 65. in Indis omnibus promiſſam cæſariem non ſine fuco cœrulei olim conſpexit.

16. Infenſum cutis capillatæ capitis malum porrò ſe nobis ſiſtit *Porrigo* ſive *furfuratio*, ubi ſquamæ copioſæ furfuris ad inſtar pectinando, ſcalpendo, aut ſuapte ſponte decidunt, & eædem quidem ab erodente acido ſalino acri recremento lymphæ viſcoſiori impacto cuticulam in lamellas minimas dividente ac cum iisdem ſeſe coagulante emergunt, comitemque vel pediſſequam quandoque ſibi adſciſcunt alteram capitis *tineam & achorem*, ſcabiem nempe cruſtoſam à conſimili humore ſed acriori & exulcerante enatam, *qualem*, ſi per foraminula plura & ampliora humorem lentum melli ſimilem ploret, *cerion* & *favum*, ſi lactantium caput & faciem defœdet, *cruſtam lacteam* ac *lactumina* Practici nuncupant: Accedit hisce nonnunquam *pediculatio* φθειρίασις, pediculorum acervatim ex ovulis albicantibus genitorum, & inter ſordium lentorem excluſorum, proventus.

17. *Tumo-*

17. *Tumores* quoque obveniunt *capitis* aliqui hîc recenſendi, pericranium inter & incumbentia integumenta reconditi, materiam proprii folliculi membranacei ambitu melli aut pulti æquiparandam comprehendentes: ſcil. *teſtudo* tumor magnus mollis vel non valde durus in modum teſtudinis latiori forma conſpicuus meliceridi aſſimilandus, *talpa* ſeu *topinaria* inſtar talpæ ſub cute cranium depaſcens atheromati comparanda: *meliceris* autem peculiaris ſupra aurem dextram in juvene XXIV. annorum præter *materiam melli ſimilem* à lymphæ portionibus ſalinis volatilibus cum oleoſis quibusdam ac pituitoſis particulis in coagulum redactis *faſciculum piloſum* complexa antehac à nobis relata eſt in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCX.

18. Mentionem ſui demum expoſcit *hydrocephalus externus*, vel *inter integumenta capitis & pericranium*, vel inter *hoc* & proximè ſubjectum *cranium* ſpatium ſibi excavans, à *ſeri lymphatici* vel *exſuperantia*, atque ibidem inducto *decubitu*, vel *interceptione* & *præpedito* per venas ac vaſa lymphatica *refluxu*, vid. Felix Platerus Tom. III. prax. cap. III. de extuberantia p. 231. Dionyſius van der Sterre de Partu, Carol. Piſo Obſerv. ſelect. de illuvie ſeroſa Obſerv. I. p. 37. Mich. Ettmullerus Operum Tom. II. p. m. 763., vel denique à *pravâ matris imaginatione*, enatus, annotantibus Guil. Fabr. Hildano Cent. V. Obſ. III., Levino Lemnio lib. I. de occultis naturæ miracul. c. IV., Marcello Donato lib. II. de medica hiſtoriâ mirabili c. 1. p. 87. quid, quod *hydrocephalum* idem Hildanus Cent. III. Obſ. XVIII. memoret *arte fictum* Lutetiæ Pariſiorum à nequiſſimis parentibus, qui infantuli ſui capitis cutem circa nucham ad muſculos usque inciderant parvo foramine, per quod mediante fiſtula cutem paulatim inflaverant, hacque dein extracta, ſatisque artificioſe foramine ſemper cerâ aut ſimili materia obtu-

rato, intra breve temporis ſpatium infantuli caput in tantam extenderant molem, ut puero quaſi hydrocephalo laboranti per Galliam deducto viſuique expoſito turpiſſimum quæſtum lucrumq; fecerint, capite re perſpectâ ideo mulctati.

19. Ad *cranium* ipſum nunc acceſſuris evidentiſſime patet, *figuram* ejusdem *globoſam* cœli æmulam in illis vitiatam eſſe hominibus, qui *capite depreſſo* vel *nimis acuminato*, aut aliàs *improportionato* incedunt, & uti ex Williſio bene advertit Celeberrimus J. J. Harderus in Apiario, Schol. ad Obſerv. XXXV, utplurimum functionis animalis labe quadam notabili afficiuntur, propterea quod ſubtus concluſa cerebra tanquam ſpecula diſtorta rerum ſpecies nec rectè colligant, nec animæ rationali verè objiciant: quomodo autem *figura* ex ſuturarum inconcinna ſerie deformis reſultare quibusdam viſum ſit, poſtea indagabimus.

20. Supra *cranium* inhumatum relictum, proculdubio ab ovulis ſeminalibus minimis inter lamellas rimas agentes admiſſis, atque vel telluris rore vel ſuſceptæ pluviæ humido irrigatis *muſcus* excreſcit *usnea* dictus, ſed & *ruta muraria* ſupra *cranium* cum *muſco cruſtaceo* enata deſcribitur ac delineatur in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. LIII. ubi in annexo ſcholio de usnea plura ſcitu digna reperire eſt.

21. *Pericranium vulneribus* & *ulceribus* cum integumentis ſuperincumbentibus ſibi communibus obnoxium, dein *inflammationi* ob ſanguinis per vaſcula tenerrima diffuſi interceptum commeatum, *dolori exquiſitiſſimo* à variis cauſis ſolutionem continui ibidem molientibus excitato, ob texturam nerveo-tendineam menyngi duræ conterminam, quandoque ſuccumbit, quin *ſanguini puri* ac *ſero*, ſejunctione præternaturali ab ipſo cranio facta, interſtitium concedit liberum.

22. Su-

22. *Suturæ* porrò erunt conſiderandæ, ſiquidem Celſus lib. VIII. de re Medica, *certum* earum *numerum* non eſſe, ſicuti ne *locum* quidem ſcripſit, nam, præter tres veras lippis & tonſoribus notas, in fœtibus in utero detentis & eodem excluſis quandoque conſpicitur peculiaris *frontalis*, inter ſupercilia terminata, & ſuperius ad hiatum illum qui inter os frontis & ſyncipitis in teneris obvenit tendens, vel hiatu abolito ac ſagittalem usque producta, unde pro ſagittalis productione à Celſo aliisque habita eſt ſectionum magiſtris, etiamſi tum quod aliquando non exacte per medium frontis excurrat, nec ſagittali directe occurrat, nec ſemper jungatur, rectius *frontalis productio* dici mereatur. *Sagittalis* uti in infantibus *ad narium ſummitatem excurrens* os frontis bifidum reddere ſolet, ita retrorſum quoque *per os occipitis ad primam usque vertebram* excurrere, hocque findere, præter Veſalii teſtimonium confirmat Obſ. CXV. Miſc. Nat. Curioſor. Decur. II. Anni II, dum ceteroquin *occipitis os* in quatuor diviſum oſſa, nec tamen ſuturis, ſed harmoniis diſtinctum conſpicitur. *Bregmatis oſſiculum*, quo natura locum illum in infantibus apertum poſtmodum replet, peculiari circumſcriptum *ſuturula* aſpectu certe jucundo, & in interna cranii tabula, *loco* inter *os petroſum* dextrum & *verticem* medio, *duas* exacte *ſphæricas ſuturas*, quin & ad latus ſagittalis in confinio lambdoidis ſuturæ *duas particulas oſſeas peculiaribus ſuturis* comprehenſas, annotavit Petrus Paaw in ſuccenturiato Anatomico, continente commentaria in Hippocr. de capitis vulneribus p. m. 18. & in primitiis Anatomicis de humani corporis oſſibus Part. I. c. VI. p. 31. conf. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. CXXCI. Atque *hæc* non inter *præternaturalia*, quin potius *extraordinaria contingentia* recenſeri merentur, quibus etiam annumerandæ erunt *ſuturæ geminatæ* Sylvio & Euſta-

 chio

chio viſæ, deſignatæ ab allegato modo Pavio in Anatom. ſuccenturiato p. 17. adeò & hîc ludit in humanis divina potentia rebus. Atque huc pariter referendæ erunt *poſitus* & *figuræ ſuturarum* variantes, ab Hippocrate jam olim perſpectæ, hinc ille ſub initium l. de Vulner. capitis, οὐδὲ αἱ ῥαφαὶ τῆς κεφαλῆς πάντων κατὰ ταὐτὰ πεφύκασιν, ſcripſit, & ante citatus Paaw peculiarem impendit operam in declarandis atque delineandis exemplis *capitum in figura* laborantium, indeque *vitioſarum ſuturarum* in commentario ad Hippocrat. p. 22. & ſeqq., & ære ibidem inciſis iconibus, Fallopio contra negante, mutata figura, mutari ipſas ſuturas in expoſitione libr. Galen. de oſſibus cap. XIII. p. 489.

23. In *ſenibus* robuſtioribus & ſiccioribus ætate provectioribus *ſuturæ aboleri* nonnunquam ſolent, idque in Viro tanquam rarum quid obſervatum refert Ariſtoteles, atque Herodotus in Calliope p. 619. tanquam inſolitum quid annotavit, in pugna prope Plutæam comportatis Perſarum cadaveribus, inventum eſſe caput, *nullam* habens *ſuturam*, uno tantum ſolido oſſe conſtans, Arato tamen non videtur id adeo fuiſſe rarum viſum eſſe in verſu ἐν τοῖς ἰατρικοῖς (libris deperditis, ſed ex quibus nobis hunc verſum ſervavit Pollux lib. II. c. IV.)

Πολλαὶ δ᾽ ἀῤῥαφέες κεφαλαὶ πάγεν ἀνθρώποισι,

atque Celſus lib. VIII. de re Medic. cap. 1. locis æſtuoſis *calvariam ſine ſuturis* facilius inveniri ſcripſit. Huc referantur, quæ de Alberto Marchione Brandenburgico & Antonio de Franckenſtein in Idea Machinæ humanæ Anatomico-Phyſiologica Sect. XXI. p. 203. recenſuimus, dum interea nobis obtigit, ut anno ſupra milleſimum ſeptingenteſimum quinto Menſe Septembri Univerſitatem Juliam inviſentibus Excellentiſſimus Dn. Andreas Julius Bötticher, Med. Prof. Publ. primarius celeberrimus

& Ar-

& Archiater Gvelpherbytanus meritiſſimus, dicti Franckenſteinii cranium oculis uſurpandum obtulerit, inſignis amplitudinis & laminarum craſſitiei, conſpiciendâ tamen intus aliquali ſuturæ ſagittalis lineola reſiduâ. Non minus ab Herodoto Arato & Arriano in vita Alexandri Magni ſcriptum eſt, Æthiopum & Ægyptiorum capita *nullis* eſſe prædita *ſuturis*, quod etſi falſum eſſe Æthiops nigerrimus in ſcholis medicis publice diſſectus Riolano Enchirid. Anatomic. lib. VI. cap. VI. p. 441., cujus cranium noſtris prorſus erat conſimile, impoſuerit, Cl. Pechlinus tamen Obſervat. lib. II. Obſ. XXXIX. voluit confirmare, quando in Æthiopiſſa cranium offendit præter Riolani opinionem maximam partem ἄρραφον.

24. Præterea Realdus Columbus lib. I. de oſſibus cap. IV. etſi fuerit perſuaſus, non eſſe credendum *ſuturas capitis laxari*, quod alioquin adeo compacte invicem inhæreant, ut nulla vi laxari poſſint, niſi quis ſcalpello divellere aut frangere tentaverit, & ipſe artis noſtræ princeps Hippocrates Epidemior. lib. V. t. XIV. ex manu lapidis ictum in ſuturas in medio ſyncipite pertigiſſe quando ſcribit, inſignem *violentiam* externam quoque procul dubio ſuppoſuerit, ſicuti ceteroquin ſub lapſu contuſione aut vulnere inſigni cum impetu ſuſceptis contiguum ſuturarum ſolvi extra omne dubium habetur. Frequens tamen tamen in hibernia eſſe, ut *capitis oſſa à ſe ſecedant*, ac notabili *ſpatio dehiſcant*, præcipue in *coronali ſutura*, ſed & quandoque in *ſagittali*, idque à *cæca* ac *interna cauſa*, absque ulla externa *occaſione* aut *violentia*, huicque malo promiſcue obnoxios eſſe viros æque ac mulieres, nec teneros modo & delicatos, ſed duros quoque ac robuſtos, ipſosque adeo agreſtes, ſolibus & frigoribus, & omnigenis aëris injuriis laboribusque in ſummam corporis firmitatem duratos, erudite advertit Arnoldus Bootius in Obſer-

vationibus medicis de affectibus omiſſis cap. peculiari IV. Sic Sennertus lib. I. Prax. part. I. c. XXV. in Polonia ſub peſtis ſævitia extinctis cranium ruptum; in viro febre ardente laborante coronalem & ſagittalem disjunctas G. Fabricius Hildanus Cent. I. Obſ. I.; in milite quopiam circa ſuturam coronalem poſt vini uberiorem ingurgitationem ad pollicis latitudinem dehiſcentiam in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Anni IV. Obſ. XXXIII., in puella ſuturam lambdoideam ad ſpatium ſatis amplum hiantem, ut motus arteriarum quovis pulſu obſervaretur non tactu ſolo ſed & viſu, adhæc ubi puella plorabat, exiens ex fiſſura ſive cerebrum ſive menynx ſola in cute & muſculis cedentibus obſervabilem tumorem pro rimæ magnitudine forma quaſi farciminis effecerit D. D. Joh. Burgius in M. Nat. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. CLXXXIX., nos certiores reddiderunt. Alia exempla vid. in Miſc. N. C. Decur. II. Anni IX. Obſ. CCXXVII. & CCXXX. Et ſane cum in ſaturis veris oſſium extremitates prominentiis acutis & quaſi digitatim ſibi invicem conſerantur, ab adaucta cerebri ſubtus concluſi mole, inflatione, vaſorum turgeſcentia, menyngis expanſione, ſpiritus cohibitione, ſanguinis effuſione ac ſeroſa colluvie, halitibus elaſticis &c. ſubtus collectis, in tantum omnes dictæ extremitatum prominentiæ ab invicem divelli poterunt, ut notabile interſtitium inde reſultet, ideoque Celeberrimus Gabriel. Clauderus ab ebullientibus p. n. atomis ſanguinis impuri ſub cephalalgia contumaci aliquot in perſonis ſubſecutas cranii divaricationes cum ſonitu, daß man es krachen gehöret/ in Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Ann. IV. Obſ. CXLII., idemque à cranii diſceſſione ſub partu obtingente in ſeq. Obſervatione ſcriptum reliquit. Et Beatus Parens noſter D. Mauricius Hoffmannus in civis hujus oppidi uxore XLIII. annorum poſt menſium ſemeſtrem ſuppresſionem cum notabili

tabili ſuturæ ſagittalis diſceſſu ſanguinem erupiſſe obſervavit; nec minus Hildanus Cent. I. Obſ. I. ob dolorem, inflammationem & copioſum in cerebro humorem, ſuturis ſagittali & coronali disjunctis, auditos eſſe ſonitus & cranii crepitationem quandam, ac ſi lignum finderetur, atque cerebri motum attrectanti perceptum fuiſſe notavit: Adeoque recte animadvertit ante allegatus Bootius unicum in hibernia eſſe in manibus præſidium, quibus prehenſum utrinque caput à fronte & ſummo occipitio, ſi coronalis ſuturæ compages laxata, à lateribus verò, ſi in ſagittali eſt vitium, ſenſim ac blandius primo adduci, poſtea validius ſtringi debet, donec in unum oſſa coierint, atque vetulæ Hamburgicæ, cum atrocisſimis capitis doloribus per 30. annos conflictatæ poſt longa demum faſtidia & medelarum experimenta nihil conducibilius repertum manus auxilio, nempe fronti atque occipiti applicata utraque manu, idque vi maxima velut faſcino & dolorem & pulſum arteriarum circa ſuturam coronalem notabilem ſublatam, memoriæ prodidit Pechlinus Obſervat. Phyſico-Medicarum lib. II. Obſ. XXXIX., ſicuti ligaturæ arctius capiti circumductæ ob eandem cauſam, nonnunquam ob vaſorum nimis diſtentorum ſaltem coarctationem, in medelam cedunt.

25. *Hiatus* ille *rhomboides*, *membranacea fontanella* vel *vertex palpitans* in infantibus dici ſolitus, ſi in hiſce ſponte *ſubſideat* aut *collabaſcat*, pro infauſto apud noſtrates muliercul as habetur omine, ſi verò violenter *deprimatur*, intentatâ cerebro & vaſculis ſanguiferis ſuccumbentibus ſimul noxa necem accelerare poterit; in *fovea verticis* infantis monſtroſi *membranula nigra*, poſt mortem autem *vireſcens* ſtatim, viſa eſt à Cl. Reiſelio in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LIII. Alioquin autem prædictus *hiatus* ſicuti tutelæ gratia aliquot poſt partum menſibus oſſeam

ut

utplurimum acquirit ſoliditatem, ita extra conſuetum naturæ ordinem nonnunquam in adultis *mollitiem* ſervat, qualem, à Bauhino in prima ſua uxore, & à Lindeno in femina triginta annorum, ut ei capite dolenti vel parturienti coronalis ſutura ad pollicis latitudinem dehiſceret, conſpicuo tunc cerebri motu, tum etiam à ſeipſo in nobili quadam domina quadragenariâ viſam, refert Isbr. Diemebröck Anatom. lib. IX. cap. XI.

26. Extra cranium porrò aliquando excreſcit tumor mollis & ſpongioſus *fungus* dictus, gravioribus ejusdem læſionibus ſuccedens, à portionibus ſeri chyloſi nutricii ex membranis cerebri, atque meditullii cranii carunculis, ſolutionem continui perpeſſis profuſis, in carnoſam luxuriantem ſubſtantiam concreſcentibus genitus, vid. Hildan. Cent. I. Obſ. XV. Cent. II. Obſ. XXXVI. Scultet. Armam. Chirurgic. bipartiti Part. II. Obſ. XIX. M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. CLXXIV. Dolæi Encyclopæd. chirurgic. rational. Lib. V. cap. XIII.

27. *Vulnera* nunc præcipue indaganda nobis erunt, quæ ſi per *capillatam* ſaltem partem & *integumenta communia* absque violenta cranio ſimul illata concuſſione aut contuſione penetraverint, equidem parum momenti videntur habere, nihilominus quia gravia ſæpe producunt ſymptomata; & magis quam cetera, propter partis naturam, errandi facilitatem, & curandi difficultatem, periculis expoſita, prout ſolidè declaravit Fortunatus Fidelis de Relationibus Medicorum lib. IV. Sect. I. cap. VI. p. 552., vere à veteribus dictum legimus, *nullum capitis vulnus parvi faciendum, aut leviter & perfunctorie tractandum* teſte P. Pavv in Anatom. ſuccenturiato p. 2. Attendenda præcipue circa *ſuturas* inflicta *vulnera*, menyngem duram ibidem foris dimisſam in conſenſum abripientia, *ſyncipitis oſſi* cute tenui obtecto illata, & *cerebro perpendiculariter* imminentia, *fronti*

inten-

intentata, propter venam frontis læſam hæmorrhagiam inferentem, aut muſculum frontalem transverſim diſſectum ſuperciliorum ſupra oculos caſum relinquentem, *muſculis* denique *temporalibus* gladio transfixa, de quibus poſtremis merentur legi, quæ ἀκριβῶς diſſeruit Exc. Bohnius de capitis vulneribus lethalibus Sect. II. cap. 1. p. 175. & ſeq.

28. Nec minus circumſpectos eſſe oportet Chirurgos in curandis *pericranii vulneribus*, ſiquidem ob exquiſitum ſenſum doloris & inflammationis metuenda pernicies eſt, nec declinanda propter continuitatem duræ matris συμπάθεια, & propter contiguitatem ipſius ſubjecti cerebri σύμπνοια.

29. Sic & ſi ſub *vulneribus* integumentorum capitis incumbentium *cranii*, vel *externa* ac *diploe*, vel *interna* etiam *tabula, continui ſolutionem* perpeſſæ fuerint, ob aëris præſertim intemperati contactum immediatum inſuetum, ſanguinis & ſeri lymphatici ex diploes cavernulis ac carunculis profuſionem, ac putredinis vim noxiam, nonniſi *anceps* mente præſumi poterit *eventus*, adeoque ſæpius allegatus P. Pavv. in Anatomic. ſuccenturiato p. 36. rectiſſimè cenſuit, cranii medulloſitatem, quam tabulis interpoſitam cernimus, è ſuis excuſſam & expreſſam cavernulis, inflammatam, ac putrilagine tactam in eandem inflammationem imò & putredinem os ipſum traxiſſe: dum de reliquo ad *prædicendam* ejuscemodi *læſionum terminationem*, *diverſam oſſium cranium* componentium *habitudinem*, *locum affectum*, *inſtrumenti lædentis* obtuſi vel acuti, pungentis, ſcindentis, aut cum impetu discutientis, gravioris aut lævioris, majori vel minori impetu adacti, *conditionem*, *læſoris* poſitum, robur aut imbecillitatem, *læſi* temperamentum, ſtatum corporis, ſitum, *aëris ambientis qualitatem* & alias circumſtantias attendere oportebit.

30. Sed ut ulterius ſingulatim *cranii læſiones* ordine recenſeamus Hippocratem in lib. de Vulneribus capitis ducem ſequemur. Obvenit igitur *prima ſpecies fiſſura* ῥῆγμα & ῥῆξις, *qualis, cute* ad ſenſum manente *integra*, cranio ab *inſtrumento gravi obtuſo*, vel *vehemente* ad corpus durum renitens *alliſione*, induci ſolet, atque *varia, recta, incurva, longa brevis*, cum *fractura* vel ſine *ea* obtingens, *evidens* alia, quæ diducta cute oculis conſpici aut ſpecillo tangi poteſt, & vel unica vel duas tabulas cranii tranſit, alia *cæca* ſenſui non ſtatim obvia, ſummam tantum pervadens laminam aut ejus ſuperficiem ſolum infeſtans, inſtar pili ſubtilis, unde fiſſura capillaris & ad imitationem Æginetæ lib. VI. c. IX. τριχισμὸς & τριχοειδὴς ῥωγμὴ dicta eſt, dum nihilominus per talem vix capillarem & ſubtiliſſimam rimulam magnam concreti ac teterrimi ſanguinis copiam in duram matrem defluxiſſe notavit Fr. Arcæus de recta curandorum vulnerum ratione lib. 1. c. 2. p. 13.; porro deprehenditur fiſſura aliqua *ſuperficialis*, alia *profunda*, denique integra permanente *lamina externa* in *interiori fiſſura* fatiſcit, Græcis ἀπήχημα dicta, de quâ tamen diſtincte poſtea loquemur.

31. *Secunda* ſpecies læſionis cranii φλάσις Hippocrati, Galeno θλάσις vel θλάσμα, interpretibus *contuſio* vel *colliſio* nuncupatur, eſtque *cranii ad interiora inflexio*, ita ut tangentibus ac intuentibus exterius *lacuna* ſive *fovea* appareat, ceu in ſtanneis, cupreis, plumbeis, imo & argenteis vaſis ex alliſione violenta aut lapſu ad corpus durum, vel ictu mallei inflicto, tota die evenire ſolet; adeoque in hac ſpecie *figura* & *ſitus oſſis* læditur, non unio continui in tantum, in quantum vel fiſſura, rima, aut fractura appellari poterit: obvenit vero *eadem* potiſſimum duplex, etenim nonnunquam *utramq; percutit laminam*, ita ut ſæpe menynx ipſa abſcedat dura, vel omnino à toto incumbente cranio

pre-

prematur, nonnunquam *exteriorem* ſolùm ferit. Et quoniam infantium puerorumque ac in primo ætatis flore conſtitutorum crania fibras ac lamellas obtinent quodammodo flexiles, hujuscemodi *colliſionem* ſæpius iidem experiuntur, ſive ex alto cadant, ſive graviori cum impetu adacto corpore gravius percutiantur, nec tamen adultorum crania, aliquantum extrinſeco violentorum occurſui vel reſiſtentiæ cedere idonea, ab eadem prorſus immunia exiſtunt. Sic J. Scultetus Armam. Chirurg. Part. II. Obſ. XX. in ancilla triginta annorum in exteriori lamina ſyncipitis dextri ex lapſu de ſcala minimè fiſſam depreſſionem obſervavit; decimo autem ætatis anno talem quoque notaverunt G. F. Hildan. Cent. III. Obſ. XXI. & Mart. Bogdanus Obſerv. Med. IX.

32. *Tertia* ſpecies denominatur ἐσφλασις, *depreſſio, introceſſio, deceſſio*, quando telis obtuſis, lapidibus, fuſtium ictibus, vel ex facto ad rem duram obtuſam capitis alliſione, os cranii finditur & alicubi abrumpitur à continuo ſibi oſſe, fractumque ſimul introtruditur, & ſub limbo ſive ora oſſis vicini integri hæret, ita ut *fiſſura* & *colliſio* hic concurrant: Sed & hujus quædam notabiles ſeſe in conſpectum dant differentiæ, ſiquidem vel ſolummodo portio oſſis, etiamnum integro adhærens, ex parte latet ſub oppoſiti oſſis limbo, vel portio oſſis ab integro per fracturam avulſa, & fragmentum univerſum ſub oſſe integro aut vicino ſe recipit, quò minus nec conſpici nec inſtrumentis chirurgicis apprehendi & extrahi poſſit, vel in aliquot fragmenta diviſo oſſe horum nonnulla menyngibus infixa hærent, imò his pertuſis ipſi cerebro, vel ipſo fiſſuræ fracturæque loco utraque ora ita eſt depreſſa, ac introrſum truſa, neutrius ut limbus orave, forfice ut retrahatur, arripi & relevari queat. Exempla videantur apud Schenckium Obſerv. Medicinal. lib. I.

de cranio, Horſtium lib. II. Obſ. 1. Petr. de Marchettis Obſervat. Medico-chirurgicar. VIII. IX. M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſerv. CCXXI. Decur. II. Ann. I. Obſ. XCI. Ejusd. Decur. Ann. X. Obſ. XXIV. Accidit præterea nonnunquam ut ſub cranii depreſſione exterior lamina integra perſtet, inferiori depreſſa & ruptâ, qualem hiſtoriam conſignavit Scultetus in Armam. chirurg. Part. II. Obſ. XIV. & in ruſtica juvencula latiorem laminæ interioris cranii partem palmæ latitudine à ſuperiori per contuſionem inferius abruptam, & duræ matri incumbentem, ſuperiori cranii parte arctiſſimè adhærentem, deſcripſit B. Præſes Fehrius M. N. C. Dec. II. Anni II. Obſ. I.

33. *Quarta* ſpecies ſæpius notabilis appellatur ἕδρη, latinè *ſedes* ſive *veſtigium*, Cælio Aureliano morbor. chronic. lib. IV. cap. III. p. 509. *ſeſſio*, qua *cum* incumbentium capiti integumentorum & pericranii *vulnere*, *inſtrumenti lædentis* aut *teli veſtigium* remanet, atque apparet, qua impactum erat, atque hujus Pavvius in Comment. ad Hippocr. de Vulneribus capitis p. 102. quatuor recenſet modos huc excerpendos: (1) qvum quis pugione ita feritur, ut veſtigium ictus in oſſe appareat, qualem læſionem *diſtincte* Scultetus armam. chirurg. part. II. Obſ. XVIII. *puncturam* dixit, aut cum machæra aut glande è tormento emiſſa portio ſuperficiei cranii aufertur. (2) Quum acumine gladii aut pugionis ita læſum cranium, ut teli veſtigium in exteriori ſeſe oſtendat cranii ſuperficie, ſimulque quod reliquum eſt, cranii fiſſum ſit; (3) Qvum cranium colliſum ſeu intus depreſſum, ſimul fiſſum eſt, uti ſi quis ex alto in declive rectà in caput cadat, aut lapide, fuſto, globo catenæ nexo, vulneretur. (4) Quando cranium finditur, deorſum deprimitur, & ſimul introtruditur, hoc eſt, qvum ῥῆξις θλάσις ἔσφλασις cum ἕδρα coincidunt.

35. *Quin-*

34. *Quinta* ſpecies *ξυμφορὰ*, Paulo Æginetæ & Græcis aliis *ἀπήχημα*, Latinis *Infortunium*, *Reſonitus*, *Contrafiſſura*, *oppoſitio* dicitur, eſtque talis cranii violenta læſio, in qua non quæ ictum aut violentiam excipit pars, ſed quæ ipſi *oppoſita* eſt *finditur*; idque evenit vel *in eodem oſſe* & quidem aut *lateraliter*, cum v. g. oſſis frontis dextra parte icta, ſiniſtra finditur, aut *supernè deorſum*, cum non prima quæ ictum paſſa, ſed ſecunda inferior lamina continui ſolutionem ſuſtinet; vel *in diverſis oſſibus*, hocque aut *à parte dextra in ſiniſtram* & *viceverſa*, ut cum icto oſſe bregmatis dextro, rumpitur ſiniſtrum, aut ab antica in poſticum & contra, ut cum icta fronte occiput dehiſcit, conf. Paræus operum Chirurg. lib. IX. cap. VIII. quid quod utraque tabula integra venas & arterias ſub ea parte cranii ruptas videret Amatus Luſitanus Centur. III. Curat. XLII? Et licet inter Autores dentur propoſitam *contrafiſſuram* negantes, eandem tamen, præter celeberrimos Viros B. Ammannum in Diſp. de Reſonitu cap. II. §. V. Bohn. in Examine Vulner. lethalium p. 194. Joh. Gvil. Pauli in Annotationibus ad Horne *μικροτέχνην* p. 408, ſeriò adſtruxit, atque à flexione in locis contrafiſſuræ contingente fortiori, particularum compagem ſuperante, & majorem figuræ mutationem pariente deduxit Dn. Rudolphus Chriſtianus Wagnerus, Mathem. & Naturalium in Academiâ Julia Prof. ordinarius optimè meritus, in Diſput. ſua inaugurali de contrafiſſura Jenæ Anno ſuperiori MDCCVIII. habitâ.

35. Sunt verò Autores, qui præter declaratas *quinque* læſionum cranii *ſpecies* porrò diſtinctè recenſent *ſextam*, *ἐγγείσωμα* ſive *ἐκγείσωμα* *ſuggrundinationem*; ſive oſſis ad internum receſſum, ſub quâ os ita dividitur, ut læſa pars in medio naturali loco dimoveatur & deſideat, atque ad ſubjectam menyngem premendo pertingat, circumcirca

verò elevatum os eſt, ut foris cavum videatur inſtar ſug-grundarum, partium tecti prominentium, quibus ſtillicidia à parietibus arcentur; *ſeptimam καμάρωσιν* ſive *καμάρωμα concamerationem* ſive *teſtudinationem*, ubi oſſis pars aliqua in cameræ vel teſtudinis formam ſuſpenſa relinquitur, altrinſecus à reliquo cranio ſeparata, adeoque à ſexta ſpecie diſtincta, quia in priori pars media ictu deprimitur ad menynges, oræ verò elevantur, in poſteriori media oſſis portio elevatur & attollitur in modum fornicis, extremitates autem deprimuntur ad menynges; *octavam ἐμπίεσμα effracturum*, ubi os ictum in plura veluti fragmenta ſchidia atque teſtulas dividitur ſuppoſitam duram menyngem urgentes; *nonam ἐκκοπὴν exciſionem*, dum portio quidem cranii quædam exciſa, aut ex infractione ſurſum elevata, at nondum penitus ablata eſt; ac denique *decimam ἀποσκεπαρνισμὸν dedolationem* & *aſciationem*, ubi portio calvariæ decuſſa ſive exciſa ſimulque ablata deprehenditur: Sed præterquam quod Hippocrates ex parte tales ſub quinque ſpeciebus complexus ſit, ad eaſdem ſano ſenſu facile reduci poterunt.

36. *Cranii oſſa eroſioni*, & *cariei* ab ichore ac pure acri & virulento quoq; ſubjecta ſunt, uti ſub ulceribus venereis malignis ibidem enatis quandoq; obvenit, & in M. N. C. Decur. II. Anni VI. Obſ. LXXIV. deſcribitur ablata capitis olla in ſiniſtro cerebri lobo ejusque regione antica inventus abſceſſus inſtar ovi gallinacei pure craſſo & inſpiſſato refertus tantæ acrimoniæ, ut cranium ipſum corroſerit. Conf. Th. Bartholini Hiſtor. Anatom. Cent. VI. hiſtor. VIII. Bonet. Sepulchreti lib. I. Sect. I. Obſerv. XCIV. & ſeq.

37. Quæ *mala* gerantur in *externis cranii partibus quà mollibus quà duris* hucusque contemplati ſumus, proximum eſt, ut quæ calvariam *damnoſa intus* maneant vitia

tia diſpiciamus. Hîc vero nobis mox ſe ſubjicit illa *hydrocephali interni* ſpecies, ubi ſerum lymphaticum extravaſatum inter cranium & duram matrem fluctuat, vid. Melch. Sebizii Manualis ſive Speculi Medicinæ practicæ Part. II. Sect. II. cap. XXII. Jacobi Primeroſii Enchiridii medici practici part. II. de capitis affectibus XXIII. p. 62. J. J. Wepfer. Hiſtor. apoplect. XIV. Exercit. de apoplex. p. 403.

38. Ipſa dura *menynx inflammationi* quoque eſt obnoxia, ſanguine ſulphureo-ſalino acriori in reciproco libero commeatu intercepto, hinc *venæ* eandem perreptantes ultra modum & morem dilatatæ ac expanſæ nigræ varicoſæ, minimi digiti craſſitiem pæne æquantes, viſæ ſunt apud Bonet. Anat. practic. lib. I. Sect. I. Obſ. I. conſ. Ballonius lib. III. Conſ. LXXI. Greg. Horſtius Tom. II. lib. II. Obſ. I. *eadem* quoq; *menynx tumida* & elata ac ſi *flatibus* diſtenta Wepfero in Obſ. Anat. de Apoplexia Hiſtor. XV. p. 414., *puſtulis eroſa* à Rumlero Obſ. LIII., *tribus gummatibus candidis* obſeſſa à Rhod. lib. I. Obſ. XXXIII. Lud. Mercato de Morbo gallico lib. II. cap. VI., *gangræna corrupta* ex *compreſſione* ab Antonio de Pozzis Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. XXXV., *glutinoſo humore obſita* à Rhodio Cent. I. Obſ. LXXIV., *tenaciter cranio connata*, ut non citra dilacerationem avelli potuerit à Platero Obſerv. lib. I. p. 101., *nullibi cranio connexa* à Mich. Heilando Miſc. Natur. Curioſor. Decur. III. Ann. VII. & VIII., annotata eſt.

39. Ingenioſiſſimus Georgius Baglivus ſicuti *naturalem* duræ menyngi *motum* attribuit à fibris & villis motricibus perficiendum, ſive oſcillationem conſtrictoriam; per quam fluidum nerveum exprimat, & in fibras cerebri medullares inſinuet, ita *præternaturales* quoque ejusdem *motus* concipit, cum violentas ob cauſas

turba-

turbata ſuarum partium ſtructura elatere & reſiſtentia, pro *regularibus* & *ordinatis motibus irregulares* ac *violentos* producit, horumque cauſa fludi quoque nervei expresſionem & curſum irregularem fore ac turbatum, & hinc manias, deliria, vigilias, dolores capitis, vertigines, epilepſias &c. ſubnaſci exiſtimat, uti de hisce legi merentur, quæ protulit de Fibrâ motrice cap. V. operum noviſſimè editorum p. 276.

40. Similiter *pia menynx* inflammatione tentata ex obſervatione Nicol. Fontan. Analect. c. 2. J. Rhodii Cent. I. Obſ. XL, *ſero turgida* ut ſolitam craſſitiem quatuor ſuperaret, ex Bonet. Anat. Practic. lib. I. Sect. I. Obſ. XVI., *duræ matri præter naturam intermediis fibris validiſſimis accreta* ex obſervatione Wepferi Hiſtor. apoplectic. XVI. p. 424., vel ab *illa plus æquo ſejuncta* ac *pure* vel *ſero referta*, nobis quoque viſa, omnes *anfractus cerebri colligans* & *æquans*, ut tota cerebri ſuperficies lævis & æqualis apparuerit ex Obſ. XV. citati Wepferi pag. 414., intra *cerebri anfractus ſero ſuffuſa*, & à *cerebro* citra lacerationem *ſeparabilis* ex Obſ. XLI. Anat. practicæ Boneti lib. I. Sect. II., in conſpectum ſeſe dedit.

41. Vulnera *duræ* & *piæ matri* inflicta *ſimpliciter lethalia* haud pronunciare licebit, ſiquidem ipſimet bis terve ſub noſtrâ curâ talia curata obſervavimus, *ſinubus* autem quæ inferuntur, non poſſunt & propter uberiorem ſanguinis profuſionem, ejusdemque ad venas præpeditam reductionem, & propter contorſiones fibrarum ſpaſticas, perniciem minari metuendam.

SPECIMEN XVII.

§. 1.

IPſum etiam *cerebrum*, quod ad intelligentiam internuncium pronunciavit Hippocrates lib. de morbo ſacro XVII. 6., *multiplici morborum genere* tentatur juxta Riolanum Enchirid. Anatomic. lib. IV. c. II., & *ſymptomatum plurimorum* ſerie afficitur, quibus recenſendis tantiſper noſtram commodabimus operam.

2. Et primum quidem pro *fluidorum humoroſorum* ac *ſpirituoſorum* ad *cerebrum* affluentium diverſâ *dyſcraſiâ, aërisq;*, ambientis vitiata *qualitate*, tum *vaſorum meatuumq;* aliena *modificatione, idem intemperie* affligitur diverſâ: modo *calida* à particulis ſpirituoſo-ſulphureis uberioribus cum particulis acrioribus ſalinis in motum rapidiorem intra vaſa & meatus ampliores circumactis; modo *frigida* à particulis exuperantibus acido-ſalino-terreis, depreſſis æthereo-elaſticis ſulphureo-ſalinis intra vaſa & meatus anguſtiores ſegnius agitatis; modo *humida* à particulis exundantibus ſeroſo-aqueis intra laxiora vaſa & ſimiles tubulos effuſis; modo *ſicca* à ſeri lymphæque defectu, vaſorumque ac meatuum arctiori ſtricturâ inducta: iſtæ autem *ſimplices* differentiæ, ſi mutuo ſibi conjungantur vel occurrant, *compoſitas* reſultare faciunt *intemperies*, dum utrarumque *ſigna* in diſputat. ex arte parva Galeni VII. erudite olim recenſuit Melchior Sebizius, quibus *ſimilia* de temperie cerebri conjecturas probabiles ſubminiſtrantia videantur in prælo-quio Petri Laurembergii ad Mnemonica Ciceronis typis impreſſo in Miſc. Nat. Curioſor. Decur. I. Ann. III. p. 602.

3. Clarioris verò doctrinæ gratia diſtincte magis is locuturus eſſet, ſi *intemperiem* aliquam *cerebri ſanguineo-plethoricam*, ab *ubertate* nimiâ *portionum* ſanguinis *balſamica-*

Nn rum,

rum, aliam *bilioſam*, à *copia* portionum ſulphureo-ſalinarum acrium, vel ſalino-oleoſarum *bilioſarum*; aliam *pituitoſam*, ab exuperantia portionum chyloſo-lymphatico-viſcoſarum *pituitoſarum*; aliam *melancholicam*, à *prædominio* portionum acido-ſalino terrearum *melancholicarum*; aliam denique *ſeroſam*, à *colluvie* aquearum portionum ſive *ſeroſarum* diluentium cerebro *affuſarum*, quis cum modernis ſingulatim derivare ac denominare mallet.

4. Quemadmodum autem in antecedente Specimine §. 38. & 40. menyngum *inflammationem* recenſuimus, ita hîc quoque monendum erit, cum *illa cerebri quoad ſubſtantiam propriam inflammationem* individuo nexu plerumque junctam eſſe, nonnunquam tamen citra *priorem* præviam *poſteriorem* generari poſſe *ſyſtrophicam* quibusdam dictam, à concitatiori *ſanguinis ſulphureo-ſalini bilioſi acrioris* per arterias ad cerebrum *affluxu*, à nimia *ejusdem* copia, orgasmo, & turgeſcentia, per aërem fervidiorem, vini generoſioris ingurgitationem, ciborum aromaticorum abuſum, commotionem animi aut corporis vehementiorem &c. *inducto*, aut alias etiam cauſas facta inibi *extravaſatione*, hincque præpedito ad *ſinuum* tubulos reductorios & *venas ejusdem peridromo*, aut demum *hoc ipſo* ob *tubulorum*, *ſinuum* & *vaſorum revehentium*, *ordinem* ac *ſitum inverſum*, item ſpaſticam obvenientm *conſtrictionem*, comite febre acuta & delirio, *intercepto*: hinc Ballonius lib. III. Conſil. LXXI. in quodam ab obſcura *phrenitide* extincto *venas cerebri* varicoſas & ſangvine nigro turgentes, medullam cerebri ſicciorem, ac membranas quaſi per ſiriaſin & deflagrationem arefactas conſpexit; ſimiliter Rumlerus Obſerv. LIII. in quodam diu in carcere detento omnes cerebri ſpiras nigro ſanguine refertas, qualis etiam in ipſa cerebri ſubſtantia copioſius latebat, annotavit: Adeoque licet ab Autoribus nonnullis *ipſius cerebri phlogoſis* in dubium vocetur,

hanc-

hancce tamen ex Petri Salii Diverſi de affectibus particularibus cap. I. & IV. erudite adſtruxit Dan. Sennertus Inſtit. Medic. lib. II. Part. III. Sect. II. cap. IV.

5. *Figura cerebri* neceſſe eſt ut vitietur, quoties *morbus malæ conformationis in figura cranii* inſignis occurrit, de quali in Specimine citato §. 19. verba fecimus; ita Williſius in Anat. Cerebri Figur. IV. effigiem exhibuit cerebri humani ab ipſa nativitate fatui, cujus moles tenuior ac ſolito minor fuerat, ac ipſi novimus ſimilem ab ortu ſimplicem hominem ſive naturâ ſervum in aula Onoldina & Oettingenſi notiſſimum Caſparum Meierum, cui facie anteriori oſſibusque ibidem ad magnitudinem decentem efformatis, vertice contra cum ſyncipitis & occipitis oſſibus anguſtiſſimo ambitu circumſcriptis, & in acumen medium aliquantiſper prominentibus, ſubtus *reconditam cerebri* & *cerebelli effigurationem* male ſeſe habere probabili animi conjectura præſumere licet; hinc rurſus Williſius Anim. brutor. Part. II. Patholog. cap. XIII. de ſtupiditate ἀκριβῶς cenſuit, cerebri figuram genuinam & optimam globoſam eſſe debere, ſcilicet in eum finem, ut ſpiritus æquabili effluxu à meditullio ejus quaquaverſum in ambitum diffundantur, & illinc æqualibus ubique reflexionum angulis retorqueantur, adeoque qui capite depreſſo vel nimis acuminato vel aliàs improportionato inſigniuntur, utplurimum functionis animalis labe quadam notabili affici. Ceteroquin in puero quinquenni hydrocephalo mortuo, & quinque libras aquæ *cerebro* complexo, *hocce* amiſſa *figura* naturali formam *quaſi fornicis* induiſſe obſervavit Tulpius Obſ. Medic. lib. I. c. XXIV.

6. Morbi *meatuum* & in *corticali exteriori* & *medullari interna ſubſtantia* contemplationi noſtræ ſeſe ſubjiciunt diverſi: vel enim *præternaturaliter anguſtantur*, dum aut à *ſanguine* extravaſato nunc fluido nunc in grumum col-

lecto, aut ab *acido* aut *auſtero* morbido in coagulum coacto, aut à *chylo* crudo indigeſto gelatinoſo-glutinoſo, aut à *pituita* lenta viſcoſa, aut *ſero* effuſo, aut à *vaporibus* turbulentis narcoticis ſuſceptis, *obſtruuntur*; aut à *tumoribus* incumbentibus itemque præternaturaliter aliis enatis *corpuſculis*, lapillis, glandulis, vermiculis &c. aut à *cranio* propter vim extrinſecus ſub lapſu, contuſione, fracturâ, fiſſurâ &c. illatam introrſum recedente, *comprimuntur*, aut à *vaſis ſanguiferis* tranſeuntibus plus æquo turgidis *coarctantur*, aut per *ſubſidentiam occluduntur*, de quâ vid. Th. Bartholin. Cent. IV. hiſtor. LXXXVI. Wepfer. in Exercit. de locis affectis in apoplexiâ p. 279. & 298. Sic celeberrimus Brunnerus in muliere 35. annorum apoplectica utrumque non ſolum ventriculum, ſed & *omnes cerebri cavitates* ſanguine diluto fluido *farctas* & *oppilatas* invenit, vid. hiſtoria in Apiario Clariſſ. Harderi in Schol. ad Obſ. XXX. p. 137. Idem etiam in cerebri hydrope utrumque ventriculum non ſolum aquâ ſcatuiſſe turbidâ, quin omnes receſſus & cerebri cavitates hac inundatas ac repletas conſpexit Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. III. Ann. I. Obſ. CLIII. adhæc Platerus Praxeos lib. I. cap. 2. meminit *glandulæ magnæ duræ* ſupra corpus calloſum genitæ; præterea in uxore cujusdam J. C. frequenter inunctione ex hydrargyro uſa, & hinc in eam capitis gravitatem redacta, ut, hoc parum in latus aliquod inclinato, ſtatim illuc magnum pondus deferri perciperet, nec caput niſi adhibita manu attollere potuerit, *binas uncias mercurii repertas* ex P. Caſtelli Diſſert. I. Dodechap. Chalcanti p. 7., itemque in aurificis aperti capitis cerebro ſub anatomia Romæ facta plusquam ℔ j. *mercurii* viſam ex Obſervationibus Phil. Jac. Sachſii recenſet Th. Bonet. Anat. Practic. lib. I. Sect. I. Obſ. CXIV.

7. Viceverſa *meatus utriusq; nominatæ cerebri ſubſtantiæ ultra modum naturalem*, ab adaucto ſanguinis & ſpiri-

tuum

tuum ſerique *elaterio*, *motu* impetuoſiori, ſub vigiliis nimiis, ferocia, mania, phrenitide &c. notabili, à *medicamentis* ſpirituoſis ſalinis volatilibus alcalicis & oleoſo-aromaticis, ſulphureo-ſalino-æthereo-odoriferis *intus* aſſumptis, *ſacculis* & *cucuphis* vel *ſuffimigiis* ſimilibus *extrinſecus* ſuſceptis, *aëre* fervidiori, *incaleſcentiâ corporis* & ſub hoc ferociori ſanguinis ad caput *impulſu*, etiam *expandi* atque *ampliari* poterunt.

8. Denique quod *nominati meatus* in *ordine*, *poſituq;* ac *figurâ* ſuâ, ſub *violenta cerebri*, ejusdemque *membranarum*, per ictum, caſum, contuſionem, vulnera, abſceſſus, aliasve læſiones *cranii* graviores in proxime præcedente Specimine declaratas, ſternutationem immoderatam ac immodicam, narium emunctionem ſuccuſſoriam, vomitum laborioſum, tuſſim ferinam, ſaltum enormem, partum difficillimum, horriſonam ſclopetorum bellicorum exploſionem, *inducta commotione* turbentur, non improbabili mentis conjectura præſumere licebit; cum cerebrum non tantum cranii galeæ oſſeæ contiguum, ſed per membranas ac vaſa continuum eſſe notetur.

9. Conſimiles prorſus *morbos* in *tubulis* ac *vaſis ſanguiferis* nec non *ſinibus cerebri* obvenire; *meatus* verò inſuper in *iisdem* factâ ſpasmodica fibrarum tendineo-membranacearum criſpatura anguſtari poſſe, vero conſentaneum videtur.

10, *Superficies cerebri* in *morboſum* transmutata *ſtatum* potiſſimum conſpicitur, ſi *gyri* & *anfractus* à *ſeroſa colluvie* deleantur, uti apud Bonet. Sepulchreti ſive Anatom. Practicæ lib. I. Sect. X. Obſ. XV. in pueri Colonienſis capite in molem incredibilem expanſo, cranio mortui disſecto, in duobus anterioribus cerebri ventriculis aqua ad ℔ xviij. reperta fuit, à qua *ſubſtantia* cerebri ita diſtendebatur, ut *gyri* non conſpicerentur, conf. Miſc. Nat. Curioſ.

Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. CXCVI; aut ſi *ſuperficies* eadem *extraordinario* obtegatur *velamento*, ſicuti idem Bonetus Anat. pract. lib. I. Sect. I. Obſ. XXIII. exemplum propoſuit cujusdam feminæ, ubi ablata cranii olla corporeque falciformi à criſtâ galli reſecto ac retrorſum flexo, *ſuperficies cerebri* ubique ceu *gelatina flava* transparente tegebatur. Quid quod & *ſuperficiei* morbidam diſpoſitionem quis non immerito pronunciaverit, ſi corticalis ſubſtantiæ *tubercula glanduloſa* plus quàm par eſt promineant? à ſeri quippe abſorpti & detenti redundantia *glandulas* mirum in modum intumeſcere experientia loquitur quotidiana.

11. *Auctæ magnitudinis* in *cerebro morbi* obveniunt, ſive *univerſales* ejusdem *univerſi*, ſive *particulares* hujus aut illius *partis*, *tumores*, à ſangvine, chylo, ſero, lympha, pure, in peridromo ſuo interceptis, aut extravaſatis, aut intrà certa conceptacula collectis enati: Pro confirmatione hujus aſſerti ſubſerviet hiſtoria ab Andr. Veſalio lib. I. de humani corporis fabrica cap. V. conſignata de puella quadam duorum annorum, cujus caput aliquot menſium ſpatio in tantam excrevit molem, ut ob novem aquarum in *cerebro* collectarum libras quodvis vivi caput magnitudine longum ſuperaverit. Plures *Hydrocephali* ejuscemodi *interni*, ubi vel *ſerum* ſuprà *corticem cerebri* ſaltem collectum, vel ad ipſam *medullam* effuſum, vel per *univerſam cerebri ſubſtantiam* & *ventriculos* ac *cavitates* omnes *exundans* repertum, obſervationes & ſpecies vid. apud Gvil. Fabr. Hildanum Cent. I. Obſ. X. Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni IX. Obſ. CCXXVII. & Decur. III. Ann. I Obſ. CLII. Bonet. Anat. Practic. lib. I. Sect. XVI. Obſ. VIII. Stalpart. van der Wiel Obſervat. rarior. Centur. poſterior. Part. prioris Obſ. XV. Vieuſſens Nevrograph. univerſal. lib. I. cap. XVI.

12. Hîc

12. Hic quoque recenſenda erit Obſervatio Th. Williſii de Anima brutorum Part. II. Patholog. Cap. II. habita in muliere quinquagenaria, poſt ſeximeſtrem *cephalalgiam lethargo* defuncta, ſub cujus cranio aperto è latere ſinus tertii *tumor ſcirrhoſus* tres digitos latus membranis accreverat, *cerebri* anfractus autem tùm exteriores tùm cavitas interna fuerunt aqua limpida repleta. Tumor *ſteatomatis* conſiſtentia pugni magnitudine, *cerebrum* & *cerebellum* inter, eo præciſe loco, ubi *conarium* utrique ſubſternitur choroidis plexus alæ, cœcitatis, ſurditatis atque omnium ſenſuum & functionum animalium & necis cauſa à Drelincurtio Anatomico quondam ſagaciſſimo annotatus teſte Th. Boneto Anat. practic. lib. I. Sect. II. Obſ. LIII. In muliere ex cephalalgia multorum annorum, eaque atrociſſima & invicta, pereunte, *ſinus cerebri nigro mucilaginoſo tenaciq; glutino* obſeſſus, ſparſis *polypi* inſtar per laterales ramos fibris, annotatus à Celeberrimo Pechlino M. N. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XXV. in ſinu *cerebri* falcato *polypoſæ concretiones* viſæ ab Alexand. Knipsmacoppe in Epiſtol. medic. de aortæ polypo in append. ad M. N. C. Decur. III. Ann. I. p. 107. Adhæc in Sacerdote in fine conſecrationis ſtolido & paulo poſt apoplectico facto *veſicæ* aliquot rotundæ albidæ humore pituitoſo repletæ *ſupra corpus calloſum* viſæ ſunt à Dominico Pamarolo Pentecoſt. I. Obſerv. XVII.

13. Sed & porrò *imminuta cerebri magnitudo* nonnunquam deprehenditur, ſive à denegato *ſanguinis*, *ſeri* & *nutrimenti*, *affluxu*, *ſpirituumq;* vapeſcentiá ac deficiente *elaterio*, ſive à *reſiccatione*, ſive *colliquatione*, ſive *reſolutione*, ſive *compreſſione* ea evenerit, ſive aliqua ejus *portio* aut ſublata, aut aliorſum excreta fuerit. In quorum fidem faciunt diverſæ ab Autoribus poſterorum memoriæ relictæ obſervationes: Siquidem ab ipſo artis noſtræ principe Hippocra-

pocrate Epidemior. lib. VI. Sect. III. 4. edit. Linden. ſingulatim proponitur ἡ ἐγκεφάλου ἀνάλωσις, *cerebri conſumtio*, qualis notante Foëſio in Oeconom. pag. 49. ſub verbo ἀναλίσκειν Galeno μείωσις appellatur, cùm *cerebrum* ſiccius redditum ad oſſa ſyncipitis ſubſidit, & in ſe contrahitur, minoremque locum occupat, & à ſyncipite abſcedit: ſicuti Bonetus Anat. practic. in Schol. ad lib. I. Sect. I. Obſerv. LXXXVI. ex Salmutho Cent. II. Obſ. LXII. exemplum adducit cujusdam, cui ex nimio veneris uſu *cerebrum* ita exſiccatum fuerat, ut etiam intra cranium hinc inde ferri videretur, quod ipſum tamen in citato modo Autore reperire ſedulo etſi inveſtiganti mihi non licuit, quin in Centur. I. Obſ. LXXII. aliam notabilem legi hiſtoriam de quodam Zingaro in triremi captivo, & in vertice olim circa ſuturam lambdoideam una cum particulæ cranii amiſſione vulnerato, cui *creſcente lunâ* à *cerebro* in *majorem molem elato* callus elevabatur amplius, ita ut dimidii transverſi digiti ſpatio reliquam ſuperficiem excederet, *decreſcente* vero *lunâ cerebro* in *anguſtiorem ſphæram coëunte*, ille quoque rurſus ſubſidebat.

14. Aliàs autem in quopiam poſt diuturnum morbum gallicum & intolerabilem capitis dolorem *nihil cerebri* in toto cranio repertum, *præter* quandam *mucoſitatem* & *phlegma* valde indigeſtum, quod vix quartam cranii partem oppleverat, ex obſervationibus Garneri recenſetur à citato ſæpius Boneto Sepulchret. lib. I. Sect. I. Obſerv. LXXXVI., & in puero hydrocephalo affecto *cerebri* loco *aqua reperta mucoſa* à Kerckringio Spicileg. Anatom. Obſ. XLVI., ſimiliter in infante tali, ultra xij. menſuras vel libras xxiiij. ſub hydrocephalo comprehendente, *cerebrum exiguum* inſtar *oculi bovini* ad unciam unam cum dimidiâ accedens totum ſimul corruptum à D. D. Seligmanno Miſc. N.C. Decur. III. Anni I. Obſ. CLXV. & ab immodico veneris abuſu

abuſu imminutam cerebri ſubſtantiam, Horſtio in Epiſtol. atteſtante; rurſus ab eodem in Schol. ad lib. I. Sect. I. Obſerv. LXXXIV. narratur.

15. Apud Muſarum & Gratiarum parentem Plautum in Caſſina Actus II. Scen. VI., famulis duobus amoibadin ſeu alternis convicia ingerentibus inquit Olympio Chalino,

At tu ut *cerebrum* per *nares emungas* tuum.

Quod equidem ſeſe primum captu haud aſſecutum eſſe, qui cerebrum per nares emungi poſſit, ingenue faſſus eſt Henricus ab Heer Obſervat. Med. XXIV., donec legiſſet in Eraſto Tom. IV. Diſput. II. contra Paracelſum, *hoc* illo præſente factum in magna violentia inſultus epileptici; facit vero ad ulteriorem hujus aſſerti fidem hiſtoria pueri octo annorum hydrocephalici à Celeberrimo Hardero in Apiarii Schol. ad Obſ. XXXIII. p. 149. prolata, ubi *cerebrum* nullum ferme & *inſtar pultis diffluxerat*, atque obſervatio Montiſpeſſuli habita in anu quadam, ubi *cerebri ſubſtantia diffluxerat* à Platero Pract. lib. I. c. II. & Obſ. lib. I. p. 15. annotata, conf. alleg. Harder. in Schol. ad Obſ. XXX. p. 136. tum & Obſerv. M. N. C. Decur. II. Anni VI. X. ubi *inſignis cerebri quantitas ex naribus profuſa* deſcribitur à Cl. Albrechto; ſimilis conſignata ab Hagendornio Hiſt. Cent. I. Hiſtor. LI. Binning. Cent. V. Obſ. XXXV. & Schelhammer. Miſc. N. C. Decur. III. Anni III. Obſ. CLXVIII.: quale quidem ſymptoma ſicuti rarius obtingentibus quis meritò accenſuerit, ita ego vix aliter obtingere poſſe crediderim, niſi vel fervidior motus & concuſſio, vel ichoroſa colluvies, vel purulenta acrimonia compagem cerebri ſolverit, & extraordinaria per oſſium lamellas via patefacta fuerit, adeoque Excellentiſſimus Wedelius Phyſiolog. reformatæ cap. XIII. p. 496. ἀκριβῶς advertit, in vulnere capitis prope ſuturæ coronalis lateralem baſin, oſſe ceteroquin integro,

ob male tractatam læſionem à chirurgo, *ichorem purulentum* manifeſte exudaſſe, qualem apertione facta hinc intus deprehenderat, ſubditque, idem triſti ſpectaculo exhibuiſſe ſtudioſum, cujus *cerebrum* ab eryſipelate maligno in abſceſſum abierat, *pure* per has vias indeque in extimas partes capitis & faciei exuperante, donec vitæ pauſam faceret: atque adeo à *purulenta* potius *acrimonia* in vulnerato illo, cujus mentio facta eſt in Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Obſ. CXXIX., quam *halecum crudiorum* eſu & cereviſiæ potu, inventum *cerebrum in fœdum* quaſi *liquamen* ſeu *gelatinam* abiiſſe.

16. Ceteroquin autem *naturali cerebri quantitati* notabile quidpiam *decedit*, ſi poſt ſuſceptam *fracturam*, aut perpeſſum *vulnus* aut *læſionem* aliam *continui patentem* aliqua ejuſdem *portio ablata* fuerit; etenim Joh. Beverovicius in Epiſtol. ad Th. Bartholinum Cent. I. XCIII. de puero ſexenni ſcribit, huic ſub fractura oſſis ſyncipitis *cerebrum* paulatim prodiiſſe inſtar *fungi*, demumque ad corpus calloſum usque *exhauſtum* fuiſſe, inſecuta lethali vitæ cataſtrophe; dum *felicior ſors* atque *ſuperſtes vita alios* manſit: apud G. Horſtium Obſerv. medicar. lib. II. num. I. Petr. de Marchettis Obſervat. Chirurg. cap. I. II. III. Guil. Fabr. Hildanum Cent. I. Obſ. XIII. Centur. II. Obſ. II. Borell. Cent. I. Obſ. LXXXVIII. G. Francum in Scholio ad Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Ann. I. Obſ. XXIX. confer: Decur. II. Ann. III. Obſ. CL. Isbr. Diemerbröck. Anat. lib. III. c. VI.; atque ſimile exemplum nobis antehac in Praxi heic obtigit, dum nebuloni peſſimo ſub vulnere ſyncipiti dextro à milite Norico in hybernis Raſchenſibus viventi, ablata cum cranio notabili *cerebri* portione, ſalutaris reſtitutio ex voto ſucceſſit, ut non expectata conſolidatione perfecta, viribus tamen integris, male ſibi conſcius inopinato clam aufugerit.

17. Sed

17. Sed, *defuiſſe* prorſus *cerebrum*, miraculo proximum quis dixerit, id verò annotatum à Beato Parente meo in fœtu ſeptimeſtri, ubi *cerebri, cerebelli* ac *menyngum* defectus aderat, in parte autem faciei oppoſita durum quodpiam corpus, figura primæ vertebræ alata carnea mole obducta protuberaverat, ſub quo foramen inſigne penetraverat ad vertebrarum cervicalium ac dorſalium thecas, quæ licet membrana quadam firma ſuccinctæ, omni tamen medulla deſtitutæ fuerant, obſtetrice jurante ſe motum fœtus in utero ad tactum perſenſiſſe, & matre id affirmante vid. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſ. XXXVI. cum figur. conf. Vesling. Obſerv. & epiſtol. medicinal. à Th. Bartholino edit. Epiſt. XLIV. Velſchius Obſ. Med. epiſagm. IX. *Similis puella* viſa eſt à Bartholino modo dicto, ſed vix horæ ſpatio vitalis, *cerebro deſtituta*, utpote cujus locum occupaverat caro informis rubra inſtar mitræ foras producta mobilis, ut detrahi & reponi pro lubitu potuerit. Meretur autem cumprimis hîc legi ſagacisſimi Naturæ Conſulti τȣ̃ μάνυ Wepferi *hiſtoria puellæ ſine cerebro natæ*, & ſubnexa diſſertatiuncula, in M. N. C. Dec. I. Ann. III. Obſ. CXXIX., porro *puella* ſine cerebro nata & tamen vehementiſſimis convulſionibus exagitata deſcripta eſt à Celeberrimo quondam Poſonienſium Machaone Raygero M. N. C. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. LXIV.

18. Ad *morbos Cerebri in numero* communiter referri ſolent *res toto genere præter naturam ibidem repertæ*; *calculi, vermes, polypoſæ concretiones* &c. Sic in Patricio Veneto cum dolore capitis obtuſo olfactu orbato poſt mortem prope baſin cerebri repertus *lapis* compreſſus, thaleri nummi inſtar, ſed non omnino rotundus, coloris cinericii, vid. Bonet. Anat. practic. lib. I. Sect. XX. Obſ. IV. & lib. I. Sect. I. Obſ. CXII. Miſc. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. I.

 Schol.

Schol. ad Obſ. XXVI. p. 94. M. N. C. Decur. II. Ann. I. Obſ. CXXXI.; *ſtyli* ſive *pugiunculi* ſubtilioris *fruſtulum* in cerebro mulierculæ ſub diſſectione viſum Veslingio, quod ipſa geſtaverat per quinquennium ſine omni moleſtiâ; niſi quod ingruente pluvia caput doleret, teſte Rhodio Cent. I. Obſ. XXXII. *Vermiculi* ex obſervatione Th. Bartholin. Hiſtor. Anatom. Cent. I. hiſt. LXIV. & aliorum Autorum ibi allegatorum in *cerebro* reperti; *glans plumbea* ſub ſclopeti vulnere intruſa ægro, poſt curam vulneris per ſex menſes adhuc ſuperſtite *ibidem* notata à G. F. Hildano Cent. II. Obſ. II.

19. *Situs cerebri perverſus* in *monſtroſis* præcipue deprehenditur *capitibus*, *qualis* etiam obvenit, quando e. g. *idem è cranio carcinomate* exeſo pomi magnitudine protuberavit Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. I. Obſ. CLXVII.; quid quod *ex parte talis* quoque concipienda ſit ſub *commotione* & *concuſſione cerebri* inſigni ab *externis* & *violentis cauſis*, ictu vel caſu validiori, bombardarum & tormentorum bellicorum majorum, nec non fulgurum, fragore, campanarum, ſi quis minus aſſvetus propius illis dum pulſantur adſtiterit *ſonitu*, & aliis §. præcedente VIII. enumeratis, profecta, quam ſtupiditatem, obmuteſcentiam, delirium, febrem, cœcitatem aliasque ſenſuum & motus animalis læſiones ſubſequi is facile crediderit, qui propter turbatum tunc ſimul meatuum in cerebro ordinem, fibrillas aut canaliculos medullares in nervulorum propagines mox abituros compresſos, ſubſidentes, contortos, divulſos, dilaceratos, ac interceptum ſanguinis & ſpirituum naturalem commeatum; vel illius ob rupta ſimul vaſa extravaſationem tum & ſeri lymphatici effuſionem hujuscemodi ſymptomata gigni noverit, de quibus ulterius conſulatur Hippocrates Sect. VI. Aph. L. Sect. VII. Aphor. XIV. & LVIII. Obſervationes autem huc ſpectantes videantur

apud

apud Hildan. Cent. I. Obſ. XI. & XII. Cent. III. Obſ. VI. VII. IX. Cent. IV. Obſ. V. Cent. V. Obſ. XI. Miſc. Nat. C. Decur. II. Ann. IX. Obſerv. CLX. Stalpart van der Wiel Obſerv. rar. Cent. II. part. I. Obſ. II.: ſed & ejuscemodi *concuſſionem*, absque ullis ſymptomatibus, *lethalem* nihilominus obtigiſſe, ex Obſerv. CLXI. M. N. C. modo allegat. Valeriol. lib. III. Obſ. VIII. Dodon. Obſerv. Med. I. imò etiam ipſo Hippocrate V. Epidemior. & Pawio à Bohnio allegatis Exam. vulner. lethal. c. II., pateſcit.

20. Inter *morbos ſolutæ unitatis cerebri* contemplationi noſtræ primum ſeſe offerunt *vulnera*, *qualia* quidem inſigne vitæ periculum minari recte reputantur, tùm quia viſcus corporis princeps functionibus animalibus perficiendis deſtinatum affligunt, tùm quia ob molliusculam ejusdem conformationem glanduloſo-fibroſam motu reciproco continuo agitari ſolitam, unionem, ac ob uberiorem ſanguinis et ſeri lymphatici affluxum & collectionem, exſiccationem, ad conſolidationem juxta Gal. lib. IV. Meth. med. cap. V. neceſſariam, non promte admittunt, tùm quia pernicioſa admodum ſymptomata ſecum inferunt à Cornel. Celſo lib. V. de re medica cap. XXVI. recenſita. Adeoque Hippocrates in Coacis prænotionibus III. n. 387. edit. Linden. hanc in rem ſcripſit: *Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἤν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ*, moriuntur maxime ex vulneribus, ſi quis cerebrum ſauciatus fuerit, & Sect. VI. Aphor. XVIII. *διακοπέντι ἐγκέφαλον θανατῶδες*, cui *perſectum* fuerit *cerebrum* lethale enunciavit, atque in lib. de vulneribus capitis n. III. ſingulatim, quia univerſi capitis os tenuiſſimum ac debiliſſimum eſſe monuerat, quod eſt circa ſynciput, *θανατηφορώτερά ἐστι καὶ χαλεπώτερα ἰητρεύεσθαί τε καὶ ἐκφυγγάνειν τὸν θάνατον* lethaliora ac ad curandam, ac ad effugiendam mortem difficiliora *vulnera* docuit. Recentiores

etiam Doctores experientiæ fidiſſimæ magiſtræ ſuffragio ſuffulti *illa cerebri vulnera* ἐξ ἀνάγκης καὶ διὰ παντὸς θάνατον ἐπιφέρειν *neceſſario & ſemper* mortem inferre ſtatuunt, quæ ad *cerebri meditullium* ac *corpus calloſum, fornicem, corpora ſtriata*, & *medullam oblongatam* profundius penetrant, vel *vaſa majora*, aut plura *minora* in *plexus* collecta cum notabili ſanguinis profuſione ſauciant, aut cum inſigni *capitis cerebriq; concuſſione* infliguntur, aut *eam cerebri regionem* attingunt, à quâ ad partes nobiliores, τὸ εἶναι abſolute concernentes fibræ medullares in nervos dein couniendæ propagantur, aut quæ *gravioribus ſymptomatibus*, præſertim apoplexia, epilepſia, convulſionibus, paralyſi &c. mox ſtipantur. Hinc B. Timæus à Guldencklee in Reſponſis Medicis num. XVIII. p. 1002. refert, nobilem quendam ſileſium in inclutâ Francofurtuna ad Viadrum Univerſitate, nutricula olim noſtrâ dulciſſima, in oſſe ſiniſtro capitis ad futuram coronalem bipenni acuta punctim vulneratum, *vulnere* ad ipſos *cerebri vintriculos* penetrante, ſed adeò *anguſto*, ut ſanguis, cujus magna copia ad baſin cerebri defluxerat, nullo modo evacuari potuerit, die tertio ſupervenientibus epilepſia forti & convulſionibus mortuum eſſe.

21. Interim tamen haud ibimus inficias, *alia cerebri vulnera*, ubi *propoſitæ circumſtantiæ* non occurrunt, & *æger* maſculus, ceteroquin ſanus, robuſtus, ætate vegetâ, ſub *climate cæli* temperato, & *aëris* craſi moderata, vixerit, omnino *curationem* ſuſcipere *ſalutarem*, prout obſervationes teſtantur apud Salmuth. Sect. III. Obſ. XXXVIII. Hildan. Cent. IV. Obſ. I. II. III. Valeriol. lib. IV. Obſ. X. & lib. V. Obſ. IX. Joh. Andr. à Cruce de Vulnerib. lib. I. Tract. II. cap. XIV. in Scholio ad M. N. Cur. Decur. III. Ann. I. Obſ. CLIII. n. IV. p. 277. quibus adjungatur, ſi lubet, propria noſtra M. N. C. Dec. II. Anni V. n. CCVI. recenſita.

22. Porrò

22. Porrò *apoſtema* ſeu *abſceſſum* rarò *intra cerebrum*, in *menyngibus* verò ſæpe, & per easdem ferme occaſiones, ob quas ſanguinis extravaſatio accidit, excitari ſolere Williſius de Anim. brutor. Part. II. pathologic. cap. VIII. ſtatuit; idipſum tamen poſt inflammationem, vulnerationem, aliamque læſionem graviorem, vel vel cauſas morbificas balſamicam ſanguinis indolem deſtruentes, & in acrimoniam ſalinam acidam acidoque-ſalſam ichoroſam pervertentes fieri poſſe, rurſus obſervationes confirmant. In quodam namque ſclopeto à male feriato homine icto intra ventriculos *materia viridis glutinoſa* multa, formati *abſceſſus* ſoboles, obviam illico venit Excellentiſſ. Hardero in Apiarii Obſerv. XXXI. A vulnere per os temporum ad cerebrum penetrante ibi *apoſtema* excitatum pure copioſo abundans vicinis partibus ad nigrorem vergentibus viſum Th. Bartholino Centur. II. Hiſtor. XXXIV. In puero octo annorum, inſtrumento ligneo paulo ſupra frontem percuſſo, in anteriori cerebri parte *abſceſſus* repertus à Foreſto lib. X. Obſ. XL. Confer. Horſtii Tom. II. lib. II. Obſ. IV. Th. Bartholini Cent. II. Hiſt. XXXIV. Miſcell. Natur. Curioſ. Decur. II. Anni VI. Obſ. LXXIV. In *lethargico puero cerebrum* cum cerebello in dextra parte omninò *ſanioſum*, *putridum* ac *corruptum* annotatum à Foreſto obſervat. lib. IX. cap. XI. In coriario quopiam, annis amplius decem poſt curationem per hydrargyrum, non modò os ſyncipitis paulatim computruiſſe, exeſumque fuiſſe, ſed & utraque menynge putredine abſumta *ſubjectam cerebri ſubſtantiam* in *pus* converſam obſervatum à Fernelio lib. de lue venerea cap. VII. In Academico quopiam poſt diuturnam hemicraniam apoplexiâ mortuo, capite aperto non ſolùm phlegmone juxta locum dolentem in menyngibus orta, & illa ſuppurata à ſanie in *cerebrum* decidua *ſub-*

ſtantia

ſtantia hujus livore ac putredine affecta ab ipſo Williſio de Anim. brutor. part. II. cap. II. notata. *Vomicam cerebri intra* ipſam quoque *cerebri* ſubſtantiam naſci oculis ſuis uſurpavit Arnoldus Bootius in obſervationibus medicis de affectibus omiſſis cap. III., cùm in cap. II. præcedente *vomicam hypocraniam* is ipſe erudite propoſuiſſet.

23. Jam vero ſicuti in aliis *partibus mollibus inflammationes* & *abſceſſus putridi* aliæque *continui ſolutiones pernicioſæ* tandem in *ſphacelum* et *necroſim* terminantur, ita exitialem talem cataſtrophen cerebrum quoque perpeti Hippocrates Sect. VII. Aphor. L. olim agnovit, & aliorum obſervationes confirmaverunt, vid. Salmuth. Cent. III. Obs. XXII. Bonetus Anat. practic. lib. I. Sect. I. Observ. LXXIX. Laxar. River. Praxeos Medic. lib. I. cap. XII.

24. *De contuſionibus cerebri* quia jamdum in §. VIII. & XIX. verba fecimus, ſupervacaneum foret hîc denuo aliqua apponere: quin potius id addidiſſe ſufficiat, præterquam quod *vaſcula ſanguifera tubuliq; hæmagogi* ac fortean *lymphatici* à cauſis violentis *rupturæ* periculo obnoxia ſint, nec ab *eadem* immunem eſſe cerebri *ſubſtantiam*, ſiquidem in apoplexia fortiſſima defuncta muliere in dextro ventriculo *rimam* conſpexit loco inter thalamum nervi optici & corpus ſtriatum medio, per quam ſanguis in cerebri cavitate effuſus eſt, in ipſo verò *cerebri meditullio* ejusdem lateris amplum *hiatum*, vi ſanguinis impetuosè erumpentis *factum*, & in hoc ſanguinem ovi gallinacei magnitudine concretum, adhæc *ſubſtantiam cerebri* circum circa latera usque ad bifurcationem nervorum opticorum *fiſſam* ac *diruptam* offendit ſolertisſimus Brunnerus teſte Hardero in Apiario Obſ. XXX. p. 137.

25. *Cerebellum* cum *ejusdem* ferme cum *cerebro ſubſtantiæ* ſit, atque per *vaſa* & *proceſſus* nec non *prominentias* cum illo communicationem habeat, *conſimilibus morbis* à *cauſis* *ſimili-*

ſimilibus obnoxium quoque eſſe poterit, etſi apud Doctores nec adeò diſtinctè exponantur nec recenſeantur. Interea tamen *cerebellum totum induratum* in hydrocephalo, in Miſc. Natur. Cur. Decur. III. Ann. IV. Obſ. LIX., *idem* circa ſui terminationem *ſcirrhos tres* globulorum inſtar tangendos, & *unum* myriſticæ magnitudine medullæ ſpinalis exortui appoſitum, quibus exemtis & diſſectis materia ſubflava, cùm premeretur, exſudavit in Clar. Harderi Apiario Obſ. LVIII., variis *capſulis glanduloſis* in puero hydrocephalico præditum, *extra cranium* poſt terrorem gravidæ à fele impoſito in puello nato *ſitum* in Miſc. Nat. C. Decur. II. An. II. Obſ. CXV., propter ſanguinem inter cranium ac duram matrem copioſum in *occipite* collectum *cerebellum* verſus ſpinalem medullam *procumbens* in citato Apiario Obſ. XXXI., legimus.

26. *Vulnera cerebelli lethalibus* ſapientiſſimè adjudicavit Excell. Bohnius in Examin. vulner. lethalium cap. 1., quoniam illud motibus involuntariis intrinſecis, nempe cordis, diaphragmatis, ventriculi atque inteſtinorum, magis quàm cerebrum videtur litare, quatenus par nervorum quintum, ſextum, octavum, iisdem organis vitalibus dicatorum, majorem ab illo quam ab hoc ſpirituum animalium copiam recipiunt; provocat inſuper ad experientiam, qua edoctus affirmat, vix unum forſan obſervatum, qui ex lacerato cerebello evaſerit, cùm plura paſſim obvia ſint exempla illorum, quibus ingentia quoque *cerebri* vulnera coaluerint; ſubjicit denique experimentum à Perrault mechanique des animaux part. II. c. VII. & à Vieuſſens nevrograph. lib. I. c. XX. inſtitutum, quo compertum eſt, animalis capite per ſuperiora aperto, hincque diſſecto & exemto cerebello hoc illico mori, integro quamvis cerebro & medulla oblongata, contra inſigniter ſatis in ſimili ſubjecto lacerato & evulſo cerebro, ut intactum manſerit

cerebellum, ad aliquot horas ſatis commode adhuc reſpiraſſe animal, ejusque cor palpitaſſe; atque tale in catellis junioribus à ſe æmula imitatione factum experimentum dictorum Autorum aſſerto reſpondiſſe concludit.

27. Prolixa nimis & à propoſito noſtro aliena opera nunc operosè impendenda foret, ſi *partium cerebri ſingularum ſpecialem disquiſitionem pathologicam* ulterius in proſcenium deducere vellemus. Sufficiat ὡς ἐν παρόδῳ aliquorum tantum meminiſſe pathematum. Et in ſubjectis quidem cultro Anatomico cadaveribus, ſub *hydrope cerebri ventriculi* ſero repleti, & aliquando *quartus* eodem diſtentus, ut immiſſus ſtilus ad ſpinam dorſi usque dilaberetur, ex Miſcell. Nat. Cur. Decur. III. Ann. I. Obſ. CLIII., *plexus choroidei glandulæ tumidiores* milii grano *nonnihil majores* ex M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. LIX., *eædem lucidæ cænoſæ ac duriuſculæ* ex Boneti Sepulchret. lib. I. Sect. XV. Obſerv. III; *glandula pituitaria* ab accumulato *ſero tumida*; ad latera ejus aſcendentes carotides compreſſura, cerebro ac cerebello ſanguinis influxu privatis, veluti apoplexiæ cauſa, ex Wepfer. Exercit. de locis affectis in apoplex. p. 222.; *glandula pinealis* plurimis arenulis aſperis, quarum aliquæ propter magnitudinem *calculi* nomen merebantur, occupata ex Gräffio M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſerv. CXXVII., *eadem* exiguo *corpore duro* ſubflavo & nonnihil *aſpero* onuſta ex Vieuſſens Nevrograph. univerſal. cap. XI., poſt cephalalgiam ſcorbuticam & convulſiones epilepticas mortuo XIV. annorum puero, in cerebri ſubſtantia medullari ſub glandula pineali juxta occiput *glandula ſebacea, aliaque* in fine cerebelli loco calami ſcriptorii juglandis magnitudine, ut & à parte anteriori intra plicas cerebri inſignes *duæ glandulæ* ex M. N. C. Decur. II. Ann. X. Obſ. CXI., *glandula* dicta *pinealis nigricans & infecta* ex Bartholin. Anat. lib. III. cap. VI., *putida & pene conſumta*, ex Nuckii Epiſtol. Anatomica

mica de inventis novis pag. 150., in puero ſtulto quaſi ſemper ſomnolento & capite obtuſo *prorſus deficiens* ex Kerckring. Spicileg. Anatom. Obſ. XXXV., & M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. CXCVI., *pituitaria* rurſus *glandula* ſub hydrocephalo nulla reperta, atque ſub hoc *infundibulum* oppilatum ex Celeberr. Brunneri diſput. de glandul. pituitaria; denique ſub diſſectione cerebri in puero octenni maniaco affectu mortuo Sylviano more adornata, *infinita puncta* ſanguinis, maxime in corpore calloſo micantia, præſertim compreſſione facta, ex Obſervat. propriâ Boneti Sepulchreti lib. I. Sect. VIII. Obſ. II., nobis innotuerunt.

28. Poſt *morbos* declaranda reſtant *cerebri ſymptomata*, quò affectus quoscunque uſus olim notavit referendos eſſe, vere ſcripſit acutiſſimus Fernelius lib. V. de partium morbis & ſymptomatis cap. I.; ad cujus etiam imitationem inter *eadem* ſtatim recenſebimus *capitis dolorem*, non ſolùm membranis capitis pericranio & menyngibus, uti ille quidem cenſuerat, ſed & finibus atque canaliculis vaſorum ſanguiferorum lymphaticorum & nervoſorum membranaceis infenſum, tanquam *ſymptoma actionis tactus læſæ, auctæ* nimirum & *depravatæ*, ſive *ſenſationem* moleſtam & triſtem *partium capitis ſenſilium externarum & internarum*, à cauſis variis diſtendendo, vellicando, lancinando, aggravando, lacerando & mordendo ſolutionem continuè iisdem intentantibus inductam, quò pertinent ſingulatim, ſangvis quantitate diſtenſivâ, orgasmo tumultuario, ſubſiſtentia, extravaſatione, flatulentiâ, dyscraſia ſalina acri volatili vel acida, ſalſa, ſalſo-muriatica, ſcorbutica, bilioſa, melancholica, venerea, malignaque, peccans, ſerum lymphaticum iisdem qualitatibus vitioſum, & afficiendi modis nocivum, bilis exuperans acrimonia volatili ſalina corrupta, chylus viſcidus hujusque ſoboles pituita, ab-

ſceſſus & pus inde genitum, calculi & vermes ibi hoſpitantes, demumque cauſæ externæ violentæ, uti ictus, lapſus, contuſio, vulneratio, exulceratio; nec *procatarctica* ſangvinis molem craſin & motum adulterantes excludendæ erunt: ſive dein ejusmodi dolor *idiopathicus* aut *ſympathicus*, inveteratus ac habitualis *cephalæa*, recens occaſionalis & accidentalis *cephalalgia*, *univerſi capitis*, aut *alterutrius* ſaltem *lateris hemicrania*, juxta *ſuturæ ſagittalis longitudinem* vel *intra tempora decurrens ovum*, vel *uno* in *loco* eoque *parvo* firmiter *defixus clavus*, denominandus fuerit.

29. Inter *actiones læſas cerebri* porro nunc ſeſe recenſeri expoſcunt *ſpirituum animalium generatio*, *quantitas*, *qualitas*, *motus ac diſtributio*, *à ſtatu naturali* recedentes. Et *generatio* quidem ac *quantitas ſpirituum animalium* malè ſeſe habet, dum vel *iidem* ob denegatas particulas chyli, lymphæ, ſanguinis ac aëris ſpirituoſas ſubtiliſſimas æthereo-elaſticas, aut pravam *cerebri* diatheſin, in *requiſita copia non generentur*, aut per functiones animi & corporis intenſiores, aut morboſos inſultus ac dolorificas paſſiones *abſumuntur*, aut per *evacuationes enormes deperduntur*. *Qualitas morbida* dyscraſiam fluidorum catholicorum *præternaturalem* à diverſis cauſis ſubnatam, turbatam in cerebro ac cerebello *eorundem ſecretionem*, aut *impeditum commeatum reciprocum*, aut ab admixtis recrementis *depravationem* inſequitur. *Motus* denique *ſpirituum animalium* vel *in ipſo cerebro pervertitur*, tumultuarie *exagitatur*, aut *ſufflaminatur*; vel in *nervorum* demum *canaliculis* ſupprimitur, intercipitur, corrumpitur, uti in ſequentibus diſtinctius explicabitur.

30. Atque hinc quadantenus dein ulterius ſuboriuntur *ſenſuum tàm internorum*, *quam externorum*, atque *motus animalis læſiones* diverſæ: *Illorum* quippe *omnium* & *ſingulorum actiones auctæ* deprehenduntur in *agrypniâ* ſive *pervigilio* & *vigiliâ præternaturali*, cum corporis extenuatione,

lan-

languore, delirii metu, aliisque ſymptomatibus ſtipata, à ſpirituum animalium, cerebri, cerebelli & nervoſi generis, agitatione immodica continua & expanſione irradiativa nimium intenta exorta, qualem quidem impulſus ſanguinis quantitate exuperantis, aut in orgasmum acti rapidiorem vehementior, dyscraſia fluidorum catholicorum modo ſulphureo-ſalina, modo acrior ſalina volatilis bilioſa, modo ſalino-acido melancholica, meatus *cerebri* nimis patuli, vel à ſpirituoſis ſalinis volatilibus acrioribus aſſumtis plus æquo expanſi, aut ab aquoſo fluido æthereis diluti, vel aliarum partium morbi & cauſæ undecunque accedentes dolorem inferentes, & inquietudinem parientes, vel reſpirationi ſufflaminationem intentantes, vel fluidorum catholicorum motum quà inteſtinum quà progreſſivum plus juſto intendentes, aut intercipientes, vel fibrillas nervoſas exquiſite ſenſiles, ubicunque illæ fuerint, irritantes, itemque medicamenta nec non animi pathemata ad motus vegetiores & concitatiores ſpiritus animales impellentia, efficiunt.

31. Viceverſa *dictorum ſenſuum* atque *motus animalis actiones imminutæ* fiunt *ſub affectibus ſoporoſis*, cum imminutione ac depravatione majori vel minori principum functionum conjunctis, à ſpirituum animalium expanſione irradiativâ in cerebro ac cerebello plus minus deficiente aut impedita profectis, ad quorum cenſum referuntur: *Somnolentia* ſive continua in ſomnum propenſio, & inter loquendum obtingens capitis nutatio: *Coma vigil*, ubi ſub inclinatione ad ſomnum, ægri tamen vigilantibus ſimiles varia ſibi fingunt phantasmata, clauſisque oculis abſurda & incompoſita fabulantur: *Coma ſomnolentum* ſive *Cataphora*, ubi cum ſomno profundo ægri hiante ore & demiſsâ maxillâ jacent, à vellicatione tamen & punctione excitati adſtantes reſpiciunt, alloquuntur, interrogatis reſpondent,

 ſine

ſine febre ac memoriæ vel leviori vel nulla læſione; *Lethargus*, in quo ægri profundo dormiunt, cum delirio & oblivione ac febre lenta ſimul præſente: *Carus*, ubi absque tamen febre ſomnus lethargo gravior ac profundior ſopor adeſt, ita ut ægri nullo ferme modo excitari queant, aut ſi vellicatione quadam excitentur, oculos vix aperiunt & reſpondent; demum *Catalepſis* ſive *Catoche*, ubi ægri inſtar ſtipitis denegato proprio membrorum motu, in eo ſtatu ac ſituatione permanent, in qua ab affectu hoc prehenſi ſunt, leg. River. Prax. lib. I. cap. IV.

32. Inſequuntur autem dicti affectus, quando, ceu jamdum innuimus, *ſpirituum animalium expanſio irradiativa in cerebro* aut deficit, aut quodammodo *ceſſat: prius* fit, dum particulæ pauciores ſpirituoſæ ſalino-ſulphureæ æthereo-elaſticæ ex chylo ſero lymphatico & ſanguine ipſis ſubminiſtrantur, plures contra excrementitiæ pituitoſo-viſcoſæ, chyloſæ crudæ, ſeroſæ, vaporoſæ, lymphaticæ vapeſcentes, tartareo-ſalinæ, ſcorbuticæ, acidæ, vel acido-auſteræ coagulativæ vel vitriolaceo-ſtipticæ vel ſulphureo-narcoticæ aſſociantur; *poſterius* evenit, dum *meatus cerebri & cerebelli* ſpirituum animalium liberiori expanſioni & commeatui alias patentes, vel à vaſis ſanguiferis adjacentibus & transeuntibus plus æquo turgidis, vel à tumoribus ibidem enatis *comprimuntur*, vel à vehementiori capitis commotione & concuſſione fornicisque aliquali ſubſidentia *turbantur* & *occluduntur*, vel à ſanguine propter illatam quamcunque violentiam extravaſato, aut pure effuſo, aut colluvie ſeroſa inundante *opplentur*.

33. *Repentina* & *graviſſima actionum animalium* ſcil. motus & ſenſus *interceptio* cum principum functionum *læſione* conjuncta, ſola reſtante, aliquandiu licet afflicta, *reſpiratione*, notatur in *apoplexiâ*, propter *impeditum* & *ſufflaminatum ſpirituum animalium* in cerebri corpus calloſum medulla-

rem

rem ſubſtantiam reliquam, indeque ulterius exporrectam medullam oblongatam, diſpenſationem et influxum irradiativum obveniente, & à cauſis jamdum recenſitis, ſed vehementioribus & majori impetu vel copiâ appulſis, tùm & per univerſam cerebri peripheriam hujusque appendices latius diffuſis, ſed & ulterius ab illis, quas in ſpeciminis proxime præcedentis §. VI. recenſuimus, omnibus ſcilicet & ſingulis, non ſolùm ſpirituum animalium expanſionem irradiativam ſed & ſanguinis aſcenſum ac peridromum inibi coercentibus ac coarctantibus, ingenerari ſolitâ.

34. Poſt *quam* adeo *remanet*, quin & *ſeorſim* aliquando *evenit paralyſis* ſive *privatio motus* & *ſenſus*, & quidem aut *utriusq́*, ſimul, aut *alterutrius* ſaltèm, nunc in *toto corpore*, nunc in *unius ſaltem lateris membris*, à *ſpirituum animalium* in nervos & muſculos motus voluntarii organa *intromiſſione, ſuſceptione* & *activitate*, aut propter meatus in nervoſo-genere ab apoplexiâ prægreſſa, vel ſanguine copioſiori extravaſato grumoſo, vel pituitoſo-viſcoſo, lymphâ glutinoſa craſſâ, recrementis tartareo-ſalinis ſcorbuticis *obſtructos*, vel à tumore graviq; incumbente corpore, aut glandulis adſitis ſcirrhoſis, factaque luxatione vertebræ cujusdam cervicis dorſi aut lumborum *compreſſos*, vel ab acido interno vel frigore externo *adſtrictos*, vel denique à vulnere, lapſu, contuſione ſimilique cauſa violenta *ſolunem continui perpeſſos, plus minus abolitâ & imminutâ*; aut *eadem* propter impuritatum & cruditatum loco pabuli ac ſuccendiculi idonei ex primis viis ac ſangvine chylo ſero lymphatico admixtionem, aut ſulphureo-narcoticorum, mercurialium, ſaturninorum, & arſenicalium effluviorum aſſociationem, *deficiente*.

35. Nempe enim ſi *corporibus binis ſtriatis* & *medullæ oblongatæ* huicque continuæ *ſpinali* ſpirituum animalium influxus

fluxus & energia denegentur, fit *paraplegia*, in quâ omnes ſub capite partes exſolvuntur; quod ſi verò in *alterutrum corpus ſtriatum* aut *latus medullæ oblongatæ* & *ſpinalis* id obtingat, oritur *hemiplegia*; quod ſi denique *ſpinali tantùm medullæ ſub cerebro & cerebello* ſpirituum animalium copiæ neceſſariæ & vires *derogentur*, vel in *nervis* tantum *quibusdam* propter obſtructionem, compreſſionem vel ſolutam unitatem *eædem ſubtrahantur*, *paralyſis particularis* in pluribus vel paucioribus partibus notatur; demum quæ poſt *colicam ſpasmodicam*, materia morbifica ex plexibus meſentericis in artuum nervos translata, atque inibi ſpirituum animalium vires ſupprimente, ſuccedit paralyſis, *paræſis* communiter appellatur.

36. *Ratiocinatio* & *imaginatio* ſub variis *deliriorum ſpeciebus* evidenter depravantur: viz. 1.) in *Phrenitide* delirio cum furore, audacia, & febre acuta ſtipato, à ſanguinis particulis exuperantibus ſulphureis cum ſalinis volatilibus acribus expanſis, & ſub motu effero ac extravaſatione facta, vel intra poros menyngum & cerebri tubulos ſtagnatione, tum membranarum involventium tum proximæ ſubtus reconditæ cerebri ſubſtantiæ inflammationem eryſipelaceam efficiente, ac ſpirituum animalium æquabilem craſin & oſcillationem vel undulationem pervertente genita, (cui affinis à diaphragmate aliarumque partium ſubjacentium inflammatione inducta, & cerebro, intercedente fluidorum & nervorum commercio, communicata afflictio, *paraphrenitis* nuncupatur;) 2.) In *Maniâ*, illa mentis emotione diuturna, febre quidem deſtituta, ſed cum audacia & furore conjuncta, à particulis ſpirituum animalium ſulphureis ac nitroſis ſub agitatione vehementiori igneum quaſi fervorem concipientibus enatâ: (3) In *Melancholia* rationis & imaginationis circa unum vel plura phantaſmata oberratione, ſine febre & furore, cum timore

& triſti-

& triſtitiâ obtingente, à varicoſa vaſculorum menyngum ac cerebri oppilatione per ſanguinis & ſpirituum dyscraſiam acido-auſteram eveniente; 4.) In *Hydrophobiâ* phantaſtica illa aquæ & fluidorum potulentorum averſatione, poſt ſalivam aut effluvia canis & aliorum animalium rabioſorum ſub morſu aut alio modo communicata ac admiſſa, à fermento volatili ſulphureo maligno tunc ſimul ſuſcepto, fibrarumque oris œſophagi & pulmonum tenſione ſpaſtica tunc ſimul inducta, enatâ; 5.) In *philtromania, furore uterino, tarantismo, choreâ ſancti Viti*, illis mentis alienationibus, quas vel philtrorum, vel materiæ ovulorum ſeminalis ſpumeſcentes & titillantes, vel tarantulæ morſu inflictæ, vel aliunde in corpore genitæ particulæ ſalinæ volatiles acres & ſulphureæ per *ſpirituum animalium* tàm vitiatam craſin quàm turbatum motum pepererunt.

37. Huc quoque referri poterit *Noctambulatio* ſive *Noctisurgium*, ὑπνοβατεία, à ſanguinis chyli ac ſeri lymphatici particulis halituoſis acrioribus cholericis ac melancholicis, orgasmo inordinato circumactis, impreſſionem in phantaſia fortem efficientibus, ac ſpiritus animales ad nervos partesque motrices per ῥοπὴν quampiam extrorſum vergentem ſtimulantibus concitata, hincque à Sennerto Inſtitut. Medic. lib. II. Part. II. cap. XII. ſymptomatibus mixtis, in quibus ſcil. plures actiones animales & interdum ratio ſimul læduntur, accenſita. Quin & hic commemorari debent *Incubus* & *Vertigo*: quorum *ille* habetur imminutio inſignis & quaſi quædam abolitio ad tempus motus animalis, in partibus voci & reſpirationi inſervientibus præcipue notabilis, cum prava ſpectri pectori incumbentis imaginatione, propter ſpirituum animalium impeditum in nervos octavæ conjugationis, recurrentes, & intercoſtales influxum eveniens; *hæc* autem eſt actionis imagina-

tivæ circa viſum præcipue occupatæ depravatio, corporis objectorumque circumrotationem ac circumgyrationem repræſentans, nunc cum, nunc ſine, oculorum caligine motusque voluntarii imbecillitate, plus minus conjuncta, à ſpirituum animalium inordinato tremulo vorticoſo, confuſo, ac denique interrupto motu inducta: *qualem* quidem proprii corporis petulanter inſtituta circumgyratio, aut objectorum in gyrum celeriter verſorum aſpectus continuatus, aut intuitus corporis ſupino decubitu expanſi in ſublime, aut vice verſa proſpectus ex alto in profundum, aut halituoſi vapores, odoriferæ fermentativæ ſulphureæ aut ſalinæ acres moleculæ aſſociatæ, inducere ſolent; ſed & *eandem* cauſantur, quæcunque ſpiritus animales cerebri incolas à motu rectilineari expanſivo in gyrum reflecti faciunt, uti ſunt *textura cerebri* ex contuſione, ictu, lapſu, alliſione, vulneratione que graviori quâcunque capitis in *ordine* ac *ſitu meatuum turbata*, horum *meatuum* à ſanguine extravaſato, pure effuſo, ſeroſa exundante colluvie, recrementis viſcoſo-pituitoſis tartareo-ſalinis, tumoribus incumbentibus, *facta oppletio* ac *compreſſio*, tum *ſpirituum animalium* ſubſecuta motus anomalia, & à dolore, timore, terrore, & perculſione, *in fugam reciproca converſio*, vel à *fibrillis* membranaceo-nerveis, & accumbentibus tendinoſis, ac carnoſis, *ſpasmodice* ob varia irritamenta dolorifica vel repercuſſorias impreſſiones *contractis*, *facta repulſio*.

38. *Singularis tertii internorum ſenſuum memoriæ læſio* notatur, plus minus abolita, vel imminuta, in *oblivione*, à *cauſis*, *quæ* vel *ſpecierum ſenſibilium* cerebri ſubſtantiæ medullari committendarum firmam *impreſſionem impediunt*, vel *factam* eandem *evertunt*, relicta: Ad *priorem*

claſſem

claſſem referenda erunt cerebri intemperata humiditas aut ſiccitas, ſpirituum animalium impuritas, aut deficiens energia, neglecta in tenera ætate memoriæ exercitatio; *ad poſteriorem claſſem* reducenda erunt meatuum cerebri, fibrarumque ac tubulorum medullarium ab ictu, lapſu, cauſisque violentis facta turbatio, aut ab humoribus, vaporibusque crudis, craſſisque & narcoticis oppletio, *idearum* jamdum impreſſarum ob pluralitatem *confuſio*, *ſpirituum animalium* in *motu* ἀταξία, *orgaſmus tumultuarius*, & *corrupta craſis*.

39. *Motus animalis manifeſta* & *graviſſima læſio* notatur ſub *epilepſia*, *motu* ſcilicet *ſpaſmodico* vel *convulſivo*, *interpolato*, *clonico*, tum *internarum* quarundam thoracis & abdominis *partium* tum *externorum membrorum*, cum detentione utplurimum ſenſuum ac principum functionum, propter fibrarum nervearum irritationem, hincque ſimul excitatum ſpirituum animalium impetuoſum ac exploſivum in muſculares fibras impulſum, eveniens; *qualem* vel *ſympathice* in primis viis liquamen viſcoſum, lac caſeoſum, pituita inteſtinalis glutinoſa, acore aut auſteritate pontica contaminata, purgantia vel venena aſſumta ſalina acria, lumbrici inteſtinales, dentium laborioſa eruptio, lapſus, caſus ab alto, contuſiones, vulnera, ulcera, & ſimiles nervoſo generi intentatæ continui ſolutiones, tum & effluvia adverſa ſub auræ vel vaporis ſpecie à ventriculo, inteſtinis, meſenterio, liene, partibusq; ſpermaticis, qua maſculinis, qua femininis ad cerebrum fibrillasq; nerveas transmiſſa, inferunt, vel *idiopathice efficit* præternaturalis acidus, aut auſterus, aut acris volatilis, & quaſi arſenicalis, aut à diſpoſitione hæreditariâ, aut diætæ malo regimine in cortice cerebri fortean & cerebelli glanduloſo à ſanguine & ſero lympha-

tico ſeparari, indeque ad meditullium, huicque continuatas fibrillas nerveas amandari ſolitus *humor*, tum & à matre & nutrice in prima ætate cerebro ac cerebello per iram aut terrorem *ipſis ſpiritibus animalibus impreſſus* ejusmodi *ſpasmodificus motus.*

40. *A propoſitis cauſis fibrillarum nervearum irritationem, & conſequenter ſpirituum animalium impulſum exploſivum in fibras motrices harumq; corrugationem, ſed tonicam inducentibus,* oritur *convulſio* vel *ſpaſmus*, involuntaria ſcilicet muſculorum, vel totius corporis *omnium*, vel *plurium*, in anteriori aut poſteriori ejusdem regione, vel *unius* ſaltem, *alteriusve*, *involuntaria* verſus ſuum principium *contractio permanens*, cum rigiditate dolorifica, & reſpective figuræ depravatione conjuncta, adeoque vel *univerſalis* vel *particularis* dicenda. *Prior* rurſus triplex recenſetur: 1.) *Tetanos* quando muſculi & nervi tam anteriores quam poſteriores æqualiter verſus ſuum principium contrahuntur, ſicque partes in æquilibrio quaſi detentæ rigidæ & erectæ permanent. 2.) *Emproſthotonos*, quando corpus cum cervice & capite violenter ad anteriora contrahitur, ita ut mentum pectori admoveatur, ob muſculos caput flectentes & ad anteriora deprimentes ſpasmo affectos. 3.) *Opiſthotonos*, quando corpus verſus poſteriora convellitur, ob muſculos, caput & cervicem extendentes, potiſſimum ſpaſmo irritatos. *Poſterior* ſingularia ſua nacta eſt nomina, ſiquidem convulſio muſculorum oculi *ſtrabismus*, mandibularum, & muſculorum temporalium τρισμὸς, oris ex contractione lati muſculi ac labii ſuperioris, tum & genæ in alterutro tantum latere conſpicienda, *ſpasmus cynicus*, *convulſio canina*, *oris tortura*, in utroque vero notabilis *riſus ſardonius*, compellatur.

41. Re-

41. Recenſitis modo *affectibus* affinitate aliqua accedunt *jectigatio*, motus tremulus inordinatus ſpasmodicus partium membranoſarum & muſculoſarum externarum, inductus à ſpiritu vel vapore acido-viſcoſo intra fibras concluſo, easdemque fluctuatione ſua hinc inde attollente; deinde *horripilatio*, *horror*, *frigorisq́*; in habitu corporis externo *ſenſatio*, à ſpasmodica fibrarum motricium per membranam adipoſo-carnoſam & extimam muſculorum communem diſtributarum *contractione*, & *intercepto* in vaſis capillaribus *ſanguinis peridromo* ac vitiatâ *craſi* progenita.

42. Moleſtus quoque hominibus nonnunquam eſt *tremor membrorum*, ab *inſufficiente* vel *deficiente* vel *interrupto* vel *turbato in nervis ſpirituum animalium influxu* ſubſequens; tum & *eorundem ſtupor* & *ἀναισθησία*, ab *intercepta* vel *præcluſa ſpirituum animalium expanſione irradiativa energetica*, fibrillas nerveas & membranaceas ſenſiles animante, ingenerata.

43. Atque *hæc de actionibus læſis cerebri ac cerebelli præcipuis* diſſeruiſſe ſufficiat, in tantum, in quantum præſentis doctrinæ ratio exigebat. In *ſecunda ſymptomatum claſſe* nunc obveniunt *vitia retentorum*, quando ſanguis extravaſatus, ſerum, lympha, vermes, calculi, polypoſæ concretiones, oſſium fragmenta, globuli ſclopeti &c. intra cerebrum ac cerebellum *retinentur*; ſic præter alia jamdum allata exempla Glaſerus in textore defuncto ex quartana & convulſionibus, circa baſin cerebri ad ſpinalis medullæ principium *ſerum, acre & cauſticum*, ad ℥v. notavit, referente Hardero in apiario Obſ. LX. p. 244. & B. Wurffbainius Ephemeridum noſtrarum quondam Director optime meritus *ſubſtantiam caſeoſam* & *intra ventriculos membranaceam* adinvenit Miſc. Nat. Cur.

Decur. II. Ann. IX. Obſ. CCXXVII.; nunc occurrunt *vitia excretorum*, quando cerebrum inſtar pultis diffluit, & per nares excernitur, (ſicuti in fidem obſervationes jamdum adduximus, quibus adjungimus in præſentiarum aliam Celeberrimi Schelhammeri Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Ann. III. Obſ. CLXVIII. cerebri poſt graviſſimam cerebri læſionem ex naribus effuſi,) vel ſanguis ſub violenta continui in cranio menyngibus vaſis ac cerebro nec non cerebello ſolutione per aures, oculos, naſum, erumpit, vel pus poſt abſceſſum ruptum aut inflammationem genitum per illas vias exitum molitur, pro confirmatione unicum protuliſſe juvabit exemplum molitoris è ſcala delapſi, cui mox ſanguis per aures eruperat notante Hardero Apiarii Obſ. XXX.

44. In *tertia* tandem *ſymptomatum Claſſe qualitates naturali habitudini cerebri & cerebelli inimicæ* deprehenduntur, ita *cerebrum calloſum* Borello Cent. IV. Obſ. XCIX., *ſicciſſimum* Henrico ab Heer Obſ. III. in fine, *idem cum toto cranio nigerrimum* Chriſt. Franciſ. Paullino in Obſervat. medico-phyſic. num. XXX. in appendice ad Miſc. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. p. 37., in muliere fortiſſima apoplexia interemta *crus medulloſum dextrum* minus floridum ac firmum quam ſiniſtrum, ſed *flaccidum obſcuri coloris* & emarcidum, ac ſi atrophia laboraſſet, Illuſtri Brunnero teſte Hardero in Apiar. Obſ. XXX. p. 737., ſeſe in conſpectum dediſſe, legimus.

45. *Medulla oblongata* & *ſpinalis* ei continua atque ab utraque exporrecti ulterius *nervi*, prolongatum veluti cerebrum, iisdem ferme morbis ac ſymptomatibus ab iisdem cauſis progenitis ſimul ſuccumbunt. *Intemperiem* ſiquidem diverſam ſub initium præſentis ſpeciminis enumeratam morbida ſequuntur æmulatione: quin

&

& *ſimiles* prorſus *meatuum morbos* patiuntur, dum vel à *recrementis* pituitoſo-viſcoſo-glutinoſis, tartareo-ſalinis, acidis, auſteris, ſcorbuticis &c. *anguſtantur, obſtruuntur, oppilantur*, à *tumoribus* incumbentibus, vel *membris luxatis*, *vaſis ſanguiferis* adjacentibus plus æquo tumidis, *comprimuntur*, *à ligaturis ſtrictioribus coarctantur*, à *ſeri roridi* deficiente humectatione *exareſcunt*, à *narcoticis* & *opiatis flacceſcunt*; vel contra ab *exuperante ſpirituum* & *ſanguinis quantitate*, *orgasmo* refractario, ſupra modum diſtento *elaterio*, *ampliantur*, vel ſub concuſſione, contuſione, ictu, lapſu & externo violentorum objectorum occurſu *turbantur*.

46. *Morbi nervorum in ſitu* tunc præcipue notantur, quando ſub violenta *tenſione* aut *luxatione* aut *fractura membrorum divelluntur*, aut ſub *contractura ſpasmis* & *motibus ſpasmodicis contorquentur*, aut à cauſis violentis *abrumpuntur*, aut ad *partes illas*, quarum functionibus perficiendis deſtinati erant, non rite *diſtribuuntur*: Sic Realdus Columbus Lib. XV. Anatom. in Lazaro Vitrivorace, nullo prorſus guſtu, dum viveret, prædito, nullius in edendo voluptatis aut abominationis gnaro, poſt mortem cultro anatomico ſubjecto, quartam nervorum conjugationem (Williſio quintam) neque ad palatum neque linguam reptaſſe, ſed ad occipitium reflexam fuiſſe annotavit, conf. Sennert. lib. III. Practic. part. I. Sect. I. c. III., & Euſtachius Rudius, teſte Schneidero de oſſe cribriformi, meminit juvenis à nativitate olfactu orbati, eo quod interior narium tunica primi nervorum paris nervis, qui ipſi naturaliter debentur, deſtituta fuerit.

47. So-

47. *Solutæ unitatis morbi in nervis ſenſibus* patent, ſub *vulneribus*, *ulceribus*, *puncturis*, *contuſionibus*, *divulſionibus*, *rupturis*, *diſlocationibus* violentis, *gangræna* demum & *ſphacelo*, *illis* enim unà cum *partibus*, per quas excurrunt, afflictis, ut ſimul ſuccumbant nervi, inevitabilis unionis mutuique contactus conſenſus in culpâ eſt.

48. *Symptomata* denique in *cerebro* & *cerebello* jamdum notata, *nervis* infenſa quoque eſſe poſſe, propter medullaris ſubſtantiæ continuationem ſana ratio quemlibet hac uſurum edocebit.

SPECIMEN XVIII.

§. 1.

LUciferis oculorum orbibus tutelæ gratiâ velamentis ſuis, non ſolum obtectis, ſed & in profundo maxillæ ſuperioris ſinu reconditis, nihilominus varia *morborum* & *ſymptomatum caterva* infauſtam eclipſin intentat, quorum recenſionem in præſente ſpecimine exhibenda *Ophthalmopathia*, prout operæ noſtræ methodus exigit, offeret.

2. Ut autem naturæ ordinem ſequamur, à *morbido exteriorum oculi partium ſtatu* ſcribendi primordia capiemus, ad *interiorum eundem* dein indagandum progreſſuri. Hîc verò mox ſub obtutum noſtrum venit *palpebrarum inflammatio* à cauſis diverſis, quæ vel *ſanguinis* ſulphureo-ſalini & bilioſi fervidioris *per arterias affluxum* impetuoſiorem illuc concitare, vel ejusdem *peridromum* & *refluxum* inde *per venas* intercipere ac remorari valent, enata.

3. Nec minus earundem alius tumor œdemati affinis notatur ἐμφύσημα & *emphyſema* dictus, à ſero lymphatico pituitoſo inter palpebrarum membranas muſculosque effuſo, vel propter ſuſceptum veſpæ aut apis leviorem ictum extravaſato, oriundus, molliuſculus, contactui cedens & quodammodo transparens.

4. Ψωροφθαλμία, *pſorophthalmia*, *lippitudo pruriginoſa*, affectus ſatis moleſtus eſt, ubi *palpebræ* ab ichore ſalſo tumidæ rubent, cum lacrymarum ſalino-acriorum ſtillicidio, atque canthorum rubente eroſione, materiam purulentam ſtillantibus ductibus lacrymalibus & vaſis hygrophlebaricis palpebras ſub ſomno clauſas conglutinantem.

 5. Ad-

5. Adhæc haud exiguam afflictionem patientibus parit *ξηροφθαλμία xerophthalmia* & *lippitudo arida*, à particulis ſalino-terreſtribus acribus ſiccis, in ſero uberiori non ſolutis, quin muco viſcido involutis, ad glandulas palpebrarum & oculorum depoſitis, horumque ruborem & dolorificam ſenſationem inferentibus enata.

6. Congener huic malum exiſtit *ſclerophthalmia σκληροφθαλμία lippitudo dura*, à particulis tartareo-mucilaginoſo-terreis inter palpebrarum atque oculorum vaſcula glandulasque excretorias tum & ipſius tunicæ corneæ lamellas impactis, ac in coagulum tenax palpebras conglutinare ſolitum concretis, inducta.

7. Obvenit porrò conſideranda *μαδάρωσις madaroſis*, item *μίλφωσις*, *defluvium capillorum tarſum palpebrarum* aliàs ſtipantium, ab acrimoniâ ſeri, ſub variolis purulentâ, aut virulentâ venereâ aut leproſâ, bulbos illorum radicales erodente & abſumente inſequens: cum quâ recenſenda etiam erit *πτίλωσις ptiloſis*, calloſa & rubicunda palpebrarum craſſities juxta Æginetam lib. III. cap. XXII. & M. A. Severinum de efficaci medicina Part. II. cap. IV. *pilorum* defectum denegato ſucci nutricii influxu & bulborum radicalium nimiâ compreſſione inferens, hinc *πτίλοι* Galeno lib. XIV. methodi medendi cap. XVIII. dicuntur, quibus periere ex ciliis pili.

8. Peculiaris *palpebrarum* morbus inſuper habetur *σκληρίασις* ſive *σκληρία ſcirrhoſitas* ſeu *ſcirrhoſa* earundem *durities*, *ſcirrhophthalmiæ* individuus quandoque comes quandoque pediſequa, atque à relictis, poſt diſcuſſas inflammationem efficientes portiones ſanguinis ſubtiliores ſulphureo-ſalinas, recrementis mucaginoſo-viſcidis inducta.

9. Iisdem infenſum quoque exiſtit *τράχωμα trachoma*, aſperitas interioris palpebræ tunicæ cum tuberculis inſtar

grano-

granorum milii inæqualiter prominulis, quæ ſi rimis aut fiſſuris fatiſcant inſtar acinorum ficus, tunc malum hocce σύκωσις *ſycoſis ficatio* vocatur, ac denique ſi remaneat inveterata durities τύλωσις *tyloſis* & *calloſa palpebra* denominatur, natalesque ſuos accipit à ſucci nutricii extravaſati lentore pituitoſo acido coagulativo terreoque limo coinquinato.

10. λαγόφθαλμος *palpebra leporina*, in ſcholis Medicorum etiam conſignata, appellatur conniventia major aut minor ſuperioris palpebræ ſomni tempore notabilis, ita ut album oculi aliis idem intuentibus plus minus in conſpectum veniat, aut ad minimum ſuperior inferiorem palpebram haud immediate contingat, propter muſculi elevatoris ſuperioris palpebræ aut ſtricturam ſpaſticam, aut ex pravâ conſuetudine nimiam perpetuamve verſus ſuperiora elevationem, aut propter vulnus & inciſionem transverſam, vel ulcus prægreſſum, itemque admotum cauterium & relictam poſtea cicatricem, aut ab ipſa natura injunctam abbreviationem, aut glandulæ ſarcomatisque circa commiſſuram excreſcentis morbidam interpoſitionem factam, eveniens. *Corybantiasmum* eundem fere ac *lagophthalmum* affectum eſſe cenſet Plempius Ophthalmograph. lib. V. cap. I., nominis ibidem addita ratione.

11. *Inferior palpebra* quando vitioſe evertitur ſive extrorſum replicatur, ita ut everſa pars, aliàs interna, cum deformitate inſtar rubræ carnis conſpiciatur, nec oculi albo obduci nec ſuperiori jungi poſſit, ἐκτρόπιον, *ectropium*, *inverſio*, *inverſatio* & *everſio* ἐκτροπὴ τῦ βλεφάρυ Doctoribus nuncupatur, atque plerumque à fibrarum motricium muſculi clauſoris palpebrarum, per uberiorem ſeri affluxum aut admota humectantia & emollientia aut præſentem paralyſin, relaxatione, aut propter carnis luxuriantis

ex ruptis iiſdem fibris excreſcentiam, aut carunculæ lacrymalis protuberantiam, dimotione & protruſione, aut ſub vulneris ulceriſque conſolidatione nimiâ verſus inferiora detractione factâ, ſuboritur.

12. Præterea nonnunquam obſervatur *ἀγκυλοβλέφαρον ἀγκύλωσις τȣ̃ φλεφάρȣ, ancylophlebaron*, ſive *utriusq; palpebræ*, ſub vulnere aut ulcere aut graviori inflammatione & contuſione, ſæpius ſub variolis, obtingens *conglutinatio*, aut *earundem* cum *alba* aut *nigra* proxime ſubjacente oculi parte *concretio* & *cohæſio*, ob puris aut ſeri lymphatici ex glandulis & vaſis hygrophlebaricis excretoriis, item ſucci nutricii ex membranaceâ ſubſtantiâ, effuſi, tenacitatem lentam combinatoriam inducta, vid. Georg. Bartiſch Augendienſt part. IX. cap. XVI. Hildanus Cent. VI. Obſ. VII. Joh. Scultetus in Armament. chirurgico part. I. Tab. XXX. Fig. VII; quòd ſi verò ab ortu palpebræ ſint counitæ, aut ſub ulcere prævio proprio, aut proximæ tunicæ adnatæ aut corneæ, firmiter combinentur, *συμφύοντες βλέφαραι* aut *φλεβάρων σύμφυσις* & *πρόσφυσις* inſigniri ſolent, ſic *oculi clauſi* & *palpebris recluſis* globus cum pupilla profunde abſconditus in filiolo ex pravâ imaginatione matris in M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LIII., & *oculi globus* ſub *inferiori* ſolum *palpebrâ latens* infantis cœci, in M. N. C. Decur. II. Ann. X. Obſ. XXXII., deſcribitur.

13. *Rarum* admodum *vitium palpebrarum* deprehenditur *κολόβωμα colobo ma*, *mutilatio*, Celſo *curtum*, quando nempe *palpebra*, ſicuti ſub labio leporino labium, *dehiſcit*, idque vel ex pravâ matris imaginatione, vel nutrimenti defectu, vel fibrarum ſub terrore, lapſu, & concuſſione teneri embryonis corpuſculi, abruptione aut divulſione in utero gignitur.

14. Sæpius notatur *ὑδατὶς hydatis aqvula* & *aquoſitas palpebrarum*, tumor nempe tenuis transparens à ſero lymphatico

tico fluidiori in motu ſuo intercepto, ac inter membranas palpebrarum effuſo, neque per vaſa lacrymalia excretoria debite expurgato, emergens. *Aqvula* quoque vocatur pinguis quædam materia palpebræ cuti p. n. ſubſtrata ex Gal. lib. XIV. M. M. C. XIX. & Cl. Hofmanno Comment. in Gal. de V. P. n. 740., notante Beato D.D. Brunone in Amaltheo p. 476.

15. Peſſima exiſtit *μύδησις μύδωσις palpebrarum putredo* ſive *corruptio* ab uberiori ſeri putrilaginoſi ſubſalſo-pinguis affluxu, interiorem earum ſuperficiem aliquantum excoriante, ſubnata.

16. Peculiare *tuberculum palpebrarum* tarſo implantatum, à figuræ aliquali ſimilitudine nomen nactum, eſt *Hordeolum* κριθὴ græcis, & ad imitationem latinis quoque *Crithe*, Galeno πόσθια dictum, in tenui folliculo membranaceo tantillum chyli illuc depoſiti, ſuppurationem tarde & rarò acquirentis, complectens. Quin & alii *tumores cum folliculo* atheromati meliceridi & ſteatomati æquiparandi in *palpebris* ſedem ſuam inveniunt, quorum cauſas generatim in Specim. I. §. XIV. tradidimus.

17. Interea ab hordeolo tàm duritie quàm immobilitate ſua & reſplendeſcente candore diſtinguitur *grando* χαλάζων & χάλαζα vel χαλάζωσις, humorem aut grandini aut vitro fuſo, non nunquam albumini ovorum, ſimilem ſub ambitu ſuo continens, pituitæ vitreæ Galeno dictæ ſobolem, qualis feliciter & promte diſcuſſa legitur in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. X. Obſ. CC.

18. Πώρωσις *poroſis* Medicis præeunte Galeno dicitur tophacea itemque calloſa exterioris aut interioris palpebræ ſubſtantiæ intumeſcentia, quæ ſi lapideam induat duritiem λιθίασις *lithiaſis* & *lapideſcentia* audit, utraque autem à recrementis tartareo-ſalinis chyli & lymphæ cum tenacitate glutinoſa nexu firmiori junctis pronaſcitur.

 19. Spur-

19. Spurcitiem horridam *palpebris* inſert φθειρίασις *pediculatio*, ab *ovulis* pediculorum ſive morpionum intra ſordes putrilaginoſas & viſcidas ibidem depoſitis, ac fœcundo veluti utero commiſſis demumque excluſis propullulans. Vid. Zacut. Luſitan. Prax. Med. admirand. lib. I. Obſ. LX.

20. Moleſtiam pariter haud levem hominibus molitur τριχίασις *trichiaſis*, ea oculorum à pilis palpebrarum tarſum obſidentibus offenſio, qualis duplex recenſetur: 1.) διστιχίασις *diſtichiaſis*, quando geminatus *pilorum ordo* & quidem *præternaturalis interiorum* oculi bulbo obvertitur; 2.) φαλάγγωσις *phalangoſis* acies pilorum multiplex & quidem nonnullorum ſub interiori tarſi ſuperficie enatorum, nec niſi hac relevatâ conſpiciendorum, tunicam proxime ſubjectam adnatam dolorificè pariter laceſſentium; *cauſa* autem hujuscemodi *vitiorum* à bulbis radicalibus pilorum præter conſuetum ordinem diſpoſitis, aut extra ſeriem naturalem evagantibus, aut multiplicatis, aut à primigenia mala conformatione, aut morboſâ diatheſi meatuum per qvos pili erumpunt, petenda erit.

21. Mentionem ſui quoque expoſcit τȢ βλεφάρȢ ἀτονία *atonia* & *imbecillitas palpebræ* inprimis *ſuperioris* ac veluti *paralyſis* quæpiam, ita ut illa absque manuum adminiculo ſponte attolli nequeat, culpâ *muſculi palpebræ ſuperioris elevatoris* vel ab exuperante ſeri decubitu plus æquo relaxati ac depreſſi, vel ſpirituum animalium influxu orbati, aut horum energiâ deſtituti, oriunda: ſed & hîc recenſeri poterit dictæ *palpebræ p. n. amplitudo & elongatio*, ita ut tametſi ſuperiora verſus retrahatur, oculi bulbus tamen obtectus permaneat, dum talis aut primæ jamdum intra uterum efformationi inſolitæ, aut præternaturali extenſioni à cauſis poſteà ſupervenientibus e. g. ſeri affuſi relaxationi, aut mediantibus digitis productioni factæ, imputanda erit.

22. Apud

22. Apud Practicos inter *palpebrarum* morbos enumerantur: χήμωσις, quando eædem cum rubore & dolore reflexæ ac notabili hiatu diſtantes oculum haud obtegunt, aut quando album oculi ita ſupra nigrum intumuit, ut nigro ſubſidente & albo eminente hiatus cujusdam ſimilitudo oriatur, juxta Gorræum in definit. medic. p. 507. dein priori contraria φίμωσις, quando palpebræ à tumore vel inflammatione depreſſæ diduci ab invicem nequeunt, ut oculus ſubtus reconditus in conſpectum detur.

23. Notabilis eſt πλαδαρώσις, σάρκωσις, *pladarotes* & *morum, excreſcentia* ſcilicet ſub interiori palpebrarum membrana carnoſa inſtar *piſorum tuberoſa* & *laxa*, ſanguinem loturæ carnium ſimilem pallido-roſeum fundens, atque eroſioni fibrillarum vel exulcerationi prægreſſæ ſuccedens: quin & hic memorare liceat *ganglia nodosq́ palpebrarum*, ſucci nutricii effuſioni, poſt fibrillarum ſolutam unitatem, & condenſationi attribuenda, vid. Joh. Philipp. Ingraſſias Tract. I. cap. I. de tumoribus præter naturam, Zacutus Luſitanus Prax. medic. admirandæ lib. I. Obſ. LVIII.

24. Deprehenditur inſuper *circa palpebras* κιρσὸς *varix, venularum* ibidem diſtributarum inæqualis ac nodoſa *protuberantia*, à ſanguine acido-viſcoſo vel tartareo-ſalino vel vitriolaceo aut aluminoſo-terreo in peridromo ſuo intercepto, *valvulasq́* illarum præter naturam premendo diſtendente genita. Quid quòd & καρκῖνος *cancer* ſive *carcinoma* easdem occupare ſoleat, *ulcus* rubens vel ſubnigrum dolorificum *venis lividis* & *varicoſis* de ſeſe ſparſis conſpicuum, à ſanguine acido-arſenicali ſeptico productum, quale anno ſuprà milleſimum ſexcenteſimum ſeptuageſimo tertio in religioſi cujusdam palpebra ſuperiori Patavii vidimus, atque Celeberrimo Antonio de Marchettis Anatomico & Chirurgo dexterrimo idem reſcindenti adſtitimus.

timus. Nec *ulcera alia* pus plus minus acre fundentia, poſt inflammationem, contuſionem aliasque læſiones inſequentia, palpebras intactas relinquunt, quas etiam *adustiones* ab objectis actuali & potentiali igne præditis cum impetu adactis vel leviter etiam admotis affligunt. Vid. Poterius Curat. & Obſervat. Cent. I. Cap. X. & Not. Exc. Frid. Hofmanni ad l. c. p. 30.

25. *Vulnera* denique *palpebras* lædunt, Ariſtoteli jamdum perſpecta, ideoque ſi ab illis *palpebræ* ſolutionem continui patiantur, *coaleſcere* non poſſe, quia ſint cutis ſine carne, lib. II. de partibus animal. cap. XIII. afferenti, nempe uti interpretantur Doctores non per primam, ſed ſecundam intentionem; dum transverſalis illarum diſſectio muſculi elevatoris actionem abrumpit.

26. Poſt viſum *præternaturalem palpebrarum ſtatum*, nunc agedum inquiramus, quinam *angulis oculorum* & *glandulis lacrymalibus* infenſi ſint affectus? Siſtit autem ſeſe nobis primum *Anchilops* ἀγχίλωψ, *tumor carunculæ lacrymalis* in cantho oculorum interno reconditæ, à ſanguinis & ſeri lymphatici chyloſi plus minus acris ibi facta extravaſatione & collectione genitus, qualis niſi mature diſcutiatur, aut reſolvatur Αἰγίλωψ *Ægilops fiſtula lacrymalis* ſive *ulcus fiſtuloſum* ſaniem ac pus facta preſſione refundens nuncupatur, cariem proxime contiguo oſſi minitans & ſæpe efficiens, vid. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Anni III. Obſ. CXXXII. Ann. VI. Obſerv. XXXVI. Fr. Peccet. Chir. lib. III. c. XVI. Petr. de Marchettis Obſerv. Chirurg. XXII.

27. Ἐγκανθὶς *encanthis* in ſtatu præternaturali nuncupatur *carunculæ lacrymalis præternaturalis intumeſcentia* & *excreſcentia*, aut à ſanguine chyloſo viſcoſiori mitiori, aut acri-arſenicali virulento cancroſo, aut pure ibi relicto, per fibrillas ſolutionem continui perpeſſas effuſo, aut ungulæ poſt abſciſſionem factam remanente portione enata.

Clariſſ.

Clariſſ. Arnoldus Bootius in Obſervat. Medicis de affectibus omiſſis cap. IX. refert, Richardum Osberton Equitem auratum & Hiberniæ procuratorem fiſcalem ſexagenarium, cum hydrope laboraret, absque præcedente ophthalmia aut epiphora ullave omnino de oculis querela infeſtari cœpiſſe in omnibus quatuor oculorum angulis excreſcentiis quibusdam mucaginoſis crudo ovi albumini non abſimilibus, ſed multo firmioribus neque usque adeo claris ac candidis, quem affectum lippitudinem mucaginoſam ideo denominavit, & alio ſubjecto exemplo confirmavit.

28. Ῥοιὰς *Rhœas, fluxus oculi*, habetur *abſumtio* ac *imminutio carunculæ lacrymalis* cum involuntario lacrymarum ſtillicidio, poſt *ægylopem* aut admota *topica* cathæretica aut affluxum ichoris corroſivi nimium inſequens, aliàs acrimoniam puris & medicamentorum, nonnunquam etiam ſalſuginem ſeri ac lacrymarum ſepticam, pro causâ agnoſcens. An exemplum de ῥινόπτῃ homine, qui caruncula abſumta per patentes narium meatus ſpecies viſibiles admiſiſſe, & proxima quæque objecta dignoviſſe fertur, à Schenckio Obſerv. CCCXX. de oculis allatum, rei veritati convenerit, fides penes Autorem eſto. conferatur Smetius in Miſcellan. Medicis lib. X. p. 531. n. 1575.

29. A conſimili cauſa quoque originem ſumunt περίβρωσις *peribroſis, angulorum oculi eroſio*, & veluti à pulvere acri inſperſo *pruritus continuus*; itemque ἐπινυκτὶς *epinyctis, ulcuſculum eorundem exiguum*, inſtar veſiculæ rubentis conſpicuum, factâque ſpontaneâ apertione materiam ſanguinolentam effundens, ac nocturno tempore dolorem cum palpebrarum conglutinatione pruriginoſum inferens; Plempius Ophthalmograph. lib. V. c. 3. oculorum affectibus *gramias* adſcribit, quas alii *glamas* vo-

cant, *gramiam* autem idem eſſe Latinis quod λήμη Græcis monet, atque Hermolaum minus ſcite lacrymam congelatam interpretatum eſſe cenſet, cùm concreta lacryma ſit ſeu cocta oculi calore materia, uti mucus in naribus. Unde oculi lippi ac humidi ſordibus ac pituita laborantes γλημώδεις ὀφθαλμοὶ καὶ ὑγροὶ, ab Hippocrate autem lib. II. de Morb. mulier. IX. 6. XII. 5. γλαμυροὶ καὶ ἀμβλυώσσοντες gramioſi ac lacrymabundi vocantur teſte Foeſio in Oeconomia p. 136. Ideoque Cælius Aurelianus acutorum morborum lib. II. c. VI. oculos *lemis* obſitos vel lacrymantes ſpongiâ vaporare, atque ita demerſos excitare jubet. *Vermis* longitudinis ſemipalmaris per canthum oculi internum extractus recenſetur ex Obſerv. Luſitani à Schenckio Obſ. lib. I. de ocul. Obſerv. CCCXXII.

30. Sed & præterea *lacrymæ morbidæ* ſimul evadunt, ſive propter *interceptum ſanguinis* ex arteriis in venas oculorum palpebrarum ac glandularum liberum *commeatum*, ſive uberiorem *ſeri lymphatici* affluxum, per *ductus* & *tubulos* ac *vaſa excretoria laxiora exundent*, nec per *puncta lacrymalia* ad canalem nervoſum narium *expurgentur*; ſive propter *glandularum ſecernentium* & *vaſculorum excernentium* obſtructionem & deperditionem ad oculorum humectationem requiſitæ *deficiant*, ſive ab admixtis recrementis pituitoſis viſcidis *glutinoſæ*, ſive denique *acrimonia* ſalina diverſa *moleſtæ* & *noxiæ* evadant, ſive denique ab admixto cruore aut puris *ſanguinolentæ* & purulentæ appareant, vid. Foreſt. Obſ. lib. XI. Obſ. XIII.; *verminoſæ* autem viſæ in M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. XX. & *lacteæ* cum oculorum fluxu chyloſo M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. LXXXVI. atque *urina* per oculos excreta in C. F. Paullini Obſerv. medico-phyſic. Obſ. CXI. in appendic. ad M. N. C. Decur. II. Ann. V. p. 69., deſcribuntur.

31. Nec

31. Nec *muſculi oculorum à morboſis afflictionibus* immunes permanent, quin in ſenſus noſtros venit στραβισμὸς *ſtrabismus*, *ſtrabiliſmus*, *oculorum diſtortio*, à muſculorum præcipue obliquorum ſpasmodica intorſione, & aliorum inæquabili niſu ſpaſtico depravato, obtingens; dein notatur ἵππος *equus*, *perpetua eorundem commotio* & immodica *circumvolutio*, (ob quam Hippocrati ὀφθαλμοὶ ἐνεωρεόμενοι, ἀστήρικτοι καὶ διὰ παντὸς κινεόμενοι *oculi perpetuo mobiles inſtabiles* dicti ſunt,) à muſculorum ad contractionem interpolatam momentaneam irritamento, per cauſas diverſas ſubminiſtrato, & voluntatis ac phantaſiæ incitamento nimio eveniens, atque in infantibus ab ipſo ortu viſionis beneficio orbatis à nobis bis terve annotata; denique deprehenditur nonnunquam παράλυσις *paralyſis* & *oculorum reſolutio à ſpirituum animalium* in nervos muſculosque oculi motorios ſufflaminato *influxu*, aut eorundem ſuppreſsâ *energiâ*, profecta.

32. Sed relictis *exterioribus* oculi *partibus* ordo receptus nos jubet, ea inſpicere mala, quæ *univerſum oculi bulbum* propius tangunt. Ubi quidem notabilis quam maxime eſt πρόπτωσις, ἐκπιεσμὸς, ἐξοφθαλμία, *exitus*, *prolapſus*, *expreſſio*, *prominentia*, *procidentia oculi*, aut *efformationi primigeniæ*, aut *intumeſcentiæ* ex inflammatione, contuſione, lapſu, ſtrangulatione, gangræna, inductæ; aut *protruſioni* ſub vehementiori parturiendi, aut fæces duriores excernedi, aut graviora pondera elevandi niſu, aut *elongationi* nervi optici & fibrarum membranacearum ſub declivi capitis depreſſione concipiendæ, aut *relaxationi* ab affluxu ſeri aquoſi copioſiori metuendæ, veluti cauſis efficientibus adſcribenda, vid. Miſc. N. C. Decur. II. Ann. III. Obſ. CXXVI. Bartholin. Cent. IV. hiſt. XXIII. Schenckius Obſ. Medicinal. de oculis CCCXII. & ſeq. Foreſt. Obſ. Lib. XI. Obſ. XL. Salmuth. Cent. II. Obſ. XLII. Tulpius Obſ. lib. I. cap. XXVIII.

33. Ἀτροφία τῦ ὀφθαλμῦ, μικροφθαλμὸς *atrophia, imminutio, profunditas, macies oculi, parvus oculus*, rurſus aut à *connata effiguratione*, aut *cauſis*, *ſucci nutricii* ad oculorum bulbum *affluxum* arcentibus, aut *ejusdem aſſimilationem* præpedientibus, aut ejusdem *deperditionem* inferentibus, aut *ſpiritus* peſſundantibus, item à febribus diuturnis, mœrore, cephalalgia, lacrymatione immodica, vigiliis, & læſionibus externis violentis, remanere ſolet, vid. M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſ. XII.

34. Deficit quoque oculorum alter in *monoculis* ſive à *nativitate* talibus, ſive poſtea per vulnus ulcus contuſionem aut alias cauſas violentas & ſubſtantiam ophthalmicam deperdere validas uno orbatis. Absque *oculis* autem natorum, tum aliorum, qui *tres* aut *quatuor* habebant, vel alienis partibus *ſitos*, vel denique *pupillas binas* atque has diverſi coloris, mentio fit apud Schenckium de ocul. Obſ. CCLXXVIII. quod quidem ὡς ἐν παρόδῳ hîc conſignare libuit.

35. Ῥῆξις *rhexis, ruptio, ruptura* oculorum membranis intentatur pariter à fortuitorum externorum violento occurſu, premendo, contundendo, dilacerando, ſolutionem continui efficiente, ſicuti univerſo oculo *vulnera* ab inſtrumentis acutis cæſim aut punctim adactis, & *ulcera* à pure poſt inflammationem & variolas inter tunicas ibidem collecto, vel ab humoribus & topicis ſepticis ſuſceptis, ingenerari ſolent, ſed de illis in ſequentibus denuo loquemur.

36. Σύγχυσις *ſynchyſis* & *confuſio* oculis accidit, quando propter membranarum violentam percuſſionem, aut rupturam aut inflammationem graviorem, aut tunicæ uveæ aut aliarum partium vaſcula ſanguifera præternaturaliter aperta, cruoremque hinc effuſum, humores & in ſitu & in pelluciditate ſuâ turbantur, pupilla ſimul diſcolore & turbida conſpiciendâ.

37. Οἴδημα ὀφθαλμῦ *oculi. oedema* nuncupatur inflatio tumida tunicæ oculi albugineæ, ſed & quadantenus corneæ, ab uberiori ſeri affluxu, & inter tunicæ albugineæ poros ac vaſcula, tùm & corneæ lamellas, effuſione proveniens, idem verò ſi acre ſimul extiterit pruritum moleſtum quoque faceſſere conſuevit.

38. Ῥεῦμα ὀφθαλμῦ *fluxus, oculi delacrymatio*, eſt ſuperabundans ſeri diverſimode acris ad oculi glandulas & membranas effuſio, inſequente ejusdem nunc profluvio, nunc ſub lacrymarum ſpecie ſtillicidio, favente hujuscemodi excretioni laxitate illarum ſpongiosâ. Atque ejusdem ſingularis ſpecies in puella nobili Marchica quatuor annorum, quæ circa feſtum Michaelis cum aurora inceperat, & ſole occidente deſierat, ita quidem ut afflicta per totum diem in facie jacuerit cum effluxu materiæ aquoſæ, nec adigenda fuerit, in loco etiamſi tenebroſo, ut cælum conſpiceret, fugiente verò ſole viderit, effluxus lymphæ ceſſaverit, ſurrexerit, candelam lucentem imo & flammam in camino ſive noxa aut ulla læſione conſpexerit, & pertulerit, recenſetur à D. D. Ledelio M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. LII.

39. Ἀνθράκωσις ὀφθαλμῦ, *anthracoſis, oculi carbunculatio, carbunculus ocularis* habetur *exulceratio* oculi & palpebrarum *cruſtoſa*, à ſale acri cauſtico peſtifero inducta. Sed & meminiſſe hîc oportet *ficus* & *fungi oculorum* modo *ſcirrhoſi*, modo *cancroſi; illius* quidem duri fere indolentis & à naturali colore parum recedentis, atque ab humoris pituitoſo-viſcoſi coagulo enati, *hujus* autem inæqualis rubentis venis liveſcentibus interdiſtincti, & à ſero lymphatico acido-ſalino acri ſeptico & arſenicali intra tubulos & meatus membranarum ac glandularum ocularium effuſo inducti. vid. Hildan. Centur. I. Obſ. I.

40. *Μυωπίασις μυωπία myopia luſcioſitas* affectus ille denominatur, ſub quo limis tantum ſive conniventibus oculis homines res ſibi proxime oppoſitas ſolum diſtincte cernunt, remotas autem vel prorſus non vident, aut ad minimum accurate haud dignoſcunt, provenitque ab humoris cryſtallini ſitu poſteriora magis verſus reclinato, quo minus radii objectorum remotorum viſivi centrum ejusdem attingant, ſed divergendo ad latera uveæ tunicam retinam, tanquam primarium viſionis organon, extremis ſuis apicibus haud feriant. Joh. Baptiſt. du Hamel de corpore animato lib. II. cap. VI. myopes quosdam, quibus cryſtallinus globoſior eſt, aut oculus magis prominulus, diſtincte non videre objecta longius diſſita docet, quod radii nimium refracti citius coeant, neque ordinatam picturam in fundo oculi, ſed citra, nempe in humore vitreo, exhibeant.

41. *Ἀμβλυωπία amblyopia, hebetudo, caligatio* eſt ejusmodi viſus debilitas, ſub qua objecta obſcurè & quaſi per nebulam ſaltem in ſenſum viſionis incurrunt, tum propter tunicæ albugineæ aut corneæ præternaturalem craſſitiem, aut illis ſuperextenſum velamentum, aut cicatricem obductam, aut arroſionem factam, tum propter humorum cumprimis aquei opacitatem turbidam, tum propter nervi optici aliqualem obſtructionem, ejusdemque fibrarum atoniam, aut ſpirituum influentium inopiam, defectum, ac impuritatem à cauſis tàm internis quàm externis profectam plur. vid. apud Ludovic. Mercatum oper. Tom. III. de intern. morbor. curat. lib. I. c. XX. Miſcellan. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. X Obſ. CXXXIII. Decur. III. Ann. IV. Obſ. I. Bartholinum Hiſtor. Anat. Centur. IV. hiſt. XXXII. Panarolum Pentec. III. Obſ. XLVI. Singularis prorſus obſervatio eſt à Smetio in Miſcellan. Medic. lib. X. p. 548. prola-

ta de filia ſua Johanna inter prandendum de viſus repentina læſione conqueſta, qua dimidiatæ molis ſolum objectorum ſpecies ſe diſcernere poſſe XIV. ætatis anno dicebat, additque idem bis poſtea obtigiſſe, & ultimo poſt 3. horas evanuiſſe, nempe dum ante prandium lectum ſterneret, dextro oculo objecta dimidio minora, idque obſcure ſatis, apparuiſſe, ſiniſtro autem oculo nivis flocculos obverſari, mox quoque omnia circumagi, viſa, demum capite doluiſſe.

42. Νυκταλωπίασις *Nyctalopiaſis*, Νυκταλωπία *nyctalopia* veſpertina aut nocturna cœcitudo appellatur, qua laborantes *diluculo* & *crepuſculo obſcure*, *noctu* autem, accenſa etſi candela, *parum* aut *nihil vident*, imputanda nimiæ *pupillæ adſtrictioni* ſive *anguſtiæ*, atque *retinæ laxitati*, ita quidem ut debiliter diſperſi paucioresque admiſſi radii luminoſi viſum commovere nequeant.

43. Ἡμεραλωπία *hemeralopia*, *acies nocturna* præcedenti contraria diatheſis denominatur, qua præditi *nocturno tempore clarius* diſcernunt *objecta* quàm *diurno*, attribuenda non tàm innato cuidam oculis lumini, ſed potius pupillæ multo ampliori, choroidi minus nigricanti, ſed pallide flaveſcenti aut cœruleæ, & humorum magis reſplendeſcenti puritati, & non tàm *præternaturalis* quàm *extraordinaria* reputanda. Sic ex oculis erumpens flamma in ſubjectam albam chartam, quæ adeo illuminabatur, ut illius lucis uſura adhuc ſcribere potuerit duas lineas, poſt meditationes intenſiores ingruente crepuſculo ad noctem vergente in ſemetipſo notata à Joh. Tackio Archiatro Haſſo-Darmſtadienſi, eſt relata à Reiſelio in M. N. C. Decur. I. Anni VIII. Obſ. XXVIII., qualis ſanguinis & ſpirituum vehementiori agitationi & circumrotationi, circa retinam fortè & pupillam factæ, vindicanda erit, quemadmodum nonnulli mediante frictio-

ne

ne & commotione ſive impulſu validiori ſcintillas quaſi reſplendeſcentes in oculo excutere noverunt. Conf. Marcellus Donatus lib. II. de medica hiſtoria mirabili cap. IX., Salmuth. Centur. I. Obſ. LVII &LVIII. *Splendorem oculorum* in defunctis memorant Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XI. Plempius ophthalmograph. probl. LXVIII.

44. Juvabit verò ulterius ſcrutari *morboſas afflictiones*, quæ *ſingulatim* unam alteramve *tunicam* oculi attingunt & obſident. Ubi quidem mox in conſpectum noſtrum ſeſe dat Ὑπόσφαγμα *Hyposphagma*, *ſugillatio*, *ſanguinis effuſio*; viz. *macula tunicæ* præprimis oculi *albugineæ* ex rubro livida, à ſanguine intra poros ejusdem, vel propter copiam rumpentem, vel acrimoniam corrodentem, vel propter fibrarum tubulorumque reciproco fluidorum commeatui ſubſervientium, à lapſu, ictu, contuſione, tubarum inflatione &c. turbatum ordinem & ſitum ac figuram, ex arteriis effuſo ac extravaſato, leg. Horſtius Problemat. Decad. III. Quæſt. II.

45. Ἐπανάστημα ἰχθυώδης, *epanaſtema*, *hypenaſtema ochtodes*; ὑμένων ἐπανάστασις, eſt præternaturalis intumeſcentia & protuberantia membranarum oculi bulbum componentium exteriorum, aut ab exundante fluidorum in orbem circumagi ſolitorum affluxu, aut ſub inflammatione inſigni cohibito horum peridromo, aut interceptis intra illas halitibus ac flatibus viſcoſis, aut humoribus contentis plus æquo turgeſcentibus, proveniens. Vid. Pareus lib. XVI. cap. XIII.

46. Ὀφθαλμία *ophthalmia* proprie nuncupatur *inflammatio tunicæ oculi albugineæ* ſive *adnatæ* cum rubore, ardore, dolore, lacrymarum moleſta extillatione, à *ſanguine* vel ſulphureo-ſalino fervidiore, vel ſalino-ſulphureo acriore, aut per arterias in oculi prædictam tuni-

cam

cam ubertim & confertim *irrumpente*; aut ibidem propter digeſtionis privatæ vitium lente *hærente*, aut propter tubulorum & fibrarum reciproco commeatui ſubſervientium inverſam & immutatam ſeriem ac effigurationem *ſubſiſtente*, oriunda, qualis anniverſaria modo dextrum modo ſiniſtrum oculum alternatim infeſtans in Miſcell. Nat. Curioſor. Decur. III Ann. II. Obs. CCXI. recenſetur. Ophthalmiæ verò affinis ἐπιφορὰ *epiphora* ſtricte denominatur ſeri plus minus acris aut viſcidi ſub lacrymarum ſpecie ad tunicam oculi albugineam canthosque oculi cum dolore & aliquali rubore ac pruritu factus effluxus; & τάραξις *taraxis perturbatio* Doctoribus quibusdam vocatur *inflammatio parva*, non adeo exquiſito dolore ſtipata, & à fumo, pulvere illapſo, radiis ſolaribus intenſioribus, allii ceparum & ſimilium acrioribus effluviis extrinſecus admiſſis producta; ſic W. H. Waldſchmidius Prof. Publ. Kilonienſis clariſſimus in Diſſertat. epiſtolica Kiliæ Holſator. An. 1693. impreſſa caſum proponit pueruli unius anni, qui quoties deferebatur in conclave radiis ſolaribus aut candelæ illuminatum, toties inſigniter intumeſcebant oculi, colore rubicundo ſuffundebantur, lacrymæ fluminis inſtar fluebant, eoque tempore nihil videbat; quamprimum vero idem iterum deportabatur in conclave radiis deſtitutum, oculique tinctura croci & benzoini fovebantur, tumor ruborque recedebant. Conf. Salmuth. Cent. III. Obſ. XXCIII.

47. Quin & à nonnullis huc quoque refertur χήμωσις *chemoſis*, *hiatus*, expanſio ſcilicet ſejunctiva tunicæ albugineæ ſupra corneam, propter fibrillas illam cum hac connectentes ab humoribus interfluis detentis ab invicem divulſas, ſicuti à Galeno quoque in definit. eadem pro tali vitio oculorum habita eſt, cùm album

Tt oculi

oculi nigro ſupereminet, eoque ſublimius evadit, adeo ut hiatus cujusdam ſimilitudo appareat inter nigrum & album, tametſi in lib. de facile parabilibus pro rubra carnoſaque corneæ oculi tunicæ inflammatione accepta fuerit, conf. Dn. D. Brunonis p. m. Amaltheum p. 200.

48. Perniciosiſſima obtingit ὀφθαλμία σφακελίζουσα *ophthalmia in ſphacelum* degenerans, ſive *putredinem lethalem*, poſt ſanguinis & ſpirituum ſuppreſſum motum vitalem, atque deſtructam penitus cum functionum animalium privatione ſtructuram organicam eveniens, antehac à me viſa in puero decenni vicini montis gratiæ, ita ut chirurgus univerſum oculum dextrum cum gena ejusdem lateris exſciderit, ipſo per biduum adhuc ſuperſtite.

49. Πτερύγιον, *pterygium, unguis, ungula, onyx, ſagitta*, eſt membranula nervoſa fibroſa & albicans, ex oculorum canthis, præprimis majori & recondita ibi lacrymali caruncula, poſt prægreſſam fibrillarum vel vaſculorum rupturam, itemque eroſionem ipſius tunicæ albugineæ, ex ſucco nutricio viſcoſiori effuſo progenita, eidem albugineæ firmiter agglutinata, interdum & corneæ adhæreſcens, primum albeſcens, temporis ſucceſſu nigreſcens, pupillam ex toto vel parte obtegens, ſicque ſpecierum viſibilium receptionem quadantenus vel penitus præpediens. *Excreſcentia carnoſa* in *uno* & *pterygion* in *altero oculo* ex eryſipelate faciei inſecuta legitur in Miſc. Natur. Carioſ. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CLVIII.; ſed & *vermiculi* exigui ac quaſi *pediculi* intra albugineam tunicam excluſi, pruritu moleſtiſſimo graves, in Epiſtolâ peculiari recenſentur à Chirurgo Regio Pariſienſi le Jeune ad Jacob. Gvillemeau, quæ in Germanicum idioma verſa videatur in Dn. D. Martini Schurigens aufrichtigen Augen- und Zahn-Artzt p. 264.

50. *Pannus* Gr. ῥάκος ὕφασμα Cl. Zvingero in Theatro

Prax.

Prax. Medic. p. 304. ipſiſſima adnata oculi tunica incraſſata appellatur, ſed Foreſtus lib. XI. de morbis oculorum & palpebrarum in Schol. ad Obſerv. VI. p. 13. id inter unguem & pannum diſcriminis intercedere ſcribit, quod ungula ſive pterygion ſit nerveum quid ſine venarum repletione, neque cooperiat oculum, niſi in formâ ſagittæ, at pannus cooperiat totum oculum, vel quaſi totum ſeu tunicam adnatam vel etiam corneam, inſtar panni rubei viſcoſi cum venulis intertexti vel diffuſi, unde & nomen ſuum ab ocularibus medicis receperit, non quod panniculus ſit; ſed quod ſimilitudinem cum eo habeat. *Excreſcentia carnoſa* poſt factam calcis vivæ inſperſionem ſupra corneam tunicam recenſetur in M. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CLXXVI.

51. Ἀιγλίη dicitur apud Hippocratem in oculis *albicans cicatrix*, uti in prorrhet., vel ita appellantur albeſcentes humores concreti, uti in Coacis prædictionibus, teſte Gorræo in definit. Medic. p. 9. adeoque poſt variolas, aut alia ulcera, aut vulnera, aut ungulæ reliquias, aut alioquin ſupra albugineam corneamque tunicam effuſum, & in coagulum denſum compactum humorem pituitoſo-viſcoſum, ejusmodi vitium in cornea & albuginea remanere poteſt, id ſi vero nodoſam duritiem obtineat πῶρος *poros* & *tophus* ſalutatur. Quod autem vitium Hippocr. αἰγλίη audiit, hodie uſitatiori voce λευκῶμα *levcoma* & *albugo* exprimitur, quale ſi latius craſſiusque extiterit, atque pupillæ functioni vel corneæ perſpicuitati offecerit, in ægrorum detrimentnm cedit haud floccipendendum.

52. Φλυκταίναι φλυκταινίδες *phlyctænæ veſiculæ ſive puſtulæ* conſpiciuntur *lucidæ*, à ſero plus minus acri inter albugineam corneamque tunicam, vel hujus lamellas effuſo, emergentes, modo cum modo ſine inflammatione & dolore obvenientes, quæ ſi *ſuperficiariæ* ſaltem fuerint ἐπι-

καύματα dictæ *nigriores*, *profundiores* autem *ἐγκαύματα* albæ magis apparent. Puſtula oculi ex ophthalmiâ viſum obſcurans annotata eſt in M. N. C. Decur. II. Ann. I. Obſerv. XCIV.

53. Neque etiam tunica adnata & cornea immunis eſt ab *exulceratione*, earundem ſiquidem haud rarò deprehenditur *ἕλκος ulcus*, ſolutio continui purulenta ab humoribus acribus corrodentibus bilioſis ichoroſis ſalinis acribus acidis verulentis malignis illuc affluentibus vel ibidem congeſtis excitata, variis nominibus ſpeciatim inſignienda; ulcus etenim minus latum ſed profundum *βόθριον*, rotundum amplius latius ſed minus profundum *κοίλωμα*, quod in iridis externo circulo exortum, extra iridem rubicundum intra autem candidum conſpicitur *ἄργεμον*, denique ulcus ſordidum impurum & cruſtoſum Paulo *ἐπίκαυμα*, Aetio verò *ἔγκαυμα* nuncupatur. Quid quod & *νομὴ* ulcus putrilaginoſum ac fœtidum, tum & *ἕλκος καρκινῶδες* ulcus cancroſum oculos quoque corrumpere experientia teſtetur, ſanguis quippe in orbem haud actus ſalium ſpiculis extraverſis acrimoniam aquæ ſtygiæ æmulam contrahit, vid. M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obs. LXXII.

54. *Ὑπώπιον*, *πύωσις ὀφθαλμοῦ*, *hypopyon pyoſis* porrò *oculus purulentus* denominatur, quando pus vel inter corneæ lamellas, vel inter corneam & uveam, vel inter hanc & humores ſubditos collectum ſubſiſtit, à ſanguine poſt inflammationem, aut extrinſecus ſuſceptam cauſam violentam ſolutionem continui in membranis vaſisque oculi parientem genitum, vid. M. N. C. Dec. II. An. V. Obs. CIII.

55. *Singulæ oculi tunicæ ſolutionem unitatis* quoque patiuntur manifeſtam ſub *vulneribus*, à violento extrinſecorum cædentium, pungentium, rumpentium, pertundentium, dilacerantium, adurentiumque, occurſu cum impetu adacto, quorum exemplum ipſi dedimus in M. N. C. Dec. II. Ann.

Ann. X. Obſerv. CLXXXII. Decur. II. Anni IX. & X. Obs. LXXIV. Decur. II. Ann. III. Obs. XCII. Ann. V. Obs. LV. Ann. IV. Obſ. XXI. Suntque eadem gravia, utpote cerebro vicina, atque, ob membranarum ſenſum tenerrimum dolorificum, inflammatione & vigiliis pertinaciſſimis comitata, imo ſi diffracta oculorum orbita ad ipſam profundius penetraverint cerebri ſubſtantiam lethalia, ſic novimus philiatrum quempiam commilitonem enſe haud evaginato orbita perfoſſa inopinate Argentorati quondam trucidaſſe, & in M. N. C. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. LXXXIII. parte baculi extrema acuminata in canthum oculi dextrum majorem intruſa, ob læſum circa radieem naſi proceſſum falciformem, necem intuliſſe legimus.

56. Puero xv. annorum licuit adeo eſſe felici, ut citra inſignem noxam particula ſtraminis Anno MDCLXVII. d. xxvi. Auguſti oculo intruſa, d. xiii. Novembris rurſus extracta fuerit juxta M. Nat. Cur. Decur. I. Ann. IV. Obs. CLXXVII. & *alii* cuidam magis adhuc fortunato, ſtilo in pupilla puncto, reſtaurato denuo humore aqueo, qui effluxerat, rurſus ſanato, videndique beneficio potito apud Galenum lib. I. cap. II. de ſymptomatum cauſis.

57. *Uveæ* poſthæc ſpeciatim attendenda eſt πρόπτωσις ſive *procidentia*, qualis ſuccedit, *cornea* aut per vulnus aut ulcus prævium p. n. *hiatum* nacta, per quem dum *uvea* prolabitur, pro *figuræ*, ſub quâ ſeſe conſpiciendam præbet, *diverſitate*, diſtinctis appellatur nominibus; ſiquidem vocatur μυοκέφαλος, uvea per exiguam corneæ rimulam ad magnitudinem & formam muſcæ tantum prominente, vel σταφύλωμα uveæ parte figura & magnitudine acini uvæ procedente, vel μῆλον eadem per corneæ fiſſuram ampliorem ad magnitudinem pomi protuberante, demum ἧλος ſive *clavus* parte uveæ prolapſa indurata, & cornea circumcirca ambiente calloſa reddita. Vid. Celſus lib. VII. de re medic. cap. VII. Foreſt. Obſ. Lib. XI. Obſ. XXV.

58. *Pupillam* p. n. *dilatari* ac *conſtringi* equidem ſupra §. XLI. & XLII. jamdum innuimus, de utraque autem ejusmodi morboſa diatheſi nunc ulterius loquendum erit. Nempe enim μυδρίασις & πλατυκορία *pupillæ dilatatio* cognominatur, ubi illa ſolito amplior ad univerſæ iridis ambitum ſive à natura ſive prava conſuetudine aut diuturniore in obſcuris carceribus detentione expanditur, viſus acie diurno tempore plenoque exiſtente lumine hebeſcente, quando lucis radii turmatim ingruentes perverſo ac tumultuario motu per humores ad retinam trajiciuntur: Μύωσις autem *pupillæ p. n. anguſtia* vocatur, ſive congenita, ſive per lucis intenſioris continuatam inſpectionem, aut humoris aquei defectum, aut tabem aut ſtypticorum topicorum incautam adminiſtrationem contracta, nocte ingruente ac veſperaſcente cœlo viſus acumine deficiente, quia debiles diſperſi luminis radii in ſufficiente copia haud admisſi viſionis organum exacte commovere nequeunt. Sed & hîc adducenda erit *pupillæ è ſitu naturali dimotio*, quæ aut à nativâ efformatione aberrante, aut ab extrinſecus admiſſorum violento impetu accidere poterit, in quopiam autem poſt leve corneæ inflictum vulnus à pulvere acriori inſperſo facta, ſalvo nihilominus reſiduo viſu, narratur in M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCXXX. neque omittenda στενοχωρία *pupillæ tabes* & *anguſtius ſpatium*, quale tametſi cum univerſi oculi atrophia ſimul evenire ſoleat, ſeorſim tamen ab humoris aquei defectu vel abſumtione, aut aliis cauſis reſiccationem nimiam aut corrugationem ſpaſticam eidem inferentibus, deduci ſolet. vid. Foreſt. Obſervat. lib. XI. Obſ. XXIX. cum Scholio.

59. *Pupillam angulоſam* oculi ſiniſtri chirurgis cataractæ depoſitionem acu auſuris monimentum eſſe poſſe, ne illam attingant, exemplo comprobat Excell. Wepferus Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Ann. VII. in Schol. ad Obſ. XVI.

60. *Tu-*

60. *Tumor* juxta oculi iridem enatus feliciter curatus in M. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obs. CCXXX. proponitur; *ſimilisq́ cancroſus* ferme anno ſuperiori in vetula quapiam Onoldi dexterrima chirurgi manu, in ſubſidium advocata primum ligatura ſtrictiori, dein ſectione, ablatus eſt.

61. Ὑπόχυμα *ſuffuſio*, vel καταῤῥάκτα & καταῤῥάκτης ex recepta inter Medicos ſententia habetur *portionis humoris aquei coagulatio*, & in membranaceæ ſimilem ſubſtantiam *condenſatio*, ſæpe cum humoris heterogenei vel craſſioris admixtione conjuncta, modo pupillæ in tantum modo in totum obducta, ibi viſus depravationem, hîc omnium ſpecierum viſibilium acceſſionem intercludendo cœcitatẽ pariens, & ratione coloris ſub pupilla conſpiciendi argentea ſive alba, cinerea, cœrulea, viridis, & flava ſive buxea denominari ſolita, vid. Nuckius in operat. & Experim. chirurgic. p. 28. & ſeq. Clariſſimus Dn. D. Heiſterus noſter autem haud ita pridem in peculiari diſſertatione lentem cryſtallinam potius cataractæ ſedem, hujusque opacitatem ſive obſcurationem cauſam eſſe, ex fide & experimentis binorum Gallorum induſtriorum ſpecioſe declaravit.

62. Ceteroquin idem *humor aqueus* vel *nimium* cum oculi diſtenſione ab uberiori ſeri lymphatici affluxu *exuperare*, vel *hoc* ſubtracto, tùm ille ipſe adhæc, per intenſiores & plus æquo continuatos oculorum motus, vigilias, ſenium, evacuationes enormes, aut caloris exceſſum abſumtus, aut ſub vulneribus ulceribusque effuſus, cum oculi corrugatione futura *deficere*, vel particulis impurioribus heterogeneis minus translucidis *turbari*, vel denique bilioſis aut melancholicis nec non ſanguinolentis recrementis admixtis præternaturali colore *coinquinari* poterit. Interea tamen niſi gravior in culpa fuerit oculi læſio, idem humor abſumtus reſtaurari ſolet, quod Galeno jamdum

olim

olim lib. I. de ſymptomatum cauſis cap. II. Columbo lib. X. Anatom. p m. 403. Coitero in Obſervat. Chirurgicis; Benivenio de abditis cauſis cap. LXXIV. perſpectum fuiſſe ferunt, ut adeo fruſtra de ſingulari ſuo artificio quondam gloriatus fuerit Fr. Joſeph. Burrhus in peculiari diſſert. epiſtolica ad Th. Bartholinum perſcriptâ, quo mediante aquæ chelidonii majoris tantillique camphoræ injectione reparationem deperditi humoris aquei tentaverat, cùm naturali potius aut ſeri lymphatici ſeorſim per ductus oculorum aquoſos novos Nuckianos, aut ejusdem in conſortio ſanguinis per arterias ſubminiſtrationi, illa potius debeatur, leg. M N C. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. CXXVI. Anni I. Obſ. CXII. Ann. II. Obſ. CXXXII. Schol. ad M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſ. XII. Rhod. Cent. I. Obſ. XXCII. Kerckring. Spicileg. Anat. Obſ. C. Ol. Borrich. in Actis Medic. Hafnienſ. Vol. I. Obſ. LXIX. Hagedorn. Hiſtor. medic. phyſic. Cent. I. Hiſt. LIII.

63. *Humor cryſtallinus* porro vel in *glaucum* colorem ab interfuſis moleculis ſulphureo-ramoſis & viſcidis *mutatur*, quod vitium γλαύκωμα, γλαύκωσις, *glaucoma* nuncupatur, cum inſigni & profunda circa pupillam albedine, objectorumque cæſio vel ſubcœruleo colore quaſi pictorum per fumum & nebulam obſcuriori apparitione, vel à reſiccatione nimiâ unguinisque conſumtione inſtar terræ ſitientis *dehiſcit*, ac ſæpius in rimas diffiſſus *ſtellam* mentitur, vel tartareis terreoque-ſalinis ſordibus accreſcentibus *ſoliditatem* & *obſcuritatem* radios viſibiles aditu prohibentem concipit, quid quod & *eidem* obducta tunica propria *aranea* humore *craſſiori* impraægnata, aut ex defectu roridi nutricii humoris *areſacta* & *corrugata*, radios viſorios intercipere aut vitioſe inflectere queat.

64. Idem

64. Idem morboſam nonnunquam adipiſcitur *figuram* & *ſitum*, quod ſi enim paulo ſit *convexior* & magis promineat, atque à retinâ anteriora verſus recedat, homines *myopes*, de quibus ſupra locuti ſumus, efficit, quod ſi verò exiſtat *planior*, & retinæ *propior*, homines reddit *presbytas* remota diſtinctius cernentes; quod ſi porrò latiore ſui parte lentis inſtar compreſſa pupillæ foramini non recta in utroque oculo opponatur, ſed vel ſurſum vel deorſum in alterutro declinet, tunc res geminæ apparent, vid. Marcellus Donatus lib. II. de medica hiſtoria mirabili cap. VIII, Foreſtus Obſervat. lib. XI. Obſ. XXXIX., quia ſic deperditur parallelus in utroque oculo aliàs naturaliter exiſtens, cujus documento ſunt pueri, qui dum digito alterum oculum deprimunt alterum attollunt, objecta duplicia ſeſe intueri efficiunt: quinimò *idem humor*, quando non directe ſed torte ſpeciebus objectorum viſibilibus obvertitur, & à centro recedit ſtrabones homines reddit, quales tamen ab alia etiam cauſa tales evadere ſuprà §. 31. innuimus.

65. *Vitreus* denique *humor*, vel tunica, quam *hyaloidem* appellant, *craſſiori* minusque *diaphana* obducitur, hincque læſiones multas in viſu ſuboriri, quibus indita nomina haud ſunt, ſuſpicatur Anton. Molinettus Diſſertat. Anatomico-Pathologicar. lib. IV. cap. VI. vel *ipſe* minus *perſpicuus* ab admixtis impuritatibus exiſtit, vel nimium ſumit *incrementum* pupillæ dilatationem & humoris cryſtallini compresſionem ac obumbrationem illaturum, vel *decrementum* experitur tunicarum oculi corrugationem, pupillæ coarctationem, ſpatiumque inter lentem cryſtallinam & retinam nimis exiguum relicturum; humoris ejusdem deperditam partem reſtitutam credit Henr. ab Heer Obſerv. c. IV. confer. Schol. ad M. N. C. Decur. I.

Ann. I. Obſ. XII. *Humores* omnes ſub ἐκπτερμῷ in *ſebaceam materiam* converſos ex M. Bogdani avtopſia refert Bonetus Sepulchret. lib. I. Sect. XVIII. Obſ. XXV.

66. *Tunica retina* vel nimium *lenti cryſtallinæ propinqua* objecta disſita, vel nimium ab ea reducta, objecta vicina ſibi clarius imprimi permittit, *divulſa*, *abrupta*, *abſumta*, *incraſſeſcens*, *in plicas collecta*, *ab humoribus viſcidis inquinata*, *ſpirituumq; animalium energia* orbata *viſionis privationem* comitem ſibi adſciſcit.

67. *Vaſa ſanguifera* morboſe *oculum* afficiunt, ſive ſanguinem in *nimiâ quantitate* advehant, ſive in *æqua copia* denegent, ſive *qualitate* noxium ſuppeditent, ſive in *peridromo* ſuo intercipiant, ſive denique *alicubi effundant.*

68. Sub *nervi optici præternaturali diatheſi* conſiderationi noſtræ ſeſe offerunt: Παρόρασις, *paroraſis*, *hallucinatio*, *caligatio*, *viſus hebetudo* ab aliquali dicti nervi obſtructione & ſpirituum influentium inopiâ obtingens; Ἀμαύρωσις *gutta ſerena*, ea *viſus privatio* & *cæcitas*, quæ citra notabile in ſtructura oculi vitium, (niſi quod pupilla amplitudinem & nigredinem extraordinariam habeat,) à ſpirituum animalium per *nervum opticum deficiente influxu* & *irradiatione expanſiva* inſequitur; idque vel quia ſpiritus animales in debita quantitate à cerebro propter intemperiem, vulnus, ſphacelum, vel alium morbum non ſuppeditantur, vel inſufficienter vel prorſus non ad oculum influunt, idque vel propter nervum eundem à pituita viſcoſa aut colluvie ſeroſa in cerebro proxime collecta, aut vaſis ſanguine aggravatis, aut tumoribus aut hydatidibus incumbentibus, aut pure circumfuſo, aut cerebri mole in apoplexia ſubſiſtente compreſſum, aut meatus intra nervi optici fibras medullares ex capitis concuſſione, ictu, lapſu ſimilique violentiâ prægreſſa turbatos contortos, aut integrum nervum opticum, ex vulnere præciſum, aut ab humore

rori-

torido ſpirituum animalium vehiculo in coagulum viſcoſum inibi condenſato obſtructum, aut denique eundem ex inanitione, humiditatis nutriciæ derogationi ſuccedente, exſiccatum & occluſum. Adeoque *σύμπτωσις*, *ξύμπτωσις* concidentia nervi optici poſt reſiccationem immodicam, & *ἀπόῤῥιψις* ejusdem poſt cauſas violentas reſidua, quia ad geneſin guttæ ſerenæ concurrunt, etſi aliàs diſtincte ab Autoribus proponantur, ſub cauſarum recenſione à nobis quoque comprehenſæ ſunt. Speciatim *amavroſin* ab *obſtructo* ex *ſpaſmo* nervo *optico* vid. M. N. C. Dec. III. An. IX. & X. Obſ. CCLIII., *amavroſin* ex ſanguine menſtruo regurgitante, apud Pechlin. Obſ. lib. I. c. XLII., ab *alapâ* apud Z. Luſit. Prax. admir. lib. I. Obſ. XLVIII. Plura vid. in Miſcell. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCXLVI. Schenckium Obſerv. medic. lib. I. de ocul. Obſ. CCCV. & ſeq. Steph. Blancard. Anatom. practic. rational. Cent. II. Obſerv. LXXXI. Hild. Cent. I. Obſerv. XXIV. Hagendorn. hiſtor. medico-phyſic. Cent. I. Hiſt. LV. Bonet. Sepulchreti lib. I. Sect. XVIII.

69. Atque ita affectus *præcipuos oculorum* recenſuimus, *quales* ad certas *ſymptomatum* claſſes ſub certo conſiderandi modo reducere licebit. Ad *actiones* ſiquidem *auctas dolor* in ſenſilibus oculorum partibus, tùm exterioribus velamentis, tùm *membranis* ipſis ac *fibrillis* & *vaſis* à variis cauſis ſolutionem continui iisdem intentantibus pertinet, vid. Foreſt. lib. XI. Obſ. V. Platerus Obſ. lib. II. p. 356. & ſeq. Lotichius Obſ. medicinal. lib. II. cap. II. Obſ. I. III. IV. Ad *imminutas* amblyopia, myopia, taraxis, &c. ad *abolitas* amavroſis, cataracta conſummata, cœcitasque (*qualis* etiam à *fumo ligni viridis* enata in M. N. C. Decur. II. Ann. X. Obſ. XVIII. recenſetur, *eandem* confirmante Joh. Scheffero in hiſtor. Lapplandiæ cap. CXXVIII., & Proſpero Alpino lib. I. de medicin. Ægyptior. c. XIV. Cayri toto anno lippitudines fre-

frequenter homines invadere notante, ob nitroſum pulverem, qui continuo oculos mordeat, maxime in primæ æſtatis parte calidiſſima, ob vehementiſſimum meridionalium nimborum calorem, atque inflammatarum arenarum copiam, quæ ab iisdem ventis apportantur) ad *depravatas* denique ſtrabismus, nyctolopia &c. pertinent.

70. *Vitiis retentorum* emphyſema, ſanguis extravaſatus, vermiculi, grando, unguis, pediculi, oſſiculum intra oculi ſubſtantiam repertum à G. F. Hildano Cent. I. Obſ. I. &c.; *excretorum vitiis* lacrymæ involuntariæ, ſalſæ, acres, ſangvinolentæ &c. annumerari poterint. *Perſpicilla* ab oculorum effluviis corroſa memorat Borellus Cent. III. hiſtor. medic. I. & LXVII.

71. *Qualitates* denique *habitudini naturali inimicæ* ſub palpebrarum emphyſemate, pſorophthalmia, trachomate, oculorum rubedine, levcomate, glaucomate &c. notabiles ſunt. *Aſpectum oculorum veluti pingvem, langvidum, flaccidum* Cælius Aurelianus acutor. morbor. lib. II. c. XXVII., & *oculos vitulinis ſimiles* in virgine ex imaginatione matris prava M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. LXX., noſtræ noticiæ dederunt.

SPECIMEN XIX.

§. 1.

A*Uditui* deſtinata *organa* ſicuti miranda ſtructuræ compage à ſapientisſimo artifice deſignata, atque intra receſſus oſſis petroſi intimos recondita ſunt, ita *pathematibus* quoque ſingularibus & aliquando abſtruſis affliguntur, *quæ* poſt oculorum morbos recenſere conſueta ordinis ſeries jubet.

2. Inſiſtemus autem tritæ ſemitæ, quæ ab *auribus externis* ad *internas* nos deducet, viſuri mala & illas & hasce ferientia. Obvenit adeoque nobis primum *inflammatio auricularum*, cum dolore pulſatili vehementiſſimo, nec non rubore ad malas & tempora ſeſe expandente, aliisque gravioribus ſymptomatibus ſtipata, ab *affluxu* ſanguinis ſulphureo-ſalini bilioſi *concitatiori*, vel *ejusdem* per varias cauſas antecedentes & procatarcticas in commeatu reciproco *interceptione*, vel *effuſione* & *extravaſatione*, vel fibrillarum membranaceo-nerveo-tendineo-carnoſarum, ſenſilium ac motricium, *ſoluta unitate*, ſimul & à πνεύμασι & ῥεύμασι earundem facta irritatione ac presſione, inducta. Vid. Schneider. lib. de catarrhis ſpecial. I. p. 156. & ſeq.

3. Nonnunquam *earundem* obvenit *tumor oedematoſo-ſeroſus*, aut *à ſero exundante*, nec per venarum & vaſculorum lymphaticorum oſcula decenter *refluente*, aut *tranſpiratione inſenſili* ſufflaminata, relictus.

4. Sæpius *glandulas* ſub auribus exterius ſitas *conglobatas* occupant *parotides*, tumores utplurimum cum rubore & dolore conjuncti, à ſanguine & lympha particulis diverſimode acribus atque excrementitiis inquinatis, in peridromo ſuo naturali, intra glandularum prædictarum texturam muſcoſam, præpeditis *oriundi*; *illæ* autem modo

benignæ à fluidorum catholicorum portionibus ſulphureo-ſalinis, ſalſis, acido-ſalſis, bilioſis, pituitoſis, melancholicis productæ, *modo malignæ & peſtiferæ*, ab eorundem fluidorum moleculis virulentis ſalinis acribus arſenicalibus ſepticisve corruptis, comite febre maligna vel peſtilente individuo, progenitæ; quædam *criticæ*, poſt-prævia concoctionis ſigna in ſtatu morbi ſeſe exſerentes, quædam *ſymptomaticæ* ante ſalutiferum tempus ob materiæ morbificæ vel copiam, vel acrimoniam, vel glandularum debilitatem erumpentes, notantur. Hippocrates ἐπάρματα παρ' ὦς dixit Coac. prænot. t. 626., & lib. I. Epidem. Sect. I. text. X. tum lib. VI. epidem. Sect. IV. t. 1. vocabulum ἐπάρμα plane omiſit, notante Galeno in Comment., qui ipſe nomen *parotidis* in ſtrictiori ſenſu ſaltem uſurpavit de tumore inflammatorio glandularum circa aures lib. III. de compoſ. medicamentor. ſecundum loca cap. II.; ſicuti Autores nonnulli per græcam vocem ἔπαρμα vel ἔπαρσις *parotidem ſpeciatim* exprimi contendunt, cum eadem *generatim* omnem tumorem vel intumeſcentiam in parte aliqua denotet. Intereà de *parotide* ex *ſanguine bilioſo* vid. Foreſtus lib. XII. Obſ. XVII., in uxore proxenetæ *ex vento frigido* Anat. Luſitan. Cent. I. Curat. LXXXVIII., *malignâ* Linden. Select. Medic. Exerc. IV. §. 87. & 88., *circa judicationem exorta* non ſuppurata, & disparente recidivam faciente Hippocrat. Epidem. VI. Sect. IV. n. 1., *perpetuò ſuſpectâ habenda* Miſc. Nat. Cur. Decur. I. Ann. V. & VI. Obſ. IV. Laz. River. Inſtitut. Medicar. lib. III. Sect. III. cap. II.

5. *Steatoma* pone auriculam dextram notavit in Xenodochio Patavino J. P. Lotichius Obſerv. l. VI. Obſerv. XII; *tumorem ſuprà aurem dextram mollem* absque dolore contactui cedentem, materiam melli ſimilem folliculo membranaceo incluſam complexum, cum faſciculo pilorum nigricantium, ex imo tumoris & proximi oſſis temporalis ſummi-

ſummitate aſſurgente, & per materiam concluſam ad ejusdem ferme altitudinem usque ſeſe exporrigente, ab omni tamen cum integumentis exterioribus capitis cohæſione libero, in juvene XXIV. annorum, cujus alienæ dextra vicaria pennæ erat, heic loci antehac notavimus, atque deſcripſimus in Miſcell. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Obſ. CCX.

6. *Absq; auribus natos homines* recenſet Schenckius Obſ. Med. lib. I. de Auribus Obſ. CCCXXXI., *easdem* inhoneſto vulnere aut frigoris injuriâ mutilari Veslingius Syntagm. Anatomic. cap. XVI., *curtas* reſtaurari Caſp. Taliacotius de curtorum chirurgia per inſitionem lib. I. c. III. & lib. II. c. XX., innuunt; *ægris* & *ſanis exſcindi*, unde coloboma curtum in auribus dicatur, & ἀκρωτηριασμένοι appellentur, quibus *aures* mutilæ ſunt docet Riolanus Enchirid. Anatomic. lib. IV. c. IV. Ridiculam hiſtoriam de auricula, quam Turcæ cuidam in captivitate detentus Eques de Nantovillet abſciderat, vide in Petr. Dionis operat. chirurgic. demonſtrat. VII. *Ipſarum* interea *auricularum abſentiam damnoſam* eruditiſſime demonſtrat Celeberrimus Schelhammerus de auditu cap. II. §. XII. p. 185., licet enim non omnis prorſus ſenſus amittatur, tamen fieri omnino nequit, ut tam accurate exaudiantur voces, quam antea ſolebant, cùm radiorum ſonantium tantus jam numerus aurem præterlabatur, præterea verò & multiplicatio ſoni, quæ per reflexionem fortaſſis non exigua etiam fit, nulla amplius fiat; adeoque Arantius Obſ. X. rectè ſcripſit de iis, quibus caſu abſectæ fuerunt auriculæ, audire quidem voces loquentium, verum valde confuſas, & murmuri fluentis aquæ non diſſimiles aut ſono cicadæ; confer. Hier. Fabric. ab Aquapendente Part. III. de Aure cap. II. p. 258.

7. Cedit vero non minus *in auditus detrimentum* adhibita *auriculis* ſtrictior faſciarum *obligatio*, aut pulvillorum graviorum *admotio*, aut ex incubatu nimio *complanatio*, jam

Xx 2 olim

olim incuſata à Bauhino Anat. lib. III. cap. XLIV., ſiquidem ἀκριβῶς docente Excell. Hermanno Boerhaave Inſtit. Medicar. de auditu n. 383. eminentia utriusque & ſatis magnæ auris, harumque ſpirales eminentiæ ſua inclinatione, intortu, decurſu, concurſu faciunt, ut ab omni ſonoro puncto emiſſorum radiorum ſonantium 1. ſatis multi capiantur, 2. reflectantur, 3. in concham uniti pellantur. Etenim, ut verba huc facientia noſtra faciamus τῦ πάνυ Pechlini in lib. de habitu & colore æthiopum cap. II., in auribus nobis quoque familiare, eas capitis plano profundius adſtringere, quas natura laxius ſemoverat, magis certe imaginariæ quam veræ pulcritudinis ſtudio; nimirum, non de nihilo eſt à natura conſultum, ut aures prominerent, atque ex latiori baſi in anguſtius foramen cochleato ductu volverentur, quò ſic ſonorum ſpecies auribus molliter acciderent, & undulans usque aër tam diverſis prominentiis tubulatisque alliſus in ſe rediret fortior, ſive etiam, ut iter illud ſpecierum à proximis & peregrinis aëris tincturis ſervaretur immune. Quid quod hunc effectum nonnullæ gentes manifeſte prodant, dum factis in ſubſidium inſtrumentis, Hiſpani Sarbatana vocant, latiſſimum illum & exſtantem auris limbum, olim præpoſtera cura collapſum, reſtituunt; ſicuti propter auriculas compreſſis cavitatibus capiti nimis arcte applicitas defectum auditus admoto manuum cavo ſuppleviſſe Hadrianum Romanorum Conſulem ex Galeno attulimus in Diſſertat. noſtris Anatomico-Phyſiologicis ad Hornii Microcosmum annotatis p. 227., & hodie eidem fini, ſub obauditione quoque, alia idonea habetur tuba ſonorifera ſive acuſtica ægri propriis manibus adaptanda, delineata in calce Experimentor. Chirurgic. Nuckii Fig. III.

8. *Monſtroſas aurium efformationes* in Faneſiis ſive Samotlis, utpote quibus in tantam magnitudinem excreſcant,

ut

ut totum corpus veſtium modo contegant, item in ἐνωτοκοίτοις auribus ſtrati vice, cum dormiunt, incumbentibus, ex Cæl. Rhodigin. lib. III. c. XXIX. et Plinii Natur. hiſtor. lib. IV. cap. XIII. prodidit Schenckius Obſervat. medicinal. lib. I. Obſ. CCCXXXI., *leporinas* ibidem, *aſininas* in append. ad M.N.C. Dec.II. Anni IV. annexo breviario rerum memorabilium c. X. Paullini Obſ. XLVI, *alia exempla* in M. N. Curioſ. noviſſime editorum Cent. I. & II. Obs. CXXII. & Hagendorii hiſtor. medico-phyſic. Cent. I. hiſt. LXVI., reperietis.

9. *Aurium vulnera* ab *inſtrumentis ſecantibus*, *pungentibus*, *lacerantibus*, *mordentibus*, *pertundentibus*, *cauſticisq;* facta, ſive *profunde* ſive *ſuperficialiter*, ſive ſecundum *lineam* rectam ſive transverſam, ſive obliquam, easdem læſerint, & vel *ex toto* vel *parte* ſecum abſtulerint, decenter adhibita medela necem neutiquam inferunt, ſiquidem ad conſervationem individui non abſolute neceſſariæ ſed ad melius ſaltem comparatæ, neque amplioribus donatæ vaſis ſanguiferis, neque nexu metuente reſolvi cum partibus principibus devinctæ, habentur. *Lobi auricularum* vel pro derivando & excernendo ſero ſuperfluo in utroque ſexu, vel in ſequiori pro ſuſpendendendis ellobiis pertundi ſive perforari ſolent, vid. Bartholin. Hiſtor. Anatomic. Cent. IV. LXXX., idque vel *acu*, vel ſingulari *forcipe cannulata*, de quâ vid. Solingen in Chirurg. Part. I. cap. L. & Tab. IV. Fig. III. Nuck. Experim. Chirurgic. XVI. Clariſſ. D. D. Pauli in Annotat. ad Hornii μικροτέχνην p. 372. παράδοξον exemplum de *auditu capitis vulneribus perfectiſſime recuperato* in Veronica virgine Deo devota annos ſupra octuageſimum duos nata recenſuit Excell. D. D. Alardus Mauritius Eggerdes Fautor noſter honoratiſſimus in M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCIV., quem ſalutarem effectum, mox tamen rurſus evanidum, ipſe membranarum auditus organa invol-

ventium conſtituentiumque tenſioni, quæ ad partium vicinarum intumeſcentiam ſubſequi poterat, vindicavit.

10. Non minus *ulcera* & in *aure externa* & in *ſubſtantia membranoſa glanduloſaq; meatus acuſtici auriſq; internæ* ſedem deſigunt ſuam, ſive poſt inflammationem male adminiſtratam, ſive abſceſſum, ſive contuſiones, ictus, ac lapſus ſuccedant, ſive ab humoribus bilioſis, ichoroſis, acribus, ſalſis, ſalſo-muriaticis, virulentis, illuc effuſis aut congeſtis, ſive ab injectis medicamentis cathæreticis, ſive ab hoſpitantibus ibidem vermibus aut aliis inſectis fuerint excitata, vid. Foreſt. in Schol. ad Lib. XII. Obs. VII. Fonſeca Conſult. Med. Tom. I. Conſult. XXXIX. Atque ejuscemodi *ulcera* niſi circumſpecta adhibita induſtria tempeſtivè aperiantur, aut decenter mundificentur et detergantur, per cuniculos hinc inde ſerpendo, & calloſa labia efficiendo in *fiſtulas* degenerare, quin *oſſeæ* ſubſtantiæ proximæ *cariem* intentare & inducere conſueverunt.

11. *Aurium fracturam*, ita ut os elidatur, rarò ſanari, quoniam ingens dolor ex Hippocrate ac abſceſſus exitialis inſequitur, monet Foreſtus in Schol. ad lib. XII. Obſ. VII.

12. Adhæc *meatus acuſticus* ſingulatim *inflammationem* à cauſis ſuprà §. 2. recenſitis, tùm & à *cerumine acriori*, juxta cum partibus membranaceis glanduloſis ac vaſculoſis contiguis, *concipit*, dein nonnunquam ab ipsâ *nativitate occluſus* obvenit, ſicuti hiſtoriæ in Th. Bartholini Centur. VI. hiſtor. XXXVI, Lentilii Miſcell. Medico-practicor. Part. I. p. 226. & M. N. C. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obs. CLXXVIII. propoſitæ comprobant; ſæpius autem *idem à piſo, nucleo, auri globulo, cerumine* propter neglectam expurgationem *lento tenaci ac glutinoſo* reddito, vid. Hildanus Cent. I. Obs. V. Cent. III. Obs. I. & IV., vel à *lapillis* ex cerumine tartareo-ſalino glutinoſo coagulo fœto genitis, vid.

vid. Barthol. Actor. Hafnienſ. Vol. I. Obs. XLV. & Joſephus du Verney in Tr. de organ. auditus Part. III., Jul. Caſſer. Placentinus de auditus organo lib. I. cap. XX., vel à *vermibus*, vel *pure* & *ſanie* vel *ſero exundante*, vel ab *excreſcentiis carnoſis laxioribus & fungoſis*, quandoque *ſcirrhoſis*, poſt glandularum ac membranarum eroſionem ſucci nutricii extravaſationi et inſpiſſationi imputandis, vid. Hildan. Cent. III. Obs. IV., vel ab ipſis *glandulis* propter ſeri imbibiti copiam plus æquo turgeſcentibus, atque ſpatium alias pervium occupantibus *obturatur*, vel denique ab *expanſione membranacea craſſiori* ſupra tympani membranam enata, una cum materiæ calcis inſtar concretæ notabili copia ſupra eandem effuſa, à Joſepho du Verney in Part. II. de auditus organo notata, *intercipitur*.

13. *Tympano* obducta *membrana* præterquam quod *inflammationem* communem cum vicinis partibus experiatur, *relaxationem* etiam *patitur*, vel à decubitu *ſeroſæ colluviei* ex *glandulis* meatus auditorii eo depoſitæ, aut à *ſanguine ichoroſo* immediate illuc effuſo, vel *horriſonorum ſonorum* admiſſorum *impetu* ſuſcepto, vel *aëris auſtrini* calidis humidisque effluviis juxta Hippocrat. Sect. III. Aphor. V. admisſis, vel à *muſculis ligamentis* & *chorda* nervea *eandem* aliis tendentibus, à prædictis vel ſimilibus cauſis, intercepto cumprimis vel cohibito ſpirituum animalium elaterio energetico, atoniam p. n. nactis, atque *obauditionem* quinimo *ſurditatem* interdum pediſſequam habet.

14. *Tenſionem* inſuper *tympani membrana* ſuſtinet nimiam, leviſſimorum ſonorum appulſum ægre ferentem, ab illius *ſiccitate ſeriq; roridi defectu*, *caloris interni* & *externi* excedente ardore, inflammatione, *manubrio mallei muſculoq; interno*, tum & aliis cauſis *fibrillas ejusdem* membranaceo-carnoſo-nerveas ad *ſtricturas ſpaſticas* laceſſentibus, oriundam, *quales* prudentiſſime quoq; agnovit B. Ettmullerus operum Tom. II. p. 807.

edit.

edit. J. C. Weſtphali, verbis ſequentibus: ſpasmodicam affectionem membranæ, ſcil. tympani, quod attinet, eadem quacunque occaſione irritata convulſis fibris rigida quaſi evadit, adeoque ab externo agente vix mobilis.

15. Quid quòd *eadem* ipſa à violenta *percuſſione, perculſione*, ſpeciatim ab *aëre* ore & naribus clauſis ſub ſternutatione vehementiori per aquæductum cum impetu ad ſubjectam proximè cavitatem extrorſum plus æquo *retropulſo*, vel ſub palati nariumque tumoribus inflammatoriis & œdematoſis, propter tranſitus ad exteriora præcluſam viam, in aquæductum *protruſo*, vel ab auriſcalpio profunde nimis intromiſſo, vel aliis inſtrumentis cum impetu violento adactis, *rupturæ* periculum ſubeat.

16. Pariter *avulſio* dictæ membranæ quoque evenire poterit, à cauſis jamdum recenſitis, quoniam *ſtria illa* oſſea, qua ipſa ſuffulta eſt, non integrum complet circulum, ſed prope oſtium deficit meatus verſus apophyſis maſtoideæ ſinuoſum antrum protenſi, ut adeo ibidem membrana nominata margini meatus oſſei auris tantum agglutinata ex obſervatione ſolertiſſimi Anatomici du Verney conſpiciatur.

17. Jam verò ſicuti Williſius de animâ brutorum Part. I. cap. XIV. annotavit, experimento in cane facto conſtitiſſe, quod *perforato* utriusque auris *tympano*, auditio adhuc ad tempus perſtiterit, quæ tamen poſt menſes tres penitus ceſſaverit, ſcilicet poſtquam ſenſorii ad externas injurias pateſcentis craſis everſa fuerit, adeoque concluſit, ſi pars iſta deſtruatur, ſenſionem adhuc aliquamdiu, rudi libet modo, peragi poſſe; ita mirandum, *tympani membranam* per abſceſſum putredine abſumtam ſine ulla auditus læſione fuiſſe apud Horſtium Obſerv. lib. IX. Obſ. VIII., conf. Schneiderus de catarrhis lib. III. cap. X. p. 402. 403. 404. Vopiſc. Fortunatus Plempius Fundamentor.

mentor. Medicinæ lib. II. cap. IV. p. 258. An autem ideo tentandum ſit illud experimentum, quod inopinato & feliciter ſucceſſit cuidam ex relatione Riolani Enchirid. Anatomic. lib. IV. c. IV., qui intruſo in aurem profundiſſime auriſcalpio disruperat tympanum, oſſiculaque fregerat, & poſtea audiverat? non perſuadebis, ne ſi perſuaſeris quidem, memini enim heic Altdorfi puerum, cui volſella, pertuſa tympani membrana, oſſicula balneator extraxerat, atque miſellæ matri pro radicibus dentium molarium oſtenderat, tùm & alium in pago Fiſchbach, cui illa ſub ulcere diuturno perierunt, utrumque portu toronæo ſurdiorem manſiſſe.

18. Porrò *tympani membrana* ab ulcere haud minori auditus incommodo *ſuccreſcentem* admittit *carnem*, teſte Anton. Molinetto in Diſſert. anatomico-pathologic. lib. IV. cap. X., aut propter ſenium, & cum ſucco nutricio appoſitas portiones ſalino-terreo-viſcoſas, obſtetrice calore plus æquo reſiccante, *calloſam* induit cum *denſitate duritiem*.

19. Inter *ſymptomata* attendi cumprimis meretur *Aurium dolor ὠταλγία*, cujus quinque ab Hildano lib. XII. obſ. I. in ſcholiis recenſentur *ſpecies*, *punctorius*, *ſtimulans*, *tenſivus*, *gravis*, & *pulſatilis*, modo *auriculæ exterioris* & *conchæ*, modo *meatus acuſtici & auris interiori ambitu* circumſcriptus: *prior* ab inflammatione, ſero acri bilioſo, aut ichoroſo-ſalſo, ſalſo-muriatico, acido, flatibus concluſis tenacibus, frigore intenſiſſimo incaute admiſſo, vulnere, ulcere, contuſione, lapſu, percuſſione, compreſſione, aliisque cauſis ſolutionem continui ſtricturasque ſubſequentes ſpaſticas in fibrillis ſenſilibus ibidem molientibus, ſpiritusque animales ad irregulares eruptiones laceſſentibus, excitatur; *poſterior* etſi à prædictis cauſis pariter originem ſuam ſimul habere ſoleat & poſſit, ſeorſim tamen & ſolitarie ab inflammatione propter *ſanguinem ſulphureo-ſalinum bilioſum* fervi-

diorem ἀθρόως per arterias erumpentem, aut propter eundem à glandulis ex obſtructione tumidioribus redditis in vaſis revehentibus ſubſiſtentem, aut à *ſero*, ſimilique *cerumine* acriori ſalino illuc depoſito, aut *abſceſſu* & *ulcere* recondito, *corpuſculis* violenter intruſis, aut ex mora plus æquo demum ibi intumefactis, *vermibus* etiam ibidem progenitis, *pure*, *ſanguine*, *ichore*, ibi collectis, effuſis, criticoque motu depoſitis, omnibus ac ſingulis ſolutionem continui partibus membranaceo-nerveo-glanduloſis ſenſilibus minantibus ac inferentibus introducitur. Conf. Miſc. Nat. C. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. XXCII. Binninger. Obſ. Cent. II. Obſ. XCV.

20. Atq; *dolor idem* exquiſite ſenſilis deprehenditur, tum propter innumeras *nervorum* propagines à quinto & ſeptimo cerebri pari, & ſecundo vertebrali eousq; exporrectas, *pericranii* & *menyngum* ipſiusque *cerebri* viciniam, *membranarum* tympani, tum & aliarum per meatum acuſticum intimosque auris receſſus expanſarum, texturam ſenſilem tenerrimam; ut adeo neminem admiratio ſubire debeat, cum expoſito hucusque dolore *graviſſima ſymptomata*, e. gr. motum ſanguinis & ſpirituum tumultuarium, febrem acutam, vigilias, deliria, convulſiones, lipothymiam, imò ipſam mortem, introducta eſſe. Leg. Hildan. Cent. I. Obſ. IV. Foreſtus Obſ. & Curat. Medic. lib. XII. Obſ. I. & additum ſcholium. Adeo ejusmodi *dolorem* pertinacem cum febre acuta & alio quodam ſigno aliquantum maligno juvenes quidem ſeptima die occidere, & citius delirio correptos, niſi multum pus effluxerit ex aure, aut ſanguis è naribus, neque aliud quoddam bonum ſignum appareat, ſeniores autem tardius & minus tollere ab Hippocr. Coac. prænot. II. num. 58. & ſeq.; *acutum* item cum febre continua ac forti horrendum, ac hominem inde deliraturum ac periturum, ab eodem prognoſticor. XII. num. 8. & 9., annotatum novimus. Conf. Galenus de compoſ. medicament. ſecund. loca lib. III. cap. I.

21. Por-

21. Porrò *auditus actio* diverſimode *læditur*, ſiquidem vel *imminuitur* ſub gravitate & obauditione, vel *aboletur* ſub ſurditate, vel *depravatur* ſub ſonitu & tinnitu aurium: Nempe enim *auditus gravitas, βαρηκοΐα, δυσηκοΐα, ὑποκώφωσις, παράκουσις ſubſurditas, ſurdaſtritas, obauditio*, eſt actio ſenſationis iminuta, ſub qua ægri ſonos aut minores aut exiguos, aut è longinquo aut ex obliquo adventantes, ægre percipiunt, idque culpâ aut *auris externæ* amiſſæ, aut aliàs vitioſè conformatæ, aut eminentiarum ſinuumque ejusdem nimis depreſſarum, aut culpa *meatus acuſtici* à nativitate aliquantum occluſi, aut à variis cauſis jamdum recenſitis tum & aliis quadantenus obſtructi, aut culpa *membranæ tympano prætenſæ* p. n. relaxatæ aut perforatæ, aut culpâ *nervi acuſtici* recrementis ſeroſis, pituitoſis, tartareo-ſalinis, purulentis, ſanguinolentis in ſuo vigore præpediti, nec non ob ſenium ac marasmum arefacti & adſtricti, culpa denique *ſpirituum animalium*, in debita quantitate haud influentium, aut energiam ſuam imperfecte proſequentium, leg. Fonſeca Conſult. lib. II. conſult. LXXIX. Scholzius Conſil. Med. p. 170. Höchſtett. Obſ. Decur. I. in ſchol. ad Caſ. VI. p. 54. Binning. Centur. V. Obſ. LI.

22. *Surditas κώφωσις, κωφότης, ἀνηκοΐα auditus defectus*, eſt actio ſenſationis abolita in alterutra vel utraque aure obveniens, aut à *ſonorum* in & per meatum acuſticum propter totalem hujus occluſionem, coalitum, obſtructionem, compreſſionem à cauſis §. XII. antea recenſitis *ingreſſu excluſo*, Hild. Cent. III. Obſ. III. Cent. IV. Obſ. I. M. N. C. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXIV. Pechlin. lib. III. Obſ. X., aut *eorundem* propter membranæ tympani flacciditatem, laxitatem, ſuperenatum tegmen, vulnerationem, deperditionem, deficiente *impulſu*, Hildan. Cent. III. Obſ. VII. Platerus lib. I. prax. cap. VIII., aut propter oſſiculorum quatuor ex ſitu naturali dimotionem aut deperditionem, membranarum foramini ovali ac rotundo ſuper-

extenſarum, labyrinthcorum anfractuum cochleæque gyrorum ac ſpiralis laminæ conformationem læſam *denegata receptione*, aut denique propter cerebri intemperiem ſtructuramq; deſtructam, inprimis propter fibrillas nervi acuſtici molliores, ad ſenſationem requiſitas, ſpirituum animalium quantitate, qualitate, puritate, influxu, virtute ac mobilitate deſtitutas, *dictorum ſonorum perceptione* denegata, oriunda. Quinimo *connatum aliquod ab ipſa nativite* & quaſi *implantatum* poterit eſſe in auribus *vitium* ſurditatem pariturum, vel organo minus affabre facto, vel ſpiritibus animalibus imputandum, nobis neutiquam perſpiciendum aut perſpectum: Sic quidam ex conjuge ſana liberos omnes ſurdos ſuſcepit, teſte Schenckio Cent. III. Obſ. CCCLII.

23. Singularem obſervationem exhibuit Williſius de Anima brutor. Part. I. cap. XIV. de *ſurditatis ſpecie*, in qua licet affecti auditus ſenſu penitus carere videantur, quamdiu tamen ingens fragor, uti bombardarum, campanarum, aut tympani bellici aures perſtrepit, adſtantium colloquia diſtincte percipiunt, à ſonorum vehementiorum impulſu tympani membrana antea nimis laxa ad debitam tenſitatem redacta; ſubditque eam in rem bina exempla, alterum quidem mulieris, quæ licet ſurda fuerit, quousque tamen intra conclave tympanum pulſabatur clare audiebat, alterum de viro, qui, prope campanile degens, quoties una plures campanæ ſonarent, auditus beneficio potiebatur, aliàs eodem orbatus.

24. Juſtinianus Imperator leg. IX. Cod. qui teſtamenta facere poſſunt vel non, inter *ſurdos natura*, qui etiam ſunt muti, & *ſurdos ex accidenti*, qui loquelam à natura datam ſervant, diſtinxit, & ex poſteriorum claſſe nullum eſſe pronunciavit, qui penitus non exaudiat, ſi quis ſuprà cerebrum illius loquatur, quod Jubentio Celſo placuit. Cujus effati veritatem aliquot abhinc annis deprehen-

hendi in adoleſcente Laufenſi, qui occluſo ab empirico ulcuſculo in gena, ni fallor, dextra antehac enato, ſaniem acrem quotidie plorante, auditu aliàs deſtitutus, loquentium tamen ſupra ejus verticem vocem accurate percepit, mihique cum ipſo ſermones eo modo ac ritu miſcenti ad interrogata quævis apte reſpondit, proculdubio, quantum conjectura aliquali mentis id aſſequi licet, quod aër ſonorus ad verticem impulſus cranii oſſa circa ſuturarum ibidem concurſum promtius mobilia concuſſerit, inſimulque à ſuturarum dentatis productionibus intus pendulam duram menyngem agitaverit, hincque oſſiculis quatuor in tympani cavo reconditis, atque ſtupendo artificio per ginglymum ſibi invicem junctis, nec minus fibrillis nervi acuſtici circa labyrinthi cochleæ & ſpiralis laminæ mæandros expanſis ſimilem motum impreſſerit, qualis aliàs per meatum acuſticum, ſed & aquæductum Fallopianum, eo pertingere ſolet.

25. Ceteroquin in vulgus notum eſt, *ſurdos natos mutos* quoque permanere, nam cum nullam unquam vocem fando acceperint, ac didicerint, nec eandem loquela exprimere gnari ſunt; rarum adeo exemplum *nobilis Hiſpani* quem ſurdum ſacerdos patientia invicta, rara conſtantia, pertinacique labore, effecit, ut diſtincta admodum verba proferret, notante Kenelmo Equite Digbæo Tr. I. de Natur. corpor. c. XXVIII. *Ille ipſe* verò ſicuti ſonoras voces oculis antea percipiebat, ita Tulpius ſurdum verba viſu ſimiliter intelligentem Obſ. Medic. lib. I. c. XIX., & alium ex labiorum motu verba percipientem Lindenus in Med. phyſiolog. & Borellus Cent. III. Obſ. XXIII. memorant.

26. Sed ut ad *ſurditatis* varias tantisper redeamus *ſpecies*, *ſurditatem* in febre tertiana ſimplici cum rigore incipientem, febre increſcente increſcentem, ut æger nec campanarum ſonum nec tympanarum ſtrepitum audiret, declinante illa ceſſantem M. N. C. Decur. III. Anni IX. & X. Obſ. CCVIII., poſt *variolas* Ejusd. Decur. Ann. IV. Obſ. I.

poſt *incantationem* Decur. III. Ann. II. Obſ. CCIV. & CLXIX., poſt *febrem malignam* M. N. C. Decur. V. Ann. VI. & VII. Obſ. X., à *defectu oſſiculi incudis* Caſp. Caldera allegat. à Boneto in ſepulchret. lib. I. Sect. XVIII. Obſ. IV., à *mala oſſiculorum auris conformatione* Molinet. diſſert. anatomico-patholog. lib. IV. cap. X., *à bilioſa calidaq; materia* Foreſt. lib. XII. Obſ. XIII. & ſeq., *à nimio incremento glandularum meatus acuſtici* Ettmüll. Operum Tom. II. p. 805., *à pane calido auribus admoto* Bartholin. Cent. VI. hiſtor. LXXVII., *ab ictu bombardæ* Hildan. Cent. VI. Obſ. VI., *à caſu ab alto* ibid. Obſ. VII., *per bilioſorum dejectionem* finitam Hippocr. Sect. VI. Aph. XXVIII. & LX., *per ſuctionem* curatam M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CXXIII., in noſtram noticiam detulerunt.

27. *Tinnitus & ſonitus aurium* παρακουσις habetur actio ſenſationis depravata, modo ſub *tinnitus*, modo *ſibili*, modo *pulſus*, modo *fluctuationis, murmuris, ſuſurri, ſtrepitusq;* ſpecie notabilis, atque à præternaturali fibrillarum nervearum circa labyrinthum cochleam ſpiralemque laminam agitatione & commotione, per πνεῦμα φυσῶδες ſive particulas halituoſo-aereas concluſas & appulſas, *grillum* aurem ingreſſum juxta Hildan. Cent. VI. Obſ. X., ſanguinem in motu interceptum ac arteriarum canales percutientem, vel inordinate agitatum, tumultuariam & irregularem ſpirituum animalium ſub animi deliquio ἀταξίαν, aut eorundem ætherisque expanſionem rectilinearem irradiativam à variis cauſis tàm internis quàm externis violentis, caſu, lapſu, alliſione capitis intortam &c. *eveniens*. Vid. Sennert. Medicin. pract. lib. I. part. III. Sect. III. Cap. VI. Corn. Celſus lib. VI. de re Medic. cap. VII. Solenander Sect. I. Conſil. IV. M. N. C. Decur. III. Ann. II. Obſ. CXXX. Montanus Conſil. LX. & LXII. M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. XII.

28. De reliquo riſu excipiendum à Riolano Enchirid.

Anatomic. lib. IV. cap. IV. datum conſilium, de *perforanda* in tinnitu *apophyſi maſtoidea*, & conciliando ſpiritibus ibi tumultuantibus exitu, aut in dolore partium poſticarum capitis aperienda terebrâ poſtica capitis parte; tum ſibilo explodenda abſurda appoſita quæſtio, an tentandum ſit experimentum, quod inopinato & feliciter ſucceſſit cuidam, qui intruſo auriſcalpio in aurem profundiſſime disrupit tympanum fregitque oſſicula, & poſtea audivit?

29. Ceterum *auditus actio aucta* quoque ſtatui poterit in illis, qui minimos ſonos etiam dormientes obſervant & expergiſcuntur, ſomnum adeoque habent levem & continuo ferme interruptum, & *iſthæc* quidem aut *extraordinariæ membranæ tympani tenſioni*, ob quam aliàs ſub magnis capitis doloribus & febribus acutis à leviſſimis ſonis dolores excitantur intolerabiles, aut *ſpiralibus loculis* à prima typoſi plus juſto *tortuoſis*, aut ſolito *arctioribus*, aut *ſpirituum ſubtiliorum* agilitati intenſiori, aut *fibrillarum nervearum* conformationi teneriori, aut multiplicatis *earundem* propaginibus imputanda erit, ſic Theoph. Bonet. ex Menjotio in Polyalth. de Morbis capitis lib. II. c. XLVII. refert in Cardinali Richelio, audiendi excellentiâ ad miraculum donato, tergeminum utrinque auditorium nervum deprehenſum eſſe. Conf. Sylvius Prax. Medic. lib. I. c. XL.

30. Ad *vitia retentorum*, præter illa, quæ ſuperius jamdum allata ſunt, porrò referri debent, *formica meatum acuſticum ingreſſa* ex M. N. C. Dec. II. Ann. IV. Obſ. CXLIV. *grillus* ex M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. L. Decur. II. Ann. II. Obſerv. XXXIX. *vermes* ex M. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſ. XXIV. Decur. II. Ann. II. Obſ. LVII. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXVI., *nucleus* per LVIII. annos in aure *detentus* ex M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. CLXXXIV., *lacerta* per VI. annos ibidem commorata ex Stiſſeri Laborat. Chymic. Part. II. cap. IV., *muſca* ex Binninger. Cent.

IV.

Obſ.LXXXI., *hirudo* ex Bartholini Cent. IV. hiſtor.LXXIV. *acicula* ex Hildan. Cent. I. Obſ. VI. *nucleus ceraſi* ex Ejusdem Cent. III. Obſ. IV. *aranea* ex Solingen Chirurg. Part. I. cap. L. p. 152. *lapilli* ex Miſc. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CLXII.

31. *Excretorum vitia* ſæpius in infantibus, rarius in adultis, notantur ſub *aurium fluxu*, per *meatum acuſticum* ſanioſo, purulento, cruento, albicante, flaveſcente, liveſcente, ſubvireſcente, copioſiori, parciori, cum vel ſine dolore ac fœtore, glandularum pelli meatus acuſtici ſubſtratarum laxitati ſpongioſæ, cerebri ac cerebelli humidæ mollitiei, ſeri quoad quantitatem exuperantiæ, aut quoad qualitatem acrimoniæ noxiæ, roſivæ ac exulceratoriæ, aut malignitati virulentæ & ſepticæ, aut ulceri aperto, aut abſceſſui rupto, quin & poſt cephalæas diuturnas aut morbos graviores evacuationi materiæ morbificæ criticæ illuc factæ, imputando. Sic *aurium fluxus* ἰχωροειδής à Gvil. Ballon. Epidem. & Ephemer. lib. II. p. 270. *purulentus* ab Hildan. Cent. III. Obſ. III. *ſanioſus* à Schenckio Obſ. Lib. I. Obſ. CCCLI. *liquoris limpidi ad* ℔viij. ex aure ſiniſtra, *lymphæ* copioſus ab Hagendörnio Cent. I. Hiſtor. LXV. atque allegatis ibi Autoribus annotati ſunt. Adhæc poſt contuſiones, ictus, lapſus, *ſanguinem* per aures erupiſſe, aut poſt menſes ſuppreſſos ibi exitum habuiſſe, experientia loquitur, tametſi *viæ* à cerebro ad aures patulæ necdum perſpectæ ſint; ex tympani cavo equidem ad meatum acuſticum meatus patefactus eſt, ſc. *hiatus Rivinianus*, de hoc autem vid. Munniks de re Anatom. num. LXII. Idea noſtra anatomico-phyſiologic. Sect. XXV. §. 5. Antonius Maria Valſalva Tr. de aure humana cap. II. §. II., qui poſtremus obſervationes huc pertinentes egregias ibidem propoſuit; dum certo perſuaſi ſumus, per *eundem hiatum* non ſolum *flatum cum ſibilo emiſſum* apud Hildanum Cent. III. Obſ. III., *ſed & tabaci fumum, plenis buccis collectum*, foras expelli ſolitum eſſe.

32. Commemorandæ demum reſtant *qualitates mutatæ*, ſiquidem *aures frigidæ, pellucidæ, contractæ*, pernicioſæ ab Hippocr. in Coacis prænotionibus II. n. 67. edit. Linden., *extremitates earum inverſæ* I. Prognoſt. l. 10. *rubores* Coac. CC., *earum fœtor* à Galen. de ſymptomat. differentiis cap. V. & à Naturæ Conſultiſſimo Paullino in Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VII. append. p. 157., *pruritus* à Galeno de ſimplicibus medicamentis, *igneus fervor* ab eodem de remediis facile parabilibus cap. VII., *ſordes dulces malæ* ab Hippocr. VI. Epidem. S. V. 18. tùm à Clariſſimo *Hünervvolffio* in Miſc. Nat. Cur. Decur. II. Ann. III. Obſ. XCI. & addito Scholio, adnotata extant.

❀

Specimen XX.

§. 1.

Poſt oculorum auriumque morboſam diatheſin, ut ordini, in Idea machinæ humanæ anatomico-phyſiologica obſervato, in disquiſitione hac noſtra corporis humani pathologica quoque reſpondeamus, *maxillarum* morboſam conſtitutionem primum rimabimur.

2. *Eædem* autem & præcipue *inferior inflammationem* patiuntur, tum quoad *perioſtium*, tum quoad ipſam *ſubſtantiam* ex fibris atque lamellis affabre factam, tùm quoad *teneram membranulam* oſſium cellulas interiores inveſtientem, tùm quoad *folliculos* ſuccum medullarem complectentes, idque à ſanguine ſulphureo-ſalino per arteriarum canaliculos ubertim irrumpente, atque in refluxu reciproco per venas ibidem ſubſiſtente; quam ſæpius inſequitur *ſuppuratio* & *abſceſſus*, ſanguine inflammatorio in ichorem purulentum putidùm mutato, ipſaque adeò compage oſſea putredinalis alcali & oleoſi rancoris corruptelam induente; exemplum hujus nobis ſiſtit Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. XCVIII., ubi recenſetur maxillæ dextræ ulcus non procul à mento multis annis apertum.

3. Nec immunes ſunt *maxillæ* à *carie*, ſolutione continui in ſubſtantia ſua oſſea leviori aut profundiori, quam humores ſalini acres acidi, acidoque-ſalſi, ſcorbutici præſertim & venerei, aliique putredinem ſimul conciliare idonei, ſub lenta conſumtione *abſcedentibus ſquamulis furfuraceis*, inferre ſolent; cui affinis habetur *ſpina ventoſa*, talis *corruptela*, quæ conſimiles prorſus cauſas nacta, ab interiori oſſium centro ad exteriorem am-

bitum erumpit, *ſpinulasq́; acutas* à deperdita oſſea parte abſcedentes foras per carnes & integumenta protrudit. Sic namque *maxillarum cariem* Claudius Deodatus perſcripſit ad Hildanum Cent. IV. Obſ. XXI., *eandem inferiorem maxillam* penitus corripientem Schenckius Obſerv. medicinal. lib. I. de maxillis p. 213., & ſuperioris maxillæ *ſphacelismum* in filiola Viri cujusdam maxime reverendi, & *carioſos abſceſſus* in *maxilla inferiori* cujusdam Nobilis ex Diſput. peculiari D. D. Ammanni Beatus Dn. D. G. A. Merclinus Phyſicus quondam Noribergenſis celebratiſſimus in Not. ad Pandolphini Tractatum de ventoſitate ſpinæ p. 131. & ſeq., *maxillæ ſuperioris cariem* extruſum dentem ſecutam M. N. C. Dec. II. Ann. V. Obſ. CCXXXIII., *portionem carioſam maxillæ inferioris ablatam* per callum in cartilaginem induratam renatam Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCXXXVII. *pædarthrocacenq́;* Miſc. N. C. Decur. II. Anni VI. Obſerv. XXII., noticiæ noſtræ reliquerunt.

4. *Fiſſura* maxillis ab iisdem cauſis, à quibus illa in cranio inducitur, accidere ſolet & poteſt, atq; memorabile eſt, *maxillæ oſſiculum* poſt octodecim annos ex infelici dentis evulſione *fiſſura* demum ſponte ſeparatum, prout legimus in Miſc. Nat. Curioſor. Decur. III. Ann. I. Obſ. CLXVII. vid. ibid. Tab. IX. Fig. XVIII.

5. Adhæc infenſa eſt *inferiori maxillæ* à violento extrinſecorum duriorum impactorum & renitentium occurſu, e. g. lapſu, ictu, contuſione, intentata *fractura*, triennio abhinc bis à me in vicinia notata, vid. M. N. C. Decur. II. Anni III. Obſerv. CXXXVI. *Vtriusq́;* verò *maxillæ oſſa* circa alveolos *frangibilia* eſſe, etiam in maxilla inferiore, quamvis hæc alias durior exiſtat, & valida, magis tamen *ſuperiorem*, quæ ſpongioſior ſinuoſiorque deprehenditur, unde *findantur*, ſæpeque in extractione den-

dentium ſimul fruſtula abripiantur, ſubſequentibus nonnunquam graviſſimis affectibus, ſcripſit quondam Archiater primicerius Joh. Jacob. Wepferus in Epiſtola ad Illuſtrem Dn. Georg. Frider. Francum à Franckenau Prof. Regium in Academia Hafnienſi celeberrimum, olim Auditorem noſtrum nunc Fautorem venerandum, quæ videatur in hujus Diſput. Inaugurali eruditiſſima de Epulide & Parulide pag. XVII. *Maxillam* autem *inferiorem totam ore elapſam* memorat M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCLXXIX.

6. Aliquando evenit *maxillæ inferioris luxatio*, & quidem in *locum* tantum *anteriorem*, condylo ex cavitatis glenoidis oſſi temporum inſculptæ vicinia dimoto, & proceſſu acuto oſſe jugali humiliori reddito, imo nonnunquam extra ipſum lato, idque ſub nimiâ oris amplificatione, aut ſub oſcitatione inducto hiatu, aut nucleorum majorum tentata diffractione, rarius à tendinum & ligamentorum, ſub frequenti & continuo inter mandendum aut loquendum ſeri uberioris illuc concitato affluxu, facta relaxatione; depellitur autem tunc maxilla dicta *modo alterutra parte* ex ſede ſua, & tunc anterius inæquabiliter prominet, ac diſtorquetur, & ordo dentium inferiorum ſuperiori non reſpondet, *modo utraq;* ſecedit, tumq; ore magis hiante dentium ordo ſeſe adhuc mutuo quodamodo excipit; in *locum* vero *poſteriorem ipſa* dimoveri nequit, obſtantibus epiphyſibus oſſibus temporum adnatis, à figuræ ſimilitudine *mammillaribus* dictis, & meatus acuſtici canale oſſeo, leg. Galen. Comment. II. in lib. de Articul. & Celſus lib. VII. c. XII.; nec poſſibilis eſt in *locum* vel *latus alterutrum maxillæ ejusdem luxatio*, hancce prohibente oppoſito capite, qualis tamen apud infantes, propter bifidam adhuc & circa mentum per *ſynchondroſin* ſaltem junctam maxillam fieri poterit,

 ſicuti

ſicuti hanc ipſam *cartilaginem* ab uberiori ſeri decubitu plus æquo relaxari, vel à cauſis violentis externis diſrumpi ac divelli ab experientia edoctus Hippocrates jamdum agnovit.

7. *Tumorem durum in maxilla inferiori* obſervavit Platerus obſervat. lib. III. p. 681., *fungos* ſive tubera mollia ex ſubſtantia oſſea membranaceaque nervea circumexpanſa ſolutionem continui perpeſſa, ſimulque ſucco medullari nutricio effuſo atque concreto originem ſuam in acceptum ferentes, obſervationes loquuntur, ſimilemque vidit Sennertus Med. practic. lib. II. Part. II. cap. XVII. in puero poſt dentis evulſionem enatum, qui pene totum os repleverat, pueroque mortem attulerat.

8. Expoſcit nunc ſui mentionem *maxillæ inferioris immobilitas*, qualis evenit *à muſculis temporalibus* ſpaſmodice conſtrictis ex obſervatione Fel. Plater. lib. I. p. 132., *à deſtillatione ad articulum ejusdem* ab Hartmanno prax. chymiatric. cap. LXXIX. propoſita, atque à præternaturali ſeri lymphatici extravaſatione & collectione juxta maxillæ illius cum oſſe temporum articulationem & ligamentum membranoſum ibidem circumexpanſum, ac glandulas vicinas adſitas facta; *ab ejusdem cum vicino temporum oſſe præternaturali coalitu*, ſicuti Columbus de re anatomica Cap. XV. teſtatur, in ſummi Pontificis ſuo ævo penu obſervatum fuiſſe gigantis caput, in quo maxilla inferior capiti adeò adnata & conjuncta fuerit, ut omni motu prorſus caruerit; à *rigiditate* ejusdem *ſcorbutica*, de quâ vid. Sennertus lib. III. prax. Part. V. Sect. II. de ſcorbut. cap. IV., ab humore lento acidoque deducenda juxta Dolæum Encyclopæd. chirurg. rationalis lib. I. cap. XXIV.; à *luxatione*, *fractura* prægreſſa; denique à *partium vicinarum & accumbentium tumore & inflam-*

matione

matione per preſſionem & coarctationem mobilitatem impediente; denique ex ſententia Sennerti Medic. pract. lib. II. Part. I. cap. VI. & allegato ibid. Hippocr. lib. IV. & VII. Epidemior. à *diſtentione cervicis* ex vulnere nervorum obveniente.

9. Sed & eadem *maxilla remittente* muſculorum attollentium *niſu*, ſub affectibus ſoporoſis, aut ſomno etiam naturali, aut ſyncope graviori, vel *eodem* in defunctis *abolito*, cum ore hiante, pondere ſimul gravativo deprimente proprio, deorſum relabitur.

10. *Antrum Highmori* nonnunquam muco repletum conſpicitur, ſed & materiam purulentam ibi collectam per dentem caninum alterum diffractum in virgine generoſa exitum habuiſſe in Idæa Mach. humanæ anatomico-phyſiolog. Sect. XXVI. §. 2. p. 295. antehac annotavimus; *idem* vero ſæpiſſimè à chirurgis anatomiæ ignaris; quando ſub lue venerea in ipſum cum ſtilo profunde penetrare ſolent, pro cariei effectu male haberi, erudite advertit Dn. C. H. E. D. in relatione de Itinere ſuo anglico & batavo p. 75.

11. *Oſſis maxillaris partem dimidiam* palati ſubſtantiam præcipuam ſuſtinentem, poſt ulcus fiſtuloſum carunculæ lacrymalis oculi dextræ à pure eousque diffuſo *carioſam* redditam, cum inſigni fragore abruptam, deſcripſimus in Ephemeridum Natur. Curioſ. noviſſime editarum Cent. I. & II. Obſ. CXXXV, figura ibid. p. 237. expreſſam. *Palati* & narium *cancrum* Platerus Obſ. lib. II. p. 378.; abſceſſum capitis materiam purulentam per *palatum* effundentem M. N. C. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. CLVIII, cariem cranii & propter illam *palati* naſique oſſa in pulverem collapſa M. N. C. Decur. II. Anni V. appendix pag. 26., quinimo *os ſine palato* M. N. Cur. Decur. III. Ann. II. Obſ. XXV., nobis manifeſtârunt; ſicuti aliàs *pa-*

latina oſſa in lue venereâ ab ulcerum vel propriorum vel vicinorum acore ſanioſo vel purulento ſeptico erodi, pertundi & abſumi autopſia edocuit, ut ad lacunam inde relictam ſupplendam opus ſit lamina à Paræo operum lib. XXII. cap. IV. delineata.

12. Præterea dentes & *ſingularia* & *præternaturalia* nobis exhibent ſpectacula: *Singularia* appellamus, quando *homines dentibus* extra præſepiola oſſea & gingivarum vallum *prominulis* & *conſpicuis* naſcuntur, quorum exempla ex Autoribus recenſet Mœbius in fundamentis medic. phyſiolog. p. 117. conf. Kerckringius Spicileg. Anatomic. Cent. I. Obſerv. XXIV. Diſſertat. meæ Anatomico-phyſiolog. ad Horne Microcoſm. annotatæ p. 42. *Abortus* ſex menſium jamdum *dentatus* viſus eſt in M. N. C. Decur. III. Anni VI & VII. Obſ. CCLXVIII.; *Dentes ſani* ex homine recenter evulſi in proprios & alienos alveolos denuo inſerti firmiter cum maxillis coaluerunt, in M. N. C. Decur. III. Anni VI. & VII. Obſ. CCXX. Paræi lib. I. cap. de de dentibus, Riverii Obſervat. communicatis à Dn. Poiret XV. Borelli Cent. I. Obſ. X; Infanti puellæ tertio poſt partum die *denticulus inciſorius inferioris* maxillæ erupit in Miſc. Nat. Cur. Decur. I. Anni VIII. Obſ. XLVII., *dentes* ligno percuſſi ob *ſoliditatem* ſilicis inſtar ſcintillas diſperſerunt in Bartholin. Obſerv. Anatomic. Centur. II. Hiſt. XXIV; *duriſſimos lapides* comminuere poterant in M. N. C. Decur. II. Anni VIII. Obſ. XCIII., *elapſi* pueris *trium dierum ſpatio renati* ſunt in ejusd. Bartholin. Cent. IV. Hiſt. LXVI., *ſplendore nobili* obſcuro in loco comparuerunt in Th. Barth. diſſert. de luce animalium cap. XIII., *gemina* vel *triplicata ſerie* geniti ſunt, prior in Mithridatis regis filia Dripentine conſpicua memoriæ prodita eſt à Valerio Maximo lib. I. cap. VIII., poſterior in Hercule à Plinio Naturalis hiſtor. lib. II. cap. LXXXIII. & in

puero

puero ſuo phœbo à Columbo Anat. lib. I. c. X. notata; *pro ſuperiori dentium ordine unum os æqualiter extenſum*, Pyrrho Epirotarum Regi, nec ad ſpeciem deforme, nec ad uſum ulla ex parte incommodum teſte citato Valerio Maximo, & ex Crockoviorum familiæ plerisque unum continuumque os loco dentium à natura datum eſt; autore Timæo à Guldenklee lib. V. Caſ. X., ſimilia exempla videantur in Bartholin. Cent. I. Hiſtor. XXXV. Quin & hîc recenſeri merebitur *futurorum ex dentibus prædictio*, dum ex dentium vacillatione & eliſione filiorum morbum & mortem præſagiit mater in M. N. C. Decur. I. Anni I. Obſ. C.

13. Ad *præternaturalia ſpectacula* pertinent *dentes molares ſoli* in Viro, abſentibus caninis vel inciſoribus in M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CXXII., *nulli prorſus* in muliere à nativitate usque ad ſexaginta annos ævum tranſigente in Borell. hiſtor. & obſervat. medico-phyſicar. rarior. Centur. II. Obſ. XLI., atque *pathemata & ſymptomata eorundem morbida* nunc ſingulatim enumeranda.

14. Inter illa autem mox obvenit *dentitio* circa duo tempora infantes dolore excrucians, *alterum germinationis* ὀδαξισμὸς, *alterum eruptionis* ſive ὀδοντοφυΐα ſive ὀδοντίασις Autoribus nonnullis dictum; dum *eadem difficilis* fit, *modo culpa dentium* aut ſegnius excreſcentium, aut obtuſorum tardius per gingivarum carnem penetrantium, *modo culpa ipſarum gingivarum* denſiorum & calloſarum aut à primo ortu exiſtentium, aut ab aëre frigido ambiente aut crepundiorum ſimiliumque objectorum duriorum affrictu talium redditarum, *modo culpa ſpirituum animalium & ſanguinis* ob deficientem energiam & impulſum dentium protruſionem haud adjuvantium; atque *pernicioſis ea ipſa* ſæpius ſtipata eſt *ſymptomatibus* ab Hippocr. Sect. III. Aphor. XXV. enarratis, præſertim quando *ca-*

nini

nini dentes erumpunt & duritie, & radicum altius defixarum longitudine, & extremo acuto, incumbentem gingivarum carnem huicque intertextas fibrillas membranaceas nerveas acrius perfodientes: Legantur M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. CXLVI., ubi *dentitio* cum aſthmate & raucedine, & Decur. III. Anni IX. & X. Obſ. CLXII., ubi *eadem* cum tuſſi convulſiva comite refertur.

15. Accidit porrò *dentitio* quandoque *ſera*, *qualis in infante bimulo* nondum dentato ex Miſc. Nat. Curioſor. Decur. I. Anni VI. & VII. Obſ. CLXXXIII., in *puello decenni* cum ſymptomatibus ex Decur. II. Ann. IV. Obſ. XXVIII. & annex. ſchol. p. 73. & ſeq., in *puellâ* XIII. annorum ex Dec. I. Ann. IX. & X. Obſ. CXII., in *quinquagenario* ex Decur. III. Ann. I. Obſ. XXVII., in *octogenario viro dentis canini* ex Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. CLXXI., in ſene CXX. annorum *integra* ex Decur. II. Anni III. Obſ. XV. nobis innotuit. Conf. M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. CCXII. Anni X. Obſ. LII. & CCXII.

16. Præterea *dentes* etſi *intemperiem* à fluidis confluentibus diverſa dyscraſiâ correptis, ſubſtantiam eorundem intimius ſubeuntibus, adipiſci queant, rarius tamen talem ſeorſim, ſed cum gingivarum carne ſociam utplurimum, ſuſcipiunt.

17. *Superficiem morboſam* oſtendunt, vel ab humoribus acribus rodentibus, vel lithodonte & tartaro fæculento ſcorbutico, vinique uberius hauſti agglutinato, *exaſperatam*, aut nigro livido flaveſcente humorum aut asſumtorum tingentium *colore inquinatam*, aut ſaccharatorum mellitorumque *reliquiis* adhæreſcentibus *conſpurcatam*.

18. *Magnitudinem* quoque acquirunt aut primæ conformationis & imaginationis vitio, aut nutrimenti ubertate, nonnunquam *deformem*, & Diemerbrockius Anat.

lib. IX.

lib. IX. cap. X. ex radice inciſoris ſuperioris excreviſſe *alium* in palato ea *longitudine*, ut linguam perforaverit, bis obſervavit; quin & *naturalem illam* quandoque deperdunt, abſumta per *attritum* ſub plurium annorum decurſu extrema parte.

19. *Morbus in numero* circa *dentes* attendi ſolet, vel *excedente*, ſi ex duplici vel triplici eorum ſerie manifeſta actionis, ſcil. loquelæ aut maſticationis, læſio inſequatur; vel *deficiente*, ſi vel ab ortu deſint, vel poſtea ob abſumtam gingivarum carnem, & corruptas devincientes membranoſas & ligamentoſas fibras, atque nutrimenti defectum, vel narcoticorum abuſum ex M. N. C. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXIII., vel peculiarem tabaci fumationem ex M. N. C. Decur. III. Anni IX. & X. Obſ. X., elabantur, vel propter nimium ſtridorem & convulſiones confringantur ex Decur. II. Anni VII. Obſerv. CX., & noſtra αὐτοψία in muliere hyſterico-epileptica Pyrbaumi antehac habita, vel à cauſis violentis externis excutiantur, vel à materia gypſea ſuccreſcente ſede ſua expellantur, ex Euſtachii libell. de dentib. cap. ult., vel deniq; per inſtrumenta idonea evellantur; qualis *evulſio*, ſi dentes cum maxilla concreti ſint, *imprudens* ex M. N. C. Decur. III. Ann. VI. & VII. Obſ. CCLXX., aliàs autem *periculoſa* ex Decur. II. Anni X. Obſ. LXII. & Decur. III. Anni I. Obſerv. CLXVII., *infauſta & lethalis* ex Decur. II. Anni II. Obſ. XLIX. & ex Miſc. N. C. Decur. II. Ann. VI. Obſerv. CCXXXIII. Foreſt. lib. XIV. Obſ. IV., Cardano de cauſis morb. p. 155., Lectori innoteſcet.

20. *Morbus in ſitu* eorum deprehenditur, quando in pueris dentibus primum prodeuntibus acutis, ſede ſua non promte adeo cedentibus, ſuccedentes per oſſeum repagulum in maxilla ſuperiori *extrorſum*, in inferiore *introrſum* viam ſibi parant, & erumpunt, aut dens ſupra

dentem enaſcitur, quod Foreſt. lib. XIV. Obſ. XII., aut derelictis alveolis oſſeis medium aliquando occupant palatum, quod Plinio lib. II. hiſtor. natural. c. XXXVII. & Euſtachio lib. de dentibus cap. XXIX. viſum, aut è mediis faucibus enaſcuntur, quod à Schenckio in Obſ. I. I. de dentibus obſervatum legimus. Quos autem natales habuerit dens ille apud Th. Bartholin. Centur. III. Epiſtol. XVII., qui in juvene ruſtico, poſt prævium horrorem & calorem febrilem cum dolore capitis acerbo conjunctum, paucis diebus elapſis ex aure dextra cum materia purulenta exierat, nullo tamen in maxillis abſente aut deficiente dente, nos cum ignariſſimis ignorare fatemur.

21. *Morbus figuræ* in *dentibus* apparet, ſi ſint *ſerrati*, uti annotavit in ſervo æthiope A. Benedictus in proœm. lib. VI. de curandis morbis, aut *longitudine*, aut *incurvatione* &c. deformes.

22. *Morbus connexionis læſæ* ſenſibus patet *in dentium vacillatione*, qualis obtingit vel præſepiolis exiſtentibus amplioribus, vel & ſæpius membranis ac ligamentis devincientibus relaxatis, flaccidis, arroſaque gingivarum carne, à ſaliva ſeroque alluente ſalino-acri ſcorbutico, venereo, mercurialibus globulis inquinato, vid. Sennertus Med. practic. lib. III. part. V. Sect. II. cap. IV. *eadem* inſuper accidit poſt percuſſionem ſub ictu, lapſu, alapa inflictum, vid. Foreſt. lib. XIV. in Schol. ad Obſ. XI.

23. Ingrati *dentium* hoſpites exiſtunt vermes intra cavos carioſosque dentes tanquam fœcundum uterum ex ovulis ſeminalibus illuc depoſitis pronati, vid. M. N. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſerv. XXIV. & CXXCVII. Decur. II. Anni V. Obſ. CXCII. Anni VI. Obſ. CLXXIV. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CCXXXIII. Salmuth. Cent. IV. Obſ. XXXII.

24. Co-

24. *Caries* namque dentes crebrius corripit, modo ab extra incipiens & nigro ſeſe prodens punctulo, aëris potus & aſſumtorum acido-corroſivis ſpiculis infixis imputanda, modo ab intra invadens, muco gelatinoſo nutricio acrimonia ſeptica adulterato intra dentium lamellas impacto ac ſubſtantiam eorundem depaſcenti adſcribenda, dum autem utraque eundo vires acquirit dente magis magisque excavato, ciborum maſticatorum potulentorum & medicamentorum reliquiæ putrilaginem induentes vel ſuſcipientes una cum tetro fœtore tandem in *fiſtulam*, modo unum ſaltem dentem vicinum modo plures invadentem, terminatur, vid. Miſc. N. C. Decur. II. Anni VI. Obſ. CCXXXIII. Decur. III. Anni VI. & VII. Obſ. CCXX.

25. Inter *ſymptomata* frequentiſſime homines & exquiſite afficit *dolor ὀδονταλγία*, ex fide quotidianæ experientiæ maximis tormentis merito annumeratus à Celſo lib. VI. de re medica cap. IX., à cauſis variis ſolutionem continui fibrillis membranaceo-nerveis, à quinto Williſiano nervorum pari ad radices dentium expanſis, ſed & intra eorundem ſubſtantiam diſperſis, nec minus per gingivarum carnem atque maxillarum alveolos oſſeos protenſis, intentantibus excitatus, qualis quidem ſi ſpeciatim *pulſatorius*, inſigni fervoris æſtusque ſenſu ſtipatus, à ſanguine ſulphureo-ſalino bilioſo productus fuerit, *calidus*; ſi *lancinans* ab ichoris ſalini acidi tartareique affluxu, vel *gravativus* & *tenſivus*, cum faciei pallore & cachectica intumeſcentia, à pituitæ lentæ tenacisque decubitu inductus fuerit, *frigidus* vulgo denominari ſolet; nonnunquam à dente carioſo aërem intemperatum frigidum excipiente, vel ciborum ac potulentorum particulas qualitate vitioſas recondente, proficiſcitur, aliquando *rodens* à vermibus infertur, haud rarò latius

mediante nervorum communione ſeſe diffundens univerſum maxillæ diſtrictum eidemque implantatos dentes affligit.

26. Mixtus ex gravi & deficiente *ſenſu* accidit ſub *ſtupore* ſive *hamodia* *αἱμωδία*, ubi fibrillæ dentium nerveo-membranaceæ ſenſu vel ſemiprivantur, vel depravato afficiuntur, isque ab aſſumtis acido-auſteris, acerbis, acido-ſtypticis e. g. fructibus immaturis horæis, prunis pyrisque ſylveſtribus, ſpiritu ſalis vel vitrioli, aut contentis ventriculi acido-auſteris æruginoſis per vomitum ad dentes repulſis, itemque conſimilibus effluviis inde ad os aſſurgentibus, hypochondriacis & ſcorbuticis familiaribus, reſultat. Vid. M. N. C. Decur. II. Anni VII. Appendix p. 142. Binninger Cent. IV. Obſ. VII.

27. *Vitiis retentorum* in dentibus inſerenda ſunt, ſanies, pus, vermes, ciborum putrilaginoſæ remanſiones, fungi, tophi tartarei adnati, quales inter noſtra curioſa aſſervamus, mercurii vivi guttula poſt inunctionem mercurialem in dentis alveolo conſpicua notante Boyleo Tr. de poris cap. VII.

28. *Vitiis excretorum* accenſenda ſeſe exhibent, vermes tum ſponte prorepentes tum arte expulſi, ichor ſanies & pus effluentia, excreſcentia ſpongioſa carnoſa laxior vel ſcirrhoſa vel tophacea ibi enata, profuſio ſanguinis dentis evulſionem concomitans, vid. M. N. C. Decur. III. Anni VII. & VIII. Obſ. CLXXXI. eademque *lethalis* vid. in Decur. II. Anni VI. Obſ. CCXXXIII. p. 531. dum alioquin *ſanguinem* è loculo dentis longo tempore profluxiſſe, atque remediis nullis coercibilem ægrum tandem ſuſtuliſſe teſtatur Hollerius Comment. II. ad Aph. XVIII. lib. II. Sect. II. Coac. Hippocr. p. 1108. conf. M. N. C. Decur. Ann. VII. & VIII. Obſ. CLXXXI.

29. *Qualitates mutatas viſibiles* ſub morbis ſuperficiei jamdum declaravimus, ad *easdem* ut & *tactiles* pertinet

den-

dentium *ſtridor* ſeu *crebrior ad invicem colliſio*, πρίσις & πρισμὸς Hippocr. I. Prognoſt. t. XXI. dictus, isque à niſu ſpasmodico reciproco muſculorum maxillam inferiorem attollentium & deprimentium, mediante ſpirituum animalium in fibras eorundem ſenſiles & motrices inæquabili ac tumultuario influxu, aut per internum febrile corporis, aut externum aëris ambientis vel aquæ alluentis frigus, aut vermes intra inteſtina hospitantes, aut terrorem improviſum, aut alias cauſas affectus ſpasmodicos producere potentes concitato, irritari conſuevit.

30. A dentibus ad proximas *gingivas* in ſtatu præternaturali conſiderandas nos recipimus, harum autem contemplationi noſtræ ſeſe mox ſubjicit primum παρουλὶς *parulis*, tumor inflammatorius ad dentium radices intus & foris interdum adeo prominens, ut & vicinæ partes diſtentæ caleant ac rubeant, à ſanguine ſcorbutico ſulphureo-ſalino rancido eo affluente & ſubſiſtente originem ſuam nactus, in abſceſſum, cancrum, quin & ſphacelum interdum deſinens teſte G. F. Hildano Cent. III. Obs. XXX. & de gangræna ac ſphacelo C. VIII.

31. *Epulis* ἐπουλὶς autem ex recepto loquendi more nuncupatur tuberculum gingivarum, & carnis ibidem progenita excreſcentia, juxta molares dentes præcipue emergens, & quandoque cum febre ac vehemente mandibulæ dolore affligens, à ſucco nutricio ibidem propter inflammationem prægreſſam intercepto, aut propter laxitatem gingivarum ſcorbuticam, aut abruptas fibrillas, copioſius affuſo, originem ſumens. *Epulis* talis horrenda, duplicis ferme pugni magnitudine, totum os occupans, ex inepta dentis in maxilla ſuperiori ſiniſtra evulſione in M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. LVII. deſcripta proſtat, conf. Jobi van Meekren Obſ. Medico-Chirurg. cap. XXVIII. Adhæc *laxitas, corruptio, putredo & cruen-*

tatio gingivarum ſcorbuti individui comites ſunt, atque à ſaliva ſeroque ſalino-acribus ſpiculis tubulos carniformes glandulas & vaſcula erodentibus oriuntur.

32. *Gingivæ calloſæ*, ex M. N. C. Decur. II. Ann. VI. Schol. ad Obs. CXXII., itemque *oſſeæ* ex Decur. III. Anni VI. & VII. Obs. LVI. hic proponendæ, dentium defectum quodammodo ſupplent, atque mandibulas ſenitus pro ſcipione eſſe juvant.

33. Ceterum quia *facies* corporis ſpeculum recte pronunciatur, ubi & ſecundæ & adverſæ valetudinis notas legere licet, ejus contemplationi pathologicæ tantisper hîc immorari æquum erit. Nec verò vacat *monſtroſas* ejus *conformationes nativas*, aut *nævos* ex prava matris imaginatione, aut ſpontanea humorum ſubſiſtentia, per determinatum ſpirituum motum ac cutis cuticulæque mutatam texturam impreſſos, hic declarare, cum talibus recenſendis Ambroſius Paræus operum lib. XXIV. Joh. Georg. Schenckius à Gräffenberg in monſtrorum hiſtoria mirabili, Joh. Lonæus Boſcius in concordia medicorum & philoſophorum de humano conceptu, Fortunius Licetus in lib. de monſtrorum cauſis natura & differentiis, & plures alii operam ſuam jamdum commodaverint, quin id ſaltem innuiſſe ſufficiat, ex faciei nævis poſſe reſciri, in qua alia corporis parte ſint nævi juxta normam in M. N. C. Dec. II. Anni VI. Obs. VI. & Joh. Sigismundi Elsholtii Anthropometria deſignatam. Cumprimis autem hîc notandum erit, *cutem faciei* cum corporis mucoſi cuticulæque ſuperextenſo velamine, pro vario humorum affluxu, atque præſentia vel ſubſiſtentia inter reticulares vaſorum plexus, nec non texturæ fibrarumque ac meatuum diverſa modificatione, ratione *coloris* quoque diverſam diſcerni, ita quidem ut à ſanguine ſulphureo-ſalino fervidiori uberiùs in-

fluente

fluente vel motu rapidiori circumacto rubeat, à cholerico vel bilioſis tingentibus particulis non rite ſecretis imprægnato flaveſcat, à melancholico vel grumoſo itemque necroſin paſſo ex atro liveſcat, à pituitoſo vel ſeroſo viſcidiori cum tumore palleat; pallet vero & in amantibus vultus, ſiquidem pallet omnis amans, color hic eſt aptus amanti, & in feminis chloroſi laborantibus, propter depreſſas ſanguinis particulas ſpirituoſas balſamico-æthereas, ſpermaticasque ab actuali vigore detentas, quin & pallor faciem inficit, quando occaſione metus vel terroris vel horroris febrilis *ſanguinis* ad extimum habitum influxus à fibrarum ſtrictura ſpasmodica quodammodo repreſſus, aut nimia ejusdem copia per hæmorrhagias quascunque profuſa eſt, ut hujus ſortis homines non inconcinne cum Riolano Enchiridii Anat. lib. IV. c. V. liphæmi dici mereantur.

34. Adeoque ſicuti ex facie ſimili bene valentium, I. prognoſt. Hippocr. t. 8., & in magnis morbis conſtante VI. Epid. S. II. t. 34., ex tumida depreſſa facta, ceteroquin ſigna prognoſtica bona, ita viceverſa ex *faciei colore alio à naturali* I. prognoſt. t. 13. *pallido*, *nigro*, *livido* aut *plumbeo* I. prognoſt. t. 10. mala ſigna prognoſis depromere ſolet, vid. Linden. Medull. Medicin. p. 251. Metuendæ mortis præſaga notanda eſt *facies cadaveroſa* ſive *Hippocratica* dicta, προσώπε διαφθορὴ, ab Hippocrate in Coac. prænotionibus t. 212. operum edit. Linden. Tom. I. p. 540. ſequentem in modum deſcripta: Talis autem fuerit, oculi cavi, naſus acutus, tempora collapſa, aures frigidæ & contractæ, cutis dura, color pallidus aut niger. Liveſcens vero ex his palpebra aut labium aut naſus brevi lethale eſt.

35. Ceteroquin *intenſior rubedo faciei* conciliatur in *ſcorbuticis*, vid. M. N. C. Decur. I. Anni IV. & V. Obs. CVI.

à par-

à particulis ſanguinis ſulphureo - rancidis, item ſub *inflammatione & eryſipelate*, vid. M. N. C. Decur. III. Anni VI. & VII. Obs. CLVIII. Decur. II. Ann. III. Obs. X. & Obs. CLXXI. Decur. II. Ann. IV. Obs. LII., nec non *gutta roſacea*, cujus tubercula rubentia aggregata præter naſum etiam frontem ac genas defædantia, atque à portionibus excrementitiis fluidorum catholicorum alcalico-ſalſis ſero plus minus viſcido immerſis enata obtutui patent.

36. *Nigredo* aliquando eſt connata, aliquando *aſcititia vultui*, à radiis ſolaribus, aut igne fumoſo, aut carbonum atomis, atro empyrevmate & fuligine cuticulam obducentibus, conciliatur.

37. *Turpificant* adhæc *faciem vari*, *ionthi*, ςίλλοι, tubercula ſubrubentia vel atrofuliginoſa diſperſa, à portionibus chyloſis unguinoſis cum ichore ſalſo vel vitriolaceo coagulatis, poriſque cuticulæ ac cutis ſubditæ impactis, reſultantes.

38. *Niveum in vultu colorem* obfuſcant tùm *lentigines* maculæ *lentis* colore fuſco vel ſubflavo infectæ, crebris quaſi guttis diſperſæ, ibidem ut & in aliis partibus nudatis aëri libere expoſitis, ex ſanguinis bilioſi recrementis ad epidermidem depoſitis pronatæ, tùm *ephelides* muliercularum præcipuæ gravidarum maculæ fuſcæ in fronte, temporibus ac genis erumpentes, à fæculentiis mucilaginoſo - ſalino - terreis, ceſſante vel ſuppreſſo menſium fluxu, uberius in ſanguine ſeroque collectis, ad emunctorii univerſalis extimam ſuperficiem ſegregatis, proventum ſuum habentes; tùm *impetigo* ſive *lichen*, ſcil. hinc inde in facie ſerpens *aſperitas puſtuloſa ſicca*, cum inſigni ardore & pruritu moleſta, à ſero ſalino - terreis aut tartareis moleculis prompte concreſcibilibus aggravato emergens, cujus poſtremæ ſpecies rectiſ-

rectiſſime à Beato Dn. D. Brunone in Amalthæo ſuo p. 502. dicta eſt *mentagra*, non ſquamis tantum ſed & fœdo cutis furfure totos primum vultus, deinde vero & collum pectus manusque occupans, oculis tantum immunibus, morbus novus & ante Tiberii principatum penitus incognitus.

39. *Facies ſphacelata* in M. N. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XVI. & in Hagendornii Hiſtor. Medico-Phyſicar. Cent. III. hiſt. XXXV., in mortuo *illa cruce ſanguinolenta notata* in ejusdem Hagendornii allegat. centuriæ hiſtoria XLIV., adhæc *morientium maculæ* in præcedente Obſerv. XLIII., tum *maculæ vultus in epilepſia* in citati Hagendornii hiſtor. XLIX. & Th. Bartholin. Cent. II. hiſtor. LXXII. deſcriptæ proſtant.

40. Promontorium faciei *Naſus* morboſas quoque ſuſcipit paſſiones. Etenim ſi ejusdem *oſſa* fulcimenti loco data rimemur, *hæc fracturæ, fiſſuræ* ac *cariei*, communi cum aliis oſſibus, periculo obnoxia eſſe, & quidem *priori utriq;* à violentorum duriorum occurſu impetuoſo, renitentia, & alliſione ad eadem fixa, vel acutorum cæſione, *huic* ab acrimonia humorum ſeptica aut inde ingenita *ozæna* metuendæ.

41. *Cartilago inferior mobilis* ſub inhoneſto reſcindi ſolet vulnere, quin & ejusdem portio nares diſtinguens *columna* nuncupata, interſepimento oſſeo contermina, ſi una cum *oſſibus adnatis turbinatis lamelliſq;* incumbentibus ſub *carie* & *ulcere* deperdita ſit, non ſine deformitate nares collabaſcere, ſed & raucidulum quid balba de nare loqui homines facit.

42. *Prominent* etiam ultra modum *naſi oſſa* in *naſutis* & *naſonibus*, vid. Hagendornii Hiſtor. Cent. I. hiſt. LXII.; *depreſſa* ſpectantur in *parvinaſulis*, depravata notantur quoad figuram in *adunco* vel *reſimo* vel monſtroſe efformato

naſo natis. *Duplex naſus* vid. in Miſc. Nat. Cur. Decur. I. Anni I. p. 257. Bartholin. Cent. I. Hiſt. CCL. Poter. Cent. III. Obſ. LXVI. Hagendor. C. I. hiſt. LXII.

43. In exterioribus *mollibus naſi partibus ulcera, tubercula* & *exanthemata* varia, quia partim recenſita, partim in vulgus nota ſunt, ſilentio præterimus, pretioſum tempus aliis ſcitu magis neceſſariis impenſuri, quæ inter neutiquam ſilentii peplo involvenda erit *ozæna ulcus internum* putridum cum fœtore inſigni & cruſtarum ſeparatione vel ſaniei virulentæ profluvio conjunctum, ad exteriorem etiam naſi ambitum ſeſe exporrigens, imo haud raro oſſa turbinata lamellas & cartilagines depaſcens, ab ichore acri, acido, corroſivo, putrilaginoſo, ſcorbutico aut venereo, ex ſanguine in pulpoſa glanduloſa & carnoſa earum ſubſtantia ſecreto progenita; vid. M. N. C. Decur. III. Ann. IV. Obſ. I.

44. Nec fugitivo oculo prætereundus *narium polypus*, tenax & quaſi carnea ibidem enata excreſcentia, colore albo ſubrubeo livido varia, modo mollis modo dura, quæ in oſſis ethmoidei cartilagineis ac tubulatis proceſſibus, nareſque ſuccingente membrana, ex chylo craſſis ac viſcidis recrementitiis particulis corrupto ibidem effuſo, radices nacta, inde ulterius non ſolum intra & extra nares, ſed & verſus palatum ac fauces propaginibus ſuis veluti pedibus ulterius exporrectis olfactum, reſpirationem, & loquelam lædit. Vid. M.N.C. Decur. I. Ann. VIII. Obſ. XCI. Ann. IX. & X. Obſ. XXVI. Decur. II. Ann. III. Obſ. CXXXVIII. Decur. II. Ann. V. Obſ. XXCVII. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. CXXXI. Job. à Meekren Obſervat. Medico-Chirurgic. cap. XI.

45. Ab eo verò, ſi originem attenderis, parum differt *ſarcoma* unica & globoſa carnea prominentia absque pedibus alia etiam figura circumſcripta; ſed nec hîc reti-

cendæ

cendæ erunt *verrucæ* externam naſi ſubſtantiam membranaceo-carnoſam non ſine defœdatione obſidentes, à ſucco nutricio viſcoſiori per fibrillas quasdam cutaneas dilaceratas effuſo & concreto progenitæ. Alios *naſi tumores prægrandes* & *monſtroſos* Miſc. N. C. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. CLXXXIV., *cancrum in naſi ſede externa* Platerus Obſ. lib. II. p. 508., & *naſum duplicem* Borellus Obſervat. medico-phyſicar. Cent. III. Obſ. XLIII., nobis exhibent.

46. *Narium coalitus* à variolis relictus ſectione ſublatus in M. N. C. Decur. II. Ann. IX. Obſ. XLV., *obſtructio* fonticulo brachii ſoluta in M. N. C. Decur. III. Ann. I. Obſ. VIII., à *vibriſſis narium evulſis* earundem hinc cerebri inflammatio demumque mors inſecuta in C. Stalparti van der Wiel Obſervat. rarior. Centur. poſterioris Part. prior. Obſ VII., recenſentur.

47. *Vulnera* citra infamiam quoque *naſus* nonnunquam excipit foris vel intus, recta, obliqua, transverſa, cum vel ſine ſubſtantiæ detrimento & ablatione, equidem lethalitatem nullam inferentia, intrinſeca tamen ſi fuerint, ob ſeri continuo ex oſſis cribroſi foraminulis tum & glandulis propriis ſubinde exſtillantis madorem, & aëris immediatum appulſum, ægre curabilia; qualia ſi inſignem naſi portionem abſtulerint in ſubſidium vocandus ingenioſus ille naſorum faber Tagliacotius atque conſulendus lib. II. de curtor. chirurgia cap. XVI. & ſeq., conf. Borell. Hiſtor. & Obſervat. Cent. I. Obſ. X. Hild. Cent. III. Obſ. XXXI. Nicol. Blegny Obſ. Chirurg. ad annum LXXX. p. 121.

48. *Figuræ naſi depravationes* etiam in *mollibus* ac *carnoſis naſi partibus* deprehenduntur, eædemque vel *connatæ* in utero ſpiritus plaſtici *ſpontaneæ aberrationi*, aut propter pravas imaginationis maternæ ideas impreſſas *coactæ*,

vel *ſupervenientes* earundem mollium inflammationi, ulceri, contuſioni, cancro, polypo, ozænæ, vel duriorum ſubſtantiarum fracturæ carieique, imputandæ, vid. Dolæus Encyclopæd. chirurg. rationalis lib. I. cap. XVI.

49. Inter *ſymptomata actiones læſæ* diverſæ ſeſe in ſenſus noſtros ingerunt: Et *ducendi* quidem *ſpiritus officium imminuitur* vel *aboletur* in naribus natura aut morbo occluſis, compreſſis, collapſis, muco cruſtisque viſcoſis, polypo item & excreſcentiis, oppletis & obturatis. Alterum *capiendi odoris munus* pariter vel *aboletur* propter nervorum olfactoriorum abſentiam & defectum præternaturalem, eorundem compreſſionem, coarctationem, à recrementis viſcoſis obturationem, lamellarum oſſiumque turbinatorum vitioſam conformationem, factamque deperditionem, & hinc denegatum ſpirituum animalium influxum; vel *imminuitur* ſub gravedine & coryza ob ſuppreſſam à ſeroſa colluvie ſpirituum animalium energiam, nervulorumque oppletos minimos meatus; vel *depravatur* ſub fœtore ægro ipſi moleſtiſſimo, atque à muco viſcidiori putredinali fœtente intra lamellarum oſſearum intercapedines osſisque ethmoidei cavernulas detento proveniente, ſic recordamur Viri cujusdam è nobili familia proſati, poſt diuturnam coryzam pertinaci narium obſtructione laborantis, & ea de cauſa de fœtore narium ſoli ſibi intrinſecus notabili conqueſti, adeo ut per aliquot ſeptimanas ab omni calidorum ciborum eſu abſtinere coactus fuerit, utpote quorum effluvia ſub tranſitu per nares putrilaginoſis fœtidis exhalationibus coinquinata talem ſecum ad ſenſorium commune abripiendo cibos horrendum ſtercus olere fecerunt: *Tertia purgamentis ſanguinis & cerebri defluentibus excernendis* deſtinata *functio*, vel aboletur, ſub perenni narium ſiccitate glandularum-

que

que ac tubulorum excretoriorum conſtipatione ſtrophiola nunquam exigente, vel intenditur & depravatur ſub *ſternutatione* actione illa naturanimali, excitata à fibrarum ſenſilium motriciumque intra naſi tunicam interiorem diſtributarum, duræque menyngis eousque expanſarum, per cauſas tum internas tum externas irritativas facta contractione ſpasmodica expulſiva, de qua quia pluribus egimus in ptarmographia ſub diſputationis forma hîc Ann. MDCCX. exhibita, eo benevolum Lectorem ablegamus: Ex Miſcellaneis Natur. Curioſor. autem & quidem Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſerv. XCII. *ſternutationem* apoplecticorum non ſemper ſalutiferam, Decur, II. Ann. VIII. Obſ. CLII. triduanam ex menſibus ſuppreſſis, Decur. III. Ann. III. Obſervat. XXXII. ſemper cum menſium fluxu obvenientem, denique ex Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CLXXXIII. à matre fœtui impreſſam, hîc inſeruiſſe ſufficiat.

50. *Vitia excretorum in naribus* contemplationi noſtræ quoque ſeſe ſubdunt, atque hæc inter creberrime obvenit *hæmorrhagia* ſub vaſorum & tubulorum ſanguiferorum *anaſtomoſi*, per ſanguinis copiam orgasmum & ebullitionem vimque elaſticam adauctam, aut ſub eorundem *diapedeſi* per ſanguinis tenuitatem aqueam ac fibrarum in vaſis & tubulis laxitatem inducta, aut ſub eorundem *diæreſi* per ſanguinis acrimoniam bilioſam vel ichoreſcentiam ſcorbuticam, itemque violentiam externam continuum ſolventem ſuſceptam, illata. Exempla plura recenſere ſupervacaneum foret, juvabit rariora nonnulla in proſcenium adduxiſſe: Nempe enim *hæmorrhagia narium per paroxysmos recurrens* in Miſc. N. C. Decur. III. Ann. VII. & VIII. Obſ. CCXVII. *ſingulis horis ad campanæ pulſum revertens* in Decur. ejusd. Anni III. append. pag. 87., *ex campanarum ſonitu excitata* in M. N. C.

Decur. III. Ann. VI. & VII. Obſerv. XXVII., in Blancard. collectaneis phyſico-medic. Cent. VI. num. LXXIV., *rara venæſectione curata* in M.N.C. Decur. III. Ann. II. Obſerv. CXXXII., *lethalis* ab aſpectu ranæ in Appendice ad M. N.C. Decur. II. Anni VI. p. 35., *narium gingivarum & uteri ſubitanea cum petechiarum eruptione* M. N. C. Decur. III. Anni IX. & X. Obſ. CVIII.; *à femina menſtruata hircum olente cohibita* in appendic. ad M. N. C. Decur. II. Ann. VI. p. 38., *in febre maligna ſanguinis aliqua portione in cacabo frixa pulveriſata attracta coërcita*, in Miſc. N. C. Decur. I. Anni VI. & VII. Obſerv. LV. & XC. in Schol. ad Decur. II. Ann. II. Obſ. CLIV., demum *critica ſuppreſſa exitiabilis* in Decur. II. Anni XVIII. Obſ. CXXV., legitur.

§ 51. Ad *excretorum præternaturalem hiſtoriam* porro referri debent, *termites ex naſo* in Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Anni VII. & VIII. Obſerv. CXLI. *vermes ex naribus* in Miſc. N. C. Decur. II. Ann. I. Obſ. XCIX. cum Schol. Decur. II. Ann. II. Obſerv. LVII. Anni VII. Obſ. X., *calculi ex naribus* in M. N. C. Decur. III. Anni IX. & X. Obſerv. CXLV. Decur. II. Anni III. Obſ. LXXIX. & Th. Bartholini Centur. I. hiſtor. XXXIII., *trochlea ſclopeti* per XVII. annos intra cavitatem oſſis frontis recondita per *nares* à Viro poſtmodum adhuc ſuperſtite excreta in Miſc. N. C. Decur. III. Anni VI. & VII. Obſ. CCCXXC., *effluxus lymphæ per nares lethalis* in Miſc. N. C. Decur. III. Ann. II. Obs. CLXXXIV., *cerebri abſceſſus per nares* expurgatus in Bartholin. Cent. VI. hiſtor. XIII., *menſes reſtitantes per nares evacuati* in Campanell. medic. lib. VI. cap. VIII. articul. XI.; denique hîc inſerenda *immodica ſeri ex ſanguine*, intercedentibus glandulis vaſisque ac tubulis excretoriis, *ad glandulas tunicamq; nares ſuccingentem facta* ſub *coryza* ſive *gravedine* ſecretio *olfactum* imminuens, imo nonnunquam abolens, nec minus *ſternutationem* crebriorem ciens. De *gravedine ex ri-*

bium

bium eſu vid. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. VI. Obſ. CXXXVIII.

52. *Retentorum vitia in naribus* conſtituunt quæcunque inde evacuanda ibidem retinentur, uti e. g. *narium mucus* prius copiosè excretus poſtea retentus cauſa doloris colici culpatur in Miſc. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. XIII., vel præter naturalem ordinem ibidem generantur & foventur.

53. *Qualitatum mutatarum* catalogo inſerenda erunt *naſi rubedo* inflammatoria, eryſipelacea, maculoſa, tuberoſa, *naſus cæruleus æthiopis* viſus in appendic. ad Miſc. N. C. Decur. II. Ann. IV. p. 208. *naſus frigore congelatus* in Plateri Obſ. lib. II. p. 376., *pruriens* infantium vermibus laborantium in M. N. C. Decur. I. Ann. I. Obſ. XIII. p. 55. tum & ſingularis illa ſtellula alba ſexagona in naſo defuncti conſpicua in M. N. C. Decur. III. Ann. III. Obſerv. CLXXX.

54. A *naſo* ad *os externum* deſcendimus, atque circa illud ad *labiorum* contemplationem *pathologicam* nos recipiemus: *Eorundem* verò obſervatur aliquando *nativa adaucta magnitudo*, & quidem modo ſuperioris modo inferioris modo utriusque, præter deformitatem ſermonis facilem enunciationem, ciborum apprehenſionem aërisque efflationem aliquantiſper impediens; aliquando talis inducitur ſub *tumoribus* diverſis, ſiquidem haud raro *labia obſident: inflammatio* à ſanguinis fervidioris intra glandulas, tubulos & ſpongioſam carnem in commeatu ſuo reciproco, occaſione prægreſſorum vulnerum, ulcerum, contuſionis, ictus apium, veſpium, muſcarumque venenatarum, aut contactus per manus à fungis venenatis infectas admiſſi, vid. Hildan. Cent. IV. Obſ. XXXVI., facta interceptione, aut *œdema* molle pallidum à portionibus ſanguinis ſeroſo-pituitoſis illuc depoſitis,

aut

aut *ſcirrhus* aut tumor inſtar *ſteatomatis* durus, vid. Sennert. Prax. lib. II. Part. I. cap. I. aut *nodus* Job. van Mekreen Obſervat. medico-chirurg. cap. XIII., aut *labriſulcium* ſive *cheilocace* tumor durus & nonnihil rubicundus labii modo utriusque, utplurimum ſaltem ſuperioris, foveolas binas in utroque labro producens, enatus à lympha acido-ſalina viſcida in glandulis ibidem diſpoſitis & ſubſtantia carnoſa extravaſata coagulata, atque per moram ulteriorem acrimoniam virulentam planeque cauſticam nacta, prout affectum talem, à Clariſſimo Arnoldo Bootio in Obſervat. medicis de affectibus omiſſis cap. X. indicatum, erudite deſcripſit in disput. peculiari inaugurali A.C. MDCXCVIII. hîc habita paternæ gloriæ, eruditionis & famæ ex aſſe hæres Dn. D. Carolus Rayger Junior, Medicus Poſonienſis celeberrimus, olim γνήσιος noſter auditor, nunc Fautor honoratiſſimus, itemque *intumeſcentia ulceroſa venerea carcinomati* affinis à Foreſto lib. XIV. Obſ. II. *ſimilisq;* ab ulcuſculis colli manantibus & impetigine ac menſium emanſione in M. N. C. Decur. II. Ann. IX. & X. Obſerv. CXXX. conſignata.

55. *Labiorum vulnera* ſanguinem ex vaſculis innumeris ſolutionem continui perpeſſis fundentia, ob *illorum* motum ſub loquela maſticatione & deglutitione notabilem tarde quidem, ſed absque vitæ periculo ſanantur.

56. *Labia leporina* morbis malæ conformationis & ſolutæ unitatis annumeranda, ubi plerumque ſuperius raro inferius fiſſum, ſicque labiorum leporinorum formam repræſentans cernitur, aut *matris* imaginationi pravæ, aut fibrillis primigeniis ſub motu corporis aut animi *ejusdem* vehementiori disruptis & avulſis, aut liquoris amnii inundationi diſtenſivæ nimiæ imputanda

ſunt.

ſunt. *Labia leporina gemina* in fœtu M. N. C. Decur. II. Ann. VIII. Obſ. LIII., *roſtrum leporinum* ab inflicta matri alapa inductum M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſerv. CCVIII., in labio ſuperiori *excreſcentiam carnoſam* M. N. C. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. XXXVII., nobis deſcripta obtulerunt.

57. *Labiorum puſtulas* in peculiari Diſſertatione ἀκριβῶς deſcripſit Excellentiſſimus D. D. Joh. Jacob. Baierus, Collega, Fautor & Affinis noſter colendiſſimus, quòd ſint ſolutiones continui in ſuperficie unius vel utriusque labii factæ, nunc majores, nunc minores, ichorem fundentes cum inflammatione, pruritu, dolore & tumore à particulis ſalinis, acribus, corroſivis &c. productæ.

58. Nec minus *ulcera, fiſſuræ, rhagades, aſperitas, labiis inſenſa νοσήματα* deprehenduntur, qualia fibrillis vel propter calorem internum aut externum halitusque fervidos reſiccando divulſis, vel propter acrimoniam fluidorum affluentium diverſam itemque frigus ambientis exceſſivam eroſis atque criſpatis & disruptis ſuccedunt. vid. M. N. C. Decur. III. Ann. I. Obſ. VI. *Labii ulcus* acidum & corroſivum liquorem ſtillans M. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. LXVIII. proponit.

59. *Labia curta* quomodo & ſimulate & vere reſtauranda ſint, præter Sennertum Inſtit. lib. V. Part. I. Sect. II. cap. XIV. videre eſt apud Galen. lib. XIV. Meth. medendi cap. XVI. & ſeq. Cornel. Celſ. lib. VII. de re medica cap. IX. Paul. Æginet. lib. VI. c. XXVI. Taliacotium de curtorum chirurg. lib. II. cap. XIX.

60. *Tremor in labiis* vel ab aëris extrinſeco rigore, vel interno febrium horrore, vel ab ira, terrore, meticuloſitate, nauſea, vomituriendi conatu, aliisque cauſis ſpirituum animalium inæquabilem & interruptum influ-

 xum,

xum, fibrillarumque motricium oſcillatorium motum tremulum parientibus inſequitur.

61. *Oris tortura ſpasmus cynicus* eſt convulſio in uno latere, muſculi lati πλάτυσμα μυῶδες dicti & muſculi labium deorſum abducentis, inducta à ſpiculis ſalinis, acidis vel auſteris illuc delatis, atque fibrarum motricium criſpationem ſpasmodicam efficientibus: aliquando eadem conſpicitur cum oris, labiorum ac faciei verſus ſuperiora obliqua rigida detorſione, oppoſita faciei parte relaxata flaccida oculique immobilitate præſente, propter muſculos in altero latere paralyſi affectos & idpropter oppoſitos labium attollentes & ſurſum abducentes ſeſe ſpasmodice conſtringentes, cujus exemplum antehac nobis in praxi obvenit apud Perilluſtrem quendam L. B., qui, ſub *paralyſi lateris ſiniſtri vultus*, genarum labiorumque flacciditate, cum denegata palpebrarum clauſura, ibi correptus, *dextri* muſculorumque oris & genarum rigidam convulſionem cum oris labiorum obliqua verſus ſuperiora adductione heic patiebatur, feliciter Dei curationi benedicentis gratia reſtitutus, dum Thermarum Carolinarum uſus demum muſculum palpebræ clauſorē muneri ſuo reſtituerat. Vid. Waldſchmid. in Collegio Medico-practico ad Caſus Medicinales Timæi von Guldenklee lib. I. caſ. XXXVII. Celeberrimi D. D. Wedelius in Compend. prax. clinicæ lib. I. caſ. XXXIX. Ettmull. Operum Tom. I. edit. Weſtphal. Trophimi Serrier Obſervat. Medic. lib. I. Obſ. XII. de ſpasmo cynic. Miſc. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCXXXII.

62. Affinis illi habetur *Riſus Sardonius*, convulſio muſculi quadrati aliorumque labia moventium, ut & diaphragmatis, excitata à ſpasmodica fibrillarum nervearum à quinto & ſeptimo nervorum pari Williſiano dimiſſarum, hisque ſub diſtributione ſua ulteriori à nervis

dia-

diaphragmatis intertextarum, irritatione per varias cauſas in Specimine XVII. §. 39. ſuperius recenſitas facta, de *illo* plur. vid. erudite conſignata ab Exc. Lentilio, Conſiliario & Archiatro Ducali Würtembergenſi meritiſſimo, Fautore noſtro honorando in Parallelismo ad Obſervat. in Ann. III. Decur. I. Ephemeridum Curioſ. contentas, annexo Miſc. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI.: confer. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CLXIV. p. 134. & ſeq. Barthol. Anat. lib. II. cap. III.; alioquin autem *ridentem epilepticum* M. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CCCIV. & *riſus inſalubris* exempla varia Decur. II. Ann. VIII. Obſ. CLXXVI., tum & *cachinnum* inuſitatum mortis immaturæ prænuncium Decur. III. Ann. II. Obſ. X., nobis exhibent.

63. *Labiorum perverſio* etſi quodammodo etiam fiat ſub oris tortura, concipi tamen porro poterit citra illam à fibris motricibus carnoſo-glanduloſo-tubuloſæ eorundem ſubſtantiæ intertextis, vel flacceſcentibus & elanguidis, vel exteriora verſus ſpasmodice detractis fieri.

64. *Oſcitatio nimia* hic quoque conſideranda eſt, ſolito frequentior oris ampliatio, atque maxillæ inferioris depreſſio, cum gulæ fauciumque aliquali expanſione conjuncta, à particulis ſanguinis & ſeri indigeſtis crudo-viſcoſis, vel ſalino-acribus halituoſis fibras gulæ muſculorumque os dilatantium inflantibus profecta: *Oris clauſura* autem, quia cum maxillæ immobilitate coincidit, de illa vid. §. præcedens 8. p. 320. conf. Miſc. N. C. Decur. II. Ann. III. Obſ. XLIX. cum annexo ſcholio, & ejusd. Decur. Anni VIII. Obſ. CXXVII.

65. *Barba* etiam à *naturali* ſua *indole* deſciſcit, quando *extraordinariæ* ſpectatur *longitudinis* in M. N. C. Decur. I. Anni IV. & V. peculiari Epiſtola D. D. Dietherri p. 176., & *ad genua usq; demiſſa* eſt in Barthol. Cent. I. hiſtor. anat.

Obſ. XLIII. aut in *mulieribus barbatis* obvenit in M. N. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſerv. XCV. Decur. II. Ann. V. Obſ. XLVIII. Caſp. Reies Camp. Elyſior. jucund. quæſt. p. 712., aut *in puero trium annorum* conſpicitur in M. N. C. Decur. II. Ann. IV. Obſerv. CLXIII. & Schol. pag. 348. aut *plicæ polonicæ implexa* eſt in Decur. II. Ann. VIII. Obſ. XCIV., aut in *imberbibus* deeſt in M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. XLVIII., aut *ſponte & repente excidit* in Miſc. N. C. Decur. III. Anni VI. & VII. Obſ. CCLXXX., aut *cærulea* viſitur in Appendic. p. 203. ad Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Annum IV., aut *colore duplici* infecta in Hagend. Cent. III. hiſt. LV., *gangræna* item & *mors* ex levi vulnere ſub *barbæ* tenſione evenit in M. N. C. Decur. II. Ann. IV. Obſ. CLXVII.: *Prædictiones* ex *barba*, quarum meminit Cl. Lanzonus in Miſc. N. C. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. CCLXXX. non moramur, certiora indicia deſumturi ex *labiis* nativo *purpuriſſo* ſub *morbis* quibusdam *orbatis*, atque obſervationibus oris pathologicis annectimus *arenulas in ore collectas* ex ſale ſcorbutico Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Anni V. & VI. Obſerv. CCLXVI., *menſes per os excretos* Decur. II. Anni II. Obſ. CI., *oris hæmorrhoides* Decur. III. Ann. IX. & X. Obſ. CXVIII. p. 208.

66. In cavitatem *oris interni* intuentibus mox ſeſe objicit *uvula* vel *columella*, quæ diverſos quoque ſuſcipit tumores, vid. *inflammationem cum rubedine & dolore pulſatorio* moleſtam, atque à ſanguine acriore æſtuante in minutiſſimis vaſculis ſanguiferis ſub tranſitu ſuo intercepto oriundam, vel *tumorem mollem & album indolentem* à particulis ſeri lymphæque excrementitiis pituitoſis intra ſubſtantiam glanduloſo-vaſcularem depoſitis & abſorptis, vel *ſcirrhum durum ſenſuq; carentem*, à particulis tartareo-ſalinis vel acido-terreo-glutinoſis metuendum: ſed & porrò *eadem laxitatem* patitur & verſus epiglottidem

vici-

vicinam delapſum, vid. Miſc. N. C. Decur. II. Anni III. Obſ. L., provenientem ab humorum ſeroſorum affluxu muſculos gurgulionem alias firmantes ac ſuſpenſam detinentes nimium relaxante, denique præter modum nonnunquam *excreſcit* atque *elongatur*, ab ulteriori ſeri nutricii affuſione, aſſimilatione & facta appropriatione, ut epiglottidem titillando tuſſim non ſolum excitet, ſed & hanc nimis deprimendo verſus glottidem ſomni cumprimis tempore ſuffocationis periculum minitetur, atque in extremo neceſſitatis caſu *reſcindi* debeat, vid. Hagendorn. hiſtor. Cent. I. hiſt. LXIX., nec tamen absque *hæmorrhagiæ metu* notante Valeſio de Taranta lib. III. philon. c. III.: *Ceterum excreſcentiam* carneam prope *uvulam* reſectam tradidit Miſc. N. C. Decur. II. Anni I. Obſ. XV.

67. Præterea *ulcera* ſæpe nanciſcitur, ſive *ſolutiones continui purulentas* à fluidorum eo delatorum & extravaſatorum *acredine* plus minus corrodente & virulenta ingenitas: imo *gangræna ſphaceloq;* ſive incipiente aut confirmata ſubſtantiæ ſuæ mortificatione corripitur, à cauſis diverſis, quæ ſanguinis ſpirituumque diſtributionem & commeatum reciprocum penitus inhibendo, vel dyscraſiam acido-ſepticam ingenerando, vitalitatem adimere poſſunt.

68. Adhæc *uvula* quandoque viſui ſeſe ſiſtit *gemina* vid. M. N. C. Schol. ad Decur. I. Ann. II. Obſ. CCXXXIX. & Ann. VI. & VII. Obſ. CCXX. Decur. II. Ann. II. Obſ. CLXIV. Diſſertat. noſtræ ad Hornii Microcosmum annotatæ p. 52.

69. Sed & viceverſa nonnunquam *à nativitate deficit*, vid. M. N. C. Decur. II. Ann. II. Obſ. CCXXXIX., aut ex *lue venerea* in M. N. C. Decur. II. Ann. IV. Obſ. LIX., aut ex *defluxionibus* in Decur. II. Anni V. Obſerv. VI., aut ex *neglectis variolis eroſa* in Decur. III. Ann. VI. Obſ. I., legitur;

tuncque etiamſi interdum *phænomena morbida* ſuccedant, quæ Illuſtris Wedelius in Miſc. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. VI. recenſuit, atque pro confirmatione ulteriori faciant Decur. I. Anni IX. & X. Obſerv. XVI. & Decur. III. Anni I. Obſ. XXII., *læſæ* amiſſa uvula *articulatæ loquelæ*, itemque Decur. II. Anni V. Obſ. VI. & apud Bonet. Med. Septentr. lib. II. S. V. c. IV. allata obſervatio *vocis* ideo *clangoſæ, raucæ* & *ingratæ* redditæ, aut apud dictum Bonetum Anat. Practic. lib. III. Sect. IV. Obſ. V. obſervatio *lactis mammis exſucti* in lactantibus per *nares* rejecti, aut Obſervationes apud Zacuti Luſitan. lib. I. prax. admirand. Obſ. XCVIII. Plater. lib. II. Obſ. p. 397. Andr. Laurent. Hiſtor. Anatom. lib. IX. cap. XVII., Miſc. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obſerv. CCXIV., ex uvulæ defectu *tabe* defunctorum: Ejusmodi tamen exempla non ſunt perpetuæ & univerſalis veritatis, ſiquidem conſtat ex Miſc. N. C. Decur. III. Ann. IX. & X. Obſerv. CCXII. *defectum uvulæ* ſæpius *reſarſiſſe vicinas partes* absque ullo incommodo, aliquos uvula privatos nullum *vocis* damnum ſenſiſſe ex M. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. LXVI., *puellam* quampiam *nihil incommodi* inde paſſam ex Hagendornii hiſtor. Cent. I. hiſtor. LXIIX., atque *concionatorem* quendam amiſſa uvula *exquiſite* & *ſonora voce* è ſuggeſtu etiamnum officio ſuo defunctum eſſe ex M. N. C. Decur. II. Ann. V. Obſ. VI.; ceteroquin etiam ex ſententia veriſſima Beati Parentis mei in Synopſ. Diſputat. anatomic. Diſp. XVII. Th. ult., *uvula ex eroſione deſtitutos* pro *cauſa communis vehementia* phthiſeos periculo obnoxios habendos eſſe, eadem ſiquidem cauſa, quæ acrimonia ſua vel alio modo uvulam abſumere potuit, tenerrimam pulmonum ſubſtantiam arrodere potis erit.

70. *Tonſillæ* uvulæ proximæ conſimilibus expoſitæ ſunt morbis, & quidem *inflammationi*, vid. Ruland. Cent. I.

Caſ.

Caſ. LXX. Cent. VIII. Caſ. XIX., Foreſtus lib. XV. Obſ. VII. & ſeq., Miſc. N. C. Decur. I. Ann. IX. & X. Obſ. XCVI., pariter rubore, ardore atque dolore ſtipatæ, à ſanguine ſulphureo-ſalino-acriori ſub intenſiori orgasmo ac impulſu ubertim influente tubulosque ac vaſa ſub impedito reciproco peridromo oppilante inductæ; *abſceſſui* inflammationem excipienti, ſanguine inflammatorio nec reſoluto nec diſcuſſo, eodemque rupto *ulceri*, huic verò aliquando citra præviam inflammationem à decubitu humorum acrium, ſalinorum & ſepticorum compagem tonſillarum arrodentium, atque ſenſilem puris excretionem ſecum inferentium, aperto; vid. Foreſt. lib. cit. XV. Obſerv. X. Bartholinus Cent. V. Hiſt. XVIII. tum & *ædemati* & *ſcirrho* ab iisdem cauſis, quas paulo ante in *§. 66.* recenſuimus, enato, vid. Foreſt. lib. XV. Obſerv. IX.

71. Reliquum eſt, ut *Linguam* præſenti ſubjiciamus conſiderationi, quæ quidem *magnitudinem* aliquando ſortitur præternaturalem ab *ipſo ortu*, ex materiæ ſpermaticæ & nutrimenti accedente ubertate, ita quidem ut pro facili articulatæ vocis expreſſione & maſticationis ac deglutitionis promtitudine non absque difficultate quapiam moveatur; vid. M. N. C. Decur. II. Ann. II. Obſ. LI.; aliquando *talem* poſtea adipiſcitur, vid. M. N. C. Dec. II. Ann. IV. Obſ. LI. Anni IV. Obſ. XIX. Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſerv. IX. Job. van Mekreen Obſervat. Medico-Chirurg. cap. XXIII., vel ab *inflammatione*, vel *ædemate*, vel *ſcirrho*, diverſam humorum influentium & ſubſiſtentium dyscraſiam inſequente; ſed & inſuper à *ſalivæ* ſpontanea vel ſub *ptyaliſmo mercuriali* concitata *exundantia* & *abſorptione*, aſſumtis *fungis* venenatis, aut *ictibus morſibusq;* ſuſceptis *intumeſcit.* *Eminentias ſcirrhoſas* juglandis magnitudinem excedentes, ſive glandu-

loſos

loſos tumores partim anteriorem partim laterales linguæ partes occupantes in ditione Baſilienſi obſervavit Th. Zvingerus Theatr. Prax. Medic. p. 69., ſed & *verrucas* ibid. excreſcere, ab extravaſato per fibrillas ruptas ſucco nutricio, in ſubſtantiam fibroſo-tendinoſam concreſcente enatas experientia docet, vid. Marcell. Donatus de hiſtoriâ mirabili lib. III. c. V.

72. *Ulcus* noma dictum vel *ulcus aquoſo-cancroſum* linguam graviter afficiens accurate deſcriptum proſtat in Yvonis Gaukes praxi chirurgico-medica cap. XXXVIII. conf. Muis Obſervat. Decadis II. Obſ. X.; quale utplurimum omnem Medici operam eludere ſolet, ſicuti & alii *tumores cancroſi* linguam obſidentes ſanationis ſpem nullam relinquere conſueverunt. *Abſceſſum linguæ* Decur. II. Ann. III. Obſ. CXXXVI, *apoſtema* Decur. I. Anni IV. & V. Obſ. CCIX., *atheroma* Decur. II. Ann. II. Obſ. LXXVII., *fiſtulam* Decur. II. Ann. II. Obſ. LII., exponunt.

73. Peculiaris linguæ *tumor* conſpicitur *ranula*, *βάτραχος* Græcis denominatus, vel quod poſteriorem ranæ partem aliquali figuræ ſimilitudine referat, vel quod nonnulli ægri eo obſeſſi nonniſi coaxando inſtar ranarum loqui poſſint, vid. Diemerbröck. hiſt. med. XLIV., mollis & laxus, qua parte illa vinculo quaſi alligata eſt adnatus, à chyli lymphæque portionibus terreo-ſalino-limoſis inter glandulas fibrasque laxiores depoſitis natales ſuos accipiens, vid. Stalpart. van der Wiel Obſervat. rariorum Centur. I. Obſ. XX. & annexum ſcholium. Præterea *calculos ſub linguâ* juxta M. N. C. Decur. II. Ann. V. & VI. Obſ. CXLII. & append. ibid. p. 91., Decur. III. Ann. X. Obſerv. CXVI. Plater. Obſerv. lib. III. p. 887. & lib. II. p. 377., *vermes intra venas ſublinguales* ſtabulantes juxta Miſc. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. VIII. Obſerv. C., reperire eſt.

74. *Lingua*

74 *Lingua duplex* in puella bilingui elingui ex Miſc. N. C. Decur. I. Anni IX. & X. Obſ. CXXXVII., aridi *inſtar ligni immobilis* in ore hærens ex Decur. II. Ann. VI. & VII. Obſ. IX., *ſemiparalyſi affecta* ex Dec. I. Anni VI. & VII. Obſ. XCII., *cum ſpasmo faciei tremula* ibid. Obſ. XV., *motu convulſivo* cum labiis & palato à ſubitaneo terrore agitata ex Plater. Mantiſſ. Obſervat. III. pag. 9. nobis innotuit.

75. *Aphthæ* nuncupantur *ulcuſcula*, in ſuperficie linguæ palati faucium oris quin & œſophagi conſpicua, cum inſigni ardoris ſenſu moleſta, à ſero lymphatico, acri, ſalſo, corroſivo, illuc effuſo enata. Sic *aphthoſa cruſta* linguæ & palato pertinaciter adhærens in Antonii de Heide Centur. Obſervat. medicar. III., *efflorescentia candicans* in partibus oris interioribus infantium in M. N. C. Decur. III. Anni II. Obſ. CC., *aphthæ* ab emplaſtro veſicatorio in vicem tabaci maſticato in Decur. II. Anni VIII. Obſerv. LXXIX., *aphthæ neglectæ* pediſſequam habentes oris putredinem tantam, ut ante inſtans mortis punctum infantibus mandibulæ ſponte exciderint, atque caro circa illas gangrænoſa exciſa fuerit, in Miſc. N. C. Decur. I. Ann. II. Obſervat. XXXV., videantur.

76. Sed & memoranda in præſentiarum erit *linguæ adſtrictio*, *ἀγκύλωσις* in *ἀγγυλογλώσσοις*, ſive à *frenulo* denſiori vel ſtrictiori firmior ad os *ypſiloideum* adnexio, ejusdem extra labia, ad papillarum ſub lactatione apprehenſionem, neceſſarium, agilemque libere ad articulatæ vocis enunciationem, motum impediens; ut eapropter *frenuli inciſionem* chirurgi inſtituere, peſſime autem obſtetrices cum unguibus ejusdem divulſionem vel rupturam moliantur, vid. Sculteti Armam. Chirurgic. Tabul. XXXIII. Fig. IV. Solingen P. I. c. XLV. Dolæus

Encyclopæd.chirurg. lib.I. cap.XVIII. Mauriceau lib.III. c. XXIII.; in qua operatione nihilominus circumſpecte procedendum eſt, ne vicini nervi aut ductus ſalivales ſublinguales aut vaſa ſanguifera lædantur, leg. Guilielm. Fabric. Hildan. Cent. III. Obſerv. XXVIII. Gregor. Horſtii Operum Medicor. Tom. III. ad Decad. IV. Problem. Quæſt. I. Obſervat. p. 116. Roonhuyſen Chirurg. P. I. Obſ. XI.

77. *Linguæ vulnera* ſive ab inſtrumento ſecante ſive urente inflicta, ſi partem aliquam linguæ penitus ſeparaverint, etſi internecionem haud inferant, *reparationem* tamen in adulto corpore amiſſæ partis haud capiunt, leg. Jacob. Rolandi de Bellebad chirurg. Salmurienſis agloſſoſtomographia è gallica in latinam verſa à Viro tum de Academia Imperiali, tum de re medica omni ſummè merito Carolo Raygero Seniore in Miſc. N. C. Decur. I. Ann. III. p. 579.; quod ſi verò à dentibus, aut ſub convulſionum epilepticarum inſultu, aut extra easdem, ſub lapſu aliaque valida dentium colliſione intercepta *aliqua portio linguæ abſciſſa* quidem, ſed reliquæ ſubſtantiæ carnoſæ adhuc quodammodo *connexa* remanſerit, quale exemplum in Miſc. N. C. Decur. I. Ann. IV. & V. Obſ. CCVIII. & aliud à nobis communicatum in Decur. II. Anni IX. Obſ. CCXXIII. adeſt, conſolidationem admittit, ſed tarde tamen & ægre coaleſcit, tum ob ſalivæ perpetuam alluviem medicamenta admota abluentem, tum & linguæ ſub loquela maſticatione & deglutitione neceſſarium motum.

78. Inter *ſymptomata linguæ* notiſſimæ deprehenduntur ejusdem *actiones læſæ.* Siquidem aboletur ejusdem *motus*, & quidem modo *univerſæ*, modo *partis dextræ* aut *ſiniſtræ*, vel culpa *conformationis* malæ ab ortu acquiſitæ,

vel

vel *denegato ſpirituum animalium* ſub apoplexia aut paralyſi in nervos V. & IX. conjugationis Williſianæ *influxu.*

79. *Guſtus* pariter *aboletur, nervorum* ſpiritus animales pro ſenſatione ſubminiſtrantium *defectu*, uti in Lazaro Vitrivorace nullo dum viveret guſtu prædito, nervis guſtatoriis neque ad palatum neque ad linguam dimisſis, ſed ad occipitium reflexis, vid. Realdus Columbus lib. XV. Anat. Sennert. lib. III. Med. Pract. Part. I. Sect. I. c. III.; vel *eorundem extremis propaginibus papillis* dictis à ſeroſa colluvie oppletis, muco viſcidiori glutinoſo obſeſſis, ariditate nimiâ conſtrictis: ſed & porrò *idem depravatur* ſapore amaro, ſalſo, acido, acido-auſtero, perpetuo, citra objecta talem offerentia, immanente, à ſero lymphatico & ſalivali, quod naturaliter ἄποιον eſſe debebat, ejusmodi particulis ſalinis inquinato, hincque ſaporem peregrinum inprimente.

80. *Loquela aboletur* in *aphoniâ*, vel *nativa* in illis, qui muti ab ortu ſunt, ſicuti à nativitate ſurdi plerumque muti remanent, vid. M. N. C. Decur. I. Anni I. ſchol. ad Obſ. XXXV. p. 115., vel *ſuperveniente ob linguam amiſſam vel deperditam*, (naturales enim vires excedunt & miraculis adſcribenda martyrum exempla, qui exſectis linguis locuti ſunt, vid. citat. ſcholion p. 119. & *rarioribus* contingentibus accenſenda *hiſtoria* Petri Durandi, qui quinto vel ſexto ætatis anno variolis correptus integra perdita ſub gangræna vel putredine lingua, perfecte nihilominus loqui potuit in citata paulo ante agloſſoſtomographia cap. 1. deſcripta, dum proculdubio, quod in cap. II. p. 566. ſuperſtes eo in loco, ubi lingua antea fuit, remanſiſſe memoratur duplex corpus planum & in oris fundo ſitum, carne conſtans muſculoſa lineaque

diſtinctum ſecundum longitudinem excurrente linguæ vices ſupplevit,) ob *eandem* nimium *humidam, abſceſſu, ulcere, variolis* obſeſſam, vulnere *læſam, arctius frænulo annexam,* denique ob *ſpiritus animales* per *nervos* aut non influentes, aut ſpirituoſa energia actuante deſtitutos, aut abſumtos, aliorſum avocatos, aut in influxu ſuo & diſtributione interruptos atque turbatos, aut abſtruſas alias cauſas τὸ θεῖον ſimul complectentes. Exempla ſi quæratis, eadem plura nobis ſuppetunt, nimirum *aphoniam ſubitaneam* Miſc. N. C. Decur. I. Ann. III. Obſ. CXXI. & Anni IX. ac X. Obſ. LXXXIX., *raram* Decur. II. Ann. I. Obſ. XCVII. & ſchol. annexum, Actor. Hafnienſ. Vol. II. Obſerv. XXCVI., ab *hemicrania* Hagendorn. Cent. I. Hiſt. XXXIX., per *XXIV. horas in febre maligna præſentem* ibid. Hiſtor. XLII., *chronicam* Miſc. N. C. Decur. III. Ann. III. Obſ. CXIII., à *caſu abſq; ulla læſione* Decur. I. Ann. II. Obſ. CXX., à *fracta cranii particula* Decur. II. Ann. I. Obſ. XCI. à *percuſſione* Decur. II. Ann. VIII. Obſ. XV. Hippocr. Sect. V. Aphor. LVIII., à *ſectione venarum hypoglottidum* Decur. III. Ann. V. Obſ. CXLV., à *variolis* Decur. I. Ann. II. Obſerv. CCI. Decur. II. Ann. I. Obſ. XXXVIII. Decur. III. Ann. I. Obſ. LV. p. 78., ab *ebrietate* Hippocrates Sect. V. aphor. V., ab *ulceribus capitis manantibus ſiccatis* Decur. II. Ann. VI. Obſ. XXV., Salmuth. Cent. II. Obſ. CXXIX., à *vaporibus ſulphure narcotico & arſenicali infectis* Dec. III. Ann. IV. Obſerv. VIII., à *piſcibus matri gravidæ denegatis in infante* Miſc. N. C. Decur. III. Anni IX. & X. Obſ. LXXXVI., à *vermibus* Decur. III. Ann. V. Obſ. CLXX., Decur. III. Ann. IV. Obſerv. XLVII. Decur. III. Ann. V. ſchol. ad Obſ. XXV., à *viſis cancris eorumq; adhuc calentium ſuſcepto odore* Decur. I. Ann. II. Obſ. CXLV., à *faſcinatione* Decur. III. Ann. II. Obſ. CLXIX., ſub *recitatione certarum precum ceſſantem* De-

cur.

cur. III. Ann. III. Obſ. CXXX., poſt *ſonum rupturæ quaſi in collo factæ repente ablatam* Miſc. N. C. Decur. III. Anni III. Obſerv. CXII., nobis ſuggeſſerunt. Memorabilem hiſtoriam *de muto quavis hora I. pomeridiana loquente* Decur. II. Ann. III. Obſ. XLI. ſuppeditat.

81. *Loquelæ depravationem* efficit ψελλότης *balbuties*, literas aut ſyllabas quasdam inter pronunciandum abſorbens vel quaſi ſupprimens, τραυλότης *blæſitas*, literam unam vitioſe pro altera ex. gr. R. S. pronuncians, aut pronunciare impotens; dein ἰσχνοφωνία ſive *hæſitantia* aut unam dictionem ante loquelam perfectam aliquoties repetens, aut inter loquendum titubans, etſi nonnulli *idem nomen* de *voce tenui exili* vel *gracili* interpretentur: Ejusmodi autem *vitia* linguæ malæ conformationi, nimiæ amplitudini, longitudini, quin & brevitati, fræni arctiori adſtrictioni, aut immodicæ ſiccitati, aut excesſivæ humiditati, aliisque cauſis fibris linguæ motricibus inſufficiens vel minus adæquatum robur impertientibus, aut hocce impedientibus aut pervertentibus imputari ſolent.

82. *Symptomatibus retentorum*, quæcunque *præter naturæ conſuetudinem* & *uſum* circa linguam gignuntur & detinentur, *excretorum* autem *ſalivæ* quoad quantitatem, qualitatem motumq; morbidus illuc factus confluxus, atque venæ ſectione ſub lingua incaute adminiſtrata lethalis ibi hinc facta *hæmorrhagia*, in Miſc. Natur. Curioſor. Decur. I. Anni IV. & V. Obſ. XXCI. Decur. III. Anni. III. Obſ. XII., accenſeri merentur.

83. *Qualitates* denique *mutatæ* ſub linguæ pallore, albedine, rubedine, nigritie, flavedine, aſperitate, ſcabritie, fiſſura, ſalſedine, amaritie ſeſe produnt, de quibus conſulatur libellus eruditiſſimus Prothi Caſulani

Senenſis de lingua, qua maximum morborum acutorum ſignum lib. II. cap. IX. & ſeqq.

84. Poſt linguam reliquum eſt, ut tantiſper adhuc diſpiciamus *ſalivam præternaturaliter* ſeſe habentem, *qualis* exiſtit: (a) *quantitate excedente* dum majori, quàm naturalis ſymmetria fert, copiâ intra oris cavum confluit & inde exundat, ſive id ſub *ptyaliſmo naturali*, eoque quandoque critico quandoque ſymptomatico, à ſeri ſuperfluitate, & inſequente ulteriori preſſione, aut ejusdem acrimonia irritativa & ſeptica, aut fibrillis glandularum laxioribus aut in ſpasmos crebriores coactis, aut ductibus & vaſculis excretoriis amplioribus aut ſolutionem continui paſſis eveniente, ſive *artificiali* à mercurii ſale volatili acri ac ſulphure terraque arſenicali per materiam æthercam interfuſam circumrotatis, atque per ſpiritus magis magisque impulſis ſerum lymphaticum liquantibus, fibrillasque glandularum & ductuum ac tubulorum ſalivalium lancinantibus, ſed & à mitioribus quibusdam vegetabilibus ſale volatili acri ſimilem effectum cientibus obtingente, fiat: vid. Miſc. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. IX. Obſerv. CII. Anni VI. Obſerv. CVII. Anni V. Obſerv. XX. Decur. III. Ann. III. Append. p. 84. Decur. II. Anni VI. Obſerv. CXCVIII.; (b) *quantitate deficiente* à ſeri inopia, abſumtione aut aliorſum facta effuſione, ductuum & tubulorum anguſtia vel compreſſione dependente, vid. Nuckii Sialograph. C. III. p. 63.; (c) *conſiſtentia vitioſa* ſub glutinoſitate, viſcoſitate, tenacitate, lentore notabili, atque particulas chyli ſerique indigeſtas ac craſſiores præſupponente; (d) *ſapore præternaturali* acido, acido-auſtero, acerbo, amaricante, ſalſo, &c. à particulis ſimilibus fluidis catholicis ſupernatantibus communicato, leg. Miſc.

Miſc. Natur. Curioſ. Decur. II. Ann. IV. Obſerv. CVI., ſed & dulci nauſeoſo poſt febrem tertianam in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. VIII. Obſerv. LVIII.; (e) *malignitate* per morſum ictumque animantium rabidorum aut venenatorum atque contagium virtuale impreſſa, adeoque neutiquam deglutienda, conf. Miſc. Natur. Curioſor. Decur. I. Anni IX. & X. Obſerv. CLXX.; (f) *concretione calciformi & calculoſa* vid. Decur. II. Ann. IV. Schol. ad Obſerv. CLX. & append. ad Decur. III. Ann. VI. & VII. p. 91. Blancard. collectan. medico-phyſic. Centur. V. Obſerv. XLVIII.; (g) *cruore permixta* in Decur. II. Ann. VI. Obſerv. CLXXXIV.; (h) *verminoſa* in append. ad Decur. II. Ann. IV. pag. 195.; (i) *purulenta* ex vini hiſpanici potu in Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. VI. Obſerv. XXIX.; (k) *ſialodi ſive ſalivali tumori incluſa* in Kerckring. Spicileg. Anatom. Obſerv. LXVIII. Miſcell. Natur. Curioſor. Decur. II. Ann. IV. Obſerv. CLXI. Nuck. Sialograph. p. 70.; (l) *extravaſata* ductibus & vaſis excretoriis ſolutionem continui perpeſſis, vid. Diemerbrock. Anatom. lib. III. cap. XXIV.

85. Exſcripta eſt typis anni ſuperioris ſupra milleſimum ſeptingenteſimum undecimo menſ. Decembr. Tubingæ Diſputatio Medica, Præſide Excellentiſſ. D. D. Elia Camerario Prof. Publ. reſpondente Georgio Tobia Camerario, ubi exhibetur *Salivatio ſine Salivatione*, æger ſcilicet venerea labe infectus miſereque tortus, qui moleſtam illam, quæ per ſalivationem dicitur & inſtituitur, ſanationis viam ingreſſus, ſalivæ equidem quem expetebat fluxum nulla arte procurare valuit, deperditam nihilominus ſanitatem præter ſpem conſecutus eſt pleniſſimam & firmiſſimam; quæ ſicuti plura

plura lectu digniſſima complectitur, ita nos quoque experientia dudum docuit, ſæpiſſime ex voto luis gallicæ expugnationem ſuccedere, ſi mercurius in uſum eo modo vocetur, ut citra ſalivationem reconditum virus debellet.

TANTVM.

ΕΠΙΣΑΓΜΑ
SPECIMINI II.
DISQUISITIONIS CORPORIS HUMANI ANATOMICO-PATHOLOGICÆ
ſubjiciendum.

In eo enim cùm recenſuerimus *affectus muſculorum abdominis*, animo autem tum temporis in varias interpellationes diſtricto exciderit *morbida diatheſis oſsium*, *hanc ipſam* hîc ſubnectere lubet.

§. 1.

VErtebræ lumbales validæ loco ſuo dimoventur, & *introrſum luxantur*, à violentiori lapſu ex alto in prominens durumque corpus, cum ſubſequente, propter incluſam ſpinalem medullam compreſſam, ſpirituumque animalium interceptum affluxum, partium ſubjectarum paralyſi: ſic triginta octo abhinc annis vir juvenis ex annoſa quercu, quam glandium excutiendarum gratia conſcenderat, ad nodoſas eminentiores ſubjectæ terræ radices inopinato lapſu præceps datus, ſimilem inde perpeſſus paralyſin, artubus ſuperioribus motibus ſpasmodicis violentiſſimis ſimul exagitatis, mox omni ſenſuum miniſterio privatus exſpiravit.

2. *Easdem* una cum *oſſibus ſacro innominatis* & *coccygis* ſæpe graviſſime affligit *lumbago ſcorbutica*, inducta à dyscraſia fluidorum catholicorum acri ſcorbutica, ſolutionem continui cum irritatione ſpasmodica ibi intentante.

3. *Os ſacrum* ſingulatim exteriora verſus in gibbum incurvatum haud ita pridem vidimus in puero trium annorum ſtupido, loquendi beneficio & incedendi potentia adhuc deſtituto. Idem *carie* eroſum obtigit videre Antonio Molinetto in xenodochio incurabilium Venetiis, vid. Diſſertat. Anatomico-pathologic. lib. II. c. V., atque cum oſſe, quod caudæ dicitur, in partu loco ſuo dimotum Job. van Meckreen Obſervat. medico-chirurgic. cap. LVIII. p. 272. deprehendit.

4. *Oſſa innominata,* quo loco os ſacrum medium amplectuntur, appropinquante partu ob fibrarum muſculoſarum membranacearum ac tendinoſarum extenſionem tenſivam ſuſtinent moleſtiam, allegatus vero Molinettus etiam ſemel conſpexit ſejunctum à latere ſiniſtro oſ-

ſis ſacri *os ilium alterum*, in fœta muliere, cui morbo partus difficilis omnino & ærumnoſus occaſionem dederat.

5. *Iſchiadicus dolor* acerbus *in coxâ*, præcipue circa acetabulum vicinasque partes, ab irritatione & corroſione fibrillarum nervearum & membranacearum ac tendinoſarum ibi annexarum, per humores acres ſalinos diverſimode cædendo, pungendo, lacerando, lancinando ſolutionem continui iisdem intentantes facta, evenit.

6. *Luxatio femoris ex oſſe iſchii* tunc accidit, quando tuberoſum *illius* caput ex *hujus acetabulo* expellitur, & quidem in anteriorem rarius in poſteriorem, tum & interiorem ac exteriorem ſæpiſſime partem, *idq;* efficitur utplurimum *à cauſis externis*, caſu, ictu, violentâ femoris extenſione, diſtorſione, vel etiam ſaltu, quod poſtremum in virguncula quadrienni elegantiſſimæ formæ factum vidimus, rarius ab *internis*, humorum ſeroſorum nimia alluvie ligamenta dictum os in ſitu ſuo firmantia nimium relaxante, vel collecta & concreta intra acetabulum materia mucaginoſo-terrea vel calciformi & gypſea, reconditum ibi caput ſede ſua paulatim dimovente. *Ipſum* autem *os iſchii* ſi *fracturam* acquirat, qua pro articulo femoris excavatur, irreparabilem ejus luxationem infert.

7. *Oſſa pubis carioſa ab incumbentibus gallicis bubonibus* mediante pure per cuniculos eousque diffuſo admittere Chirurgi norunt, atque ipſi in Noſocomio Patavino ad D. Franciſcum majorem olim notavimus; ſub *partu laborioſo illa divelli ab invicem in medio*, fœtu exitum in dias hunc luminis cruras moliente majori, Molinettus affirmat l. c. atque Ambroſius Paræus lib. XXIV. c. XIII. Solingen Embryulc. cap. IV. in fine, Gvil. Fabric. Hildanus Cent. VI. Obſerv. XXXIX. Stalpart van der Wiel Obſ. Cent. I. Obſ. LXVI. p. 286. Miſc. Nat. Cur. Decur. III. Ann I. Obſ. CCLV. confirmant.

8. *Oſſium coccygis immanem dolorem* M. N. C. Decur. II. Anni IV. Obſ. CXIII., *luxationem* autem verſus interiora factam Miſc. Nat Cur. Decur. III. Ann. V. & VI. Obſ. XXIV. exhibet, & Job. van Meckreen Obſervat. Medico-chirurgicarum cap. LIX. deſcribit.

F I N I S.

Cum Ideæ machinæ humanæ anatomico-pathologicæ Decadem Programmatum noſtrorum Anatomiis ſolennibus præmiſſorum antehac adjunxerimus, Coronidis loco hic ſuperaddere voluimus duo poſtrema luci publicæ data Programmata.

PRO-

PROGRAMMA ANATOMICVM XI.

L. B. S. O.

EQvidem Ariſtoteles humanæ indolis gnarus, ex fide qvotidianæ obſervationis, lib. I de partib. animalium capite ultimo ſcripſit, vix fieri poſſe, ut ea ſine magna abominatione aſpiciamus, ex qvibus corpus conſtat humanum, uti ſangvinem, carnem, oſſa, venas, & reliqva ejusdem generis: Sed verò neutiqvam nos ejuscemodi nauſea imaginaria deterrere, quin potius ex corporum reſectorum oculata inſpectione in humani generis ſalutem & boni publici emolumentum cedens uſus multimodus allicere debet, memores, cuiqve pulcherrimæ rei aliqvam difficultatem adjunctam eſſe, nec qvicqvam magnificum ac ingens absqve moleſtia parare licere. Etenim præterqvam qvòd per αὐτοψίαν comparanda, partium ſingularum ſtructuræ, ſitus, connexionis vaſorumqve apparatus, noticia firmiſſima, de cauſis ſanitatis nos certiores reddat, atqve illarum uſum animo complecti faciat, eadem etiam efficit, ut remedia topica in gratiam ſubjectorum viſcerum rectè admoveamus, & horridiorum præſidiorum adhibendorum ingruente neceſſitate, nec trepidemus metu, nec audacia erumpamus; vere adeo Galenus lib. de Adminiſtr. Anatomic. II. cap. 2. qvid utilius eſſe poſſit Medico quæſivit, ad vulnera, qvæ in bello accipiuntur, ac telorum extractiones, oſſium exciſiones, luxata, fracturas cum vulnere factas, item ad fiſtularum, ſinuum, abſceſſuum inciſiones, & quæcunque alia hujus generis, qvam omnes & manuum & crurum particulas accuratè cognoſcere? moxqve ſubdidit, niſi noveris ubi aut nervus aut muſculus præcipuus ſitus ſit, ubi verò arteria aut vena magna, interim mortis magis quàm ſalutis hominibus eris autor, interdum verò mancos efficies. Qvid dicam de abſtruſioribus morborum cauſis, de vitiis organicis, tumoribus & abſceſſibus reconditis, ſpem artemqve medici eludentibus omnem, ut inde plures fato conceſſerint, dum poſt mortem demum ſuſcepta cadaverum

inſpectio mali ſpeciem revelavit, hinc πολυμαθέστατος Th. Bartholinus conſilium de anatomia practica ex cadaveribus morboſis adornanda poſteritati typis impreſſum reliquit ſapientiſſimum, & Anatomicus exercitatiſſimus Joh. Conrad. Peyerus methodum hiſtoriarum anatomicarum erudite concinnavit, exemplo aſcitis vitalium organorum vitio ex pericardii coalitu cum corde nati illuſtratum, præprimis autem ſingulari labore Theophilus Bonetus in ſepulchreto, hiſtorias & obſervationes omnium pene humani corporis affectuum ipſorumqve cauſas reconditas in cadaveribus perſpectas complexus eſt. Nam ſicuti ex malis moribus bonæ leges naſcuntur, ita ex morboſis corporibus viſis ſalutaria artis medendi præcepta conſtrui posſunt, æqve ac Tullius olim Reipublicæ Romanæ ſervandæ ope ſua & facundia eo melius ſubvenire poterat, qvia exulceratam per Jugurtham, per Catilinam, per aliorum ambitum, per mille vitia, probe jamdum noverat. Adhæc in forum ſæpius vocantur Medici, ut judicium reddant à cadaverum inſpectione petendum, ſi qvis ex violentia externa illata, nempe lapſu, contuſione, percuſſione diem obierit, aut vulnere cæſim punctimqve inflicto graviore ſauciatus interierit, aut veneno interemtus habitus fuerit, aut in dubio ſit, utrum qvis cum vulneribus mortuus ſuſpenſus repertus, aut undis ſubmerſus poſtea protractus, ante fatalem vitæ terminum vel poſt eundem demum læſiones ſuſceperit? item ſi necdum conſtet, utrum infans partui maturus nec ne extiterit? vel talis partu excluſus jamjam intra uteri ergaſtulum vita orbatus, aut extra idipſum nece extinctus perierit? Ubi me hercle plures & ſingulas ad probæ mentis trutinam revocare circumſtantias oportet, ne conſcientiam noſtram violemus, aut accuſati vitam in diſcrimen temere trahamus, qvapropter tempeſtive inſtituere inveſtigationem, ad declinandam putredinis vim, mutatam prorſus à naturali faciem partibus inferentem, nec in unius alteriusve membri aut ſaltem externi habitus perluſtratione acqviescere, qvin interiorum ſcrutinium etiam ſuſcipere, contuſionis & plagæ vehementiam, vulneris ſitum, amplitudinem, profunditatem, fracturæ, fiſſuræ, depreſſionis qvantitatem & qvalitatem perpendere, ipſam ſectionem ſuſpenſa & provida manu celebrare, partium præpri-

mis

mis conformationem organicam nativam exacte ſcire, addecet, ut adeo non immerito hactenus ſæpius ingemuerim, relationibus vulnerum à barbitonſoribus & balneatoribus Anatomiæ imperitiſſimis nobis oblatis infidelibus & præpoſteris. Sed de hisce alio tempore diſſerendi commodior obveniet occaſio: Nunc enim ſaltem intimare juvabit, me Anatomen corporis feminei in Theatro noſtro celebraturum, &, qvantum per temporis brevitatem diesque feriatos licebit, ventrium trium artuumqve ſuperiorum & inferiorum partes qva continentes qva contentas in conſpectum deducturum eſſe: ILLVSTRIS namqve SENATVS NORIBERGENSIS pro ſingulari, qva Palæocomen ſuam fovet benignitate, atqve plusqvam paterna ad promovendum artium & ſcientiarum omnium incrementum cura, encomiis æternis deprædicanda, ſacra hæc Anatomica fieri benevolentiſſime conceſſit. Agite igitur

MAGNIFICE DN. RECTOR,
PATRES ACADEMICI EXCELLENTISSIMI,
GENERIS PROSAPIA ET ERVDITIONIS NOBILITATE
FLORENTISSIMA STVDIOSA JVVENTVS,

tantum toti veſtro dare haud gravemini, ut ad unam alteramve horulam more veſtro, id eſt, benigniſſime me auſcultare velitis. Ego reapſe id agam deinceps, oblata in rem eam opportunitate, ut de ſtudio meo, de Vobis omnibus & ſingulis bene merendi, luculentiſſime conſtet. Valete interea & animis lingvisqve favete.
Scribebam calamo tumultuario de viâ curisqve
feſſus.

Altdorfi P.P. D. xxv. Martii A. C. M DCCVI.

PROGRAMMA ANATOMICVM XII.

VItæ mora brevis ſpes nos vetat inchoare longas.
Diſcamus autem tamdiu cum Solone
quamdiu vivimus.
Et cum optimi conſultores ſint mortui
Ex hisce diſcamus quæ viventibus profutura novimus
Anatomes nobis prælucente face.
Nos adeo ut cognoſcamus
Maſculinum Corpus
ex infirmis fluidisque contextum
lineamentis externis nitidum
interiori partium apparatu mirandum
ſcrutabimur.
Galeno monſtrante viam
Sapientiam virtutem & bonitatem
Divini opificis
In homine condendo adhibitam
hominibus aliis eloquendo
veram pietatem colemus
magis futuram acceptam
quam ſi taurorum hecatombas immolaverimus
aut caſias atque aliorum unguentorum myriadem
crepitantibus admoverimus focis.
In Capite
capiemus cum Platone quicquid cœleſtis & ætherei ineſt.
Diffractis Cranii mœnibus oſſeis
Menyngumque membranaceis revolutis velamentis
Palladis Mnemoſynesque delubrum
intuebimur Cerebrum.
Argolici clypei aut phœbeæ lampadis inſtar
tremulo fulgore micantes
aſpiciemus oculos.
Emeriemur ſinuoſum aurium antrum
Et labyrintheos obliquo tramite flexus
Ariadnæo ſuperabimus filo.
In Thorace
citra Momi feneſtellam pectori à Momo expetitam
ſemoto cor pandemus pericardio.

Ocea-

Oceanum ibi ſanguinis purpureosque mæandros
per Aſiam hominis minorem diſſitasque animæ provincias
ſeſe diffundentes
attente proſeqvemur.
Pulmonum cavernulas & aëris antra
ubi Æolus ante
ventorum clauſo regnavit murmure
aperiemus.
Poſt diaphragmatis diſſepto transverſo ſepto
in Abdomine
ad abdita viſemus interanea
Et individui conſervationi & ſpeciei propagationi
deſtinata.
Explorabimus in ventriculo appetitus ſedem
ſine hortatore Apicio gulæ delectamenta
ac jucundas animantibus cupedias.
Inteſtinorum gyros & anfractus longos
brevi meſenterii vinculo comprehenſos
indagabimus.
Omentum ſacrificiorum molle operimentum
opimum victimarum ſuccendiculum
digitis tentando blande tangemus.
Excutiemus ſine ſuperſtitione extorum princeps viſcus
Epar
ſecundæ ac adverſæ valetudinis notas ibi lecturi;
quin & cum Democrito Abderita
absque Divinorum operum odio
natale ſolum bilis inveſtigaturi.
In Liene quicquid muneris ratione in altum fortuna tulit
hinc ruitura levavit
viciſſitudinis memores expendemus.
Pancreatis conglomeratam æqua lance
penſitabimus compagem.
Renum aquæductus & ſecernendi ſeri tubuli
cum veſicæ ciſterna
à Microcoſmo diluvium
pleno impetu alius ipſum inundaturum
avertentes
curioſum advertent ingenium.

Hinc

Hinc docilis caſti noſtris ſolertia curis
Ad organa ſexus potioris tendet
generationi famulantia;
Vaſa heîc disquiremus ſpermatica
Ad virilitatis teſtes provocabimus
amoris poma
titillantis laſciviæ fluore
ſpumaque libidinis albida
turgida.
Continuò palam erit
menſura incognita nervi
rerum gerendarum.
In ſceleto & artubus demum extremis
non quidem Palladii ex oſſibus Pelopi facti ſomnium fingemus
nec Hippolitum Æſculapii arte ab inferis revocatum concipiemus
quin noſtram vermium eſca deperdita carne futuram imaginem
mente præſumturi
cum Trimalcione exclamabimus!
Heu heu nos miſeros quam totus homuncio nil eſt
ſic erimus cuncti poſtquam nos auferet orcus.

VOS

Qvos æqvus amavit Jupiter
atqve ardens evexit ad æthera virtus
Et natura artis ſibi ac pulchritudinis ſuæ conſcia
Spectatores tantis rerum ſpectaculis
genuit
perditura ſui fructum
ſi tam magna tam clara tam ſubtiliter ducta
ſolitudini oſtenderet
comparete quæſo frequentes
atqve dum Jove ſati eſtis & ad ſapientiam
ſinguli conſpiratis
Diogenis vel Heracliti ore advocati

INTROITE
NAM ET HIC DII SVNT.

Altdorfi P. P. Ipſis Calendis Maji A. C. MDCCIX.

INDEX.

A.

ABortus 131 dentatus viſus 322
abſceſſus 11 cum folliculo 11. 14
acephali 221
achores 224
acies nocturna oculorum 287
acrochordones 127
acuſticus meatus. vid. Meatus acuſticus.
aduſtio 12
affectus ſoporoſi. vid. Soporoſi affectus.
agrypnia 260
albugo 291
alphus 5
alvi fluxus 54
alvina excretio glandularum 54 membranoſi corporis, ib. pellicularum membranacearum ib. portionis inteſtinalis ib.
amarities oris 64
amavroſis 299
anoſtomoſis 55 hæmorrhoidum, ib. vaſculorum naſi 337 pulmonalium 195 renalium 72. 79
anaſarca 11. 13
ancylophlebaron 276
androgyni 112
angina ejusque ſpecies 201
angulorum ocularium eroſio 281 vermes 282 ulcuſculum 281
ani clauſura 52 condylomata ib. fiſſuræ ib. procidentia 51 pruritus 52 thymi ib. verrucæ ib.
ani ſphincteris carne facta oppletio 52 ſpasmodica conſtrictio 53
anorexia 31
anthrax. 7
antrum Highmori muco repletum 321
aphonia 206. 351 ejus variæ cauſæ & ſpecies 352
aphonia poſt ſonum rupturæ quaſi in collo factæ repente ablata 353 ſub recitatione certarum precum ceſſans 352
aphthæ 349 neglectæ oris putredinem inferentes ib.
apoplexia 219. 247. 262
appetitus auctus 32 depravatus, ib. imminutus 31
aqua pericardii. vid. Pericardii aqua.
aquæ excretio ex gula 44
aqvula 277
ardor 31. 64
arteria aſpera. vid. Bronchus.
arteriæ ſpermaticæ circuitus extraordinarius 89
arteriæ ſpermaticæ deficientes 90 numero quatuor. 89
aſcites. vid. Hydrops.
aſthma 192 convulſivum 194
atheroma 12
atretæ 126
atrophia 56. 57
auditus abolitus, depravatus, imminutus 311
—— actio aucta 315
—— vulneribus capitis perfectiſſime reſtauratus. 305
aures curtæ, mutilatæ 303
auriculæ aſininæ, leporinæ 305, monſtroſæ 304
auricularum abſentia noxia 303 inflammatio 301 lobi perforandi 305 œdematoſus tumor 301 uſus 304
aurium defectus 303 dolor ejusque ſpecies 309 fluxus cum ſpeciebus & cauſis 315 fiſtulæ 306 fractura ib, tinnitus vel ſonitus 314 ulcera 306 vulnera an lethalia 305, excreta p. n. 316, qualitates mutatæ ib, retenta p. n. 315

B.

BAlbuties 355
barba ad genua uſque demiſſa 343 cœrulea 344 colore duplici, ib. futura indicans ib, longitudinis extraordinariæ 343 plicæ polonicæ implexa 344 pueri 3 annorum ib, ſponte excidens, ib. tenſa gangrænam & mortem excitans ib.

 blæſitas

blæſitas 353
bronchi abſceſſus 199 abſc. ganglioformis 215 cartilagines corruptæ 199 exulceratio, ib. hemicycli membranacei exaſperati, obturati, relaxati, reſiccati 198 inflammatio ib, obturatio ex illapſu oſſiculi curata, ib. tunica abraſa 199 vulnera extra thoracem, an, & quomodo conſolidentur ib. intra thoracem an lethalia ib.
bronchia tuberculis ſcirrhoſis circumdata 215
bronchiorum figuram æmulantia pituitoſa coagula per os rejecta 198
bronchiorum inflammatio 197 intemperies humida & ſicca ib, obſtructio per grandines, lapillos, polypoſas excreſcentias, tubercula ib, vulnera & ulcera ib.
bronchotomia 200
bronchocele 215 bufonis vivi hoſpitium 216
bubo 7
bubono-enterocele 19
bubono-epiplocele ib.
bulimus 32. 64

C.

Cachexia pituitoſa 13. 64
cachinnus inuſitatus mortis prænuncius 343
calculi carbonibus ſimiles 86, naſi 338, inteſtinorum 51 renum 75 ſacculo inter duplicaturam peritonæi incluſi 17 veſicæ 82
caligatio 286. 298
calli 5
calvities 221
cancer 7. palati & narium 321
canities 333
canna pulmonum. vid. Arteria aſpera.
canthi oculorum. vid. Anguli oculorum.
capilli cœrulei 224 virides ib.
capillorum canities 223 defluvium 221 evulſio 222 fiſſura ib, luxuries 223 tinea 222
capite deſtituti 221
capitis abſceſſus pus per palatum effundens 321, dolor 259, hiatus rhomboides 231 ligaturæ quid conducant? ib. tumores 225 vulnera 223
carbunculus 7
cardialgia 31
cartilagines arytænoides & guttales, anguſtatæ, occluſæ, relaxatæ 203
cartilago laryngis enſiformis gemina ib.
carunculæ lachrymalis excreſcentia & intumeſcentia 280
carus 261
caſtratio 98
catalepſis vel catoche 252
cataphora 261
cephalalgia 240. 247. 259 ejus ſpecies 260
cerebellum capſulis glanduloſis præditum 257 extra cranium ſitum ib, induratum, ib. inter cranium ac duram matrem reconditum, ib, ſcirrhoſum, ib, vulneratum an lethale? ib.
Cerebri abſceſſus per nares excretus 338
—— conſumtio 248 concuſſio 252 corpus calloſum glandulis duris obſeſſum 244 veſicis dotatum 247
—— Corticalis ſubſtantiæ tubercula glanduloſa valde prominentia 246
—— Defectus 248 figura læſa, an hæc noceat ingenio 243
—— Glandula pinealis arenulis occupata 258 corpore duro aſpero onuſta ib, deficiens 259 glandulis aliis circumdata 258 nigricans ib, putrida, ib.
—— Glandula pituitaria deficiens 259 ſero tumida 258
—— gyri deleti 245 inflammatio, an detur? 242. 243
—— infundibulum oppilatum 259 intemperies calida 241 compoſita ib. frigida, ib. humida, ib. ſicca; ib.
—— loco mucoſitas quædam 248
—— magnitudo imminuta 247 meatus ampliati p. n. 245 anguſtati p. n. 244, mercurio gravati, ib. ſanguine oppilati, ib. turbati 245
—— moles nimia 246
—— plexus choroidei glandulis tumidioribus 258 glandulis lucidis cœnoſis duriuſculis dotati ib.
—— polypi 247 portio ablata num lethalis? 250 ruptura 256 ſitus perverſus

ſus 252 ſphacelus 256 ſuperficies læſa 245 gelatinâ flavâ obducta 246
——— ſymptomata 259 vaſa læſa 245 ventriculi ſero repleti 258 vermes 252 vomica 256 vulnera an lethalia 253
Cerebro glans plumbea intruſa 252 lapis innatus 251 ſtyli fruſtulum infixum 252
Cerebrum in abſceſſum abiens 250. 255 ex naribus profuſum 249 purulentum 250 putridum 255 ſanguineis punctis infinitis micans 259
Cerebrum vitiatum quoad excreta 270 qualitates ib. retenta 269
Cerion 224.
Cervicis inflexio vitioſa 217 luxatio ib.
cheilocace 340
chirones 9
cholera humida & ſicca 35. 54. 64
chorea S. Viti 265
chyli lentor 64
chyloſis læſa 33. 64 in inteſtinis vitiata 53
cicatrices 5
cirſocele 94
clavus in genere 5 in uvea 293
clitoris foras erumpens 128
cœcitas 298. 299 à fumo ligni viridis, ib.
cœliaca paſſio 54
Colli diſtortio 217 glandulæ morboſæ 218 tuberculum ſingulis pleniluniis ruptum 218 vaſa læſa 219 vulnera an lethalia? 220
coloboma palpebrarum 276
color peregrinus cutis 3
coma ſomnolentum 261 vigil ib.
conceptio abolita 130 depravata ib.
condylomata 127
contuſio 12
convulſio 268 canina ib.
Cor adipis copia ferme abſconditum 174 angui bifido flagelloſo ſedem præbens 178 arefactum 168 carunculis deforme 175 conſumptum 173 corrugatum ib. deficiens, pericardio ſolum præſente 174 dextro latere pulſans 176 in dextrum latus retruſum, ib. diſtortum ib. extenuatum 173 glanduloſa & ſubnigricante carne obſeſſum 178 in ſiniſtram cavitatem pectoris detruſum 176 in ſiniſtro hypochondrio palpitans ib. inverſum penitus ib. lapidibus onuſtum 178 maſſa fibroſa obſeſſum ib. mole ſtupendum 172. 173 mucrone bifido 174 oſſibus refertum 179 pathematibus nullis an obnoxium? 171. 172 pilis dotatum 171. 175 prægrande an reddat timidos 173 ſine penetrali 174 ſine pericardio 171 vermibus plenum 178
Cordis auriculæ inſolitæ figuræ & molis 175
——— capſula vid. Pericardium.
——— intemperies 172
——— loco maſſula muſculoſæ carnis putridæ 173 mucro excreſcentia quadam gravatus 176
——— polypus 176 ſuperficies inæqualis 175 ſpaſmus vel tetanus 180 tremor vel palpitatio. ib. tenſio ib.
——— valvulæ oſſeæ 179 ulcera & abſceſſus 180 vitia excretorum & retentorum 181 qualitatum mutatarum 180
——— vulnera an lethalia 179
corybantiaſmus 275
coryza 336. 338
coſtarum caries 150 connexio 149 depreſſio, plicatio ib. fractura ib. induratio in ſubſtantiam oſſeam ib. luxatio 148 numerus varius 150
Cranii aſciatio 238 caries ib. concameratio vel teſtudinatio ib. contrafiſſura 237 contuſio, colliſio 234 dedolatio 238 depreſſio, deceſſio, introceſſio 235 depreſſio laminæ inferioris, exteriore integra 236 effractura 238 eroſio ib. exciſio ib. figura vitiata an homines ineptos reddat? 226 fiſſura 234 læſiones diverſæ ib. muſcus 226 punctura 236 ſeſſio, veſtigium, ib. ſuggrundinatio 237 vulnera an lethalia? 233
cranio ruta muraria ſuperenata 226
cruditas ventriculi vid. Ventriculus.
cruſta lactea 10. 224
cuticulæ defectus 2 relaxatio 3 ſuperficies vitioſa ib. tenſio ib. unitas læſa, ib.
cutis vitiata quoad conformationem, figuram, meatus poros, ſuperficiem 4
cynanche 201

D.

DEglutitio imminuta 39.43 difficilior liquidorum quam duriorum 44.204
deliria 240.264
dens ex aure dextra 326
----- ſupra dentem 326
dentes deficientes exceptis molaribus 323 elapſi trium dierum ſpatio renati 322 futura indicantes 323 gemina vel triplicacata ſerie geniti 322 lapides duriſſimos comminuentes ib. ligno percuſſi ſcintillas diſpergentes ib. palati medium occupantes 326
dentes ſani evulſi, aliis alveolis inſerti firmiter coaleſcentes 322
dentes ferrati, incurvati, longi 326. ſplendentes obſcuro in loco 322 ſuperiores extrorſum, inferiores introrſum erumpentes 325 vermibus obſeſſi 326
dentibus conſpicuis homines nati 322
denticulus inciſorius tertio poſt partum die erumpens 322
dentis hæmorrhagia lethalis 328
dentitio 323. difficilis ib. ſera 324 ſymptomatibus variis ſtipata 323.324
dentitionis tempora 323
dentium caries 327 defectus 323. 325 dolor varius 327 evulſio periculoſa 325 excreta vitioſa 328 fiſtula 327 intemperies 324
dentium loco os unum & continuum 323 magnitudo deformis 324 magnitudo naturalis deperdita 325 numerus excedens ib. retenta vitioſa 328 ſtridor 329 ſtupor 328 ſuperficies morboſa 324 vacillatio 326
diabroſis hæmorrhoidum 55 vaſorum renalium 72.79
diabetes 78.85
diapedeſis hæmorrhoidum 55 vaſorum naſi 337 pulmonalium 195 renalium 72.79
diæreſis vaſorum naſi 337 vaſorum pulmonalium 195 vaſorum renalium 79
diaphragma perforatum 164 pure ſuffuſum ib.
diaphragmatis carnoſa pars abſceſſu laborans 164 inflammatio ib. vulnera an lethalia ib.
diarrhœa bilioſa 64
dolor corporis externus 12
dyſpnoea 145. 147. 149. 192
dyſuria 85.86

E.

ECchymoma 6
ectropium 275
elephantiaſis græcorum 7
emphyſema 6. 275
empneumatoſis uteri 121
emproſthotonos 268
empyema 150. 164
epatis abſceſſus apoſtema 61 actiones læſæ 64 calculi ib. defectus 60 dolor 64 inflammatio 61
epatis loco maſſa carnea ib. moles nimis ampla 62 obſtructio ib. ſcirrhus 61 ſitus mutatus 60. 61 ulcus 61 ulcera phagædenica, cancroſa, gangrænoſa 63, an hæc lethalia ib. vomica 61 vulnera an lethalia 63
epar diſſolvi vel liquari an poſſit 62? friabile fiſſuras agens ib. latere ſiniſtro recumbens 60 nodis ſcatens 65 qualitate læſum ib.
ephelides 9. 332
epididymides teſtem gemellum mentientes 101
epiglottis indurata rigide 203 inflammata ib. relevata nimium ib.
epilepſia 240. 267
epilepticus ridens 343
epinyctides 3
epulis 329 magnitudine duplicis ferme pugni ib.
eryſipelas 6
eſſere 3
eunuchi 98 an cum feminis libidinari queant 99. 100 exanthemata 11
excretio alvina variarum rerum vid. Alvina excretio

F.

FAciei color p. n. 330 nigredo 332 rubedo intenſior 331
facies cruce ſanguinolenta in mortuo notata 333 hippocratica 331 ſphacelata 333
fames canina 32

favus 10
fibula 111. 112
ficatio 9
ficus 9
fiſtula 12. 14. lachrymalis 280
flamma ex oculis erumpens 287
flatus per penem 109
fluor albus 129
fluxus hepaticus rectius inteſtinalis vel hæmorrhoidalis dicendus 54. 56. 64
fontanella membranacea vid. Vertex palpitans.
fœtus annos 28 in utero geſtatus & petrificatus 140 conformatio læſa 139 conſtitutio p. n. & monſtroſa in utero 140 ſeq. emortui oſſicula per 13 annos in utero relicta 131 epidermide carens 140 exſiccatus ib. lapideſcens ib. loquens in utero 144. miaſmata matris morbifica ſuſcipiens 142. 143 prægnans 141 putrefactus in utero 140 ſingultiens in utero 144 vagitum edens in utero 144 vivus ex improviſo in utero ſurreptus 141
fœtus tubaria geſtatio 118
frigoris ſenſatio 269
fungus 6. cranii 232
funiculus umbilicalis deficiens 139
furfuratio 224
furor uterinus 113. 120. 265
furunculus 8

G.

GAngræna 11
genitalium muliebrium labia eryſipelacea 128 intumefacta ib. tubercula 127 verrucæ ib.
geſtatio fœtus abrupta 131 alieno in loco peracta ib. prolongata nimium ib. ſimulata ib.
gibboſitas 145
gingivæ calloſæ 330 oſſeæ ib.
gingivarum cruentatio 329 inflammatio ib. laxitas ib. putredo ib.
glandoſum corpus vid. Proſtatæ
glandulæ aſperæ arteriæ primæ diviſioni adjacentes læſæ 116
glandulæ thyroideæ vid. Thyroideæ glandulæ
glans imperforata 108
glavcoma 296
gonorrhæa 101 notha benigna 109 notha maligna vel virulenta & venerea, ib. ſimplex vera 108
gramia vel glama 281
grando palpebrarum 277
gravedo 336. 338 ex ribium eſu 338
gryllus aurem ingreſſus 314
gula. vid. Oeſophagus.
guſtus læſus 35. 332
gutta roſacea 10 ſerena 298

H.

HÆmodia 328
hæmorrhagia narium. vid. Narium hæmorrhagia.
hœmorrhoides p.n, 55 cœcæ 127 fluentes, ib.
hæmoptyſis 195
hæreditaria diſpoſitio, 133. ſeq.
hæſitantia linguæ 353
hallucinatio. 298
hebetudo viſus 286. 298
hemeralopia 287
hemiplegia 264
hermaphroditi 112
hernia aquoſa 93 carnoſa ib. dorſalis 18 flatuoſa 94 gutturis 215 infra cartilaginem enſiformem 18 inguinalis 19. 119. 120 ſcrotalis 102. 103 ſeminalis 94 umbilicalis 18 uterina ib.
herniotomia 98
herpes ferus exedens 6 miliaris ib. zoſter 7
horripilatio 12. 269
humor aqueus oculi abſumptus reſtauratus 295. 296 coagulatus, condenſatus 295 deficiens, ib. exuperans, ib. turbatus coinquinatus ib.
—— cryſtallinus vitiatus. 296
—— vitreus morboſus 297
hydatides 12. 14
hydatis ovarii 115 palpebrarum 276 tubæ fallopianæ 117
hydrocele 93
hydrocephalus 10. 215. 239. 246 arte factus 225 cum tumore ſcirrhoſus 247. 248
hydrophobia 265

hydrops aſcites 16. 19. 56. 64. 68 omento concluſus 22 ovarii 114. ſeq. peritonæi ib. ſeq. pulmonum 184
hyſteromania 115

I.

IChor 10
Icterus 64 niger ib.
iliaca paſſio 54
imaginationis maternæ in fœtum vis 135. ſeq.
imberbes 344
imperforatæ 126
impetigo 5 in facie 332
impotentia virilis 107
incontinentia urinæ 84. 132
incubus 265
inflammatio 6
ingravidatio falſa 231
intertrigo 2. 104
inteſtina muſculis abdominis ac peritonæo annexa 47 perforata 46 vitiata quoad retenta & qualitates 55
inteſtini recti coalitus, obturatio 53 fiſtula 51 inſtar funis contorſio 53
inteſtinorum abſceſſus & ulcera 49. 53 amplitudo p. n. 46 anguſtia p. n. 46. 53 brevitas 47 calculi 51 dolor 35 gangræna 49. 54 inflammatio 45. 51 lævitas p. n. 47 motus periſtalticus læſus 54 paralyſis, ib. ſitus p. n. 47 ſphacelus 49. 54 vermes 50 vulnera 48 quæ lethalia 48. 49
inteſtinum rectum fundo veſicæ implantatum. 53
ionthi 332
iſchuria renalis 78 veſicæ 85 urethræ ib.

L.

LAbia curta 341 gemina ibid. leporina 340
labiorum excreſcentia carnoſa 341 fiſſuræ, ib. inflammatio 339 intumeſcentia ulceroſa venerea 340 magnitudo nimia 339 nodus 340 oedema 339 perverſio 343 puſtulæ 341 rhagades, ib. ſcirrhus 340 tremor 341 ulcera, ib. vulnera 340
labriſulcium 340
lac acre ſalſum 163 aquoſum ichoreſcens ib. amiſſum denuò appellens 162 contagioſum ib. croci qualitates ex aſſumto croco habens 163 ex femella infante 18 annorum ib. ex mammis nec gravidæ nec puerperæ nec lactantis, ib. ex vetula vidua ſexagenaria, ib. ex virgine, ib. luteum â rhabarbaro 163 per femur 162 per os, ib. per umbilicum excretum ib.
lactis abundantia 161 caſeatio, ib. coagulatio ib. defectus ib. excretio & generatio læſa ib.
lactumina 224
lachrymæ lacteæ, purulentæ, ſanguinolentæ, verminoſæ, urinoſæ 282
lachrymarum acrimonia 282 defectus ib. exundatio ib. glutinoſitas ib.
lagophthalmia 275
lapis ſpongioſus ex abdomine 14. 15
laryngi glans plumbea intruſa 202 lapides innati ib. oſſiculum retro annatum ib. ſemen anguriæ illapſum ib. tumor cartilagineus accumbens ib.
laryngis cartilagines vid. cartilagines.
laryngis cartilagines oſſeo-duræ 201
——— rimula anguſtata, occluſa 203
laryngotomia 200
larynx læſus 201 monſtroſus ib.
lentigines 9. 332
lepra arabum 7
lethargus 262
leuce 5
leucoma 291
leucophlegmatia 11
lichen in facie 332
lien an ridere faciat ſi magnitudine excedit 66 duplex 67 læſus quoad excreta & qualitates 68 os cruciforme continens 67 oſſea cartilagine obductus ib. triplex ib. vaſtus in lobos diviſus 66
lienis defectus 65 dolor 68 hydatides 67 hydrops ib. inflammatio ib. inflatio ib. moles nimia 66 parvitas 65 ſcirrhus ib. ſteatoma ib. tumor ib. ulcera 68 vulnera an lethalia 67
lienteria 35. 54. nephritica 78
lingua calculos continens 348 duplex 349 immo-

immobilis ib. motu convulſivo agitata ib. reſecta an reparetur? 352 ſemiparalyſi affecta 349 tremula ib.
linguæ abſceſſus, apoſtema 348 adſtrictio 349 atheroma 348 cruſta aphthoſa 349 eminentiæ ſcirrhoſæ 347 excreta p. n. 353 inflammatio 347 iutumeſcentia varia ib. magnitudo p. n. 353 retenta p. n. ib. vermes 348 ulcus aquoſo cancroſum ib. vulnera 350 an lethalia ib.
liphæmi 331
lippitudo oculorum 273, 299 arida 274 dura ib. pruriginoſa ib.
liquida cur difficilius deglutiantur duriuſculis 44. 204
lobi auricularum perforandi 305
lochia p. n. 132
loquelæ vitia 351. ſeq.
luſcioſitas 286

M.

MAcies 12
maculæ epaticæ 9 infantum volaticæ, ibid. morientium 333 ſcorbuticæ 9 vultus in epileptico 333
malacia 32
mamma cancroſa verminans 155 ex imaginatione mentulata 158 gammari figurâ ibid.
mammæ duæ in pectore, duæ in tergo 357 ſanguinem continentes 163 tres, quatuor in una 357
mammarum abſceſſus 153 aſperitas morbida 158 cancer occultus, manifeſtus vel exulceratus 155. eryſipelas 153 fiſtulæ ib. fovea 157 gangræna 155 gracilitas 158 icterus ib. incrementum & decrementum ad phaſes Lunæ 156 inflammatio 152 magnitudo indecora 156 œdema 153 qualitates mutatæ 16 reſciſſio 156 ſcirrhus 154 ſoliditas oſſea 155 ſphacelus ib. ſcrophulæ 154 τριχίασις ib. tumor 153 tumor flatuoſus 154 ulcera 153 vulnera an lethalia 158
mamillæ virorum femininis majores 152 lac habentes ib.
mania 240, 264
maxillæ inferioris coalitus cum oſſe temporum 320 delapſus deorſum 321 fungi poſt dentis evulſionem enati totum pene os replentes 320 immobilitas ibid. luxatio 319 tumores duri 320
maxillarum abſceſſus 317 caries ibid. poſt dentem evulſum enata ibid. fiſſura 318 fractura ib. inflammatio 317 oſſiculum fiſſura ſponte ſeparatum ib. ſphacelismus 318 ſpina ventoſa ib. ſuppuratio 317
maxillare os dimidia parte carioſum abruptum. 321
meatus acuſticus inflammatus 306 interceptus 307 obturatus 306. 307 occluſus 306
mediaſtini inflammatio 164 intercapedo pinguedine copioſiſſima ſuffarcta ib. ſero ſanguineo inundata ib. vomicam includens ib.
medulla oblongata & ſpinalis læſa 270
melancholia 264
meliceris 12 cum faſciculo pilorum 224 pone auriculam cum faſciculo pilorum. 302
membrum virile. vid. penis.
membrorum ſtupor. vid. ſtupor.
——— tremor. vid. tremor.
memoriæ læſio 266
menſes per nares excreti 338 per os excreti 344
menſium cum alienis corporibus rejectio 130 emanſio 128 fluxus dolorificus vel ſtillicidium 129 fluxus nimius ib. præmaturus 128 frigidorum excretio 130 qualitas vitioſa 129 ſuppreſſio morbida ibid.
mentagra 333
menyngis duræ motus p. n. 239
menyngum abſceſſus 255 vulnera 240 an lethalia? ib.
menynx dura cranio nullibi annexa 239 cranio tenaciter annexa ib. gangræna corrupta ib glutinoſo humore obſita ib. gummatibus candidis obſeſſa ib inflammata ibid. puſtulis eroſa ibid. tumida ibid.

menynx

meninx pia anfractus cerebri æquans 240 inflammata ib. duræ matri validiſſime accreta ib. plus æquo ab illa ſejuncta ib. ſeparabilis â cerebro ib. ſero turgida atque ſuffuſa ib.
meſenterii dolor 56 vaſa vitiata ib.
meſenterium abſumtum 56 chyli & lymphæ progreſſum impediens ib. incraſſatum ib. induratum ib.
mictio cruenta renalis 79 pedicularis 80 pilaris ib. pultacea ib. purulenta ib. verminoſa ib. veſiculis cruenta 85
miſerere mei 54
mola 130
monſtra 2. 139
Morbi auricularum & aurium 301 angulorum ocularium 280 arteriæ aſperæ 197 barbæ 343 bronchiorum ib. capillorum 321 capitis 210 cerebelli 257 cerebri 241 cervicis 217 cordis 171 cranii 226 cuticulæ 2 cutis 4 dentium 322 diaphragmatis 164 ductuum ſeminalium excretoriorum 102 embryonum 133 epatis 60 epididymidum 100 faciei 330 gingivarum 329 glandularum lachrymalium 280 glandularum thyroidæarum 211 humorum ocularium 295 inteſtinorum 45 labiorum 339 lachrymarum 281 lactis 161 laryngis 201 lienis 65 linguæ 347 mammarum 125 maxillarum 317 meatus acuſtici 306 mediaſtini 164 medullarum 270 muſculorum abdominis 13 muſc. intercoſtalium 150 muſcul. ocularium 283 naſi 333 nervi optici 298 oculorum 283 œſophagi 37 omenti 20 oris 344 ovarii muliebris 113 palpebrarum 273 pancreatis 57 papillæ 160 pectoris 145 penis 104 pericardii 165 peritonæi 15 pleuræ 163 præputii 110 proſtatarum 101 pulmonum 181 pupillæ 294 renum 69 renum ſuccenturiatorum 88 ſalivæ 354 ſcroti 102 teſtium 90 thymi 209 tonſillarum 346 tubæ fallopianæ 117 tunicarum ocularium 288 vaſorum præparantium 113 vaſorum ſpermaticorum 89 ventriculi 25 veſicæ urinariæ 81 veſiculæ felleæ 65 veſicularum ſeminalium 101 ureterum 81 urethræ 87 uteri 120 uvulæ 344
morbilli 11
morphæa 5
mucus narium retentus cauſa doloris colici 339
mulieres barbatæ 344
muſculorum abdominis abſceſſus 13 aduſtiones 15 contuſiones ib. inflammatio 13 intemperies ib. putrefactio 7 tumor p. n. 13 ulcera & vulnera 15
myrmecia 127

N.

NÆvi materni 9. 144
narium actiones læſæ 336 caries 333 coalitus 335 fiſſura 333 fluxus conſuetus læſus 336 fluxus lymphæ lethalis 338 fœtor 336 fractura 333
narium hæmorrhagia 337 ab aſpectu ranæ lethalis 338 campanarum ſonitu excitata 337 coercita ſanguine pulveriſato naribus attracto 338 cohibita à femina hircum olente ib. critica ſuppreſſa lethalis ib. cum petechiarum eruptione obtingens ib. curata per Venæſectionem ib. horis ſingulis ad campanæ pulſum recurrens 337 per paroxyſmos recurrens ib.
narium obſtructio 335 polypus 334 ſarcoma ib. tumores prægrandes 335 verrucæ ib. vibriſſæ evulſæ mortem cauſantes ib ulcera 334
naſi cancer 321. 335 excreta p. n. 338 oſſa in pulverem collapſa 321 qualitates mutatæ 339 retenta p. n. ib. vulnera 335
naſones 333
naſus aduncus vel reſimus 333 cœruleus 339 congelatus frigore ib. depravatus quoad partes cartilagineas oſſeas 333 & quoad partes molles 335 duplex 334. 335 pruriens 339 rubens ib. ſtellula alba ſexagona in defuncto ſignatus ib.
nephritis 71

nervi

nervi ampliati 271 anguſtati ib. exaridi ib. flaccidi ib.
nervorum gangræna 272 ſphacelus ib.
nigredo 4
noctambulatio 265
noma 348
nyctalopia 287

O.

OBauditio 307. 311
obeſitas nimia 12. 22 quomodo cauſa ſterilitatis eſſe poſſit 22. 23
oblivio 266
oculorum actiones abolitæ, auctæ 299 depravatæ 300. imminutæ 299
oculorum acies nocturna 287 albicans cicatrix 291 atrophia, macies, parvitas, profunditas 284 carbunculatio vel exulceratio cruſtoſa 285 caligatio hebetudo 286. 298 circumvolutio immodica 283 confuſio 284 defectus à nativitate 284 diſtortio 283 excreſcentia carnoſa 290 ſeq. excreta vitiata 300 fluxus, delachrymatio 281. 285 ficus & fungi 285 luſcioſitas 286 œdema 285 paralyſis 283 procidentia ib. qualitates læſæ 300 retenta vitioſa 300 ruptura 284 ſplendor in defunctis 288 ſugillatio ib. tophi 291 veſiculæ lucidæ ib. ulcera & vulnera 284, an hæc lethalia 292 293
oculi procidentia 284 duplici pupilla inſtructi ib, tres quatuor in uno homine ib, purulenti 292 vitulinis ſimiles 300
odontalgia vid. Dentium dolor
odor malus 12
œdema 8
œſophagi anguſtia & oppilatio ex ingeſtis, cauſisque variis 39 amplitudo p. n. 41 ocalitus 40. conſtrictio per ſtiptica 39 dilatatio ſub oſcitatione 41 dolor 43 expanſio nimia 40 glandularum congregatarum intumeſcentia catarrhalis & ſalivatoria mercurialis 39 intemperies calida 37 frigida 37. 38 humida ib. ſicca ib. qualitates læſæ 44 tumores 38 tumor inflammatorius & eryſipelaceus ib. œdematosus ib. verrucæ 43 ulcera 42 quomodo curentur? ib. vulnera quæ lethalia ib.
olfactus abolitus 336 depravatus ib. imminutus ib.
omenti abſceſſus 20 inflammatio ib. putredo ib.
omentum carnoſa ſubſtantia ponderoſum 23 conglobatum 24 corrugatum 21 durum & ferme lapideum 23 glandulis multis millenis dotatum 23. 24. inteſtinis firmiter annexum 20 per medium diſruptum & divulſum 21 pingue nimis 22 putredine conſumptum 20, ſphaceloſum 20 ſcirrhoſum 24 vulneratum, an mortis cauſa 24
omphalocele 18
ophthalmia 288 in ſphacelum degenerans 299
opiſthotonos 268
oris clauſura 343 hæmorrhoides 344 tortura 268. 342
orthopnoea 192
os arenulas continens 344 menſes excernens ib.
oſcheocele 102
oſcheo-enterocele 19
oſcheo-epiplocele ib.
oſcitatio 41 nimia 343
otalgia 309
ovaria feminea ovis turgidis referta 116. 117 putrida 115
ovarii feminei hydrops 114 ſeq. inflammatio 113. tumor 113. 114
ovarium femineum cum ligamentis & tubis unam maſſam conſtituens 118
oviductus mulierum vid. Tubæ fallopianæ
ovula impregnata in oviductibus intercepta 118
ozæna 333 ſeq.

P.

PÆdarthrocace 318
palati cancer 321 defectus ib. effloreſcentia candicans 349

palati oſſa ex eroſione abſumta 322 in pulverem collapſa 321
palpebra calloſa 275. 277. lapideſcens 277 leporina 275
palpebrarum aduſtio 279 amplitudo & elongatio 278 aquoſitas 276 conglutinatio ib. cum oculo cohæſio ib. cancer 279 excreſcentia ib. grando 277 ganglia & nodi 279 imbecillitas vel atonia, paralyſis 278 inflammatio 273, inverſio everſio 278 mutilatio 276 oedema 273 pediculatio 278 putredo vel corruptio 277 ſcirrhoſitas 279 tuberculum vel hordeolum 277 tumores cum folliculo ib. varix 279 ulcera & vulnera ib.
palpebrarum pili bulbo oculi obverſi 278, deficientes 274, defluentes ib. ſub interiori tarſi ſuperficie enati 278
palpitatio cordis 180
panaritium 10
pancreas an extirpari poſſit? 58. cancroſum 57 lapidoſum 58 pure ac pituita turgidum 57 ſcirrhoſum, ſuppuratum ib.
pancreatis abſceſſus 57 calculi 58 excreſcentia cartilaginea ib. glandulosa ib. intemperies 57 neceſſitas 58 plagæ an lethales 58. 59
pannus oculorum 290
papillæ natta appendens 160
papillarum defectus ib. fiſſuræ ib. inflammatio ib. numerus duplex in una mamma ib. retractio ib.
papulæ ſudorales 5
paracentheſis thoracis 150
paracynanche 201
paraſynanche ib.
paralyſis 263 paralyſis particularis 264
paræſis ib.
paraplegia ib.
paraphimoſis 111
paraphrenitis 264
parotides 8. 301. benignæ, criticæ, malignæ, ſymptomaticæ 302
parvinaſuli 333
parulis 329
partus animalia & alia corpora proferens 132 cæſareus 124 difficilis 132, mendoſus hydatidum, vel molarum veſicularium ib. per inſolitas vias ib.
pectoris cavitas lympha, pure, ſanguine extravaſato occupata 164 inundatio hydropica 184 pili unde? 171, vulnera quæ lethalia 151
pectus acuminatum anguſtum 145
pediculatio 224
penis abſceſſus 105 apoſtema ib. brevitas 106 cancroſitas 110 deficiens 104 deorſum inflexio 108 duplex 105 emphyſema ib. erectio abolita, aucta, depravata, imminuta 107. fungus cancroſus 105. ganglion ib. gangræna 110 hæmorrhagia ſpontanea ib. inflammatio 105 magnitudo morboſa 105, 106 ſeroſus & hydropicus tumor 105 ſphacelus ib. verrucæ ib. ulcera 105, 110 vulnera cum prognoſi ib.
penis inſtar cornu inflexus 107. 108
penis loco corpus carnoſum 104 it. exiguus tubus virgæ imperforatæ 104. 105 it. pila fungoſa circa locum umbilici adnata. 104
penis lunatus 107 ſuperiora verſus incurvatus 108
penis flatum, ſanguinem 109 alvinas feces eructans 110
pericardii aqua abundans, cum ejusdem cura & ſymptomatibus 167. 168
pericardii aqua bilioſo lutea fœtida 169 congelata ib. deficiens 168 loturæ carnium ſimilis ib. falſa acris 169 ſanguinea ib. ſanioſo ſanguine & materia purulenta mixta ib. urinæ turbatæ ſimilis 168. 169
pericardii inflammatio 165 pars citra necem ablata 170
pericardium aqua expanſum 167 deficiens 171 duplo craſſius 165 exulceratum 169 hydatidibus inæquale 166 in partes fiſſum aut eroſum rurſus coaleſcens 170 intus hiſpidum 166 lapillis obduſtum ib. puſtulis exaſperatum ib. putredine abſumtum 171 tumore obſeſſum 166 variis

riis partibus adnatum 166 vermibus refertum ib. uteri inſtar inflatum ib. vulneratum 169 an lethale ib. 170
pericranii vulnera 226. 233
pericranium dolori obnoxium 226 inflammatum ib. puri, ſanguini & ſero interſtitium liberum præbens ib. ulceratum vulneratum ib.
peripnevmonia 197. 181
peritonæi diverticula nova p. n. ſe habentia 119 dolor 19
peritonæum deficiens 19 diviſibile in 3 membranas 15, hydropicum 16. 17 inflammatum 15, putrefactum 17
perniones 10
petechiæ 11
phimoſis 110
philtromania 265
phlegmone 6
phlyctænæ 3
phrenitis 242. 264
phthiſis pulmonum 190
phygetlon 8
phyma 8
pica 32
pili vid. capilli
pleuritis 150. 163
plica polonica 223
pnevmatocele 94
pollutio nocturna 109
polypus non eſt ſanguis refrigeratus poſt mortem 177
porrigo 224
prædictio ex dentibus 323
præputium 110. 111
presbytæ 297
priapiſmus 107
prominentia oculi 283
proportio corporis vitiata 2
proſtatæ lapidem continentes 101 ſemine completæ ib.
pruritus 12
pſydracia 3
pſorophthalmia 273
ptyaliſmus 354 artificialis ib.
pudendi anique loco foramen monſtroſum 128
pudendum muliebre vid. genitalia muliebria.
Pulmones annexi pleuræ dyſpnœam incurabilem an poſt ſe trahant? 192. aridi 186 cancroſi 186. 191 conſumti 184 flatu diſtenti 183 ichore purulento repleti 186 lapidibus & grandinibus obſesſi 187 oſſibus referti ib. rebus extra irrumpentibus, fabä, ſemine phaſeoli, avellanæ nucis nucleo læſi 188. ſanguine nigerrimo liquido & ſanie repleti 186 ſcirrhoſi 185 ſine loborum diſtinctione 182 ſphaceloſi 191 vaſti 182. 183 verminoſi 188
pulmonum abſceſſus 186 anguſtia 185 apoſtemata 190. coaleſcentia cum coſtis 192 cum pericardio 191 cum pleura 192 cum thorace ib.
pulmonum compreſſio 185 conformatio ſingularis 182 defectus 184 dilatatio varicoſa 183 eryſipelas 181 hydrops 184 infarctus 183 imflammatio 181 intemperies calida 181 frigida 182 humida ib. ſicca ib. intumeſcentia 183 lobus quintus putridus 182. pars ad aſperam arteriam protruſa 185 phthiſis 190 ſitus mutatus 189 ſtrumoſa ſubſtantia 185 tubercula 186 vitia quoad excreta 195 quoad qualitates 196 ulcera 190 vomica 186 vulnera quæ lethalia 189
pupillæ anguloſitas 294 anguſtia p. n. ib. dilatatio p. n. ib, è ſitu naturali dimotio ib. tabes ib.
purpura 11
puſtulæ 3

R.

RAchitis 145
ranula 348
raucedo 203. 206. 216
ren lapideus 70 ſiliceus ib. ſiniſter à calculo contritus 69 unicus in corpore cum duobus infundibulis & ureteribus ib.
renes tres, quatuor, in uno homine 75
renis dextri loco glandularum acervus exiguus vaſis & urethere coalitis 70 fiſſuræ ib.

renis loco maſſa pure repleta 69 glandula 70 veſicæ plures 69
renum calculi 75 dolor 77 figura vitioſa 73 inflammatio 71 intemperies frigida & humida 71 ſicca 72 laxitas & amplitudo p. n. 72 magnitudo excedens 73 obſtructio 72 parvitas 74 qualitates læſæ 81 ſcirrhus 76 ſitus mutatus 75 tabes 74 vermes 76 ulcera 77 vulnera an lethalia 76
ren ſuccenturiatus dexter plane obliteratus 88 ſiniſter majuſculus ib.
renes ſuccenturiati in ſcirrhos verſi 88 monſtroſæ magnitudinis ib. ulcere cancroſo ſinuoſo correpti ib.
rhagades 127
rhonchus 194 infantilis 210
reſpirandi difficultas 192
reſpiratio abolita 195 aucta 192 imminuta 192 336
ridens epilepticus 343
rigor 12
riſus ſardonius 268. 342. inſalubris 343
roſeolæ ſaltantes 8
roſtrum leporinum ab inflicta matri alapa fœtui inductum 341

S.

Saliva calciformis & calculoſa 355 conſiſtentia vitioſa 354 cruore permixta 355 deficiens 354 excedens quantitate ib. extravaſata ductibus excretoriis læſis 355 maligna ib. purulenta ib. ſapore læſa ib. tumori ſialodi incluſa ib. verminoſa ib.
ſalivatio ſine ſalivatione 355
ſanguinis ex gula excretio 44
ſarcocele 93
ſatyriaſis 107
ſcabies 7
ſclerophthalmia 274
ſcrophulæ vid. ſtrumæ
ſcroti abſceſſus 103 gangræna ib. inflammatio 102 intertrigo 104 lapides ib. pinguedo p. n. ib. ulcera & vulnera cum prognoſi 103
ſcrotum tumore aquoſo flatuoſo obſeſſum 103
ſcutiformis laryngis cartilago gemina 203
ſecundinarum retentio 132
ſeminis excretio abolita 108 depravata ib. doloriſica ib.
ſub barbæ raſione eadem obtingens 109 it. ſub excluſione alvi ib.
ſeminis ſubſtantia in flatuoſos crepitus converſa ib.
ſeminis ſtillicidium 102
ſeminales ductus excretorii dilatati 102 eroſi ib. relaxati ib.
ſeminalium ductuum caruncula læſa 102 ejusdem hyperſarcoſis ib.
ſibilus pectoris 194
ſingultus 35
ſirius 12
ſirones 9
ſitis aucta 33 imminuta ib.
ſoda 31
ſomnolentia 261
ſonitus aurium 314
ſoporoſi affectus 261 eorum cauſæ 262
ſpadones 98
ſparganoſis 161
ſpaſmus 268 cynicus 268. 342. univerſalis & particularis 268
ſpermatocele 94
ſphacelus 11
ſpiritus animales motu qualitate & quantitate læſi 260
ſpirituum animalium generatio læſa ib.
ſtatura plus ſolito depreſſa 1 eminens ib.
ſteatoma 12 pone auriculam 302
ſterilitas 101. 119. 130
ſterni depreſſio 146 dolor ib. fractura ib.
ſternum abſceſſibus, cariei, ulceribus fiſtuloſis obnoxium ib.
ſternutatio 337 apoplecticorum non ſemper ſalutifera ib. fœtui à matre impreſſa ib. menſium fluxum concomitans, ib. triduana ex menſium ſuppreſſione ib.
ſtertor infantum 210 ſuffocans an admittat bronchotomiam 200
ſtrabiſmus 268
ſtranguria 85
ſtruma fœtum humanum in ſe continens 214, pediculis, vermiculis obſeſſa, ib. ſubitò

bitò enata mali quid portendit ib.
ſtrumæ 212 earum differentia à ſcrophulis ib. endemiæ 215
ſtrumarum moles 214. 218 ſemina 214
ſtupor 12 membrorum 269
ſubſcanatio 200
ſucci pancreatici acrimonia acida 59 muriatico ſalſa ib. defectus ib. exuperantia ib. lentor glutinoſus ib.
ſudamina 5
ſudor immodicus 4, ſanguineus 5, ſuppreſſus 4
ſuffuſio 295
ſugillatio 6 tunicæ albugineæ 288
ſurdaſtritas vel ſubſurditas 311
ſurditas 307. 311
ſurditatis diverſæ ſpecies 313. ſeqq.
ſurdi an audiant, ſi quis ſupra verticem illorum loquatur? 312
—— naturâ, diſtinguendi à ſurdis ex accidenti ib.
—— —— cur muti maneant? 313
ſurdi ſub ſtrepitu magno colloquia audientes 312
ſurdus naturâ, loqui edoctus 313
ſuturæ abolitæ 228 divulſæ 230 extraordinariæ 227, geminatæ ib. laxatæ 229 poſitu & figura variæ 228
ſyncope 180

T.

TAbes 12. 168
talpa topinaria 10. 225
tarantiſmus 265
teneſmus 54
terminthus 8
termites ex naſo 338
teſticulo ſacculus craſſus appenſus 94
teſticulorum amborum defectus 97
teſticulus cartilagineus 94 quintuplex 95 triplex 94 unicus in homine ib.
teſticulus muliebris vid. Ovarium muliebre
teſtium abſceſſus 98 contuſio ib. figura & ſuperficies læſa 91 gangræna 98 hernia aquoſa 93 carnoſa ib. flatuoſa 94 ſeminalis, ib. varicoſa ib.
teſtium inflammatio 92 intemperies calida 90 frigida ib. magnitudo extraordinaria 91. 92 imminuta 92 ſcirrhus 92. 93 ſitus extraordinarius 95 ſeq. tumores 92 ulcera 98 vulnera an lethalia 98
teſtudo 225
tetanus 268
tinnitus aurium 314
thorax, vid. pectus.
thymi inflammatio 209 intumeſcentia ib.
thymus cur Anatomicorum oculis raro ſe ſubjiciat? 209 intus ſuppuratus, oſtium in tracheam habens 211 plane oſſeus 211 ſcirrhoſus lividus ib.
thyroideæ glandulæ vitiatæ ib.
tinea capillorum 222 capitis 10, 224
tonſilarum abſceſſus 347 inflammatio 346 œdema ib. ſcirrhus ib. ulcus ib.
tormina 53
trachea. vid. aſpera arteria
tracheotomia 200
tremor cordis 180 membrorum 269
trichiaſis 80
trochlea ſclopeti per XVII annos intra cavitatem oſſis frontis recondita, per nares excreta 338
tuba fallopiana obliterata 117 ſine cavitate & cœca ib.
tubæ fallopianæ hydatides 117 hydrops ib.
tubercula ſcirrhoſa glandularum ſubcutanearum 6
tumores 5. cum folliculo, vel tunicati 11
tumor cancroſus juxta oculi iridem enatus. 295
tunica oculi albuginea inflammata 288
—— —— retina vitiata 298
tunica vitrei humoris hyaloides læſa 297
tunicarum oculi exulceratio 292 intumeſcentia 288 vulnera 292
tuſſis 194
tympani membrana avulſa 308 calloſa, carnoſa 309 inflammata 307 nimium relaxata, tenſa ib. rupta 308 perforata, ib. putredine abſumta ſine auditus læſione ib. pertuſa, an auditus illæſus maneat? 309
tympanitis 13. 19

V.

Vaginæ uterinæ coalitus 127 glandulæ morboſæ 126 tunica plus æquo extenſa 125 relaxata 126
vari 10, in facie 332
variolæ 11
vaſa præparantia obſtructa 113 varicoſa ib.
vaſorum præparantium ſoluta unitas 113 tumor ib.
vaſa ſpermatica læſa 89 tumore varicoſa obſeſſa 90 vulnerata ib.
venæ ſpermaticæ rami tres in medullam ſpinalem terminantes 90
venerem languentem excitans remedium, 106
ventriculi contuſio 30 cruditas acida 34 nidoroſa ib. putrilaginoſo-fœtida ib. inflatio 26. intemperies calida, frigida, humida, ſicca 25 ſuperficies externa verrucoſa 28 interna plana ib. orificia p. n. anguſtata 28. 29 qualitates mutatæ 36 vaſcula rupta, 30. 31 ulcera 30 vulnera, quæ lethalia? 29. 30
ventriculus duplex 28 figurâ depravatus 26 magnitudine excedens ib. perforatus 29 plus ſolito imminutus 26 ſitu extraordinario poſitus 27
vermium origo, differentiæ &c. 50
vermis ex cantho oculorum interno 282 intra tunicam albugineam 290 ex naſo 338 intra venas ſublinguales 348
verrucæ 5
vertex palpitans collapſus 231 depreſſus ib. membranulâ nigra poſt mortem vireſcente obductus ib. mollis in adultis 232 oſſeus in infantibus 231
vertigo 240. 265
veſicula fellea calculis referta 65 deficiens ib. rumpens ib. turgeſcens ib. vacua ib. vulnerata an lethale ib.
veſiculæ ſeminales calculoſæ 101 induratæ, ſcirrhoſæ ib.
veſica urinaria nulla 82 in corpus carneo ſpongioſum mutata extra abdomen poſita 82
veſicæ urinariæ æmula inteſtini recti dilatatio 82
veſicæ urinariæ aucta magnitudo 81 calculus 82 dilatatio 81 dolor 84 inflammatio 81 parvitas 81. 82. prolapſus cum utero 82 ſcabies 83 vermes 82 vulnera an lethalia? 83. 84
vibriſſæ narium evulſæ mortem cauſantes 335
vigiliæ p. n. 240. 260
viſus hebetudo 286. 298 privatio ib.
vitiligo 5
ulcera 12
vociferatio abolita 206 depravata cum ejusdem diverſis ſpeciebus 205 imminuta ib. nimia ib.
vociferationis varietates unde? 205
volvulus 54
vomica pulmonum 186 hypocrania 256
vomitus 34. 54. 64 cruentus 68
ureterum amplitudo & dilatatio 81 anguſtia ib. incruſtatio ib. obſtructio ib.
urethra anguſtior naturâ 87 carcinomate ſordido occupata ib. carunculis & verrucis obſeſſa ib. eroſa ib. excreſcentia carnoſa clauſa ib. imperforata ib. obturata. ib.
urinæ incontinentia 84
uteri anguſtia, clauſura p. n. 126 defectus, 125, dilaceratio ib. hydrops 122 inflammatio 120 inflatio 121 orificium internum calloſum, cartilagineum 125 perforatio ib. procidentia ejusdemque varii caſus 123 purgamenta p. n. 132 putrefactio 125 ruptura ib. ſcirrhus exquiſitus, ſpurius 121 ulcera 125 vulnera an lethalia? 124
uteri vagina, vid. vagina uteri.
uterus biceps 120 cartilagineus 121 diſtortus 124 duplex 121 in unam maſſam inſtar ſteatomatis concretus 120 naturali major calloſus, gibboſus 121 omento annexus ib. per totum abdomen extenſus ib.
uveæ procidentia 293
uvula amiſſa cum vocis læſione 346 ſine vocis

cis læſione ib. cum deglutitionis læſione ib.
uvula conſumta 345 phthiſin prædicit 346 tabis cauſa ib.
uvula elongata nimis 345
uvulæ adjacens excreſcentia carnoſa reſecta, 345
uvulæ defectus à nativitate ib. quem defectum vicinæ partes reſarſerunt 346
gangræna 345 inflammatio 344 luxitas ib. ſcirrhus ib. ſdhacelus 345 tumor mollis albus 344 ulcera 345

X.

Xerophthalmia 274

Z.

Zona vel zoſter. 7

SPHALMATA TYPOGRAPHICA.

pag. 7. lin. 33. leg. turgeſcente pro turgeſcete.
12. l. 31. leg. epidermide pro epidemide.
13. l. 22. poſt inſequente adde aſcite.
27. l. 10. leg. ut pro uti.
32. l. 16. poſt concitatiorem adde ſpiritus.
78. l. 21. leg. liquoris pro iquoris.
78. l. 31. leg. nonnunquam pro nunquam.
79. l. 26. leg. mictione pro mixtione.
133. l. 17. leg. viſus pro vulnus.
156. l. 29. poſt M. adde N. C.
158. l. 23. leg. defœdatas pro clefœdatas
ead. l. 18. poſt mentulatam adde M. N. C. Decur. II. Ann. VII. Obſ. CXXIII.
189. l. 4. leg. pulmonum pro pulmonem
195. l. 29. leg. leg. pro ieg.
198. l. 18. leg. aſperæ pro aſperiæ
198. l. 21. leg. aſpera pro aſpria.
201. l. 29. leg. cartilagineum pro contilagineum.
223. l. 12. leg. diſtendendo pro deſtendendo.
228. l. 6. κατὰ ταυτὰ & l. 18. Platæam.
229. l. 25. deleatur tamen.
230. l. 18. leg. ſuturis pro ſaturis
238. l. 11. leg. effracturam pro effracturum.
247. l. 16. leg. glutine pro glutino & lin. 24. leg. Panarolo.
249. l. 2. poſt eidem adde Boneto.
252. l. 16. leg. concipiendus.
255. l. 7. deleatur vel.
258. l. 33. leg. putrida pro putida.
259. l. 25. leg. continui pro continue.
285. l. 20. leg. ſine pro ſive.
314. l. 12. pro VI. leg. IV.
316. l. 28. poſt propoſuit adde: aliàs autem nova foramina in cavitate tympani cum cavitate cranii communicantia ibid. §. XIV. idem detexit.